Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ATHARVA-VEDA SAMHITĀ

Volume II

अथर्ववेद संहिता

वेद प्रतिष्ठान, नई दिल्ली

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

139785

R
294.59215
SAT-A.2

R
294.59215
SAT-A.2
पुस्तकालय
गुरुकुल कांगड़ी विश्वविद्यालय
139785

विषय संख्या _____ आगत नं० _____

लेखक _____

शीर्षक _____

दिनांक	सदस्य संख्या	दिनांक	सदस्य संख्या

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

R
294.59215
SAT- P. 2
पुस्तकालय
गुरुकुल कांगड़ी विश्वविद्यालय, हरिद्वार
वर्ग संख्या .....
आगत संख्या 139785

पुस्तक विवरण की तिथि नीचे अंकित है। इस तिथि सहित ३० वें दिन यह पुस्तक पुस्तकालय में वापस आ जानी चाहिए। अन्यथा ५० पैसे प्रति दिन के हिसाब से विलम्ब दण्ड लगेगा।

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ATHARVA-VEDA SAMHITA

अथर्ववेद संहिता

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

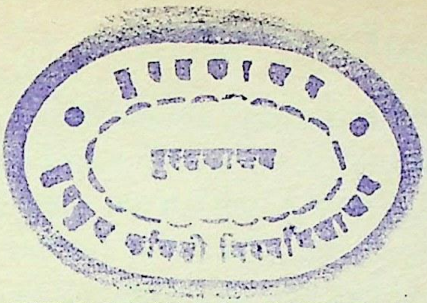

ATHARVA-VEDA SAṀHITĀ

अथर्ववेद संहिता

with
English Translation
by

Svami Satya Prakash Sarasvati
and
Udaya Vir Viraj

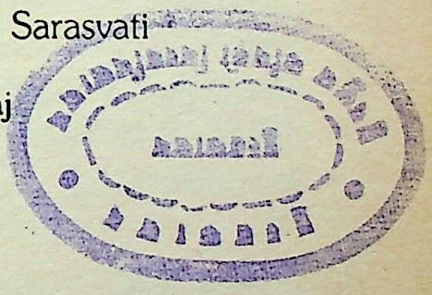

Vol. 2

139785

द्वितीयो भागः

काण्ड ४-६

Veda Pratishthana
Arya Samaj Mandir Marg,
New Delhi - 110 001

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ATHARVAVEDA Vol. II

© Veda Pratishthan,
New Delhi-110001

R
294.59215
SAT - A.2

Publisher :
Veda Pratishthan,
Arya Samaj, Mandir Marg,
New Delhi-110001 (INDIA)

Price : Rs. 475/-

Printer :
Mayank Printers
Karol Bagh, New Delhi-110005
Phone : 5783409, 5751330

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

FOREWORD

The Vedas are the most ancient and glorious heritage of the human race. These are not meant particularly for the Aryas (Hindus), nor for the Indians only, but their appeal is universal and not restricted to any particular period of time. They belong to a global society and to a global culture.

Due to several reasons, the study of the Vedas remained confined to India and particularly to the Hindus. A few scholars in the West did study the Vedas and translate these into European languages, but due to their superiority complex and religious prejudice they were unable to do justice to these sublime verses. The fault was not exclusively theirs, because in the course of time in India itself the Vedic studies had degenerated into ritualistic ceremonials and the *mantras* (verses) of the Vedas were used for that purpose. Consequently, strange interpretations were imposed on the *mantras* purely for material gains. It were such interpretations and commentators whom the western scholars chose as their guides for translating the Vedas faithfully. The colour of the light changed due to the coloured chimney.

Swami Dayananda Sarasvati blazed a new trail in interpreting the Vedas. These efforts opened vast new avenues and what was once considered 'shepherds' songs' was found to be the thought of the highest quality.

The language of the Vedas is older even than the Saṁskṛta. Few people study it. Therefore it was thought necessary to have an English translation of the Vedas with new interpretations for the vast English readership throughout the world.

It is the proud privilege of the Veda Pratishthan to be the chosen instrument of the monumental project for presenting a readable and systematic modern translation of all the four Vedas. The idea was first suggested by late Shri Prakash Vir Shastri and the Veda Pratishthan undertook this momentous work. Late Svami Satya Prakash ji Sarasvati, a

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

learned and distinguished professor, was entrusted with the work of getting the translation prepared. He sought assistance from Shri Satyakam Vidyalankar and Shri Udaya Vir Viraj Vedalankar, both of them graduates of Gurukul Kangri.

This has been the result of much hard work and persistence on the part of a dedicated team of workers. In addition to late Shri Prakash Vir Shastri, who originated the idea, and the learned and industrious translators, who prepared the script, Shri Ram Nath Sehgal, late Shri Ram Sharan Das Ahuja and Late Shri Darbari Lal ji and now the young and dedicated worker of Arya Samaj Shri Ajay Sehgal have been looking after the administrative side of the project, which is equally, if not more, important. Procuring the funds and putting them to optimum use and to find the customers for printed volumes has been the key to success.

There were many difficulties, which the Veda Pratishthan had to face and surmount. At times, it appeared that the work may not be completed at all. But by God's grace and due to perseverence and resolution of the dedicated workers all the obstacles were overcome and the will found a way to reach the goal.

Shri M.L. Singhvi, Late Dr. G.L. Datta, Late Dr. Suraj Bhan and Late Shri Darbari Lal ji were closely associated with this project and offered valuable advice and guidance.

With the publication of the Atharva-veda, the translation of all the four Vedas is complete, twenty three volumes in all. Completion of this work is a moment of happiness and delight for us, and I, as President of the Veda Pratishthan take this opportunity to remember, congralulate and thank all those who have contributed to the success of this project and dedicate this work to God Supreme, with whose grace only it has been accomplished.

NEW DELHI, 1996

President
Veda Pratishthana

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Contents

Preface

Kanda - IV 405

Kanda - V 525

Kanda - VI 649

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Kāṇḍa IV

चतुर्थं काण्डम्

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

अथ चतुर्थं काण्डम् ॥

(१) प्रथमं सूक्तम्

(१-७) सप्तर्चस्यास्य सूक्तस्य वेन ऋषिः । बृहस्पतिरादित्यो वा देवता । (१, ३-४, ६-७) प्रथमा-तृतीयाचतुर्थीषष्ठीसप्तमीनामृचां त्रिष्टुप् , (२, ५) द्वितीयापञ्चम्योश्च भुरिक्त्रिष्टुप् छन्दसी ॥

ब्रह्म॑ जज्ञा॒नं प्र॑थ॒मं पु॒रस्ता॒द्वि सी॑म॒तः सु॒रुचो॑ वे॒न आ॑वः ।
स बु॒ध्न्या᳡ उप॒मा अ॑स्य वि॒ष्ठाः स॒तश्च॒ योनि॒मस॑तश्च॒ वि वः॑ ॥१॥
इ॒यं पित्र्या॒ राष्ट्र्ये॒त्वग्रे॑ प्रथ॒माय॑ ज॒नुषे॑ भुवने॒ष्ठाः ।
तस्मा॑ ए॒तं सु॒रुचं॑ ह्वा॒रम॑ह्यं घ॒र्मं श्री॑णन्तु प्रथ॒माय॑ धा॒स्यवे॑ ॥२॥
प्र यो ज॒ज्ञे वि॒द्वान॑स्य॒ बन्धु॒र्विश्वा॑ दे॒वानां॒ जनि॑मा विवक्ति ।
ब्रह्म॒ ब्रह्म॑ण॒ उज्ज॑भार॒ मध्या॑न्नी॒चैरु॒च्चैः स्व॒धा अ॒भि प्र त॑स्थौ ॥३॥
स हि दि॒वः स पृ॑थि॒व्या ऋ॑त॒स्था म॒ही क्षेमं॒ रोद॑सी अस्कभायत् ।
म॒हान्म॒ही अस्क॑भाय॒द्वि जा॒तो द्यां सद्म॒ पार्थि॑वं च॒ रजः॑ ॥४॥
स बु॒ध्न्यादा॑ष्ट्र ज॒नुषो॒भ्यग्रं॒ बृह॒स्पति॑र्दे॒वता॒ तस्य॑ स॒म्राट् ।
अह॒र्यच्छु॒क्रं ज्योति॑षो॒ जनि॒ष्टाथ॑ द्यु॒मन्तो॒ वि व॑सन्तु॒ विप्राः॑ ॥५॥

ब्रह्म॑ । ज॒ज्ञा॒नम् । प्र॒थ॒मम् । पु॒रस्ता॑त् । वि । सी॒म॒तः । सु॒ऽरुचः॑ । वे॒नः । आ॒वः॒ ।
सः । बु॒ध्न्या᳡ः । उ॒प॒ऽमाः । अ॒स्य॒ । वि॒ऽस्थाः । स॒तः । च॒ । योनि॑म् । अस॑तः । च॒ । वि । वः॒ ॥
इ॒यम् । पित्र्या॑ । राष्ट्री॑ । ए॒तु॒ । अग्रे॑ । प्र॒थ॒माय॑ । ज॒नुषे॑ । भु॒व॒ने॒ऽस्थाः ।
तस्मै॑ । ए॒तम् । सु॒ऽरुच॑म् । ह्वा॒रम् । अ॒ह्य॒म् । घ॒र्मम् । श्री॒ण॒न्तु॒ । प्र॒थ॒माय॑ । धा॒स्यवे॑ ॥ २ ॥
प्र । यः । ज॒ज्ञे । वि॒द्वान् । अ॒स्य॒ । बन्धुः॑ । विश्वा॑ । दे॒वाना॑म् । जनि॑म । वि॒व॒क्ति॒ ।
ब्रह्म॑ । ब्रह्म॑णः । उत् । ज॒भा॒र॒ । मध्या॑त् । नी॒चैः । उ॒च्चैः । स्व॒धाः । अ॒भि । प्र । त॒स्थौ॒ ॥ ३ ॥
सः । हि । दि॒वः । सः । पृ॒थि॒व्याः । ऋ॒त॒ऽस्थाः । म॒ही इति॑ । क्षेम॑म् । रोद॑सी॒ इति॑ । अ॒स्क॒भा॒य॒त् ।
म॒हान् । म॒ही इति॑ । अस्क॑भायत् । वि । जा॒तः । द्याम् । सद्म॑ । पार्थि॑वम् । च॒ । रजः॑ ॥
सः । बु॒ध्न्यात् । आ॒ष्ट्र॒ । ज॒नुषः॑ । अ॒भि । अग्र॑म् । बृह॒स्पतिः॑ । दे॒वता॑ । तस्य॑ । स॒म्ऽराट् ।
अहः॑ । यत् । शु॒क्रम् । ज्योति॑षः । जनि॑ष्ट । अथ॑ । द्यु॒ऽमन्तः॑ । वि । व॒स॒न्तु॒ । विप्राः॑ ॥ ५ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Brhaspati and Āditya

IV.1.1 The supreme Lord was the first knower, pre-existing all. That beautiful one, from the summit enlightens beautiful worlds. He illuminates the regions, mid-regions, the worlds existing therein, and the womb of the existent and the non-existent. (cf. Yv. XII.3)

IV.1.2 May this illuminating fatherly speech, present within beings, come to the fore for giving birth to her first born. For him, let them boil this delicious strength giving milk daily, so that the first-born may survive.

IV.1.3 The learned one, who becomes his kin declares birth of all the bounties of Nature. The Lord supreme came out of the Lord supreme. In the middle, downwards and upwards extend His self-sustaining powers.

IV.1.4 Surely He has fixed the sky. He the earth in their right places and the vast heaven and earth as an abode. The great one, having pervaded with His appearance, has steadied the vast heaven, the terrestrial abode, as well as the midspace.

IV.1.5 He existed from the very beginning (origin), even before the first birth. The divine Lord supreme is glorious ruler of that creation. As the bright day was born out of the light, so may the luminous wise ones live happily.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

नूनं तदस्य काव्यो हिनोति महो देवस्य पूर्व्यस्य धाम ।
एष जज्ञे बहुभिः साकमित्था पूर्वे अर्धे विषिते ससन्नु ॥६॥
योऽथर्वाणं पितरं देवबन्धुं बृहस्पतिं नमसावं च गच्छात् ।
त्वं विश्वेषां जनिता यथासः कविर्देवो न दभायत्स्वधावान् ॥७॥

नूनम् । तत् । अस्य । काव्यः । हिनोति । महः । देवस्य । पूर्व्यस्य । धाम ।
एषः । जज्ञे । बहुऽभिः । साकम् । इत्था । पूर्वे । अर्धे । विऽसिते । ससन् । नु ॥ ६ ॥
यः । अथर्वाणम् । पितरम् । देवऽबन्धुम् । बृहस्पतिम् । नमसा । अव । च । गच्छात् ।
त्वम् । विश्वेषाम् । जनिता । यथा । असः । कविः । देवः । न । दभायत् । स्वधाऽवान् ॥ ७ ॥

(२) द्वितीयं सूक्तम्

(१–८) अष्टर्चस्यास्य सूक्तस्य वेन ऋषिः । आत्मा देवता । (१–५, ७) प्रथमादिपञ्चर्चा सप्तम्याश्च त्रिष्टुप्, (६) षष्ठ्याः पुरोऽनुष्टुप्त्रिष्टुप्, (८) अष्टम्याश्चोपरिष्टाज्ज्योतिश्छन्दांसि ॥

य आत्मदा बलदा यस्य विश्व उपासते प्रशिषं यस्य देवाः ।
योऽस्येशे द्विपदो यश्चतुष्पदः कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥१॥
यः प्राणतो निमिषतो महित्वैको राजा जगतो बभूव ।
यस्य छायामृतं यस्य मृत्युः कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥२॥
यं क्रन्दसी अवतश्चस्कभाने भियसाने रोदसी अह्वयेथाम् ।
यस्यासौ पन्था रजसो विमानः कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥३॥
यस्य द्यौरुर्वी पृथिवी च मही यस्यादः उर्वन्तरिक्षम् ।
यस्यासौ सूरो विततो महित्वा कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥४॥

यः । आत्मऽदाः । बलऽदाः । यस्य । विश्वे । उपऽआसते । प्रऽशिषम् । यस्य । देवाः ।
यः । अस्य । ईशे । द्विऽपदः । यः । चतुःऽपदः । कस्मै । देवाय । हविषा । विधेम ॥ १ ॥
यः । प्राणतः । निऽमिषतः । महिऽत्वा । एकः । राजा । जगतः । बभूव ।
यस्य । छाया । अमृतम् । यस्य । मृत्युः । कस्मै । देवाय । हविषा । विधेम ॥ २ ॥
यम् । क्रन्दसी इति । अवतः । चस्कभाने इति । भियसाने इति । रोदसी इति । अह्वयेथाम् ।
यस्य । असौ । पन्थाः । रजसः । विऽमानः । कस्मै । देवाय । हविषा । विधेम ॥ ३ ॥
यस्य । द्यौः । उर्वी । पृथिवी । च । मही । यस्य । अदः । उरु । अन्तरिक्षम् ।
यस्य । असौ । सूरः । । विऽततः । महिऽत्वा । कस्मै । देवाय । हविषा । विधेम ॥ ४ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

IV.1.6 Verily the sage attains to that superb abode of the divinity, most ancient of all. Thus this one was born along with many. They go on sleeping when half of the east opens.

IV.1.7 Whoever knows and bows in reverence to the unmoving, fatherly and friend of the enlightened ones, the Lord supreme, and who says unto him that you are the creator of all, such a self-controlling sage and enlightened one never gets harmed.

Ātman

IV.2.1 Who is the bestower of spiritual power, bestower of physical strength, whom all the universe worships, whose commands the bounties of Nature comply with, and who rules over these bipeds as well as quadrupeds, to that divinity alone and none else we offer our oblations. (cf. Yv. XXV.13)(Kasmai = ekasmai)

IV.2.2 Who by His majesty is the only sovereign of all that breathes, that blinks, and that moves; whose shade is immortality; whose shade is death as well; to that divinity alone and none else, we offer our oblations. (cf. Yv. XXV.11-variation)

IV.2.3 Whom the two warring hosts invoke for protection; whom the terror-stricken heaven and earth call; whose yonder path measures out the midspace, that divinity alone and none else we adore with our oblations.

IV.2.4 With whose grandeur the space has spread vast, the earth has spread wide; with whose might that vast midspace (came into existence) and with whose might this sun spreads wide, that divinity alone and none else we adore with our oblations.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

यस्य विश्वे हिमवन्तो महित्वा समुद्रे यस्य रसामिदाहुः ।
इमाश्च प्रदिशो यस्य बाहू कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥५॥
आपो अग्रे विश्वमावन्गर्भं दधाना अमृता ऋतज्ञाः ।
यासु देवीष्वधि देव आसीत्कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥६॥
हिरण्यगर्भः समवर्तताग्रे भूतस्य जातः पतिरेक आसीत् ।
स दाधार पृथिवीमुत द्यां कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥७॥
आपो वत्सं जनयन्तीर्गर्भमग्रे समैरयन् ।
तस्योत जायमानस्योल्ब आसीद्धिरण्ययः कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥८॥

यस्य । विश्वे । हिमऽवन्तः । महिऽत्वा । समुद्रे । यस्य । रसाम् । इत् । आहुः ।
इमाः । च । प्रऽदिशः । यस्य । बाहू इति । कस्मै । देवाय । हविषा । विधेम ॥ ५ ॥

आपः । अग्रे । विश्वम् । आवन् । गर्भम् । दधानाः । अमृताः । ऋतऽज्ञाः ।
यासु । देवीषु । अधि । देवः । आसीत् । कस्मै । देवाय । हविषा । विधेम ॥ ६ ॥

हिरण्यऽगर्भः । सम् । अवर्तत । अग्रे । भूतस्य । जातः । पतिः । एकः । आसीत् ।
सः । दाधार । पृथिवीम् । उत । द्याम् । कस्मै । देवाय । हविषा । विधेम ॥ ७ ॥

आपः । वत्सम् । जनयन्तीः । गर्भम् । अग्रे । सम् । ऐरयन् ।
तस्य । उत । जायमानस्य । उल्बः । आसीत् । हिरण्ययः । कस्मै । देवाय । हविषा । विधेम ॥ ८ ॥

(३) तृतीयं सूक्तम्

(१–७) सप्तर्चस्यास्य सूक्तस्यायर्वा ऋषिः । रुद्रो व्याघ्रो वा देवता । (१) प्रथमर्चः पथ्यापङ्क्तिः, (२, ४–६) द्वितीयाया-श्चतुर्थ्यादितृचस्य चानुष्टुप्, (३) तृतीयाया गायत्री, (७) सप्तम्याश्च ककुम्मतीगर्भोपरिष्टाद्बृहती छन्दांसि ॥

उदितस्त्रयो अक्रमन्व्याघ्रः पुरुषो वृकः ।
हिरुग्घि यन्ति सिन्धवो हिरुग्देवो वनस्पतिर्हिरुङ्नमन्तु शत्रवः ॥१॥
परेणेतु पथा वृकः परमेणोत तस्करः ।
परेण दत्वती रज्जुः परेणाघायुरर्षतु ॥२॥

उत् । इतः । त्रयः । अक्रमन् । व्याघ्रः । पुरुषः । वृकः ।
हिरुक् । हि । यन्ति । सिन्धवः । हिरुक् । देवः । वनस्पतिः । हिरुक् । नमन्तु । शत्रवः ॥ १ ॥
परेण । एतु । पथा । वृकः । परमेण । उत । तस्करः ।
परेण । दत्वती । रज्जुः । परेण । अघऽयुः । अर्षतु ॥ २

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

IV.2.5 With whose might all the snow covered mountains take shape; with whose might rivers flow into the ocean; these quarters are whose arms; that divinity alone and none else we adore with our oblations.

IV.2.6 In the very beginning, the elemental waters, immortal and following the eternal law, fostered all this universe, holding the embryo in their womb; within those divine waters He was the over-lording divinity. That divinity alone and none else we adore with our oblations.

IV.2.7 Before all, the Lord having all the bright constellations in His womb, existed every-where. He was the only lord of every thing born. He holds earth as well as heaven. That alone and none else we adore with our oblations. (cf. Yv. XII.4; also Ṛg. X.121.1)

IV.2.8 In the beginning, for bearing the child the elemental waters activated the embryo. When it was born even that it had a golden foetal sheath (ulba). That divinity alone and none else we adore with our oblations.

Vyāghraḥ - Tiger

IV.3.1 Three have moved away from this place-the tiger, the high-way-man and the wolf. The floods move away out of sight. Out of sight is the lord of vegetation. May their enemies make the tiger, the high-way-man and the wolf disappear. (May the enemies move out of our sight.)

IV.3.2 May the wolf (vṛka) go by a path other than ours. May the high-way-man go by the path even farther away. May the toothed rope (snake) move along some other path and may killer go by some distant path.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

अ॒क्ष्यौ॑ च ते॒ मुखं॑ च ते व्याघ्र जम्भयामसि ।
आत्सर्वा॑न्विंश॒तिं न॒खान् ॥३॥
व्या॒घ्रं द॒त्वतां॑ व॒यं प्र॑थ॒मं ज॑म्भयामसि ।
आदु॑ ष्टे॒नमथो॒ अहिं॑ यातु॒धान॒मथो॒ वृक॑म् ॥४॥
यो अ॒द्य स्ते॒न आय॑ति॒ स संपि॑ष्टो॒ अपा॑यति ।
प॒थाम॑पध्वं॒सेनै॒त्विन्द्रो॒ वज्रे॑ण हन्तु॒ तम् ॥५॥
मू॒र्णा मृ॒गस्य॒ दन्ता॒ अपि॑शीर्णा उ पृ॒ष्टयः॑ ।
नि॒म्रुक्ते॑ गो॒धा भ॑वतु नी॒चाय॑च्छश॒युर्मृ॒गः ॥६॥
यत्सं॒यमो॒ न वि य॑मो॒ वि य॑मो॒ यन्न सं॒यमः॑ ।
इ॒न्द्र॒जाः सो॑म॒जा आ॑थर्व॒णम॑सि व्याघ्र॒जम्भ॑नम् ॥७॥

अ॒क्ष्यौ॑ । च॒ । ते॒ । मुख॑म् । च॒ । ते॒ । व्याघ्र॑ । ज॒म्भ॒या॒म॒सि॒ ।
आत् । सर्वा॑न् । विं॒श॒तिम् । न॒खान् ॥ ३ ॥
व्या॒घ्रम् । द॒त्वता॑म् । व॒यम् । प्र॒थ॒मम् । ज॒म्भ॒या॒म॒सि॒ ।
आत् । ऊं॒ इति॑ । स्ते॒नम् । अथो॒ इति॑ । अहि॑म् । या॒तु॒ऽधान॑म् । अथो॒ इति॑ । वृक॑म् ॥४॥
यः । अ॒द्य । स्ते॒नः । आ॒ऽअय॑ति । सः । सम्ऽपि॑ष्टः । अप॑ । अ॒य॒ति॒ ।
प॒थाम् । अ॒प॒ऽध्वं॒सेन॑ । ए॒तु॒ । इन्द्रः॑ । वज्रे॑ण । ह॒न्तु॒ । तम् ॥ ५ ॥
मू॒र्णाः । मृ॒गस्य॑ । दन्ताः॑ । अपि॑ऽशीर्णाः । ऊं॒ इति॑ । पृ॒ष्टयः॑ ।
नि॒ऽम्रुक् । ते॒ । गो॒धा । भ॒व॒तु॒ । नी॒चा । अ॒य॒त् । श॒श॒युः । मृ॒गः ॥ ६ ॥
यत् । स॒म्ऽयमः॑ । न । वि । य॒मः॒ । वि । य॒मः॒ । यत् । न । स॒म्ऽयमः॑ ।
इ॒न्द्र॒ऽजाः । सो॒म॒ऽजाः । आ॒थ॒र्व॒णम् । अ॒सि॒ । व्या॒घ्र॒ऽजम्भ॑नम् ॥ ७ ॥

(४) चतुर्थं सूक्तम्

(१-८) अष्टर्चस्यास्य सूक्तस्याथर्वा ऋषिः । वनस्पतिर्देवता । (१-३, ५, ८) प्रथमादितृचस्य पञ्चम्यष्टम्योर्ऋचो-रनुष्टुप्, (४) चतुर्थ्याः भुरिक्पुर उष्णिक्, (६-७) षष्ठीसप्तम्योश्च भुरिगनुष्टुप् छन्दांसि ॥

यां त्वा॑ गन्ध॒र्वो अख॑न॒द्वरु॑णाय मृ॒तभ्र॑जे । तां त्वा॑ व॒यं ख॑नाम॒स्योष॑धिं शेप॒हर्ष॑णीम् ॥१॥

याम् । त्वा॒ । ग॒न्ध॒र्वः । अख॑नत् । वरु॑णाय । मृ॒तऽभ्र॑जे ।
ताम् । त्वा॒ । व॒यम् । ख॒ना॒म॒सि॒ । ओष॑धिम् । शे॒पः॒ऽहर्ष॑णीम् ॥ १ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

IV.3.3 O tiger (vyāghra), we hereby destroy your two eyes, as well as your mouth, and thereafter all your twenty claws we destroy.

IV.3.4 Out of the toothed killers, first of all we destroy the tiger; after that the thief; then the snake; then the pain-inflicter and thereafter the wolf.

IV.3.5 Whosoever thief comes today, he will have to run away badly mauled. May he go along the path of destruction. May the resplendent one smite him with his bolt (adamantine weapon).

IV.3.6 May the teeth of the beast be worn out; may his horns, and his ribs also be weakened. O traveller, may the alligator keep away from your view and may the beast, that sleeps in the day, pass by the path far below.

IV.3.7 What can be captured, should not be driven away. Only that should be driven away which cannot be captured. This is the way of destroying tigers initiated by the resplendent one, the blissful one and the fire-producer (ātharvaṇa).

Vanaspati - Some divinities

IV.4.1 You whom the agriculturists have dug up for the venerable king, who lost his virility, O medicinal herb, we dig you up, that are penis-erecting. (śepa-harsanīm or aphrodisiac).

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

उदुषा उदु सूर्य उदिदं मामकं वचः । उदेजतु प्रजापतिर्वृषा शुष्मेण वाजिना ॥२॥
यथा स्म ते विरोहतोभितप्तमिवानति । ततस्ते शुष्मवत्तरमियं कृणोत्वोषधिः ॥३॥
उच्छुष्मौषधीनां सार ऋषभाणाम् । सं पुंसामिन्द्र वृष्ण्यमस्मिन्धेहि तनूवशिन् ॥४॥
अपां रसः प्रथमजोथो वनस्पतीनाम् । उत सोमस्य भ्रातास्युतार्शमसि वृष्ण्यम् ॥५॥
अद्याग्ने अद्य सवितरद्य देवि सरस्वति । अद्यास्य ब्रह्मणस्पते धनुरिवा तानया पसः ॥६॥
आहं तनोमि ते पसो अधि ज्यामिव धन्वनि ।
क्रमस्वर्शे इव रोहितमनवग्लायता सदा ॥७॥

उत् । उषाः । उत् । ऊं इति । सूर्यः । उत् । इदम् । मामकम् । वचः ।
उत् । एजतु । प्रजाऽपतिः । वृषा । शुष्मेण । वाजिना ॥ २ ॥
यथा । स्म । ते । विऽरोहतः । अभितप्तम्ऽइव । अनति ।
ततः । ते । शुष्मवत्ऽतरम् । इयम् । कृणोतु । ओषधिः ॥ ३ ॥
उत् । शुष्मा । ओषधीनाम् । सारा । ऋषभाणाम् ।
सम् । पुंसाम् । इन्द्र । वृष्ण्यम् । अस्मिन् । धेहि । तनूऽवशिन् ॥ ४ ॥
अपाम् । रसः । प्रथमऽजः । अथो इति । वनस्पतीनाम् ।
उत । सोमस्य । भ्राता । असि । उत । आर्शम् । असि । वृष्ण्यम् ॥ ५ ॥
अद्य । अग्ने । अद्य । सवितः । अद्य । देवि । सरस्वति ।
अद्य । अस्य । ब्रह्मणः । पते । धनुःऽइव । आ । तानय । पसः ॥ ६ ॥
आ । अहम् । तनोमि । ते । पसः । अधि । ज्याम्ऽइव । धन्वनि ।
क्रमस्व । ऋशःऽइव । रोहितम् । अनवऽग्लायता । सदा ॥ ७ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

IV.4.2 May the dawn raise, may the sun raise, may the speech of mine raise and may the showerer Lord of creation raise your organ up with powerful strength.

IV.4.3 As, when you were growing up, your member used to get, as if heated up, even more powerful than may this herb make you.

IV.4.4 O resplendent one, we have complete control over the body, may you put in this man the potency of medicinal plants, the strength of bulls and the virility of men.

IV.4.5 You are the first born sap of waters, and of the forest-plants, you are the brother of Soma (medicinal herb) and also the virility of the stag.

IV.4.6 To day O adorable Lord, to day O creator Lord, to day O speech divine, to day O Lord supreme, may you (stretch) make his male organ (pasa) taut like a bow.

IV.4.7 I hereby stretch your male organ like a string on a bow. Mount (your woman) like a powerful bull always joyful.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

अश्वस्याश्वतरस्याजस्य पेत्वस्य च ।
अथ ऋषभस्य ये वाजास्तानस्मिन्धेहि तनूवशिन् ॥८॥

अश्वस्य । अश्वतरस्य । अजस्य । पेत्वस्य । च ।
अथ । ऋषभस्य । ये । वाजाः । तान् । अस्मिन् । धेहि । तनूऽवशिन् ॥ ८ ॥

(५) पञ्चमं सूक्तम्

(१–७) सप्तर्चस्यास्य सूक्तस्य ब्रह्मा ऋषिः । वृषभः स्वपनश्च देवते । (१, ३–६) प्रथमर्चस्तृतीयादिचतस्रणाञ्चानुष्टुप्, (२) द्वितीयाया भुरिगनुष्टुप्, (७) सप्तम्याश्च पुरस्ताज्ज्योतिस्त्रिष्टुप् छन्दांसि ॥

सहस्रशृङ्गो वृषभो यः समुद्रादुदाचरत् ।
तेना सहस्येना वयं नि जनान्स्वापयामसि ॥१॥
न भूमिं वातो अति वाति नाति पश्यति कश्चन ।
स्त्रियश्च सर्वाः स्वापय शुनश्चेन्द्रसखा चरन् ॥२॥
प्रोष्ठेशयास्तल्पेशया नारीर्या बह्वशीवरीः ।
स्त्रियो याः पुण्यगन्धयस्ताः सर्वाः स्वापयामसि ॥३॥
एजदेजदजग्रभं चक्षुः प्राणमजग्रभम् ।
अङ्गान्यजग्रभं सर्वा रात्रीणामतिशर्वरे ॥४॥

सहस्रऽशृङ्गः । वृषभः । यः । समुद्रात् । उत्ऽआचरत् ।
तेन । सहस्येन । वयम् । नि । जनान् । स्वापयामसि ॥ १॥
न । भूमिम् । वातः । अति । वाति । न । अति । पश्यति । कः । चन ।
स्त्रियः । च । सर्वाः । स्वापय । शुनः । च । इन्द्रऽसखा । चरन् ॥ २ ॥
प्रोष्ठेऽशयाः । तल्पेऽशयाः । नारीः । याः । बह्वऽशीवरीः ।
स्त्रियः । याः । पुण्यऽगन्धयः । ताः । सर्वाः । स्वापयामसि ॥ ३ ॥
एजत्ऽएजत् । अजग्रभम् । चक्षुः । प्राणम् । अजग्रभम् ।
अङ्गानि । अजग्रभम् । सर्वा । रात्रीणाम् । अतिऽशर्वरे ॥ ४ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

IV.4.8 Whatever are the (sexual) powers of the horses, the mule, the he-goat, the ram and also of the bull, O controller of body, may you put those powers in this man.

Bull-Vṛṣabhaḥ - Dream-Slumber

IV.5.1 The thousand-horned bull (the sun with a thousand rays) that rises out of the ocean, with him, the conqueror of adversaries, we hereby make people sleep.(Cf. Ṛg. VII.5.7)

IV.5.2 May the wind not blow strong on earth; may not any one watch it closely; O friend of soul (i.e., the breath), moving slowly put all the women and dogs to sleep.

IV.5.3 The women, who sleep in the courtyard, who sleep on beds, or who sleep on swings; the women who are pure fragrances, all of them we hereby put to sleep.(Cf. Ṛg. VII.5.8)

IV.5.4 Each and everything that moves, I have seized and secured, I have seized vision and breath as well. At the dead of nights, I have seized and secured each and every limb.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

य आस्ते यश्चरति यश्च तिष्ठन्विपश्यति ।
तेषां सं दध्मो अक्षीणि यथेदं हर्म्यं तथा ॥५॥

स्वप्नु माता स्वप्नु पिता स्वप्नु श्वा स्वप्नु विश्पतिः ।
स्वपन्त्वस्यै ज्ञातयः स्वप्त्वयमभितो जनः ॥६॥

स्वप्न स्वप्नाभिकरणेन सर्वं नि ष्वापया जनम् ।
ओत्सूर्यमन्यान्त्स्वापयाव्युषं जागृतादहमिन्द्र इवारिष्टो अक्षितः ॥७॥

यः । आस्ते । यः । चरति । यः । च । तिष्ठन् । विऽपश्यति ।
तेषाम् । सम् । दध्मः । अक्षीणि । यथा । इदम् । हर्म्यम् । तथा ॥ ५ ॥

स्वप्तु । माता । स्वप्तु । पिता । स्वप्तु । श्वा । स्वप्तु । विश्पतिः ।
स्वपन्तु । अस्यै । ज्ञातयः । स्वप्तु । अयम् । अभितः । जनः ॥ ६ ॥

स्वप्न । स्वप्नऽअभिकरणेन । सर्वम् । नि । स्वापय । जनम् । आऽउत्सूर्यम् ।
अन्यान् । स्वापय । आऽव्युषम् । जागृतात् । अहम् । इन्द्रःऽइव । अरिष्टः । अक्षितः ॥ ७ ॥

(६) षष्ठं सूक्तम्

(१–८) भृग्वर्वस्यास्य सूक्तस्य गरुत्मानृषिः । तक्षको मन्त्रोक्ताश्च देवताः । अनुष्टुप् छन्दः ॥

ब्राह्मणो जज्ञे प्रथमो दशशीर्षो दशास्यः ।
स सोमं प्रथमः पपौ स चकारारसं विषम् ॥१॥

यावती द्यावापृथिवी वरिम्णा यावत्सप्त सिन्धवो वितष्ठिरे ।
वाचं विषस्य दूषणीं तामितो निरवादिषम् ॥२॥

ब्राह्मणः । जज्ञे । प्रथमः । दशऽशीर्षः । दशऽआस्यः ।
सः । सोमम् । प्रथमः । पपौ । सः । चकार । अरसम् । विषम् ॥ १ ॥

यावती इति । द्यावापृथिवी इति । वरिम्णा । यावत् । सप्त । सिन्धवः । विऽतस्थिरे ।
वाचम् । विषस्य । दूषणीम् । ताम् । इतः । निः । अवादिषम् ॥ २ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

IV.5.5 Whoever sets, whoever goes about, whoever stands and watches (us), of those we hereby shut the eyes, close, just as we shut this large house. (Cf. Ṛg. VII.5.6)

IV.5.6 May the mother sleep; may the father sleep; may the watch-dog sleep; may the house-holder sleep; may her kinsfolk sleep; and may all these people around her be bulled to sleep (sleep as well). (Cf. Ṛg. VII.5.5)

IV.5.7 O slumber, with your paraphernalia of sleep put all the people to deep sleep. Make all the others to sleep till sun-rise, till the break of dawn. May I alone keep awake like the resplendent one, unharmed and un-exhausted.

Brāhmaṇa

IV.6.1 The intellectual, the first and foremost, with ten heads and ten mouths, comes into being was born. He is the first to drink of the devotional bliss. He makes the poison ineffective.

Dyāvā-Pṛthivī - Sapta Sindhus

IV.6.2 As far as the spacious heaven and earth extend, and as far as the seven seas (rivers) are spread, so far from here my speech, that I speak, will destroy the poison.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

सुपर्णस्त्वा गरुत्मान्विष प्रथममावयत् ।
नामीमदो नारूरुप उतास्मा अभवः पितुः ॥३॥
यस्त आस्यत्पञ्चाङ्गुरिर्वक्राच्चिदधि धन्वनः ।
अपस्कम्भस्य शल्यान्निरवोचमहं विषम् ॥४॥
शल्याद्विषं निरवोचं प्राञ्जनादुत पर्णधेः ।
अपाष्ठाच्छृङ्गात्कुल्मलान्निरवोचमहं विषम् ॥५॥
अरसस्ते इषो शल्योथो ते अरसं विषम् ।
उतारसस्य वृक्षस्य धनुष्टे अभ्यारसम् ॥६॥
ये अपीषन्ये अदिहन्य आस्यन्ये अवासृजन् ।
सर्वे ते वध्रयः कृता वध्रिर्विषगिरिः कृतः ॥७॥
वध्रयस्ते खनितारो वध्रिस्त्वमस्योषधे ।
वध्रिः स पर्वतो गिरिर्यतो जातमिदं विषम् ॥८॥

सुऽपर्णः । त्वा । गरुत्मान् । विषं । प्रथमम् । आवयत् ।
न । अमीमदः । न । अरूरुपः । उत । अस्मै । अभवः । पितुः ॥ ३ ॥
यः । ते । आस्यत् । पञ्चऽअङ्गुरिः । वक्रात् । चित् । अधि । धन्वनः ।
अपऽस्कम्भस्य । शल्यात् । निः । अवोचम् । अहम् । विषम् ॥ ४ ॥
शल्यात् । विषम् । निः । अवोचम् । प्रऽअञ्जनात् । उत । पर्णऽधेः ।
अपाष्ठात् । शृङ्गात् । कुल्मलात् । निः । अवोचम् । अहम् । विषम् ॥ ५ ॥
अरसः । ते । इषो इति । शल्यः । अथो इति । ते । अरसम् । विषम् ।
उत । अरसस्य । वृक्षस्य । धनुः । ते । अरसु । अरसम् ॥ ६ ॥
ये । अपीषन् । ये । अदिहन् । ये । आस्यन् । ये । अवऽअसृजन् ।
सर्वे । ते । वध्रयः । कृताः । वध्रिः । विषऽगिरिः । कृतः ॥ ७ ॥
वध्रयः । ते । खनितारः । वध्रिः । त्वम् । असि । ओषधे ।
वध्रिः । सः । पर्वतः । गिरिः । यतः । जातम् । इदम् । विषम् ॥ ८ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

R
294.59215
SAT - A.2
Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Suparṇa or Eagle

IV.6.3 O poison, first of all the mighty-winged eagle (the great Lord) has eaten you up. Now may you not make a person inflicted with you intoxicated and devoid of senses. On the other hand, may you become just like food to us.

Poison

IV.6.4 The five-fingered hand, has shot you from a curved bow; from the point of that arrow, I hereby take away the poison.

IV.6.5 I have taken away the poison from the point of the arrow, from the anointment, from the winged shaft; from the barb (apāṣṭha), from the horn and from the neck also I have exorcised the poison.

IV.6.6 O arrow, powerless (ineffective) be your point and powerless be your poison. Moreover, your bow made out of a powerless tree, be also powerless, totally ineffective.

IV.6.7 Those who have mashed you fine, those who have smeared, those who have hurled you, and those who have thrown you, all of them I have made impotent. The mountain, producing the poison, also has been made impotent.

IV.6.8 May impotent become the diggers of poison; impotent (badhri) may you become O poisonous plant. May that mountain become impotent from where this poison (is produced) has come out.

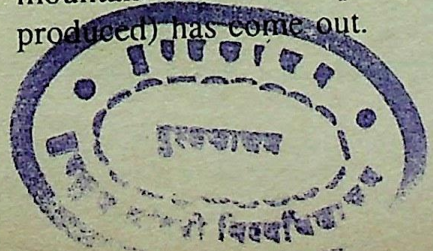

139785
CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(७) सप्तमं सूक्तम्

(१–७) सप्तर्चस्यास्य सूक्तस्य गरुत्मानृषिः । वनस्पतिर्देवता । (१–३, ५–७) प्रथमादितृचस्य पञ्चम्यादितृचस्य चानुष्टुप् , (४) चतुर्थ्याश्च स्वराडनुष्टुप् छन्दसी ॥

वारिदं वारयातै वरणावत्यामधि । तत्रामृतस्यासिक्तं तेना ते वारये विषम् ॥१॥
अरसं प्राच्यं विषमरसं यदुदीच्यम् । अथेदमधराच्यै करम्भेण वि कल्पते ॥२॥
करम्भं कृत्वा तिर्यं पीवरपाकमुदारथिम् ।
क्षुधा किल त्वा दुष्टनो जक्षिवान्स न रूरुपः ॥३॥
वि ते मदै मदावति शरमिव पातयामसि ।
प्र त्वा चरुमिव येषन्तं वचसा स्थापयामसि ॥४॥
परि ग्राममिवाचितं वचसा स्थापयामसि ।
तिष्ठा वृक्ष इव स्थाम्न्यभ्रिखाते न रूरुपः ॥५॥
पवस्तैस्त्वा पर्यक्रीणन्दूर्शेभिरजिनैरुत ।
प्रक्रीरसि त्वमोषधेभ्रिखाते न रूरुपः ॥६॥

वाः । इदम् । वारयातै । वरणऽवत्याम् । अधि ।
तत्र । अमृतस्य । आऽसिक्तम् । तेन । ते । वारये । विषम् ॥ १ ॥

अरसम् । प्राच्यम् । विषम् । अरसम् । यत् । उदीच्यम् ।
अथ । इदम् । अधराच्यम् । करम्भेण । वि । कल्पते ॥ २ ॥

करम्भम् । कृत्वा । तिर्यम् । पीवःऽपाकम् । उदारथिम् ।
क्षुधा । किल । त्वा । दुस्तनो इति दुःऽतनो । जक्षिऽवान् । सः । न । रूरुपः ॥ ३ ॥

वि । ते । मदम् । मदऽवति । शरम्ऽइव । पातयामसि ।
प्र । त्वा । चरुम्ऽइव । येषन्तम् । वचसा । स्थापयामसि ॥ ४ ॥

परि । ग्रामम्ऽइव । आऽचितम् । वचसा । स्थापयामसि ।
तिष्ठ । वृक्षःऽइव । स्थाम्नि । अभ्रिऽखाते । न । रूरुपः ॥ ५ ॥

पवस्तैः । त्वा । परि । अक्रीणन् । दूर्शेभिः । अजिनैः । उत ।
प्रऽक्रीः । असि । त्वम् । ओषधे । अभ्रिऽखाते । न । रूरुपः ॥ ६ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Vanaspatiḥ

IV.7.1 This water, procured from a place (varaṇāvatī) where Varaṇa (Creativa Roxburghii) trees grow in abundance, wards off (the ill effects of poison). There is infusion of ambrosia in it. With this (water), I restrain your poison.

IV.7.2 May the poison of the east become ineffective, ineffective be that of the north; also that which is of the nadir, may become ineffective by the use of Karṃbha (a poisonous plant; or buttermilk).

IV.7.3 O vicious poison, that man has eaten you, the hidden one, digesting fat and causing intense pain, taking you for buttermilk during hunger, may you not cause severe pain.

IV.7.4 O madāvati (an intoxicating poisonous plant), hereby we hurl away your intoxication like an arrow. With our words of prayer (vacasā), we arrest you, like a secretly moving spy (or like a boiling pot-corn).

IV.7.5 With our words of prayer (vacasā), we arrest you, collected like a troop (grāma), keep standing at your place like a tree, O herb, dug up with a spade. May you not cause severe pain and collapse.

IV.7.6 Men barter you for pavastas (covers or winnowing fans), for woven cloth, as well as for deer-skins. O herb dug up with a spade, you are sold for a good price. May you not cause severe pain.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

अनाप्ता ये वः प्रथमा यानि कर्माणि चक्रिरे ।
वीरान्नो अत्र मा दभन्तद्व एतत्पुरो दधे ॥७॥

अनाप्ताः । ये । वः । प्रथमाः । यानि । कर्माणि । चक्रिरे ।
वीरान् । नः । अत्र । मा । दभन् । तत् । वः । एतत् । पुरः । दधे ॥ ७ ॥

(८) अष्टमं सूक्तम्

(१-७) सप्तर्चस्यास्य सूक्तस्याथर्वाऽङ्गिरा ऋषिः । चन्द्रमा आपश्च देवताः । (१, ७) प्रथमासप्तम्योर्ऋचोर्भुरिक्त्रिष्टुप् , (२, ४, ६) द्वितीयाचतुर्थीषष्ठीनामनुष्टुप् , (३) तृतीयायास्त्रिष्टुप् , (५) पञ्चम्याश्च विराट् प्रस्तारपङ्क्तिश्छन्दांसि ॥

भूतो भूतेषु पय आ दधाति स भूतानामधिपतिर्बभूव ।
तस्य मृत्युश्चरति राजसूयं स राजा राज्यमनु मन्यतामिदम् ॥१॥
अभि प्रेहि मापं वेन उग्रश्चेत्ता सपत्नहा ।
आ तिष्ठ मित्रवर्धन तुभ्यं देवा अधि ब्रुवन् ॥२॥
आतिष्ठन्तं परि विश्वे अभूषञ्छ्रियं वसानश्चरति स्वरोचिः ।
महत्तद्वृष्णो असुरस्य नामा विश्वरूपो अमृतानि तस्थौ ॥३॥
व्याघ्रो अधि वैयाघ्रे वि क्रमस्व दिशो महीः ।
विशस्त्वा सर्वा वाञ्छन्त्वापो दिव्याः पयस्वतीः ॥४॥
या आपो दिव्याः पयसा मदन्त्यन्तरिक्ष उत वा पृथिव्याम् ।
तासां त्वा सर्वासामपामभि षिञ्चामि वर्चसा ॥५॥

भूतः । भूतेषु । पयः । आ । दधाति । सः । भूतानाम् । अधिपतिः । बभूव ।
तस्य । मृत्युः । चरति । राजऽसूयम् । सः । राजा । राज्यम् । अनु । मन्यताम् । इदम् ॥ १ ॥
अभि । प्र । इहि । मा । अप । वेनः । उग्रः । चेत्ता । सपत्नऽहा ।
आ । तिष्ठ । मित्रऽवर्धन । तुभ्यम् । देवाः । अधि । ब्रुवन् ॥ २ ॥
आऽतिष्ठन्तम् । परि । विश्वे । अभूषन् । श्रियम् । वसानः । चरति । स्वऽरोचिः ।
महत् । तत् । वृष्णः । असुरस्य । नाम । आ । विश्वऽरूपः । अमृतानि । तस्थौ ॥३॥
व्याघ्रः । अधि । वैयाघ्रे । वि । क्रमस्व । दिशः । महीः ।
विशः । त्वा । सर्वाः । वाञ्छन्तु । आपः । दिव्याः । पयस्वतीः ॥ ४ ॥
याः । आपः । दिव्याः । पयसा । मदन्ति । अन्तरिक्षे । उत । वा । पृथिव्याम् ।
तासाम् । त्वा । सर्वासाम् । अपाम् । अभि । सिञ्चामि । वर्चसा ॥ ५ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

IV.7.7 Previously, whatever operations those unreliable quacks have performed on you, may they not harm our sons (virān) here, so I am demonstrating this cure before you.

Coronation - King's Abhiśeka

IV.8.1 That being infuses sap in beings. He has become the overlord of all beings. The death attends his rājasūya (royal consecration). May he, the king, approve of this kingdom.

IV.8.2 Move forward to this (kingship). Do not give it up in disdain. Formidable, discriminating, destroyer of rivals, ascend this throne, O promoter of friends. The enlightened ones have shown favour to you.

IV.8.3 All decorate him, ascending the throne, clothed in glory, he moves about shining by himself. Great is the name of the mighty vanquisher of foes. In this various capacities he goes through his various duties earning immortality for him.

IV.8.4 Being a tiger, move against tiger-like foe. Stride out to vast quarters. May all people like you (as their king) and so may the celestial waters, rich in milk.

IV.8.5 The celestial waters (āpo-divyāḥ), that satisfy the beings with their sap in the midspace, as well as on the earth, with the might and lustre of all those waters, I hereby consecrate you.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

अभि त्वा वर्चसासिचन्नापो दिव्याः पयस्वतीः ।
यथासो मित्रवर्धनस्तथा त्वा सविता करत् ॥६॥
एना व्याघ्रं परिषस्वजानाः सिंहं हिन्वन्ति महते सौभगाय ।
समुद्रं न सुभुवस्तस्थिवांसं मर्मृज्यन्ते द्वीपिनमप्स्वन्तः ॥७॥

अभि । त्वा । वर्चसा । असिचन् । आपः । दिव्याः । पयस्वतीः ।
यथा । असः । मित्रऽवर्धनः । तथा । त्वा । सविता । करत् ॥ ६ ॥
एना । व्याघ्रम् । परिऽसस्वजानाः । सिंहम् । हिन्वन्ति । महते । सौभगाय ।
समुद्रम् । न । सुऽभुवः । तस्थिऽवांसम् । मर्मृज्यन्ते । द्वीपिनम् । अप्ऽसु । अन्तः ॥७॥

(९) नवमं सूक्तम्

(१–१०) दशर्चस्यास्य सूक्तस्य भृगुर्ऋषिः । त्रैकाकुदाञ्जनं देवता । (१, ४–१०) प्रथमर्चश्चतुर्थ्यादिसप्तानाश्चानुष्टुप
(२) द्वितीयाया ककुम्मत्यनुष्टुप्, (३) तृतीयायाश्च पथ्यापङ्क्तिश्छन्दांसि ॥

एहि जीवं त्रायमाणं पर्वतस्यास्यक्ष्यम् ।
विश्वेभिर्देवैर्दत्तं परिधिर्जीवनाय कम् ॥१॥
परिपाणं पुरुषाणां परिपाणं गवामसि ।
अश्वानामर्वतां परिपाणाय तस्थिषे ॥२॥
उतासि परिपाणं यातुजम्भनमाञ्जन ।
उतामृतस्य त्वं वेत्थाथो असि जीवभोजनमथो हरितभेषजम् ॥३॥
यस्याञ्जन प्रसर्पस्यङ्गमङ्गं परुष्परुः ।
ततो यक्ष्मं वि बाधस उग्रो मध्यमशीरिव ॥४॥

आ । इहि । जीवम् । त्रायमाणम् । पर्वतस्य । असि । अक्ष्यम् ।
विश्वेभिः । देवैः । दत्तम् । परिऽधिः । जीवनाय । कम् ॥ १ ॥
परिऽपानम् । पुरुषाणाम् । परिऽपानम् । गवाम् । असि ।
अश्वानाम् । अर्वताम् । परिऽपानाय । तस्थिषे ॥ २ ॥
उत । असि । परिऽपानम् । यातुऽजम्भनम् । आऽअञ्जन ।
उत । अमृतस्य । त्वम् । वेत्थ । अथो इति । असि । जीवऽभोजनम् । अथो इति । हरितऽभेषजम् ॥३॥
यस्य । आऽअञ्जन । प्रऽसर्पसि । अङ्गम्ऽअङ्गम् । परुःऽपरुः ।
ततः । यक्ष्मम् । वि । बाधसे । उग्रः । मध्यमशीःऽइव ॥ ४ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

IV.8.6 The celestial, sapful waters have consecrated you with lustre, May the impeller Lord (savitṛ) fashion you so that you shall be a promoter of friends. (Mitra-vardhana = promoter of friends).

IV.8.7 These celestial waters embracing affectionately the tiger (like king) urge the lion (like king) to vast fortunes (great prosperity). These of good origin (besubhu ones) cleanse the leopard (like king) standing amidst the waters, as if it were an ocean.

Traikakudañjanam - Ointment

IV.9.1 May you come to save the living being. You are of the (Trikakut) mountain, beneficial to the eyes and the other sense organs. You have been bestowed by all the bounties of Nature as a protective enclosure for a happy life.

IV.9.2 You are all round protection (Paripāṇam) for men; all round protection for cows as well. You stand for all round protection of fleet-footed (arvatām) horses.

IV.9.3 You are an all round protection, O ointment, killer of viruses. You give immortality. More-over you are delight (rejoicing, of living beings, as well as the remedy for jaundice).

IV.9.4 O Ointment, whomsoever you (creep over) anoint to him limb by limb (aṇgam-aṇgam), and joint by joint (paruṣparu). There from you drive away the wasting disease like a formidable midhir (madhyamaśīḥ).

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

नैनं प्राप्नोति शपथो न कृत्या नाभिशोचनम् ।
नैनं विष्कन्धमश्नुते यस्त्वा बिभर्त्याञ्जन ॥५॥
असन्मन्त्राद्दुष्वप्न्याद्दुष्कृताच्छमलादुत ।
दुर्हार्दश्चक्षुषो घोरात्तस्मान्नः पाह्याञ्जन ॥६॥
इदं विद्वानाञ्जन सत्यं वक्ष्यामि नानृतम् ।
सनेयमश्वं गामहमात्मानं तव पूरुषः ॥७॥
त्रयो दासा आञ्जनस्य तक्मा बलास आदहिः ।
वर्षिष्ठः पर्वतानां त्रिककुन्नाम ते पिता ॥८॥
यदाञ्जनं त्रैककुदं जातं हिमवतस्परि ।
यातूंश्च सर्वाञ्जम्भयत्सर्वाश्च यातुधान्यः ॥९॥
यदि वासि त्रैककुदं यदि यामुनमुच्यसे ।
उभे ते भद्रे नाम्नी नाभ्यां नः पाह्याञ्जन ॥१०॥

न । एनम् । प्र । आप्नोति । शपथः । न । कृत्या । न । अभिऽशोचनम् ।
न । एनम् । विऽस्कन्धम् । अश्नुते । यः । त्वा । बिभर्ति । आऽअञ्जन ॥ ५ ॥
असत्ऽमन्त्रात् । दुःऽस्वप्न्यात् । दुःऽकृतात् । शमलात् । उत ।
दुःऽहार्दः । चक्षुषः । घोरात् । तस्मात् । नः । पाहि । आऽअञ्जन ॥ ६ ॥
इदम् । विद्वान् । आऽअञ्जन । सत्यम् । वक्ष्यामि । न । अनृतम् ।
सनेयम् । अश्वम् । गाम् । अहम् । आत्मानम् । तव । पुरुष ॥ ७ ॥
त्रयः । दासाः । आऽअञ्जनस्य । तक्मा । बलासः । आत् । अहिः ।
वर्षिष्ठः । पर्वतानाम् । त्रिऽककुत् । नाम । ते । पिता ॥ ८ ॥
यत् । आऽअञ्जनम् । त्रैककुदम् । जातम् । हिमऽवतः । परि ।
यातून् । च । सर्वान् । जम्भयत् । सर्वाः । च । यातुऽधान्यः ॥ ९ ॥
यदि । वा । असि । त्रैककुदम् । यदि । यामुनम् । उच्यसे ।
उभे इति । ते । भद्रे इति । नाम्नी इति । ताभ्याम् । नः । पाहि । आऽअञ्जन ॥ १० ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

IV.9.5 Curse does not reach him, nor evil designs, nor the tormenting stratagems, nor the rheumatism seizes him, who applies you, O ointment.

IV.9.6 O ointment, may you protect us from evil conspiracy, from unpleasant dreams, evil actions, sinful acts, and also from a malicious and illwilling eye.

IV.9.7 Knowing this well, O balm, I will speak the truth and will not tell a lie. Being your man, may I be able to make use of the horse, the cow as well as, of my self.

IV.9.8 Verily, three are the slaves of this belm-fever, consumption and also the snake. Trikakut (having three peaks), the eldest of the mountains, is your father, O ointment.

IV.9.9 May this ointment, which has been procured from Trikakut (three peaked hill) at the high altitudes of the Himālaya (the snowy mountain), destroy all the germ-carriers.

IV.9.10 O ointment, whether you are of the Trikakut mountain, or you are said to be of Yamuna, both of your names (Gangotrī and Yamunotrī) are excellent, with them, may you protect us.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(१०) दशमं सूक्तम्

(१-७) समर्चस्यास्य सूक्तस्याथर्वा ऋषिः । शङ्खमणिः कृशनो देवता । (१-५) प्रथमादिपञ्चर्चामनुष्टुप्, (६) षष्ठ्याः पथ्यापङ्क्तिः, (७) समस्याश्च पञ्चपदा पुरानुष्टुप् शक्करी छन्दांसि ॥

वातांज्जातो अन्तरिक्षाद्विद्युतो ज्योतिषस्परि ।
स नो हिरण्यजाः शङ्खः कृशनः पात्वंहसः ॥१॥
यो अग्रतो रोचनानां समुद्रादधि जज्ञिषे ।
शङ्खेन हत्वा रक्षांस्यत्रिणो वि षहामहे ॥२॥
शङ्खेनामीवामममतिं शङ्खेनोत सदान्वाः ।
शङ्खो नो विश्वभेषजः कृशनः पात्वंहसः ॥३॥
दिवि जातः समुद्रजः सिन्धुतस्पर्याभृतः ।
स नो हिरण्यजाः शङ्ख आयुष्प्रतरणो मणिः ॥४॥
समुद्राज्जातो मणिर्वृत्राज्जातो दिवाकरः ।
सो अस्मान्त्सर्वतः पातु हेत्या देवासुरेभ्यः ॥५॥

वातात् । जातः । अन्तरिक्षात् । विऽद्युतः । ज्योतिषः । परि ।
सः । नः । हिरण्यऽजाः । शङ्खः । कृशनः । पातु । अंहसः ॥ १ ॥

यः । अग्रतः । रोचनानाम् । समुद्रात् । अधि । जज्ञिषे ।
शङ्खेन । हत्वा । रक्षांसि । अत्रिणः । वि । सहामहे ॥ २ ॥

शङ्खेन । अमीवाम् । अमतिम् । शङ्खेन । उत । सदान्वाः ।
शङ्खः । नः । विश्वऽभेषजः । कृशनः । पातु । अंहसः ॥ ३ ॥

दिवि । जातः । समुद्रऽजः । सिन्धुतः । परि । आऽभृतः ।
सः । नः । हिरण्यऽजाः । शङ्खः । आयुःऽप्रतरणः । मणिः ॥ ४ ॥

समुद्रात् । जातः । मणिः । वृत्रात् । जातः । दिवाऽकरः ।
सः । अस्मान् । सर्वतः । पातु । हेत्याः । देवऽअसुरेभ्यः ॥ ५ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Śaṅkha - Maṇiḥ

IV.10.1 Born from the wind, from the midspace, from the lightening, and from the light above all; may that gold-born shell, (śaṇkha maṇi) the pearl, protect us from evil.

IV.10.2 With you the (pearl) shell, who are foremost among the glittering ones, and who are born from the ocean, having killed the germs, we over-power the flesh-eating worms (devourers).

IV.10.3 We banish disease as well as ignorance with (pearl) shell. With (pearl) shell we banish the perpetual bewailers. The (pearl) shell is all-heating panacea for us. May the pearl protect us from evil.

IV.10.4 Born in the sky, born in the ocean, brought here from the river, may this gold-born jewel, the pearl-shell, be bestower of long life for us.

IV.10.5 The (pearl) jewel is born from the ocean as the sun is born from the covering cloud. May that jewel protect us from all sides from the weapons of the enlightened ones and of the evil ones.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

हिरण्यानामेकोसि सोमात्त्वमधि जज्ञिषे ।
रथे त्वमसि दर्शत इषुधौ रोचनस्त्वं प्र ण आयूंषि तारिषत् ॥६॥
देवानामस्थि कृशनं बभूव तदात्मन्वच्चरत्यप्स्वन्तः ।
तत्ते बध्नाम्यायुषे वर्चसे बलाय दीर्घायुत्वाय शतशारदाय कार्शनस्त्वाभि रक्षतु ॥७॥

हिरण्यानाम् । एकः । असि । सोमात् । त्वम् । अधि । जज्ञिषे ।
रथे । त्वम् । असि । दर्शतः । इषुऽधौ । रोचनः । त्वम् । प्र । नः । आयूंषि । तारिषत् ॥
देवानाम् । अस्थि । कृशनम् । बभूव । तत् । आत्मन्ऽवत् । चरति । अप्ऽसु । अन्तः । तत् । ते ।
बध्नामि । आयुषे । वर्चसे । बलाय । दीर्घायुऽत्वाय । शतऽशारदाय । कार्शनः । त्वा । अभि । रक्षतु ॥

(११) एकादशं सूक्तम्

(१-१२) द्वादशर्चस्यास्य सूक्तस्य भृग्वङ्गिरा ऋषिः । इन्द्ररूपोऽनड्वान् देवता । (१, ४) प्रथमाचतुर्थ्योर्ककचोर्जगती, (२) द्वितीयाया भुरिक्त्रिष्टुप् , (३, ५-६) तृतीयापञ्चमीषष्ठीनां त्रिष्टुप् , (७) सप्तम्यास्त्र्यवसाना षट्पदानुष्टुब्गर्भो-परिष्टाज्ज्ञागता निचृच्छक्करी, (८-१२) अष्टम्यादिपञ्चानाञ्चानुष्टुप् छन्दांसि ॥

अनड्वान्दाधार पृथिवीमुत द्यामनड्वान्दाधारोर्वन्तरिक्षम् ।
अनड्वान्दाधार प्रदिशः षडुर्वीरनड्वान्विश्वं भुवनमा विवेश ॥१॥
अनड्वानिन्द्रः स पशुभ्यो वि चष्टे त्रयां छक्रो वि मिमीते अध्वनः ।
भूतं भविष्यद्भुवना दुहानः सर्वा देवानां चरति व्रतानि ॥२॥
इन्द्रो जातो मनुष्येष्वन्तर्घर्मस्तप्तश्चरति शोशुचानः ।
सुप्रजाः सन्त्स उदारे न सर्षद्यो नाश्नीयादनड्वाहो विजानन् ॥३॥
अनड्वान्दुहे सुकृतस्य लोक ऐनं प्याययति पवमानः पुरस्तात् ।
पर्जन्यो धारा मरुत ऊधो अस्य यज्ञः पयो दक्षिणा दोहो अस्य ॥४॥

अनड्वान् । दाधार । पृथिवीम् । उत । द्याम् । अनड्वान् । दाधार । उरु । अन्तरिक्षम् ।
अनड्वान् । दाधार । प्रऽदिशः । षट् । उर्वीः । अनड्वान् । विश्वम् । भुवनम् । आ । विवेश ॥
अनड्वान् । इन्द्रः । सः । पशुऽभ्यः । वि । चष्टे । त्रयान् । शक्रः । वि । मिमीते । अध्वनः ।
भूतम् । भविष्यत् । भुवना । दुहानः । सर्वा । देवानाम् । चरति । व्रतानि ॥ २ ॥
इन्द्रः । जातः । मनुष्येषु । अन्तः । घर्मः । तप्तः । चरति । शोशुचानः ।
सुऽप्रजाः । सन् । सः । उत्ऽआरे । न । सर्षत् । यः । न । अश्नीयात् । अनड्वाहः । विऽजानन् ॥३॥
अनड्वान् । दुहे । सुऽकृतस्य । लोके । आ । एनम् । प्याययति । पवमानः । पुरस्तात् ।
पर्जन्यः । धाराः । मरुतः । ऊधः । अस्य । यज्ञः । पयः । दक्षिणा । दोहः । अस्य ॥ ४ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

IV.10.6 You are one of the golds (precious materials). You have been born out of the moon. You look beautiful on the chariot and shine on the quiver. May you prolong our days of life.

IV.10.7 The bone of the enlightened ones becomes the pearl. That, being animated with soul, moves about within the waters. That (pearl) I tie on you for life, lustre, strength, and long life of a hundred autumns. May the pearl jewel, protect you from all sides.

Anaḍvān in the form of Indra

IV.11.1 The draft-ox (the anaḍvān in the form of Indra) (of the cosmic cart) sustains earth as well as heaven. The draft-ox (of the cosmic cart) sustains the wide- spread midspace. The draft-ox (of the cosmic cart) sustains the six spacious regions of sky. The draft-ox (of the cosmic cart) has entered into all the beings.

IV.11.2 The draft-ox (of the cosmic cart) is the resplendent Lord. He oversees all the creatures. He, the mighty, measures out three different pathways carefully. Milking the past, the future and the present He discharges all the eternal duties of the bounties of Nature.

IV.11.3 The resplendent one has appeared within men. Glowing brightly He moves about like warm sunshine; who having realized the draft-ox (of the cosmic cart) does not indulge in worldly pleasures; he being blessed with good offsprings does not wander (go astray) after death.

IV.11.4 The draft-ox (of the cosmic cart) yields satisfaction in the world of pious deeds. The devotional bliss makes him swell all around from the beginning. Rain cloud is his streams. Cloud-bearing winds are his udder. The sacrifice is his milk and the sacrificial gift is his milking vessel.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

यस्य नेशे यज्ञपतिर्न यज्ञो नास्य दातेशे न प्रतिग्रहीता ।
यो विश्वजिद्विश्वभृद्विश्वकर्मा घर्मं नो ब्रूत यतमश्चतुष्पात् ॥५॥
येन देवाः स्वरारुहुर्हित्वा शरीरममृतस्य नाभिम् ।
तेन गेष्म सुकृतस्य लोकं घर्मस्य व्रतेन तपसा यशस्यवः ॥६॥
इन्द्रो रूपेणाग्निर्वहेन प्रजापतिः परमेष्ठी विराट् ।
विश्वानरे अक्रमत वैश्वानरे अक्रमतानड्वाक्रमत ।
सोऽदंहयत सोऽधारयत ॥७॥
मध्यमेतदनड्वाहो यत्रैष वह आहितः ।
एतावदस्य प्राचीनं यावान्प्रत्यङ् समाहितः ॥८॥
यो वेदानड्वाहो दोहान्त्सप्तानुपदस्वतः ।
प्रजां च लोकं चाप्नोति तथा सप्तऋषयो विदुः ॥९॥
पद्भिः सेदिमवक्रामन्निरां जङ्घाभिरुत्खिदन् ।
श्रमेणानड्वान्क्रीलालं क्रीनाशश्चाभि गच्छतः ॥१०॥

यस्य । न । ईशे । यज्ञऽपतिः । न । यज्ञः । न । अस्य । दाता । ईशे । न । प्रतिऽग्रहीता ।
यः । विश्वऽजित् । विश्वऽभृत् । विश्वऽकर्मा । घर्मम् । नः । ब्रूत । यतमः । चतुःऽपात् ॥ ५ ॥
येन । देवाः । स्वः । आऽरुरुहुः । हित्वा । शरीरम् । अमृतस्य । नाभिम् ।
तेन । गेष्म । सुऽकृतस्य । लोकम् । घर्मस्य । व्रतेन । तपसा । यशस्यवः ॥ ६ ॥
इन्द्रः । रूपेण । अग्निः । वहेन । प्रजाऽपतिः । परमेऽस्थी । विऽराट् । विश्वानरे । अक्रमत ।
वैश्वानरे । अक्रमत । अनड्वाहि । अक्रमत । सः । अदृंहयत । सः । अधारयत ॥ ७ ॥
मध्यम् । एतत् । अनड्वाहः । यत्र । एषः । वहः । आऽहितः ।
एतावत् । अस्य । प्राचीनम् । यावान् । प्रत्यङ् । सम्ऽआहितः ॥ ८ ॥
यः । वेद । अनड्वाहः । दोहान् । सप्त । अनुपऽदस्वतः ।
प्रऽजाम् । च । लोकम् । च । आप्नोति । तथा । सप्तऽऋषयः । विदुः ॥ ९ ॥
पत्ऽभिः । सेदिम् । अवऽक्रामन् । इराम् । जङ्घाभिः । उत्ऽखिदन् ।
श्रमेण । अनड्वान् । क्रीलालम् । क्रीनाशः । च । अभि । गच्छतः ॥ १० ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

IV.11.5 Who is not governed by the sacrificer nor by the sacrifice, who is not governed by the donor nor by the recipient; who is the conqueror of all, sustainer of all, and accomplisher of all; tell us, who is He the four-footed one (the sun).

IV.11.6 Whereby the enlightened ones; having discarded the body, ascend to the world of light, the navel of the immortality, thereby may we, desirous of glory, go to the world obtainable by virtuous deeds, by fervour and by the vow of the shining one (the sun).

IV.11.7 The resplendent Lord with His form entered all men; the adorable Lord with His drawing force entered what is beneficial to all men; and the Lord of creatures, staying in the highest abode, superbly glorious entered the draft-ox (of the cosmic cart). He made it steady. He sustained it.

IV.11.8 This is the middle part of the draft-ox (of the cosmic cart) where this shoulder-bar (yoke) is placed, so much of Him extends towards the front as much as towards hind quarters.

IV.11.9 He, who knows the seven inexhausting milkings (yieldings) of the draft-ox (of the cosmic cart), obtains good progeny and the (happy) world, this the seven seers (sapta-ṛṣayaḥ) know. (Seven milkings = sapta-dohan = seven cultivated plants -rice etc. or seven worlds; seven oceans, any heptad)

IV.11.10 Subduing misery with his feet and breaking soil with his shins, the draft-ox, through his toil, supplies food to the approaching ploughman.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

द्वादश वा एता रात्रीर्व्रत्या आहुः प्रजापतेः ।
तत्रोप ब्रह्म यो वेद तद्वा अनड्वहो व्रतम् ॥११॥
दुहे सायं दुहे प्रातर्दुहे मध्यंदिनं परि ।
दोहा ये अस्य संयन्ति तान्विद्मानुपदस्वतः ॥१२॥

द्वादश । वै । एताः । रात्रीः । व्रत्याः । आहुः । प्रजाऽपतेः ।
तत्र । उप । ब्रह्म । यः । वेद । तत् । वै । अनड्वहः । व्रतम् ॥ ११ ॥
दुहे । सायम् । दुहे । प्रातः । दुहे । मध्यंदिनम् । परि ।
दोहाः । ये । अस्य । सम्ऽयन्ति । तान् । विद्म । अनुपऽदस्वतः ॥ १२ ॥

(१२) द्वादशं सूक्तम्

(१–७) सप्तर्चस्यास्य सूक्तस्य ऋभुर्ऋषिः । वनस्पतिर्देवता । (१) प्रथमर्चस्त्रिपदा गायत्री, (२–५) द्वितीयादिचतसृणामनुष्टुप्, (६) षष्ठ्यास्त्रिपदा यवमध्या भुरिग्गायत्री, (७) सप्तम्याश्च बृहती छन्दांसि ॥

रोहण्यसि रोहण्यस्थ्नश्छिन्नस्य रोहणी । रोहयेदमरुन्धति ॥१॥
यत्ते रिष्टं यत्ते द्युत्तमस्ति पेष्ट्रं त आत्मनि ।
धाता तद्भद्रया पुनः सं दधत्परुषा परुः ॥२॥
सं ते मज्जा मज्ज्ञा भवतु समु ते परुषा परुः ।
सं ते मांसस्य विस्रस्तं समस्थ्यपि रोहतु ॥३॥

रोहणी । असि । रोहणी । अस्थ्नः । छिन्नस्य । रोहणी । रोहय । इदम् । अरुन्धति ॥१॥
यत् । ते । रिष्टम् । यत् । ते । द्युत्तम् । अस्ति । पेष्ट्रम् । ते । आत्मनि ।
धाता । तत् । भद्रया । पुनः । सम् । दधत् । परुषा । परुः ॥ २ ॥
सम् । ते । मज्जा । मज्ज्ञा । भवतु । सम् । ऊं इति । ते । परुषा । परुः ।
सम् । ते । मांसस्य । विऽस्रस्तम् । सम् । अस्थि । अपि । रोहतु ॥ ३ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

IV.11.11 These twelve nights, they say, are meant for observing a vow to the Lord of creatures. Whoever realizes the supreme within these (nights), he indeed accomplishes the vow of the draft-ox (of the cosmic cart).

IV.11.12 I milk Him in the evening; I milk Him in the morning, I milk Him at noon. The streams of His milk that flow together, those are inexhaustible we know. (Three milkings are : prataḥ, madhyandina and Sayam i.e., in the morning, at the mid-day and during the evenings)

Rohaṇī Vanaspati

IV.12.1 O Rohaṇī or Rohiṇī (grower) art thou. You are healer, you are healer of blood flowing from a severed limb. May you heal it up, O unobstructing one.(Rohaṇī, so called because it grows or spreads on)

IV.12.2 Whatever of yours is injured, whatever of yours is inflamed, and whatever has been crushed in your body, may the creator Lord put that together again (limb) properly.

IV.12.3 May your marrow be joined with marrow; your limb be joined with limb. May your torn up flesh as well as your broken bone also grow up.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

मज्जा मज्ज्ञा सं धीयतां चर्मणा चर्म रोहतु ।
असृक्ते अस्थि रोहतु मांसं मांसेन रोहतु ॥४॥
लोम लोम्ना सं कल्पया त्वचा सं कल्पया त्वचम् ।
असृक्ते अस्थि रोहतु च्छिन्नं सं धेह्योषधे ॥५॥
स उत्तिष्ठ प्रेहि प्र द्रव रथः सुचक्रः सुपविः सुनाभिः । प्रति तिष्ठोर्ध्वः ॥६॥
यदि कर्तं पतित्वा संशश्रे यदि वाश्मा प्रहृतो जघान ।
ऋभू रथस्येवाङ्गानि सं दधत्परुषा परुः ॥७॥

मज्जा । मज्ज्ञा । सम् । धीयताम् । चर्मणा । चर्म । रोहतु ।
असृक् । ते । अस्थि । रोहतु । मांसम् । मांसेन । रोहतु ॥ ४ ॥
लोम । लोम्ना । सम् । कल्पय । त्वचा । सम् । कल्पय । त्वचम् ।
असृक् । ते । अस्थि । रोहतु । छिन्नम् । सम् । धेहि । ओषधे ॥ ५ ॥
सः । उत् । तिष्ठ । प्र । इहि । प्र । द्रव । रथः । सुऽचक्रः । सुऽपविः । सुऽनाभिः । प्रति ।
तिष्ठ । ऊर्ध्वः ॥ ६ ॥
यदि । कर्तम् । पतित्वा । सम्ऽशश्रे । यदि । वा । अश्मा । प्रऽहृतः । जघान ।
ऋभुः । रथस्यऽइव । अङ्गानि । सम् । दधत् । परुषा । परुः ॥ ७ ॥

(१३) त्रयोदशं सूक्तम्

(१-७) सप्तर्चस्यास्य सूक्तस्य शन्तातिर्ऋषिः । चन्द्रमा विश्वे देवा वा देवताः । अनुष्टुप् छन्दः ॥

उत देवा अवहितं देवा उन्नयथा पुनः ।
उतागश्चक्रुषं देवा देवा जीवयथा पुनः ॥१॥
द्वाविमौ वातौ वात आ सिन्धोरा परावतः ।
दक्षं ते अन्य आवातु व्यन्यो वातु यद्रपः ॥२॥

उत । देवाः । अवऽहितम् । देवाः । उत् । नयथ । पुनः ।
उत । आगः । चक्रुषम् । देवाः । देवाः । जीवयथ । पुनः ॥ १ ॥
द्वौ । इमौ । वातौ । वातः । आ । सिन्धोः । आ । पराऽवतः ।
दक्षम् । ते । अन्यः । आऽवातु । वि । अन्यः । वातु । यत् । रपः ॥ २ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

IV.12.4 May the marrow be joined with marrow. May the skin grow with the skin. May your sap make the broken bone grow strong. May your flesh close up with flesh.

IV.12.5 May you join hair with hair properly. May you join skin properly with skin. May your sap make the broken bone grow strong. O plant, may you join what is severed.

IV.12.6 Treated as such, O man, get up; run forward like a chariot with good wheels (cakra), good fellies (pavi) and good naves (nābhi). Occupy a high and respected place (stand up firm and erect).

IV.12.7 If a flying weapon has injured or hurled stone has struck him, may this plant join his limb with limb properly as an expert car-maker joins the parts of a chariot.

Viśvedevāḥ

IV.13.1 O bounties of Nature, raise this man up again, even though he has gone very low. Even though he has committed sins (āgas), O gracious bounties of Nature, may you restore him to life again. (Cf. Ṛg. X.137.1).

IV.13.2 These two winds (vital breaths) are moving up to the sweat-cells from far outside. May one of them breathe strength into you and the other breathe out what is evil in you. (Cf. Ṛg. X.137.2)

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

आ वात वाहि भेषजं वि वात वाहि यद्रपः ।
त्वं हि विश्वभेषज देवानां दूत ईयसे ॥३॥
त्रायन्तामिमं देवास्त्रायन्तां मरुतां गणाः ।
त्रायन्तां विश्वा भूतानि यथायमरपा असत् ॥४॥
आ त्वागमं शंतातिभिरथो अरिष्टतातिभिः ।
दक्षं त उग्रमाभारिषं परा यक्ष्मं सुवामि ते ॥५॥
अयं मे हस्तो भगवानयं मे भगवत्तरः ।
अयं मे विश्वभेषजोयं शिवाभिमर्शनः ॥६॥
हस्ताभ्यां दशशाखाभ्यां जिह्वा वाचः पुरोगवी ।
अनामयित्नुभ्यां हस्ताभ्यां ताभ्यां त्वाभि मृशामसि ॥७॥

आ । वात । वाहि । भेषजम् । वि । वात । वाहि । यत् । रपः ।
त्वम् । हि । विश्वऽभेषज । देवानाम् । दूतः । ईयसे ॥ ३ ॥
त्रायन्ताम् । इमम् । देवाः । त्रायन्ताम् । मरुताम् । गणाः ॥
त्रायन्ताम् । विश्वा । भूतानि । यथा । अयम् । अरपाः । असत् ॥ ४ ॥
आ । त्वा । अगमम् । शंतातिऽभिः । अथो इति । अरिष्टतातिऽभिः ।
दक्षम् । ते । उग्रम् । आ । अभारिषम् । परा । यक्ष्मम् । सुवामि । ते ॥ ५ ॥
अयम् । मे । हस्तः । भगऽवान् । अयम् । मे । भगवत्ऽतरः ।
अयम् । मे । विश्वऽभेषजः । अयम् । शिवऽअभिमर्शनः ॥ ६ ॥
हस्ताभ्याम् । दशऽशाखाभ्याम् । जिह्वा । वाचः । पुरःऽगवी ।
अनामयित्नुऽभ्याम् । हस्ताभ्याम् । ताभ्याम् । त्वा । अभि । मृशामसि ॥ ७ ॥

(१४) चतुर्दशं सूक्तम्

(१–९) नवर्चस्यास्य सूक्तस्य भृगुर्ऋषिः । आज्यमग्निश्च देवते । (१, ५–६) प्रथमापञ्चमी-षष्ठीनामृचां त्रिष्टुप्, (२, ४) द्वितीयाचतुर्थ्योरनुष्टुप्, (३) तृतीयायाः प्रस्तारपङ्क्तिः, (७, ९) सप्तमीनवम्योर्जगती, (८) अष्टम्याश्च पञ्चपदातिशक्करी छन्दांसि ॥

अजो ह्यग्नेरजनिष्ट शोकात्सो अपश्यज्जनितारमग्रे ।
तेन देवा देवतामग्र आयन्तेन रोहान्रुरुहुर्मेध्यासः ॥१॥

अजः । हि । अग्नेः । अजनिष्ट । शोकात् । सः । अपश्यत् । जनितारम् । अग्रे ।
तेन । देवाः । देवताम् । अग्रे । आयन् । तेन । रोहान् । रुरुहुः । मेध्यासः ॥ १ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

IV.13.3 O wind, may you blow in the remedy here. O wind, may you blow out what is evil in him. You are verily the panacea for all ills and you move about as an envoy of the bounties of Nature. (Cf. Ṛg. X.137.3)

IV.13.4 May the enlightened ones protect and save this man. May the hosts of vital breaths save him. May all the beings save him, so that he may be cured of all ills (gets free from evil.) (Cf. Ṛg. X.137.5)

IV.13.5 I have come to you with (tranquilizers) remedies giving rest and peace, and which prevent grave injury. I have brought formidable strength for you. I hereby drive away your wasting disease. (Cf. Ṛg. X.137.4)

IV.13.6 This hand of mine is dispenser and this of mine is even dispenser. This hand of mine is a panacea (all healing); this has got a benevolent touch. (Cf. Ṛg. X.137.6)

IV.13.7 For two hands, having ten branches, the tongue becomes forerunner of speech. With such hands, that cure all ills, we touch you over all your body. (Cf. Ṛg.X.137.7)

Agniḥ - Āyyam

IV.14.1 The unborn was born out of the glow of the adorable Lord. He saw his begetter in the very beginning. In the beginning the enlightened ones attain enlightenment with his help; with his help the wise ones ascend to the heights.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

क्रमध्वमग्निना नाकमुख्यान्हस्तेषु बिभ्रतः ।
दिवस्पृष्ठं स्वर्गत्वा मिश्रा देवेभिराध्वम् ॥२॥
पृष्ठात्पृथिव्या अहमन्तरिक्षमारुहमन्तरिक्षाद्दिवमारुहम् ।
दिवो नाकस्य पृष्ठात्स्वर्ज्योतिरगामहम् ॥३॥
स्वर्यन्तो नापेक्षन्त आ द्यां रोहन्ति रोदसी ।
यज्ञं ये विश्वतोधारं सुविद्वांसो वितेनिरे ॥४॥
अग्ने प्रेहि प्रथमो देवतानां चक्षुर्देवानामुत मानुषाणाम् ।
इयक्षमाणा भृगुभिः सजोषाः स्वर्यन्तु यजमानाः स्वस्ति ॥५॥
अजमनज्मि पयसा घृतेन दिव्यं सुपर्णं पयसं बृहन्तम् ।
तेन गेष्म सुकृतस्य लोकं स्वरारोहन्तो अभि नाकमुत्तमम् ॥६॥
पञ्चौदनं पञ्चभिरञ्जलिभिर्दर्व्योद्धर पञ्चधैतमोदनम् ।
प्राच्यां दिशि शिरो अजस्य धेहि दक्षिणायां दिशि दक्षिणं धेहि पार्श्वम् ॥७॥

क्रमध्वम् । अग्निना । नाकम् । उख्यान् । हस्तेषु । बिभ्रतः ।
दिवः । पृष्ठम् । स्वः । गत्वा । मिश्राः । देवेभिः । आध्वम् ॥ २ ॥
पृष्ठात् । पृथिव्याः । अहम् । अन्तरिक्षम् । आ । अरुहम् । अन्तरिक्षात् । दिवम् । आ । अरुहम् ।
दिवः । नाकस्य । पृष्ठात् । स्वः । ज्योतिः । अगाम् । अहम् ॥ ३ ॥
स्वः । यन्तः । न । अप । ईक्षन्ते । आ । द्याम् । रोहन्ति । रोदसी इति ।
यज्ञम् । ये । विश्वतःऽधारम् । सुऽविद्वांसः । विऽततेनिरे ॥ ४ ॥
अग्ने । प्र । इहि । प्रथमः । देवतानाम् । चक्षुः । देवानाम् । उत । मानुषाणाम् ।
इयक्षमाणाः । भृगुऽभिः । सऽजोषाः । स्वः । यन्तु । यजमानाः । स्वस्ति ॥ ५ ॥
अजम् । अनज्मि । पयसा । घृतेन । दिव्यम् । सुऽपर्णम् । पयसम् । बृहन्तम् ।
तेन । गेष्म । सुऽकृतस्य । लोकम् । स्वः । आऽरोहन्तः । अभि । नाकम् । उत्ऽतमम् ॥
पञ्चऽओदनम् । पञ्चऽभिः । अङ्गुलिऽभिः । दर्व्या । उत् । हर । पञ्चऽधा । एतम् । ओदनम् ।
प्राच्याम् । दिशि । शिरः । अजस्य । धेहि । दक्षिणायाम् । दिशि । दक्षिणम् । धेहि । पार्श्वम् ॥ ७ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

IV.14.2 With the grace of the adorable Lord, may you go to the sorrowless world (nāka), bearing sacrifices (ubhya-Akṣa) in your hands (ukhyān-hasteṣu bibhrataḥ). Having reached the top of heaven, the world of light (svaḥ), may you sit and mix up with the enlightened ones. (nāka = na + a + ka i.e., not-not-happiness)

IV.14.3 From the back of the earth, I have ascended to the mid-space. From the mid-space, I have ascended to the heaven. From the top of the heaven, the sorrowless world, I have reached the world of light.(Yv. XVII.67- Variation)

IV.14.4 Those much learned ones, who have extended the sacrifice, sustainer in all respects, going to the world of light, do not pay any heed to heaven. They ascend above both, the heaven and earth.

IV.14.5 O adorable Lord, first and foremost of the bounties of Nature, may you come here. You are the vision of men, as well as of the enlightened ones, performing sacrifice and accordant with the ascetics, may the sacrificers reach the world of light safe and secure.

IV.14.6 I mix (anajmi) the goat, the old rich (aja) with milk and clarified butter, which is as if, a divine, strong- winged, huge bird. I anoint the goat, the heavenly huge eagle with milk and clarified butter. With his aid may we go to the world obtainable with pious deeds, ascending to the world of light, towards the best sorrowless world. (Since suparṇa or śyena flies to the highest distance in the midspace, we in olden days had the tradition of constructing suparṇa or śyena citis or fire-altars for cremation or burials)

IV.14.7 Take this rice-mess of five constituents (pañcan dana) up with the ladle with your five fingers and divide this rice mess into five portions. Put the top part of this rice in the east, put its right portion in the south.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

प्रतीच्यां दिशि भसदमस्य धेह्युत्तरस्यां दिश्युत्तरं धेहि पार्श्वम् ।
ऊर्ध्वायां दिश्यजस्यानूकं धेहि दिशि ध्रुवायां धेहि पाजस्यमन्तरिक्षे मध्यतो मध्यमस्य ॥८॥

शृतमजं शृतया प्रोर्णुहि त्वचा सर्वैरङ्गैः संभृतं विश्वरूपम् ।
स उत्तिष्ठतो अभि नाकमुत्तमं पद्भिश्चतुर्भिः प्रति तिष्ठ दिक्षु ॥९॥

प्रतीच्याम् । दिशि । भसदम् । अस्य । धेहि । उत्तरस्याम् । दिशि । उत्तरम् । धेहि । पार्श्वम् ।
ऊर्ध्वायाम् । दिशि । अजस्य । अनूकम् । धेहि । दिशि । ध्रुवायाम् । धेहि । पाजस्यम् ।
अन्तरिक्षे । मध्यतः । मध्यम् । अस्य ॥ ८ ॥

शृतम् । अजम् । शृतया । प्र । ऊर्णुहि । त्वचा । सर्वैः । अङ्गैः । सम्ऽभृतम् । विश्वऽरूपम् ।
सः । उत् । तिष्ठ । इतः । अभि । नाकम् । उत्ऽउत्तमम् । पत्ऽभिः । चतुःऽभिः । प्रति । तिष्ठ । दिक्षु ॥

(१५) पञ्चदशं सूक्तम्

(१–१६) षोडशर्चस्यास्य सूक्तस्याथर्वा ऋषिः । (१) प्रथमर्चः सर्वा दिशः, (२–३) द्वितीयातृतीययोर्वीरुधः, (४) चतुर्थ्या मारुतपर्जन्याः, (५–९) पञ्चम्यादिपञ्चानां मरुतः, (१०) दशम्या अग्निः, (११) एकादश्याः स्तनयित्नुना सह प्रजापतिः, (१२) द्वादश्या वरुणः, (१३–१५) त्रयोदश्यादितृचस्य मण्डूकाः पितरश्च, (१६) षोडश्याश्च वातो देवताः । (१–२, ५) प्रथमाद्वितीयापञ्चमीनां विराड्जगती, (३, ६, ११, १६) तृतीयाषष्ठ्येकादशीषोडशीनां त्रिष्टुप्, (४) चतुर्थ्या विराट् पुरस्ताद्बृहती, (७–८, १३–१४) सप्तम्यष्टमीत्रयोदशीचतुर्दशीनामनुष्टुप्, (९) नवम्याः पथ्यापङ्क्तिः, (१०) दशम्या भुरिक्त्रिष्टुप्, (१२) द्वादश्याः पञ्चपदानुष्टुग्गर्भा भुरिक्त्रिष्टुप्, (१५) पञ्चदश्याश्च शङ्कुमत्यनुष्टुप् छन्दांसि ॥

समुत्पतन्तु प्रदिशो नभस्वतीः समभ्राणि वातजूतानि यन्तु ।
महऋषभस्य नदतो नभस्वतो वाश्रा आपः पृथिवीं तर्पयन्तु ॥१॥
समीक्षयन्तु तविषाः सुदानवोपां रसा ओषधीभिः सचन्ताम् ।
वर्षस्य सर्गा महयन्तु भूमिं पृथग्जायन्तामोषधयो विश्वरूपाः ॥२॥

सम्ऽउत्पतन्तु । प्रऽदिशः । नभस्वतीः । सम् । अभ्राणि । वातऽजूतानि । यन्तु ।
महाऽऋषभस्य । नदतः । नभस्वतः । वाश्राः । आपः । पृथिवीम् । तर्पयन्तु ॥ १ ॥

सम् । ईक्षयन्तु । तविषाः । सुऽदानवः । अपाम् । रसाः । ओषधीभिः । सचन्ताम् ।
वर्षस्य । सर्गाः । महयन्तु । भूमिम् । पृथक् । जायन्ताम् । ओषधयः । विश्वऽरूपाः ॥ २ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

IV.14.8 Put its middle portion in the west and the left portion in north . Put the core of the rice mess, in the zenith, its vigour in the nadir, and its middle part in the midspace.

IV.14.9 With cooked cream cover the cooked old rice, complete with all its parts and having all sorts of appearances. As such, O rice, may go up towards the best sorrowless world, and with your four feet may you be firmly established in the regions of heaven.

Dik - regions

IV.15.1 May the regions full of clouds fly up together. May the wind driven clouds gather (in the sky). May the waters, the lowing cows of the huge roaring bull; the storm-cloud, gratify the earth.

Vīrudha

IV.15.2 May the mighty and bounteous rain clouds show up (look at us graciously). May the saps of waters be infused into plants. May the gushes of rain enrich (gladden) the earth. May all sorts of plants and shrubs spring up in their different varieties.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

समीक्षयस्व गायतो नभांस्यपां वेगासः पृथगुद्विजन्ताम् ।
वर्षस्य सर्गा महयन्तु भूमिं पृथग्जायन्तां वीरुधो विश्वरूपाः ॥३॥
गणास्त्वोप गायन्तु मारुताः पर्जन्य घोषिणः पृथक् ।
सर्गा वर्षस्य वर्षतो वर्षन्तु पृथिवीमनु ॥४॥
उदीरयत मरुतः समुद्रतस्त्वेषो अर्को नभ उत्पातयाथ ।
महऋषभस्य नदतो नभस्वतो वाश्रा आपः पृथिवीं तर्पयन्तु ॥५॥
अभि क्रन्द स्तनयार्दयोदधिं भूमिं पर्जन्य पयसा समङ्ग्धि ।
त्वया सृष्टं बहुलमेतु वर्षमाशारैषी कृशगुरेत्वस्तम् ॥६॥
सं वोवन्तु सुदानव उत्सा अजगरा उत ।
मरुद्भिः प्रच्युता मेघा वर्षन्तु पृथिवीमनु ॥७॥
आशामाशां वि द्योततां वातो वान्तु दिशोदिशः ।
मरुद्भिः प्रच्युता मेघाः सं यन्तु पृथिवीमनु ॥८॥

सम् । ईक्षयस्व । गायतः । नभांसि । अपाम् । वेगासः । पृथक् । उत् । विजन्ताम् ।
वर्षस्य । सर्गाः । महयन्तु । भूमिम् । पृथक् । जायन्ताम् । वीरुधः । विश्वऽरूपाः ॥ ३ ॥
गणाः । त्वा । उप । गायन्तु । मारुताः । पर्जन्य । घोषिणः । पृथक् ।
सर्गाः । वर्षस्य । वर्षतः । वर्षन्तु । पृथिवीम् । अनु ॥ ४ ॥
उत् । ईरयत । मरुतः । समुद्रतः । त्वेषः । अर्कः । नभः । उत् । पातयाथ ।
महाऽऋषभस्य । नदतः । नभस्वतः । वाश्राः । आपः । पृथिवीम् । तर्पयन्तु ॥ ५ ॥
अभि । क्रन्द । स्तनय । अर्दय । उदऽधिम् । भूमिम् । पर्जन्य । पयसा । सम् । अङ्ग्धि ।
त्वया । सृष्टम् । बहुलम् । आ । एतु । वर्षम् । आशारऽएषी । कृशऽगुः । एतु । अस्तम् ॥ ६ ॥
सम् । वः । अवन्तु । सुऽदानवः । उत्साः । अजगराः । उत ।
मरुत्ऽभिः । प्रऽच्युताः । मेघाः । वर्षन्तु । पृथिवीम् । अनु ॥ ७ ॥
आशाम्ऽआशाम् । वि । द्योतताम् । वाताः । वान्तु । दिशःऽदिशः ।
मरुत्ऽभिः । प्रऽच्युताः । मेघाः । सम् । यन्तु । पृथिवीम् । अनु ॥ ८ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

IV.15.3 May you, O cloud bearing winds, show us, who are singing (your praises). May the torrents of waters rush up here and there. May the gushes of rain enrich (gladden) the earth. May all sorts of creepers spring up in their different varieties.

Marut - parjanya Pair

IV.15.4 O Lord of rain, may the roaring hosts of cloud bearing winds sing your praises here and there. May the gushes of the pouring rain drench the earth through and through.

Marut

IV.15.5 O cloud bearing winds, may you move up out of the ocean,as a bright splendour, and make the cloud fly upward. May the waters, the lowing cows of the huge roaring bull, the storm cloud, gratify the earth.

IV.15.6 O Lord of rain, may you roar aloud; make the clouds thunder; agitate the ocean, and drench the earth with water. Generated by you, may the rain-cloud come in plenty (abundance). May the cow-herd of lean cows, longing for torrential rains, speed up for his home. (May the sun with feeliled rays set down seeking refuge here.)

IV.15.7 May the bounteous water-streams, moving like goat-swallowing pythons, please you well, O men. May the rain bearing clouds, the maruts, by stormy winds, drench the earth thoroughly.

IV.15.8 May the lightning flash on each and every side. May the gusty winds blow from each and every direction. May the rain bearing clouds, urged by stormy winds, rush to the earth.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

आपो विद्युदभ्रं वर्षं सं वोवन्तु सुदानव उत्सा अजगरा उत ।
मरुद्भिः प्रच्युता मेघाः प्रावन्तु पृथिवीमनु ॥९॥
अपामग्निस्तनूभिः संविदानो य ओषधीनामधिपा बभूव ।
स नो वर्षं वनुतां जातवेदाः प्राणं प्रजाभ्यो अमृतं दिवस्परि ॥१०॥
प्रजापतिः सलिलादा समुद्रादापं ईरयन्नुदधिमर्दयाति ।
प्र प्यायतां वृष्णो अश्वस्य रेतोर्वाङेतेन स्तनयित्नुनेहि ॥११॥
अपो निषिञ्चन्नसुरः पिता नः श्वसन्तु गर्गरा अपां वरुणाव नीचीरपः सृज ।
वदन्तु पृश्निबाहवो मण्डूका इरिणानु ॥१२॥
संवत्सरं शशयाना ब्राह्मणा व्रतचारिणः ।
वाचं पर्जन्यजिन्वितां प्र मण्डूका अवादिषुः ॥१३॥
उपप्रवद मण्डूकि वर्षमा वद तादुरि ।
मध्ये ह्रदस्य प्लवस्व विगृह्य चतुरः पदः ॥१४॥

आपः । विऽद्युत् । अभ्रम् । वर्षम् । सम् । वः । अवन्तु । सुऽदानवः । उत्साः । अजगराः । उत ।
मरुत्ऽभिः । प्रऽच्युताः । मेघाः । प्र । अवन्तु । पृथिवीम् । अनु ॥ ९ ॥

अपाम् । अग्निः । तनूभिः । सम्ऽविदानः । यः । ओषधीनाम् । अधिऽपाः । बभूव ।
सः । नः । वर्षम् । वनुताम् । जातऽवेदाः । प्राणम् । प्रऽजाभ्यः । अमृतम् । दिवः । परि ॥

प्रजाऽपतिः । सलिलात् । आ । समुद्रात् । आपः । ईरयन् । उदऽधिम् । अर्दयाति ।
प्र । प्यायताम् । वृष्णः । अश्वस्य । रेतः । अर्वाङ् । एतेन । स्तनयित्नुना । आ । इहि ॥११॥

अपः । निऽसिञ्चन् । असुरः । पिता । नः । श्वसन्तु । गर्गराः । अपाम् । वरुण । अव ।
नीचीः । अपः । सृज । वदन्तु । पृश्निऽबाहवः । मण्डूकाः । इरिणा । अनु ॥ १२ ॥

सम्ऽवत्सरम् । शशयानाः । ब्राह्मणाः । व्रतऽचारिणः ।
वाचम् । पर्जन्यऽजिन्विताम् । प्र । मण्डूकाः । अवादिषुः ॥ १३ ॥

उपऽप्रवद । मण्डूकि । वर्षम् । आ । वद । तादुरि ।
मध्ये । ह्रदस्य । प्लवस्व । विऽगृह्य । चतुरः । पदः ॥ १४ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

IV.15.9 O men, may the waters, the lightning, the rain and also the bounteous water-streams, moving like goat-swallowing pythons, please you well. May the rain bearing clouds, driven by stormy winds, flood the earth (with water).

Agni

IV.15.10 The celestial fire, who in unison with the bodies of waters, has become the over-lord of plants, may he, the knower of all beings, bring heaven for us the rain, that would sustain the life of our off-springs.

Prajapati and thunder

IV.15.11 May the creator Lord, moving the waters upwards from all over the spacious sea, set the ocean in agitation. May the seed of the showering horse (the cloud) over-flow. With that roar of thunder may you come down (to us).

Varuṇa

IV.15.12 May the bestower of life, our father (the Sun) go on pouring waters down. May the gurgling sounds of waters breethe up. O venerable Lord, may you discharge waters coming towards earth. May the speckled frogs start croaking on bare plains.

Frogs (Maṇḍūka)

IV.15.13 The frogs, who had been lying asleep for a full year, like intellectual persons observing a vow, have started croaking in a voice, which is pleasing to the Lord of rain (cloud). (Also Ṛg. VII.103.1)

IV.15.14 Croak up with joy O she-frog. O taduri (a she frog of particular variety), cry out welcome to rain. May you swim in the midst of the pond stretching out your all the four feet.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

खण्वखा३इ खैमखा३इ मध्यै तदुरि ।
वर्षं वनुध्वं पितरो मरुतां मन इच्छत ॥१५॥
महान्तं कोशमुदचाभि षिञ्च सविद्युतं भवतु वातु वातः ।
तन्वतां यज्ञं बहुधा विसृष्टा आनन्दिनीरोषधयो भवन्तु ॥१६॥

खण्वखा३इ । खैमखा३इ । मध्यै । तदुरि ।
वर्षम् । वनुध्वम् । पितरः । मरुताम् । मनः । इच्छत ॥ १५ ॥
महान्तम् । कोशम् । उत् । अच । अभि । सिञ्च । सऽविद्युतम् । भवतु । वातु । वातः ।
तन्वताम् । यज्ञम् । बहुऽधा । विऽसृष्टाः । आऽनन्दिनीः । ओषधयः । भवन्तु ॥ १६ ॥

(१६) षोडशं सूक्तम्

(१-९) नवर्चस्यास्य सूक्तस्य ब्रह्मा ऋषिः । वरुणो देवता । (१) प्रथमर्चोऽनुष्टुप्, (२-४, ६) द्वितीयादित्रयस्य षष्ठ्याश्च त्रिष्टुप्, (५) पञ्चम्या भुरिक्त्रिष्टुप्, (७) सप्तम्या जगती, (८) अष्टम्या-स्त्रिपान्महाबृहती, (९) नवम्याश्च त्रिपदा विराड्गायत्री छन्दांसि ॥

बृहन्नेषामधिष्ठाता अन्तिकादिव पश्यति ।
य स्तायन्मन्यते चरन्त्सर्वं देवा इदं विदुः ॥१॥
यस्तिष्ठति चरति यश्च वञ्चति यो निलायं चरति यः प्रतङ्कम् ।
द्वौ सन्निषद्य यन्मन्त्रयेते राजा तद्वेद वरुणस्तृतीयः ॥२॥
उतेयं भूमिर्वरुणस्य राज्ञ उतासौ द्यौर्बृहती दूरेअन्ता ।
उतो समुद्रौ वरुणस्य कुक्षी उतास्मिन्नल्प उदके निलीनः ॥३॥

बृहन् । एषाम् । अधिऽस्थाता । अन्तिकात्ऽइव । पश्यति ।
यः । स्तायत् । मन्यते । चरन् । सर्वम् । देवाः । इदम् । विदुः ॥ १ ॥
यः । तिष्ठति । चरति । यः । च । वञ्चति । यः । निऽलायम् । चरति । यः । प्रऽतङ्कम् ।
द्वौ । सम्ऽनिषद्य । यत् । मन्त्रयेते इति । राजा । तत् । वेद । वरुणः । तृतीयः ॥२॥
उत । इयम् । भूमिः । वरुणस्य । राज्ञः । उत । असौ । द्यौः । बृहती । दूरेऽअन्ता ।
उतो इति । समुद्रौ । वरुणस्य । कुक्षी इति । उत । अस्मिन् । अल्पे । उदके । निऽलीनः ॥ ३ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

IV.15.15 O Khaṇvakhā, (a variety of frogs), O Khaimakhā, and O taduri, in the middle (of the pond), may you win rain (with your croakings). O elders, may you seek favour (pleasure) of the cloud-bearing winds.(such is the roaring sound of the mist enveloped bull, or frogs during rains).

Vāta

IV.15.16 May you life up huge cloud (kośa or vessel) (from the ocean). May you pour it (on earth). May the mid-space become charged with lightning. May the gusty wind blow. May the waters, raining in various forms, make the sacrifice thrive. May the plants and shrubs rejoice (be gladdened).

Varuṇa - Truth and Non-Truth

IV.16.1 The mighty overseer of these (worlds), watches as if from very close quarters. Whosoever thinks that he is acting stealthily, all that the bounties of Nature know.

IV.16.2 Whoever stands still, whoever moves about, whoever deceives, whoever works in secret, whoever conducts defiantly, and what two persons sittings close by whisper to each other, all that the lustrous venerable Lord knows being the third one (present there in hiding).

IV.16.3 This earth, of course, belongs to the lustrous venerable Lord, also that yonder space, vast, extending far and near. The two oceans are merely the two paunches of venerable Lord; still in this spoonful of water. He is hidden.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

उत यो द्यामतिसर्पात्परस्तान्न स मुच्यातै वरुणस्य राज्ञः ।
दिव स्पशः प्र चरन्तीदमस्य सहस्राक्षा अति पश्यन्ति भूमिम् ॥४॥
सर्वं तद्राजा वरुणो वि चष्टे यदन्तरा रोदसी यत्परस्तात् ।
संख्याता अस्य निमिषो जनानामक्षानिव श्वघ्नी नि मिनोति तानि ॥५॥
ये ते पाशा वरुण सप्तसप्त त्रेधा तिष्ठन्ति विषिता रुशन्तः ।
छिनन्तु सर्वे अनृतं वदन्तं यः सत्यवाद्यति तं सृजन्तु ॥६॥
शतेन पाशैरभि धेहि वरुणैनं मा ते मोच्यनृतवाङ् नृचक्षः ।
आस्तां जाल्म उदरं श्रंसयित्वा कोशं इवाबन्धः परिकृत्यमानः ॥७॥
यः समाम्यो३ वरुणो यो व्याम्यो३ यः संदेश्यो३ वरुणो यो विदेश्यः ।
यो दैवो वरुणो यश्च मानुषः ॥८॥
तैस्त्वा सर्वैरभि ष्यामि पाशैरसावामुष्यायणामुष्याः पुत्र ।
तानु ते सर्वाननुसंदिशामि ॥९॥

उत । यः । द्याम् । अतिऽसर्पात् । परस्तात् । न । सः । मुच्यातै । वरुणस्य । राज्ञः ।
दिवः । स्पशः । प्र । चरन्ति । इदम् । अस्य । सहस्रऽअक्षाः । अति । पश्यन्ति । भूमिम् ॥४॥
सर्वम् । तत् । राजा । वरुणः । वि । चष्टे । यत् । अन्तरा । रोदसी इति । यत् । परस्तात् ।
सम्ऽख्याताः । अस्य । निऽमिषः । जनानाम् । अक्षान्ऽइव । श्वऽघ्नी । नि । मिनोति । तानि ॥
ये । ते । पाशाः । वरुण । सप्तऽसप्त । त्रेधा । तिष्ठन्ति । विऽसिताः । रुशन्तः ।
छिनन्तु । सर्वे । अनृतम् । वदन्तम् । यः । सत्यऽवादी । अति । तम् । सृजन्तु ॥ ६ ॥
शतेन । पाशैः । अभि । धेहि । वरुण । एनम् । मा । ते । मोचि । अनृतऽवाक् । नृऽचक्षः ।
आस्ताम् । जाल्मः । उदरम् । श्रंशयित्वा । कोशःऽइव । अबन्धः । परिऽकृत्यमानः ॥ ७ ॥
यः । सम्ऽआम्यः । वरुणः । यः । विऽआम्यः । यः । सम्ऽदेश्यः । वरुणः । यः । विऽदेश्यः ।
यः । दैवः । वरुणः । यः । च । मानुषः ॥ ८ ॥
तैः । त्वा । सर्वैः । अभि । स्यामि । पाशैः । असौ । आमुष्यायण । अमुष्याः । पुत्र ।
तान् । ऊं इति । ते । सर्वान् । अनुऽसंदिशामि ॥ ९ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

IV.16.4 Even if one flees across the space and beyond that, he cannot escape (the fetters of) lustrous venerable Lord. His spies move out of the space to this earth. Thousand-eyed they oversee all this world.

IV.16.5 The lustrous venerable Lord beholds all that exists between the space and earth and even beyond that. Keeps counter-record even of the winkings of people. He fixes those things accordingly as a gambler throws dice.

IV.16.6 O venerable Lord, may all those of your shining nooses, seven by seven, fixed up three-fold, bind him down who tells lies; may they leave him free, who always speaks truth.

IV.16.7 O venerable Lord may you bind him with a hundred fetters; O overseer of men's conduct, may not a liar escape you. May the unrighteous person remain with his belly hanging loose (with water), like an unbound sheath being cut round about.

IV.16.8 Venerable Lord's fetter, which inflicts some common (samābhya) disease, or the one which inflicts different types of diseases (vyābhya), venerable Lord's fetter, which of local origin, or the one, which is of foreign origin; venerable Lord's fetter, which pertains to the bounties of Nature of the one, which pertains to human beings.

IV.16.9 With all those fetters, I bind you down O so and so, of such and such family, and son of such and such mother, all of them I direct towards you.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(१७) सप्तदशं सूक्तम्

(१–८) अष्टर्चस्यास्य सूक्तस्य शुक्र ऋषिः । अपामार्गवनस्पतिर्देवता । अनुष्टुप् छन्दः ॥

ईशानां त्वा भेषजानामुज्जेषे आ रभामहे ।
चक्रे सहस्रवीर्यं सर्वस्मा ओषधे त्वा ॥१॥
सत्यजितं शपथयावनीं सहमानां पुनःसराम् ।
सर्वाः समद्भ्य ओषधीरितो नः पारयादिति ॥२॥
या शशाप शपनेन याघं मूरमादधे ।
या रसस्य हरणाय जातमारेभे तोकमत्तु सा ॥३॥
यां ते चक्रुरामे पात्रे यां चक्रुर्नीललोहिते ।
आमे मांसे कृत्यां यां चक्रुस्तया कृत्याकृतो जहि ॥४॥
दौष्वप्न्यं दौर्जीवित्यं रक्षो अभ्वमराय्यः ।
दुर्णाम्नीः सर्वा दुर्वाचस्ता अस्मन्नाशयामसि ॥५॥
क्षुधामारं तृष्णामारमगोतामनपत्यताम् ।
अपामार्ग त्वया वयं सर्वं तदप मृज्महे ॥६॥

ईशानाम् । त्वा । भेषजानाम् । उत्ऽजेषे । आ । रभामहे ।
चक्रे । सहस्रऽवीर्यम् । सर्वस्मै । ओषधे । त्वा ॥ १ ॥

सत्यऽजितम् । शपथऽयावनीम् । सहमानाम् । पुनःऽसराम् ।
सर्वाः । सम् । अद्भि । ओषधीः । इतः । नः । पारयात् । इति ॥ २ ॥

या । शशाप । शपनेन । या । अघम् । मूरम् । आऽदधे ।
या । रसस्य । हरणाय । जातम् । आऽरेभे । तोकम् । अत्तु । सा ॥ ३ ॥

याम् । ते । चक्रुः । आमे । पात्रे । याम् । । चक्रुः । नीलऽलोहिते ।
आमे । मांसे । कृत्याम् । याम् । चक्रुः । तया । कृत्याऽकृतः । जहि ॥ ४

दौःऽस्वप्न्यम् । दौःऽजीवित्यम् । रक्षः । अभ्वम् । अराय्यः ।
दुःऽनाम्नीः । सर्वाः । दुःऽवाचः । ताः । अस्मत् । नाशयामसि ॥ ५ ॥

क्षुधाऽमारम् । तृष्णाऽमारम् । अगोताम् । अनपऽत्यताम् ।
अपामार्ग । त्वया । वयम् । सर्वम् । तत् । अप । मृज्महे ॥ ६ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Apāmārgaḥ - Vanaspatih

IV.17.1 O conquering one , we take hold of you, the queen of healing remedies, O herb, I invest you with thousands of powers for all and sundry.

IV.17.2 Surely conquering, anguish-removing, over-powering, having reverted bloom, O apāmārga, you and all other herbs have I invoked. May they save us from these diseases.

IV.17.3 One who has cursed us (śaśāpa) with a curse or has committed a murder and kept it a secret, or has seized or kidnapped our son for his blood, why not she devour, her own child, which she bear.

IV.17.4 Whatever device of injury they have put in an unbaked pot, or in a pot baked blue and red, or in raw meat, with that very device may you kill those who are the makers of the evil craft.

IV.17.5 Unpleasant dreams, unwholesome living, germs (of diseases), epidemic (abhvamarayya) and wretchedness (ugly hags); all these evil-named and evil-voiced we drive away from us. (Abhva = invincible monster)

IV.17.6 Death due to hunger, death due to thirst, want of cows and want of children – all these, O apāmārga (the wiper off; Achyranthes aspera) we wipe off with your aid.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

तृष्णामारं क्षुधामारमथो अक्षपराजयम् ।
अपामार्ग त्वया वयं सर्वं तदप मृज्महे ॥७॥
अपामार्ग ओषधीनां सर्वासामेक इद्वशी ।
तेन ते मृज्म आस्थितमथ त्वमगदश्चर ॥८॥

तृष्णाऽमारम् । क्षुधाऽमारम् । अथो इति । अक्षऽपराजयम् ।
अपामार्ग । त्वया । वयम् । सर्वम् । तत् । अप । मृज्महे ॥ ७ ॥

अपामार्गः । ओषधीनाम् । सर्वासाम् । एकः । इत् । वशी ।
तेन । ते । मृज्मः । आऽस्थितम् । अथ । त्वम् । अगदः । चर ॥ ८ ॥

(१८) अष्टादशं सूक्तम्

(१–८) अष्टर्वस्यास्य सूक्तस्य शुक्र ऋषिः । अपामार्गवनस्पतिर्देवता । (१–५, ७–८) प्रथमादि-पञ्चानामृचां सप्तम्यष्टम्योश्चानुष्टुप्, (६) षष्ठ्याश्च बृहतीगर्भानुष्टुप् छन्दसी ॥

समं ज्योतिः सूर्येणाह्ना रात्री समावती ।
कृणोमि सत्यमूतयेरसाः सन्तु कृत्वरीः ॥१॥
यो देवाः कृत्यां कृत्वा हरादविदुषो गृहम् ।
वत्सो धारुरिव मातरं तं प्रत्यगुप पद्यताम् ॥२॥
अमा कृत्वा पाप्मानं यस्तेनान्यं जिघांसति ।
अश्मानस्तस्यां दृग्धायां बहुलाः फट्करिक्रति ॥३॥

समम् । ज्योतिः । सूर्येण । अह्ना । रात्री । समऽवती ।
कृणोमि । सत्यम् । ऊतये । अरसाः । सन्तु । कृत्वरीः ॥ १ ॥
यः । देवाः । कृत्याम् । कृत्वा । हरात् । अविदुषः । गृहम् ।
वत्सः । धारुःऽइव । मातरम् । तम् । प्रत्यक् । उप । पद्यताम् ॥ २ ॥
अमा । कृत्वा । पाप्मानम् । यः । तेन । अन्यम् । जिघांसति ।
अश्मानः । तस्याम् । दृग्धायाम् । बहुलाः । फट् । करिक्रति ॥ ३ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

IV.17.7 Death due to hunger, death due to thirst, as well as defeat at the dice-play – all this, O apāmārga (the wiper off), we wipe off with your aid.

IV.17.8 Apāmārga (the wipe off) is surely the only sovereign of all the plants. With that we wipe away your chronic disease. Now you may move about free from affliction.

Apāmārgaḥ Vanaspatih

IV.18.1 The light is constant with the sun. The night is constant with the day. I adopt truth for protection's sake. May the perpetrators of violence become impotent. (yātudhāna = low people, engaged in violence ; their wife yātudhanī)

IV.18.2 Whosoever carry an instrument of violence, having made up his mind, to the house of the house or an unknowing person, O bounties of Nature, to him may that instrument of violence revert like a sucking calf to its mother.

IV.18.3 Having prepared poison, when one wants to kill another with it, then if the dish (containing poison) is burnt on a fire, it will make a sound of breaking many stones-fut (phat - phaṭ.)

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

सहस्रधामन्विशिखान्विग्रीवां छायया त्वम् ।
प्रति स्म चक्रुषे कृत्यां प्रियां प्रियावते हर ॥४॥
अनयाहमोषध्या सर्वाः कृत्या अदूदुषम् ।
यां क्षेत्रे चक्रुर्यां गोषु यां वा ते पुरुषेषु ॥५॥
यश्चकार न शशाक कर्तुं शश्रे पादमङ्गुरिम् ।
चकार भद्रमस्मभ्यमात्मने तपनं तु सः ॥६॥
अपामार्गोप मार्ष्टु क्षेत्रियं शपथश्च यः ।
अपाह यातुधानीरप सर्वा अराय्यः ॥७॥
अपमृज्य यातुधानानप सर्वा अराय्यः ।
अपामार्ग त्वया वयं सर्वं तदप मृज्महे ॥८॥

सहस्रऽधामन् । विऽशिखान् । विऽग्रीवान् । शायय । त्वम् ।
प्रति । स्म । चक्रुषे । कृत्याम् । प्रियाम् । प्रियऽवते । हर ॥ ४ ॥
अनया । अहम् । ओषध्या । सर्वाः । कृत्याः । अदूदुषम् ।
याम् । क्षेत्रे । चक्रुः । याम् । गोषु । याम् । वा । ते । पुरुषेषु ॥ ५ ॥
यः । चकार । न । शशाक । कर्तुम् । शश्रे । पादम् । अङ्गुरिम् ।
चकार । भद्रम् । अस्मभ्यम् । आत्मने । तपनम् । तु । सः ॥ ६ ॥
अपामार्गः । अप । मार्ष्टु । क्षेत्रियम् । शपथः । च । यः ।
अप । अह । यातुऽधानीः । अप । सर्वाः । अराय्यः ॥ ७ ॥
अपऽमृज्य । यातुऽधानान् । अप । सर्वाः । अराय्यः ।
अपामार्ग । त्वया । वयम् । सर्वम् । तत् । अप । मृज्महे ॥ ८ ॥

(१९) एकोनविंशं सूक्तम्

(१–८) अष्टर्चस्यास्य सूक्तस्य शुक्र ऋषिः । अपामार्गवनस्पतिर्देवता । (१, ३–८) प्रथमर्च-स्तृतीयादिषण्णामनुष्टुप्, (२) द्वितीयायाश्च पथ्यापङ्क्तिश्छन्दसी ॥

उतो अस्यबन्धुकृदुतो असि नु जामिकृत् ।
उतो कृत्याकृतः प्रजां नडमिवा छिन्धि वार्षिकम् ॥१॥

उतो इति । असि । अबन्धुऽकृत् । उतो इति । असि । नु । जामिऽकृत् ।
उतो इति । कृत्याऽकृतः । प्रऽजाम् । नडम्ऽइव । आ । छिन्धि । वार्षिकम् ॥ १ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

IV.18.4 O plant on a thousand places, may you put to sleep those who cut crests (hair) and throats of others. Take the device of injury back to him who has made it, like a dear girl (priyā) to her lover. (priyāvant)

IV.18.5 With this herb I have ruined all the vicious instruments of violence, which they had planted in the field or on kine or on men.

IV.18.6 Whosoever has used instruments of violence against has never succeeded. He has got his foot or finger injured. Thus he has caused good to us and burning (tapana) for himself. (yātud hān - one who indulges in violence.; Arāyaaḥ - hags.)

IV.18.7 Let the Apāmārga (off-wiper) wipe off all the kṣethriya (hereditary), and whatever malady (there is); (wipe off/ for sooth; the yātudhāna, i.e., the inflictor of violence and all the stingy hags; arāyyaḥ - ugly old woman)

IV.18.8 Having wiped off the indulgers in violence and all the hags, O Apāmārga with your use, we wipe off all that. (A poetic pun in the words apamṛjya and apāmārga)

Apāmārgaḥ Vanaspatiḥ

IV.19.1 O herb, whether you have been applied by an enemy or you have been applied by a kinsman; may you cut off the progeny of the violent evil-doers like a reed that grows in rainy season.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ब्राह्मणेन पर्युक्तासि कण्वेन नार्षदेन ।
सेनेवैषि त्विषीमती न तत्र भयमस्ति यत्र प्राप्नोष्योषधे ॥२॥
अग्रमेष्योषधीनां ज्योतिषेवाभिदीपयन् ।
उत त्रातासि पाकस्याथो हन्तासि रक्षसः ॥३॥
यदुदो देवा असुरांस्त्वयाग्रे निरकुर्वत ।
ततस्त्वमध्योषधेपामार्गो अजायथाः ॥४॥
विभिन्दती शतशाखा विभिन्दन्नाम ते पिता ।
प्रत्यग्वि भिन्धि त्वं तं यो अस्माँ अभिदासति ॥५॥
असद्भूम्याः समभवत्तद्यामेति महद्व्यचः ।
तद्वै ततो विधूपायत्प्रत्यक्कर्तारमृच्छतु ॥६॥
प्रत्यङ् हि संबभूविथ प्रतीचीनफलस्त्वम् ।
सर्वान्मच्छपथाँ अधि वरीयो यावया वधम् ॥७॥

ब्राह्मणेन । परिऽउक्ता । असि । कण्वेन । नार्षदेन ।
सेनाऽइव । एषि । त्विषिऽमती । न । तत्र । भयम् । अस्ति । यत्र । प्रऽआप्नोषि । ओषधे ॥

अग्रम् । एषि । ओषधीनाम् । ज्योतिषाऽइव । अभिऽदीपयन् ।
उत । त्राता । असि । पाकस्य । अथो इति । हन्ता । असि । रक्षसः ॥ ३ ॥
यत् । अदः । देवाः । असुरान् । त्वया । अग्रे । निःऽअकुर्वत ।
ततः । त्वम् । अधि । ओषधे । अपामार्गः । अजायथाः ॥ ४ ॥
विऽभिन्दती । शतऽशाखा । विऽभिन्दन् । नाम । ते । पिता ।
प्रत्यक् । वि । भिन्धि । त्वम् । तम् । यः । अस्मान् । अभिऽदासति ॥ ५ ॥
असत् । भूम्याः । सम् । अभवत् । तत् । याम् । एति । महत् । व्यचः ।
तत् । वै । ततः । विऽधूपायत् । प्रत्यक् । कर्तारम् । ऋच्छतु ॥ ६ ॥
प्रत्यङ् । हि । सम्ऽबभूविथ । प्रतीचीनऽफलः । त्वम् ।
सर्वान् । मत् । शपथान् । अधि । वरीयः । यवय । वधम् ॥ ७ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

IV.19.2 O herb, you have been told of by an intellectual learned person, a Brāhmaṇa, respected among men, you come like an army of archers, there is no danger wherever you are available, O herb.

IV.19.3 You come at the head of the herbs as if illuminating with light. You are protector from sepsis and also the killer of germs.

IV.19.4 As then, in the olden times, the enlightened ones threw out the indulgent ones with your help, there-after, O herb, you were born as apāmārga (one that wipes off).

IV.19.5 You are a cleaver with your thousand branches, cleaver by name is your father, so, turning back, may you cleave him thoroughly who wants to enslave us.

IV.19.6 The evil is born out of earth, but spreading out, it reaches up to the sky. Certainly it reverts from there. May it turn back and fall on the very maker of it.

IV.19.7 Indeed you are born reverting with your fruit turned backwards. May you turn all the curses and weapons of murder far away from me.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

शतेन॑ मा॒ परि॑ पाहि स॒हस्रे॑णाभि॑ रक्ष मा ।
इन्द्र॑स्ते वीरुधां पत उ॒ग्र ओ॒ज्मान॒मा द॑धत् ॥८॥

शतेन॑ । मा॒ । परि॑ । पा॒हि॒ । स॒हस्रे॑ण । अ॒भि । र॒क्ष॒ । मा॒ ।
इन्द्रः॑ । ते॒ । वी॒रु॒धा॒म् । प॒ते॒ । उ॒ग्रः । ओ॒ज्मान॑म् । आ । द॒ध॒त् ॥ ८ ॥

(२०) विंशं सूक्तम्

(१–९) नवर्चस्यास्य सूक्तस्य मातृनामा ऋषिः । मातृनामौषधिर्देवता । (१) प्रथमर्चः स्वराडनुष्टुप्, (२–८) द्वितीयादिसप्तानामनुष्टुप्, (९) नवम्याश्च भुरिगनुष्टुप् छन्दांसि ॥

आ प॑श्यति॒ प्रति॑ पश्यति॒ परा॑ पश्यति॒ पश्य॑ति ।
दिव॑म॒न्तरि॑क्ष॒माद्भूमिं॒ सर्वं॒ तद्दे॑वि पश्यति ॥१॥
ति॒स्रो दिव॑स्ति॒स्रः पृ॑थि॒वीः ष॒ट् चे॒माः प्र॒दिश॒ः पृथ॑क् ।
त्वया॒हं सर्वा॑ भू॒तानि॒ पश्या॑नि देव्योषधे ॥२॥
दि॒व्यस्य॑ सुप॒र्णस्य॒ तस्य॑ हासि॒ क॒नीनि॑का ।
सा भूमि॒मा रु॑रोहिथ व॒ह्यं श्रा॒न्ता व॒धूरि॑व ॥३॥
तां मे॑ सहस्राक्षो देवो दक्षि॑णे॒ हस्त॒ आ द॑धत् । तया॒हं सर्वं॑ पश्यामि॒ यश्च॑ शू॒द्र उ॒तार्यः॑ ॥४॥

आ । प॒श्य॒ति॒ । प्रति॑ । प॒श्य॒ति॒ । परा॑ । प॒श्य॒ति॒ । पश्य॑ति ।
दिव॑म् । अ॒न्तरि॑क्षम् । आत् । भूमि॑म् । सर्व॑म् । तत् । दे॒वि॒ । प॒श्य॒ति॒ ॥ १ ॥
ति॒स्रः । दिवः॑ । ति॒स्रः । पृ॒थि॒वीः । ष॒ट् । च॒ । इ॒माः । प्र॒ऽदिशः॑ । पृथ॑क् ।
त्वया॑ । अ॒हम् । सर्वा॑ । भू॒तानि॑ । पश्या॑नि । दे॒वि॒ । ओ॒ष॒धे॒ ॥ २ ॥
दि॒व्यस्य॑ । सु॒ऽप॒र्णस्य॑ । तस्य॑ । ह॒ । अ॒सि॒ । क॒नीनि॑का ।
सा । भूमि॑म् । आ । रु॒रो॒हि॒थ॒ । व॒ह्यम् । श्रा॒न्ता । व॒धूःऽइ॑व ॥ ३ ॥
ताम् । मे॒ । स॒ह॒स्र॒ऽअ॒क्षः॒ । दे॒वः॒ । दक्षि॑णे । हस्ते॑ । आ । द॒ध॒त् ।
तया॑ । अ॒हम् । सर्व॑म् । प॒श्या॒मि॒ । यः । च॒ । शू॒द्रः । उ॒त । आर्यः॑ ॥ ४ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

IV.19.8 Protect me all round with a hundred and save me from all the sides with a thousand. O lord of plants, may the resplendent Lord infuse you with tremendous vigour.

Cure and Medicine

IV.20.1 You see in front. You see behind. You see afar. You see all. Whatever is in the sky, in the midspace and also on this earth, O glorious one, you see all of it.

IV.20.2 Three skies, three earths, and these six different regions of heaven; with your aid, O glorious herb, may I see all the beings.

IV.20.3 Surely you are the eye-pupil of the divine bird having beautiful wings. As such, you have alighted on earth, just as a weary bride sits on a litter.

IV.20.4 May the thousand-eyed Lord lay that herb on my right hand. With that may equally I see through all, whether a sūdra (labourer) or an arya (master; employer). (See.Ṛg.X.90.12 for four classes or four varṇas of Aryan social structure in the Purusa Sūkta of the Yajurveda, Chapter XXXI)

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

आविष्कृणुष्व रूपाणि मात्मानमप गूहथाः ।
अथो सहस्रचक्षो त्वं प्रति पश्याः किमीदिनः ॥५॥
दर्शय मा यातुधानान्दर्शय यातुधान्यः । पिशाचान्त्सर्वान्दर्शयेति त्वा रभ ओषधे ॥६॥
कश्यपस्य चक्षुरसि शुन्याश्च चतुरक्ष्याः । वीध्रे सूर्यमिव सर्पन्तं मा पिशाचं तिरस्करः ॥७॥
उदग्रभं परिपाणाद्यातुधानं किमीदिनम् । तेनाहं सर्वं पश्याम्युत शूद्रमुतार्यम् ॥८॥
यो अन्तरिक्षेण पतति दिवं यश्चातिसर्पति ।
भूमिं यो मन्यते नाथं तं पिशाचं प्र दर्शय ॥९॥

आविः । कृणुष्व । रूपाणि । मा । आत्मानम् । अप । गूहथाः ।
अथो इति । सहस्रचक्षो इति सहस्रऽचक्षो । त्वम् । प्रति । पश्याः । किमीदिनः ॥ ५ ॥

दर्शय । मा । यातुऽधानान् । दर्शय । यातुऽधान्यः ।
पिशाचान् । सर्वान् । दर्शय । इति । त्वा । आ । रभे । ओषधे ॥ ६ ॥

कश्यपस्य । चक्षुः । असि । शुन्याः । च । चतुःऽअक्ष्याः ।
वीध्रे । सूर्यम्ऽइव । सर्पन्तम् । मा । पिशाचम् । तिरः । करः ॥ ७ ॥
उत् । अग्रभम् । परिऽपानात् । यातुऽधानम् । किमीदिनम् ।
तेन । अहम् । सर्वम् । पश्यामि । उत । शूद्रम् । उत । आर्यम् ॥ ८ ॥
यः । अन्तरिक्षेण । पतति । दिवम् । यः । च । अतिऽसर्पति ।
भूमिम् । यः । मन्यते । नाथम् । तम् । पिशाचम् । प्र । दर्शय ॥ ९ ॥

(२१) एकविंशं सूक्तम्

(१–७) सप्तर्चस्यास्य सूक्तस्य ब्रह्मा ऋषिः । गावो देवताः । (१, ५–७) प्रथमर्चः पञ्चम्यादितृचस्य च त्रिष्टुप्, (२–४) द्वितीयादितृचस्य च जगती छन्दसी ॥

आ गावो अग्मन्नुत भद्रमक्रन्त्सीदन्तु गोष्ठे रणयन्त्वस्मे ।
प्रजावतीः पुरुरूपा इह स्युरिन्द्राय पूर्वीरुषसो दुहानाः ॥१॥

आ । गावः । अग्मन् । उत । भद्रम् । अक्रन् । सीदन्तु । गोऽस्थे । रणयन्तु । अस्मे इति ।
प्रजाऽवतीः । पुरुऽरूपाः । इह । स्युः । इन्द्राय । पूर्वीः । उषसः । दुहानाः ॥ १ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

IV.20.5 Make the forms of things manifest. Do not hide their true selves. And then, O thousand-eyed one, may you see the robbers face to face. (kimīdin=robbers and plunderers; see Av.I.VII.I; low class of the Aryan Society – dirty and malignant. According to the Nirukta, VI.2, the word originally means one who goes about crying, kimidānīm, Quid nine, meaning what now or kim idam.

IV.20.6 Enable me to see the he-torturers (yātudhāna). Enable me to see also the she-tortures (yatudhānī). Enable me to see all the blood-suckers. For this purpose, O herb, I take hold of you.

IV.20.7 You are the sight of Kaśyapa (one who sees clearly), and of the four-eyed she-hound (caturākṣya śunyā). May you not conceal the blood-sucker; make it manifest like the sun crawling in the sky.

IV.20.8 I have dragged the torturer robber out of his shelter. With him (under my control) now I see through all, whether a sūdra (labourer) or an arya (master; employer).

IV.20.9 May you enable me to see clearly the blood-sucker, whoever flies about in the mid-space, and whoever goes beyond the sky and whoever thinks the earth as his refuge.

Brahmā

IV.21.1 May cows come and bring us good fortune; let them stay in our cowsheds and enjoy in our company. May many coloured cows bring here prolific milk for offerings to the resplendent Lord at many dawns. (Also Ṛg. VI.28.1)

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

इन्द्रो यज्वने गृणते च शिक्षत उपेद्ददाति न स्वं मुषायति ।
भूयोभूयो रयिमिदस्य वर्धयन्नभिन्ने खिल्ये नि दधाति देवयुम् ॥२॥
न ता नशन्ति न दभाति तस्करो नासामामित्रो व्यथिरा दधर्षति ।
देवांश्च याभिर्यजते ददाति च ज्योगित्ताभिः सचते गोपतिः सह ॥३॥
न ता अर्वा रेणुककाटोश्नुते न संस्कृतत्रमुप यन्ति ता अभि ।
उरुगायमभयं तस्य ता अनु गावो मर्तस्य वि चरन्ति यज्वनः ॥४॥
गावो भगो गाव इन्द्रो म इच्छाद्गावः सोमस्य प्रथमस्य भक्षः ।
इमा या गावः स जनास इन्द्र इच्छामि हृदा मनसा चिदिन्द्रम् ॥५॥
यूयं गावो मेदयथा कृशं चिदश्रीरं चित्कृणुथा सुप्रतीकम् ।
भद्रं गृहं कृणुथ भद्रवाचो बृहद्वो वय उच्यते सभासु ॥६॥
प्रजावतीः सूयवसे रुशन्तीः शुद्धा अपः सुप्रपाणे पिबन्तीः ।
मा व स्तेन ईशत माघशंसः परि वो रुद्रस्य हेतिर्वृणक्तु ॥७॥

इन्द्रः । यज्वने । गृणते । च । शिक्षते । उप । इत् । ददाति । न । स्वम् । मुषायति ।
भूयःऽभूयः । रयिम् । इत् । अस्य । वर्धयन् । अभिन्ने । खिल्ये । नि । दधाति । देवऽयुम् ॥ २ ॥
न । ताः । नशन्ति । न । दभाति । तस्करः । न । आसाम् । आमित्रः । व्यथिः । आ । दधर्षति ।
देवान् । च । याभिः । यजते । ददाति । च । ज्योक् । इत् । ताभिः । सचते । गोऽपतिः । सह ॥
न । ताः । अर्वा । रेणुकऽकाटः । अश्नुते । न । संस्कृतऽत्रम् । उप । यन्ति । ताः । अभि ।
उरुऽगायम् । अभयम् । तस्य । ताः । अनु । गावः । मर्तस्य । वि । चरन्ति । यज्वनः ॥ ४ ॥
गावः । भगः । गावः । इन्द्रः । मे । इच्छात् । गावः । सोमस्य । प्रथमस्य । भक्षः ।
इमाः । याः । गावः । सः । जनासः । इन्द्रः । इच्छामि । हृदा । मनसा । चित् । इन्द्रम् ॥
युयम् । गावः । मेदयथ । कृशम् । चित् । अश्रीरम् । चित । कृणुथ । सुऽप्रतीकम् ।
भद्रम् । गृहम् । कृणुथ । भद्रऽवाचः । बृहत् । वः । वयः । उच्यते । सभासु ॥ ६ ॥
प्रजाऽवतीः । सुऽयवसे । रुशन्तीः । शुद्धाः । अपः । सुऽप्रपाने । पिबन्तीः ।
मा । वः । स्तेनः । ईशत । मा । अघऽशंसः । परि । वः । रुद्रस्य । हेतिः । वृणक्तु ॥ ७ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

IV.21.2 The resplendent Lord bestows affluence on devotee who offers worship and oblations. He takes not what belongs to the worshipper and gives him more; thereby increasing his wealth more and ever-more; he places the devotee in fortified positions, free from danger. (Also Ṛg. VI.28.2)

IV.21.3 Let not the cows run away from us, let no thief carry them away; let no hostile weapon fall upon them. May the master of the cattle be long possessed of them, with the milk products of which he makes offerings and with which he serves the godly men. (Also Ṛg. VI.28.3)

IV.21.4 Let not the cows fall a victim to the arrogant, dust-spurning war-horse. Let them not fall in the hands of a butcher or his shop. Let the cattle of the man, the householder, move about free and graze out of fear. (Also Ṛg.VI.28.4)

IV.21.5 May the cows be our affluence (Bhaga); may the resplendent Lord (Indra) grant us cattle; may the cows yield food (milk and butter) of the first libation (Soma). These cows, O men, are sacred as the Lord resplendent Himself, the Lord whose blessings we crave for, with head and heart.

IV.21.6 O cows, even when worn out and wasted, you fatten (in due course); you from ugly appearance, become beautiful to look on. May you make my home prosperous; may you have auspicious voices. Your power and position is magnified in our assemblies and associations (sabhāsu).

IV.21.7 May you, O cows, have many calves grazing upon good pastures and drinking pure water at accessible ponds. May no thief be your master. May no beast of prey assail you and may the dart of vital Lord (rudrasya hetiḥ) never fall on you.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(२२) द्वाविंशं सूक्तम्

(१–७) सप्तर्चस्यास्य सूक्तस्य वसिष्ठ अथर्वा वा ऋषिः । इन्द्रो देवता । त्रिष्टुप् छन्दः ॥

इ॒ममि॑न्द्र वर्धय क्ष॒त्रिय॑ं म इ॒मं वि॒शामे॑कवृ॒षं कृ॑णु॒ त्वम् ।
नि॒र॒मित्रा॑नक्ष्णुह्यस्य॒ सर्वा॑स्ता॒न्रन्धयास्मा अहमुत्त॒रेषु॑ ॥१॥
एमं भ॑ज॒ ग्रामे॒ अश्वे॑षु॒ गोषु॒ निष्टं भ॑ज॒ यो अ॒मित्रो॑ अ॒स्य ।
वर्ष्मं॑ क्ष॒त्राणा॑म॒यम॑स्तु॒ राजेन्द्र॒ शत्रुं॑ रन्धय॒ सर्व॑म॒स्मै ॥२॥
अ॒यम॑स्तु॒ धन॑पति॒र्धना॑नामि॒यं वि॒शां वि॒श्पति॑रस्तु॒ राजा॑ ।
अ॒स्मिन्नि॑न्द्र॒ महि॒ वर्चां॑सि धेह्यव॒र्चस॑ं कृणुहि॒ शत्रु॑मस्य ॥३॥
अ॒स्मै द्यावा॑पृथि॒वी भू॒रि वा॒मं दु॑हाथां घ॒र्मदु॑घे इव धे॒नू ।
अ॒यं राजा॑ प्रि॒य इ॑न्द्र॒स्य भू॑यात्प्रि॒यो गवा॒मोष॑धीनां पशू॒नाम् ॥४॥
यु॒नज्मि॑ त उत्त॒रावन्त॒मिन्द्रं॒ येन॒ जय॑न्ति॒ न प॑रा॒जय॑न्ते ।
यस्त्वा॒ कर॑दे॒कवृ॑षं॒ जना॑नामु॒त राज्ञा॑मुत्त॒मं मा॑नु॒वाना॑म् ॥५॥
उत्त॑र॒स्त्वमध॑रे ते स॒पत्ना॒ ये के च॑ राजन्प्रति॒शत्र॑वस्ते ।
ए॒क॒वृ॒ष इ॑न्द्रसखा जिगी॒वां छत्रू॑य॒तामा भ॑रा॒ भोज॑नानि ॥६॥

इ॒मम् । इ॒न्द्र॒ । व॒र्ध॒य॒ । क्ष॒त्रिय॑म् । मे॒ । इ॒मम् । वि॒शाम् । ए॒क॒ऽवृ॒षम् । कृ॒णु॒ । त्वम् ।
निः । अ॒मित्रा॑न् । अ॒क्ष्णु॒हि॒ । अ॒स्य॒ । सर्वा॑न् । तान् । र॒न्ध॒य॒ । अ॒स्मै॒ । अ॒हम्ऽउ॑त्तरेषु ॥ १ ॥
आ । इ॒मम् । भ॒ज॒ । ग्रामे॑ । अश्वे॑षु । गोषु॑ । निः । तम् । भ॒ज॒ । यः । अ॒मित्रः॑ । अ॒स्य ।
वर्ष्म॑ । क्ष॒त्राणा॑म् । अ॒यम् । अ॒स्तु॒ । राजा॑ । इ॒न्द्र॒ । शत्रु॑म् । र॒न्ध॒य॒ । सर्व॑म् । अ॒स्मै ॥२॥
अ॒यम् । अ॒स्तु॒ । धन॑ऽपतिः । धना॑नाम् । अ॒यम् । वि॒शाम् । वि॒श्पतिः॑ । अ॒स्तु॒ । राजा॑ ।
अ॒स्मिन् । इ॒न्द्र॒ । महि॑ । वर्चां॑सि । धे॒हि॒ । अव॑र्चसम् । कृ॒णु॒हि॒ । शत्रु॑म् । अ॒स्य॒ ॥ ३ ॥
अ॒स्मै॒ । द्यावा॑पृथि॒वी इति॑ । भू॒रि॑ । वा॒मम् । दु॒हा॒था॒म् । घ॒र्मदु॑घे॒ इ॒वेति॑ घ॒र्मदु॑घेऽइव । धे॒नू इति॑ ।
अ॒यम् । राजा॑ । प्रि॒यः । इ॒न्द्र॒स्य॒ । भू॒या॒त् । प्रि॒यः । गवा॑म् । ओष॑धीनाम् । प॒शू॒नाम् ॥
यु॒नज्मि॑ । ते॒ । उ॒त्त॒रऽव॑न्तम् । इन्द्र॑म् । येन॑ । जय॑न्ति । न । प॒रा॒ऽजय॑न्ते ।
यः । त्वा॒ । कर॑त् । ए॒क॒ऽवृ॒षम् । जना॑नाम् । उ॒त । राज्ञा॑म् । उ॒त्ऽत॒मम् । मा॒नु॒वाना॑म् ॥
उत्त॑रः । त्वम् । अध॑रे । ते॒ । स॒ऽप॒त्नाः॑ । ये । के । च॒ । रा॒ज॒न् । प्र॒ति॒ऽश॒त्र॒वः॑ । ते॒ ।
ए॒क॒ऽवृ॒षः । इ॒न्द्र॒ऽस॒खा । जि॒गी॒वान् । श॒त्रु॒ऽय॒ताम् । आ । भ॒र॒ । भोज॑नानि ॥ ६ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Indra - Kṣatriya King

IV.22.1 O resplendent Lord, may you exalt this ruling prince of mine, make him the unrivalled strong man among people; disintegrate his adversaries, and put all of them under his control in the struggles for superiority.

IV.22.2 Bestow on this prince the possession of village (grāma), of horses and of cows. Dispossess him who is enemy of this prince, O resplendent Lord, may this prince become the embodiment of ruling powers. May you put all his enemies under his subjugation.

IV.22.3 May this man become master of immense riches, (dhanānām dhanapatiḥ). May he become glorious (rājā) master of the people, popular among them,O resplendent Lord, may you bestow great lustre of his enemies also on him and make his foes lustreless.

IV.22.4 O heaven and earth, like two cows yielding milk for sacrificial purposes, may you grant to this prince in plenty whatever is desirable. May this prince gain the affection of the resplendent Lord, of the cattle, of the plants, and of all the animals as well.

IV.22.5 I put in league with (or I am on the sides of) the resplendent Lord, always superior to all, with whose help men conquer and are never conquered. May He make you unrivalled strong man among people, and even among princes and the best (man) among human beings.

IV.22.6 You are superior and inferior are your rivals, as well as those, whoever, O king, are your opponents. Unrivalled in power, friendly to the resplendent Lord, and victorious, may you take away the wealth of those, who behave as enemy.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

सिंहप्रतीको विशो अद्धि सर्वा व्याघ्रप्रतीकोव बाधस्व शत्रून्।
एकवृष इन्द्रसखा जिगीवां छत्रूयतामा खिदा भोजनानि ॥७॥

सिंहऽप्रतीकः। विशः। अद्धि। सर्वाः। व्याघ्रऽप्रतीकः। अव। बाधस्व। शत्रून्।
एकऽवृषः। इन्द्रऽसखा। जिगीवान्। शत्रुऽयताम्। आ। खिद। भोजनानि ॥ ७ ॥

(२३) त्रयोविंशं सूक्तम्

(१-७) सप्तर्चस्यास्य सूक्तस्य मृगार ऋषिः। प्रचेता अग्निर्देवता। (१-२, ५, ७) प्रथमाद्वितीयापञ्चमीसप्तमीनामृचां त्रिष्टुप्, (३) तृतीयायाः पुरस्ताज्ज्योतिष्मती त्रिष्टुप्, (४) चतुर्थ्या अनुष्टुप्, (६) षष्ठ्याश्च प्रस्तारपङ्क्तिश्छन्दांसि ॥

अग्नेर्मन्वे प्रथमस्य प्रचेतसः पाञ्चजन्यस्य बहुधा यमिन्धते।
विशोविशः प्रविशिवांसमीमहे स नो मुञ्चत्वंहसः ॥१॥
यथा हव्यं वहसि जातवेदो यथा यज्ञं कल्पयसि प्रजानन्।
एवा देवेभ्यः सुमतिं न आ वह स नो मुञ्चत्वंहसः ॥२॥
यामन्यामन्नुपयुक्तं वहिष्ठं कर्मन्कर्मन्नाभगम्।
अग्निमीडे रक्षोहणं यज्ञवृधं घृताहुतं स नो मुञ्चत्वंहसः ॥३॥
सुजातं जातवेदसमग्निं वैश्वानरं विभुम्।
हव्यवाहं हवामहे स नो मुञ्चत्वंहसः ॥४॥

अग्नेः। मन्वे। प्रथमस्य। प्रऽचेतसः। पाञ्चऽजन्यस्य। बहुऽधा। यम्। इन्धते।
विशःऽविशः। प्रविशिऽवांसम्। ईमहे। सः। नः। मुञ्चतु। अंहसः ॥ १ ॥

यथा। हव्यम्। वहसि। जातऽवेदः। यथा। यज्ञम्। कल्पयसि। प्रऽजानन्।
एव। देवेभ्यः। सुऽमतिम्। नः। आ। वह। सः। नः। मुञ्चतु। अंहसः ॥ २ ॥

यामन्ऽयामन्। उपऽयुक्तम्। वहिष्ठम्। कर्मन्ऽकर्मन्। आऽभगम्। अग्निम्। ईडे।
रक्षःऽहनम्। यज्ञऽवृधम्। घृतऽआहुतम्। सः। नः। मुञ्चतु। अंहसः ॥ ३ ॥

सुऽजातम्। जातऽवेदसम्। अग्निम्। वैश्वानरम्। विऽभुम्।
हव्यऽवाहम्। हवामहे। सः। नः। मुञ्चतु। अंहसः ॥ ४ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

IV.22.7 Just like a lion, eat up all the clans. Just like a tiger defeat and drive away the enemies. Unrivalled in power, friendly to the resplendent Lord, and victorious may you snatch away the wealth of those who behave as enemy.

Agni

IV.23.1 I meditate on the fire-divine, the first of all in rank, and extra-ordinary wise, belonging to five classes of people. Him they kindle on various occasions. We beg of him, who has entered each and every creature. As such, may he release us from sin.

IV.23.2 O knower of all, as you carry the oblations and as you arrange the sacrifice knowing every detail, so may you convey the favour of the enlightened ones to us. As such, may he free us from sin.

IV.23.3 I adore the fire-divine, that is put to use at each and every time, the best of the carriers, worshipped at each and every rite, the destroyer of evil ones, fosterer of sacrifice, receiver of the oblation of clarified butter. As such, may he free us from sin.

IV.23.4 We invoke the fire-divine, nobly born, the knower of all, benefactor of all men, the mighty, and carrier of oblations. As such, may he free us from sin.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

येन ऋषयो बलमद्योतयन्युजा येनासुराणामयुवन्त मायाः ।
येनाग्निना पणीनिन्द्रो जिगाय स नो मुञ्चत्वंहसः ॥५॥
येन देवा अमृतमन्वविन्दन्येनौषधीर्मधुमतीरकृण्वन् ।
येन देवाः स्वराभरन्त्स नो मुञ्चत्वंहसः ॥६॥
यस्येदं प्रदिशि यद्विरोचते यज्जातं जनितव्यं च केवलम् ।
स्तौम्यग्निं नाथितो जोहवीमि स नो मुञ्चत्वंहसः ॥७॥

येन । ऋषयः । बलम् । अद्योतयन् । युजा । येन । असुराणाम् । अयुवन्त । मायाः ।
येन । अग्निना । पणीन् । इन्द्रः । जिगाय । सः । नः । मुञ्चतु । अंहसः ॥ ५ ॥
येन । देवाः । अमृतम् । अनुऽअविन्दन् । येन । ओषधीः । मधुऽमतीः । अकृण्वन् ।
येन । देवाः । स्वः । आऽअभरन् । सः । नः । मुञ्चतु । अंहसः ॥ ६ ॥
यस्य । इदम् । प्रऽदिशि । यत् । विऽरोचते । यत् । जातम् । जनितव्यम् । च । केवलम् ।
स्तौमि । अग्निम् । नाथितः । जोहवीमि । सः । नः । मुञ्चतु । अंहसः ॥ ७ ॥

(२४) चतुर्विंशं सूक्तम्

(१–७) सप्तर्चस्यास्य सूक्तस्य मृगार ऋषिः । इन्द्रो देवता । (१) प्रथमर्चः शाक्करीगर्भा पुरःशाक्करी त्रिष्टुप्, (२–७) द्वितीयादिपञ्चम्यश्च त्रिष्टुप् छन्दसी ॥

इन्द्रस्य मन्महे शश्वदिदस्य मन्महे वृत्रघ्न स्तोमा उप मेम आगुः ।
यो दाशुषः सुकृतो हवमेति स नो मुञ्चत्वंहसः ॥१॥
य उग्रीणामुग्रबाहुर्ययुर्यो दानवानां बलमारुरोज ।
येन जिताः सिन्धवो येन गावः स नो मुञ्चत्वंहसः ॥२॥

इन्द्रस्य । मन्महे । शश्वत् । इत् । अस्य । मन्महे । वृत्रऽघ्नः । स्तोमाः । उप । मा । इमे । आ । अगुः ।
यः । दाशुषः । सुऽकृतः । हवम् । एति । सः । नः । मुञ्चतु । अंहसः ॥ १ ॥
यः । उग्रीणाम् । उग्रऽबाहुः । ययुः । यः । दानवानाम् । बलम् । आऽरुरोज ।
येन । जिताः । सिन्धवः । येन । गावः । सः । नः । मुञ्चतु । अंहसः ॥ २ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

IV.23.5 With whom as a friend the seers (the Ṛṣis) showed their strength; with whom the enlightened ones broke through the wiles (māyā) of the self-seekers; with whom, the fire-divine, the resplendent self wins over the barterers (paṇi). As such, may he free us from sin.

IV.23.6 With whom as an aid, the enlightened ones obtain immortality; with whom they make the seasonal plants full of sweet sap; with whose aid enlightened ones attain the world of light; as such may he (the fire-divine) free us from sin.

IV.23.7 Under whose sole command lies all this that shines, and whatever is born and whatever is yet to be born. I, a suppliant, praise the fire divine and invoke him again and again. As such may he free us from sin.

Indra

IV.24.1 We meditate on the resplendent Lord, surely we meditate on Him, the killer of the evil. These praise-verses have come to me. He, who comes at the call of the donor and the virtuous. As such may He free us from sin. (aṁhasaḥ)

IV.24.2 He, who Himself of formidable arms, is the subduer of the formidable ones; who shatters the strength of the mighty self-seekers; who has conquered the oceans and the lands (gāvaḥ). As such may He free us from sin. (go = earth; land).

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

यश्चर्षणिप्रो वृषभः स्वर्विद्यस्मै ग्रावाणः प्रवदन्ति नृम्णम् ।
यस्याध्वरः सप्तहोता मदिष्ठः स नो मुञ्चत्वंहसः ॥३॥
यस्य वशास ऋषभास उक्षणो यस्मै मीयन्ते स्वरवः स्वर्विदे ।
यस्मै शुक्रः पवते ब्रह्मशुम्भितः स नो मुञ्चत्वंहसः ॥४॥
यस्य जुष्टिं सोमिनः कामयन्ते यं हवन्त इषुमन्तं गविष्टौ ।
यस्मिन्नर्कः शिश्रिये यस्मिन्नोजः स नो मुञ्चत्वंहसः ॥५॥
यः प्रथमः कर्मकृत्याय जज्ञे यस्य वीर्यं प्रथमस्यानुबुद्धम् ।
येनोद्यतो वज्रोभ्यायताहिं स नो मुञ्चत्वंहसः ॥६॥
यः संग्रामान्नयति सं युधे वशी यः पुष्टानि संसृजति द्वयानि ।
स्तौमीन्द्रं नाथितो जोहवीमि स नो मुञ्चत्वंहसः ॥७॥

यः । चर्षणिऽप्रः । वृषभः । स्वःऽवित् । यस्मै । ग्रावाणः । प्रऽवदन्ति । नृम्णम् ।
यस्य । अध्वरः । सप्तऽहोता । मदिष्ठः । सः । नः । मुञ्चतु । अंहसः ॥ ३ ॥
यस्य । वशासः । ऋषभासः । उक्षणः । यस्मै । मीयन्ते । स्वरवः । स्वःऽविदे ।
यस्मै । शुक्रः । पवते । ब्रह्मऽशुम्भितः । सः । नः । मुञ्चतु । अंहसः ॥ ४ ॥
यः । प्रथमः । कर्मऽकृत्याय । जज्ञे । यस्य । वीर्यम् । प्रथमस्य । अनुऽबुद्धम् ।
येन । उत्ऽयतः । वज्रः । अभिऽआयत । अहिम् । सः । नः । मुञ्चतु । अंहसः ॥ ६ ॥
यः । सम्ऽग्रामान् । नयति । सम् । युधे । वशी । यः । पुष्टानि । सम्ऽसृजति । द्वयानि ।
स्तौमि । इन्द्रम् । नाथितः । जोहवीमि । सः । नः । मुञ्चतु । अंहसः ॥ ७ ॥
यस्य । जुष्टिम् । सोमिनः । कामयन्ते । यम् । हवन्ते । इषुऽमन्तम् । गोऽइष्टौ ।
यस्मिन् । अर्कः । शिश्रिये । यस्मिन् । ओजः । सः । नः । मुञ्चतु । अंहसः ॥ ५ ॥

(२५) पञ्चविंशं सूक्तम्

(१–७) सप्तर्चस्यास्य सूक्तस्य भृगार ऋषिः । वायुसवितारौ देवते । (१–२, ४–६) प्रथमाद्वितीययोर्ऋचोश्चतुर्थ्यादितृचस्य च त्रिष्टुप्, (३) तृतीयाया अतिशक्करीगर्भा जगती, (७) सप्तम्याश्च पथ्यावृहती छन्दांसि ॥

वायोः सवितुर्विदथानि मन्महे यावात्मन्वद्विशथो यौ च रक्षथः ।
यौ विश्वस्य परिभू बभूवथुस्तौ नो मुञ्चतमंहसः ॥१॥

वायोः । सवितुः । विदथानि । मन्महे । यौ । आत्मन्ऽवत् । विशथः । यौ । च । रक्षथः ।
यौ । विश्वस्य । परिभू इति परेऽभू । बभूवथुः । तौ । नः । मुञ्चतम् । अंहसः ॥ १ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

IV.24.3 He, who makes men perfect, who is the showerer and who is the bestower of light; for whom the pressing stones make pleasing sounds; whose sacrifice with seven priests is the most delightful; as such, may He free us from sin.

IV.24.4 He, who is the possessor of benign cows, bulls and oxen; for whom, the bestower of light, sacrificial posts are set up; for whom the devotional bliss, consecrated with prayers, is made pure; as such, may He free us from sin.

IV.24.5 He, whose pleasure the drinks of devotional bliss desire; whom the arrow-shooter (suman), invoke for fulfillment of their desires; in whom the worshiper seeks shelter and in whom the vigour; as such, may He free us from sin.

IV.24.6 He, who the foremost, has come into existence for leading sacrificial work to completion; whose unrivalled power is known all around; whose lifted up weapon has cut down the mountain; as such, may He free us from sin.

IV.24.7 He, who in over-all control, leads the hosts of men for battle; who unites the mature couples together, I praise the resplendent Lord; as suppliant, I invoke Him again and again. As such, may He free us from sin.

Vayu - Savitṛ Pair

IV.25.1 We meditate on the qualities of the sun, elemental wind (vāyu) and of the impeller (savituḥ), both of whom enter the living beings and who protect them. Both of them have become the encompassers of all. As such, may both of them free us from sin.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ययोः संख्याता वरिमा पार्थिवानि याभ्यां रजो युपितमन्तरिक्षे ।
ययोः प्रायं नान्वानशे कश्चन तौ नो मुञ्चतमंहसः ॥२॥
तवे व्रते नि विशन्ते जनासस्त्वय्युदिते प्रेरते चित्रभानो ।
युवं वायो सविता च भुवनानि रक्षथस्तौ नो मुञ्चतमंहसः ॥३॥
अपेतो वायो सविता च दुष्कृतमप रक्षांसि शिमिदां च सेधतम् ।
सं ह्यूर्जया सृजथः सं बलेन तौ नो मुञ्चतमंहसः ॥४॥
रयिं मे पोषं सवितोत वायुस्तनू दक्षमा सुवतां सुशेवम् ।
अयक्ष्मतातिं महः इह धत्तं तौ नो मुञ्चतमंहसः ॥५॥
प्र सुमतिं सवितर्वाय ऊतये महस्वन्तं मत्सरं मादयाथः ।
अर्वाग्वामस्य प्रवतो नि यच्छतं तौ नो मुञ्चतमंहसः ॥६॥
उप श्रेष्ठा न आशिषो देवयोर्धामन्नस्थिरन् ।
स्तौमि देवं सवितारं च वायुं तौ नो मुञ्चतमंहसः ॥७॥

ययोः । सम्ऽख्याता । वरिमा । पार्थिवानि । याभ्याम् । रजः । युपितम् । अन्तरिक्षे ।
ययोः । प्रऽअयम् । न । अनुऽआनशे । कः । चन । तौ । नः । मुञ्चतम् । अंहसः ॥ २ ॥
तवे । व्रते । नि । विशन्ते । जनासः । त्वयि । उत्ऽइते । प्र । ईरते । चित्रभानो इति चित्रऽभानो ।
युवम् । वायो इति । सविता । च । भुवनानि । रक्षथः । तौ । नः । मुञ्चतम् । अंहसः ॥ ३ ॥
अप । इतः । वायो इति । सविता । च । दुःऽकृतम् । अप । रक्षांसि । शिमिदाम् । च । सेधतम् ।
सम् । हि । ऊर्जया । सृजथः । सम् । बलेन । तौ । नः । मुञ्चतम् । अंहसः ॥ ४ ॥
रयिम् । मे । पोषम् । सविता । उत । वायुः । तनू इति । दक्षम् । आ । सुवताम् । सुऽशेवम् ।
अयक्ष्मऽतातिम् । महः । इह । धत्तम् । तौ । नः । मुञ्चतम् । अंहसः ॥ ५ ॥
प्र । सुऽमतिम् । सवितः । वायो इति । ऊतये । महस्वन्तम् । मत्सरम् । मादयाथः ।
अर्वाक् । वामस्य । प्रऽवतः । नि । यच्छतम् । तौ । नः । मुञ्चतम् । अंहसः ॥ ६ ॥
उप । श्रेष्ठाः । नः । आऽशिषः । देवयोः । धामन् । अस्थिरन् ।
स्तौमि । देवम् । सवितारम् । च । वायुम् । तौ । नः । मुञ्चतम् । अंहसः ॥ ७ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

IV.25.2 These two, whose physical expanses have been counted up; by whom the cloud is held up in the midspace; whose speed none-so-ever has reached; as such, may both of them free us from sin.

IV.25.3 O Lord of beauteous lustre, in conformity with your course, men go in (for rest) and at your rising they move about. Both of you, O sun and O wind, protect all the beings. As such, may both of you free us from sin.

IV.25.4 May the elemental wind and the impeller sun remove the evil action from here; may both of them drive away the killers and the torturers. May they endow us with vigour and strength. May both of them free us from sin.

IV.25.5 May the impeller sun and the elemental wind grant to me the enjoyable riches and nourishment, an excellent body, and dexterity. May both of them grant me complete freedom from consumption. As such, may both of you free us from sin.

IV.25.6 O impeller sun, O elemental wind, may both of you grant wisdom to us for our preservation. May you enable us to enjoy the bright and exhilarating (soma), the sap of a creeper available at great heights on mountains. As such, may both of you free us from sin.

IV.25.7 In the domain of these two bounties of Nature, the best of the blessings have unto us. I praise the divine impeller the sun and the elemental wind. As such, may both of them free us from sin.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(२६) पञ्चविंशं सूक्तम्

(१–७) सप्तर्चस्यास्य सूक्तस्य मृगार ऋषिः । द्यावापृथिव्यौ देवते । (१) प्रथमर्चः पुरोऽष्टिर्जगती, (२–६) द्वितीयादिपञ्चानां त्रिष्टुप्, (७) सप्तम्याश्च शाक्करगर्भातिमध्येज्योतिस्त्रिष्टुप् छन्दांसि ॥

मन्वे वां द्यावापृथिवी सुभोजसौ सचेतसौ ये अप्रथेथाममिता योजनानि ।
प्रतिष्ठे ह्यभवतं वसूनां ते नो मुञ्चतमंहसः ॥१॥
प्रतिष्ठे ह्यभवतं वसूनां प्रवृद्धे देवी सुभगे उरूची ।
द्यावापृथिवी भवतं मे स्योने ते नो मुञ्चतमंहसः ॥२॥
असंतापे सुतपसौ हुवेहमुर्वी गम्भीरे कविभिर्नमस्ये ।
द्यावापृथिवी भवतं मे स्योने ते नो मुञ्चतमंहसः ॥३॥
ये अमृतं बिभृथो ये हवींषि ये स्रोत्या बिभृथो ये मनुष्यान् ।
द्यावापृथिवी भवतं मे स्योने ते नो मुञ्चतमंहसः ॥४॥
ये उस्रियां बिभृथो ये वनस्पतीन्ययोर्वां विश्वा भुवनान्यन्तः ।
द्यावापृथिवी भवतं मे स्योने ते नो मुञ्चतमंहसः ॥५॥
ये कीलालेन तर्पयथो ये घृतेन याभ्यामृते न किं चन शक्नुवन्ति ।
द्यावापृथिवी भवतं मे स्योने ते नो मुञ्चतमंहसः ॥६॥

मन्वे । वाम् । द्यावापृथिवी इति । सुऽभोजसौ । सऽचेतसौ । ये इति । अप्रथेथाम् । अमिता । योजनानि । प्रतिस्थे इति प्रतिऽस्थे । हि । अभवतम् । वसूनाम् । ते इति । नः । मुञ्चतम् । अंहसः ॥ १ ॥

प्रतिस्थे इति प्रतिऽस्थे । हि । अभवतम् । वसूनाम् । प्रवृद्धे इति प्रऽवृद्धे । देवी इति । सुभगे इति सुऽभगे । उरूची इति । द्यावापृथिवी इति । भवतम् । मे । स्योने इति । ते इति । नः । मुञ्चतम् । अंहसः ॥ २ ॥

असंतापे इत्यसम्ऽतापे । सुऽतपसौ । हुवे । अहम् । उर्वी इति । गम्भीरे इति । कविऽभिः । नमस्ये ३ इति । द्यावापृथिवी इति । ०० ॥ ३ ॥

ये इति । अमृतम् । बिभृथः । ये इति । हवींषि । ये इति । स्रोत्याः । बिभृथः । ये इति । मनुष्यान् । द्यावापृथिवी इति । भवतम् । मे । स्योने इति । ते इति । नः । मुञ्चतम् । अंहसः ॥ ४ ॥

ये इति । उस्रियाः । बिभृथः । ये इति । वनस्पतीन् । ययोः । वाम् । विश्वा । भुवनानि । अन्तः । द्यावापृथिवी इति । भवतम् । मे । स्योने इति । ते इति । नः । मुञ्चतम् । अंहसः ॥ ५ ॥

ये इति । कीलालेन । तर्पयथः । ये इति । घृतेन । याभ्याम् । ऋते । न । किम् । चन । शक्नुवन्ति । द्यावापृथिवी इति । भवतम् । मे । स्योने इति । ते इति । नः । मुञ्चतम् । अंहसः ॥ ६ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Dyāva - Pṛthivī Pair

IV.26.1 I meditate on both of you, O heaven and earth, good providers of food, and sympathetic, who are extended up to innumerable leagues. You two have become the permanent seat of goodly treasures. As such, may both of you free us form sin.

IV.26.2 You two have become permanent seat of goodly treasures. You two are very ancient, divine, full of glory and far-extended. O heaven and earth, may you two be gracious to me. As such, may both of you free us from sin.

IV.26.3 I invoke both of you, who cause no pain, who give proper warmth, who are far-extended, fathomless, and worthy of adoration by the omnivisioned seers. O heaven and earth, may you two be gracious to me. As such, may both of you free us form sin.

IV.26.4 You two, who possess immortality, who possess offerings, who possess rivers and who possess men; O heaven and earth, may you two be gracious to me. As such, may both of you free us from sin.

IV.26.5 You two, who support ruddy cows, who support vegetation (vanaspati, forest trees), and within whom you two are all the beings contained, O heaven and earth, may you two be gracious to me. As such, may both of you free us from sin.

IV.26.6 You two, who gratify with delicious drink, and with clarified butter; without whom, you two, one cannot do anything whatsoever; O heaven and earth, may you two be gracious to me. As such, may both of you free us from sin.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

यन्मेदमभिशोचति येनयेन वा कृतं पौरुषेयान्न दैवात् ।
स्तौमि द्यावापृथिवी नाथितो जोहवीमि ते नो मुञ्चतमंहसः ॥७॥

यत् । मा । इदम् । अभिऽशोचति । येनऽयेन । वा । कृतम् । पौरुषेयात् । न । दैवात् ।
स्तौमि । द्यावापृथिवी इति । नाथितः । जोहवीमि । ते इति । नः । मुञ्चतम् । अंहसः ॥ ७ ॥

(२७) सप्तविंशं सूक्तम्

(१–७) सप्तर्चस्यास्य सूक्तस्य भृगार ऋषिः । मरुतो देवताः । त्रिष्टुप् छन्दः ॥

मरुतां मन्वे अधि मे ब्रुवन्तु प्रेमं वाजं वाजसाते अवन्तु ।
आशूनिव सुयमानह्व ऊतये ते नो मुञ्चन्त्वंहसः ॥१॥
उत्समक्षितं व्यचन्ति ये सदा य आसिञ्चन्ति रसमोषधीषु ।
पुरो दधे मरुतः पृश्निमातॄंस्ते नो मुञ्चन्त्वंहसः ॥२॥
पयो धेनूनां रसमोषधीनां जवमर्वतां कवयो य इन्वथ ।
शग्मा भवन्तु मरुतो नः स्योनास्ते नो मुञ्चन्त्वंहसः ॥३॥
अपः समुद्राद्दिवमुद्वहन्ति दिवस्पृथिवीमभि ये सृजन्ति ।
ये अद्भिरीशाना मरुतश्चरन्ति ते नो मुञ्चन्त्वंहसः ॥४॥
ये कीलालेन तर्पयन्ति ये घृतेन ये वा वयो मेदसा संसृजन्ति ।
ये अद्भिरीशाना मरुतो वर्षयन्ति ते नो मुञ्चन्त्वंहसः ॥५॥

मरुताम् । मन्वे । अधि । मे । ब्रुवन्तु । प्र । इमम् । वाजम् । वाजऽसाते । अवन्तु ।
आशून्ऽइव । सुऽयमान् । अह्वे । ऊतये । ते । नः । मुञ्चन्तु । अंहसः ॥ १ ॥
उत्सम् । अक्षितम् । विऽअचन्ति । ये । सदा । ये । आऽसिञ्चन्ति । रसम् । ओषधीषु ।
पुरः । दधे । मरुतः । पृश्निऽमातॄन् । ते । नः । मुञ्चन्तु । अंहसः ॥ २ ॥
पयः । धेनूनाम् । रसम् । ओषधीनाम् । जवम् । अर्वताम् । कवयः । ये । इन्वथ ।
शग्माः । भवन्तु । मरुतः । नः । स्योनाः । ते । नः । मुञ्चन्तु । अंहसः ॥ ३ ॥
अपः । समुद्रात् । दिवम् । उत् । वहन्ति । दिवः । पृथिवीम् । अभि । ये । सृजन्ति ।
ये । अत्ऽअभिः । ईशानाः । मरुतः । चरन्ति । ते । नः । मुञ्चन्तु । अंहसः ॥ ४ ॥
ये । कीलालेन । तर्पयन्ति । ये । घृतेन । ये । वा । वयः । मेदसा । सम्ऽसृजन्ति ।
ये । अत्ऽअभिः । ईशानाः । मरुतः । वर्षयन्ति । ते । नः । मुञ्चन्तु । अंहसः ॥ ५ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

IV.26.7 This grief, which torments me, whosoever might have caused it, is not due to the bounties of Nature, but is caused by human action. To get rid of it, I praise heaven and earth. Being a suppliant, I invoke them again and again. As such, may both of them free us from sin.

Marut

IV.27.1 I meditate on maruts (cloud-bearing winds). May they speak favourably for me. May they preserve this strength in the battle. Like well-trained swift horses, them I invoke for my protection. As such, may they free us from sin.

IV.27.2 Who always increase the unexhausting spring of water; who pour sap into plants; those maruts (cloud-bearing winds), sons of the mother midspace, I put forward. As such, may they free us from sin.

IV.27.3 You, O omnivisioned ones (kavayaḥ), who pervade the milk of the cows, the sap of the plants and the speed of the coursers, the maruts, bestowers of strength, may be gracious to us. As such, may they free us from sin.

IV.27.4 Who lift the waters from the ocean up to the sky, who from the sky pour them on the earth; the maruts, who move about lording it over waters, may they free us from sin.

IV.27.5 Who gratify with delicious drink; who gratify with clarified butter; and who combine longevity with fat; who cause rain lording it over waters; may they free us from sin.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

यदीदिदं मरुतो मारुतेन यदि देवा दैव्येनेदृगार ।
यूयमीशिध्वे वसवस्तस्य निष्कृतेस्ते नो मुञ्चन्त्वंहसः ॥६॥
तिग्ममनीकं विदितं सहस्वन्मारुतं शर्धः पृतनासूग्रम् ।
स्तौमि मरुतो नाधितो जोहवीमि ते नो मुञ्चन्त्वंहसः ॥७॥

यदि । इत् । इदम् । मरुतः । मारुतेन । यदि । देवाः । दैव्येन । ईदृक् । आर । यूयम् । ईशिध्वे । वसवः । तस्य । निःऽकृतेः । ते । नः । मुञ्चन्तु । अंहसः ॥ ६ ॥ तिग्मम् । अनीकम् । विदितम् । सहस्वत् । मारुतम् । शर्धः । पृतनासु । उग्रम् । स्तौमि । मरुतः । नाधितः । जोहवीमि । ते । नः । मुञ्चन्तु । अंहसः ॥ ७ ॥

(२८) अष्टाविंशं सूक्तम्

(१–७) सप्तर्चस्यास्य सूक्तस्य मृगारोऽथर्वा वा ऋषिः । भवाशर्वौ रुद्रो वा देवता । (१) प्रथमर्चो द्वयतिजागतगर्भा भुरिक्त्रिष्टुप्, (२–७) द्वितीयादिषण्णाञ्च त्रिष्टुप् छन्दसी ॥

भवाशर्वौ मन्वे वां तस्य वित्तं ययोर्वामिदं प्रदिशि यद्विरोचते ।
यावस्येशाथे द्विपदो यौ चतुष्पदस्तौ नो मुञ्चतमंहसः ॥१॥
ययोरभ्यध्व उत यद्दूरे चिद्यौ विदितावितृभृतामसिष्ठौ ।
यावस्येशाथे द्विपदो यौ चतुष्पदस्तौ नो मुञ्चतमंहसः ॥२॥
सहस्राक्षौ वृत्रहणा हुवेहं दूरेगव्यूती स्तुवन्नेम्युग्रौ ।
यावस्येशाथे द्विपदो यौ चतुष्पदस्तौ नो मुञ्चतमंहसः ॥३॥
यावरिभाथे बहु साकमग्रे प्र चेदस्राष्ट्रमभिभां जनेषु ।
यावस्येशाथे द्विपदो यौ चतुष्पदस्तौ नो मुञ्चतमंहसः ॥४॥

भवाशर्वौ । मन्वे । वाम् । तस्य । वित्तम् । ययोः । वाम् । इदम् । प्रऽदिशि । यत् । विऽरोचते । यौ । अस्य । ईशाथे इति । द्विऽपदः । यौ । चतुःऽपदः । तौ । नः । मुञ्चतम् । अंहसः ॥ १ ॥ ययोः । अभिऽअध्वे । उत । यत् । दूरे । चित् । यौ । विदितौ । इषुऽभृताम् । असिष्ठौ । यौ । अस्य । ०० ॥ २ ॥ सहस्रऽअक्षौ । वृत्रऽहना । हुवे । अहम् । दूरेगव्यूती इति दूरेऽगव्यूती । स्तुवन् । एमि । उग्रौ । यौ । ०० ॥ ३ ॥ यौ । आरेभाथे इत्याऽरेभाथे । बहु । साकम् । अग्रे । प्र । च । इत् । अस्राष्ट्रम् । अभि-ऽभाम् । जनेषु । यौ । ०० ॥ ४ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

IV.27.6 This plight of mine, which surely has come, O maruts, due to some offence committed to maruts, or O bounties of Nature, due to some offence against the bounties of Nature, O rehabilitators, you are capable of removing it. As such, may they free us from sin.

IV.27.7 The fierce army of maruts (storm-troopers) is well-known as overpowering, mighty and formidable against invaders. I praise the maruts. Being a suppliant, I invoke them again and again. As such, may they free us from sin.

Bhavā - Śarva Pair

IV.28.1 O Bhavā (the creator) and Śarva (the destroyer), I meditate on you two. May both of you know this. You two, under whose control lies all this, that shines; and who are the masters of all these bipeds and of the quadrupeds; may those both of you free us from sin.

IV.28.2 To whom you two belongs all that is quite close on the way or that is afar; who are well-known as best shooters among archers (arrow-bearers); who are the masters of all these bipeds and of the quadrupeds; may those both of you free us from sin.

IV.28.3 I invoke you two, the thousand-eyed and killers of nescience. I come forward praising you two, the formidable ones, of wide domination, who are the masters of all these bipeds and of the quadrupeds; may those both of you free us from sin.

IV.28.4 You two, who in the beginning performed many deeds jointly and created ambition (yāvārebhathe) or a desire for superiority (yāvāsyesāthe), among people; who are the masters of all these bipeds and of the quadrupeds; may those both of you free us from sin.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

यर्योर्वधान्नापपद्यते कश्चनान्तर्देवेषूत मानुषेषु ।
यावस्येशाथे द्विपदो यौ चतुष्पदस्तौ नो मुञ्चतमंहसः ॥५॥
यः कृत्याकृन्मूलकृद्यातुधानो नि तस्मिन्धत्तां वज्रमुग्रौ ।
यावस्येशाथे द्विपदो यौ चतुष्पदस्तौ नो मुञ्चतमंहसः ॥६॥
अधि नो ब्रूतं पृतनासूग्रौ सं वज्रेण सृजतं यः किमीदी ।
स्तौमि भवाशर्वौ नाथितो जोहवीमि तौ नो मुञ्चतमंहसः ॥७॥

ययोः । वधात् । न । अपऽपद्यते । कः । चन । अन्तः । देवेषु । उत । मानुषेषु । यौ ।००॥
यः । कृत्याऽकृत् । मूलऽकृत् । यातुऽधानः । नि । तस्मिन् । धत्तम् । वज्रम् । उग्रौ ।
यौ । अस्य । ईशाथे इति । द्विऽपदः । यौ । चतुःऽपदः । तौ । नः । मुञ्चतम् । अंहसः ॥ ६ ॥
अधि । नः । ब्रूतम् । पृतनासु । उग्रौ । सम् । वज्रेण । सृजतम् । यः । किमीदी ।
स्तौमि । भवाशर्वौ । नाथितः । जोहवीमि । तौ । नः । मुञ्चतम् । अंहसः ॥ ७ ॥

(२९) एकोनत्रिंशं सूक्तम्

(१–७) सप्तर्चस्यास्य सूक्तस्य भृगार ऋषिः । मित्रावरुणौ देवते । (१–६) प्रथमादिषडृचां त्रिष्टुप्, (७) सप्तम्याश्च शाक्करीगर्भा जगती छन्दसी ॥

मन्वे वां मित्रावरुणावृतावृधौ सचेतसौ द्रुह्वणो यौ नुदेथे ।
प्र सत्यावानमवथो भरेषु तौ नो मुञ्चतमंहसः ॥१॥
सचेतसौ द्रुह्वणो यौ नुदेथे प्र सत्यावानमवथो भरेषु ।
यौ गच्छथो नृचक्षसौ बभ्रुणा सुतं तौ नो मुञ्चतमंहसः ॥२॥
यावङ्गिरसमवथो यावगस्तिं मित्रावरुणा जमदग्निमत्रिम् ।
यौ कश्यपमवथो यौ वसिष्ठं तौ नो मुञ्चतमंहसः ॥३॥

मन्वे । वाम् । मित्रावरुणौ । ऋतऽवृधौ । सऽचेतसौ । द्रुह्वणः । यौ । नुदेथे इति ।
प्र । सत्यऽवानम् । अवथः । भरेषु । तौ । नः । मुञ्चतम् । अंहसः ॥ १ ॥
सऽचेतसौ । द्रुह्वणः । यौ । नुदेथे इति । प्र । सत्यऽवानम् । अवथः । भरेषु ।
यौ । गच्छथः । नृऽचक्षसौ । बभ्रुणा । सुतम् । तौ । नः । मुञ्चतम् । अंहसः ॥ २ ॥
यौ । अङ्गिरसम् । अवथः । यौ । अगस्तिम् । मित्रावरुणा । जमत्ऽअग्निम् । अत्रिम् ।
यौ । कश्यपम् । अवथः । यौ । वसिष्ठम् । तौ । नः । मुञ्चतम् । अंहसः ॥ ३ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

IV.28.5 You two, from whose weapons of destruction no one, whether among men or even among the enlightened ones, can ever escape; who are the masters of all these bipeds and of the quadrupeds; may those both of you free us from sin.

IV.28.6 May you two, O formidable ones, hurl your adamantine weapon on the torturer, who is a violent injurer and cuts at the root. May you two, who are the masters of all these bipeds and of the quadrupeds, free us from sin.

IV.28.7 May you two, formidable against the invaders (kimīdin), speak favourably for us. Strike him with your bolt, who is a robber. I praise Bhava and Śarva. Being a suppliant, I invoke them again and again. May both of them free us from sins.

Mitra - Varuṇā Pair

IV.29.1 I meditate on you O Mitra (the friendly Lord), (friendliness) and Varuṇa (the venerable Lord), who are augmenters of righteousness, and who, with one mind, drive away the treacherous; who protect the truthful in struggles. As such, may both of you free us from sin.

IV.29.2 You two, who, with one mind, drive away the treacherous; who carefully protect the truthful in struggles; who, the overseers of men, go to the sacrifice full of nourishment, as such, may both of you free us from sin.

IV.29.3 You two, O Mitra (friend) and O Varuṇa (venerable), who protect angiras (bright as a piece of burning coal), agasti (repeller of sin), jamadagni (who keeps his fires burning), and atri (free from three types of sin); who protect kasyapa (who sees the reality), and vasistha (richest in wisdom); as such, may both of you free us from sin.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

यौ श्यावाश्वमवथो वध्र्यश्वं मित्रावरुणा पुरुमीढमत्रिम् ।
यौ विमदमवथः सप्तवध्रिं तौ नो मुञ्चतमंहसः ॥४॥
यौ भरद्वाजमवथो यौ गविष्ठिरं विश्वामित्रं वरुण मित्र कुत्सम् ।
यौ कक्षीवन्तमवथः प्रोत कण्वं तौ नो मुञ्चतमंहसः ॥५॥
यौ मेधातिथिमवथो यौ त्रिशोकं मित्रावरुणावुशनां काव्यं यौ ।
यौ गोतममवथः प्रोत मुद्गलं तौ नो मुञ्चतमंहसः ॥६॥
ययो रथः सत्यवर्त्मर्जुरश्मिर्मिथुया चरन्तमभियाति दुष्पयन् ।
स्तौमि मित्रावरुणौ नाथितो जोहवीमि तौ नो मुञ्चतमंहसः ॥७॥

यौ । श्यावऽअश्वम् । अवथः । वध्रिऽअश्वम् । मित्रावरुणा । पुरुऽमीढम् । अत्रिम् ।
यौ । विऽमदम् । अवथः । सप्तऽवध्रिम् । तौ । नः । मुञ्चतम् । अंहसः ॥ ४ ॥

यौ । भरत्ऽवाजम् । अवथः । यौ । गविष्ठिरम् । विश्वामित्रम् । वरुण । मित्र । कुत्सम् ।
यौ । कक्षीवन्तम् । अवथः । प्र । उत । कण्वम् । तौ । नः । मुञ्चतम् । अंहसः ॥ ५ ॥

यौ । मेधऽअतिथिम् । अवथः । यौ । त्रिऽशोकम् । मित्रावरुणौ । उशनाम् । काव्यम् । यौ ।
यौ । गोतमम् । अवथः । प्र । उत । मुद्गलम् । तौ । नः । मुञ्चतम् । अंहसः ॥ ६ ॥

ययोः । रथः । सत्यऽवर्त्मा । ऋजुऽरश्मिः । मिथुया । चरन्तम् । अभिऽयाति । दुष्पयन् ।
स्तौमि । मित्रावरुणौ । नाथितः । जोहवीमि । तौ । नः । मुञ्चतम् । अंहसः ॥ ७ ॥

(३०) त्रिंशं सूक्तम्

(१-८) सप्तर्चस्यास्य सूक्तस्याथर्वा ऋषिः । सर्वरूपा सर्वात्मिका सर्वदेवमयी वाग्देवता । (१-५, ७-८) प्रथमादि-पञ्चर्चां सप्तम्यष्टम्योश्च त्रिष्टुप्, (६) षष्ठ्याश्च जगती छन्दसी ॥

अहं रुद्रेभिर्वसुभिश्चराम्यहमादित्यैरुत विश्वदेवैः ।
अहं मित्रावरुणोभा बिभर्म्यहमिन्द्राग्नी अहमश्विनोभा ॥१॥

अहम् । रुद्रेभिः । वसुऽभिः । चरामि । अहम् । आदित्यैः । उत । विश्वऽदेवैः । अहम् ।
मित्रावरुणा । उभा । बिभर्मि । अहम् । इन्द्राग्नी इति । अहम् । अश्विना । उभा ॥ १ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

IV.29.4 You two, O Mitra and Varuṇa, who protect śyavāśva (one with restless horses), vadhryaśva (one with calm and still horses), purumīḍha (one with great riches), and atri (seeker of progress by travelling widely); who protect vimada (free from arrogance and saptavadhri (one with seven horses); as such, may both of you free us from sin.

IV.29.5 You two, O Varuṇa and O Mitra, who protect bharadvāja (full of strength), gaviṣṭhira (well-versed in speech), viśvamitra (friend of all), and kutsa (reviler of evil); who protect kakṣīvān(one who holds the reins of his horses), and also kaṇva (skilled in science of sound); as such, may both of you free us from sin.

IV.29.6 You two, O Mitra and Varuṇa, who protect medhatithi (one who has attained wisdom), triśoka (one who inquires into three types of sorrows), and uśanas (love-poet) the son of the poet; who protect gotama (always active), and also mudgala (ever-happy); as such, may both of you free us from sin.

IV.29.7 I praise you two, O Mitra and Varuṇa, whose chariot, moving along the path of truth, with straight reins, proceeds on ruining those who act fraudulently. Being a suppliant, I invoke you again and again. As such, may both of you free us from sin.

Vak or Speech (multiform)

IV.30.1 I associate with all the learned men called as Vasu (young preceptors), and Āditya (the matured professors). I support all nature's bounties such as the sun, ocean, fire, lightning, and the pair of twin divines. (Also Ṛg. X.125.1).

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

अहं राष्ट्री संगमनी वसूनां चिकितुषी प्रथमा यज्ञियानाम् ।
तां मा देवा व्यदधुः पुरुत्रा भूरिस्थात्रां भूर्यावेशयन्तीः ॥२॥
अहमेव स्वयमिदं वदामि जुष्टं देवानामुत मानुषाणाम् ।
यं कामये तंतमुग्रं कृणोमि तं ब्रह्माणं तमृषिं तं सुमेधाम् ॥३॥
मया सोऽन्नमत्ति यो विपश्यति यः प्राणति य ईं शृणोत्युक्तम् ।
अमन्तवो मां त उप क्षियन्ति श्रुधि श्रुत श्रद्धेयं ते वदामि ॥४॥
अहं रुद्राय धनुरा तनोमि ब्रह्मद्विषे शरवे हन्तवा उ ।
अहं जनाय समदं कृणोम्यहं द्यावापृथिवी आ विवेश ॥५॥
अहं सोममाहनसं बिभर्म्यहं त्वष्टारमुत पूषणं भगम् ।
अहं दधामि द्रविणा हविष्मते सुप्राव्या३ यजमानाय सुन्वते ॥६॥
अहं सुवे पितरमस्य मूर्धन्मम योनिरप्स्व१न्तः समुद्रे ।
ततो वि तिष्ठे भुवनानि विश्वोतामूं द्यां वर्ष्मणोप स्पृशामि ॥७॥

अहम् । राष्ट्री । सम्ऽगमनी । वसूनाम् । चिकितुषी । प्रथमा । यज्ञियानाम् ।
ताम् । मा । देवाः । वि । अदधुः । पुरुऽत्रा । भूरिऽस्थात्राम् । भूरि । आऽवेशयन्तीः ॥२॥
अहम् । एव । स्वयम् । इदम् । वदामि । जुष्टम् । देवानाम् । उत । मानुषाणाम् ।
यम् । कामये । तम्ऽतम् । उग्रम् । कृणोमि । तम् । ब्रह्माणम् । तम् । ऋषिम् । तम् । सुऽमेधाम् ॥
मया । सः । अन्नम् । अत्ति । यः । विऽपश्यति । यः । प्राणति । यः । ईम् । शृणोति । उक्तम् ।
अमन्तवः । माम् । ते । उप । क्षियन्ति । श्रुधि । श्रुत । श्रत्ऽधेयम् । ते । वदामि ॥ ४ ॥
अहम् । रुद्राय । धनुः । आ । तनोमि । ब्रह्मऽद्विषे । शरवे । हन्तवै । ऊं इति ।
अहम् । जनाय । सऽमदम् । कृणोमि । अहम् । द्यावापृथिवी इति । आ । विवेश ॥ ५ ॥
अहम् । सोमम् । आहनसम् । बिभर्मि । अहम् । त्वष्टारम् । उत । पूषणम् । भगम् ।
अहम् । दधामि । द्रविणा । हविष्मते । सुप्रऽअव्या३ । यजमानाय । सुन्वते ॥ ६ ॥
अहम् । सुवे । पितरम् । अस्य । मूर्धन् । मम । योनिः । अप्ऽसु । अन्तः । समुद्रे ।
ततः । वि । तिष्ठे । भुवनानि । विश्वा । उत । अमूम् । द्याम् । वर्ष्मणा । उप । स्पृशामि ॥ ७ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

IV.30.2 I support the foe-destroying herbs, the sun, the strength-giving food and the riches; I bestow wealth upon the institutor of worship offering the oblation and deserving careful protection, and upon those, who perform selfless noble deeds.(Also Ṛg. X.125.2)

IV.30.3 I am the sovereign queen (the supreme speech) of the state, who collects treasure; (I am) full of wisdom, first among those who deserve reverence; and as such, learned people honour me under all circumstances, in many problems and in numerous functions.(Also Ṛg. X.125.3)

IV.30.4 Through me alone, whosoever eats, eats food. It is through me that one sees, breathes, hears, and speaks; those who are ignorant of me are sure to perish; may all hear, one and all, I tell you the truth, and you have to accept it. (Also Ṛg. X.125.4)

IV.30.5 I verily of myself announce the truth, that is approved of by both, the divine ones and men; I make him formidable, a sage, a seer, and wise, whomsoever I choose. (Also Ṛg. X.125.5)

IV.30.6 I bend the bow of the Lord, so that His arrow may strike and destroy enemy of learned and pious devotees. I wage war against the hostiles (or infidels). I pervade heaven and earth. (Also Ṛg. X. 125.6).

IV.30.7 I establish the father, the heaven, at the summit of the world, my birth place is in the midst of the celestial waters; thence I spread through all beings, and touch even yonder heaven with my glory. (Also Ṛg. X.125.7)

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

अहमेव वात इव प्र वाम्यारभमाणा भुवनानि विश्वा ।
परो दिवा पर एना पृथिव्यैतावती महिम्ना सं बभूव ॥८॥

अहम् । एव । वातःऽइव । प्र । वामि । आऽरभमाणा । भुवनानि । विश्वा ।
परः । दिवा । परः । एना । पृथिव्या । एतावती । महिम्ना । सम् । बभूव ॥ ८ ॥

(३१) एकत्रिंशं सूक्तम्

(१–७) सप्तर्चस्यास्य सूक्तस्य ब्रह्मास्कन्द ऋषिः । मन्युर्देवता । (१, ३) प्रथमातृतीययोर्ऋचोस्त्रिष्टुप्, (२, ४) द्वितीयाचतुर्थ्योर्भुरिक्त्रिष्टुप्, (५–७) पञ्चम्यादितृचस्य च जगती छन्दांसि ॥

त्वया मन्यो सरथमारुजन्तो हर्षमाणा हृषितासो मरुत्वन् ।
तिग्मेषव आयुधा संशिशाना उप प्र यन्तु नरो अग्निरूपाः ॥१॥
अग्निरिव मन्यो त्विषितः सहस्व सेनानीनः सहुरे हूत एधि ।
हत्वाय शत्रून्वि भजस्व वेद ओजो मिमानो वि मृधो नुदस्व ॥२॥
सहस्व मन्यो अभिमातिमस्मै रुजन्मृणन्प्रमृणन्प्रेहि शत्रून् ।
उग्रं ते पाजो नन्वा रुरुध्रे वशी वशं नयासा एकज त्वम् ॥३॥
एको बहूनामसि मन्य ईडिता विशंविशं युद्धाय सं शिशाधि ।
अकृत्तरुक्त्वया युजा वयं द्युमन्तं घोषं विजयाय कृण्मसि ॥४॥
विजेषकृदिन्द्र इवानवब्रवोऽस्माकं मन्यो अधिपा भवेह ।
प्रियं ते नाम सहुरे गृणीमसि विद्मा तमुत्सं यत आबभूथ ॥५॥

त्वया । मन्यो इति । सऽरथम् । आऽरुजन्तः । हर्षमाणाः । हृषितासः । मरुत्वन् ।
तिग्मऽइषवः । आयुधा । सम्ऽशिशानाः । उप । प्र । यन्तु । नरः । अग्निऽरूपाः ॥ १ ॥

अग्निःऽइव । मन्यो इति । त्विषितः । सहस्व । सेनाऽनीः । नः । सहुरे । हूतः । एधि ।
हत्वाय । शत्रून् । वि । भजस्व । वेदः । ओजः । मिमानः । वि । मृधः । नुदस्व ॥ २ ॥

सहस्व । मन्यो इति । अभिऽमातिम् । अस्मै । रुजन् । मृणन् । प्रऽमृणन् । प्र । इहि । शत्रून् ।
उग्रम् । ते । पाजः । ननु । आ । रुरुध्रे । वशी । वशम् । नयासै । एकऽज । त्वम् ॥ ३ ॥

एकः । बहूनाम् । असि । मन्यो इति । ईडिता । विशम्ऽविशम् । युद्धाय । सम् । शिशाधि ।
अकृत्तऽरुक् । त्वया । युजा । वयम् । द्युऽमन्तम् । घोषम् । विऽजयाय । कृण्मसि ॥ ४ ॥

विजेषऽकृत् । इन्द्रःऽइव । अनवऽब्रवः । अस्माकम् । मन्यो इति । अधिऽपाः । भव । इह ।
प्रियम् । ते । नाम । सहुरे । गृणीमसि । विद्म । तम् । उत्सम् । यतः । आऽबभूथ ॥ ५ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

IV.30.8 I breath a strong breath like the wind, giving form to all created worlds; beyond the heaven, beyond this earth, I become powerful in my grandeur. (Also Ṛg. X.125.8).

Manyu - Wrath

IV.31.1 O Wrath or Fury (manyu), O companion of storm-troopers, infused with you may our men (move forward) impetuous and joyful, bearing pointed arrows, sharpening their weapons and bothering (the enemy) like flames of fire. (Also Ṛg. X.84.1)

IV.31.2 O Wrath, flashing like fire, may you overwhelm (our enemies). Being invoked, O victorious one, may you come to us as commander of our forces. Having killed the enemies, may you divide the booty (among us). Showing forth your valour, may you scatter the malicious scorners (enemy). (Also Ṛg. X.84.2)

IV.31.3 O Wrath, may you overwhelm the arrogant enemy for us. Come on breaking,killing,battering and slaughtering the foes. Formidable is your might and it can certainly be not impeded by any one. O born of one only, you are the controller and you put all others under you control. (Also Ṛg.X.84.3)

IV.31.4 O Wrath, praised by us, you alone are capable of subduing many. You encourage each and every clan to fight. O one of undiminished brilliance, with your aid may we make a joyous roar for victory. (Also Ṛg. X.84.4)

IV.31.5 O Wrath or fury, you are maker of victorious. Like the resplendent king, Indra, not to be talked down you lead to victory. Now may you become our master here. O conquering one, we do praise your pleasing name. We know the fount out of which you are born.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

आभूत्या सहजा वज्र सायक सहो बिभर्षि सहभूत उत्तरम् ।
कृत्वा नो मन्यो सह मेद्येधि महाधनस्य पुरुहूत संसृजि ॥६॥
संसृष्टं धनमुभयं समाकृतमस्मभ्यं धत्तां वरुणश्च मन्युः ।
भियो दधाना हृदयेषु शत्रवः पराजितासो अप नि लयन्ताम् ॥७॥

आऽभूत्या । सहऽजाः । वज्र । सायक । सहः । बिभर्षि । सहऽभूते । उत्ऽतरम् ।
कृत्वा । नः । मन्यो इति । सह । मेदी । एधि । महाऽधनस्य । पुरुऽहूत । सम्ऽसृजि ॥ ६ ॥
सम्ऽसृष्टम् । धनम् । उभयम् । सम्ऽआकृतम् । अस्मभ्यम् । धत्ताम् । वरुणः । च । मन्युः ।
भियः । दधानाः । हृदयेषु । शत्रवः । पराऽजितासः । अप । नि । लयन्ताम् ॥ ७ ॥

(३२) द्वात्रिंशं सूक्तम्

(१–७) सप्तर्चस्यास्य सूक्तस्य ब्रह्मास्कन्द ऋषिः । मन्युर्देवता । (१) प्रथमर्चो जगती, (२–७) द्वितीयादिषण्णाञ्च त्रिष्टुप् छन्दसी ॥

यस्ते मन्योविधद्वज्र सायक सह ओजः पुष्यति विश्वमानुषक् ।
साह्याम दासमार्यं त्वया युजा वयं सहस्कृतेन सहसा सहस्वता ॥१॥
मन्युरिन्द्रो मन्युरेवास देवो मन्युर्होता वरुणो जातवेदाः ।
मन्युर्विश ईडते मानुषीर्याः पाहि नो मन्यो तपसा सजोषाः ॥२॥
अभी हि मन्यो तवसस्तवीयान्तपसा युजा वि जहि शत्रून् ।
अमित्रहा वृत्रहा दस्युहा च विश्वा वसून्या भरा त्वं नः ॥३॥

यः । ते । मन्यो इति । अविधत् । वज्र । सायक । सहः । ओजः । पुष्यति । विश्वम् । आनुषक् ।
साह्याम । दासम् । आर्यम् । त्वया । युजा । वयम् । सहःऽकृतेन । सहसा । सहस्वता ॥१॥
मन्युः । इन्द्रः । मन्युः । एव । आस । देवः । मन्युः । होता । वरुणः । जातऽवेदाः ।
मन्युम् । विशः । ईडते । मानुषीः । याः । पाहि । नः । मन्यो इति । तपसा । सऽजोषाः ॥
अभि । हि । मन्यो इति । तवसः । तवीयान् । तपसा । युजा । वि । जहि । शत्रून् ।
अमित्रऽहा । वृत्रऽहा । दस्युऽहा । च । विश्वा । वसूनि । आ । भर । त्वम् । नः ॥ ३ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

IV.31.6 You are born along with the prosperity. O thunderbolt, O subduer, O born out of vigour, you bear even superior vigour. O fervour or wrath, invoked by many, may you come to us full of affection with your activity at the time of battle, source of vast riches. (Also Ṛg. X.84.6)

IV.31.7 May the wrath and the venerable Lord, grant to us the collected and mingled wealth of both the sides. May our enemies having been defeated disappear stricken with fear in their hearts. (Also Ṛg. X.84.7)

Manyu or Wrath

IV.32.1 O Manyu, Fury or Wrath, O thunderbolt, O subduer, whosoever cherishes you, he grows in power and vigour and he grows in all the allied matters. With your aid, who are born out of power, who are power incarnate and who are full of power, may we overwhelm the slaves as well as the masters (ārya). (Also Ṛg. X.83.1) (Dāsam and āryam, slaves (subordinates) and masters ; also, dāsa = infidels; āryas = virtuous)

IV.32.2 Wrath is the resplendent king. The enlightened one also is wrath personified. Wrath is the same as fervour and fervour is the venerable Lord, knower of all creatures. All the people, descendants of Manu, praise fervour. O fervour, wrath, may you protect us with your warmth and affection. (Also Ṛg. X.83.2)

IV.32.3 O Wrath, O mightier than the mighty, move to the fore. Full of heat, may you destroy the enemies. O slayer of unfriendly enemies, slayer of nescience, slayer of robbers, may you bring all the riches to us. (Also Ṛg. X.83.3)

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

त्वं हि म॑न्यो अ॒भिभू॑त्योजाः स्वयं॒भूर्भामो॑ अभिमातिषा॒हः ।
वि॒श्वच॑र्षणिः॒ सहु॑रिः॒ सही॑यान॒स्मास्वोजः॒ पृत॑नासु धेहि ॥४॥
अ॒भा॒गः सन्नप॒ परे॑तो अस्मि॒ तव॒ क्रत्वा॑ तवि॒षस्य॑ प्रचेतः ।
तं त्वा॑ मन्यो अक्र॒तुर्जि॑हीडा॒हं स्वा त॒नूर्ब॑ल॒दावा॑ न॒ एहि॑ ॥५॥
अ॒यं ते॑ अ॒स्म्युप॑ न॒ एह्य॒र्वाङ् प्र॑तीची॒नः स॑हुरे विश्वदावन् ।
मन्यो॑ वज्रिन्न॒भि न॒ आ व॑वृत्स्व॒ हना॑व॒ दस्यूँ॑रु॒त बो॑ध्या॒पेः ॥६॥
अ॒भि प्रेहि॑ दक्षिण॒तो भ॑वा॒ नोधा॑ वृ॒त्राणि॑ जङ्घनाव॒ भूरि॑ ।
जु॒होमि॑ ते ध॒रुणं॒ मध्वो॒ अग्र॑मु॒भावु॑पां॒शु प्र॑थ॒मा पि॑बाव ॥७॥

त्वम् । हि । म॒न्यो॒ इति॑ । अ॒भिभू॑तिऽओजाः । स्व॒य॒म्ऽभूः । भामः॑ । अ॒भि॒मा॒ति॒ऽस॒हः ।
वि॒श्वऽच॑र्षणिः । सहु॑रिः । सही॑यान् । अ॒स्मासु॑ । ओजः॑ । पृत॑नासु । धे॒हि॒ ॥ ४ ॥
अ॒भा॒गः । सन् । अप॑ । परा॑ऽइतः । अ॒स्मि॒ । तव॑ । क्रत्वा॑ । त॒वि॒षस्य॑ । प्र॒ऽचे॒तः॒ । तम् ।
त्वा॒ । म॒न्यो॒ इति॑ । अ॒क्र॒तुः । जि॒ही॒ड॒ । अ॒हम् । स्वा । त॒नूः । ब॒ल॒ऽदावा॑ । नः॒ । आ । इ॒हि॒ ॥
अ॒यम् । ते॒ । अ॒स्मि॒ । उप॑ । नः॒ । आ । इ॒हि॒ । अ॒र्वाङ् । प्र॒ती॒ची॒नः । स॒हु॒रे॒ । वि॒श्व॒ऽदा॒व॒न् ।
मन्यो॒ इति॑ । व॒ज्रि॒न् । अ॒भि । नः॒ । आ । व॒वृ॒त्स्व॒ । हना॑व । दस्यू॑न् । उ॒त । बो॒धि॒ । आ॒पेः ॥
अ॒भि । प्र । इ॒हि॒ । द॒क्षि॒ण॒तः । भ॒व॒ । नः॒ । अध॑ । वृ॒त्राणि॑ । ज॒ङ्घ॒ना॒व॒ । भूरि॑ ।
जु॒होमि॑ । ते॒ । ध॒रुण॑म् । मध्वः॑ । अग्र॑म् । उ॒भौ । उ॒प॒ऽअं॒शु । प्र॒थ॒मा । पि॒बा॒व॒ ॥ ७ ॥

(३३) त्रयस्त्रिंशं सूक्तम्

(१-८) अष्टर्चस्यास्य सूक्तस्य ब्रह्मा ऋषिः । अग्निर्देवता । गायत्री छन्दः ॥

अप॑ नः॒ शोशु॑चद॒घमग्ने॑ शुशु॒ग्ध्या र॒यिम् । अप॑ नः॒ शोशु॑चद॒घम् ॥१॥
सु॒क्षे॒त्रि॒या सु॑गातु॒या व॑सू॒या च॑ यजामहे । अप॑ नः॒ शोशु॑चद॒घम् ॥२॥

अप॑ । नः॒ । शोशु॑चत् । अ॒घम् । अग्ने॑ । शु॒शु॒ग्धि । आ । र॒यिम् । अप॑ । नः॒ । शोशु॑चत् । अ॒घम् ॥ १ ।
सु॒ऽक्षे॒त्रि॒या । सु॒ऽगा॒तु॒या । व॒सु॒ऽया । च॒ । य॒जा॒म॒हे॒ । अप॑ । नः॒ । शोशु॑चत् । अ॒घम् ॥२॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

IV.32.4 O Wrath or Manyu you are indeed full of overpowering vigour, self-existent, furious, vanquisher of arrogant enemies, overseers of all, conqueror, still greater conqueror, may you infuse vigour in us in the battles. (Also Ṛg. X.83.4)

IV.32.5 O wise one, not worshipping you, due to your might I have had to run away (from the battle field). As such, O Wrath, I have enraged you with my inactivity. Now may you come to us; your own selves, infusing us with strength. (Also Ṛg. X.83.5)

IV.32.6 This I am yours. May you come towards us moving towards the enemy, O conquering one, granter of all the things. O Wrath (Manyu) wielder of adamantine weapon, may you turn towards us. Let both of us kill the destroyers. May you know me well as your protege. (Also Ṛg. X.83.6)

IV.32.7 May you move forward. Keep to the right of us. Now let both of us destroy the evil (nescience) again and again. First, I offer to you the sustaining top (dharaṇam) of the sweet (madhu) and drink first, the initial drought (upamśu). (Others shall follow on if they so wish) (Also Ṛg. X.83.7)

Agni

IV.33.1 May your light, O fire divine, dispel our sins, may your wealth shine on us. May your light dispel our sins. (Also Ṛg. I.97.1)

IV.33.2 We worship you for good fields, for secure paths, and for riches. May your light dispel our sins. (Also Ṛg. I.97.2)

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

प्र यद्भन्दिष्ठ एषां प्रास्माकासश्च सूरयः । अप नः शोशुचदघम् ॥३॥
प्र यत्ते अग्ने सूरयो जायेमहि प्र ते वयम् । अप नः शोशुचदघम् ॥४॥
प्र यदग्नेः सहस्वतो विश्वतो यन्ति भानवः । अप नः शोशुचदघम् ॥५॥
त्वं हि विश्वतोमुख विश्वतः परिभूरसि । अप नः शोशुचदघम् ॥६॥
द्विषो नो विश्वतोमुखाति नावेव पारय । अप नः शोशुचदघम् ॥७॥
स नः सिन्धुमिव नावाति पर्षा स्वस्तये । अप नः शोशुचदघम् ॥८॥

प्र । यत् । भन्दिष्ठः । एषाम् । प्र । अस्माकासः । च । सूरयः । अप । नः । शोशुचत् । अघम् ॥ ३ ॥
प्र । यत् । ते । अग्ने । सूरयः । जायेमहि । प्र । ते । वयम् । अप । नः । शोशुचत् । अघम् ॥ ४ ॥
प्र । यत् । अग्नेः । सहस्वतः । विश्वतः । यन्ति । भानवः । अप । नः । शोशुचत् । अघम् ॥ ५ ॥
त्वम् । हि । विश्वतःऽमुख । विश्वतः । परिऽभूः । असि । अप । नः । शोशुचत् । अघम् ॥ ६ ॥
द्विषः । नः । विश्वतःऽमुख । अति । नावाऽइव । पारय । अप । नः । शोशुचत् । अघम् ॥ ७ ॥
सः । नः । सिन्धुम्ऽइव । नावा । अति । पर्ष । स्वस्तये । अप । नः । शोशुचत् । अघम् ॥ ८ ॥

(१४) चतुस्त्रिंशं सूक्तम्

(१–८) अष्टर्चस्यास्य सूक्तस्याथर्वा ऋषिः । ब्रह्मौदनं देवता । (१–३) प्रथमादितृचस्य त्रिष्टुप्, (४) चतुर्थ्या उत्तमा भुरिक्त्रिष्टुप्, (५) पञ्चम्यास्त्र्यवसाना सप्तपदा कृतिः, (६) षष्ठ्याः पञ्चपदातिशक्वरी, (७) सप्तम्या भुरिक् शक्वरी, (८) अष्टम्याश्च जगती छन्दांसि ॥

ब्रह्मास्य शीर्षं बृहदस्य पृष्ठं वामदेव्यमुदरमोदनस्य ।
छन्दांसि पक्षौ मुखमस्य सत्यं विष्टारी जातस्तपसोधि यज्ञः ॥१॥

ब्रह्म । अस्य । शीर्षम् । बृहत् । अस्य । पृष्ठम् । वामऽदेव्यम् । उदरम् । ओदनस्य ।
छन्दांसि । पक्षौ । मुखम् । अस्य । सत्यम् । विष्टारी । जातः । तपसः । अधि । यज्ञः ॥ १ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

IV.33.3 Among our people, here is the most devoted worshipper who speaks highly of you, and similarly, all our learneds pay you alone their homage. May your light gleam away our sins. (Also Ṛg. I.97.3)

IV.33.4 O adorable Lord, the fire divine, we all the learneds are your devotees and in fact, we have become yours. May your light gleam away our sins. (Also Ṛg. I.97.4)

IV.33.5 The ever-conquering beams of splendour of this fire divine are spreading in all directions. May your light gleam away our sins. (Also Ṛg. I.97.5)

IV.33.6 You, with your face turned in all directions, are circumbient from all sides. May your light flash our pain away. (Also Ṛg. I.97.6)

IV.33.7 O with your face turned in all directions, may you take us across, as on a boat, beyond the reach of our adversaries. May your light dispel our sins. (Also Ṛg. I.97.8)

IV.33.8 May you pass us over into well being as (over) a river (sindhu) with boat (nāva), gleaming away our evil. (Also Ṛg. I.97.8)

Brahmodana

IV.34.1 The intellectual (the Brahma) is its head; the great (bṛhat) (princely power) is its back; and the producer of beautiful and pleasing things (Vāmadeoya) (vaiśya) is its belly; metres are its two wings; truth is its mouth. This well-swollen rice has been born out of the heat of the sacrifice. (viṣtārin = extensive, name of a long drawn sacrifice; also the swelling or swollen rice. Tapas = fervour; penance.)

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

अनस्थाः पूताः पवनेन शुद्धाः शुचयः शुचिमपि यन्ति लोकम् ।
नैषां शिश्नं प्र दहति जातवेदाः स्वर्गे लोके बहु स्त्रैणमेषाम् ॥२॥
विष्टारिणमोदनं ये पचन्ति नैनानवर्तिः सचते कदा चन ।
आस्ते यम उप याति देवान्त्सं गन्धर्वैर्मदते सोम्येभिः ॥३॥
विष्टारिणमोदन ये पचन्ति नैनान्यमः परि मुष्णाति रेतः ।
रथी हु भूत्वा रथयाने ईयते पक्षी हु भूत्वाति दिवः समेति ॥४॥
एष यज्ञानां विततो वहिष्ठो विष्टारिणं पक्त्वा दिवमा विवेश ।
आण्डीकं कुमुदं सं तनोति बिसं शालूकं शफको मुलाली ।
एतास्त्वा धारा उप यन्तु सर्वाः स्वर्गे लोके मधुमत्पिन्वमाना
उप त्वा तिष्ठन्तु पुष्करिणीः समन्ताः ॥५॥
घृतह्रदा मधुकूलाः सुरोदकाः क्षीरेण पूर्णा उदकेन दध्ना ।
एतास्त्वा धारा उप यन्तु सर्वाः स्वर्गे लोके मधुमत्पिन्वमाना
उप त्वा तिष्ठन्तु पुष्करिणीः समन्ताः ॥६॥

अनस्थाः । पूताः । पवनेन । शुद्धाः । शुचयः । शुचिम् । अपि । यन्ति । लोकम् । न ।
एषाम् । शिश्नम् । प्र । दहति । जातऽवेदाः । स्वःऽगे । लोके । बहु । स्त्रैणम् । एषाम् ॥
विष्टारिणम् । ओदनम् । ये । पचन्ति । न । एनान् । अवर्तिः । सचते । कदा । चन ।
आस्ते । यमे । उप । याति । देवान् । सम् । गन्धर्वैः । मदते । सोम्येभिः ॥ ३ ॥
विष्टारिणम् । ओदनम् । ये । पचन्ति । न । एनान् । यमः । परि । मुष्णाति । रेतः ।
रथी । हु । भूत्वा । रथऽयाने । ईयते । पक्षी । हु । भूत्वा । अति । दिवः । सम् । एति ॥
एषः । यज्ञानाम् । विऽततः । वहिष्ठः । विष्टारिणम् । पक्त्वा । दिवम् । आ । विवेश ।
आण्डीकम् । कुमुदम् । सम् । तनोति । बिसम् । शालूकम् । शफकः । मुलाली । एताः ।
त्वा । धाराः । उप । यन्तु । सर्वाः । स्वःऽगे । लोके । मधुऽमत् । पिन्वमानाः । उप ।
त्वा । तिष्ठन्तु । पुष्करिणीः । सम्ऽअन्ताः ॥ ५ ॥
घृतऽह्रदाः । मधुऽकूलाः । सुराऽउदकाः । क्षीरेण । पूर्णाः । उदकेन । दध्ना । एताः । ०० ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

IV.34.2 Bereft of physical bodies, pure, cleansed with the wind, brilliant, they go to a brilliant world. The fire does not cause burning in their male organ. In the world of happiness they get plenty of women.

IV.34.3 Those, who cook the swelling rice, are never visited by destitution. Such a person is comfortable at the time of death. He joins the company of the enlightened ones and rejoices with the musicians (gandharvas) tasting the devotional bliss.

IV.34.4 Those, who cook the swelling rice, are never robbed of their virility by the death. Such a person, becoming the owner of a chariot, moves about in a chariot; becoming a bird, he soars even above or beyond the heaven.

IV.34.5 This sacrifice, when performed is the best carrier (to the world of happiness) among the sacrifices. By cooking the swelling rice, one enters the sky. The bulb-born lotus spreads its fibre and there bloom the nenuphar and water lilies. May all these streams flow to you in the world of happiness swelling sweetly. May whole lakes full of lotuses be situated near you. (āṇḍīka-kumuda = oval lotus; śālūka, śaphaka and mulātī are other unidentified aquatic plants).

IV.34.6 Having pools of clarified butter, stocks of sweet honey, and having exhilarating drinks for water, full of milk and curds, may all these streams flow to us in the world of happiness swelling sweetly. May our lakes full of lotuses be situated near us.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

चतुरः कुम्भांश्चतुर्धा ददामि क्षीरेण पूर्णाँ उदकेन दध्ना ।
एतास्त्वा धारा उप यन्तु सर्वाः स्वर्गे लोके मधुमत्पिन्वमाना
उप त्वा तिष्ठन्तु पुष्करिणीः समन्ताः ॥७॥
इममोदनं नि दधे ब्राह्मणेषु विष्टारिणं लोकजितं स्वर्गम् ।
स मे मा क्षेष्ट स्वधया पिन्वमानो विश्वरूपा धेनुः कामदुघा मे अस्तु ॥८॥

चतुरः । कुम्भान् । चतुःऽधा । ददामि । क्षीरेण । पूर्णान् । उदकेन । दध्ना । एताः । ००॥
इमम् । ओदनम् । नि । दधे । ब्राह्मणेषु । विष्टारिणम् । लोकऽजितम् । स्वःऽगम् ।
सः । मे । मा । क्षेष्ट । स्वधया । पिन्वमानः । विश्वऽरूपा । धेनुः । कामऽदुघा । मे । अस्तु ॥

(३५) पञ्चत्रिंशं सूक्तम्

(१–७) सप्तर्चस्यास्य सूक्तस्य प्रजापतिर्ऋषिः । अतिमृत्युर्देवता । (१–२, ५–७) प्रथमाद्वितीययोर्ऋचोः पञ्चम्यादिदृचस्य च त्रिष्टुप् , (३) तृतीयाया भुरिक्त्रिष्टुप् , (४) चतुर्थ्याश्च जगती छन्दांसि ॥

यमोदनं प्रथमजा ऋतस्य प्रजापतिस्तपसा ब्रह्मणेऽपचत् ।
यो लोकानां विधृतिर्नाभिरेषात्तेनौदनेनाति तराणि मृत्युम् ॥१॥
येनातरन्भूतकृतोऽति मृत्युं यमन्वविन्दन्तपसा श्रमेण ।
यं पपाच ब्रह्मणे ब्रह्म पूर्वं तेनौदनेनाति तराणि मृत्युम् ॥२॥
यो दाधार पृथिवीं विश्वभोजसं यो अन्तरिक्षमापृणाद्रसेन ।
यो अस्तभ्नाद्दिवमूर्ध्वो महिन्ना तेनौदनेनाति तराणि मृत्युम् ॥३॥

यम् । ओदनम् । प्रथमऽजाः । ऋतस्य । प्रजाऽपतिः । तपसा । ब्रह्मणे । अपचत् ।
यः । लोकानाम् । विऽधृतिः । न । अभिऽरेषात् । तेन । ओदनेन । अति । तराणि । मृत्युम् ॥ १ ॥
येन । अतरन् । भूतऽकृतः । अति । मृत्युम् । यम् । अनुऽअविन्दन् । तपसा । श्रमेण ।
यम् । पपाच । ब्रह्मणे । ब्रह्म । पूर्वम् । तेन । ओदनेन । अति । तराणि । मृत्युम् ॥ २ ॥
यः । दाधार । पृथिवीम् । विश्वऽभोजसम् । यः । अन्तरिक्षम् । आऽअपृणात् । रसेन ।
यः । अस्तभ्नात् । दिवम् । ऊर्ध्वः । महिन्ना । तेन । ओदनेन । अति । तराणि । मृत्युम् ॥ ३ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

IV.34.7 I give four vessels (pitchers) full of milk, water and curd at four places. May all these streams flow to us in the world of happiness swelling sweetly. May whole lakes full of lotuses be situated near you.

IV.34.8 I serve to the intellectuals this well swollen odana (cooked rice), winner of world and carrier to the world of happiness. Swelling with abundant supply, may it never exhaust with me. May it be for me a cow having all forms and fulfilling all my desires.

Prajāpati

IV.35.1 The rice, which the Lord of creatures, the first offspring of the righteousness, cooked with austerity for the sake of knowledge, and which is the main sustenance of people and which never does any harm; with that odana (cooked rice) may I cross over death.

IV.35.2 With which the creators of beings swim across death; which they obtain with austerity and hard work; which in the olden times the intellectuals cooked for sake of knowledge; with that odana (cooked rice-mess) may I cross over death.

IV.35.3 Which sustains the all-feeding earth; which fills the midspace with sap; which keeps the heaven steady above with its might, with that odana (cooked rice-mess) may I cross over death.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

यस्मान्मासा निर्मितास्त्रिंशदरात्राः संवत्सरो यस्मान्निर्मितो द्वादशारः ।
अहोरात्रा यं परियन्तो नापुस्तेनौदनेनाति तराणि मृत्युम् ॥४॥
यः प्राणदः प्राणदवान्बभूव यस्मै लोका घृतवन्तः क्षरन्ति ।
ज्योतिष्मतीः प्रदिशो यस्य सर्वास्तेनौदनेनाति तराणि मृत्युम् ॥५॥
यस्मात्पक्वादमृतं संबभूव यो गायत्र्या अधिपतिर्बभूव ।
यस्मिन्वेदा निहिता विश्वरूपास्तेनौदनेनाति तराणि मृत्युम् ॥६॥
अव बाधे द्विषन्तं देवपीयुं सपत्ना ये मेप ते भवन्तु ।
ब्रह्मौदनं विश्वजितं पचामि शृण्वन्तु मे श्रद्धानस्य देवाः ॥७॥

यस्मात् । मासाः । निःऽमिताः । त्रिंशत्ऽअराः । सम्ऽवत्सरः । यस्मात् । निःऽमितः । द्वादशऽअरः
अहोरात्राः । यम् । परिऽयन्तः । न । आपुः । तेन । ओदनेन । अति । तराणि । मृत्युम् ॥४॥
यः । प्राणदः । प्राणदऽवान् । बभूव । यस्मै । लोकाः । घृतऽवन्तः । क्षरन्ति ।
ज्योतिष्मतीः । प्रऽदिशः । यस्य । सर्वाः । तेन । ओदनेन । अति । तराणि । मृत्युम् ॥ ५ ॥
यस्मात् । पक्वात् । अमृतम् । सम्ऽबभूव । यः । गायत्र्याः । अधिऽपतिः । बभूव ।
यस्मिन् । वेदाः । निऽहिताः । विश्वऽरूपाः । तेन । ओदनेन । अति । तराणि । मृत्युम् ॥ ६ ॥
अव । बाधे । द्विषन्तम् । देवऽपीयुम् । सऽपत्नाः । ये । मे । अप । ते । भवन्तु ।
ब्रह्मऽओदनम् । विश्वऽजितम् । पचामि । शृण्वन्तु । मे । श्रत्ऽदधानस्य । देवाः ॥ ७ ॥

(३६) षट्त्रिंशं सूक्तम्

(१–१०) दशर्चस्यास्य सूक्तस्य चातन ऋषिः । सत्यौजा अग्निर्देवता । (१–८, १०) प्रथमा-षष्ठानां दशम्याश्चानुष्टुप्, (९) नवम्याश्च भुरिगनुष्टुप् छन्दसी ॥

तान्त्सत्यौजाः प्र दहत्वग्निर्वैश्वानरो वृषा ।
यो नो दुरस्याद्दिप्साच्चाथो यो नो अरातियात् ॥१॥

तान् । सत्यऽओजाः । प्र । दहतु । अग्निः । वैश्वानरः । वृषा ।
यः । नः । दुरस्यात् । दिप्सात् । च । अथो इति । यः । नः । अरातिऽयात् ॥१॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

IV.35.4 Out of which the thirty-spoked months were fashioned; out of which the twelve-spoked cycle of the year was fashioned; whom the circling days and nights could not overtake; with that odana (cooked rice-mess) may I cross over death.

IV.35.5 Which is bestower of life; which contains the life-bestowing element; for which all the worlds drip with clarified butter; with whom all the regions of midspace are illuminated; with that odana (cooked rice-mess) may I cross over death.

IV.35.6 From which, when it is cooked, the ambrosia comes into existence; which is the overlord of the Gayatri (inclination to sing); within which lies the knowledge in its all the forms; with that odana (cooked rice-mess) may I cross over death.

IV.35.7 I hereby beat off the malicious dispiser of the enlightened ones. Whoever are my adversaries, may they be away form me. Here I cook the brahman rice - mess of knowledge, conqueror of all - may all the enlightened ones listen to me, full of faith and trust.

Satyaujā Agni : Real Vigour; Fire of Real Force

IV.36.1 May the mighty adorable Lord, with truth as his vigour, and benefactor of all men, burn him down, who reviles us, who wants to injure us, or who behaves as an enemy towards us.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

यो नो दिप्सददिप्सतो दिप्सतो यश्च दिप्सति ।
वैश्वानरस्य दंष्ट्रयोरग्नेरपि दधामि तम् ॥२॥
य आगरे मृगयन्ते प्रतिक्रोशे मावास्ये ।
क्रव्यादो अन्यान्दिप्सतः सर्वांस्तान्त्सहसा सहे ॥३॥
सहे पिशाचान्त्सहसैषां द्रविणं ददे ।
सर्वान्दुरस्यतो हन्मि सं म आकूतिरृध्यताम् ॥४॥
ये देवास्तेन हासन्ते सूयेण मिमते जवम् ।
नदीषु पर्वतेषु ये सं तैः पशुभिर्विदे ॥५॥
तपनो अस्मि पिशाचानां व्याघ्रो गोमतामिव ।
श्वानः सिंहमिव दृष्ट्वा ते न विन्दन्ते न्यञ्चनम् ॥६॥
न पिशाचैः सं शक्नोमि न स्तेनैर्न वनर्गुभिः ।
पिशाचास्तस्मान्नश्यन्ति यमहं ग्राममाविशे ॥७॥

यः । नः । दिप्सात् । अदिप्सतः । दिप्सतः । यः । च । दिप्सति ।
वैश्वानरस्य । दंष्ट्रयोः । अग्नेः । अपि । दधामि । तम् ॥ २ ॥
ये । आऽगरे । मृगयन्ते । प्रतिऽक्रोशे । अमाऽवास्ये ।
क्रव्यऽअदः । अन्यान् । दिप्सतः । सर्वान् । तान् । सहसा । सहे ॥ ३ ॥
सहे । पिशाचान् । सहसा । आ । एषाम् । द्रविणम् । ददे ।
सर्वान् । दुरस्यतः । हन्मि । सम् । मे । आऽकूतिः । ऋध्यताम् ।
ये । देवाः । तेन । हासन्ते । सूयेण । मिमते । जवम् ।
नदीषु । पर्वतेषु । ये । सम् । तैः । पशुऽभिः । विदे ॥ ५ ॥
तपनः । अस्मि । पिशाचानाम् । व्याघ्रः । गोमताम्ऽइव ।
श्वानः । सिंहम्ऽइव । दृष्ट्वा । ते । न । विन्दन्ते । निऽअञ्चनम् ॥ ६ ॥
न । पिशाचैः । सम् । शक्नोमि । न । स्तेनैः । न । वनर्गुऽभिः ।
पिशाचाः । तस्मात् । नश्यन्ति । यम् । अहम् । ग्रामम् । आऽविशे ॥ ७ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

IV.36.2 Him, who wants to harm us, while we do not intend to harm him, and him, who harms us while we want to harm him, I throw into the jaws of the adorable Lord, benefactor of all men.

IV.36.3 Who seek their preys at the moonless night with agreed shouts and counter-shouts, all those flesh-eaters, bent upon harming others, I overpower with my overwhelming might.

IV.36.4 I overpower the blood-suckers. With my power I take their wealth. I stay all those who revile. May all my determinations be successful.

IV.36.5 The gamblers who hasten with (our cattle), and run away speedily with the coming of the sun, to the rivers and mountains, I find out those cattle again.

IV.36.6 I am a cause of distress to blood-suckers, just as a tiger to cow-farmers (breeders). Like dogs seeing a lion, they (the blood-suckers) do not find a place for respite.

IV.36.7 I never compromise with blood-suckers, nor with thieves, nor with robbers of the forests. Blood-suckers run away from the village, which I enter in.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

यं ग्राममाविशत इदमुग्रं सहो मम ।
पिशाचास्तस्मान्नश्यन्ति न पापमुप जानते ॥८॥
ये मा क्रोधयन्ति लपिता हस्तिनं मशका इव ।
तानहं मन्ये दुर्हिताञ्जने अल्पशयूनिव ॥९॥
अभि तं निर्ऋतिर्धत्तामश्वमिवाश्वाभिधान्या ।
मल्वो यो मह्यं क्रुध्यति स उ पाशान्न मुच्यते ॥१०॥

यम् । ग्रामम् । आऽविशते । इदम् । उग्रम् । सहः । मम ।
पिशाचाः । तस्मात् । नश्यन्ति । न । पापम् । उप । जानते ॥ ८ ॥
ये । मा । क्रोधयन्ति । लपिताः । हस्तिनम् । मशकाःऽइव ।
तान् । अहम् । मन्ये । दुःऽहितान् । जने । अल्पशयून्ऽइव ॥ ९ ॥
अभि । तम् । निःऽऋतिः । धत्ताम् । अश्वम्ऽइव । अश्वऽअभिधान्या ।
मल्वः । यः । मह्यम् । क्रुध्यति । सः । उ इति । पाशात् । न । मुच्यते ॥ १० ॥

(३७) सप्तत्रिंशं सूक्तम्

(१–१२) द्वादशर्चस्यास्य सूक्तस्य बादरायणिर्ऋषिः । (१–२, ६) प्रथमाद्वितीयाषष्ठीनामृचामजशृङ्गयोषधिः, (३–५) तृतीयादितृचस्याप्सरसः, (७–१२) सप्तम्यादिषण्णाञ्च गन्धर्वाप्सरओषधयो देवताः । (१–२, ४, ६, ८–१०) प्रथमाद्वितीयाचतुर्थीषष्ठीनामष्टम्यादितृचस्य चानुष्टुप् , (३) तृतीयायास्त्र्यवसाना षट्पदा त्रिष्टुप्, (५) पञ्चम्याः प्रस्तारपङ्क्तिः, (७) सप्तम्याः परोष्णिक् , (११) एकादश्याः षट्पदा जगती, (१२) द्वादश्याश्च निचृदनुष्टुप् छन्दांसि ॥

त्वया पूर्वमथर्वाणो जघ्नू रक्षाँस्योषधे ।
त्वया जघान कश्यपस्त्वया कण्वो अगस्त्यः ॥१॥
त्वया वयमप्सरसो गन्धर्वाञ्चातयामहे ।
अजशृङ्ग्यज रक्षः सर्वान्गन्धेन नाशय ॥२॥

त्वया । पूर्वम् । अथर्वाणः । जघ्नुः । रक्षाँसि । ओषधे ।
त्वया । जघान । कश्यपः । त्वया । कण्वः । अगस्त्यः ॥ १ ॥
त्वया । वयम् । अप्सरसः । गन्धर्वान् । चातयामहे ।
अजऽशृङ्गि । अज । रक्षः । सर्वान् । गन्धेन । नाशय ॥ २ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

IV.36.8 Whatever village this awful power of mine enters, the blood-suckers run-away from there. They plan evil no more.

IV.36.9 Those who provoke and enrage me talking abusively as stinging flies torment an elephant, then I think very badly placed, just as tiny insects lying on a crowded path.

IV.36.10 As a horse-halter holds a horse, so may the wretchedness (perdition, misery) bind him fast. Whoever a fool gets furious with me, he is never released from fetters (of wretchedness).

Aja Śṛṅgī

IV.37.1 With you, O herb, the fire-producers (atharvans) have killed the germs in olden times. With you Kasyapa (physician) kills and with you Agastya (medical incharge) and Kaṇva (surgeon) kill (the germs).

IV.37.2 With you, we destroy the germs living in water (apsaras); as well as the germs living in soil (gandharva). O ajaśṛṇgī (the goat-horned herb; odina pinnata), drive away the germs of disease, and with your smell make all of them to vanish.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

नदीं यन्त्वप्सरसोपां तारमवश्वसम् ।
गुल्गुलूः पीला नलद्यौ३क्षगन्धिः प्रमन्दनी ।
तत्परेताप्सरसः प्रतिबुद्धा अभूतन ॥३॥
यत्राश्वत्था न्यग्रोधा महावृक्षाः शिखण्डिनः ।
तत्परेताप्सरसः प्रतिबुद्धा अभूतन ॥४॥
यत्र वः प्रेङ्खा हरिता अर्जुना उत यत्राघाटाः कर्कर्यः संवदन्ति ।
तत्परेताप्सरसः प्रतिबुद्धा अभूतन ॥५॥
एयमगन्नोषधीनां वीरुधां वीर्यावती ।
अजशृङ्ग्यराटकी तीक्ष्णशृङ्ग्री व्यृषतु ॥६॥
आनृत्यतः शिखण्डिनो गन्धर्वस्यापसरापतेः ।
भिनद्मि मुष्कावपि यामि शेपः ॥७॥
भीमा इन्द्रस्य हेतयः शतमृष्टीरयस्मयीः ।
ताभिर्हविरदान्गन्धर्वानवकादान्व्यृषतु ॥८॥

नदीम् । यन्तु । अप्सरसः । अपाम् । तारम् । अवऽश्वसम् । गुल्गुलूः । पीला । नलदी ।
औक्षऽगन्धिः । प्रऽमन्दनी । तत् । परा । इत । अप्सरसः । प्रतिऽबुद्धाः । अभूतन ॥३॥
यत्र । अश्वत्थाः । न्यग्रोधाः । महाऽवृक्षाः । शिखण्डिनः ।
तत् । परा । इत । अप्सरसः । प्रतिऽबुद्धाः । अभूतन ॥ ४ ॥
यत्र । वः । प्रऽईङ्खाः । हरिताः । अर्जुनाः । उत । यत्र । आघाटाः । कर्कर्यः । सम्ऽवदन्ति ।
तत् । परा । इत । अप्सरसः । प्रतिऽबुद्धाः । अभूतन ॥ ५ ॥
आ । इयम् । अगन् । ओषधीनाम् । वीरुधाम् । वीर्यऽवती ।
अजऽशृङ्गी । अराटकी । तीक्ष्णऽशृङ्गी । वि । ऋषतु ॥ ६ ॥
आऽनृत्यतः । शिखण्डिनः । गन्धर्वस्य । अप्सराऽपतेः ।
भिनद्मि । मुष्कौ । अपि । यामि । शेपः ॥ ७ ॥
भीमाः । इन्द्रस्य । हेतयः । शतम् । ऋष्टीः । अयस्मयीः ।
ताभिः । हविःऽअदान् । । गन्धर्वान् । अवकाऽअदान् । वि । ऋषतु ॥ ८ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Apsarasaḥ and Gandharvāpsarasah

IV.37.3 May the germs, living in water, having been puffed out, go to the river, gulgulu (bilellium) pīla, naladī, aukṣagandhī, and pramandani (all the five are fragrant herbs) have waken up. So O water germs, go away. (gulgulu = guggulu)

IV.37.4 There, where are the great trees, the asvattha (the Holy Fig tree) and nyagrodha (the Indian Fig tree) with high crests, O apsaras, where do you go. You have been recognized.

IV.37.5 There, where your swings are green and whitish, where cymbals and lutes sound together in harmony, may you go, O aquatic plants. You have been recognized.

IV.37.6 Hither has come this herb, mighty among the creeping plants -the ajaśṛṅgī (goat-horned). May this sharp-horned and expeller of injurious ones destroy (the germs of pollution).

IV.37.7 Of the wildly dancing and crested soil-germs, the lord of water-germs, I crush the testicles and bind the male organ.

IV.37.8 Terrible are the weapons of the resplendent king, made of iron and striking at a hundred points. May he, with those (weapons), destroy the soil-germs that eat in the oblations and feed on avaka (Blyxa Octandra; a weed growing on water surface).

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

भीमा इन्द्रस्य हेतयः शतमृष्टीर्हिरण्ययीः ।
ताभिर्हविरदान्गन्धर्वानवकादान्व्यृषतु ॥९॥
अवकादानभिशोचान्प्सु ज्योतय मामकान् ।
पिशाचान्त्सर्वानोषधे प्र मृणीहि सहस्व च ॥१०॥
श्वेवैकः कपिरिवैकः कुमारः सर्वकेशकः ।
प्रियो दृश इव भूत्वा गन्धर्वः सचते स्त्रियस्तमितो नाशयामसि ब्रह्मणा वीर्यावता ॥११॥
जाया इद्वो अप्सरसो गन्धर्वाः पतयो यूयम् ।
अप धावतामर्त्या मर्त्यान्मा सचध्वम् ॥१२॥

भीमाः । इन्द्रस्य । हेतयः । शतम् । ऋष्टीः । हिरण्ययीः ।
ताभिः । हविःऽअदान् । गन्धर्वान् । अवकाऽअदान् । वि । ऋषतु ॥ ९ ॥

अवकाऽअदान् । अभिऽशोचान् । अप्ऽसु । ज्योतय । मामकान् ।
पिशाचान् । सर्वान् । ओषधे । प्र । मृणीहि । सहस्व । च ॥१०॥

श्वाऽइव । एकः । कपिःऽइव । एकः । कुमारः । सर्वऽकेशकः । प्रियः । दृशेऽइव । भूत्वा ।
गन्धर्वः । सचते । स्त्रियः । तम् । इतः । नाशयामसि । ब्रह्मणा । वीर्यवता ॥ ११ ॥

जायाः । इत् । वः । अप्सरसः । गन्धर्वाः । पतयः । यूयम् ।
अप । धावत । अमर्त्याः । मर्त्यान् । मा । सचध्वम् ॥ १२ ॥

(३८) महार्षिशं सूक्तम्

(१–७) सप्तर्चस्यास्य सूक्तस्य बादरायणिर्ऋषिः । (१–४) प्रथमादिचतुर्ऋचामप्सरा:, (५–७) पञ्चम्यादित्रयस्य च वाजिनी-वानूचभो देवते । (१–२, ४) प्रथमाद्वितीयाचतुर्थीनामनुष्टुप्, (३) तृतीयायास्त्रयस्तानां षट्पदा जगती, (५) पञ्चम्या भुरिगत्यष्टिः, (६) षष्ठ्यास्त्रिष्टुप्, (७) सप्तम्याश्च स्वयस्ताना पञ्चपदा-गुहुष्णग्भा पुर उपरिष्टाज्ज्योतिष्मती जगती छन्दांसि ॥

उद्भिन्दतीं संजयन्तीमप्सरां साधुदेविनीम् ।
ग्लहे कृतानि कृण्वानामप्सरां तामिह हुवे ॥१॥

उत्ऽभिन्दतीम् । सम्ऽजयन्तीम् । अप्सराम् । साधुऽदेविनीम् ।
ग्लहे । कृतानि । कृण्वानाम् । अप्सराम् । ताम् । इह । हुवे ॥ १ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

IV.37.9 Terrible are the resplendent king's weapons, made of gold and striking at a hundred points. May he, with those (weapons), destroy the soil-germs, that eat into oblations and feed on avaka (Blyxa Octandra).

IV.37.10 O herb, may you illumine all of my blood-suckers, that feed on avaka (Blyxa Octandra) and shine in the waters. May you overwhelm and destroy them.

IV.37.11 One like a dog, one like a monkey, youthful, having hair all over his body, looking beautiful, the soil-germ approaches a woman. Him we drive away from here with our powerful intellect (knowledge).

IV.37.12 O soil-germs, the water-germs are your wives and you are the husbands. Run away O non-mortals; do not cling to mortals.

Apsarasaḥ

IV.38.1 I hereby praise the lady apsaras of the house well-versed in house-hold duties, uplifter of the family, all vanquishing excellently playful, winning distinctions in contests,and skilled in social activities.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

विचिन्वतीमाकिरन्तीमप्सरां साधुदेविनीम्।
ग्लहे कृतानि गृह्णानामप्सरां तामिह हुवे ॥२॥
यायैः परिनृत्यत्यात्ददाना कृतं ग्लहात्।
सा नः कृतानि सीषती प्रहामाप्नोतु मायया।
सा नः पर्यस्वत्येतु मा नो जैष्टुरिदं धनम् ॥३॥

या अक्षेषु प्रमोदन्ते शुचं क्रोधं च बिभ्रती।
आनन्दिनीं प्रमोदिनीमप्सरां तामिह हुवे ॥४॥

सूर्यस्य रश्मीननु याः संचरन्ति मरीचीर्वा या अनुसंचरन्ति।
यासामृषभो दूरतो वाजिनीवान्त्सद्यः सर्वाँल्लोकान्पर्येति रक्षन्।
स न ऐतु होममिमं जुषाणोऽन्तरिक्षेण सह वाजिनीवान् ॥५॥
अन्तरिक्षेण सह वाजिनीवन्कर्कीं वत्सामिह रक्ष वाजिन्।
इमे ते स्तोका बहुला एह्यर्वाङ्इयं ते कर्कीह ते मनोऽस्तु ॥६॥

विऽचिन्वतीम्। आऽकिरन्तीम्। अप्सराम्। साधुऽदेविनीम्।
ग्लहे। कृतानि। गृह्णानाम्। अप्सराम्। ताम्। इह। हुवे ॥ २ ॥

या। अयैः। परिऽनृत्यति। आऽददाना। कृतम्। ग्लहात्।
सा। नः। कृतानि। सीषती। प्रऽहाम्। आप्नोतु। मायया।
सा। नः। पर्यस्वती। आ। एतु। मा। नः। जैष्टुः। इदम्। धनम् ॥ ३ ॥

याः [?]। अक्षेषु। प्रऽमोदन्ते [?]। शुचम्। क्रोधम्। च। बिभ्रती।
आऽनन्दिनीम्। प्रऽमोदिनीम्। अप्सराम्। ताम्। इह। हुवे ॥ ४ ॥

सूर्यस्य। रश्मीन्। अनु। याः। सम्ऽचरन्ति। मरीचीः। वा। याः। अनुऽसंचरन्ति।
यासाम्। ऋषभः। दूरतः। वाजिनीऽवान्। सद्यः। सर्वान्। लोकान्। परिऽएति। रक्षन्।
सः। नः। आ। एतु। होमम्। इमम्। जुषाणः। अन्तरिक्षेण। सह। वाजिनीऽवान् ॥ ५ ॥

अन्तरिक्षेण। सह। वाजिनीऽवन्। कर्कीम्। वत्साम्। इह। रक्ष। वाजिन्। इमे। ते।
स्तोकाः। बहुलाः। आ। इहि। अर्वाङ्। इयम्। ते। कर्की। इह। ते। मनः। अस्तु ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

IV.38.2 I hereby praise the lady apsaras of the house, well-versed in house-hold duties, the one who accumulates and who distributes, excellently playful, winning prizes in contests, and skilled in social activities.

IV.38.3 She (apsaras), who dances all around with dice (ayas), taking to herself the winning stakes from the pool, may she, trying to win stakes for the wager with her skill (māyayā), obtain success. May she, rich with milk, come to us. May others not win these riches from us. (Apsaras are intimately connected with gambling with dice. - Griffith).

IV.38.4 She, who maintains happiness in her eyes even in sorrow and anger - her, the rejoicing and delighting, and well-versed in social activities, we call here.

IV.38.5 They who move about following the rays of the sun, or who move about following the radiations from the sun; whose bull, possessor of powerful rays comes from far away instantly protecting people all around. May he, the possessor of powerful rays , come to us enjoying these oblations along with the air.

IV.38.6 Along with the air, O possessor of powerful rays, O mighty one, preserve this white she-calf here. These are the abundant streams of milk and clarified butter for you. May you come hither. This is your white she-calf. May your heart (affection) lie here.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

अन्तरिक्षेण सह वाजिनीवन्कर्कीं वत्सामिह रक्ष वाजिन् ।
अयं घासो अयं व्रज इह वत्सां नि बध्नीमः । यथानाम व ईश्महे स्वाहा ॥७॥

अन्तरिक्षेण । सह । वाजिनीऽवन् । कर्कीम् । वत्साम् । इह । रक्ष । वाजिन् । अयम् । घासः । अयम् । व्रजः । इह । वत्साम् । नि । बध्नीमः । यथाऽनाम । वः । ईश्महे । स्वाहा ॥ ७ ॥

(१९) एकोनचत्वारिंशं सूक्तम्

(१-१०) दशर्चस्यास्य सूक्तस्याङ्गिरा ऋषिः । (१-२) प्रथमाद्वितीययोः पृथिव्यग्नी, (३-४) तृतीयाचतुर्थ्योर्वाय्वन्तरिक्षे, (५-६) पञ्चमीषष्ठयोर्दिवादित्यौ, (७-८) सप्तम्यष्टम्योर्दिक्चन्द्रमसः, (९-१०) नवमीदशम्योश्च जातवेदा अग्निर्देवताः । (१, ३, ५, ७) प्रथमातृतीयापञ्चमीसप्तमीनां भिषदा महाबृहती, (२, ४, ६, ८) द्वितीयाचतुर्थीषष्ठयष्टमीनां संस्तारपङ्क्तिः, (९-१०) नवमीदशम्योश्च त्रिष्टुप् छन्दांसि ॥

पृथिव्यामग्नये समनमन्त्स आर्भ्नोत् ।
यथा पृथिव्यामग्नये समनमन्नेवा मह्यं संनमः सं नमन्तु ॥१॥
पृथिवी धेनुस्तस्या अग्निर्वत्सः । सा मेऽग्निना वत्सेनेषमूर्जं कामं दुहाम् ।
आयुः प्रथमं प्रजां पोषं रयिं स्वाहा ॥२॥
अन्तरिक्षे वायवे समनमन्त्स आर्भ्नोत् ।
यथान्तरिक्षे वायवे समनमन्नेवा मह्यं संनमः सं नमन्तु ॥३॥
अन्तरिक्षं धेनुस्तस्या वायुर्वत्सः । सा मे वायुना वत्सेनेषमूर्जं कामं दुहाम् ।
आयुः प्रथमं प्रजां पोषं रयिं स्वाहा ॥४॥

पृथिव्याम् । अग्नये । सम् । अनमन् । सः । आर्भ्नोत् । यथा । पृथिव्याम् । अग्नये । समऽअनमन् । एव । मह्यम् । समऽनमः । सम् । नमन्तु ॥ १ ॥

पृथिवी । धेनुः । तस्याः । अग्निः । वत्सः । सा । मे । अग्निना । वत्सेन । इषम् । ऊर्जम् । कामम् । दुहाम् । आयुः । प्रथमम् । प्रऽजाम् । पोषम् । रयिम् । स्वाहा ॥ २ ॥

अन्तरिक्षे । वायवे । सम् । अनमन् । सः । आर्भ्नोत् ।
यथा । अन्तरिक्षे । वायवे । समऽअनमन् । एव । मह्यम् । समऽनमः । सम् । नमन्तु ॥ ३ ॥

अन्तरिक्षम् । धेनुः । तस्याः । वायुः । वत्सः । सा । मे । वायुना । वत्सेन । इषम् । ऊर्जम् । कामम् । दुहाम् । आयुः । प्रथमम् । प्रऽजाम् । पोषम् । रयिम् । स्वाहा ॥ ४ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

IV.38.7 Along with the air, O possessor of powerful rays, O mighty one, may you preserve this white she-calf here. Here is this fodder. Here is this cow-pen. Here we bind this she-calf carefully. According to names, we are enriched by you. Svāhā. (Hail !).

Varieties of Pairs (Blessings)

IV.39.1 On earth all the beings bow in homage to the fire -divine. Thus he thrives. As on earth they bow in homage to the fire-divine, so may the attainments (of my heart's desires) bow down to me.

IV.39.2 Earth is milch-cow; the fire-divine is her calf. May she, with the fire-divine as her calf, yield milk to me as food, vigour, fulfilment of my desires, long-life (as the foremost thing), offspring, nourishment and riches. Svāhā. (Hail !)

IV.39.3 In the midspace all the being bow in homage to the wind. Thus he thrives. As in the midspace, they bow in homage to the wind, so may the attainments (of my heart's desires) bow down to me.

IV.39.4 The midspace is a milch-cow; the wind is her calf. May she, with wind as her calf, yield milk to me as food, vigour, fulfillment of my desires, long life as the foremost thing, offspring, nourishment and riches. Svāhā.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

दिव्या॑दित्याय॒ सम॑नमन्त्स॒ आभ्रो॑त् ।
यथा॑ दिव्या॑दित्याय॒ सम॑नमन्नेवा॒ मह्यं॑ सं॒नमः॒ सं न॑मन्तु ॥५॥
यौर्धे॑नुस्तस्या॑ आदि॒त्यो व॒त्सः । सा म॑ आदि॒त्येन॑ व॒त्सेने॒षमू॒र्जं कामं॑ दुहाम् ।
आयुः॑ प्र॒थमं॑ प्र॒जां पोषं॑ र॒यिं स्वाहा॑ ॥६॥
दिक्षु॒ च॒न्द्राय॒ सम॑नमन्त्स॒ आभ्रो॑त् ।
यथा॑ दिक्षु॒ च॒न्द्राय॒ सम॑नमन्नेवा॒ मह्यं॑ सं॒नमः॒ सं न॑मन्तु ॥७॥
दिशो॑ धे॒नव॒स्तासां॑ च॒न्द्रो व॒त्सः । ता मे॑ च॒न्द्रेण॑ व॒त्सेने॒षमू॒र्जं कामं॑ दुहाम् ।
आयुः॑ प्र॒थमं॑ प्र॒जां पोषं॑ र॒यिं स्वाहा॑ ॥८॥
अ॒ग्नावि॒ग्निश्च॑रति॒ प्रवि॑ष्ट ऋषी॑णां पु॒त्रो अ॑भिशस्ति॒पा उ॑ ।
न॒म॒स्का॒रेण॒ नम॑सा ते जुहोमि॒ मा दे॒वानां॑ मिथु॒या क॑र्म॒ भा॒गम् ॥९॥
हृ॒दा पू॒तं मन॑सा जातवेदो॒ विश्वा॑नि देव व॒युना॑नि वि॒द्वान् ।
स॒त्तास्या॑नि॒ तव॑ जातवेदस्तेभ्यो॑ जुहोमि॒ स जु॑षस्व हव्यम् ॥१०॥

दि॒वि । आ॒दि॒त्याय॑ । सम् । अ॒न॒म॒न् । सः । आ॒भ्नो॒त् ।
यथा॑ । दि॒वि । आ॒दि॒त्याय॑ । स॒म्ऽअन॑मन् । ए॒व । मह्य॑म् । स॒म्ऽनमः॑ । सम् । न॒म॒न्तु॒ ॥ ५ ॥
द्यौः । धे॒नुः । तस्याः॑ । आ॒दि॒त्यः । व॒त्सः । सा । मे॒ । आ॒दि॒त्येन॑ । व॒त्सेन॑ । इष॑म् । ऊर्ज॑म् ।
काम॑म् । दु॒हा॒म् । आयुः॑ । प्र॒थ॒मम् । प्र॒ऽजाम् । पोष॑म् । र॒यिम् । स्वाहा॑ ॥ ६ ॥
दि॒क्षु । च॒न्द्राय॑ । सम् । अ॒न॒म॒न् । सः । आ॒भ्नो॒त् ।
यथा॑ । दि॒क्षु । च॒न्द्राय॑ । स॒म्ऽअन॑मन् । ए॒व । मह्य॑म् । स॒म्ऽनमः॑ । सम् । न॒म॒न्तु॒ ॥ ७ ॥
दिशः॑ । धे॒नवः॑ । तासा॑म् । च॒न्द्रः । व॒त्सः । ताः । मे॒ । च॒न्द्रेण॑ । व॒त्सेन॑ । इष॑म् । ऊर्ज॑म् ।
काम॑म् । दु॒हा॒म् । आयुः॑ । प्र॒थ॒मम् । प्र॒ऽजाम् । पोष॑म् । र॒यिम् । स्वाहा॑ ॥ ८ ॥
अ॒ग्नौ । अ॒ग्निः । च॒र॒ति॒ । प्रऽवि॑ष्टः । ऋषी॑णाम् । पु॒त्रः । अ॒भि॒ऽश॒स्ति॒ऽपाः । ऊं इति॑ ।
न॒मः॒ऽका॒रेण॑ । नम॑सा । ते॒ । जु॒हो॒मि॒ । मा । दे॒वाना॑म् । मि॒थु॒या । क॒र्म॒ । भा॒गम् ॥ ९ ॥
हृ॒दा । पू॒तम् । मन॑सा । जा॒त॒ऽवे॒दः॒ । विश्वा॑नि । दे॒व॒ । व॒युना॑नि । वि॒द्वान् ।
स॒त्त । आ॒स्या॑नि । तव॑ । जा॒त॒ऽवे॒दः॒ । तेभ्यः॑ । जु॒हो॒मि॒ । सः । जु॒ष॒स्व॒ । ह॒व्यम् ॥१०॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

IV.39.5 In the space, all the beings bow in homage to the sun. Thus he thrives. As in the space, they bow in homage to the sun, so the attainments (of my heart's desires) bow down to me.

IV.39.6 The space is a milch-cow; the sun is her calf. May she, with the sun as her calf, yield milk to me as food, vigour, fulfillment of my desires, long life as the foremost thing, offspring, nourishment and riches. Svāhā.

IV.39.7 In the regions of heaven, all the beings bow in homage to the moon. Thus he thrives. As in the regions of heaven, they bow in homage to the moon, so may the attainments of my heart's desire bow down to me.

IV.39.8 The regions of heaven are milch-cows. The moon is their calf. May they, with the moon as their calf, yield milk to me as food, vigour long life and riches. Svāhā.

IV.39.9 The fire-divine moves about, enters into the sacrificial fire. He is the son of seers and also protector from ignomy. I offer oblations to you with food and reverence. May we never deprive the enlightened ones of their due share.

IV.39.10 O knower of all beings, O Lord, you know all the actions and conducts (of men). O knower of all, seven are your mouths. To them, I offer oblations purified with heart and mind. As such, may you be pleased with and enjoy this oblation.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(४०) चत्वारिंशं सूक्तम्

(१-८) अष्टर्चस्यास्य सूक्तस्य शुक्र ऋषिः । सामान्यतः सर्वासामृचामातवेदाः, विशेषतश्च—(१) प्रथमर्चोऽग्निः, (२) द्वितीयाया यमः, (३) तृतीयाया वरुणः, (४) चतुर्थ्याः सोमः, (५) पञ्चम्या भूमिः, (६) षष्ठ्या वायुः, (७) सप्तम्याः सूर्यः, (८) अष्टम्याश्च ब्रह्म देवताः । (१, ३-७) प्रथमायास्तृतीयादिपञ्चानाञ्च त्रिष्टुप्, (२) द्वितीयाया जगती, (८) अष्टम्याश्च पुरोऽतिशक्करीपादयुग्जगती छन्दांसि ॥

ये पुरस्ताज्जुह्वति जातवेदः प्राच्या दिशोऽभिदासन्त्यस्मान् ।
अग्निमृत्वा ते पराञ्चो व्यथन्तां प्रत्यगेनान्प्रतिसरेण हन्मि ॥१॥
ये दक्षिणतो जुह्वति जातवेदो दक्षिणाया दिशोऽभिदासन्त्यस्मान् ।
यममृत्वा ते पराञ्चो व्यथन्तां प्रत्यगेनान्प्रतिसरेण हन्मि ॥२॥
ये पश्चाज्जुह्वति जातवेदः प्रतीच्या दिशोऽभिदासन्त्यस्मान् ।
वरुणमृत्वा ते पराञ्चो व्यथन्तां प्रत्यगेनान्प्रतिसरेण हन्मि ॥३॥
य उत्तरतो जुह्वति जातवेद उदीच्या दिशोऽभिदासन्त्यस्मान् ।
सोममृत्वा ते पराञ्चो व्यथन्तां प्रत्यगेनान्प्रतिसरेण हन्मि ॥४॥
येऽधस्ताज्जुह्वति जातवेदो ध्रुवाया दिशोऽभिदासन्त्यस्मान् ।
भूमिमृत्वा ते पराञ्चो व्यथन्तां प्रत्यगेनान्प्रतिसरेण हन्मि ॥५॥
येऽन्तरिक्षाज्जुह्वति जातवेदो व्यध्वाया दिशोऽभिदासन्त्यस्मान् ।
वायुमृत्वा ते पराञ्चो व्यथन्तां प्रत्यगेनान्प्रतिसरेण हन्मि ॥६॥

ये । पुरस्तात् । जुह्वति । जातऽवेदः । प्राच्याः । दिशः । अभिऽदासन्ति । अस्मान् । अग्निम् । ऋत्वा । ते । पराञ्चः । व्यथन्ताम् । प्रत्यक् । एनान् । प्रतिऽसरेण । हन्मि ॥

ये । दक्षिणतः । जुह्वति । जातऽवेदः । दक्षिणायाः । दिशः । अभिऽदासन्ति । अस्मान् । यमम् । ऋत्वा । ते । पराञ्चः । व्यथन्ताम् । प्रत्यक् । एनान् । प्रतिऽसरेण । हन्मि ॥ २ ॥

ये । पश्चात् । जुह्वति । जातऽवेदः । प्रतीच्याः । दिशः । अभिऽदासन्ति । अस्मान् । वरुणम् । ऋत्वा । ते । पराञ्चः । व्यथन्ताम् ।। प्रत्यक् । एनान् । प्रतिऽसरेण । हन्मि ॥३॥

ये । उत्तरतः । जुह्वति । जातऽवेदः । उदीच्याः । दिशः । अभिऽदासन्ति । अस्मान् । सोमम् । ऋत्वा । ते । पराञ्चः । व्यथन्ताम् । प्रत्यक् । एनान् । प्रतिऽसरेण । हन्मि ॥ ४ ॥

ये । अधस्तात् । जुह्वति । जातऽवेदः । ध्रुवायाः । दिशः । अभिऽदासन्ति । अस्मान् । भूमिम् । ऋत्वा । ते । पराञ्चः । व्यथन्ताम् । प्रत्यक् । एनान् । प्रतिऽसरेण । हन्मि ॥ ५ ॥

ये । अन्तरिक्षात् । जुह्वति । जातऽवेदः । विऽअध्वायाः । दिशः । अभिऽदासन्ति । अस्मान् । वायुम् । ऋत्वा । ते । पराञ्चः । व्यथन्ताम् । प्रत्यक् । एनान् । प्रतिऽसरेण । हन्मि ॥ ६ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Miscellaneous Divinities

IV.40.1 O Jātavedas (knower of all), those who challenge us from the front and want to enslave us from the eastern region, may they turn back, go to the fire and suffer pain. I drive them back with my counter-attack.

IV.40.2 O Jātavedas (knower of all), those who challenge us from right and want to enslave us from the southern region, may they turn back, go to the ordainer and suffer pain. I drive them back with my counter-attack.

IV.40.3 O Jātavedas (knower of all), those who challenge us from left and want to enslave us from the western region, may they turn back, go to the ocean and suffer pain. I drive them back with my counter-attack.

IV.40.4 O Jātavedas (knower of all), those who challenge us from left and want to enslave us from the northern region, may they turn back, go to the moon and suffer pain. I drive them back with my counter-attack.

IV.40.5 O Jātavedas (knower of all), those who challenge us from nadir and want to enslave us from the downward region, may they turn back, go to the earth and suffer pain. I drive them back with my counter-attack.

IV.40.6 O Jātavedas (knower of all), those who challenge us from the midspace and want to enslave us from the pathless region, may they turn back, go to the wind and suffer pain. I drive them back with my counter-attack.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

य उपरिष्टाज्जुहोति जातवेद ऊर्ध्वायां दिशोऽभिदासन्त्यस्मान् ।
सूर्यमृत्वा ते पराञ्चो व्यथन्तां प्रत्यगेनान्प्रतिसरेण हन्मि ॥७॥
ये दिशामन्तर्देशेभ्यो जुहोति जातवेदः सर्वाभ्यो दिग्भ्योऽभिदासन्त्यस्मान् ।
ब्रह्मत्वा ते पराञ्चो व्यथन्तां प्रत्यगेनान्प्रतिसरेण हन्मि ॥८॥

ये । उपरिष्टात् । जुहोति । जातऽवेदः । ऊर्ध्वायाः । दिशः । अभिऽदासन्ति । अस्मान् ।
सूर्यम् । कृत्वा । ते । पराञ्चः । व्यथन्ताम् । प्रत्यक् । एनान् । प्रतिऽसरेण । हन्मि ॥ ७ ॥
ये । दिशाम् । अन्तःऽदेशेभ्यः । जुहोति । जातऽवेदः । सर्वाभ्यः । दिक्ऽभ्यः । अभिऽदासन्ति ।
अस्मान् । ब्रह्म । कृत्वा । ते । पराञ्चः । व्यथन्ताम् । प्रत्यक् । एनान् । प्रतिऽसरेण । हन्मि ॥ ८ ॥

॥ इति चतुर्थं काण्डम् ॥
[चतुर्थकाण्डे सूक्तानि ४०, ऋचः ३२४]

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

IV.40.7 O Jātavedas (knower of all), those who challenge us from zenith and want to enslave us from the upward region, may they turn back, go to the sun and suffer pain. I drive them back with my counter-attack.

IV.40.8 O Jātavedas (knower of all), those who challenge us from intermediate directions and who want to enslave us from all the regions, may they turn back, go to the Lord supreme and suffer pain. I drive them back with my counter-attack.

Here ends Kāṇḍa IV

Hymns 40 - Verses 324

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Kānda V

पञ्चमं काण्डम्

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

अथ पञ्चमं काण्डम् ॥

(१) प्रथमं सूक्तम्

(१-९) नवर्चस्यास्य सूक्तस्य बृहद्दिवोऽथर्वा ऋषिः । वरुणो देवता । (१) प्रथमर्चः पराबृहती त्रिष्टुप्, (२-६, ८) द्वितीयादिपञ्चानामष्टम्याश्च त्रिष्टुप्, (७) सप्तम्या विराट् त्रिष्टुप्, (९) नवम्याश्च त्र्यवसाना षट्पदात्यष्टिश्छन्दांसि ॥

ऋधङ्मन्त्रो योनिं य आबभूवामृतासुर्वर्धमानः सुजन्मा ।
अदब्धासुर्भ्राजमानोहेव त्रितो धर्ता दाधार त्रीणि ॥१॥
आ यो धर्माणि प्रथमः ससाद ततो वपूंषि कृणुषे पुरूणि ।
धास्युर्योनिं प्रथम आ विवेशा यो वाचमनुदितां चिकेत ॥२॥
यस्ते शोकाय तन्वं रिरेच क्षरद्धिरण्यं शुचयोनु स्वाः ।
अत्रा दधेते अमृतानि नामास्मे वस्त्राणि विश एरयन्ताम् ॥३॥
प्र यदेते प्रतरं पूर्व्य गुः सदःसद आतिष्ठन्तो अजुर्यम् ।
कविः शुषस्य मातरा रिहाणे जाम्यै धुर्यं पतिमेरयेथाम् ॥४॥
तदू षु ते महत्पृथुज्मन्नमः कविः काव्येना कृणोमि ।
यत्सम्यञ्चावभियन्तावभि क्षामत्रा मही रोधचक्रे वावृधेते ॥५॥

ऋधक्ऽमन्त्रः । योनिम् । यः । आऽबभूव । अमृतऽअसुः । वर्धमानः । सुऽजन्मा ।
अदब्धऽअसुः । भ्राजमानः । अहाऽइव । त्रितः । धर्ता । दाधार । त्रीणि ॥ १ ॥
आ । यः । धर्माणि । प्रथमः । ससाद । ततः । वपूंषि । कृणुषे । पुरूणि । धास्युः ।
योनिम् । प्रथमः । आ । विवेश । आ । यः । वाचम् । अनुदिताम् । चिकेत ॥ २ ॥
यः । ते । शोकाय । तन्वम् । रिरेच । क्षरत् । हिरण्यम् । शुचयः । अनु । स्वाः ।
अत्र । दधेते इति । अमृतानि । नाम । अस्मे इति । वस्त्राणि । विशः । आ । ईरयन्ताम् ॥
प्र । यत् । एते । प्रऽतरम् । पूर्व्यम् । गुः । सदःऽसदः । आऽतिष्ठन्तः । अजुर्यम् ।
कविः । शुषस्य । मातरा । रिहाणे इति । जाम्यै । धुर्यम् । पतिम् । आ । ईरयेथाम् ॥ ४ ॥
तत् । ऊँ इति । सु । ते । महत् । पृथुऽज्मन् । नमः । कविः । काव्येन । कृणोमि ।
यत् । सम्यञ्चौ । अभिऽयन्तौ । अभि । क्षाम् । अत्र । मही इति । रोधचक्रे इति रोधऽचक्रे ।
ववृधेते इति ॥ ५ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Varuṇaḥ

V.1.1 He, who meditating on truth, enters the womb, full of undying life force, always growing, of noble birth, full of unsuppressible life force and shining like days, sustainer in three (Trīta) ways sustains the three

V.1.2 He, who first obtains the qualities, and there-after adopts various forms, eager to support, enters his birth place first; he, who understands the speech yet unspoken.

V.1.3 He, who for your brightening has delivered your body, radiant as if molten gold, according to his own brightness; here both of them bestow immortal names; may the people provide clothing for this (child).

V.1.4 To whom, these old and ancient have gone, each occupying his imperishable dwelling, to Him, O you broad-going one, I, a poet, pay my great homage with my poetry.

V.1.5 May those two, who moving in the same direction, moving forward, coming to an obstructing eddy, wax mightily, here on earth, the mothers of power, full of affection (may the kissing mothers of the bards beloved), be able to find a seer and capable husband for the sister.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

सप्त मर्यादाः कवयस्ततक्षुस्तासामिदेकामभ्यंहुरो गात्।
आयोर्ह स्कम्भ उपमस्य नीडे पथां विसर्गे धरुणेषु तस्थौ ॥६॥
उतामृतासुर्व्रत एमि कृण्वन्नसुरात्मा तन्वस्तत्सुमद्गुः।
उत वा शक्रो रत्नं दधात्यूर्जया वा यत्सचते हविर्दाः ॥७॥
उत पुत्रः पितरं क्षत्रमीडे ज्येष्ठं मर्यादमह्रयन्त्स्वस्तये।
दर्शन्नु ता वरुण यास्ते विष्ठा आवव्रर्ततः कृणवो वपूंषि ॥८॥
अर्धमर्धेन पयसा पृणक्ष्यर्धेन शुष्म वर्धसे असुर ।
अविं वृधाम शम्मियं सखायं वरुणं पुत्रमदित्या इषिरम्।
कविशस्तान्यस्मै वपूंष्यवोचाम रोदसी सत्यवाचा ॥९॥

सप्त। मर्यादाः। कवयः। ततक्षुः। तासाम्। इत्। एकाम्। अभि। अंहुरः। गात्।
आयोः। ह। स्कम्भः। उपमस्य। नीडे। पथाम्। विऽसर्गे। धरुणेषु। तस्थौ ॥६॥
उत। अमृतऽअसुः। व्रतः। एमि। कृण्वन्। असुः। आत्मा। तन्वः। तत्। सुमत्ऽगुः।
उत। वा। शक्रः। रत्नम्। दधाति। ऊर्जया। वा। यत्। सचते। हविःऽदाः ॥ ७ ॥
उत। पुत्रः। पितरम्। क्षत्रम्। ईडे। ज्येष्ठम्। मर्यादम्। अह्वयन्। स्वस्तये।
दर्शन्। नु। ताः। वरुण। याः। ते। विऽस्थाः। आऽववर्ततः। कृणवः। वपूंषि ॥ ८ ॥
अर्धम्। अर्धेन। पयसा। पृणक्षि। अर्धेन। शुष्म। वर्धसे। असुर।
अविम्। वृधाम। शम्मियम्। सखायम्। वरुणम्। पुत्रम्। अदित्याः। इषिरम्।
कविऽशस्तानि। अस्मै। वपूंषि। अवोचाम। रोदसी इति। सत्यऽवाचा ॥ ९ ॥

(२) द्वितीयं सूक्तम्

(१-९) नवर्चस्यास्य सूक्तस्य बृहद्दिवोऽथर्वा ऋषिः। वरुणो देवता। (१-८) प्रथमाद्यष्टर्चा त्रिष्टुप्, (९) नवम्याश्च भुरिक्पराऽतिजागता त्रिष्टुप् छन्दसी ॥

तदिदास भुवनेषु ज्येष्ठं यतो जज्ञ उग्रस्त्वेषनृम्णः ।
सद्यो जज्ञानो नि रिणाति शत्रूननु यदेनं मदन्ति विश्व ऊमाः ॥१॥

तत्। इत्। आस। भुवनेषु। ज्येष्ठम्। यतः। जज्ञे। उग्रः। त्वेषऽनृम्णः।
सद्यः। जज्ञानः। नि। रिणाति। शत्रून्। अनु। यत्। एनम्। मदन्ति। विश्वे। ऊमाः ॥ १ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

V.1.6 Men with vision (kavi) have fashioned seven ways of proper conduct. A distressed person has to follow one of them. That becomes a pillar of support for his life; it stands, where the paths divide in a nearby and firm shelter. (Also Ṛg. X.5.6)

V.1.7 Observing my vows firmly, I go on with immortal spirit. Life, soul and body become of good quality by that, which the capable Lord assigns as jewels or which the offerer of oblations receives as vigour.

V.1.8 The son praises his father who protects him from injury; and they call the eldest as the arbiter for well-being. O venerable Lord, may you show us what are your revelations. You, verily, make the various forms moving in circles.

V.1.9 Half you fill with water; O wise one, with half you augment power. We exalt the venerable Lord, the protector; capable, our friend, and the lively son of the existence indivisible. O heaven and earth of true word, we have spoken of his various forms as suggested by the seers (poets).

Varunaḥ

V.2.1 That (Brahman) verily has been the best and eldest in all the worlds, where from the fiery and fierce (sun), rich in radiance, is first born. As soon as born, he overcomes the foes, he is the one in whom all creatures feel happy and delighted. (Also Ṛg. X.120.1)

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

वावृधानः शवसा भूर्योजाः शत्रुर्दासाय भियसं दधाति ।
अव्यनच्च व्यनच्च सस्नि सं ते नवन्त प्रभृता मदेषु ॥२॥
त्वे क्रतुमपि पृञ्चन्ति भूरि द्विर्यदेते त्रिर्भवन्त्यूमाः ।
स्वादोः स्वादीयः स्वादुना सृजा समदः सु मधु मधुनाभि योधीः ॥३॥
यदिं चित्नु त्वा धना जयन्तं रणेरणे अनुमदन्ति विप्राः ।
ओजीयः शुष्मिन्त्स्थिरमा तनुष्व मा त्वा दभन्दुरेवासः कशोकाः ॥४॥
त्वया वयं शाशमहे रणेषु प्रपश्यन्तो युधेन्यानि भूरि ।
चोदयामि ते आयुधा वचोभिः सं ते शिशामि ब्रह्मणा वयांसि ॥५॥
नि तदधिषेवरे परे च यस्मिन्नाविथावसा दुरोणे ।
आ स्थापयत मातरं जिगत्नुमतं इन्वत कर्वराणि भूरि ॥६॥
स्तुष्व वर्ष्मन्पुरुवर्त्मानं समृभ्वाणमिनतममासमाप्त्यानाम् ।
आ दर्शति शवसा भूर्योजाः प्र सक्षति प्रतिमानं पृथिव्याः ॥७॥

ववृधानः । शवसा । भूरिऽओजाः । शत्रुः । दासाय । भियसम् । दधाति ।
अविऽअनत् । च । विऽअनत् । च । सस्नि । सम् । ते । नवन्त । प्रऽभृता । मदेषु ॥ २ ॥
त्वे इति । क्रतुम् । अपि । पृञ्चन्ति । भूरि । द्विः । यत् । एते । त्रिः । भवन्ति । ऊमाः ।
स्वादोः । स्वादीयः । स्वादुना । सृज । सम् । अदः । सु । मधु । मधुना । अभि । योधीः ॥ ३ ॥
यदिं । चित् । नु । त्वा । धना । जयन्तम् । रणेऽरणे । अनुऽमदन्ति । विप्राः ।
ओजीयः । शुष्मिन् । स्थिरम् । आ । तनुष्व । मा । त्वा । दभन् । दुःऽएवासः । कशोकाः ॥ ४ ॥
त्वया । वयम् । शाशमहे । रणेषु । प्रऽपश्यन्तः । युधेन्यानि । भूरि ।
चोदयामि । ते । आयुधा । वचःऽभिः । सम् । ते । शिशामि । ब्रह्मणा । वयांसि ॥ ५ ॥
नि । तत् । दधिषे । अवरे । परे । च । यस्मिन् । आविथ । अवसा । दुरोणे ।
आ । स्थापयत । मातरम् । जिगत्नुम् । अतः । इन्वत । कर्वराणि । भूरि ॥ ६ ॥
स्तुष्व । वर्ष्मन् । पुरुऽवर्त्मानम् । सम् । ऋभ्वाणम् । इनऽतमम् । आप्तम् । आप्यानाम् ।
आ । दर्शति । शवसा । भूरिऽओजाः । प्र । सक्षति । प्रतिऽमानम् । पृथिव्याः ॥ ७ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

V.2.2 Grown mighty in strength, with powerful vigour, our resplendent Lord implants fear in the heart of malignant. Both the worlds, inanimate and animate are readily one by him. Happy in your exhilaration, all creatures sing their praises and pay homage. (Also Ṛg. X.120.2)

V.2.3 All devotees offer adoration and concentrate on you, at times, twice or thrice. May you blend a more tasteful one to the tasty and savoury. May you mix honey with honey to make it further exhilarating. (Also Ṛg. X.120.3)

V.2.4 Verily, the pious sages praise you, O giver of wealth in your repeated wars and contests. O omnipotent God, may you extend your firmness; may not malignant and wicked ever harm you. (Also Ṛg. X.120.4)

V.2.5 Through your help, we destroy our foes in halls; we bravely face the numerous opponents against whom we have to fight. I evoke you with my prayful words with full reliance in your weapons. I consecrate the food grains. (Also Ṛg. X.120.5)

V.2.6 I praise Him, who is worthy of praise, multiform, vast, supreme, most accessible of the accessible ones; he strikes with might the seven types of clouds (or seven evil impulses). He verily subdues many opposing arts. (Also Ṛg. X.120.6)

V.2.7 You bestow lower (i.e., material) and higher (i.e., the spiritual) wealth both, to the houses of your devotee, whom you love and provide protection, you maintain the two ever-revolving Mothers (Earth and the Sun) in dynamic equilibrium, and with glory, you accomplish many wondrous deeds. (Also Ṛg. X.120.7)

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

इमा ब्रह्म बृहद्दिवः कृणवदिन्द्राय शूषमग्रियः स्वर्षाः ।
महो गोत्रस्य क्षयति स्वराजा तुरश्चिद्विश्वमर्णवत्तपस्वान् ॥८॥
एवा महान्बृहद्दिवो अथर्वावोचत्स्वां तन्वमिन्द्रमेव ।
स्वसारौ मातरिश्वरी अग्रिप्रे हिन्वन्ति चैने शवसा वर्धयन्ति च ॥९॥

इमा । ब्रह्म । बृहत्ऽदिवः । कृणवत् । इन्द्राय । शूषम् । अग्रियः । स्वःऽसाः ।
महः । गोत्रस्य । क्षयति । स्वऽराजा । तुरः । चित् । विश्वम् । अर्णवत् । तपस्वान् ॥८॥
एव । महान् । बृहत्ऽदिवः । अथर्वा । अवोचत् । स्वाम् । तन्वम् । इन्द्रम् । एव ।
स्वसारौ । मातरिश्वरी इति । अग्रिप्रे इति । हिन्वन्ति । च । एने इति । शवसा । वर्धयन्ति । च ॥

(३) तृतीयं सूक्तम्

(१-११) एकादशर्चस्यास्य सूक्तस्य बृहद्दिवोऽथर्वा ऋषिः । (१-२) प्रथमाद्वितीययोरृक्चोर्विंहव्योऽग्निः, (३-४) तृतीया-चतुर्थ्योर्देवाः, (५) पञ्चम्या द्रविणोदादयः, (६, ९-१०) षष्ठीनवमीदशमीनां विश्वे देवाः, (७) सप्तम्याः सोमः, (८, ११) अष्टम्येकादश्योश्चेन्द्रो देवताः । (१, ३-९, ११) प्रथमर्चस्तृतीयादिसप्तानामेकादशानाञ्च त्रिष्टुप्, (२) द्वितीयाया भुरिक्त्रिष्टुप्, (१०) दशम्याश्च विराट्पुरस्ताद्बृहती छन्दांसि ॥

ममाग्ने वर्चो विहवेष्वस्तु वयं त्वेन्धानास्तन्वं पुषेम ।
मह्यं नमन्तां प्रदिशश्चतस्रस्त्वयाध्यक्षेण पृतना जयेम ॥१॥
अग्ने मन्युं प्रतिनुदन्परेषां त्वं नो गोपाः परि पाहि विश्वतः ।
अपाञ्चो यन्तु निवता दुरस्यवोमैषां चित्तं प्रबुधां वि नेशत् ॥२॥
मम देवा विहवे सन्तु सर्व इन्द्रवन्तो मरुतो विष्णुरग्निः ।
ममान्तरिक्षमुरुलोकमस्तु मह्यं वातः पवतां कामायास्मै ॥३॥

मम । अग्ने । वर्चः । विऽहवेषु । अस्तु । वयम् । त्वा । इन्धानाः । तन्वम् । पुषेम ।
मह्यम् । नमन्ताम् । प्रऽदिशः । चतस्रः । त्वया । अधिऽअक्षेण । पृतनाः । जयेम ॥ १ ॥
अग्ने । मन्युम् । प्रतिऽनुदन् । परेषाम् । त्वम् । नः । गोपाः । परि । पाहि । विश्वतः ।
अपाञ्चः । यन्तु । निऽवता । दुरस्यवः । अमा । एषाम् । चित्तम् । प्रऽबुधाम् । वि । नेशत् ॥ २ ॥
मम । देवाः । विऽहवे । सन्तु । सर्वे । इन्द्रऽवन्तः । मरुतः । विष्णुः । अग्निः ।
मम । अन्तरिक्षम् । उरुऽलोकम् । अस्तु । मह्यम् । वातः । पवताम् । कामाय । अस्मै ॥ ३ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

V.2.8 The wisest, the foremost, the most enlightened person repeats these prayers to gratify the Lord of resplendence. He dominates over the great self-luminous folds of regions and throws open all his doors of divine knowledge and treasure. (Also Ṛg. X.120.8)

V.2.9 Thus the great and most enlightened one, the divine wisdom repeats his praise to our Lord on resplendence. The spotless sisters, the streaming channels of consciousness, who are his mothers go to Lord of resplendence, speak high of Him and impel Him onward (for our support). (Also Ṛg. X.120.9)

Agniḥ

V.3.1 O fire divine, may there be glory for me in battles; enkindling you, may we develop our body. May all the four mid-regions bow to me; with you as our leader, may we conquer the invading hordes. (Also Ṛg. X.128.1)

V.3.2 O fire divine, diminishing the enthusiasm of (our) opponents and becoming our protector, may you guard us on all sides. May those vile persons, who deserve to be kept at distance, go down. May their thinking power be lost, even when they are awake. (Also Ṛg. X.128.6)

Devāḥ

V.3.3 May all the bounties of Nature be on my side in the battle - the cloud-bearing winds led by the resplendent lightning, the sun and the fire. May the extensive mid-space be mine. May the wind blow for fulfilment of my this desire. (Also Ṛg. X.128.2)

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

मह्यं॑ यजन्तां॒ मम॒ यानी॒ष्टाकू॑तिः स॒त्या मन॑सो मे अस्तु ।
एनो॒ मा नि गां॑ कत॒मच्च॒नाहं॑ विश्वे॑ दे॒वा अ॒भि र॑क्षन्तु मे॒ह ॥४॥
मयि॑ दे॒वा द्र॑विण॒मा य॑जन्तां॒ मय्या॒शीर॑स्तु॒ मयि॑ दे॒वहू॑तिः ।
दैवा॒ होता॑रः सनिषन्न॒ एत॑दरि॒ष्टाः स्याम॑ त॒न्वा॑ सु॒वीरा॑ः ॥५॥
दैवी॑ः षड्वी॒रुरु॑ नः कृणोत॒ विश्वे॑ देवास इ॒ह मा॑दयध्वम् ।
मा नो॑ विददभि॒भा मो अ॑शस्ति॒मा नो॑ विददघ॒जि॒ना द्वेष्या॒ या ॥६॥
ति॒स्रो दे॒वीर्म॑हि॒ नः॒ शर्म॑ यच्छत प्र॒जायै॑ नस्तन्वे॒३॒॑ यच्च॑ पु॒ष्टम् ।
मा हा॑स्महि प्र॒जया॒ मा त॒नूभि॒र्मा र॑धाम द्विष॒ते सो॑म राजन् ॥७॥
उ॒रु॒व्यचा॑ नो महि॒षः शर्म॑ यच्छत्व॒स्मिन्ह॒वे पु॑रुहू॒तः पु॑रुक्षु ।
स नः॑ प्र॒जायै॑ हर्यश्व मृ॒डेन्द्र॒ मा नो॑ रीरिषो॒ मा परा॑ दाः ॥८॥
धा॒ता वि॑धा॒ता भुव॑नस्य॒ यस्पति॑र्दे॒वः स॑वि॒ताभि॑मातिषा॒हः ।
आ॒दि॒त्या रु॒द्रा अ॒श्विनो॒भा दे॒वाः पा॑न्तु॒ यज॑मानं नि॒र्ऋ॒थात् ॥९॥

मह्यम् । यजन्ताम् । मम । यानिं । इष्टा । आऽकूतिः । सत्या । मनसः । मे । अस्तु ।
एनः । मा । नि । गाम् । कतमत् । चन । अहम् । विश्वे । देवाः । अभि । रक्षन्तु । मा । इह ॥ ४ ॥
मयिं । देवाः । द्रविणम् । आ । यजन्ताम् । मयिं । आऽशीः । अस्तु । मयिं । देवऽहूतिः ।
दैवाः । होतारः । सनिषन् । नः । एतत् । अरिष्टाः । स्याम । तन्वा । सुऽवीराः ॥ ५ ॥
दैवीः । षट् । उर्वीः । उरु । नः । कृणोत । विश्वे । देवासः । इह । मादयध्वम् ।
मा । नः । विदत् । अभिऽभाः । मो इति । अशस्तिः । मा । नः । विदत् । वृजिना । द्वेष्या । या ॥६॥
तिस्रः । देवीः । महि । नः । शर्म । यच्छत । प्रऽजायै । नः । तन्वे । यत् । च । पुष्टम् ।
मा । हास्महि । प्रऽजया । मा । तनूभिः । मा । रधाम । द्विषते । सोम । राजन् ॥ ७ ॥
उरुऽव्यचाः । नः । महिषः । शर्म । यच्छतु । अस्मिन् । हवे । पुरुऽहूतः । पुरुऽक्षु ।
सः । नः । प्रऽजायै । हरिऽअश्व । मृड । इन्द्र । मा । नः । रिरिषः । मा । परा । दाः ॥ ८ ॥
धाता । विऽधाता । भुवनस्य । यः । पतिः । देवः । सविता । अभिमातिऽसहः ।
आदित्याः । रुद्राः । अश्विना । उभा । देवाः । पान्तु । यजमानम् । निःऽऋथात् ॥ ९ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

V.3.4 Whatever are pleasing to me, let those be offered to me. Let the intense wish of my heart come true. May I not be addicted to any vice. May all the bounties of Nature protect me here from all the sides. (Also Ṛg. X.128.4)

Draviṇodāḥ

V.3.5 May the bounties of Nature bestow wealth on me. May I have the blessings of the enlightened ones and the power to invoke them. May the divine invokers grant this to us. May we be unharmed in body and have good sons. (Also Ṛg. X.128.3)

Viśvedevaḥ

V.3.6 O divine six extensive quarters, may you make wide space for us. O all the enlightened ones, revel here. May not any defeat come to us, nor ill-fame; may not the hateful sin come to us. (Also Ṛg. X.128.5)

Somaḥ

V.3.7 O you three divinities, may you grant us great happiness and all that which is nourishing for our bodies and for our off-springs. May we not be deprived of children, our own bodies. O blissful lustrous Lord, may we not be subdued by our foes.

Indraḥ

V.3.8 May the great Lord having immense power, invoked respecfully at the sacrifice, grant us happiness with plenty of food. O Lord of swift steeds, as such may you be gracious to our progeny. O resplendent Lord, may you not harass us. May you not leave us at the mercy of others.(Also Ṛg. X.128.8)

V.3.9 May the creator, the sustainer, and the inspirer Lord, who, the subduer of arrogant adversaries,is the Lord of all beings, old sages, adult sages, and both the divine healers protect (me) the sacrificer from perdition. (Also Ṛg. X.128.7)

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ये नः सपत्ना अप ते भवन्त्विन्द्राग्निभ्यामव बाधामहै एनान् ।
आदित्या रुद्रा उपरिस्पृशो न उग्रं चेत्तारमधिराजमक्रत ॥१०॥
अर्वाञ्चमिन्द्रममुतो हवामहे यो गोजिद्धनजिदश्वजिद्यः ।
इमं नो यज्ञं विहवे शृणोत्वस्माकमभूर्हरिश्च मेदी ॥११॥

ये । नः । सऽपत्नाः । अप । ते । भवन्तु । इन्द्राग्नऽभ्याम् । अव । बाधामहै । एनान् ।
आदित्याः । रुद्राः । उपरिऽस्पृशः । नः । उग्रम् । चेत्तारम् । अधिऽराजम् । अक्रत ॥ १० ॥
अर्वाञ्चम् । इन्द्रम् । अमुतः । हवामहे । यः । गोऽजित् । धनऽजित् । अश्वऽजित् । यः ।
इमम् । नः । यज्ञम् । विऽहवे । शृणोतु । अस्माकम् । अभूः । हरिऽअश्व । मेदी ॥ ११ ॥

(१) चतुर्थं सूक्तम्

(१-१०) दशर्चस्यास्य सूक्तस्य भृग्वङ्गिरा ऋषिः । कुष्ठो यक्ष्मनाशनश्च देवते । (१-४, ७-९) प्रथमादिचतुर्ऋचां सप्तम्यादितृचस्य चानुष्टुप्, (५) पञ्चम्या भुरिगनुष्टुप्, (६) षष्ठ्या गायत्री, (१०) दशम्याश्च उष्णिग्गर्भा निचृदनुष्टुप् छन्दांसि ॥

यो गिरिष्वजायथा वीरुधां बलवत्तमः । कुष्ठेहि तक्मनाशन तक्मानं नाशयन्नितः ॥१॥
सुपर्णसुवने गिरौ जातं हिमवतस्परि । धनैरभि श्रुत्वा यन्ति विदुर्हि तक्मनाशनम् ॥२॥
अश्वत्थो देवसदनस्तृतीयस्यामितो दिवि । तत्रामृतस्य चक्षणं देवाः कुष्ठमवन्वत ॥३॥

यः । गिरिषु । अजायथाः । वीरुधाम् । बलवत्ऽतमः ।
कुष्ठ । आ । इहि । तक्मऽनाशन । तक्मानम् । नाशयन् । इतः ॥ १ ॥
सुपर्णऽसुवने । गिरौ । जातम् । हिमऽवतः । परि ।
धनैः । अभि । श्रुत्वा । यन्ति । विदुः । हि । तक्मऽनाशनम् ॥ २ ॥
अश्वत्थः । देवऽसदनः । तृतीयस्याम् । इतः । दिवि ।
तत्र । अमृतस्य । चक्षणम् । देवाः । कुष्ठम् । अवन्वत ॥ ३ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Draviṇodā

V.3.10 May those who are our rivals, be away from us. With the help of the resplendent king and the adorable army chief, we drive them off. Old and adult sages, who are high above us, have made our over-lord formidable and conscientious. (Also Ṛg. X.128.9)

Indraḥ

V.3.11 We call the resplendent Lord from here to come hitherward, Him, who is conqueror of cows, conqueror of wealth and conqueror of horses. May he take note of our this sacrifice in the battle. O Lord of swift steeds, you have been our affectionate friend.

Cure for leprosy (Kuṣṭha–A skin disease)

V.4.1 O kuṣṭha (costus specious), you, who grow on the mountains, are the most potent among plants. O banisher of fever, may you come driving the fever away from here. (kuṣṭha is a plant used for cure of Takman–a type of skin-disease) (Takman = shrinking; name of disease or of a class of diseases accompanied by skin-eruptions)

V.4.2 Having heard that his kuṣṭha had grown on the snowy mountains, where eagles breed (or where the herbs with fine leaves grow), people throng with money, as they know for certain that this is the banisher of fever.

V.4.3 In the third heaven from here, there is the aśvattha (the holy fig tree, Ficus religiosa) tree, the seat of the enlightened ones. There the enlightened ones find the kuṣṭha plant just as an embodiment of immortality.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

हिरण्ययी नौरचरद्धिरण्यबन्धना दिवि ।
तत्रामृतस्य पुष्पं देवाः कुष्ठमवन्वत ॥४॥

हिरण्ययाः पन्थान आसन्नरित्राणि हिरण्ययाः ।
नावो हिरण्ययीरासन्याभिः कुष्ठं निरावहन् ॥५॥

इमं मे कुष्ठ पूरुषं तमा वह तं निष्कुरु । तमु मे अगदं कृधि ॥६॥
देवेभ्यो अधि जातोऽसि सोमस्यासि सखा हितः ।
स प्राणाय व्यानाय चक्षुषे मे अस्मै मृड ॥७॥
उदङ् जातो हिमवतः स प्राच्यां नीयसे जनम् ।
तत्र कुष्ठस्य नामान्युत्तमानि वि भेजिरे ॥८॥
उत्तमो नाम कुष्ठास्युत्तमो नाम ते पिता ।
यक्ष्मं च सर्वं नाशय तक्मानं चारसं कृधि ॥९॥

हिरण्ययी । नौः । अचरत् । हिरण्यऽबन्धना । दिवि ।
तत्र । अमृतस्य । पुष्पम् । देवाः । कुष्ठम् । अवन्वत ॥ ४ ॥

हिरण्ययाः । पन्थानः । आसन् । अरित्राणि । हिरण्ययाः ।
नावः । हिरण्ययीः । आसन् । याभिः । कुष्ठम् । निःऽआवहन् ॥ ५ ॥

इमम् । मे । कुष्ठ । पुरुषम् । तम् । आ । वह । तम् । निः । कुरु ।
तम् । ऊं इति । मे । अगदम् । कृधि ॥ ६ ॥

देवेभ्यः । अधि । जातः । असि । सोमस्य । असि । सखा । हितः ।
सः । प्राणाय । विऽआनाय । चक्षुषे । मे । अस्मै । मृड ॥ ७ ॥

उदङ् । जातः । हिमऽवतः । सः । प्राच्याम् । नीयसे । जनम् ।
तत्र । कुष्ठस्य । नामानि । उत्ऽउत्तमानि । वि । भेजिरे ॥ ८ ॥

उत्ऽउत्तमः । नाम । कुष्ठ । असि । उत्ऽउत्तमः । नाम । ते । पिता ।
यक्ष्मम् । च । सर्वम् । नाशय । तक्मानम् । च । अरसम् । कृधि ॥ ९ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

V.4.4 There moves a golden boat with golden tackle in heaven. There the enlightened ones find the kuṣṭha plant, the flower of immortality.

V.4.5 Golden are the (water) ways, golden are oars; golden are boats where with they carry the kuṣṭha.

V.4.6 O kuṣṭha, may you bring off this man of mine; may you relieve him; may you make this man of mine fully free from disease.

V.4.7 You are born from the bounties of Nature. You are a benign companion of Soma, the king of medicinal herbs. As such may you be gracious to inbreath, to through-breath and to the vision of this man of mine.

V.4.8 Grown in the north on the snowy mountain, you are carried east-ward to the people. There the kuṣṭha medicine comes to be used under various celebrated names.

V.4.9 O kuṣṭha, most celebrated by name you are; most celebrated by name is your father. May you drive away all wasting diseases and render fever powerless.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

शीर्षामयमुपहत्यामक्ष्योस्तन्वो३ रपः । कुष्ठस्तत्सर्वं निष्करद्वैव समह वृष्ण्यम् ॥१०॥

शीर्षऽआमयम् । उपऽहत्याम् । अक्ष्योः । तन्वः । रपः ।
कुष्ठः । तत् । सर्वम् । निः । करत् । दैवम् । समह । वृष्ण्यम् ॥ १० ॥

(५) पञ्चमं सूक्तम्

(१–९) नवर्चस्यास्य सूक्तस्याथर्वा ऋषिः । लाक्षा देवता । अनुष्टुप् छन्दः ॥

रात्री माता नभः पितार्यमा ते पितामहः ।
सिलाची नाम वा असि सा देवानामसि स्वसा ॥१॥
यस्त्वा पिबति जीवति त्रायसे पुरुषं त्वम् ।
भर्त्री हि शश्वतामसि जनानां च न्यञ्चनी ॥२॥
वृक्षंवृक्षमा रोहसि वृषण्यन्तीव कन्यला ।
जयन्ती प्रत्यातिष्ठन्ती स्परणी नाम वा असि ॥३॥
यद्दण्डेन यदिष्वा यद्वारुर्हरसा कृतम् ।
तस्य त्वमसि निष्कृतिः सेमं निष्कृधि पूरुषम् ॥४॥

रात्री । माता । नभः । पिता । अर्यमा । ते । पितामहः ।
सिलाची । नाम । वै । असि । सा । देवानाम् । असि । स्वसा ॥ १ ॥
यः । त्वा । पिबति । जीवति । त्रायसे । पुरुषम् । त्वम् ।
भर्त्री । हि । शश्वताम् । असि । जनानाम् । च । निऽअञ्चनी ॥ २ ॥
वृक्षम्ऽवृक्षम् । आ । रोहसि । वृषण्यन्तीऽइव । कन्यला ।
जयन्ती । प्रतिऽआतिष्ठन्ती । स्परणी । नाम । वै । असि ॥ ३ ॥
यत् । दण्डेन । यत् । इष्वा । यत् । वा । अरुः । हरसा । कृतम् ।
तस्य । त्वम् । असि । निःऽकृतिः । सा । इमम् । निः । कृधि । पुरुषम् ॥ ४ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

V.4.10 Diseases of head, defects of eyes, and maladies of the body, all that the kuṣṭha relieves, as well as it is a divine tonic. (for virility i.e.,vṛṣṇyam.)

Lākṣā or Lac

V.5.1 Night is (your) mother, cloud (your) father, and the sun of Vaiśākha month (aryaman) is your grand father. Surely your name is silāchī. As such, you are sister of the bounties of Nature.

V.5.2 He, who drinks you, lives (long). You save man. You are sustainer of all and a secure shelter for people.

V.5.3 You cling to each and every tree like a passionate maiden; you are conquering, standing fast and, verily, sparaṇī (the winner) by name.

V.5.4 Whatever injury has been caused by a staff, by an arrow or by fire, you are a relief therefor. May you grant relief to this man.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

भद्रात्प्लक्षान्निस्तिष्ठस्यश्वत्थात्खदिराद्धवात् । भद्रान्न्यग्रोधात्पर्णात्सा न एह्यरुन्धति ॥५॥
हिरण्यवर्णे सुभगे सूर्यवर्णे वपुष्टमे । रुतं गच्छासि निष्कृते निष्कृतिर्नाम वा असि ॥६॥
हिरण्यवर्णे सुभगे शुष्मे लोमशवक्षणे ।
अपामसि स्वसा लाक्षे वातो ह्यात्मा बभूव ते ॥७॥
सिलाची नाम कानीनोजबभ्रु पिता तव ।
अश्वो यमस्य यः श्यावस्तस्य ह्यस्नास्युक्षिता ॥८॥
अश्वस्यास्नः संपतिता सा वृक्षाँ अभि सिष्यदे ।
सरा पतत्रिणी भूत्वा सा न एह्यरुन्धति ॥९॥

भद्रात् । प्लक्षात् । निः । तिष्ठसि । अश्वत्थात् । खदिरात् । धवात् ।
भद्रात् । न्यग्रोधात् । पर्णात् । सा । नः । आ । इहि । अरुन्धति ॥ ५ ॥

हिरण्यऽवर्णे । सुऽभगे । सूर्यऽवर्णे । वपुःऽतमे ।
रुतम् । गच्छासि । निःऽकृते । निःऽकृतिः । नाम । वै । असि ॥ ६ ॥

हिरण्यऽवर्णे । सुऽभगे । शुष्मे । लोमशऽवक्षणे ।
अपाम् । असि । स्वसा । लाक्षे । वातः । ह । आत्मा । बभूव । ते ॥ ७ ॥

सिलाची । नाम । कानीनः । अर्जऽबभ्रु । पिता । तव ।
अश्वः । यमस्य । यः । श्यावः । तस्य । ह । अस्ना । असि । उक्षिता ॥ ८ ॥

अश्वस्य । अस्नः । सम्ऽपतिता । सा । वृक्षान् । अभि । सिस्यदे ।
सरा । पतत्रिणी । भूत्वा । सा । नः । आ । इहि । अरुन्धति ॥ ९ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

V.5.5 You arise from beneficent plakṣa (waved leaf fig tree, Ficus infectoria), aśvatha (holy fig tree, Ficus religiosa), khadira (Acacia catechu), dhava (Grislea tomentosa), and from beneficient nyagrodha (Banian tree, Ficus indica) and parṇa (flame of the forest, Butea Frondosa). As such, may you come to us, O curer of injuries. (Cf. Av. IV.37.4)

V.5.6 O gold-coloured (hiraṇya varṇa), bringer of good fortune, sun-coloured and most beneficial for body, O relieving one, may you reach the wound (or injury); verily, niṣkṛti (reliever) is your name.

V.5.7 O gold coloured, bringer of good fortune, potent, and hairy-bodied, you are sister of waters. O lac (lākṣā), the wind is, verily, your soul. (Lākṣā = a plant on which the cochineal insect, which produces the red dye is found)

V.5.8 Silāchī is your name. O goat-brown, your begetter is beneficial for eye-balls. Verily, you have been sprinkled with the blood of the fast moving horse of the ordainer Lord (Yama).

V.5.9 Dripping horse's blood, she glided towards the trees. As such, O healer of wounds, may you come to us oozing (patatriṇī) and falling (arundhati).

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(१) षष्ठं सूक्तम्

(१–१४) चतुर्दशर्चस्यास्य सूक्तस्याथर्वा ऋषिः । (१) प्रथमर्चो ब्रह्मादित्यः, (२) द्वितीयायाः कर्माणि, (३–४) तृतीयाचतुर्थ्यो रुद्रगणाः, (५–८) पञ्चम्यादिचतसृणां सोमारुद्रौ, (९) नवम्या हेतिः, (१०) दशम्या अग्निः, (११–१४) एकादश्यादिचतसृणाञ्च सर्वात्मा रुद्रो देवताः । (१, ९) प्रथमानवम्योरिष्टुप्, (२) द्वितीयाया अनुष्टुप्, (३) तृतीयाया जगती, (४) चतुर्थ्याः पञ्चपदानुष्टुबुष्णिक्त्रिष्टुब्गर्भा जगती, (५–७) पञ्चम्यादितृचस्य त्रिपदा विराड्गायत्री, (८) अष्टम्या एकावसाना द्विपदार्च्यनुष्टुप्, (१०) दशम्याः प्रस्तारपङ्क्तिः, (११–१३) एकादश्यादितृचस्य पङ्क्तिः, (१४) चतुर्दश्याश्च स्वराट् पङ्क्तिश्छन्दांसि ॥

ब्रह्म॑ जज्ञा॒नं प्र॑थ॒मं पु॒रस्ता॒द्वि सी॑म॒तः सु॒रुचो॑ वे॒न आ॑वः ।
स बु॒ध्या॑ उप॒मा अ॑स्य वि॒ष्ठाः स॒तश्च॒ योनि॒मस॑तश्च॒ वि वः॑ ॥१॥
अना॑धृष्टा॒ ये वः॑ प्रथ॒मा यानि॒ कर्मा॑णि च॒क्रिरे॑ ।
वी॒रान्नो॑ अ॒त्र मा द॑भन्त॒द्व एत॒त्पुरो॑ दधे ॥२॥
स॒हस्र॑धार॒ एव॑ ते स॒मस्व॑रन्दि॒वो नाके॒ मधु॑जिह्वा अस॒श्चतः॑ ।
तस्य॒ स्पशो॒ न नि मि॑षन्ति॒ भूर्ण॑यः प॒देप॑दे पा॒शिनः॑ सन्ति॒ सेत॑वे ॥३॥
पर्यू॒ षु प्र ध॑न्वा॒ वाज॑सातये॒ परि॑ वृ॒त्राणि॑ स॒क्षणिः॑ ।
द्विष॒स्तद॑ध्यर्ण॒वेने॑यसे स॒निस्र॑सो॒ नामा॑सि त्र॒योद॑शो मास॒ इन्द्र॑स्य गृ॒हः ॥४॥
न्वे३॒तेना॑रात्सीरसौ॒ स्वाहा॑ ।
ति॒ग्मायु॑धौ ति॒ग्महे॑ती सु॒शेवौ॒ सोमा॑रुद्राविह सु मृ॑डतं नः ॥५॥

ब्रह्म॑ । ज॒ज्ञा॒नम् । प्र॒थ॒मम् । पु॒रस्ता॑त् । वि । सी॒म॒तः । सु॒ऽरुचः॑ । वे॒नः । आ॒व॒रि॒ति॑ आ॒ऽवः॒ ।
सः । बु॒ध्न्याः॑ । उ॒प॒ऽमाः । अ॒स्य॒ । वि॒ऽस्थाः । स॒तः । च॒ । योनि॑म् । असतः॑ । च॒ । वि । व॒रि॒ति॑ वः ॥

अना॑धृष्टाः । ये । वः॒ । प्र॒थ॒माः । यानि॑ । कर्मा॑णि । च॒क्रि॒रे॒ ।
वी॒रान् । नः॒ । अ॒त्र॒ । मा । द॒भ॒न् । तत् । वः॒ । एत॑त् । पुरः॑ । द॒धे॒ ॥ २ ॥

स॒हस्र॑ऽधारे । एव॑ । ते॒ । सम् । अ॒स्व॒र॒न् । दि॒वः । नाके॑ । मधु॑ऽजिह्वाः । अ॒स॒श्चतः॑ ।
तस्य॑ । स्पशः॑ । न । नि । मि॒ष॒न्ति॒ । भूर्ण॑यः । प॒देऽप॑दे । पा॒शिनः॑ । स॒न्ति॒ । सेत॑वे ॥ ३ ॥

परि॑ । ऊं॒ इति॑ । सु । प्र । ध॒न्व॒ । वाज॑ऽसातये । परि॑ । वृ॒त्राणि॑ । स॒क्षणिः॑ । द्विषः॑ । तत् ।
अधि॑ । अ॒र्ण॒वेन॑ । ई॒य॒से॒ । स॒नि॒स्र॒सः॒ । नाम॑ । अ॒सि॒ । त्र॒यः॒ऽद॒शः॒ । मासः॑ । इन्द्र॑स्य । गृ॒हः ॥४॥

नु । ए॒तेन॑ । अ॒रा॒त्सीः॒ । अ॒सौ । स्वाहा॑ ।
ति॒ग्मऽआ॑युधौ । ति॒ग्महे॑ती इति॑ ति॒ग्मऽहे॑ती । सु॒ऽशेवौ॑ । सोमा॑रुद्रौ । इ॒ह । सु । मृ॒ड॒त॒म् । नः॒ ॥५॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Brahma - Aditya

V.6.1 The supreme Lord was the first knower, pre-existing all. The beneficial one from the summit enlightens beautiful worlds. He illuminates the regions, mid-regions, the worlds existing therein and the womb of the existent and non-existent. (Also Yv. XIII.3; Av. IV.1.1)

Karma

V.6.2 None have attained (anāpta) to those of old, those who accomplished holy acts for you. Let them not harm your young heroes here, and for this reason I set before you this. (Also Av. IV.7.7)

Group of Rudras

V.6.3 In the thousand streamed one they resounded (samasvaran) together in the firmament (nākaḥ) of the sky (divaḥ), they, the honey-tongued (madhu-jihva), unhindered. His zealous (bhūrṇi) spies work not. In every place are they with fetters or ties (pāśāni). (Also Ṛg. IX.73.4)

V.6.4 Round about, you run forward to take possession of the winning booty, round about overpowering vṛtrāṇi or adversaries. Thereafter, you proceed to suppress the haters by a sea-route (arṇava). Weakling (sanisrasa) by name, of course, you are, the thirteenth month, Indra's house (trayodaśaḥ masaḥ, indrasya gṛhaḥ).

Soma - Rudra Pair

V.6.5 Surely with this you, so and so, have achieved success (nvetenārāt-sīrasau), Svāhā. O blissful Lord and terrible punisher, having sharpened weapons and sharpened missiles, may both of you, worthy of worship, be very kind and gracious to us here.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

अवैतेनारात्सीरसौ स्वाहा ।
तिग्मायुधौ तिग्महेती सुशेवौ सोमारुद्राविह सु मृडतं नः ॥६॥
अपैतेनारात्सीरसौ स्वाहा ।
तिग्मायुधौ तिग्महेती सुशेवौ सोमारुद्राविह सु मृडतं नः ॥७॥
मुमुक्तमस्मान्दुरितादवद्यादुषेथां यज्ञममृतमस्मासु धत्तम् ॥८॥
चक्षुषो हेते मनसो हेते ब्रह्मणो हेते तपसश्च हेते ।
मेन्या मेनिरस्यमेनयस्ते सन्तु ये३ऽस्माँ अभ्यघायन्ति ॥९॥
यो३ऽस्मांश्चक्षुषा मनसा चित्त्याकूत्या च यो अघायुरभिदासात् ।
त्वं तानग्ने मेन्यामेनीन्कृणु स्वाहा ॥१०॥
इन्द्रस्य गृहोऽसि । तं त्वा प्र पद्ये तं त्वा प्र विशामि सर्वंगुः सर्वंपूरुषः
सर्वात्मा सर्वंतनूः सह यन्मेस्ति तेन ॥११॥

अव । एतेन ।० ॥ ६ ॥

अप । एतेन ।० ॥ ७ ॥

मुमुक्तम् । अस्मान् । दुःऽइतात् । अवद्यात् । जुषेथाम् । यज्ञम् । अमृतम् । अस्मासु । धत्तम् ॥

चक्षुषः । हेते । मनसः । हेते । ब्रह्मणः । हेते । तपसः । च । हेते ।
मेन्याः । मेनिः । असि । अमेनयः । ते । सन्तु । ये । अस्मान् । अभिऽअघायन्ति ॥ ९ ॥
यः । अस्मान् । चक्षुषा । मनसा । चित्त्या । आऽकूत्या । च । यः । अघऽयुः । अभिऽदासात् ।
त्वम् । तान् । अग्ने । मेन्या । अमेनीन् । कृणु । स्वाहा ॥ १० ॥
इन्द्रस्य । गृहः । असि । तम् । त्वा । प्र । पद्ये । तम् । त्वा । प्र । विशामि । सर्वंऽगुः ।
सर्वंऽपुरुषः । सर्वंऽआत्मा । सर्वंऽतनूः । सह । यत् । मे । अस्ति । तेन ॥ ११ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

V.6.6 With this you, so and so, you have failed to achieve complete success (avaitenarāt-sīrasau). Svāhā. O blissful Lord (Soma) and terrible punisher (Rudra), having sharpened weapons (tigma āyudha) and sharpened missiles (tigma hetī) may both of you, worthy of worship, be kind and gracious to us here. (tigma = sharpened; āyudha = weapon , heti = missile).

V.6.7 With this you, so and so, have committed offence (apaitenarat-sirasau). Svāhā. O blissful Lord and terrible punisher, having sharpened weapons and sharpened missiles, may both of you, worthy of worship, be kind and gracious to us here.

V.6.8 May both of you free us from reprehensible sin. May you accept our offering. My you bestow immortality on us.

Heti - Missile

V.6.9 O missile of vision, missile of mind, missile of knowledge and missile of austerities, you are the weapon of weapons. May they become weaponless who commit sins against us. (Cakṣuse hete = missile of vision; manaso hete = missile of mind; brahmaṇo hete = missile of knowledge)

Agniḥ

V.6.10 Who-so-ever sinful persons try to enslave us with eye, with mind, with thought and with design, O adorable Lord, may you make them weaponless with your weapon.

All-designating Rudraḥ

V.6.11 You are the abode of the resplendent Lord. To you as such, I approach. I enter you as such, with all my senses (gau), with all my manly activity, with all my soul, with all my body and with all whatever is mine.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

इन्द्रस्य शर्मासि । तं त्वा प्र पद्ये तं त्वा प्र विशामि सर्वगुः सर्वपूरुषः
सर्वात्मा सर्वतनूः सह यन्मेस्ति तेन ॥१२॥
इन्द्रस्य वर्मासि । तं त्वा प्र पद्ये तं त्वा प्र विशामि सर्वगुः सर्वपूरुषः
सर्वात्मा सर्वतनूः सह यन्मेस्ति तेन ॥१३॥
इन्द्रस्य वरूथमसि । तं त्वा प्र पद्ये तं त्वा प्र विशामि सर्वगुः सर्वपूरुषः
सर्वात्मा सर्वतनूः सह यन्मेस्ति तेन ॥१४॥

इन्द्रस्य । शर्म । असि । ० ॥ १२ ॥

इन्द्रस्य । वर्म । असि ।० ॥ १३ ॥

इन्द्रस्य । वरूथम् । असि । ० ॥ १४ ॥

(७) सप्तमं सूक्तम्

(१–१०) दशर्चस्यास्य सूक्तस्यार्षर्वा ऋषिः । (१–३, ६–१०) प्रथमादितृचस्य पञ्चम्यादिपञ्चर्चानां चारातयः, (४–५) चतुर्थीपञ्चम्योश्च सरस्वती देवताः । (१) प्रथमाया विराड्गर्भा प्रस्तारपङ्क्तिः, (२–३, ५, ७–१०) द्वितीयाद्युत्तीयापञ्चमीनां सप्तम्यादिचतस्रृणामानुष्टुप्, (४) चतुर्थ्याः पथ्याबृहती, (६) षष्ठ्याश्च प्रस्तारपङ्क्तिश्छन्दांसि ॥

आ नो भर मा परि ष्ठा अराते मा नो रक्षीर्दक्षिणां नीयमानाम् ।
नमो वीर्त्साया असमृद्धये नमो अस्त्वरातये ॥१॥
यमराते पुरोधत्से पुरुषं परिरापिणम् ।
नमस्ते तस्मै कृण्मो मा वनिं व्यथयीर्मम ॥२॥
प्र णो वनिर्देवकृता दिवा नक्तं च कल्पताम् ।
अरातिमनुप्रेमो वयं नमो अस्त्वरातये ॥३॥

आ । नः । भर । मा । परि । स्थाः । अराते । मा । नः । रक्षीः । दक्षिणाम् । नीयमानाम् ।
नमः । वि-ऽर्त्सायै । असम्-ऽऋद्धये । नमः । अस्तु । अरातये ॥ १ ॥

यम् । अराते । पुरः-अधत्से । पुरुषम् । परि-ऽरापिणम् ।
नमः । ते । तस्मै । कृण्मः । मा । वनिम् । व्यथयीः । मम ॥ २ ॥

प्र । नः । वनिः । देव-ऽकृता । दिवा । नक्तम् । च । कल्पताम् ।
अरातिम् । अनु-ऽप्रेमः । वयम् । नमः । अस्तु । अरातये ॥ ३ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

V.6.12 You are the shelter of the resplendent Lord. To you as such, I approach. I enter you as such, with all my senses (gau), with all my manly activity, with all my soul, with all my body and with all whatever is mine.

V.6.13 You are the armour of the resplendent Lord. To you as such, I approach. I enter you as such with all my senses (gau), with all my manly activity, with all my soul, with all my body and with all whatever is mine.

V.6.14 You are the protective shield of the resplendent Lord. To you as such, I approach. I enter you as such with all my senses (gau), with all my manly activity, with all my soul, with all my body and with all whatever is mine.

Arti - Niggards

V.7.1 O niggardliness (arāte), may you bestow wealth on us, but do not encircle us. May you not bar our rightful dues from being brought to us. Let our homage be to the frustrating unwealthiness; let our homage be to the niggardliness.

V.7.2 O niggardliness, whomsoever a prating man you bring to prominence, to him we bow in reverence. May you not frustrate my heart's desire.

V.7.3 May your heart's desire, created by the divinities, be fulfilled day and night. We hereby approach the niggardliness. To niggardliness we pay our homage.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

सरस्वतीमनुमतिं भगं यन्तो हवामहे।
वाचं जुष्टां मधुमतीमवादिषं देवानां देवहूतिषु ॥४॥
यं याचाम्यहं वाचा सरस्वत्या मनोयुजा।
श्रद्धा तमद्य विन्दतु दत्ता सोमेन बभ्रुणा ॥५॥
मा वनिं मा वाचं नो वीत्सीरुभाविन्द्राग्नी आ भरतां नो वसूनि।
सर्वे नो अद्य दित्सन्तोरातिं प्रतिं हर्यत ॥६॥
परोपेह्यसमृद्धे वि ते हेतिं नयामसि।
वेद त्वाहं निमीवन्तीं नितुदन्तीमराते ॥७॥
उत नग्ना बोभुवती स्वप्नया सचसे जनम्।
अराते चित्तं वीत्सन्त्याकूतिं पुरुषस्य च ॥८॥
या महती महोन्माना विश्वा आशा व्यानशे।
तस्यै हिरण्यकेश्यै निर्ऋत्या अकरं नमः ॥९॥

सरस्वतीम्। अनुऽमतिम्। भगम्। यन्तः। हवामहे।
वाचम्। जुष्टाम्। मधुऽमतीम्। अवादिषम्। देवानाम्। देवऽहूतिषु ॥ ४ ॥
यम्। याचामि। अहम्। वाचा। सरस्वत्या। मनःऽयुजा।
श्रद्धा। तम्। अद्य। विन्दतु। दत्ता। सोमेन। बभ्रुणा ॥ ५ ॥
मा। वनिम्। मा। वाचम्। नः। वि। ईत्सीः। उभौ। इन्द्राग्नी इति। आ। भरताम्। नः। वसूनि।
सर्वे। नः। अद्य। दित्सन्तः। अरातिम्। प्रति। हर्यत ॥ ६ ॥
परः। अप। इहि। असम्ऽऋद्धे। वि। ते। हेतिम्। नयामसि।
वेद। त्वा। अहम्। निऽमीवन्तीम्। निऽतुदन्तीम्। अराते ॥ ७ ॥
उत। नग्ना। बोभुवती। स्वप्नऽया। सचसे। जनम्।
अराते। चित्तम्। विऽईत्सन्ती। आऽकूतिम्। पुरुषस्य। च ॥ ८ ॥
या। महती। महाऽउन्माना। विश्वाः। आशाः। विऽआनशे।
तस्यै। हिरण्यऽकेश्यै। निःऽऋत्यै। अकरम्। नमः ॥ ९ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Sarasvatī

V.7.4 Moving forward, we hereby invoke the learning divine (sarasvatī); the assent (anumatī), and the prosperity (bhaga). At the invocations of the enlightened ones, I have uttered sweet words, which are pleasing to the enlightened ones.

V.7.5 Whomsoever I beg with words full of learning divine and with sincerity of mind, may faith, granted by the sustainer blissful Lord, come to him today.

Arati - Niggards

V.7.6 May you not frustrate my desire, nor my words. May the Lord resplendent and adorable bestow plenty of riches on us. May all those, who are willing to give gifts to us give up niggardliness today.

V.7.7 O destitution, go away far from here. We turn away your weapon. O niggardliness, I know you as weakening or debilating and torturing (nimīvantīm) or excruciating (nitudantīm)

V.7.8 O niggardliness, even becoming stark naked, you haunt people even in their dreams, frustrating the thinking and intending of a man.

V.7.9 Who, being mighty and vast, pervades all the regions, to her the golden-haired wretchedness, I have bowed in reverence.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

हिरण्यवर्णा सुभगा हिरण्यकशिपुर्मही । तस्यै हिरण्यद्रापयेरात्या अकरं नमः ॥१०॥

हिरण्यऽवर्णा । सुऽभगा । हिरण्यऽकशिपुः । मही ।
तस्यै । हिरण्यऽद्रापये । अरात्यै । अकरम् । नमः ॥ १० ॥

(८) अष्टमं सूक्तम्

(१–९) नवर्चस्यास्य सूक्तस्याथर्वा ऋषिः । (१–२) प्रथमाद्वितीययोरृक्चोरग्निः, (३) तृतीयाया विश्वे देवाः, (४–९) चतुर्थ्यादिपञ्चानामिन्द्रो देवताः । (१, ५, ८) प्रथमापञ्चम्यष्टमीनामनुष्टुप्, (२) द्वितीयायास्त्र्यवसाना षट्पदा जगती, (३–४) तृतीयाचतुर्थ्योर्भुरिक्पथ्यापङ्क्तिः, (६) षष्ठ्या आस्तारपङ्क्तिः, (७) सप्तम्या द्व्युष्णिग्गर्भा पथ्यापङ्क्तिः, (९) नवम्याश्च त्र्यवसाना षट्पदा द्व्युष्णिग्गर्भा जगती छन्दांसि ॥

वैकङ्कतेनेध्मेन देवेभ्य आज्यं वह । अग्ने तान् इह मादय सर्व आ यन्तु मे हवम् ॥१॥
इन्द्रा याहि मे हवमिदं करिष्यामि तच्छृणु ।
इम ऐन्द्रा अतिसरा आकूतिं सं नमन्तु मे ।
तेभिः शकेम वीर्यं जातवेदस्तनूवशिन् ॥२॥
यदसावमुतो देवा अदेवः संश्चिकीर्षति ।
मा तस्याग्निर्हव्यं वाक्षीद्वै देवा अस्य मोप गुर्ममैव हवमेतन ॥३॥
अतिं धावतातिसरा इन्द्रस्य वचसा हत ।
अविं वृक इव मथ्नीत स वो जीवन्मा मोचि प्राणमस्यापि नह्यत ॥४॥

वैकङ्कतेन । इध्मेन । देवेभ्यः । आज्यम् । वह ।
अग्ने । तान् । इह । मादय । सर्वे । आ । यन्तु । मे । हवम् ॥ १ ॥

इन्द्र । आ । याहि । मे । हवम् । इदम् । करिष्यामि । तत् । शृणु ।
इमे । ऐन्द्राः । अतिऽसराः । आऽकूतिम् । सम् । नमन्तु । मे ।
तेभिः । शकेम । वीर्यम् । जातऽवेदः । तनूऽवशिन् ॥ २ ॥

यत् । असौ । अमुतः । देवाः । अदेवः । सन् । चिकीर्षति । मा । तस्य । अग्निः ।
हव्यम् । वाक्षीत् । हवम् । देवाः । अस्य । मा । उप । गुः । मम । एव । हवम् । आ । इतन ॥ ३ ॥

अतिं । धावत । अतिऽसराः । इन्द्रस्य । वचसा । हत ।
अविम् । वृकःऽइव । मथ्नीत । सः । वः । जीवन् । मा । मोचि । प्राणम् । अस्य । अपि । नह्यत ॥४॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

V.7.10 Gold-colored, prosperous, mighty, supported on golden pillows and clad in golden fabrics - to her, the niggardliness, I have bowed in reverence.

Agniḥ

V.8.1 O sacrificial fire, with the burning wood of vikaṅkata (Flacourtia sapida), may you carry the purified butter to the bounties of Nature. May you make them revel here. May all of them come at my call.(vikaṅkata = a fuel for sacrifices, the fire -yajñas)

V.8.2 O resplendent Lord, come to my sacrifice. Listen what I shall do. May these far-reaching influences of the resplendent Lord incline towards my intention. With those, O knower of all, O Lord of the body, may we be able to win heroic vigour.

All Bounties of Nature

V.8.3 O enlightened ones, what that undivine person wants to perform there, may the sacrificial fire not carry his oblation. May the enlightened ones not go to him. May they come only unto my invocation.

Indraḥ

V.8.4 Run forward, O vanguard soldiers, slay at the command of the resplendent king (Indra); kill (the enemy) just as a wolf worries a sheep. Let him not escape alive from you. Shut even his breath fast.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

यम॒मी पु॑रोदधि॒रे ब्र॒ह्माण॒मप॑भूतये । इन्द्र॒ स ते॑ अधस्प॒दं तं प्रत्य॑स्यामि मृ॒त्यवे॑ ॥५॥
यदि॑ प्रे॒युर्दे॑वपु॒रा ब्रह्म॒ वर्मा॑णि चक्रि॒रे ।
त॒नू॒पानं॑ परि॒पाणं॑ कृण्वा॒ना यदु॑पोचि॒रे सर्वं॒ तद॑र॒सं कृ॑धि ॥६॥
यान॒साव॑तिस॒रांश्च॒कार॑ कृ॒णव॑च्च॒ यान् ।
त्वं तानि॑न्द्र वृत्रहन्प्र॒तीचः॒ पुन॒रा कृ॑धि॒ यथा॒मुं तृ॒णहां॒ जन॑म् ॥७॥
यथेन्द्र॑ उ॒द्वाच॑नं ल॒ब्ध्वा च॒क्रे अ॑धस्प॒दम् ।
कृ॒ण्वे॒३॒॑हमध॑रां॒स्तथा॒मूंछ॑श्व॒तीभ्यः॒ समा॑भ्यः ॥८॥
अत्रै॑नानिन्द्र वृत्रहन्नु॒ग्रो मर्म॑णि विध्य । अत्रै॒वैना॑न॒भि ति॒ष्ठेन्द्र॑ मे॒द्य१॒॑हं तव॑ ।
अनु॑ त्वे॒न्द्रा र॑भामहे॒ स्याम॑ सुम॒तौ तव॑ ॥९॥

यम् । अ॒मी इति॑ । पु॒रः॒ऽद॒धि॒रे । ब्र॒ह्माण॑म् । अप॑ऽभूतये ।
इन्द्र॑ । सः । ते॒ । अ॒धः॒ऽप॒दम् । तम् । प्रति॑ । अ॒स्या॒मि॒ । मृ॒त्यवे॑ ॥ ५ ॥

यदि॑ । प्र॒ऽई॒युः । दे॒व॒ऽपु॒राः । ब्रह्म॑ । वर्मा॑णि । च॒क्रि॒रे ।
त॒नू॒ऽपान॑म् । प॒रि॒ऽपान॑म् । कृ॒ण्वा॒नाः । यत् । उ॒प॒ऽऊ॒चि॒रे । सर्व॑म् । तत् । अ॒र॒सम् । कृ॒धि॒ ॥ ६ ॥

यान् । अ॒सौ । अ॒ति॒ऽस॒रान् । च॒कार॑ । कृ॒णव॑त् । च॒ । यान् ।
त्वम् । तान् । इ॒न्द्र॒ । वृ॒त्र॒ऽह॒न् । प्र॒तीचः॑ । पुनः॑ । आ । कृ॒धि॒ । यथा॑ । अ॒मुम् । तृ॒णहा॑न् । जन॑म् ॥७॥

यथा॑ । इन्द्रः॑ । उ॒त्ऽवाच॑नम् । ल॒ब्ध्वा । च॒क्रे । अ॒धः॒ऽप॒दम् ।
कृ॒ण्वे । अ॒हम् । अध॑रान् । तथा॑ । अ॒मून् । श॒श्व॒तीभ्यः॑ । समा॑भ्यः ॥ ८ ॥

अत्र॑ । ए॒ना॒न् । इ॒न्द्र॒ । वृ॒त्र॒ऽह॒न् । उ॒ग्रः । मर्म॑णि । वि॒ध्य॒ । अत्र॑ । ए॒व । ए॒ना॒न् । अ॒भि ।
ति॒ष्ठ॒ । इन्द्र॑ । मे॒दी । अ॒हम् । तव॑ । अनु॑ । त्वा॒ । इ॒न्द्र॒ । आ । र॒भा॒म॒हे॒ । स्याम॑ । सऽम॒तौ । तव॑ ॥ ९ ॥

(९) नवमं सूक्तम्

(१-८) अष्टर्चस्यास्य सूक्तस्य ब्रह्मा ऋषिः । वास्तोष्पतिर्देवता । (१, ५) प्रथमापञ्चम्योर्ऋचोर्दैवी बृहती, (२, ६) द्वितीयाषष्ठ्योर्दैवी त्रिष्टुप्, (३-४) तृतीयाचतुर्थ्योर्दैवी जगती, (७) सप्तम्याः पञ्चपदा विराडुष्णिग्बृहती-गर्भा पञ्चपदा जगती, (८) अष्टम्याश्च त्र्यवसाना चतुष्पदा पुरस्कृतित्रिष्टुब्बृहतीगर्भातिजगती छन्दांसि ॥

दि॒वे स्वाहा॑ ॥१॥

दि॒वे । स्वाहा॑ ॥१॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

V.8.5 May that wise one, whom they have appointed as a priest for causing injury, O resplendent king, let him go under your feet. I hereby throw him to death.

V.8.6 If they have moved forward against the enlightened ones, have made the prayer (knowledge) their armour, and for making an all round defence for their bodies, whatever they utter, may you make all that powerless.

V.8.7 What persons he had made his vanguard soldiers, and whom he is likely to make; may you, O resplendent Lord, slayer of the evil, turn them back again from all, so that they may kill him.

V.8.8 As the resplendent Lord, seizing the boastful one, lowers him in rank and prestige, so do I subdue those persons for all the coming years.

V.8.9 O resplendent Lord, slayer of evil, may you, the fierce, pierce these (enemies) through their vitals. May you defeat them just here, O resplendent Lord. Your ally am I. We act according to you, O resplendent Lord. May we be in your good grace.

Vāstoṣpatiḥ

V.9.1 I dedicate it to sky.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

पृथिव्यै स्वाहा ॥२॥ अन्तरिक्षाय स्वाहा ॥३॥
अन्तरिक्षाय स्वाहा ॥४॥ दिवे स्वाहा ॥५॥ पृथिव्यै स्वाहा ॥६॥
सूर्यो मे चक्षुर्वातः प्राणोऽन्तरिक्षमात्मा पृथिवी शरीरम् ।
अस्तृतो नामाहमयमस्मि स आत्मानं नि दधे द्यावापृथिवीभ्यां गोपीथाय ॥७॥
उदायुरुद्बलमुत्कृतमुत्कृत्यामुन्मनीषामुदिन्द्रियम् ।
आयुष्कृदायुष्पत्नी स्वधावन्तौ गोपा मे स्तं गोपायतं मा ।
आत्मसदौ मे स्तं मा मा हिंसिष्टम् ॥८॥

पृथिव्यै । स्वाहा ॥२॥ अन्तरिक्षाय । स्वाहा ॥३॥
अन्तरिक्षाय । स्वाहा ॥४॥ दिवे । स्वाहा ॥५॥ पृथिव्यै । स्वाहा ॥ ६ ॥
सूर्यः । मे । चक्षुः । वातः । प्राणः । अन्तरिक्षम् । आत्मा । पृथिवी । शरीरम् । अस्तृतः ।
नाम । अहम् । अयम् । अस्मि । सः । आत्मानम् । नि । दधे । द्यावापृथिवीभ्याम् । गोपीथाय ॥
उत् । आयुः । उत् । बलम् । उत् । कृतम् । उत् । कृत्याम् । उत् । मनीषाम् । उत् । इन्द्रियम् ।
आयुःऽकृत् । आयुष्पत्नीत्यायुःऽपत्नी । स्वधाऽवन्तौ । गोपा । मे । स्तम् । गोपायतम् । मा ।
आत्मऽसदौ । मे । स्तम् । मा । मा । हिंसिष्टम् ॥ ८ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

V.9.2 I dedicate it to earth.

V.9.3 I dedicate it to midspace (antarikṣa).

V.9.4 I dedicate it to midspace.

V.9.5 I dedicate it to sky.

V.9.6 I dedicate it to earth.

V.9.7 The sun is my vision, the wind my breath, the atmosphere my soul and the earth my body. Here, I am ever-unconquered. As such, I place myself under the care of heaven and earth for protection.

V.9.8 O makers and protectors of long life, full of comforts, may you two become my protectors. May you protect me leading my life upward (udāyuḥ), my strength upward (balamut), my accomplishment (kṛta) upward, my actions (kṛtya) upward, my understanding upward and vigour of my sense-organs upward. May you be established in my self (ātma sadau me stām). May you never injure me (mā mā hiṇsiṣṭam).

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(१०) दशमं सूक्तम्

(१–८) अष्टर्चस्यास्य सूक्तस्य ब्रह्मा ऋषिः । वास्तोष्पतिर्देवता । (१–६) प्रथमादिषडृचां यवमध्या त्रिपदा गायत्री, (७) सप्तम्या यवमध्या ककुप्, (८) अष्टम्याश्च पुरोधृतिर्द्व्यनुष्टुब्गर्भा पराष्टिस्त्र्यवसाना चतुष्पदातिजगती छन्दांसि ॥

अश्मवर्म मेसि यो मा प्राच्या दिशो घायुरभिदासात् । एतत्स ऋच्छात् ॥१॥
अश्मवर्म मेसि यो मा दक्षिणाया दिशो घायुरभिदासात् । एतत्स ऋच्छात् ॥२॥
अश्मवर्म मेसि यो मा प्रतीच्या दिशो घायुरभिदासात् । एतत्स ऋच्छात् ॥३॥
अश्मवर्म मेसि यो मोदीच्या दिशो घायुरभिदासात् । एतत्स ऋच्छात् ॥४॥
अश्मवर्म मेसि यो मा ध्रुवाया दिशो घायुरभिदासात् । एतत्स ऋच्छात् ॥५॥
अश्मवर्म मेसि यो मोर्ध्वाया दिशो घायुरभिदासात् । एतत्स ऋच्छात् ॥६॥
अश्मवर्म मेसि यो मा दिशामन्तर्देशेभ्योघायुरभिदासात् । एतत्स ऋच्छात् ॥७॥

अश्मऽवर्म । मे । असि । यः । मा । प्राच्याः । दिशः । अघऽयुः । अभिऽदासात् । एतत् । सः । ऋच्छात् ॥ १ ॥

० मा । दक्षिणायाः । दिशः । ०० ॥ २ ॥

० मा । प्रतीच्याः । दिशः । ०० ॥ ३ ॥

० मा । उदीच्याः । दिशः । ०० ॥ ४ ॥

० मा । ध्रुवायाः । दिशः । ०० ॥ ५ ॥

० मा ऊर्ध्वायाः । दिशः । ०० ॥ ६ ॥

अश्मऽवर्म । मे । असि । यः । मा । दिशाम् । अन्तःऽदेशेभ्यः । अघऽयुः । ०० ॥ ७ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Vāstoṣpatiḥ

V.10.1 You are my stone-hard armour. Whosoever wicked assails me from the eastern quarter (region), let him have to face it.

V.10.2 You are my stone-hard armour. Whosoever wicked one assails me from the southern region, let him have to face it.

V.10.3 You are my stone-hard armour. Whosoever wicked assails me from the western region, let him have to face it.

V.10.4 You are my stone-hard armour. Whosoever wicked assails me from the northern region, let him have to face it.

V.10.5 You are my stone-hard armour. Whosoever wicked one assails me from the downward region, let him have to face it.

V.10.6 You are my stone-hard armour. Whosoever wicked one assails me from the upward region, let him have to face it.

V.10.7 You are my stone-hard armour. Whosoever wicked one assails me from the mid-regions (middle of the regions, corners - antardeśa), let him have to face it.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

बृहता मन उप ह्वये मातरिश्वना प्राणापानौ ।
सूर्याच्चक्षुरन्तरिक्षाच्छ्रोत्रं पृथिव्याः शरीरम् ।
सरस्वत्या वाचमुप ह्वयामहे मनोयुजा ॥८॥

बृहता । मनः । उप । ह्वये । मातरिश्वना । प्राणापानौ । सूर्यात् । चक्षुः । अन्तरिक्षात् ।
श्रोत्रम् । पृथिव्याः । शरीरम् । सरस्वत्या । वाचम् । उप । ह्वयामहे । मनःऽयुजा ॥ ८ ॥

(११) एकादशं सूक्तम्

(१–११) एकादशर्चस्यास्य सूक्तस्याथर्वा ऋषिः । वरुणो देवता । (१) प्रथमर्चो भुरिक्त्रिष्टुप्, (२, ४–५, ७–१०) द्वितीयाचतुर्थीपञ्चमीनां सप्तम्यादिचतसृणाञ्च त्रिष्टुप्, (३) तृतीयायाः पङ्क्तिः, (६) षष्ठयाः पञ्चपदातिशाक्करी, (११) एकादश्याश्च त्र्यवसाना षट्पदात्यष्टिश्छन्दांसि ॥

कथं महे असुरायाब्रवीरिह कथं पित्रे हरये त्वेषनृम्णः ।
पृश्निं वरुण दक्षिणां ददावान्पुनर्मघ त्वं मनसाचिकित्सीः ॥१॥
न कामेन पुनर्मघो भवामि सं चक्षे कं पृश्निमेतामुपाजे ।
केन नु त्वमथर्वन्काव्येन केन जातेनासि जातवेदाः ॥२॥
सत्यमहं गभीरः काव्येन सत्यं जातेनास्मि जातवेदाः ।
न मे दासो नार्यो महित्वा व्रतं मीमाय यदहं धरिष्ये ॥३॥
न त्वदन्यः कवितरो न मेधया धीरतरो वरुण स्वधावन् ।
त्वं ता विश्वा भुवनानि वेत्थ स चिन्नु त्वज्जनो मायी बिभाय ॥४॥

कथम् । महे । असुराय । अब्रवीः । इह । कथम् । पित्रे । हरये । त्वेषऽनृम्णः ।
पृश्निम् । वरुण । दक्षिणाम् । ददावान् । पुनःऽमघ । त्वम् । मनसा । अचिकित्सीः ॥१॥
न । कामेन । पुनःऽमघः । भवामि । सम् । चक्षे । कम् । पृश्निम् । एताम् । उप । अजे ।
केन । नु । त्वम् । अथर्वन् । काव्येन । केन । जातेन । असि । जातऽवेदाः ॥ २ ॥
सत्यम् । अहम् । गभीरः । काव्येन । सत्यम् । जातेन । अस्मि । जातऽवेदाः ।
न । मे । दासः । न । आर्यः । महिऽत्वा । व्रतम् । मीमाय । यत् । अहम् । धरिष्ये ॥३॥
न । त्वत् । अन्यः । कविऽतरः । न । मेधया । धीरऽतरः । वरुण । स्वधाऽवन् । त्वम् ।
ता । विश्वा । भुवनानि । वेत्थ । सः । चित् । नु । त्वत् । जनः । मायी । बिभाय ॥४॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

V.10.8 I ask for the mind from the great one, in-breath and out-breath from the atmospheric wind, O sight from the sun, body from the earth. We ask for the speech full of thought from the learning divine.

Varuṇaḥ

V.11.1 In what manner did you talk to the great life enjoyer here; in what manner, O terrible in might, to your pale-coloured father? O venerable one, having given the spotted cow as sacrificial fee, you thought in your mind to take that back, O desirous of becoming rich again.

V.11.2 I do not become rich again due to desire (greed). To whom should I show ? I take this cow back for contemplation. O undisturbed one, by what poetry (fore-sight) and by what creation have you become knower of all beings ?

V.11.3 Truly, I am profound with omnivision; truly due to the creation I am knower of all the beings. Neither a slave, nor a master with his might can violate the law that I shall lay down.

V.11.4 O self-dependent venerable Lord, there is no one better omnivisioned than yourself, nor courageous with wisdom. You know all that exists. Therefore, a wily person is surely afraid of you.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

त्वं ह्यङ्ग वरुण स्वधावन्विश्वा वेत्थ जनिमा सुप्रणीते।
किं रजस एना परो अन्यदस्त्येना किं परेणावरमसुर ॥५॥
एकं रजस एना परो अन्यदस्त्येना पर एकेन दुर्णशं चिदुर्वाक्।
तत्ते विद्वान्वरुण प्र ब्रवीम्यधोवचसः पणयो भवन्तु
नीचैर्दासा उप सर्पन्तु भूमिम् ॥६॥
त्वं ह्यङ्ग वरुण ब्रवीषि पुनर्मघेष्ववद्यानि भूरि ।
मो षु पणीरभ्येतावतो भून्मा त्वा वोचन्नराधसं जनासः ॥७॥
मा मा वोचन्नराधसं जनासः पुनस्ते पृश्निं जरितर्ददामि।
स्तोत्रं मे विश्वमा याहि शचीभिरन्तर्विश्वासु मानुषीषु दिक्षु ॥८॥
आ ते स्तोत्राण्युद्यतानि यन्त्वन्तर्विश्वासु मानुषीषु दिक्षु।
देहि नु मे यन्मे अदत्तो असि युज्यो मे सप्तपदः सखासि ॥९॥
समा नौ बन्धुर्वरुण समा जा वेदाहं तद्यन्नावेषा समा जा।
ददामि तत्ते अदत्तो अस्मि युज्यस्ते सप्तपदः सखास्मि ॥१०॥

त्वम्। हि। अङ्ग। वरुण। स्वधाऽवन्। विश्वा। वेत्थ। जनिम। सुऽप्रनीते। किम्।
रजसः। एना। परः। अन्यत्। अस्ति। एना। किम्। परेण। अवरम्। असुर ॥ ५ ॥
एकम्। रजसः। एना। परः। अन्यत्। अस्ति। एना। परः। एकेन। दुःऽनशम्।
चित्। अर्वाक्। तत्। ते। विद्वान्। वरुण। प्र। ब्रवीमि। अधःऽवचसः। पणयः।
भवन्तु। नीचैः। दासाः। उप। सर्पन्तु। भूमिम् ॥ ६ ॥
त्वम्। हि। अङ्ग। वरुण। ब्रवीषि। पुनःऽमघेषु। अवद्यानि। भूरि। मो इति। सु।
पणीन्। अभि। एतावतः। भूत्। मा। त्वा। वोचन्। अराधसम्। जनासः ॥ ७ ॥
मा। मा। वोचन्। अराधसम्। जनासः। पुनः। ते। पृश्निम्। जरितः। ददामि।
स्तोत्रम्। मे। विश्वम्। आ। याहि। शचीभिः। अन्तः। विश्वासु। मानुषीषु। दिक्षु ॥ ८ ॥
आ। ते। स्तोत्राणि। उत्ऽयतानि। यन्तु। अन्तः। विश्वासु। मानुषीषु। दिक्षु।
देहि। नु। मे। यत्। मे। अदत्तः। असि। युज्यः। मे। सप्तऽपदः। सखा। असि ॥ ९ ॥
समा। नौ। बन्धुः। वरुण। समा। जा। वेद। अहम्। तत्। यत्। नौ। एषा। समा। जा।
ददामि। तत्। यत्। ते। अदत्तः। अस्मि। युज्यः। ते। सप्तऽपदः। सखा। अस्मि ॥ १० ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

V.11.5 O self-dependent venerable Lord, you know all that is born or would be born (all generations - past, present and future). O unerring one, what exists beyond this region, please tell me; also tell me, what more remote is than that which we take as the remotest.

V.11.6 There is one else beyond this matter (rajas or welkin). That, which is nearer than that distant beyond one, is also difficult to attain. Knowing this well, O venerable Lord, I declare it to you. May the niggards be of suppressed speech. May the slaves behave more humbly on the earth.

V.11.7 O dear venerable Lord, as you say that there are a lot of vices in those who try to regain wealth, so may you not become one of these niggards (paṇis); may not the people call you an ungenerous donor.

V.11.8 Let not the people call me an ungenerous donor. O singer of praises, I give you again a spotted cow. With your intellectual powers carry over all my praises to all the mid-quarters, wherever the human beings inhabit.

V.11.9 May your praises rising upwards go to all the mid-quarters, wherever the human beings inhabit. Grant me what you have not given me as yet. You are suited to me. You are my trusted friend having walked seven steps along with me.

V.11.10 O venerable Lord, one and same is the connecting bond between both of us; same is our origin. I know well about this common origin of both of us. I give you what was not given as yet. I am suited to you. I am your trusted friend having walked seven steps along with you.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

देवो देवाय गृणते वयोधा विप्रो विप्राय स्तुवते सुमेधाः ।
अजीजनो हि वरुण स्वधावन्नथर्वाणं पितरं देवबन्धुम् ।
तस्मा उ राधः कृणुहि सुप्रशस्तं सखा नो असि परमं च बन्धुः ॥११॥

देवः । देवाय । गृणते । वयःऽधाः । विप्रः । विप्राय । स्तुवते । सुऽमेधाः ।
अजीजनः । हि । वरुण । स्वधाऽवन् । अथर्वाणम् । पितरम् । देवऽबन्धुम् ।
तस्मै । ऊ इति । राधः । कृणुहि । सुऽप्रशस्तम् । सखा । नः । असि । परमम् । च । बन्धुः ॥ ११॥

(१२) द्वादशं सूक्तम्

(१-११) एकादशर्चस्यास्य सूक्तस्याङ्गिरा ऋषिः । जातवेदा अग्निर्देवता । (१-२, ४-११) प्रथमाद्वितीययोर्ऋचोश्चतुर्थ्यादयष्टानाञ्च त्रिष्टुप्, (३) तृतीयायाश्च पङ्क्तिश्छन्दसी ॥

समिद्धो अद्य मनुषो दुरोणे देवो देवान्यजसि जातवेदः ।
आ च वह मित्रमहश्चिकित्वान्त्वं दूतः कविरसि प्रचेताः ॥१॥
तनूनपात्पथ ऋतस्य यानान्मध्वा समञ्जन्त्स्वदया सुजिह्व ।
मन्मानि धीभिरुत यज्ञमृन्धन्देवत्रा च कृणुह्यध्वरं नः ॥२॥
आजुह्वान ईड्यो वन्द्यश्चा याह्यग्ने वसुभिः सजोषाः ।
त्वं देवानामसि यह्व होता स एनान्यक्षीषितो यजीयान् ॥३॥
प्राचीनं बर्हिः प्रदिशा पृथिव्या वस्तोरस्या वृज्यते अग्रे अह्नाम् ।
व्युं प्रथते वितरं वरीयो देवेभ्यो अदितये स्योनम् ॥४॥

सम्ऽइद्धः । अद्य । मनुषः । दुरोणे । देवः । देवान् । यजसि । जातऽवेदः ।
आ । च । वह । मित्रऽमहः । चिकित्वान् । त्वम् । दूतः । कविः । असि । प्रऽचेताः ॥ १ ॥
तनूऽनपात् । पथः । ऋतस्य । यानान् । मध्वा । सम्ऽअञ्जन् । स्वदय । सुऽजिह्व ।
मन्मानि । धीभिः । उत । यज्ञम् । ऋन्धन् । देवऽत्रा । च । कृणुहि । अध्वरम् । नः ॥ २ ॥
आऽजुह्वानः । ईड्यः । वन्द्यः । च । आ । याहि । अग्ने । वसुऽभिः । सऽजोषाः ।
त्वम् । देवानाम् । असि । यह्व । होता । सः । एनान् । यक्षि । इषितः । यजीयान् ॥ ३ ॥
प्राचीनम् । बर्हिः । प्रऽदिशा । पृथिव्याः । वस्तोः । अस्याः । वृज्यते । अग्रे । अह्नाम् ।
वि । ऊं इति । प्रथते । विऽतरम् । वरीयः । देवेभ्यः । अदितये । स्योनम् ॥ ४ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

V.11.11 You are life-bestower, enlightened one for the praise-singing enlightened one. You are a sage (vipra), full of wisdom, for the praising sage. O self-dependent (ajījana) venerable Lord, you have made the undisturbed one (atharvāṇam) an elder and friend of the enlightened ones. For him, may you show praise-worthy generosity. You are our friend and the closest kin.

Agniḥ

V.12.1 Kindled (samiddha) this day in the home (dureṇe) of man (mānus), thou, a god, O Jātavedas, dost sacrifice to the gods; and dost thou bring (them), understanding it, O thou of friendly might; thou art a forethoughtful messenger, poet. (Samiddha). (Also Yv. XXIX.25)

V.12.2 O Tanūnapāt (son of thyself ?), do thou anointing with honey (madhu) the roads that go to right eousness (ṛta), sweeten them, O well-tongued one; prospering (ṛndhan) with prayers (dhī) the devotions (manmāni) and the sacrifice, put (kṛ) thou also among the gods our service (adhvara). (Tanūnapāt) (Also Yv. XXIX.26).

V.12.3 Making oblation do thou, O Agni, to be praised and to be greeted, come in accord with the Vasus. Thou art invoker (hotṛ) of the gods, O youthful one (yahva); do thou, sent forth, skilled sacrificer (yajīyān), sacrifice to them (īyaḥ) (Also Yv. XXIX,28)

V.12.4 The forward barhiṣ, through the fore-region of the earth, is wreathed on this dawn (vastu), at the beginning (agra) of the days; it spreads out abroad more widely, pleasant to the gods, to Aditi. (barhiḥ) (Also Yv. XXIX.29)

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

व्यचस्वतीरुर्विया वि श्रयन्तां पतिभ्यो न जनयः शुम्भमानाः ।
देवीर्द्वारो बृहतीर्विश्वमिन्वा देवेभ्यो भवत सुप्रायणाः ॥५॥
आ सुष्वयन्ती यजते उपाके उषासानक्ता सदतां नि योनौ ।
दिव्ये योषणे बृहती सुरुक्मे अधि श्रियं शुक्रपिशं दधाने ॥६॥
दैव्या होतारा प्रथमा सुवाचा मिमाना यज्ञं मनुषो यजध्यै ।
प्रचोदयन्ता विदथेषु कारू प्राचीनं ज्योतिः प्रदिशा दिशन्ता ॥७॥
आ नो यज्ञं भारती तूयमेत्विडा मनुष्वदिह चेतयन्ती ।
तिस्रो देवीर्बर्हिरेदं स्योनं सरस्वतीः स्वपसः सदन्ताम् ॥८॥
य इमे द्यावापृथिवी जनित्री रूपैरपिंशद्भुवनानि विश्वा ।
तमद्य होतरिषितो यजीयान्देवं त्वष्टारमिह यक्षि विद्वान् ॥९॥
उपावसृज त्मन्या समञ्जन्देवानां पाथ ऋतुथा हवींषि ।
वनस्पतिः शमिता देवो अग्निः स्वदन्तु हव्यं मधुना घृतेन ॥१०॥

व्यचस्वतीः । उर्विया । वि । श्रयन्ताम् । पतिऽभ्यः । न । जनयः । शुम्भमानाः ।
देवीः । द्वारः । बृहतीः । विश्वम्ऽइन्वाः । देवेभ्यः । भवत । सुऽप्रायणाः ॥ ५ ॥
आ । सुस्वयन्ती इति । यजते इति । उपाके इति । उषसानक्ता । सदताम् । नि । योनौ । दिव्ये इति ।
योषणे इति । बृहती इति । सुरुक्मे इति सुऽरुक्मे । अधि । श्रियम् । शुक्रऽपिशम् । दधाने इति ॥६॥
दैव्या । होतारा । प्रथमा । सुऽवाचा । मिमाना । यज्ञम् । मनुषः । यजध्यै ।
प्रऽचोदयन्ता । विदथेषु । कारू इति । प्राचीनम् । ज्योतिः । प्रऽदिशा । दिशन्ता ॥ ७ ॥
आ । नः । यज्ञम् । भारती । तूयम् । एतु । इडा । मनुष्वत् । इह । चेतयन्ती ।
तिस्रः । देवीः । बर्हिः । आ । इदम् । स्योनम् । सरस्वतीः । सुऽअपसः । सदन्ताम् ॥ ८ ॥
यः । इमे इति । द्यावापृथिवी इति । जनित्री इति । रूपैः । अपिंशत् । भुवनानि । विश्वा ।
तम् । अद्य । होतः । इषितः । यजीयान् । देवम् । त्वष्टारम् । इह । यक्षि । विद्वान् ॥ ९ ॥
उपऽअवसृज । त्मन्या । सम्ऽअञ्जन् । देवानाम् । पाथः । ऋतुऽथा । हवींषि ।
वनस्पतिः । शमिता । देवः । अग्निः । स्वदन्तु । हव्यम् । मधुना । घृतेन ॥ १० ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

V.12.5 Expansive let them open (vi-śri) widely, like wives adorned for their husbands; ye great, divine, all furthering doors, be ye favourable to the advance of the gods. (devīr dvāraḥ). (Also Yv. XXIX.30)

V.12.6 Let Dawn and Night (uṣāsānaktā), dripping (susvayantī) worshipful, close, sit down here in the lair (yoni) - the two heavenly, great, well-shining women, putting on beauty (śrī) with bright adornment. (uṣāsā-naktā) (Also Yv. XXIX.31)

V.12.7 The (two) invokers of the gods (daivyā-hotārā) first, well-voiced, shaping (mimānā) the sacrifice for man (manusa) to sacrifice, urging forward at the councils (vidatha), the (two singers (kārū), pointing out forward light through the fore-region. (daivyā-hotārā). (Also Yv. XXIX.32)

V.12.8 Unto our sacrifice let Bhāratī come quickely, let Idā,taking note here in human fashion; let the three goddesses, (tisro devīḥ) wellworking, sit upon this pleasant barhiṣ - (also) Sarasvatī. (tisro-devīḥ - Idā, Bhāratī and Sarasvatī). (Also Yv. XXIX.33)

V.12.9 To him, god Tvaṣṭṛ, who adorned with forms (rūpaiḥ-apainśad) these two generatresses, heaven-and-earth, (and) all existences, do thou today, O invoker, sent forth, skilled sacrificer, sacrifice here, understanding it. (Tvaṣṭṛ) (Also Yv. XXIX.34)

V.12.10 In thy way (tmanyā) anointing them, pour thou down upon (upāva-sṛi) the track of the gods the oblations in due season; let the forest tree (vanaspati), the queller (śamitā), god Agni, relish (svadantu) the oblation with honey, with ghee. (Vanaspati) (Also Yv. XXIX.35)

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

सद्यो जातो व्यमिमीत यज्ञमग्निर्देवानामभवत्पुरोगाः ।
अस्य होतुः प्रशिष्यृतस्य वाचि स्वाहाकृतं हविरदन्तु देवाः ॥११॥

सद्यः । जातः । वि । अमिमीत । यज्ञम् । अग्निः । देवानाम् । अभवत् । पुरःऽगाः ।
अस्य । होतुः । प्रऽशिषि । ऋतस्य । वाचि । स्वाहाऽकृतम् । हविः । अदन्तु । देवाः ॥११॥

(१३) त्रयोदशं सूक्तम्

(१–११) एकादशर्चस्यास्य सूक्तस्य गरुत्मानृषिः । तक्षको देवता । (१, ३) प्रथमातृतीययोर्ऋचोर्जगती, (२) द्वितीयाया आस्तारपङ्क्तिः, (४, ७, ८) चतुर्थीसप्तम्यष्टमीनामनुष्टुप्, (५) पञ्चम्यास्त्रिष्टुप्, (६) षष्ठयाः पथ्यापङ्क्तिः, (९) नवम्या भुरिग्जगती, (१०–११) दशम्येकादश्योश्च निचृद्गायत्री छन्दांसि ॥

ददिर्हि मह्यं वरुणो दिवः कविर्वचोभिरुग्रैर्नि रिणामि ते विषम् ।
खातमखातमुत सक्तमग्रभमिरेव धन्वन्नि जजास ते विषम् ॥१॥
यत्ते अपोदकं विषं तत्त एतास्वग्रभम् ।
गृह्णामि ते मध्यममुत्तमं रसमुतावमं भियसा नेशदादु ते ॥२॥
वृषा मे रवो नभसा न तन्यतुरुग्रेण ते वचसा बाध आदु ते ।
अहं तमस्य नृभिरग्रभं रसं तमस इव ज्योतिरुदेतु सूर्यः ॥३॥
चक्षुषा ते चक्षुर्हन्मि विषेण हन्मि ते विषम् ।
अहे म्रियस्व मा जीवीः प्रत्यगभ्येतु त्वा विषम् ॥४॥

ददिः । हि । मह्यम् । वरुणः । दिवः । कविः । वचःऽभिः । उग्रैः । नि । रिणामि । ते । विषम् ।
खातम् । अखातम् । उत । सक्तम् । अग्रभम् । इराऽइव । धन्वन् । नि । जजास । ते । विषम् ॥१॥
यत् । ते । अपऽउदकम् । विषम् । तत् । ते । एतासु । अग्रभम् । गृह्णामि । ते । मध्यमम् ।
उत्ऽउत्तमम् । रसम् । उत । अवमम् । भियसा । नेशत् । आत् । ऊं इति । ते । ॥ २ ॥
वृषा । मे । रवः । नभसा । न । तन्यतुः । उग्रेण । ते । वचसा । बाधे । आत् । ऊं इति ।
ते । अहम् । तम् । अस्य । नृऽभिः । अग्रभम् । रसम् । तमसःऽइव । ज्योतिः । उत् ।
एतु । सूर्यः ॥ ३ ॥
चक्षुषा । ते । चक्षुः । हन्मि । विषेण । हन्मि । ते । विषम् ।
अहे । म्रियस्व । मा । जीवीः । प्रत्यक् । अभि । एतु । त्वा । विषम् ॥ ४ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

V.12.11 At once, when born, he determined (vyamimita) the sacrifice; Agni became foremost of the gods; at the direction of this invoker, at the voice of righteousness (ṛta), let the gods eat the oblation made with 'hail'. (svāhā kṛtam haviḥ) (Also Yv. XXIX.36).

Āpṛi-hymns : This set of eleven or twelve verses is known as Āprī hymns; the Nirukta, chapter VIII is entirely devoted to the Āprīs. The eleven Āprīs are: (i) Samiddhaḥ agniḥ, (ii) naraśaṁsa, (iii) īdaḥ, (iv) bariḥ, (v) devīo-dvaraḥ, (vi) uṣāsā-naktā, (viii) three deviḥ– idā, bhāratī and sarasvati, (ix) tvaṣṭṛ, (x) vanaspati and (xi) svāhā kṛti oblation. All these terms glorify fire. (For Āprī hymns, see Ṛg. I.13; I.142; I.188 etc.)

Cure for Snake Poison

V.13.1 The venerable Lord, the poet of heaven, has given me (this power). With my formidable words, I draw out your poison. Dug deep, or undug, or just adhering, all that I hereby seize. Like a streamlet in a desert, your poison has disappeared.

V.13.2 Your poison, that is dehydrating, I seize within these. I take your mid-most, and upmost power. Let the lowest power disappear due to my fear alone.

V.13.3 Powerful is my voice like thunder of the cloud. With formidable words, I drive it away for you from you. I have seized that power of his with men. May he raise himself like the sun out of darkness.

V.13.4 With eye, I counter your eye; with poison, I counter your poison. O do not die; do live. Let your poison come back to you quickly.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

कैरात पृश्न उपतृप्य बभ्र आ मे शृणुतासिता अलीकाः ।
मा मे सख्युः स्तामानमपि ष्ठाताश्रावयन्तो नि विषे रमध्वम् ॥५॥
असितस्य तैमातस्य बभ्रोरपोदकस्य च ।
सात्रासाहस्याहं मन्योरव ज्यामिव धन्वनो वि मुञ्चामि रथाँ इव ॥६॥
आलिंगी च विलिंगी च पिता च माता च ।
विश्व वः सर्वतो बन्धवरसाः किं करिष्यथ ॥७॥
उरुगूलाया दुहिता जाता दास्यसिक्न्या ।
प्रतङ्कं दद्रुषीणां सर्वासामरसं विषम् ॥८॥
कर्णा श्वावित्तदब्रवीद्गिरेरवचरन्तिका ।
याः काश्चेमाः खनित्रिमास्तासामरसतमं विषम् ॥९॥
ताबुवं न ताबुवं न घेत्त्वमसि ताबुवम् । ताबुवेनारसं विषम् ॥१०॥

कैरात । पृश्ने । उपऽतृप्य । बभ्रो इति । आ । मे । शृणुत । असिताः । अलीकाः ।
मा । मे । सख्युः । स्तामानम् । अपि । स्थात । आऽश्रावयन्तः । नि । विषे । रमध्वम् ॥
असितस्य । तैमातस्य । बभ्रोः । अपऽउदकस्य । च ।
सात्राऽसंहस्य । अहम् । मन्योः । अव । ज्याम्ऽइव । धन्वनः । वि । मुञ्चामि । रथान्ऽइव ॥६॥
आऽलिंगी । च । विऽलिंगी । च । पिता । च । माता । च ।
विश्व । वः । सर्वतः । बन्धु । अरसाः । किम् । करिष्यथ ॥ ७ ॥
उरुऽगूलायाः । दुहिता । जाता । दासी । असिक्न्या ।
प्रऽतङ्कम् । दद्रुषीणाम् । सर्वासाम् । अरसम् । विषम् ॥ ८ ॥
कर्णा । श्वावित् । तत् । अब्रवीत् । गिरेः । अवऽचरन्तिका ।
याः । काः । च । इमाः । खनित्रिमाः । तासाम् । अरसऽतमम् । विषम् ॥ ९ ॥
ताबुवम् । न । ताबुवम् । न । घ । इत् । त्वम् । असि । ताबुवम् ।
ताबुवेन । अरसम् । विषम् ॥ १० ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

V.13.5 O krait (kairat), O spotted one, O grass-dweller, O brown, O black ones, O wicked ones, listen to my words carefully. Do not stay even in the proximity of my friend's house. Making your sounds hear all around, delight in poison away from us.

V.13.6 The fury of the black snake, of taimāta (the snake being in wet places), of the brown snake, of the snake that lives away from water, and of the all-conquering snake, I hereby slacken, just as a string from the bow or like (unyoking of) chariot.

V.13.7 Āligī (that sticks while biting) and viligī (that does not stick after biting), their father and mother (i.e., male and female), we thoroughly know your relations; you are powerless. What will you do ?

V.13.8 The daughter of the urugūla (a broad-necked snake) has become the maid-servant of the black-skinned she-snake. The poison of all those she-snakes, that creep close fearlessly, is powerless.

V.13.9 Thus said the quick-eared hedgehog, moving about the foot-hills; whosoever female reptiles live digging down the earth, their poison is most powerless. (ineffective).

V.13.10 Tābuva is not (real) tābuva. And you tābuva are certainly not the genuine one. By tābuva the poison becomes powerless.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

तस्तुवं न तस्तुवं न धेत्त्वमसि तस्तुवम् । तस्तुवेनारसं विषम् ॥११॥

तस्तुवम् । न । तस्तुवम् । न । ध । इत् । त्वम् । असि । तस्तुवम् ।
तस्तुवेन । अरसम् । विषम् ॥ ११ ॥

(१४) चतुर्दशं सूक्तम्

(१-१३) त्रयोदशर्चस्यास्य सूक्तस्य शुक्र ऋषिः । (१-२) प्रथमाद्वितीययोर्ऋचोरोषधिः, (३-१३) तृतीयाद्येकादशानाञ्च कृत्यापरिहरणं देवते । (१-२, ४, ६-७, ९) प्रथमाद्वितीयाचतुर्थीषष्ठीसप्तमीनवमीनामनुष्टुप्, (३, ५, १२) तृतीयापञ्चमीद्वादशीनां भुरिगनुष्टुप्, (८) अष्टम्यास्त्रिपदा विराडनुष्टुप्, (१०) दशम्या निचृद्बृहती, (११) एकादश्यास्त्रिपदा साम्नी त्रिष्टुप्, (१३) त्रयोदश्याश्च स्वराडनुष्टुप् छन्दांसि ॥

सुपर्णस्त्वान्वविन्दत्सूकरस्त्वाखनन्नसा ।
दिप्सौषधे त्वं दिप्सन्तमव कृत्याकृतं जहि ॥१॥
अव जहि यातुधानानव कृत्याकृतं जहि ।
अथो यो अस्मान्दिप्सति तमु त्वं जह्योषधे ॥२॥
रिश्यस्येव परीशासं परिकृत्य परि त्वचः ।
कृत्यां कृत्याकृते देवा निष्कमिव प्रति मुञ्चत ॥३॥
पुनः कृत्यां कृत्याकृते हस्तगृह्य परा णय ।
समक्षमस्मा आ धेहि यथा कृत्याकृतं हनत् ॥४॥

सुऽपर्णः । त्वा । अनु । अविन्दत् । सूकरः । त्वा । अखनत् । नसा ।
दिप्स । ओषधे । त्वम् । दिप्सन्तम् । अव । कृत्याऽकृतम् । जहि ॥ १ ॥

अव । जहि । यातुऽधानान् । अव । कृत्याऽकृतम् । जहि ।
अथो इति । यः । अस्मान् । दिप्सति । तम् । ऊं इति । त्वम् । जहि । ओषधे ॥ २ ॥

रिश्यस्यऽइव । परिऽशासम् । परिऽकृत्य । परि । त्वचः ।
कृत्याम् । कृत्याऽकृते । देवाः । निष्कम्ऽइव । प्रति । मुञ्चत ॥ ३ ॥

पुनः । कृत्याम् । कृत्याऽकृते । हस्तऽगृह्य । परा । नय ।
सम्ऽअक्षम् । अस्मै । आ । धेहि । यथा । कृत्याऽकृतम् । हनत् ॥ ४ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

V.13.11 Tastuva is not (real) tastuva. And you tastuva are certainly not the genuine one. By tastuva the poison becomes powerless.

Vanaspatiḥ

V.14.1 The eagle (suparṇa) has discovered you and the wild boar has dug you out with his snout. O herb, may you injure and may you kill the maker of fatal contrivances.

V.14.2 Kill the tormentors and kill the maker of fatal contrivances. And whosoever seeks to injure us, may you kill him, O medicinal herb.

V.14.3 Having cut a strip of his skin going around (his neck), as if it were of an antelope, O enlightened ones, may you send the fatal contrivance back to the applier of the fatal contrivance like a niṣka (a golden ornament worn around the neck).

V.14.4 Taking the fatal contrivance by hand, may you send it back to him, who had made it. May you put it just before him, so that it kills maker of the fatal contrivance.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

कृत्याः सन्तु कृत्याकृते शपथः शपथीयते ।
सुखो रथ इव वर्ततां कृत्या कृत्याकृतं पुनः ॥५॥
यदि स्त्री यदि वा पुमान्कृत्यां चकार पाप्मने ।
तामु तस्मै नयामस्यश्वमिवाश्वाभिधान्या ॥६॥
यदि वासि देवकृता यदि वा पुरुषैः कृता ।
तां त्वा पुनर्णयामसीन्द्रेण सयुजा वयम् ॥७॥
अग्ने पृतनाषाट् पृतनाः सहस्व ।
पुनः कृत्यां कृत्याकृते प्रतिहरणेन हरामसि ॥८॥
कृतव्यधनि विध्य तं यश्चकार तमिज्जहि ।
न त्वामचक्रुषे वयं वधाय सं शिशीमहि ॥९॥
पुत्र इव पितरं गच्छ स्वज इवाभिष्ठितो दश ।
बन्धमिवावक्रामी गच्छ कृत्ये कृत्याकृतं पुनः ॥१०॥

कृत्याः । सन्तु । कृत्याऽकृते । शपथः । शपथिऽयते ।
सुऽखः । रथःऽइव । वर्तताम् । कृत्या । कृत्याऽकृतम् । पुनः ॥ ५ ॥
यदि । स्त्री । यदि । वा । पुमान् । कृत्याम् । चकार । पाप्मने ।
ताम् । ऊं इति । तस्मै । नयामसि । अश्वम्ऽइव । अश्वऽअभिधान्या ॥ ६ ॥
यदि । वा । असि । देवऽकृता । यदि । वा । पुरुषैः । कृता ।
ताम् । त्वा । पुनः । नयामसि । इन्द्रेण । सऽयुजा । वयम् ॥ ७ ॥
अग्ने । पृतनाषाट् । पृतनाः । सहस्व ।
पुनः । कृत्याम् । कृत्याऽकृते । प्रतिऽहरणेन । हरामसि ॥ ८ ॥
कृतऽव्यधनि । विध्य । तम् । यः । चकार । तम् । इत् । जहि ।
न । त्वाम् । अचक्रुषे । वयम् । वधाय । सम् । शिशीमहि ॥ ९ ॥
पुत्रःऽइव । पितरम् । गच्छ । स्वजःऽइव । अभिऽस्थितः । दश ।
बन्धम्ऽइव । अवऽक्रामी । गच्छ । कृत्ये । कृत्याऽकृतम् । पुनः ॥ १० ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

V.14.5 May the fatal contrivances be for him, who makes fatal contrivances; may the cause be for the curser. Like a pleasure-giving chariot, may the fatal contrivance go back to its maker.

V.14.6 If a woman or a man has made a fatal contrivance for some evil purpose, we hereby conduct the fatal contrivance back to him like a horse with a horse-halter.

V.14.7 O fatal contrivance, you have been made by some enlightened one, or you have been made by men, you, as such, we in companionship of the resplendent Lord, lead you back again.

V.14.8 O adorable leader, conqueror of invading hordes, may you conquer the invaders. We lead the fatal contrivance back to him again, who had made that fatal contrivance, by means of a counter-measure.

V.14.9 O capable of piercing, may you pierce him. Smite him, who has made you, We do instigate you to slay the person who has not made you.

V.14.10 Go like a son to his father. Bite like a trampled constrictor. Tread down on him like a bond. O fatal contrivance, may you go to your maker.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

उदेणीव वारण्यभिस्कन्दं मृगीव । कृत्या कर्तारमृच्छतु ॥११॥
इष्वा ऋजीयः पततु द्यावापृथिवी तं प्रति ।
सा तं मृगमिव गृह्णातु कृत्या कृत्याकृतं पुनः ॥१२॥
अग्निरिवैतु प्रतिकूलमनुकूलमिवोदकम् ।
सुखो रथ इव वर्ततां कृत्या कृत्याकृतं पुनः ॥१३॥

उत् । एणीऽइव । वारणी । अभिऽस्कन्दम् । मृगीऽइव । कृत्या । कर्तारम् । ऋच्छतु ॥११॥
इष्वाः । ऋजीयः । पततु । द्यावापृथिवी इति । तम् । प्रति ।
सा । तम् । मृगम्ऽइव । गृह्णातु । कृत्या । कृत्याऽकृतम् । पुनः ॥ १२ ॥
अग्निःऽइव । एतु । प्रतिऽकूलम् । अनुकूलम्ऽइव । उदकम् ।
सुऽखः । रथःऽइव । वर्तताम् । कृत्या । कृत्याऽकृतम् । पुनः ॥ १३ ॥

(१५) पञ्चदशं सूक्तम्

(१-११) एकादशर्चस्यास्य सूक्तस्य विश्वामित्र ऋषिः । मधुलौषधिर्देवता । (१-३, ६, १०-११) प्रथमादि-तृचस्य षष्ठीदशम्येकादशीनामृचामनुष्टुप्, (४) चतुर्थ्याः पुरस्ताद्बृहती, (५, ७-९) पञ्चम्याः सप्तम्यादितृचस्य च भुरिगनुष्टुप् छन्दांसि ॥

एका च मे दश च मेपवक्तारौ ओषधे ।
ऋतजात ऋतावरि मधु मे मधुला करः ॥१॥
द्वे च मे विंशतिश्च मेपवक्तारौ ओषधे ।
ऋतजात ऋतावरि मधु मे मधुला करः ॥२॥

एका । च । मे । दश । च । मे । अपऽवक्तारः । ओषधे ।
ऋतऽजाते । ऋतऽवरि । मधु । मे । मधुला । करः ॥ १ ॥
द्वे इति । च । मे । विंशतिः । च । ० ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

V.14.11 Up like a she-deer or timid antelope, like a she cow elephant (vāraṇī) or like a leaping hind, may this fatal contrivance go to its applier.

V.14.12 O heaven and earth, may this fatal contrivance fly straighter than an arrow towards him; may it (she) catch that applier of the fatal contrivance again just like a beast of chase.

V.14.13 Like fire towards an adversary, and like water towards a favourably inclined friend, like a pleasure-giving chariot, may the fatal contrivance go back to the applier of the fatal contrivance again.

Madhuta herb (Sweet)

V.15.1 One (female) of mine and ten of mine are averters of disaster, O herb. O born of right and preserver of right, being sweet yourself, may you create sweetness for me. (1-->10)

V.15.2 Two (females) of mine and twenty of mine are averters of disaster, O herb. O born of right and preserver of right, being sweet yourself, may you create sweetness for me. (2-->20)

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

तिस्रश्च मे त्रिंशच्च मेपवक्तारं ओषधे ।
ऋतजात ऋतावरि मधु मे मधुला करः ॥३॥
चतस्रश्च मे चत्वारिंशच्च मेपवक्तारं ओषधे ।
ऋतजात ऋतावरि मधु मे मधुला करः ॥४॥
पञ्च च मे पञ्चाशच्च मेपवक्तारं ओषधे ।
ऋतजात ऋतावरि मधु मे मधुला करः ॥५॥
षट् च मे षष्टिश्च मेपवक्तारं ओषधे ।
ऋतजात ऋतावरि मधु मे मधुला करः ॥६॥
सप्त च मे सप्ततिश्च मेपवक्तारं ओषधे ।
ऋतजात ऋतावरि मधु मे मधुला करः ॥७॥
अष्ट च मेशीतिश्च मेपवक्तारं ओषधे ।
ऋतजात ऋतावरि मधु मे मधुला करः ॥८॥

तिस्रः । च । मे । त्रिंशत् । च । ० ॥

चतस्रः । च । मे । चत्वारिंशत् । च । ० ॥

पञ्च । च । मे । पञ्चाशत् । च । ० ॥

षट् । च । मे । षष्टिः । च । ० ॥

सप्त । च । मे । सप्ततिः । च । ० ॥

अष्ट । च । मे । अशीतिः । च । ० ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

V.15.3 Three (females) of mine and thirty of mine are averters of disaster, O herb. O born of right and preserver of right, being sweet yourself, may you create sweetness for me. (3-->30)

V.15.4 Four (females) of mine and forty of mine are averters of disaster, O herb. O born of right and preserver of right, being sweet yourself, may you create sweetness for me. (4-->40)

V.15.5 Five (females) of mine and fifty of mine are averters of disaster, O herb. O born of right and preserver of right, being sweet yourself, may you create sweetness for me. (5-->50)

V.15.6 Six (females) of mine and sixty of mine are averters of disaster, O herb. O born of right and preserver of right, being sweet yourself, may you create sweetness for me. (6-->60)

V.15.7 Seven (females) of mine and seventy of mine are averters of disaster, O herb. O born of right and preserver of right, being sweet yourself, may you create sweetness for me. (7-->70)

V.15.8 Eight (females) of mine and eighty of mine are averters of disaster, O herb. O born of right and preserver of right, being sweet yourself, may you create sweetness for me. (8-->80)

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

नवं च मे नवतिश्च मेपवक्तारं ओषधे ।
ऋतजात ऋतावरि मधु मे मधुला करः ॥९॥
दश च मे शतं च मेपवक्तारं ओषधे ।
ऋतजात ऋतावरि मधु मे मधुला करः ॥१०॥
शतं च मे सहस्रं चापवक्तारं ओषधे ।
ऋतजात ऋतावरि मधु मे मधुला करः ॥११॥

नवं । च । मे । नवतिः । च । ० ॥

दश । च । मे । शतम् । च । ०० ॥ १० ॥

शतम् । च । मे । सहस्रम् । च । अपऽवक्तारः । ओषधे ।
ऋतेऽजाते । ऋतेऽवरि । मधु । मे । मधुला । करः ॥ ११ ॥

(१६) षोडशं सूक्तम्

(१–११) एकादशर्चस्यास्य सूक्तस्य विश्वामित्र ऋषिः । एकवृषो देवता । (१, ४–५, ७–१०) प्रथमा-चतुर्थीपञ्चमीनामृचां सामन्यादिचतसृणाञ्च साम्न्युष्णिक्, (२–३, ६) द्वितीयातृतीयाषष्ठीनामा-सुर्यनुष्टुप्, (११) एकादश्याश्चासुरी गायत्री छन्दांसि । सर्वा एकावसानाः ॥

यद्येकवृषोसि सृजारसोसि ॥१॥ यदि द्विवृषोसि सृजारसोसि ॥२॥
यदि त्रिवृषोसि सृजारसोसि ॥३॥ यदि चतुर्वृषोसि सृजारसोसि ॥४॥

यदि । एकऽवृषः । असि । सृज । अरसः । असि ॥१॥

यदि । द्विऽवृषः । असि । ०० ॥

यदि । त्रिऽवृषः । असि । ०० ॥३॥

यदि । चतुःऽवृषः । असि । ०० ॥ ४ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

V.15.9 Nine (females) of mine and ninety of mine are averters of disaster, O herb. O born of right and preserver of right, being sweet yourself, may you create sweetness for me. (9-->90)

V.15.10 Ten (females) of mine and a hundred of mine are averters of disaster, O herb. O born of right and preserver of right, being sweet yourself, may you create sweetness for me. (10-->100)

V.15.11 A hundred of mine and a Thousand of mine are averters of disaster, O herb. O born of right and preserver of right, being sweet yourself, may you create sweetness for me. (100--> 1000)

Eka - Vṛṣaḥ

V.16.1 If you have one power, then create (more powers). You are powerless.

V.16.2 If you have two powers, then create (more powers). You are powerless.

V.16.3 If you have three powers, then create (more powers). You are powerless.

V.16.4 If you have four powers, then create (more powers). You are powerless.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

यदि पञ्चवृषोसि सृजारसोसि ॥५॥ यदि षड्वृषोसि सृजारसोसि ॥६॥
यदि सप्तवृषोसि सृजारसोसि ॥७॥ यद्यष्टवृषोसि सृजारसोसि ॥८॥
यदि नववृषोसि सृजारसोसि ॥९॥ यदि दशवृषोऽसि सृजारसोसि ॥१०॥
यद्येकादशोसि सोपोदकोसि ॥११॥

यदि । पञ्चऽवृषः । असि । ०० ॥५॥
यदि । षट्ऽवृषः । असि । ०० ॥ ६ ॥
यदि । सप्तऽवृषः । असि । ०० ॥ ७ ॥
यदि । अष्टऽवृषः । असि । ०० ॥ ८ ॥
यदि । नवऽवृषः । असि । ०० ॥ ९ ॥
यदि । दशऽवृषः । असि । ०० ॥ १० ॥
यदि । एकादशः । असि । सः । अपऽउदकः । असि ॥ ११ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

V.16.5 If you have five powers, then create (more powers). You are powerless.

V.16.6 If you have six powers, then create (more powers). You are powerless.

V.16.7 If you have seven powers, then create (more powers). You are powerless.

V.16.8 If you have eight powers, then create (more powers). You are powerless.

V.16.9 If you have nine powers, then create (more powers). You are powerless.

V.16.10 If you have ten powers, then create (more powers). You are powerless.

V.16.11 If you have eleven powers, then you are out of water.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(१७) सप्तदशं सूक्तम्

(१–१८) अष्टादशर्चस्यास्य सूक्तस्य मयोभूर्ऋषिः । ब्रह्मजाया देवता । (१–६) प्रथमादि-षडृचां त्रिष्टुप्, (७–१८) सप्तम्यादिद्वादशानामानुष्टुप् छन्दसी ॥

तेऽविदन्प्रथमा ब्रह्मकिल्बिषेकूपारः सलिलो मातरिश्वा ।
वीडुहरास्तप उग्रं मयोभूरापो देवीः प्रथमजा ऋतस्य ॥१॥
सोमो राजा प्रथमो ब्रह्मजायां पुनः प्रायच्छदहृणीयमानः ।
अन्वर्तिता वरुणो मित्र आसीदग्निर्होता हस्तगृह्या निनाय ॥२॥
हस्तेनैव ग्राह्यः आधिरस्या ब्रह्मजायेति चेदवोचत् ।
न दुतायै प्रहेया तस्थ एषा तथा राष्ट्रं गुपितं क्षत्रियस्य ॥३॥
यामाहुस्तारकैषा विकेशीति दुच्छुनां ग्राममवपद्यमानाम् ।
सा ब्रह्मजाया वि दुनोति राष्ट्रं यत्र प्रापादि शश उल्कुषीमान् ॥४॥
ब्रह्मचारी चरति वेविषद्विषः स देवानां भवत्येकमङ्गम् ।
तेन जायामन्वविन्दद्बृहस्पतिः सोमेन नीतां जुह्वं न देवाः ॥५॥
देवा वा एतस्यामवदन्त पूर्वे सप्तऋषयस्तपसा ये निषेदुः ।
भीमा जाया ब्राह्मणस्यापनीता दुर्धां दधाति परमे व्योमन् ॥६॥

ते । अवदन् । प्रथमाः । ब्रह्मऽकिल्बिषे । अकूपारः । सलिलः । मातरिश्वा ।
वीडुऽहराः । तपः । उग्रम् । मयःऽभूः । आपः । देवीः । प्रथमऽजाः । ऋतस्य ॥ १ ॥

सोमः । राजा । प्रथमः । ब्रह्मऽजायाम् । पुनः । प्र । अयच्छत् । अहृणीयमानः ।
अनुऽअर्तिता । वरुणः । मित्रः । आसीत् । अग्निः । होता । हस्तऽगृह्य । आ । निनाय ॥

हस्तेन । एव । ग्राह्यः । आऽधिः । अस्याः । ब्रह्मऽजाया । इति । च । इत् । अवोचत् ।
न । दुतायै । प्रऽहेया । तस्थे । एषा । तथा । राष्ट्रम् । गुपितम् । क्षत्रियस्य ॥ ३ ॥

याम् । आहुः । तारका । एषा । विऽकेशी । इति । दुच्छुनाम् । ग्रामम् । अवऽपद्यमानाम् ।
सा । ब्रह्मऽजाया । वि । दुनोति । राष्ट्रम् । यत्र । प्रऽअपादि । शशः । उल्कुषीऽमान् ॥४॥

ब्रह्मऽचारी । चरति । वेविषत् । विषः । सः । देवानाम् । भवति । एकम् । अङ्गम् । तेन ।
जायाम् । अनु । अविन्दत् । बृहस्पतिः । सोमेन । नीताम् । जुह्वम् । न । देवाः ॥

देवाः । वै । एतस्याम् । अवदन्त । पूर्वे । सप्तऽऋषयः । तपसा । ये । निऽसेदुः ।
भीमा । जाया । ब्राह्मणस्य । अपऽनीता । दुःऽधाम् । दधाति । परमे । विऽओमन् ॥६॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Brahma - Jāyā

V.17.1 They were the first to denounce the outrage of the intellectual - the boundless ocean, the wind, the one of fierce rage (fire), the one emitting intense heat (sun), benign heavenly waters, first born of the eternal law.

V.17.2 The Lord of devotional bliss (Soma) is the first to give back the wife of the intellectual without cherishing any malice. There the venerable Lord and the friendly Lord are the followers and the invoker fire-divine leads her seizing by hand.

V.17.3 She is to be led by hand to her place, of some one says that she is an intellectual's wife (brahma-jāyā). She is not fit to be sent with a messenger. In this manner the kingdom of a warrior prince is saved.

V.17.4 She, whom they call a meteor with dishevelled-hair (vikeśī) falling upon the village with misfortune, is indeed the wife of an intellectual (brahma-jāyā). She disturbs the kingdom, where a hare (śaśa) with meteors (ulkuṣī) arrives.

V.17.5 The seeker of knowledge moves about serving the people. As such he becomes a part of the enlightened ones. By him, the supreme Lord obtains a procreating wife led away by the devotional bliss (somena), just as the enlightened ones get a ladleful of Soma.

V.17.6 The enlightened ones of old have said about her, even the seven sages, who sit for austere penance terrible is an intellectual's wife abducted away. She causes discomfort even in the highest places.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ये गर्भां अवपद्यन्ते जगद्यच्चापलुप्यते ।
वीरा ये तूह्यन्ते मिथो ब्रह्मजाया हिनस्ति तान् ॥७॥
उत यत्पतयो दश स्त्रियाः पूर्वे अब्राह्मणाः ।
ब्रह्मा चेदस्तमग्रहीत्स एव पतिरेकधा ॥८॥
ब्राह्मण एव पतिर्न राजन्यो३ न वैश्यः ।
तत्सूर्यः प्रब्रुवन्नेति पञ्चभ्यो मानवेभ्यः ॥९॥
पुनर्वै देवा अददुः पुनर्मनुष्या अददुः ।
राजानः सत्यं गृह्णाना ब्रह्मजायां पुनर्ददुः ॥१०॥
पुनर्दाय ब्रह्मजायां कृत्वा देवैर्निकिल्बिषम् ।
ऊर्जं पृथिव्या भक्त्वोरुगायमुपासते ॥११॥
नास्य जाया शतवाही कल्याणी तल्पमा शये ।
यस्मिन्राष्ट्रे निरुध्यते ब्रह्मजायाचित्त्या ॥१२॥

ये । गर्भीः । अव३पद्यन्ते । जगत् । यत् । च । अप३लुप्यते ।
वीराः । ये । तूह्यन्ते । मिथः । ब्रह्म३जाया । हिनस्ति । तान् ॥ ७ ॥
उत । यत् । पतयः । दश । स्त्रियाः । पूर्वे । अब्राह्मणाः ।
ब्रह्मा । च । इत् । हस्तम् । अग्रहीत् । सः । एव । पतिः । एक३धा ॥ ८ ॥
ब्राह्मणः । एव । पतिः । न । राजन्यः । न । वैश्यः ।
तत् । सूर्यः । प्र३ब्रुवन् । एति । पञ्च३भ्यः । मानवेभ्यः ॥ ९ ॥
पुनः । वै । देवाः । अददुः । पुनः । मनुष्याः । अददुः ।
राजानः । सत्यम् । गृह्णानाः । ब्रह्म३जायाम् । पुनः । ददुः ॥ १० ॥
पुनः३दाय । ब्रह्म३जायाम् । कृत्वा । देवैः । नि३किल्बिषम् ।
ऊर्जम् । पृथिव्याः । भक्त्वा । उरु३गायम् । उप । आसते ॥११॥
न । अस्य । जाया । शत३वाही । कल्याणी । तल्पम् । आ । शये ।
यस्मिन् । राष्ट्रे । नि३रुध्यते । ब्रह्म३जाया । अचित्त्या ॥ १२ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

V.17.7 The embryos that abort, the cattle that perish; and the warriors that strike each other, it is the wife of the intellectual that destroys them.

V.17.8 Even if there have been ten non-intellectual (abrāhmaṇāḥ) husbands of a women previously, and latter an intellectual seizes her hand, then he alone is her husband.

V.17.9 Only the intellectual is her husband, not the warrior prince and nor the businessman (vaiśya) - thus the sun comes proclaiming to five types of men (pañcabhyo mānavebhyaḥ).

V.17.10 Surely the enlightened ones restored her again; again the men restored. The princes, realizing the truth restored the wife of the intellectual again.

V.17.11 Restoring back the wife of the intellectual, having become free from sin through the enlightened ones, sharing the vigour of earth, they occupy wide-extending realms.

V.17.12 Not on his bed lies his wedded good wife, who has brought a hundred (śatavāhī) dowers, in whose domain (rāṣṭre) an intellectual's wife is detained thoughtlessly.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

न विकर्णः पृथुशिरास्तस्मिन्वेश्मनि जायते ।
यस्मिन्राष्ट्रे निरुध्यते ब्रह्मजायाचित्त्या ॥१३॥
नास्य क्षत्ता निष्कग्रीवः सूनानामेत्यग्रतः ।
यस्मिन्राष्ट्रे निरुध्यते ब्रह्मजायाचित्त्या ॥१४॥
नास्य श्वेतः कृष्णकर्णो धुरि युक्तो महीयते ।
यस्मिन्राष्ट्रे निरुध्यते ब्रह्मजायाचित्त्या ॥१५॥
नास्य क्षेत्रे पुष्करिणी नाण्डीकं जायते बिसम् ।
यस्मिन्राष्ट्रे निरुध्यते ब्रह्मजायाचित्त्या ॥१६॥
नास्मै पृश्निं वि दुहन्ति ये अस्या दोहमुपासते ।
यस्मिन्राष्ट्रे निरुध्यते ब्रह्मजायाचित्त्या ॥१७॥
नास्य धेनुः कल्याणी नानड्वान्त्सहते धुरम् ।
विजानिर्यत्र ब्राह्मणो रात्रिं वसति पापया ॥१८॥

न । विऽकर्णः । पृथुऽशिराः । तस्मिन् । वेश्मनि । जायते । यस्मिन्० ॥ १३ ॥
न । अस्य । क्षत्ता । निष्कऽग्रीवः । सूनानाम् । एति । अग्रतः । यस्मिन्० ॥ १४ ॥
न । अस्य । श्वेतः । कृष्णऽकर्णः । धुरि । युक्तः । महीयते । यस्मिन्० ॥ १५ ॥
न । अस्य । क्षेत्रे । पुष्करिणी । न । आण्डीकम् । जायते । बिसम् । यस्मिन्० ॥ १६ ॥
न । अस्मै । पृश्निम् । वि । दुहन्ति । ये । अस्याः । दोहम् । उपऽआसते । यस्मिन्० ॥ १७ ॥
न । अस्य । धेनुः । कल्याणी । न । अनड्वान् । सहते । धुरम् ।
विऽजानिः । यत्र । ब्राह्मणः । रात्रिम् । वसति । पापया ॥ १८ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

V.17.13 Not a big-eared and large-headed son is born in his house, in whose domain an intellectual's wife is detained thoughtlessly.

V.17.14 Not his warrior adorning his neck with a golden ornament (niṣka) goes before young girls, in whose domain an intellectual's wife is detained thoughtlessly.

V.17.15 Not his black-eared white horse shows off when harnessed to the chariot, in whose domain an intellectual's wife is detained thoughtlessly.

V.17.16 Not in his land is a lotus-pond, nor the lotus-seeds as large as an egg grow, in whose domain an intellectual's wife is detained thoughtlessly.

V.17.17 Not for him they, who look after her milking, milk the spotted cow nicely, in whose domain an intellectual's wife is detained thoughtlessly.

V.17.18 Not his milch-cow brings any profit, nor his draft-ox bears the yoke, where an intellectual, separated from wife, spends a night miserably.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(१८) अष्टादशं सूक्तम्

(१–१५) पञ्चदशर्चस्यास्य सूक्तस्य मयोभूर्ऋषिः । ब्रह्मगवी ब्राह्मणश्च देवते । (१–३, ६–७, १०–१२, १४–१५) प्रथमादितृचस्य षष्ठीसप्तम्योर्ऋचोर्दशम्यादितृचस्य चतुर्दशीपञ्चदश्योश्चानुष्टुप्, (४) चतुर्थ्या भुरिक्त्रिष्टुप्, (५, ८–९, १३) पञ्चम्यष्टमीनवमीत्रयोदशीनाञ्च त्रिष्टुप् छन्दांसि ॥

नैतां ते देवा अददुस्तुभ्यं नृपते अत्तवे ।
मा ब्राह्मणस्य राजन्य गां जिघत्सो अनाद्याम् ॥१॥
अक्षद्रुग्धो राजन्यः पाप आत्मपराजितः ।
स ब्राह्मणस्य गामद्यादद्य जीवानि मा श्वः ॥२॥
आविष्टिताघविषा पृदाकूरिव चर्मणा ।
सा ब्राह्मणस्य राजन्य तृष्टैषा गौरनाद्या ॥३॥
निर्वै क्षत्रं नयति हन्ति वर्चोऽग्निरिवारब्धो वि दुनोति सर्वम् ।
यो ब्राह्मणं मन्यते अन्नमेव स विषस्य पिबति तैमातस्य ॥४॥
य एनं हन्ति मृदुं मन्यमानो देवपीयुर्धनकामो न चित्तात् ।
सं तस्येन्द्रो हृदयेऽग्निमिन्धं उभे एनं द्विष्टो नभसी चरन्तम् ॥५॥

न । एताम् । ते । देवाः । अददुः । तुभ्यम् । नृऽपते । अत्तवे ।
मा । ब्राह्मणस्य । राजन्य । गाम् । जिघत्सः । अनाद्याम् ॥ १ ॥

अक्षऽद्रुग्धः । राजन्यः । पापः । आत्मऽपराजितः ।
सः । ब्राह्मणस्य । गाम् । अद्यात् । अद्य । जीवानि । मा । श्वः ॥ २ ॥

आऽविष्टिता । अघऽविषा । पृदाकूःऽइव । चर्मणा ।
सा । ब्राह्मणस्य । राजन्य । तृष्टा । एषा । गौः । अनाद्या ॥ ३ ॥

निः । वै । क्षत्रम् । नयति । हन्ति । वर्चः । अग्निःऽइव । आऽरब्धः । वि । दुनोति ।
सर्वम् । यः । ब्राह्मणम् । मन्यते । अन्नम् । एव । सः । विषस्य । पिबति । तैमातस्य ॥४॥

यः । एनम् । हन्ति । मृदुम् । मन्यमानः । देवऽपीयुः । धनऽकामः । न । चित्तात् ।
सम् । तस्य । इन्द्रः । हृदये । अग्निम् । इन्धे । उभे इति । एनम् । द्विष्टः । नभसी इति ।
चरन्तम् ॥ ५ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Brahma - Gavī

V.18.1 O lord of men, the bounties of nature have not given you this (cow) to eat. O prince, do not desire to eat, an intellectual's cow (brahma-gavī), which indeed is not eatable.

V.18.2 If a prince, spoiled at dice, miserable and self-defeated, eats up an intellectual's cow, may he, living today, not be living tomorrow.

V.18.3 Like a deadly poisonous snake covered with cow-hide, this cow of the intellectual, O prince, is bitter to taste. Verily, it is not eatable.

V.18.4 She (the intellectual's cow) takes away the fighting spirit, destroys the valour, and like fire enkindled, she burns up everything. Whosoever thinks an intellectual to be just his food, surely he drinks the deadly adder's poison.

V.18.5 Whoever a divider of the enlightened ones smites him (the intellectual) thoughtlessly, thinking him to be feeble, with a desire to grab money, the resplendent Lord makes fire burn in his heart and both heaven and earth, hate him as he moves about.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

न ब्राह्मणो हिंसितव्योऽग्निः प्रियतनोरिव ।
सोमो ह्यस्य दायाद इन्द्रो अस्याभिशस्तिपाः ॥६॥
शतापाष्ठां नि गिरति तां न शक्नोति निःखिदन् ।
अन्नं यो ब्रह्मणां मल्वः स्वाद्वग्नीति मन्यते ॥७॥
जिह्वा ज्या भवति कुल्मलं वाङ्नाडीका दन्तास्तपसाभिदिग्धाः ।
तेभिर्ब्रह्मा विध्यति देवपीयून्हृत्ब्रलैर्धनुभिर्देवजूतैः ॥८॥
तीक्ष्णेषवो ब्राह्मणा हेतिमन्तो यामस्यन्ति शरव्यांऽ न सा मृषा ।
अनुहाय तपसा मन्युना चोत दूरादव भिन्दन्त्येनम् ॥९॥
ये सहस्रमराजन्नासन्दशशता उत ।
ते ब्राह्मणस्य गां जग्ध्वा वैतहव्याः पराभवन् ॥१०॥
गौरेव तान्हन्यमाना वैतहव्यौ अवातिरत् ।
ये केसरप्राबन्धायाश्चरमाजामपेचिरन् ॥११॥

न । ब्राह्मणः । हिंसितव्यः । अग्निः । प्रियतनोःऽइव ।
सोमः । हि । अस्य । दायादः । इन्द्रः । अस्य । अभिशस्तिऽपाः ॥ ६ ॥
शतऽअपाष्ठाम् । नि । गिरति । ताम् । न । शक्नोति । निःऽखिदम् ।
अन्नम् । यः । ब्रह्मणाम् । मल्वः । स्वादु । अग्नि । इति । मन्यते ॥ ७ ॥
जिह्वा । ज्या । भवति । कुल्मलम् । वाक् । नाडीकाः । दन्ताः । तपसा । अभिऽदिग्धाः ।
तेभिः । ब्रह्मा । विध्यति । देवऽपीयून् । हृत्ऽब्रलैः । धनुःऽभिः । देवऽजूतैः ॥८॥
तीक्ष्णऽइषवः । ब्राह्मणाः । हेतिऽमन्तः । याम् । अस्यन्ति । शरव्याम् । न । सा । मृषा ।
अनुऽहाय । तपसा । मन्युना । च । उत । दूरात् । अव । भिन्दन्ति । एनम् ॥ ९ ॥
ये । सहस्रम् । अराजन् । आसन् । दशऽशताः । उत ।
ते । ब्राह्मणस्य । गाम् । जग्ध्वा । वैतऽहव्याः । परा । अभवन् ॥ १० ॥
गौः । एव । तान् । हन्यमाना । वैतऽहव्यान् । अव । अतिरत् ।
ये । केसरऽप्राबन्धायाः । चरमऽअजाम् । अपेचिरन् ॥ ११ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

V.18.6 An intellectual should not be harmed, like fire of one's own beloved body. The blissful Lord is his close relation and the resplendent Lord is his protector from curses.

V.18.7 He swallows it (the speech) with a hundred barbs (śatāpāṣṭhām); though suffering intense pain he is unable to ensure it, who, the fool, while eating the food of the intellectuals, thinks it to be very tasty. (or can not digest the cow that bristles with a hundred barbs=Śatāpāṣṭhām ni girati)

V.18.8 The tongue becomes the bow-string, the speech the arrow's neck, and the teeth sharpened with heat becomes arrow-heads; with those bows, strengthened with spirit and sped by the enlightened ones, an intellectual pierces the abusers of the enlightened ones.

V.18.9 The shower of arrows, which the intellectuals, equipped with sharp arrows and missiles, discharge, never fails. Pursuing with heat and zeal, they pierce him through even from a distance.

V.18.10 Those a thousand, who behaved as kings, or who were ten 2hundred, they misappropriators of the sacrificial offerings, having devoured the intellectual's cow, suffered defeat inconceivably.

V.18.11 The cow herself, while being slaughtered, destroyed those misappropriators of sacrificial offerings, who cooked even the last she-goat of kesarprābandha.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

एकशतं ता जनता यां भूमिर्व्यधूनुत ।
प्रजां हिंसित्वा ब्राह्मणीमसंभव्यं पराभवन् ॥१२॥
देवपीयुश्चरति मर्त्येषु गरगीर्णो भवत्यस्थिभूयान् ।
यो ब्राह्मणं देवबन्धुं हिनस्ति न स पितृयाणमप्येति लोकम् ॥१३॥
अग्निर्वै नः पदवायः सोमो दायाद उच्यते ।
हन्ताभिशस्तेन्द्रस्तथा तद्वेधसो विदुः ॥१४॥
इषुरिव दिग्धा नृपते पृदाकूरिव गोपते ।
सा ब्राह्मणस्येषुर्घोरा तया विध्यति पीयतः ॥१५॥

एकऽशतम् । ताः । जनताः । याः । भूमिः । विऽअधूनुत ।
प्रऽजाम् । हिंसित्वा । ब्राह्मणीम् । असम्ऽभव्यम् । परा । अभवन् ॥ १२ ॥

देवऽपीयुः । चरति । मर्त्येषु । गरऽगीर्णः । भवति । अस्थिऽभूयान् ।
यः । ब्राह्मणम् । देवऽबन्धुम् । हिनस्ति । न । सः । पितृऽयानम् । अपि । एति । लोकम् ॥

अग्निः । वै । नः । पदऽवायः । सोमः । दायादः । उच्यते ।
हन्ता । अभिऽशस्ता । इन्द्रः । तथा । तत् । वेधसः । विदुः ॥ १४ ॥

इषुःऽइव । दिग्धा । नृऽपते । पृदाकूःऽइव । गोऽपते ।
सा । ब्राह्मणस्य । इषुः । घोरा । तया । विध्यति । पीयतः ॥ १५ ॥

(१९) एकोनविंशं सूक्तम्

(१–१५) पञ्चदशर्चस्यास्य सूक्तस्य मयोभूर्ऋषिः । ब्रह्मगवी ब्राह्मणश्च देवते । (१, ३–६, ८–१५) प्रथमर्चस्तृतीयादि-षतसृणामष्टम्याथष्टानाञ्चानुष्टुप्, (२) द्वितीयाया विराट् पुरस्ताद्बृहती, (७) सप्तम्याश्चोपरिष्टाद्बृहती छन्दांसि ॥

अतिमात्रमवर्धन्त नोदिव दिवमस्पृशन् ।
भृगुं हिंसित्वा सृञ्जया वैतहव्याः पराभवन् ॥१॥
ये बृहत्सामानमाङ्गिरसमार्पयन्ब्राह्मणं जनाः ।
पेत्वस्तेषामुभयादमविस्तोकान्यावयत् ॥२॥

अतिऽमात्रम् । अवर्धन्त । न । उत्ऽइव । दिवम् । अस्पृशन् ।
भृगुम् । हिंसित्वा । सृन्ऽजयाः । वैतऽहव्याः । परा । अभवन् ॥ १ ॥

ये । बृहत्ऽसामानम् । आङ्गिरसम् । आर्पयन् । ब्राह्मणम् । जनाः ।
पेत्वः । तेषाम् । उभयादम् । अविः । तोकानि । आवयत् ॥ २ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

V.18.12 Hundred and one were the folk, whom the earth shook off. Having violated their intellectual subjects, they were defeated inconceivably.

V.18.13 A derider of the enlightened ones moves about among men, as if, he has swallowed poison. He becomes composed mostly of bones. Who-so smites an intellectual, the kin of the enlightened ones, he does not reach even the sphere of the elders.

V.18.14 The fire-divine is, verily, our guide. The devotional bliss is called our heir. The resplendent Lord is the slayer and curser on our behalf - so the wise ones know.

V.18.15 O Lord of men, full of poison like an arrow, and like an adder, O lord of kine, she (the speech) is a terrible arrow of the intellectual, with which he pierces the abuser.

Brahma-Gavī

V.19.1 The conquerors by aggression grew exceedingly strong. As if, they touched even the sky. Having done harm to the shining intellectual (bhṛgu), the misappropriators of sacrificial offerings suffered defeat.

V.19.2 Whosoever scathed the great Sama singer, the intellectual, shining like burning coal, the wild beast consumed their infants with his two rows of teeth.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ये ब्राह्मणं प्रत्यष्ठीवन्ये वास्मिन्छुल्कमीषिरे ।
अस्नस्ते मध्ये कुल्यायाः केशान्खादन्त आसते ॥३॥
ब्रह्मगवी पच्यमाना यावत्साभि विजङ्घहे ।
तेजो राष्ट्रस्य निर्हन्ति न वीरो जायते वृषा ॥४॥
क्रूरमस्या आशसनं तृष्टं पिशितमस्यते ।
क्षीरं यदस्याः पीयते तद्वै पितृषु किल्बिषम् ॥५॥
उग्रो राजा मन्यमानो ब्राह्मणं यो जिघत्सति ।
परा तत्सिच्यते राष्ट्रं ब्राह्मणो यत्र जीयते ॥६॥
अष्टापदी चतुरक्षी चतुःश्रोत्रा चतुर्हनुः ।
द्व्यास्या द्विजिह्वा भूत्वा सा राष्ट्रमव धूनुते ब्रह्मज्यस्य ॥७॥
तद्वै राष्ट्रमा स्रवति नावं भिन्नामिवोदकम् ।
ब्रह्माणं यत्र हिंसन्ति तद्राष्ट्रं हन्ति दुच्छुना ॥८॥

ये । ब्राह्मणम् । प्रतिऽअष्ठीवन् । ये । वा । अस्मिन् । शुल्कम् । ईषिरे ।
अस्नः । ते । मध्ये । कुल्यायाः । केशान् । खादन्तः । आसते ॥ ३ ॥

ब्रह्मऽगवी । पच्यमाना । यावत् । सा । अभि । विऽजङ्घहे ।
तेजः । राष्ट्रस्य । निः । हन्ति । न । वीरः । जायते । वृषा ॥ ४ ॥

क्रूरम् । अस्याः । आऽशसनम् । तृष्टम् । पिशितम् । अस्यते ।
क्षीरम् । यत् । अस्याः । पीयते । तत् । वै । पितृषु । किल्बिषम् ॥ ५ ॥

उग्रः । राजा । मन्यमानः । ब्राह्मणम् । यः । जिघत्सति ।
परा । तत् । सिच्यते । राष्ट्रम् । ब्राह्मणः । यत्र । जीयते ॥ ६ ॥

अष्टाऽपदी । चतुःऽअक्षी । चतुःऽश्रोत्रा । चतुःऽहनुः ।
द्विऽआस्या । द्विऽजिह्वा । भूत्वा । सा । राष्ट्रम् । अव । धूनुते । ब्रह्मऽज्यस्य ॥ ७ ॥

तत् । वै । राष्ट्रम् । आ । स्रवति । नावम् । भिन्नाम्ऽइव । उदकम् ।
ब्रह्माणम् । यत्र । हिंसन्ति । तत् । राष्ट्रम् । हन्ति । दुच्छुना ॥ ८ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

V.19.3 Whosoever spit on (insult) an intellectual, or who seek to impose taxes on him, they sit in the middle of a stream of blood chewing hair.

V.19.4 So long as the afflicted speech of an intellectual quivers in throes, it destroys the vital spirit of the nation and no powerful hero is born there.

V.19.5 Terrible is her cutting into pieces; her bitter flesh is fit to be thrown away. Whatever her milk is drunk, that is considered a sin by the elders.

V.19.6 An arrogant formidable king, who wants to devour an intellectual, and the country, where an intellectual suffers defeat, is completely drained out.

V.19.7 Becoming eight-footed, four-eyed, four-eared, four-jawed, two-mouthed and two-tongued, she shatters down his kingdom, whoever does wrong to an intellectual.

V.19.8 That verily springs a leak in the kingdom just as water in a broken boat. That smites with misfortune the kingdom, where they do harm to any intellectual.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

तं वृक्षा अप सेधन्ति छायां नो मोपगा इति ।
यो ब्राह्मणस्य सदनमभि नारदु मन्यते ॥९॥
विषमेतद्देवकृतं राजा वरुणोब्रवीत् ।
न ब्राह्मणस्य गां जग्ध्वा राष्ट्रे जागार कश्चन ॥१०॥
नवैव ता नवतयो या भूमिर्व्यधूनुत ।
प्रजां हिंसित्वा ब्राह्मणीमसंभव्यं पराभवन् ॥११॥
यां मृतायानुबध्नन्ति कूर्यं पदुयोपनीम् ।
तद्वै ब्रह्मज्य ते देवा उपस्तरणमब्रुवन् ॥१२॥
अश्रूणि कृपमाणस्य यानि जीतस्य वावृतुः ।
तं वै ब्रह्मज्य ते देवा अपां भागमधारयन् ॥१३॥
येन मृतं स्नपयन्ति श्मश्रूणि येनोन्दते ।
तं वै ब्रह्मज्य ते देवा अपां भागमधारयन् ॥१४॥

तम् । वृक्षाः । अप । सेधन्ति । छायाम् । नः । मा । उप । गाः । इति ।
यः । ब्राह्मणस्य । सत् । धनम् । अभि । नारद । मन्यते ॥ ९ ॥
विषम् । एतत् । देवऽकृतम् । राजा । वरुणः । अब्रवीत् ।
न । ब्राह्मणस्य । गाम् । जग्ध्वा । राष्ट्रे । जागार । कः । चन ॥ १० ॥
नव । एव । ताः । नवतयः । या । भूमिः । विऽअधूनुत ।
प्रऽजाम् । हिंसित्वा । ब्राह्मणीम् । असम्ऽभव्यम् । परा । अभवन् ॥ ११ ॥
याम् । मृताय । अनुऽबध्नन्ति । कूर्यम् । पदऽयोपनीम् ।
तत् । वै । ब्रह्मऽज्य । ते । देवाः । उपऽस्तरणम् । अब्रुवन् ॥ १२ ॥
अश्रूणि । कृपमाणस्य । यानि । जीतस्य । ववृतुः ।
तम् । वै । ब्रह्मऽज्य । ते । देवाः । अपाम् । भागम् । अधारयन् ॥ १३ ॥
येन । मृतम् । स्नपयन्ति । श्मश्रूणि । येन । उन्दते ।
तम् । वै । ब्रह्मऽज्य । ते । देवाः । अपाम् । भागम् । अधारयन् ॥ १४ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

V.19.9 Even the trees repel him saying, "do not come to our shade" O Nārada, who appropriates arrogantly the good wealth of an intellectual.

V.19.10 This is the poison prepared by the bounties of Nature, so has proclaimed the venerable king. Having devoured the cow of an intellectual no one wakes up in the kingdom.

V.19.11 Verily they were nine-ninety, whom the earth shook off. Having violated their intellectual subjects, they suffered defeat inconceivably.

V.19.12 The track-effacing broom, which they tie to a dead person, that, O scatter of intellectuals, will be your bedding, so the enlightened ones have decreed.

V.19.13 The tears of the person being wronged, which flow when he is defeated, O scather of intellectuals, are your share of water, that the bounties of Nature have fixed.

V.19.14 Where-with they bathe the dead, and where-with they moisten beards, that, O scather of intellectuals, is your share of water, that the bounties of Nature have fixed.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

न वर्षं मैत्रावरुणं ब्रह्मज्यमभि वर्षति ।
नास्मै समितिः कल्पते न मित्रं नयते वशम् ॥१५॥

न । वर्षम् । मैत्रावरुणम् । ब्रह्मऽज्यम् । अभि । वर्षति ।
न । अस्मै । सम्ऽइतिः । कल्पते । न । मित्रम् । नयते । वशम् ॥ १५ ॥

(२०) विंशं सूक्तम्

(१-१२) द्वादशर्चस्यास्य सूक्तस्य ब्रह्मा ऋषिः । वानस्पत्यदुन्दुभिर्देवता । (१) प्रथमर्चो जगती, (२-१२) द्वितीयाद्येकादशानाञ्च त्रिष्टुप् छन्दसी ॥

उच्चैर्घोषो दुन्दुभिः सत्वनायन्वानस्पत्यः संभृत उस्रियाभिः ।
वाचं क्षुणुवानो दमयन्त्सपत्नान्त्सिंह इव जेष्यन्नभि तंस्तनीहि ॥१॥
सिंह इवास्तानीद्द्रुवयो विबद्धोभिक्रन्दन्नृषभो वासितामिव ।
वृषा त्वं वध्रयस्ते सपत्ना ऐन्द्रस्ते शुष्मो अभिमातिषाहः ॥२॥
वृषेव यूथे सहसा विदानो गव्यन्नभि रुव संधनाजित् ।
शुचा विध्य हृदयं परेषां हित्वा ग्रामान्प्रच्युता यन्तु शत्रवः ॥३॥
संजयन्पृतना ऊर्ध्वमायुर्गृह्या गृह्णानो बहुधा वि चक्ष्व ।
दैवीं वाचं दुन्दुभ आ गुरस्व वेधाः शत्रूणामुप भरस्व वेदः ॥४॥

उच्चैःऽघोषः । दुन्दुभिः । सत्वनाऽयन् । वानस्पत्यः । सम्ऽभृतः । उस्रियाभिः ।
वाचम् । क्षुणुवानः । दमयन् । सऽपत्नान् । सिंहःऽइव । जेष्यन् । अभि । तंस्तनीहि ॥१॥

सिंहःऽइव । अस्तानीत् । द्रुवयः । विऽबद्धः । अभिऽक्रन्दन् । ऋषभः । वासिताम्ऽइव ।
वृषा । त्वम् । वध्रयः । ते । सऽपत्नाः । ऐन्द्रः । ते । शुष्मः । अभिमातिऽसहः ॥ २ ॥

वृषाऽइव । यूथे । सहसा । विदानः । गव्यन् । अभि । रुव । संधनाऽजित् ।
शुचा । विध्य । हृदयम् । परेषाम् । हित्वा । ग्रामान् । प्रऽच्युताः । यन्तु । शत्रवः ॥ ३ ॥

सम्ऽजयन् । पृतनाः । ऊर्ध्वऽमायुः । गृह्याः । गृह्णानः । बहुऽधा । वि । चक्ष्व ।
दैवीम् । वाचम् । दुन्दुभे । आ । गुरस्व । वेधाः । शत्रूणाम् । उप । भरस्व । वेदः ॥ ४ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

V.19.15 The rain caused by sun and ocean does not fall on (the domain of) the scather of intellectuals. The war-council (samiti) does not favour him, nor can he bring the friends under his control (win the support of his friends).

Wood-carved War-drum

V.20.1 Carved out of wood and held tight with leather straps, loud-noised is the war-drum (dundubhi), augmentor of strength; whetting your voice, subduing the rivals, seeking victory, may you roar all around like a lion.

V.20.2 Made of wood and fastened skillfully, (the war-drum) roars like a lion, like a bull bellowing for a cow; (O war-drum) you are powerful; your rivals are impotent; your foe-conquering might is indeed that of the resplendent Lord.

V.20.3 O winner of plentiful booty arriving suddenly, like a mighty bull seeking cows, may you roar all around. May you pierce the heart of our enemies with grief. Having been dislodged may our enemies flee leaving their villages.

V.20.4 Conquering the invading hordes, loud-roarer, capturing those who deserve to be captured, may you look around in many ways. O war-drum, being pious, may you utter the divine speech. May you fetch the enemy's wealth to us.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

दुन्दुभेर्वाचं प्रयतां वदन्तीमाशृण्वती नाथिता घोषबुद्धा ।
नारी पुत्रं धावतु हस्तगृह्यामित्री भीता समरे वधानाम् ॥५॥
पूर्वी दुन्दुभे प्र वदासि वाचं भूम्याः पृष्ठे वद रोचमानः ।
अमित्रसेनामभिजञ्जभानो द्युमद्वद दुन्दुभे सूनृतावत् ॥६॥
अन्तरेमे नभसी घोषो अस्तु पृथक्ते ध्वनयो यन्तु शीभम् ।
अभि क्रन्द स्तनयोत्पिपानः श्लोककृन्मित्रतूर्याय स्वर्धी ॥७॥
धीभिः कृतः प्र वदाति वाचमुद्धर्षय सत्वनामायुधानि ।
इन्द्रमेदी सत्वनो नि ह्वयस्व मित्रैरमित्राँ अव जङ्घनीहि ॥८॥
संक्रन्दनः प्रवदो धृष्णुषेणः प्रवेदकृद्बहुधा ग्रामघोषी ।
श्रेयो वन्वानो वयुनानि विद्वान्कीर्तिं बहुभ्यो वि हर द्विराजे ॥९॥
श्रेयःकेतो वसुजित्सहीयान्त्संग्रामजित्संशितो ब्रह्मणासि ।
अंशूनिव ग्रावाधिषवणे अद्रिर्गव्यन्दुन्दुभेधि नृत्य वेदः ॥१०॥

दुन्दुभेः । वाचम् । प्रऽयताम् । वदन्तीम् । आऽशृण्वती । नाथिता । घोषऽबुद्धा ।
नारी । पुत्रम् । धावतु । हस्तऽगृह्य । आमित्री । भीता । सम्ऽअरे । वधानाम् ॥ ५ ॥

पूर्वीः । दुन्दुभे । प्र । वदासि । वाचम् । भूम्याः । पृष्ठे । वद । रोचमानः ।
अमित्रऽसेनाम् । अभिऽजञ्जभानः । द्युऽमत् । वद । दुन्दुभे । सूनृताऽवत् ॥ ६ ॥

अन्तरा । इमे इति । नभसी इति । घोषः । अस्तु । पृथक् । ते । ध्वनयः । यन्तु । शीभम् ।
अभि । क्रन्द । स्तनय । उत्ऽपिपानः । श्लोकऽकृत् । मित्रऽतूर्याय । सुऽअर्धी ॥ ७ ॥

धीभिः । कृतः । प्र । वदाति । वाचम् । उत् । हर्षय । सत्वनाम् । आयुधानि ।
इन्द्रऽमेदी । सत्वनः । नि । ह्वयस्व । मित्रैः । अमित्रान् । अव । जङ्घनीहि ॥ ८ ॥

सम्ऽक्रन्दनः । प्रऽवदः । धृष्णुऽसेनः । प्रवेदऽकृत् । बहुऽधा । ग्रामऽघोषी ।
श्रेयः । वन्वानः । वयुनानि । विद्वान् । कीर्तिम् । बहुऽभ्यः । वि । हर । द्विऽराजे ॥ ९ ॥

श्रेयःऽकेतः । वसुऽजित् । सहीयान् । संग्रामऽजित् । सम्ऽशितः । ब्रह्मणा । असि ।
अंशून्ऽइव । ग्रावा । अधिऽसवने । अद्रिः । गव्यन् । दुन्दुभे । अधि । नृत्य । वेदः ॥ १० ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

V.20.5 Hearing all around, the loudly spoken voice of the war-drum, let the woman of the enemy, frightened, suppliant, wakened by the roar, flee seizing her son by hand, in the clash of deadly weapons.

V.20.6 O war-drum, you utter your voice first. Speak on the surface of earth shining brightly. Crushing the enemy's army on all the sides, O war-drum, may you speak loudly and pleasantly.

V.20.7 May there be loud noise between these two firmaments. May your sounds spread quickly in all directions. Growing in vehemence and earning glory, may you roar and thunder, so that the victory for friends may be achieved (assured).

V.20.8 Made with skills, the drum utters clearly a speech. (O drum), raise up the weapons of powerful warriors. Gladdener of the army chief, call up the powerful warriors and with the help of the friends crush down the enemies.

V.20.9 Resonant, loud-speaking, accompanied by a conquering army, rouser, making proclaimations in villages for various purposes, winning real happiness, knowing all the ways, (O drum), may you distribute glory to many in the battle of two kings.

V.20.10 O ensign of real happiness, winner of treasures, mighty, winner of battle, you have been whetted by the intellectual; as at the time of pressing out the crushing stones dance on the stalks of same plant, so, O war-drum, may you dance upon our enemy's possessions.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

शत्रूषाण्नीषाऽभिमातिषाहो गवेषणः सहमान उद्भित् ।
वाग्वीव मन्त्रं प्र भरस्व वाचं सांग्रामजित्यायेषमुद्वदेह ॥११॥
अच्युतच्युत्समदो गमिष्ठो मृधो जेता पुरएतायोध्यः ।
इन्द्रेण गुप्तो विदथा निचिक्यद्धृदद्योतनो द्विषतां याहि शीभम् ॥१२॥

शत्रूषाट् । नीषाट् । अभिमातिऽसहः । गोऽएषणः । सहमानः । उत्ऽअभित् ।
वाग्वीऽइव । मन्त्रम् । प्र । भरस्व । वाचम् । सांग्रामऽजित्याय । इषम् । उत् । वद । इह ॥ ११ ॥
अच्युतऽच्युत् । सऽमदः । गमिष्ठः । मृधः । जेता । पुरःऽएता । अयोध्यः ।
इन्द्रेण । गुप्तः । विदथा । निऽचिक्यत् । हृत्ऽद्योतनः । द्विषताम् । याहि । शीभम् ॥१२॥

(२१) एकविंशं सूक्तम्

(१–१२) द्वादशर्चस्यास्य सूक्तस्य ब्रह्मा ऋषिः । (१–९) प्रथमादिनवर्चा वानस्पत्यदुन्दुभिः, (१०–१२) दशम्यादितृचस्य चादित्यादयो देवताः । (१, ४–५) प्रथमाचतुर्थीपञ्चमीनां पथ्यापङ्क्तिः, (२–३, ७–१०) द्वितीयातृतीययोः सप्तम्यादिचतसृणामनुष्टुप्, (६) षष्ठ्या जगती, (११) एकादश्या बृहतीगर्भा त्रिष्टुप्, (१२) द्वादश्याश्च त्रिपदा यवमध्या गायत्री छन्दांसि ॥

विहृदयं वैमनस्यं वदामित्रेषु दुन्दुभे ।
विद्वेषं कश्मशं भयममित्रेषु नि दध्मस्येनान्दुन्दुभे जहि ॥१॥
उद्वेपमाना मनसा चक्षुषा हृदयेन च ।
धावन्तु बिभ्यतोमित्राः प्रत्रासेनाज्ये हुते ॥२॥
वानस्पत्यः संभृत उस्रियाभिर्विश्वगोत्र्यः ।
प्रत्रासममित्रेभ्यो वदाज्येनाभिघारितः ॥३॥

विऽहृदयम् । वैमनस्यम् । वद । अमित्रेषु । दुन्दुभे ।
विऽद्वेषम् । कश्मशम् । भयम् । अमित्रेषु । नि । दध्मसि । एव । एनान् । दुन्दुभे । जहि ॥
उत्ऽवेपमानाः । मनसा । चक्षुषा । हृदयेन । च ।
धावन्तु । बिभ्यतः । अमित्राः । प्रऽत्रासेन । आज्ये । हुते ॥ २ ॥
वानस्पत्यः । सम्ऽभृतः । उस्रियाभिः । विश्वऽगोत्र्यः ।
प्रऽत्रासम् । अमित्रेभ्यः । वद । आज्येन । अभिऽघारितः ॥ ३ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

V.20.11 Conqueror of enemy, always victorious, conqueror of arrogant foes, seeker of booty, overpowering and up-rooting, O drum, as an orator speaks his counsel, so may you speak vigour to us here for winning the battle.

V.20.12 Overthrower of unoverthrown, always ready to join the battle, conqueror of foes, moving in forefront, irresistible, protected by the resplendent Lord, knowing well the skills of war, burning hearts of our malicious enemies, (O drum), may you move (towards them) quickly.

Wood-carved War-drum

V.21.1 O war-drum, may you utter disheartening (noise) and estrangement of minds among our enemies. We put in our enemies malice, discord and fear. May you, O drum, smite them down.

V.21.2 Trembling badly in their mind, eye and heart, terrified, may the enemies flee out of fear as soon as the purified butter is poured (into sacrificial fire).

V.21.3 Made out of wood, kept tight with leather straps, common to all clans, smeared with purified butter, may you utter terror for our enemies.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

यथा मृगाः सैविजन्ते आरण्याः पुरुषादधि ।
एवा त्वं दुन्दुभेमित्रानभि क्रन्द प्र त्रासयाथो चित्तानि मोहय ॥४॥
यथा वृकादजावयो धावन्ति बहु बिभ्यतीः ।
एवा त्वं दुन्दुभेमित्रानभि क्रन्द प्र त्रासयाथो चित्तानि मोहय ॥५॥
यथा श्येनात्पतत्रिणः संविजन्ते अहर्दिवि सिंहस्य स्तनथोर्यथा ।
एवा त्वं दुन्दुभेमित्रानभि क्रन्द प्र त्रासयाथो चित्तानि मोहय ॥६॥
परामित्रान्दुन्दुभिना हरिणस्याजिनेन च । सर्वे देवा अतित्रसन्ये सैग्रामस्येशते ॥७॥
यैरिन्द्रः प्रक्रीडते पद्घोषैश्छायया सह । तैरमित्रास्त्रसन्तु नोमी ये यन्त्यनीकशः ॥८॥
ज्याघोषा दुन्दुभयोभि क्रोशन्तु या दिशः ।
सेनाः परोजिता यतीरमित्राणामनीकशः ॥९॥

यथा । मृगाः । सम्ऽविजन्ते । आरण्याः । पुरुषात् । अधि । एव । त्वम् ।
दुन्दुभे । अमित्रान् । अभि । क्रन्द । प्र । त्रासय । अथो इति । चित्तानि । मोहय ॥ ४ ॥
यथा । वृकात् । अजऽअवयः । धावन्ति । बहु । बिभ्यतीः । एव० ॥ ५ ॥
यथा । श्येनात् । पतत्रिणः । सम्ऽविजन्ते । अहःऽदिवि । सिंहस्य । स्तनथोः । यथा । एव० ॥
परा । अमित्रान् । दुन्दुभिना । हरिणस्य । अजिनेन । च ।
सर्वे । देवाः । अतित्रसन् । ये । सम्ऽग्रामस्य । ईशते ॥ ७ ॥
यैः । इन्द्रः । प्रऽक्रीडते । पत्ऽघोषैः । छायया । सह ।
तैः । अमित्राः । त्रसन्तु । नः । अमी इति । ये । यन्ति । अनीकऽशः ॥ ८ ॥
ज्याऽघोषाः । दुन्दुभयः । अभि । क्रोशन्तु । याः । दिशः ।
सेनाः । पराऽजिताः । यतीः । अमित्राणाम् । अनीकऽशः ॥ ९ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

V.21.4 As the beasts of the forest run away in terror from man, even so, O drum, may you roar towards the enemies, frighten them thoroughly and then confuse their minds.

V.21.5 Just as goats and sheep run away in great fear from the wolf, even so, O drum, may you roar towards the enemies, frighten them thoroughly and then confuse their minds.

V.21.6 As the birds fly away in terror from a hawk day by day, as from a lion's roar, even so, O drum, may you roar towards the enemies, frighten them thoroughly and then confuse their minds.

V.21.7 With the drum and with the skin of the dear, may all the enlightened ones, who are masters of the battle, frighten the enemies away.

V.21.8 With the resounding noises of foot-steps, with which the army chief plays his game along with the shadow, may our enemies get frightened, who move forth in troops.

V.21.9 O sun, may you take away their vision. O beams of light, run after them. The power of arms having gone, let the fetters be tied on (their feet).

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

आदित्य चक्षुरा दत्स्व मरीचयोनु धावत ।
पत्सङ्गिनीरा सजन्तु विगते बाहुवीर्ये ॥१०॥
यूयमुग्रा मरुतः पृश्निमातर इन्द्रेण युजा प्र मृणीत शत्रून् ।
सोमो राजा वरुणो राजा महादेव उत मृत्युरिन्द्रः ॥११॥
एता देवसेनाः सूर्यकेतवः सचेतसः । अमित्रान्नो जयन्तु स्वाहा ॥१२॥

आदित्य । चक्षुः । आ । दत्स्व । मरीचयः । अनु । धावत ।
पत्ऽसङ्गिनीः । आ । सजन्तु । विऽगते । बाहुऽवीर्ये ॥ १० ॥
यूयम् । उग्राः । मरुतः । पृश्निऽमातरः । इन्द्रेण । युजा । प्र । मृणीत । शत्रून् ।
सोमः । राजा । वरुणः । राजा । महाऽदेवः । उत । मृत्युः । इन्द्रः ॥ ११ ॥
एताः । देवऽसेनाः । सूर्यऽकेतवः । सऽचेतसः । अमित्रान् । नः । जयन्तु । स्वाहा ॥ १२ ॥

(२२) द्वाविंशं सूक्तम्

(१–१४) चतुर्दशर्चस्यास्य सूक्तस्य भृग्वङ्गिरा ऋषिः । तक्मनाशनो देवता । (१) प्रथमर्चो भुरिक्त्रिष्टुप्, (२) द्वितीयायास्त्रिष्टुप्, (३–४, ६–१४) तृतीयाचतुर्थ्योः षष्ठ्यादिनवानामनुष्टुप्, (५) पञ्चम्याश्च विराट् पथ्याबृहती छन्दांसि ॥

अग्निस्तक्मानमप बाधतामितः सोमो ग्रावा वरुणः पूतदक्षाः ।
वेदिर्बर्हिः समिधः शोशुचाना अप द्वेषाँस्यमुया भवन्तु ॥१॥
अयं यो विश्वान्हरितान्कृणोष्युच्छोचयन्नग्निरिवाभिदुन्वन् ।
अधा हि तक्मन्नरसो हि भूया अधा न्यङ्धराङ् वा परेहि ॥२॥

अग्निः । तक्मानम् । अप । बाधताम् । इतः । सोमः । ग्रावा । वरुणः । पूतऽदक्षाः ।
वेदिः । बर्हिः । सम्ऽइधः । शोशुचानाः । अप । द्वेषांसि । अमुया । भवन्तु ॥ १ ॥
अयम् । यः । विश्वान् । हरितान् । कृणोषि । उत्ऽशोचयन् । अग्निःऽइव । अभिऽदुन्वन् ।
अध । हि । तक्मन् । अरसः । हि । भूयाः । अध । न्यङ् । अधराङ् । वा । परा । इहि ॥ २ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

V.21.10 O sun, may you take away their vision. Beams of light, may you run close after them. The power of arms having been subdued, may the foot-binding ropes be bound around.

V.21.11 O formidable storm-troopers, sons of mother-earth, may you crush the enemies with the resplendent Lord as your ally. The shining (rājā) blissful Lord, the shining venerable Lord, the great enlightened one, the death and also the resplendent Lord.

V.21.12 May these hosts divine, having sun on their banners (sūrya-ketavaḥ), one minded, conquer our enemies. Svāhā. (hail).

Cure for fever

V.22.1 May the sacrificial fire, Soma herb, the crushing stone, the venerable Lord skilled in purifying, the sacrificial altar, the sacred grass and brightly glowing fuel sticks (samidhaḥ) drive the fever away from here. May the malignancies keep at a distance away yonder.

V.22.2 O fever, may you, who make all the persons yellow, heating them up and causing pain all over like fire, now become powerless (weak); now may you go down or vanish far below.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

यः प॑रु॒षः पा॑रुषे॒यो॒ऽविध्वं॒स इ॑वारु॒णः ।
त॒क्मानं॑ विश्वधावीर्याध॒राञ्चं॒ परा॑ सुव ॥३॥
अ॒ध॒राञ्चं॒ प्र हि॑णोमि॒ नमः॑ कृ॒त्वा त॒क्मने॑ ।
श॒क॒म्भ॒रस्य॑ मुष्टि॒हा पुन॑रेतु महावृ॒षान् ॥४॥
ओको॑ अस्य॒ मूज॑वन्त॒ ओको॑ अस्य महावृ॒षाः ।
याव॑ज्जा॒तस्त॑क्मं॒स्तावा॑नसि॒ बल्हि॑केषु न्योच॒रः ॥५॥
तक्म॒न्व्या॒ल॒ वि ग॑द॒ व्य॒ङ्ग॒ भूरि॑ यावय ।
दा॒सीं नि॒ष्टक्व॑रीमिच्छ॒ तां वज्रे॑ण॒ सम॑र्पय ॥६॥
तक्म॒न्मूज॑वतो गच्छ॒ बल्हि॑कान्वा परस्त॒राम् ।
शू॒द्रामि॑च्छ प्रफ॒र्व्यं१॒॑ तां त॑क्म॒न्वी॒ऽव धूनुहि ॥७॥
म॒हा॒वृ॒षान्मूज॑वतो॒ बन्ध्व॑द्धि प॒रेत्य॑ ।
प्रैतानि॑ त॒क्मने॑ ब्रूमो अन्यक्षे॒त्राणि॒ वा इ॒मा ॥८॥

यः । प॒रु॒षः । पा॒रु॒षे॒यः । अ॒व॒ध्वं॒सःऽइ॑व । अ॒रु॒णः ।
त॒क्मान॑म् । वि॒श्व॒धा॒ऽवी॒र्य॒ । अ॒ध॒राञ्च॑म् । परा॑ । सु॒व॒ ॥ ३ ॥
अ॒ध॒राञ्च॑म् । प्र । हि॒नो॒मि॒ । नमः॑ । कृ॒त्वा । त॒क्मने॑ ।
श॒क॒म्ऽभ॒रस्य॑ । मु॒ष्टि॒ऽहा । पुनः॑ । ए॒तु॒ । म॒हा॒ऽवृ॒षान् ॥ ४ ॥
ओकः॑ । अ॒स्य॒ । मूज॑ऽवन्तः । ओकः॑ । अ॒स्य॒ । म॒हा॒ऽवृ॒षाः ।
याव॑त् । जा॒तः । त॒क्म॒न् । तावा॑न् । अ॒सि॒ । बल्हि॑केषु । नि॒ऽओ॒च॒रः ॥ ५ ॥
तक्म॑न् । विऽआ॑ल । वि । ग॒द॒ । विऽअ॑ङ्ग । भूरि॑ । य॒व॒य॒ ।
दा॒सीम् । निः॒ऽतक्व॑रीम् । इ॒च्छ॒ । ताम् । वज्रे॑ण । सम् । अ॒र्प॒य॒ ॥ ६ ॥
तक्म॑न् । मूज॑ऽवतः । ग॒च्छ॒ । बल्हि॑कान् । वा॒ । प॒रः॒ऽत॒राम् ।
शू॒द्राम् । इ॒च्छ॒ । प्र॒ऽफ॒र्व्य॑म् । तान् । त॒क्म॒न् । विऽइ॑व । धू॒नु॒हि॒ ॥ ७ ॥
म॒हा॒ऽवृ॒षान् । मूज॑ऽवतः । बन्धु॑ । अ॒द्धि॒ । प॒रा॒ऽइत्य॑ ।
प्र । ए॒तानि॑ । त॒क्मने॑ । ब्रू॒मः॒ । अ॒न्य॒ऽक्षे॒त्राणि॑ । वै । इ॒मा ॥ ८ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

V.22.3 May you, O potent in all aspects, send away downwards the fever, which is violent, affecting the joints and is ruddy like dust.

V.22.4 Having bowed in reverence to the fever, I send it downwards. May this boxer killer of vegetable growers go again to the regions of much rain-fall.

V.22.5 Its abode is where the mūñja grass grows; its abode is the region of much rain-fall; O fever, as soon as you were born, you have been visible among the Balhikas.

V.22.6 O fever, vicious, much poisonous, distorter of limbs, may you go far away. Seek her, who does not move about, as your maid-servant and strike her with your adamantine weapon.

V.22.7 O fever, may you go to the region, where the muñja grass grows; or may you go even farther to Balhikas. Seek there some wanton (prapharvya) maid-servant and shake her severely.

V.22.8 Having gone far away, may you eat up the regions of much rain-fall and the regions, where the muñja grass grows, your own kins. We allow these regions to fever or other regions even farther than these.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

अन्यक्षेत्रे न रमसे वशी सन्मृडयासि नः ।
अभूदु प्रार्थस्तक्मा स गमिष्यति बल्हिकान् ॥९॥
यत्त्वं शीतोथो रूरः सह कासावेपयः ।
भीमास्ते तक्मन्हेतयस्ताभिः स्म परि वृङ्धि नः ॥१०॥
मा स्मैतान्त्सखीन्कुरुथा बलासं कासमुद्युगम् ।
मा स्मातोर्वाङैः पुनस्तत्त्वा तक्मन्नुप ब्रुवे ॥११॥
तक्मन्भ्रात्रा बलासेन स्वस्रा कासिकया सह ।
पाप्मा भ्रातृव्येण सह गच्छामुमरणं जनम् ॥१२॥
तृतीयकं वितृतीयं सदुन्दिमुत शारदम् ।
तक्मानं शीतं रूरं ग्रैष्मं नाशय वार्षिकम् ॥१३॥
गन्धारिभ्यो मूजवद्भ्योङ्गेभ्यो मगधेभ्यः ।
प्रैष्यन्जनमिव शेवधिं तक्मानं परि दद्मसि ॥१४॥

अन्यऽक्षेत्रे । न । रमसे । वशी । सन् । मृडयसि । नः ।
अभूत् । ऊं इति । प्रऽअर्थः । तक्मा । सः । गमिष्यति । बल्हिकान् ॥ ९ ॥
यत् । त्वम् । शीतः । अथो इति । रूरः । सह । कासा । अवेपयः ।
भीमाः । ते । तक्मन् । हेतयः । ताभिः । स्म । परि । वृङ्धि । नः ॥ १० ॥
मा । स्म । एतान् । सखीन् । कुरुथाः । बलासम् । कासम् । उत्ऽयुगम् ।
मा । स्म । अतः । अर्वाङ् । आ । ऐः । पुनः । तत् । त्वा । तक्मन् । उप । ब्रुवे ॥११॥
तक्मन् । भ्रात्रा । बलासेन । स्वस्रा । कासिकया । सह ।
पाप्मा । भ्रातृव्येण । सह । गच्छ । अमुम् । अरणम् । जनम् ॥१२॥
तृतीयकम् । विऽतृतीयम् । सदम्ऽदिम् । उत । शारदम् ।
तक्मानम् । शीतम् । रूरम् । ग्रैष्मम् । नाशय । वार्षिकम् ॥ १३ ॥
गन्धारिऽभ्यः । मूजवत्ऽभ्यः । अङ्गेभ्यः । मगधेभ्यः ।
प्रऽएष्यन् । जनम्ऽइव । शेवऽधिम् । तक्मानम् । परि । दद्मसि ॥ १४ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

V.22.9 You do not delight in other's region. Being under control, you bring happiness to us. The fever has agreed to our request and to Balhikas it will go.

V.22.10 You, that come with shivering, or with aching, and that shake the patient with cough, O fever, terrible are your weapons; with them may you keep away from us.

V.22.11 May you not these your companions - the wasting disease (balāsa), the cough and collapse (udyuga). Do not come nearer than this to us, this I request you once again.

V.22.12 O fever, along with your brother, the wasting disease (balāsa), with your nephew, the eruption (pāpmā), may you go to so and so stranger people.

V.22.13 May you drive away all types of fevers enlisted below : (i) tṛtīyakam - tertian, (ii) vitṛtiyam-intermittent, (iii) Sadamdim - constant, (iv) śārdam-autumnal, (v) takmānam - pertaining to skin eruptions, (vi) śītam - in cold, (vii) rūram - that comes in śiśira (cold winters), (viii) graiṣmam - in summers, (ix) vārṣikam - during rains.

V.22.14 To those of Gandhār, to those of Moojvan, those of Aṅgas, and to those of Magadha, we hereby send fever, as one sends a treasure to another person.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(२३) त्रयोविंशं सूक्तम्

(१–१३) त्रयोदशर्चस्यास्य सूक्तस्य कण्व ऋषिः । इन्द्रादयो देवा देवताः । (१–१२) प्रथमादि-द्वादशर्चामनुष्टुप्, (१३) त्रयोदश्याश्च विराडनुष्टुप् छन्दसी ॥

ओते मे द्यावापृथिवी ओता देवी सरस्वती ।
ओतौ म इन्द्रश्चाग्निश्च क्रिमिं जम्भयतामिति ॥१॥
अस्येन्द्र कुमारस्य क्रिमीन्धनपते जहि ।
हता विश्वा अरातय उग्रेण वचसा मम ॥२॥
यो अक्ष्यौ॑ परिसर्पति यो नासे परिसर्पति ।
दतां यो मध्यं गच्छति तं क्रिमिं जम्भयामसि ॥३॥
सरूपौ द्वौ विरूपौ द्वौ कृष्णौ द्वौ रोहितौ द्वौ ।
बभ्रुश्च बभ्रुकर्णश्च गृध्रः कोकश्च ते हताः ॥४॥
ये क्रिमयः शितिकक्षा ये कृष्णाः शितिबाहवः ।
ये के च विश्वरूपास्तान्क्रिमीन्जम्भयामसि ॥५॥
उत्पुरस्तात्सूर्य एति विश्वदृष्टो अदृष्टहा ।
दृष्टांश्च घ्नन्नदृष्टांश्च सर्वांश्च प्रमृणन्क्रिमीन् ॥६॥

ओते इत्याऽउते । मे । द्यावापृथिवी इति । आऽउता । देवी । सरस्वती ।
आऽउतौ । मे । इन्द्रः । च । अग्निः । च । क्रिमिम् । जम्भयताम् । इति ॥ १ ॥

अस्य । इन्द्र । कुमारस्य । क्रिमीन् । धनऽपते । जहि ।
हताः । विश्वाः । अरातयः । उग्रेण । वचसा । मम ॥ २ ॥

यः । अक्ष्यौ॑ । परिऽसर्पति । यः । नासे इति । परिऽसर्पति ।
दताम् । यः । मध्यम् । गच्छति । तम् । क्रिमिम् । जम्भयामसि ॥ ३ ॥

सऽरूपौ । द्वौ । विऽरूपौ । द्वौ । कृष्णौ । द्वौ । रोहितौ । द्वौ ।
बभ्रुः । च । बभ्रुऽकर्णः । च । गृध्रः । कोकः । च । ते । हताः ॥ ४ ॥

ये । क्रिमयः । शितिऽकक्षाः । ये । कृष्णाः । शितिऽबाहवः ।
ये । के । च । विश्वऽरूपाः । तान् । क्रिमीन् । जम्भयामसि ॥ ५ ॥

उत् । पुरस्तात् । सूर्यः । एति । विश्वऽदृष्टः । अदृष्टऽहा ।
दृष्टान् । च । घ्नन् । अदृष्टान् । च । सर्वान् । च । प्रऽमृणन् । क्रिमीन् ॥ ६ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Indra and others

V.23.1 Heaven and earth are gracious to me, the learning divine is gracious, and the lightning and fire, both are gracious to me. May they destroy the worm.

V.23.2 O resplendent Lord, master of riches, may you kill the worms of this boy. All the distressing worms have been destroyed by my formidable utterance (or vacasā herb - Acours colamus).

V.23.3 The one, that moves about in his two eyes, the one that moves into his nose and the one that goes to the midst of his teeth, that worm, we hereby destroy completely.

V.23.4 Two of the same form, two of different forms, two black, two red, the brown and the brown-eared, the vulture and the wolf, these have been killed.

V.23.5 The worms that have white sides, or that are black with white arms, and whosoever are of various shapes and forms, all those worms we hereby utterly destroy.

V.23.6 There in the east up rises the sun, seen by all and killer of the unseen, killing the seen as well as the unseen, and crushing all sorts of worms.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

येवाषासः कष्कषास एजत्काः शिपविल्लुकाः ।
दृष्टश्च हन्यतां क्रिमिरुतादृष्टश्च हन्यताम् ॥७॥
हतो येवाषः क्रिमीणां हतो नदनिमोत ।
सर्वान्नि मष्मषाकरं दृषदा खल्वाँ इव ॥८॥
त्रिशीर्षाणं त्रिककुदं क्रिमिं सारङ्गमर्जुनम् ।
शृणाम्यस्य पृष्टीरपि वृश्चामि यच्छिरः ॥९॥
अत्रिवद्वः क्रिमयो हन्मि कण्ववज्जमदग्निवत् ।
अगस्त्यस्य ब्रह्मणा सं पिनष्म्यहं क्रिमीन् ॥१०॥
हतो राजा क्रिमीणामुतैषां स्थपतिर्हतः ।
हतो हतमाता क्रिमिर्हतभ्राता हतस्वसा ॥११॥
हतासो अस्य वेशसो हतासः परिवेशसः ।
अथो ये क्षुल्लुका इव सर्वे ते क्रिमयो हताः ॥१२॥

येवाषासः । कष्कषासः । एजत्ऽकाः । शिपविल्लुकाः ।
दृष्टः । च । हन्यताम् । क्रिमिः । उत । अदृष्टः । च । हन्यताम् ॥ ७ ॥
हतः । येवाषः । क्रिमीणाम् । हतः । नदनिमा । उत ।
सर्वान् । नि । मष्मषा । अकरम् । दृषदा । खल्वान्ऽइव ॥ ८ ॥
त्रिऽशीर्षाणम् । त्रिऽककुदम् । क्रिमिम् । सारङ्गम् । अर्जुनम् ।
शृणामि । अस्य । पृष्टीः । अपि । वृश्चामि । यत् । शिरः ॥ ९ ॥
अत्रिऽवत् । वः । क्रिमयः । हन्मि । कण्वऽवत् । जमदग्निऽवत् ।
अगस्त्यस्य । ब्रह्मणा । सम् । पिनष्मि । अहम् । क्रिमीन् ॥ १० ॥
हतः । राजा । क्रिमीणाम् । उत । एषाम् । स्थपतिः । हतः ।
हतः । हतमाता । क्रिमिः । हतऽभ्राता । हतऽस्वसा ॥ ११ ॥
हतासः । अस्य । वेशसः । हतासः । परिऽवेशसः ।
अथो इति । ये । क्षुल्लकाःऽइव । सर्वे । ते । क्रिमयः । हताः ॥ १२ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

V.23.7 Yavasa, kaskasa, ejatka and śipavitnuka, are the various kinds of worms. Let such a worm be killed when seen; even when unseen let it be killed. (worms : yevāṣāsaḥ, kaṣkaṣāḥ, śipavintukāḥ-visible to eyes and non-visible)

V.23.8 Among the worms the yevāṣaḥ have been killed; nadaniman also has been killed. I have crushed all of them to pieces, just as grains (grams) with stones.

V.23.9 I hereby kill the worm having three heads and three humps, veriegated and white-coloured. I break its ribs and cutt off what is its head.

V.23.10 I kill you worms, as old sages and seers like Atri (free from triple bondage); as Kaṇva (seer, an embodiment of wisdom), and Jamadagni (flaring like fire), had killed in the past. I crush the worms to a fine powder, with the same contrivance, once introduced by Agastya, the renowned physician (Also see Av.II. 32.3)

V.23.11 The king of worms; - the most prominent one, has been destroyed; the one who was the Lord of them has been slain. Also that worm has been slain whose mother, brother and sister-- the whole family, has been annihilated. (Also Av. II.32.4)

V.23.12 His dependents have also been destroyed; all his neighbours around him are destroyed. His little-one progeny also does not exist; it is all dead. (Also Av. II.32.5)

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

सर्वेषां च क्रिमीणां सर्वासां च क्रिमीणाम् ।
भिनद्म्यश्मना शिरो दहाम्यग्निना मुखम् ॥१३॥

सर्वेषाम् । च । क्रिमीणाम् । सर्वासाम् । च । क्रिमीणाम् ।
भिनद्मि । अश्मना । शिरः । दहामि । अग्निना । मुखम् ॥ १३ ॥

(२४) चतुर्विंशं सूक्तम्

(१–१७) सप्तदशर्चस्यास्य सूक्तस्याथर्वा ऋषिः । प्रथमर्चः सविता, (२) द्वितीयाया अग्निः, (३) तृतीयाया द्यावापृथिव्यौ, (४) चतुर्थ्या वरुणः, (५) पञ्चम्या मित्रावरुणौ, (६) षष्ठ्या मरुतः, (७) सप्तम्याः सोमः, (८) अष्टम्या वायुः, (९) नवम्याः सूर्यः, (१०) दशम्याश्चन्द्रमाः, (११) एकादश्या इन्द्रः, (१२) द्वादश्या मरुतां पिता, (१३) त्रयोदश्या मृत्युः, (१४) चतुर्दश्या यमः, (१५) पञ्चदश्याः पितरः, (१६) षोडश्या अवरे तताः, (१७) सप्तदश्याश्च ततस्तामहा देवताः । (१–१०, १२–१४) प्रथमादिदशानां द्वादश्यादितृचस्य चातिशक्करी, (११) एकादश्याः शक्करी, (१५–१६) पञ्चदशीषोडश्योस्त्रिपदा भुरिगतिजगती, (१७) सप्तदश्याश्च त्रिपदा विराट् शक्करी छन्दांसि ॥

सविता प्रसवानामधिपतिः स मावतु ।
अस्मिन्ब्रह्मण्यस्मिन्कर्मण्यस्यां पुरोधायामस्यां प्रतिष्ठायामस्यां
चित्त्यामस्यामाकूत्यामस्यामाशिष्यस्यां देवहूत्यां स्वाहा ॥१॥
अग्निर्वनस्पतीनामधिपतिः स मावतु ।
अस्मिन्ब्रह्मण्यस्मिन्कर्मण्यस्यां पुरोधायामस्यां प्रतिष्ठायामस्यां
चित्त्यामस्यामाकूत्यामस्यामाशिष्यस्यां देवहूत्यां स्वाहा ॥२॥
द्यावापृथिवी दातॄणामधिपत्नी ते मावताम् ।
अस्मिन्ब्रह्मण्यस्मिन्कर्मण्यस्यां पुरोधायामस्यां प्रतिष्ठायामस्यां
चित्त्यामस्यामाकूत्यामस्यामाशिष्यस्यां देवहूत्यां स्वाहा ॥३॥

सविता । प्रऽसवानाम् । अधिऽपतिः । सः । मा । अवतु । अस्मिन् । ब्रह्मणि । अस्मिन् ।
कर्मणि । अस्याम् । पुरःऽधायाम् । अस्याम् । प्रतिऽस्थायाम् । अस्याम् । चित्त्याम् ।
अस्याम् । आऽकूत्याम् । अस्याम् । आऽशिषि । अस्याम् । देवऽहूत्याम् । स्वाहा ॥ १ ॥
अग्निः । वनस्पतीनाम् । अधिऽपतिः । सः । मा । अवतु । ०० ॥ २ ॥
द्यावापृथिवी इति । दातॄणाम् । अधिपत्नी इत्यधिऽपत्नी । ते इति । मा । अवताम् ।०॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

V.23.13 Of all the male worms and of all the female worms including insects, I hereby crush the head with a stone and burn their mouth with fire.

Divinities - numerous

V.24.1 The inspirer Lord (Savitṛ) is the Lord of imulses (prasavānamdhipatiḥ) may he favour me in this prayer (brahmāṇi); in this rite (karmāṇi); in this priestly representation (asyām purodhāyām); in firm standing (pratiṣthāyām); in this intent (asyām chittayām); in this design (asyām ākūtyām); in this benediction (āśiṣi) in this invocation of the divinities (devadūtyām). Svāhā (hail).

V.24.2 The fire (Agni) is the lord of vegetation; may he favour me in this prayer, in this rite, in this priestly representation, in this firm-standing, in this intent (or idea), in this design, in this benediction and in this invocation of the bounties of Nature. Svāhā.

V.24.3 Heaven and earth (dyāvā-pṛthivī) are the queens of donors; may they two favour me in this prayer, in this rite, in this priestly representation, in this firm standing, in this intent (or idea), in this design, in this benediction, and in this invocation of the bounties of Nature. Svāhā.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

वरुणोपामधिपतिः स मावतु ।
अस्मिन्ब्रह्मण्यस्मिन्कर्मण्यस्यां पुरोधायामस्यां प्रतिष्ठायामस्यां
चित्त्यामस्यामाकूत्यामस्यामाशिष्यस्यां देवहूत्यां स्वाहा ॥४॥
मित्रावरुणौ वृष्ट्याधिपती तौ मावताम् ।
अस्मिन्ब्रह्मण्यस्मिन्कर्मण्यस्यां पुरोधायामस्यां प्रतिष्ठायामस्यां
चित्त्यामस्यामाकूत्यामस्यामाशिष्यस्यां देवहूत्यां स्वाहा ॥५॥
मरुतः पर्वतानामधिपतयस्ते मावन्तु ।
अस्मिन्ब्रह्मण्यस्मिन्कर्मण्यस्यां पुरोधायामस्यां प्रतिष्ठायामस्यां
चित्त्यामस्यामाकूत्यामस्यामाशिष्यस्यां देवहूत्यां स्वाहा ॥६॥
सोमो वीरुधामधिपतिः स मावतु ।
अस्मिन्ब्रह्मण्यस्मिन्कर्मण्यस्यां पुरोधायामस्यां प्रतिष्ठायामस्यां
चित्त्यामस्यामाकूत्यामस्यामाशिष्यस्यां देवहूत्यां स्वाहा ॥७॥
वायुरन्तरिक्षस्याधिपतिः स मावतु ।
अस्मिन्ब्रह्मण्यस्मिन्कर्मण्यस्यां पुरोधायामस्यां प्रतिष्ठायामस्यां
चित्त्यामस्यामाकूत्यामस्यामाशिष्यस्यां देवहूत्यां स्वाहा ॥८॥

वरुणः । अपाम् । अधिऽपतिः । सः । मा । अवतु । ० ॥ ४ ॥

मित्रावरुणौ । वृष्ट्याः । अधिपती इत्यधिऽपती । तौ । मा । अवताम् । ० ॥ ५ ॥

मरुतः । पर्वतानाम् । अधिऽपतयः । ते । मा । अवन्तु । ० ॥ ६ ॥

सोमः । वीरुधाम् । अधिऽपतिः । सः । मा । अवतु । ० ॥ ७ ॥

वायुः । अन्तरिक्षस्य । अधिऽपतिः । सः । मा । अवतु । ० ॥ ८ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

V.24.4 The ocean (Varuṇa) is the Lord of waters; may he favour me in this prayer, in this rite, in this priestly representation, in this firm standing, in this intent (or idea), in this design, in this benediction, and in this invocation of the bounties of Nature. Svāhā.

V.24.5 The sun and the ocean (Mitra and Varuṇa) are the lords of rain; may they two favour me in this prayer, in this rite, in this priestly representation, in this firm standing, in this intent (or idea), in this design, in this benediction, and in this invocation of the bounties of Nature. Svāhā.

V.24.6 The cloud-bearing winds (Maruts) are the lords of mountains; may they favour me in this prayer, in this rite, in this priestly representation, in this firm standing, in this intent (or idea), in this design, in this benediction, and in this invocation of the bounties of Nature. Svāhā.

V.24.7 The king of medicinal herbs (Soma) is the lord of plants; may he favour me in this prayer, in this rite, in this priestly representation, in this firm standing, in this intent (or idea), in this design, in this benediction, and in this invocation of the bounties of Nature. Svāhā.

V.24.8 The cosmic wind (Vāyu) is the lord of the midspace; may he favour me in this prayer, in this rite, in this priestly representation, in this firm standing, in this intent (or idea), in this design, in this benediction, and in this invocation of the bounties of Nature. Svāhā.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

सूर्यश्चक्षुषामधिपतिः स मावतु ।
अस्मिन्ब्रह्मण्यस्मिन्कर्मण्यस्यां पुरोधायामस्यां प्रतिष्ठायामस्यां
चित्त्यामस्यामाकूत्यामस्यामाशिष्यस्यां देवहूत्यां स्वाहा ॥९॥
चन्द्रमा नक्षत्राणामधिपतिः स मावतु ।
अस्मिन्ब्रह्मण्यस्मिन्कर्मण्यस्यां पुरोधायामस्यां प्रतिष्ठायामस्यां
चित्त्यामस्यामाकूत्यामस्यामाशिष्यस्यां देवहूत्यां स्वाहा ॥१०॥
इन्द्रो दिवोधिपतिः स मावतु ।
अस्मिन्ब्रह्मण्यस्मिन्कर्मण्यस्यां पुरोधायामस्यां प्रतिष्ठायामस्यां
चित्त्यामस्यामाकूत्यामस्यामाशिष्यस्यां देवहूत्यां स्वाहा ॥११॥
मरुतां पिता पशूनामधिपतिः स मावतु ।
अस्मिन्ब्रह्मण्यस्मिन्कर्मण्यस्यां पुरोधायामस्यां प्रतिष्ठायामस्यां
चित्त्यामस्यामाकूत्यामस्यामाशिष्यस्यां देवहूत्यां स्वाहा ॥१२॥
मृत्युः प्रजानामधिपतिः स मावतु ।
अस्मिन्ब्रह्मण्यस्मिन्कर्मण्यस्यां पुरोधायामस्यां प्रतिष्ठायामस्यां
चित्त्यामस्यामाकूत्यामस्यामाशिष्यस्यां देवहूत्यां स्वाहा ॥१३॥

सूर्यः । चक्षुषाम् । अधिऽपतिः । सः । मा । अवतु । ० ॥ ९ ॥
चन्द्रमाः । नक्षत्राणाम् । अधिऽपतिः । सः । मा । अवतु । ० ॥ १० ॥
इन्द्रः । दिवः । अधिऽपतिः । सः । मा । अवतु । ० ॥ ११ ॥
मरुताम् । पिता । पशूनाम् । अधिऽपतिः । सः । मा । अवतु । ० ॥ १२ ॥
मृत्युः । प्रऽजानाम् । अधिपतिः । सः । मा । अवतु । ० ॥ १३ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

V.24.9 The Sun (Sūrya) is lord of the eye; may he favour me in this prayer, in this rite, in this priestly representation, in this firm-standing, in this intent (or idea), in this design, in this benediction, and in this invocation of the bounties of Nature. Svāhā.

V.24.10 The moon (Candrama) is the lord of asterisms; may he favour me in this prayer, in this rite, in this priestly representation, in this firm-standing, in this intent (or idea), in this design, in this benediction, and in this invocation of the bounties of Nature. Svāhā.

V.24.11 The resplendent Lord (Indra) is the lord of heaven; may he favour me in this prayer, in this rite, in this priestly representation, in this firm-standing, in this intent (or idea), in this design, in this benediction, and in this invocation of the bounties of Nature. Svāhā.

V.24.12 The father of cloud-bearing winds (Marutām-pitā) is the lord of animals; may he favour me in this prayer, in this rite, in this priestly representation, in this firm-standing, in this intent (or idea), in this design, in this benediction, and in this invocation of the bounties of Nature. Svāhā.

V.24.13 Death (Mṛtyu) is the lord of creatures; may he favour me in this prayer, in this rite,in this priestly representation, in this firm-standing, in this intent (or idea), in this design, in this benediction, and in this invocation of the bounties of Nature. Svāhā.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

यमः पितृणामधिपतिः स मावतु ।
अस्मिन्ब्रह्मण्यस्मिन्कर्मण्यस्यां पुरोधायामस्यां प्रतिष्ठायामस्यां
चित्त्यामस्यामाकूत्यामस्यामाशिष्यस्यां देवहूत्यां स्वाहा ॥१४॥
पितरः परे ते मावन्तु ।
अस्मिन्ब्रह्मण्यस्मिन्कर्मण्यस्यां पुरोधायामस्यां प्रतिष्ठायामस्यां
चित्त्यामस्यामाकूत्यामस्यामाशिष्यस्यां देवहूत्यां स्वाहा ॥१५॥
तता अवरे ते मावन्तु ।
अस्मिन्ब्रह्मण्यस्मिन्कर्मण्यस्यां पुरोधायामस्यां प्रतिष्ठायामस्यां
चित्त्यामस्यामाकूत्यामस्यामाशिष्यस्यां देवहूत्यां स्वाहा ॥१६॥
ततस्तताम्हास्ते मावन्तु ।
अस्मिन्ब्रह्मण्यस्मिन्कर्मण्यस्यां पुरोधायामस्यां प्रतिष्ठायामस्यां
चित्त्यामस्यामाकूत्यामस्यामाशिष्यस्यां देवहूत्यां स्वाहा ॥१७॥

यमः । पितृणाम् । अधिऽपतिः । सः । मा । अवतु । ० ॥ १४ ॥

पितरः । परे । ते । मा । अवन्तु । ० ॥ १५ ॥

ततः । अवरे । ते । मा । अवन्तु । ० ॥ १६ ॥

ततः । तताम्हाः । ते । मा । अवन्तु । ० ० ॥ १७ ॥

(२५) पञ्चविंशं सूक्तम्

(१–१३) त्रयोदशर्चस्यास्य सूक्तस्य ब्रह्मा ऋषिः । योनिर्गर्भो मन्त्रोक्ता देवाश्च देवताः । (१–१२) प्रथमादि-द्वादशर्चामनुष्टुप्, (१३) त्रयोदश्याश्च विराट् पुरस्ताद्बृहती छन्दसी ॥

पर्वताद्दिवो योनेरङ्गादङ्गात्समाभृतम् । शेपो गर्भस्य रेतोधाः सरौ पर्णमिवा दधत् ॥१॥

पर्वतात् । दिवः । योनेः । अङ्गात्ऽअङ्गात् । सम्ऽआभृतम् ।
शेपः । गर्भस्य । रेतःऽधाः । सरौ । पर्णम्ऽइव । आ । दधत् ॥ १ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

V.24.14 The ordainer Lord (Yama) is the lord of elders; may he favour me in this prayer, in this rite, in this priestly representation, in this firm-standing, in this intent (or idea), in this design, in this benediction, and in this invocation of the bounties of Nature. Svāhā.

V.24.15 Elders (Pitṛ) are seniors (pare); may they favour me in this prayer, in this rite,in this priestly representation, in this firm-standing, in this intent (or idea), in this design, in this benediction, and in this invocation of the bounties of Nature. Svāhā.

V.24.16 Fathers (tataḥ) are junior (avare); may they favour me in this prayer, in this rite,in this priestly representation, in this firm-standing, in this intent (or idea), in this design, in this benediction, and in this invocation of the bounties of Nature. Svāhā.

V.24.17 Fathers become grand fathers (tatas-tatāmahāḥ); may they favour me in this prayer, in this rite, in this priestly representation, in this firm-standing, in this intent (or idea), in this design, in this benediction, and in this invocation of the bounties of Nature. Svāhā.
(Each verse devoted to a separate Divinity - From Savitṛ to Tatāmahāḥ)

Yoni, Garbha and Earth etc.

V.25.1 Brought from the mountain (or from clouds), from the womb of the sky, and from each and every part of the body, the germ of an embryo is laid by the male organ just like a feather on an arrow. [Cloud and mountain both)

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

यथेयं पृथिवी मही भूतानां गर्भमादधे। एवा दधामि ते गर्भं तस्मै त्वामवसे हुवे ॥२॥
गर्भं धेहि सिनीवालि गर्भं धेहि सरस्वति।
गर्भं ते अश्विनोभा धत्तां पुष्करस्रजा ॥३॥
गर्भं ते मित्रावरुणौ गर्भं देवो बृहस्पतिः।
गर्भं त इन्द्रश्चाग्निश्च गर्भं धाता दधातु ते ॥४॥
विष्णुर्योनिं कल्पयतु त्वष्टा रूपाणि पिंशतु।
आ सिञ्चतु प्रजापतिर्धाता गर्भं दधातु ते ॥५॥
यद्वेद राजा वरुणो यद्वा देवी सरस्वती।
यदिन्द्रो वृत्रहा वेद तद्गर्भकरणं पिब ॥६॥
गर्भो अस्योषधीनां गर्भो वनस्पतीनाम्।
गर्भो विश्वस्य भूतस्य सो अग्ने गर्भमेह धाः ॥७॥

यथा। इयम्। पृथिवी। मही। भूतानाम्। गर्भम्। आऽदधे।
एव। आ। दधामि। ते। गर्भम्। तस्मै। त्वाम्। अवसे। हुवे ॥ २ ॥
गर्भम्। धेहि। सिनीवालि। गर्भम्। धेहि। सरस्वति।
गर्भम्। ते। अश्विना। उभा। आ। धत्ताम्। पुष्करऽस्रजा ॥ ३ ॥
गर्भम्। ते। मित्रावरुणौ। गर्भम्। देवः। बृहस्पतिः।
गर्भम्। ते। इन्द्रः। च। अग्निः। च। गर्भम्। धाता। दधातु। ते ॥ ४ ॥
विष्णुः। योनिम्। कल्पयतु। त्वष्टा। रूपाणि। पिंशतु।
आ। सिञ्चतु। प्रजाऽपतिः। धाता। गर्भम्। दधातु। ते ॥ ५ ॥
यत्। वेद। राजा। वरुणः। यत्। वा। देवी। सरस्वती।
यत्। इन्द्रः। वृत्रऽहा। वेद। तत्। गर्भऽकरणम्। पिब ॥ ६ ॥
गर्भः। असि। ओषधीनाम्। गर्भः। वनस्पतीनाम्।
गर्भः। विश्वस्य। भूतस्य। सः। अग्ने। गर्भम्। आ। इह। धाः ॥ ७ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

V.25.2 As this great earth receives the germ of all the beings, so I set the germ in you. I call upon you for protection of that embryo.

V.25.3 May you set the embryo, O night of new moon (Sinīvali); may you set the embryo O learning divine (Sarasvati). May both the healers (Aśvinau), adorned with blue lotus-garlands, set the embryo within you.

V.25.4 May the sun and the ocean (mitra-varuṇa pair) set the embryo within you; may the supreme Lord divine (Bṛhaspati) set the embryo; may the Lord resplendent (Indra) and adorable (Agni) set the embryo in you; may the sustainer Lord (dhātā) set the embryo within you.

V.25.5 May the omnipresent lord (Viṣṇu) prepare the womb (for pregnancy); may the supreme architect (Tvaṣṭṛ) make proper forms; may the Lord of creatures (Prajāpati) pour it well; may the sustainer (dhātā) Lord set your embryo.

V.25.6 Drink this embryo-stabilizing portion (beverage), which is the sovereign venerable Lord (Rājā Varuṇa), which is known to the learning divine (Sarasvati) and which is known to the resplendent Lord (Indra), the destroyer of nescience (vṛtrahā)

V.25.7 O biological fire (Agni), you are the embryo of medicinal herbs; you are the embryo of trees; you are the embryo of all the existence; as such may you set the embryo here.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

यथेयं पृथिवी मही भूतानां गर्भमादधे। एवा दधामि ते गर्भं तस्मै त्वामवसे हुवे ॥२॥
गर्भं धेहि सिनीवालि गर्भं धेहि सरस्वति।
गर्भं ते अश्विनोभा धत्तां पुष्करस्रजा ॥३॥
गर्भं ते मित्रावरुणौ गर्भं देवो बृहस्पतिः।
गर्भं त इन्द्रश्चाग्निश्च गर्भं धाता दधातु ते ॥४॥
विष्णुर्योनिं कल्पयतु त्वष्टा रूपाणि पिंशतु।
आ सिञ्चतु प्रजापतिर्धाता गर्भं दधातु ते ॥५॥
यद्देदु राजा वरुणो यद्वा देवी सरस्वती।
यदिन्द्रो वृत्रहा वेद तद्गर्भकरणं पिब ॥६॥
गर्भो असि ओषधीनां गर्भो वनस्पतीनाम्।
गर्भो विश्वस्य भूतस्य स नो अग्ने गर्भमेह धाः ॥७॥

यथा। इयम्। पृथिवी। मही। भूतानाम्। गर्भम्। आऽदधे।
एव। आ। दधामि। ते। गर्भम्। तस्मै। त्वाम्। अवसे। हुवे ॥ २ ॥
गर्भम्। धेहि। सिनीवालि। गर्भम्। धेहि। सरस्वति।
गर्भम्। ते। अश्विना। उभा। आ। धत्ताम्। पुष्करऽस्रजा ॥ ३ ॥
गर्भम्। ते। मित्रावरुणौ। गर्भम्। देवः। बृहस्पतिः।
गर्भम्। ते। इन्द्रः। च। अग्निः। च। गर्भम्। धाता। दधातु। ते ॥ ४ ॥
विष्णुः। योनिम्। कल्पयतु। त्वष्टा। रूपाणि। पिंशतु।
आ। सिञ्चतु। प्रजाऽपतिः। धाता। गर्भम्। दधातु। ते ॥ ५ ॥
यत्। वेद। राजा। वरुणः। यत्। वा। देवी। सरस्वती।
यत्। इन्द्रः। वृत्रऽहा। वेद। तत्। गर्भऽकरणम्। पिब ॥ ६ ॥
गर्भः। असि। ओषधीनाम्। गर्भः। वनस्पतीनाम्।
गर्भः। विश्वस्य। भूतस्य। सः। अग्ने। गर्भम्। आ। इह। धाः ॥ ७ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

V.25.2 As this great earth receives the germ of all the beings, so I set the germ in you. I call upon you for protection of that embryo.

V.25.3 May you set the embryo, O night of new moon (Sinīvali); may you set the embryo O learning divine (Sarasvati). May both the healers (Aśvinau), adorned with blue lotus-garlands, set the embryo within you.

V.25.4 May the sun and the ocean (mitra-varuṇa pair) set the embryo within you; may the supreme Lord divine (Bṛhaspati) set the embryo; may the Lord resplendent (Indra) and adorable (Agni) set the embryo in you; may the sustainer Lord (dhātā) set the embryo within you.

V.25.5 May the omnipresent lord (Viṣṇu) prepare the womb (for pregnancy); may the supreme architect (Tvaṣṭṛ) make proper forms; may the Lord of creatures (Prajāpati) pour it well; may the sustainer (dhātā) Lord set your embryo.

V.25.6 Drink this embryo-stabilizing portion (beverage), which is the sovereign venerable Lord (Rājā Varuṇa), which is known to the learning divine (Sarasvati) and which is known to the resplendent Lord (Indra), the destroyer of nescience (vṛtrahā)

V.25.7 O biological fire (Agni), you are the embryo of medicinal herbs; you are the embryo of trees; you are the embryo of all the existence; as such may you set the embryo here.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

अधि स्कन्द वीर्यस्व गर्भमा धेहि योन्याम् ।
वृषासि वृष्ण्यावन्प्रजायै त्वा नयामसि ॥८॥
वि जिहीष्व बार्हत्साम गर्भस्ते योनिमा शयाम् ।
अदुष्टे देवाः पुत्रं सोमपा उभयाविनम् ॥९॥
धातुः श्रेष्ठेन रूपेणास्या नार्यां गवीन्योः ।
पुमांसं पुत्रमा धेहि दशमे मासि सूतवे ॥१०॥
त्वष्टुः श्रेष्ठेन रूपेणास्या नार्यां गवीन्योः ।
पुमांसं पुत्रमा धेहि दशमे मासि सूतवे ॥११॥
सवितुः श्रेष्ठेन रूपेणास्या नार्यां गवीन्योः ।
पुमांसं पुत्रमा धेहि दशमे मासि सूतवे ॥१२॥
प्रजापते श्रेष्ठेन रूपेणास्या नार्यां गवीन्योः ।
पुमांसं पुत्रमा धेहि दशमे मासि सूतवे ॥१३॥

अधि । स्कन्द । वीर्यस्व । गर्भम् । आ । धेहि । योन्याम् ।
वृषा । असि । वृष्ण्यऽवन् । प्रऽजायै । त्वा । आ । नयामसि ॥ ८ ॥
वि । जिहीष्व । बार्हत्ऽसाम । गर्भः । ते । योनिम् । आ । शयाम् ।
अदुः । ते । देवाः । पुत्रम् । सोमऽपाः । उभयाविनम् ॥ ९ ॥
धातुः । श्रेष्ठेन । रूपेण । अस्याः । नार्याः । गवीन्योः ।
पुमांसम् । पुत्रम् । आ । धेहि । दशमे । मासि । सूतवे ॥ १० ॥
त्वष्टुः । श्रेष्ठेन । ०० ॥ ११ ॥
सवितुः । श्रेष्ठेन । ०० ॥ १२ ॥
प्रजाऽपते । श्रेष्ठेन । ०० ॥ १३ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

V.25.8 Get up. Move vigorously. Set the embryo well in the womb. O virile one, you are full of manly vigour. We have brought you here for progeny's sake.

V.25.9 O woman, skilled in recitation of bṛhat-sāman, be fully prepared; let an embryo set in your womb. The enlightened ones, the enjoyers of devotional bliss (the Soma-drinkers), have blessed you with a son that will partake of both (i.e., he would be a protector of both)

V.25.10 O sustainer Lord (dhātṛ), within the two groins of this woman, may you place a male child with the best of forms, due to be born in the tenth month.

V.25.11 O supreme architect (Tvaṣṭṛ), within the two groins of this woman, may you place a male child with the best of forms, due to be born in the tenth month.

V.25.12 O inspirer Lord (Savitṛ), within the two groins of this woman, may you place a male child with the best of forms, due to be born in the tenth month.

V.25.13 O Lord of creatures (Prajapati), within the two groins of this woman, may you place a male child with the best of forms, due to be born in the tenth month.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(२६) षड्विंशं सूक्तम्

(१-१२) द्वादशर्चस्यास्य सूक्तस्य ब्रह्मा ऋषिः । वास्तोष्पतिर्बृहस्पतिर्मन्त्रोक्ता वा देवताः । (१, ५) प्रथमापञ्चम्योर्ऋचोर्द्विपदार्च्युष्णिक्, (२, ४, ६-८, १०-११) द्वितीयाचतुर्थ्योः षष्ठ्यादितृचस्य दशम्येकादश्योश्च द्विपदा प्राजापत्या बृहती, (३) तृतीयायास्त्रिपदा विराड्गायत्री, (९) नवम्यास्त्रिपदा पिपीलिकमध्या पुर उष्णिक् (एता एकावसानाः), (१२) द्वादश्याश्च परातिशक्करी चतुष्पदा जगती छन्दांसि ॥

यजूँषि यज्ञे समिधः स्वाहाग्निः प्रविद्वानिह वो युनक्तु ॥१॥
युनक्तु देवः सविता प्रजानन्नस्मिन्यज्ञे महिषः स्वाहा ॥२॥
इन्द्रं उक्थामदान्यस्मिन्यज्ञे प्रविद्वान्युनक्तु सुयुजः स्वाहा ॥३॥
प्रैषा यज्ञे निविदः स्वाहा शिष्टाः पत्नीभिर्वहतेह युक्ताः ॥४॥
छन्दाँसि यज्ञे मरुतः स्वाहा मातेव पुत्रं पिपृतेह युक्ताः ॥५॥
एयमगन्बर्हिषा प्रोक्षणीभिर्यज्ञं तन्वानादितिः स्वाहा ॥६॥
विष्णुर्युनक्तु बहुधा तपाँस्यस्मिन्यज्ञे सुयुजः स्वाहा ॥७॥

यजूँषि । यज्ञे । समऽइधः । स्वाहा । अग्निः । प्रऽविद्वान् । इह । वः । युनक्तु ॥ १ ॥
युनक्तु । देवः । सविता । प्रऽजानन् । अस्मिन् । यज्ञे । महिषः । स्वाहा ॥ २ ॥
इन्द्रः । उक्थऽमदानि । अस्मिन् । यज्ञे । प्रऽविद्वान् । युनक्तु । सुऽयुजः । स्वाहा ॥ ३ ॥
प्रऽएषाः । यज्ञे । निऽविदः । स्वाहा । शिष्टाः । पत्नीभिः । वहत । इह । युक्ताः ॥ ४ ॥
छन्दांसि । यज्ञे । मरुतः । स्वाहा । माताऽइव । पुत्रम् । पिपृत । इह । युक्ताः ॥ ५ ॥
आ । इयम् । अगन् । बर्हिषा । प्रऽउक्षणीभिः । यज्ञम् । तन्वाना । अदितिः । स्वाहा ॥ ६ ॥
विष्णुः । युनक्तु । बहुऽधा । तपांसि । अस्मिन् । यज्ञे । सुऽयुजः । स्वाहा ॥ ७ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Divinities - Agni to Bṛhaspatiḥ

V.26.1 O sacrificial hymns (yajuṣ) and sacrificial fuel wood (samidha), may you be used in sacrifice. Svāhā. May the fore-knowing fire divine (pra-vidvān) use you here.

V.26.2 May the divine inspirer lord (savitṛ). knowing everything, use important things (mahiṣaḥ) in this sacrifice. Svāhā.

V.26.3 May the resplendent self, fore-knowing use appropriate delighting praise-songs (luktha) in this sacrifice.

V.26.4 O servants appointed in this sacrifice, knowing (your work well), carry out your duties along with your wives as directed (instructed).

V.26.5 O cloud-bearing winds (maruts), may you perfect the sacred verses; just as a mother makes her son perfect. Svāhā.

V.26.6 This mother, eternity (aditi) has come here extending the sacrifice with sacred grass and sprinklings (of water). Svāhā.

V.26.7 May the omnipresent lord (viṣṇu) use appropriate heating processes in various ways in this sacrifice. Svāhā.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

त्वष्टा॑ युनक्तु बहु॒धा नु रू॒पा अ॒स्मिन्य॒ज्ञे सु॒युज॒ः स्वाहा॑ ॥८॥
भगो॑ युनक्त्वाशिषो॒ न्व१॑स्मा अ॒स्मिन्य॒ज्ञे प्रवि॒द्वान्यु॑नक्तु सु॒युज॒ः स्वाहा॑ ॥९॥
सोमो॑ युनक्तु बहु॒धा पयां॑स्य॒स्मिन्य॒ज्ञे सु॒युज॒ः स्वाहा॑ ॥१०॥
इन्द्रो॑ युनक्तु बहु॒धा वी॒र्या॒ण्य॒स्मिन्य॒ज्ञे सु॒युज॒ः स्वाहा॑ ॥११॥
अश्वि॑ना॒ ब्रह्म॒णा या॑तम॒र्वाञ्चौ॑ वषट्का॒रेण॑ य॒ज्ञं व॒र्धय॑न्तौ ।
बृह॒स्पते॒ ब्रह्म॒णा या॒ह्य॒र्वाङ् य॒ज्ञो अ॒यं स्व॑१॒रि॒दं यज॑मानाय॒ स्वाहा॑ ॥१२॥

त्वष्टा॑ । यु॒न॒क्तु॒ । ब॒हु॒ऽधा । नु । रू॒पाः । अ॒स्मिन् । य॒ज्ञे । सु॒ऽयुजः॑ । स्वाहा॑ ॥ ८ ॥

भगः॑ । यु॒न॒क्तु॒ । आ॒ऽशिषः॑ । नु । अ॒स्मै । अ॒स्मिन् । य॒ज्ञे । प्र॒ऽवि॒द्वान् । यु॒न॒क्तु॒ । सु॒ऽयुजः॑ । स्वाहा॑ ।

सोमः॑ । यु॒न॒क्तु॒ । ब॒हु॒ऽधा । पयां॑सि । अ॒स्मिन् । य॒ज्ञे । सु॒ऽयुजः॑ । स्वाहा॑ ॥ १० ॥

इन्द्रः॑ । यु॒न॒क्तु॒ । ब॒हु॒ऽधा । वी॒र्या॑णि । अ॒स्मिन् । य॒ज्ञे । सु॒ऽयुजः॑ । स्वाहा॑ ॥ ११ ॥

अश्वि॑ना । ब्रह्म॑णा । आ । या॒त॒म् । अ॒र्वाञ्चौ॑ । व॒ष॒ट्ऽका॒रेण॑ । य॒ज्ञम् । व॒र्ध॒य॒न्तौ ।
बृह॒स्पते॑ । ब्रह्म॑णा । आ । या॒हि॒ । अ॒र्वाङ् । य॒ज्ञः । अ॒यम् । स्वः॑ । इ॒दम् । यज॑मानाय । स्वाहा॑ । १२

(२७) सप्तविंशं सूक्तम्

(१-१२) द्वादशर्चस्यास्य सूक्तस्य ब्रह्मा ऋषिः । अग्निर्देवता । (१) प्रथमर्चो बृहतीगर्भा त्रिष्टुप्, (२) द्वितीयाया द्विपदा साम्नी भुरिगनुष्टुप्, (३) तृतीयाया द्विपदार्ची बृहती, (४) चतुर्थ्या द्विपदा साम्नी भुरिग्बृहती, (५) पञ्चम्या द्विपदा साम्नी त्रिष्टुप्, (६) षष्ठ्या द्विपदा विराड्गायत्री, (७) सप्तम्या द्विपदा साम्नी बृहती (द्वितीयादिषडेकावसानाः), (८) अष्टम्याः संस्तारपङ्क्तिः, (९) नवम्याः षट्पदानुष्टुब्गर्भा परातिजगती, (१०-१२) दशम्यादितृचस्य च पुर उष्णिक् छन्दांसि ॥

ऊ॒र्ध्वा अ॑स्य स॒मिधो॑ भवन्त्यू॒र्ध्वा शु॒क्रा शो॒चींष्य॒ग्नेः ।
द्यु॒मत्त॑मा सु॒प्रती॑कः सस॒सूनु॒स्तनू॑नपा॒दसु॑रो भू॒रिपा॑णिः ॥१॥

ऊ॒र्ध्वाः । अ॒स्य॒ । स॒म्ऽइ॑धः । भ॒व॒न्ति॒ । ऊ॒र्ध्वा । शु॒क्रा । शो॒चींषि॑ । अ॒ग्नेः ।
द्यु॒मत्ऽत॑मा । सु॒ऽप्रती॑कः । सऽस॑सूनुः । तनू॑ऽनपात् । असु॑रः । भू॒रिऽपा॑णिः ॥ १॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

V.26.8 May the supreme architect (tvaṣṭṛ) use appropriate forms also in various ways in this sacrifice. Svāhā.

V.26.9 May the lord of all round prosperity (bhaga) use blessings for this sacrificer in this sacrifice. May He, the fore-knowing (pra-vidvan), use them appropriately. Svāhā.

V.26.10 May the blissful Lord (soma) use appropriate waters (milks) in various ways in this sacrifice. Svāhā.

V.26.11 May the resplendent Lord (indra) use his appropriate vigours in various ways in this sacrifice. Svāhā

V.26.12 O two healers (aśvinau), may you come hitherward with knowledge, augmenting this sacrifice with (vaṣaṭ) utterance. O Lord supreme, may you come hither with knowledge. May this sacrifice be a heaven for this sacrificer. Svāhā.

Agniḥ
(Āpri-Hymn)

V.27.1 Uplifting are the kindling woods of this fire divine; uplifting and most enlightening are the brilliant glows of this, who is of fair face, accompanied with offspring, preserver of bodies, bestower of life and liberal handed. (also Yv. XXVII.11) (Samidha)

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

देवो देवेषु देवः पथो अनक्ति मध्वा घृतेन ॥२॥
मध्वा यज्ञं नक्षति प्रेणानो नराशंसो अग्निः सुकृद्देवः सविता विश्ववारः ॥३॥
अच्छायमेति शवसा घृता चिदीडानो वह्निर्नमसा ॥४॥
अग्निः स्रुचो अध्वरेषु प्रयक्षु स यक्षदस्य महिमानमग्नेः ॥५॥
तरी मन्द्रासु प्रयक्षु वसवश्चातिष्ठन्वसुधातरश्च ॥६॥
द्वारो देवीरन्वस्य विश्वे व्रतं रक्षन्ति विश्वहा ॥७॥
उरुव्यचसाग्नेर्धाम्ना पत्यमाने ।
आ सुष्वयन्ती यजते उपाके उषासानक्तेमं यज्ञमवतामध्वरं नः ॥८॥

देवः । देवेषु । देवः । पथः । अनक्ति । मध्वा । घृतेन ॥ २ ॥

मध्वा । यज्ञम् । नक्षति । प्रेणानः । नराशंसः । अग्निः ।
सुऽकृत् । देवः । सविता । विश्वऽवारः ॥ ३ ॥

अच्छ । अयम् । एति । शवसा । घृता । चित् । ईडानः । वह्निः । नमसा ॥ ४ ॥

अग्निः । स्रुचः । अध्वरेषु । प्रऽयक्षु । सः । यक्षत् । अस्य । महिमानम् । अग्नेः ॥ ५ ॥

तरी । मन्द्रासु । प्रऽयक्षु । वसवः । च । अतिष्ठन् । वसुऽधातरः । च ॥ ६ ॥

द्वारः । देवीः । अनु । अस्य । विश्वे । व्रतम् । रक्षन्ति । विश्वहा ॥ ७ ॥

उरुऽव्यचसा । अग्नेः । धाम्ना । पत्यमाने इति । आ । सुस्वयन्ती इति । यजते इति ।
उपाके इति । उषसानक्ता । इमम् । यज्ञम् । अवताम् । अध्वरम् । नः ॥ ८ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

V.27.2 May the Lord, bounteous among the bounties of Nature, bedew our paths with honey and purified butter. (Also Yv. XXVII.12) (Tanūnapāt)

V.27.3 The adorable Lord, praised by men, performer of righteous deeds, bounteous, the inspirer, and the bestower of grace on all, being pleased, fills the sacrifice with sweetness. (Also Yv. XXVII.13) (Narāśaṁsa)

V.27.4 Having been adored with purified butter of homage, He comes hither well with might, the supporter of all (vahni). (Also Yv. XXVII.14) (Īḍā)

V.27.5 As the ladles move in proceeding sacrifices, the sacrificer adores the majesty of this adorable Lord. (Also Yv. XXVII.14 and 15)

V.27.6 (He is) a swimmer in the pleasant offerings; there stand the bestowers of wealth and even the bigger treasure-giver.

V.27.7 All the divine doors protect in all the ways the sacred vow of the sacrificer. (Also Yv. XXVII.16) (devīr-dvāraḥ)

V.27.8 May dawn and night, ruling from the far extending realm of the adorable Lord, coming towards us, accordant with each other; keeping close, protect this our sacrifice which is free from violence. (Also Yv. XXVII.16 and 17) (uṣāsānaktā)

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

दैवा॒ होता॑र ऊ॒र्ध्वमध्व॒रं नो॒ग्नेर्जि॒ह्वया॒भि गृ॑णत गृणता॑ नः स्वि॒ष्टये ।
ति॒स्रो दे॒वीर्ब॒र्हिरेदं स॑दन्ता॒मिडा॒ सर॑स्वती म॒ही भार॑ती गृणा॒ना ॥९॥
तन्न॑स्तु॒रीप॑मद्भु॒तं पु॒रुक्षु । देव॑ त्वष्टा रा॒यस्पोषं॑ वि ष्य॒ नाभि॑म॒स्य ॥१०॥
वन॑स्पतेव॒ सृजा॒ रर॑ाणः । त्मना॑ दे॒वेभ्यो॑ अ॒ग्निर्ह॒व्यं श॑मि॒ता स्व॑दयतु ॥११॥
अग्ने॒ स्वाहा॑ कृणुहि जातवेदः । इन्द्रा॑य य॒ज्ञं विश्वे॑ दे॒वा ह॒विरि॒दं जु॑षन्ताम् ॥१२॥

दैवा॑ः । होता॑रः । ऊ॒र्ध्वम् । अ॒ध्व॒रम् । नः॒ । अ॒ग्नेः॒ । जि॒ह्वया॑ । अ॒भि । गृ॒ण॒त॒ । गृ॒ण॒त॑ ।
नः॒ । सु॒ऽइ॑ष्टये । ति॒स्रः । दे॒वीः । ब॒र्हिः । आ । इ॒दम् । स॒द॒न्ता॒म् । इडा॑ । सर॑स्वती ।
म॒ही । भार॑ती । गृ॒णा॒ना ॥ ९ ॥

तत् । नः॒ । तु॒रीप॑म् । अ॒त्ऽभु॑तम् । पु॒रु॒ऽअ॒क्षु । देव॑ । त्व॒ष्टः॒ । रा॒यः । पोष॑म् । वि ।
स्य॒ । नाभि॑म् । अ॒स्य ॥१०॥

वन॑स्पते । अव॑ । सृ॒ज॒ । रर॑ाणः । त्मना॑ । दे॒वेभ्यः॑ । अ॒ग्निः॒ । ह॒व्यम् । श॒मि॒ता । स्व॒द॒य॒तु ॥

अग्ने॑ । स्वाहा॑ । कृ॒णु॒हि । जा॒त॒ऽवे॒दः॒ । इन्द्रा॑य । य॒ज्ञम् । विश्वे॑ । दे॒वाः॒ । ह॒विः॒ । इ॒दम् ।
जु॒ष॒न्ता॒म् ॥ १२ ॥

(२८) अष्टाविंशं सूक्तम्

(१–१४) चतुर्दशर्चस्यास्य सूक्तस्याथर्वा ऋषिः । अग्न्यादयो मन्त्रोक्तास्त्रिवृच्च देवताः । (१–५, ८, ११, १४) प्रथमादि-पञ्चर्चामष्टम्येकादशीचतुर्दशीनाञ्च त्रिष्टुप्, (६) षष्ठ्याः पञ्चपदातिशाक्करी, (७, ९–१०, १२) सप्तमीनवमी-दशमीद्वादशीनां ककुम्मत्यनुष्टुप्, (१३) त्रयोदश्याश्च पुर उष्णिक् छन्दांसि ॥

नव॑ प्रा॒णान्न॒वभि॒ः सं मि॑मीते दीर्घायु॒त्वाय॑ श॒तशा॑रदाय ।
हरि॑ते॒ त्रीणि॑ रज॒ते त्रीण्य॒यसि॒ त्रीणि॒ तप॒सावि॑ष्ठितानि ॥१॥
अ॒ग्निः सूर्य॑श्च॒न्द्रमा॒ भूमि॒रापो॒ द्यौर॒न्तरि॑क्षं प्र॒दिशो॒ दिश॑श्च ।
आ॒र्त॒वा ऋ॒तुभि॒ः संवि॑दा॒ना अ॒नेन॑ मा त्रि॒वृता॑ पारयन्तु ॥२॥

नव॑ । प्रा॒णान् । न॒वऽभि॑ः । सम् । मि॒मी॒ते॒ । दी॒र्घा॒यु॒ऽत्वाय॑ । श॒तऽशा॑रदाय ।
हरि॑ते । त्रीणि॑ । र॒ज॒ते । त्रीणि॑ । अ॒यसि॑ । त्रीणि॑ । तप॑सा । आ॒ऽवि॑स्थितानि ॥१॥

अ॒ग्निः॒ । सूर्यः॑ । च॒न्द्रमाः॑ । भूमिः॑ । आपः॑ । द्यौः॒ । अ॒न्तरि॑क्षम् । प्र॒ऽदिशः॑ । दिशः॑ । च॒ ।
आ॒र्त॒वाः॒ । ऋ॒तुऽभिः॑ । स॒म्ऽवि॒दा॒नाः॒ । अ॒नेन॑ । मा॒ । त्रि॒ऽवृता॑ । पा॒र॒य॒न्तु॒ ॥ २ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

V.27.9 O divine priests (daivā hotārā), may you raise our this sacrifice to lofty heights and may you praise it with the tongues of sacrificial fire; praise for our successful sacrifice. May the three great divinities, the Sarasvati, Mahī and Bhārati, praised by all, be seated at this sacrificer. (Also Yv. XXVII.18 and 19) (Tisro-devīh)

V.27.10 O divine universal architect (tvaṣṭṛ), may you pour on us that quick-coming and wonderful abundance of riches which resides in the multitude. May you release the central knot of this sacrificer. (Also Yv. XXVII.20) (Tvaṣṭṛ)

V.27.11 O Lord of forests (vanaspati), rejoicing by yourself among the bounties of Nature, grant us those sacrificial provisions, which the soothing fire makes tasty. (Also Yv. XXVII.21) (vanaspati)

V.27.12 O adorable Lord, knower of all beings, may make the sacrifice dedicated (svāhā-kṛṇu) to the resplendent Lord. May all the enlightened ones enjoy these offerings. (Also Yv. XXVII.22) (Svāhā-kṛti)

Tri-vrt and Agni

V.28.1 He combines nine vital breaths with nine (sense organs) for lengthening the life up to a hundred autumns. Three in gold, three in silver and three in iron (copper) have been enclosed by heat.

V.28.2 May fire, sun, moon, earth, waters, sky, midspace, intermediate quarters and quarters, parts of the year, accordant with seasons, carry me across with this triple (tri-vrta) combination.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

त्रयः पोषास्त्रिवृति श्रयन्तामनक्तु पूषा पयसा घृतेन ।
अन्नस्य भूमा पुरुषस्य भूमा भूमा पशूनां त इह श्रयन्ताम् ॥३॥
इममादित्या वसुना समुक्षतेममग्ने वर्धय वावृधानः ।
इममिन्द्र सं सृज वीर्येण्यस्मिन्त्रिवृच्छ्रयतां पोषयिष्णु ॥४॥
भूमिष्ट्वा पातु हरितेन विश्वभृदग्निः पिपर्त्वयसा सजोषाः ।
वीरुद्भिष्टे अर्जुनं संविदानं दक्षं दधातु सुमनस्यमानम् ॥५॥
त्रेधा जातं जन्मनेदं हिरण्यमग्नेरेकं प्रियतमं बभूव सोमस्यैकं हिंसितस्य परापतत् ।
अपामेकं वेधसां रेत आहुस्तत्ते हिरण्यं त्रिवृदस्त्वायुषे ॥६॥
त्र्यायुषं जमदग्नेः कश्यपस्य त्र्यायुषम् ।
त्रेधामृतस्य चक्षणं त्रीण्यायूंषि तेकरम् ॥७॥
त्रयः सुपर्णास्त्रिवृता यदायन्नेकाक्षरमभिसंभूय शक्राः ।
प्रत्यौहन्मृत्युममृतेन साकमन्तर्दधाना दुरितानि विश्वा ॥८॥

त्रयः । पोषाः । त्रिऽवृति । श्रयन्ताम् । अनक्तु । पूषा । पयसा । घृतेन ।
अन्नस्य । भूमा । पुरुषस्य । भूमा । भूमा । पशूनाम् । ते । इह । श्रयन्ताम् ॥ ३ ॥
इमम् । आदित्याः । वसुना । सम् । उक्षत । इमम् । अग्ने । वर्धय । ववृधानः ।
इमम् । इन्द्र । सम् । सृज । वीर्ये ऽण । अस्मिन् । त्रिऽवृत् । श्रयताम् । पोषयिष्णु ॥ ४ ॥
भूमिः । त्वा । पातु । हरितेन । विश्वऽभृत् । अग्निः । पिपर्तु । अयसा । सऽजोषाः ।
वीरुत्ऽभिः । ते । अर्जुनम् । सम्ऽविदानम् । दक्षम् । दधातु । सुऽमनस्यमानम् ॥ ५ ॥
त्रेधा । जातम् । जन्मना । इदम् । हिरण्यम् । अग्नेः । एकम् । प्रियऽतमम् । बभूव । सोमस्य ।
एकम् । हिंसितस्य । परा । अपतत् । अपाम् । एकम् । वेधसाम् । रेतः । आहुः । तत् । ते ।
हिरण्यम् । त्रिऽवृत् । अस्तु । आयुषे ॥ ६ ॥
त्रिऽआयुषम् । जमत्ऽअग्नेः । कश्यपस्य । त्रिऽआयुषम् ।
त्रेधा । अमृतस्य । चक्षणम् । त्रीणि । आयूंषि । ते । अकरम् ॥ ७ ॥
त्रयः । सुऽपर्णाः । त्रिऽवृता । यत् । आयन् । एकऽअक्षरम् । अभिऽसंभूय । शक्राः ।
प्रति । औहन् । मृत्युम् । अमृतेन । साकम् । अन्तःऽदधानाः । दुःऽइतानि । विश्वा ॥८॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

V.28.3 May the tree prosperities (bhūmā) lie in this triple combination (tri-vṛti). May the nourisher Lord enrich you with milk and purified butter. May opulence of food (annasya-bhuma), opulence of men (puruṣasya-bhūmā), and opulence of cattle (pasūnām-bhūmā) be at this place of yours.

V.28.4 O suns (of twelve months), may you sprinkle this person with riches. O sacrificial fire, growing yourself, may you exalt this person. O resplendent Lord, may you infuse him with manly vigour. May this nourishing triple combination (tri-vṛta) be (well) established.

V.28.5 May earth, the supporter of all protect you with the yellow (gold), may the sacrificial fire, in concord, enrich you with iron; and your white one (silver), obtained from the plants, put strength in you, giving pleasure.

V.28.6 This gold is of three types (tredhā jātam) due to methods of its production. One of them has become dearest to the fire; the other one comes out of the crushed soma plant; the other one is said to be the seed of pious waters (deeds); may that gold, worn three-fold, bring you a long life.

V.28.7 Men full of vital heat (jamdagneḥ); live three spans of life (trya-yuṣam); men of vision (kaśyapasya); also live three spans of life. This is the three-fold taste (view) of immortality (amṛtasya cakṣaṇam). I have made three spans of life for you.

V.28.8 When the three mighty eagles come in the form of the triple thread joining in one single letter, they dispel the death away with ambrosia, making all the evils vanish.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

दिवस्त्वा पातु हरितं मध्यात्त्वा पात्वर्जुनम् ।
भूम्या अयस्मयं पातु प्रागाद्देवपुरा अयम् ॥९॥
इमास्तिस्रो देवपुरास्तास्त्वा रक्षन्तु सर्वतः ।
तास्त्वं बिभ्रद्वर्चस्व्युत्तरो द्विषतां भव ॥१०॥
पुरं देवानाममृतं हिरण्यं य आबेधे प्रथमो देवो अग्रे ।
तस्मै नमो दश प्राचीः कृणोम्यनु मन्यतां त्रिवृदावधे मे ॥११॥
आ त्वा चृतत्वर्यमा पूषा बृहस्पतिः ।
अहर्जातस्य यन्नाम तेन त्वाति चृतामसि ॥१२॥
ऋतुभिष्ट्वार्तवैरायुषे वर्चसे त्वा ।
संवत्सरस्य तेजसा तेन संहनु कृण्मसि ॥१३॥
घृतादुल्लुप्तं मधुना समक्तं भूमिद्रंहमच्युतं पारयिष्णु ।
भिन्दत्सपत्नानधरांश्च कृण्वदा मा रोह महते सौभगाय ॥१४॥

दिवः । त्वा । पातु । हरितम् । मध्यात् । त्वा । पातु । अर्जुनम् ।
भूम्याः । अयस्मयम् । पातु । प्र । अगात् । देवऽपुराः । अयम् ॥ ९ ॥
इमाः । तिस्रः । देवऽपुराः । ताः । त्वा । रक्षन्तु । सर्वतः ।
ताः । त्वम् । बिभ्रत् । वर्चस्वी । उत्तरः । द्विषताम् । भव ॥ १० ॥
पुरम् । देवानाम् । अमृतम् । हिरण्यम् । यः । आऽबेधे । प्रथमः । देवः । अग्रे ।
तस्मै । नमः । दश । प्राचीः । कृणोमि । अनु । मन्यताम् । त्रिऽवृत् । आऽबधे । मे ॥ ११ ॥
आ । त्वा । चृतत । अर्यमा । आ । पूषा । आ । बृहस्पतिः ।
अहःऽजातस्य । यत् । नाम । तेन । त्वा । अति । चृतामसि ॥ १२ ॥
ऋतुऽभिः । त्वा । आर्तवैः । आयुषे । वर्चसे । त्वा ।
सम्ऽवत्सरस्य । तेजसा । तेन । सम्ऽहनु । कृण्मसि ॥ १३ ॥
घृतात् । उत्ऽलुप्तम् । मधुना । सम्ऽअक्तम् । भूमिऽद्रंहम् । अच्युतम् । पारयिष्णु ।
भिन्दत् । सऽपत्नान् । अधरान् । च । कृण्वत् । आ । मा । रोह । महते । सौभगाय ॥ १४ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

V.28.9 May the yellow one (gold) protect you from sky; may the white one (silver) protect you from the midspace; may the one made of iron protect you from the earth. This person has reached the fortress of the enlightened ones.

V.28.10 These are three fortresses of the enlightened ones. May those defend you from all the sides. Holding those, may you become glorious and superior to malicious enemies.

V.28.11 This golden (thread) is the immortal stronghold of the enlightened ones. To that enlightened one, who fastened it in the beginning, I pay my homage joining all the ten fingers. May he approve this triple-fastening of mine.

V.28.12 May the ordainer Lord, the nourisher Lord and the Lord supreme fasten you. Whichever is the name of the day-born, with that we fasten you securely (carefully).

V.28.13 With the seasons, with the parts of the seasons, and with the splendour of the whole year, we hereby unite you for long life and lustre.

V.28.14 Taken out of purified butter, anointed with honey, firm as earth, unshaken and triumphant, battering the enemies and putting them down, may you ascend me for bringing all round great prosperity.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(२९) एकोनत्रिंशं सूक्तम्

(१-१५) पञ्चदशर्चस्यास्य सूक्तस्य चातन ऋषिः । जातवेदा मन्त्रोक्ता वा देवताः । (१-२, ४, ६-११) प्रथमाद्वितीयाचतुर्थीनामृचां षष्ठ्यादिषण्णाञ्च त्रिष्टुप्, (३) तृतीयायास्त्रिपदा विराड्गायत्री, (५) पञ्चम्याः पुरोतिजगती विराड्जगती, (१२) द्वादश्या भुरिगनुष्टुप्, (१३, १५) त्रयोदशीपञ्चदश्योरनुष्टुप्, (१४) चतुर्दश्याश्च चतुष्पदा पराबृहती ककुम्मत्यनुष्टुप् छन्दांसि ॥

पुरस्ताद्युक्तो वह जातवेदोऽग्ने विद्धि क्रियमाणं यथेदम् ।
त्वं भिषग्भेषजस्यासि कर्ता त्वया गामश्वं पुरुषं सनेम ॥१॥

तथा तदग्ने कृणु जातवेदो विश्वेभिर्देवैः सह संविदानः ।
यो नो दिदेव यतमो जघास यथा सो अस्य परिधिष्पतात् ॥२॥
यथा सो अस्य परिधिष्पतात् तथा तदग्ने कृणु जातवेदः ।
विश्वेभिर्देवैः सह संविदानः ॥३॥

अक्ष्यौ३ नि विध्य हृदयं नि विध्य जिह्वां नि तृन्द्धि प्र दतो मृणीहि ।
पिशाचो अस्य यतमो जघासाग्ने यविष्ठ प्रति तं शृणीहि ॥४॥
यदस्य हृतं विहृतं यत्पराभृतमात्मनो जग्धं यतमत्पिशाचैः ।
तदग्ने विद्वान्पुनरा भर त्वं शरीरे मांसमसुमेरयामः ॥५॥

पुरस्तात् । युक्तः । वह । जातऽवेदः । अग्ने । विद्धि । क्रियमाणम् । यथा । इदम् ।
त्वम् । भिषक् । भेषजस्य । असि । कर्ता । त्वया । गाम् । अश्वम् । पुरुषम् । सनेम ॥ १ ॥

तथा । तत् । अग्ने । कृणु । जातऽवेदः । विश्वेभिः । देवैः । सह । सम्ऽविदानः ।
यः । नः । दिदेव । यतमः । जघास । यथा । सः । अस्य । परिऽधिः । पतात् ॥ २ ॥

यथा । सः । अस्य । परिऽधिः । पतात् । तथा । तत् । अग्ने । कृणु । जातऽवेदः ।
विश्वेभिः । देवैः । सह । सम्ऽविदानः ॥ ३ ॥

अक्ष्यौ ऽ । नि । विध्य । हृदयम् । नि । विध्य । जिह्वाम् । नि । तृन्द्धि । प्र । दतः । मृणीहि ।
पिशाचः । अस्य । यतमः । जघास । अग्ने । यविष्ठ । प्रति । तम् । शृणीहि ॥ ४ ॥

यत् । अस्य । हृतम् । विऽहृतम् । यत् । पराऽभृतम् । आत्मनः । जग्धम् । यतमत् । पिशाचैः ।
तत् । अग्ने । विद्वान् । पुनः । आ । भर । त्वम् । शरीरे । मांसम् । असुम् । आ । ईरयामः ॥ ५ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Jātavedāḥ

V.29.1 O biological fire, knower of all the born organisms, having been taken care of in advance, may you undertake this. May you know how all this is being done. You are the healer and maker of the curing remedy. Through you, may we get our cow, horse and man (healthy).

V.29.2 O biological fire, knower of all the born organisms, accordant with all the bounties of Nature, may you manage it so, that whosoever consumes us, let its protective enclosure fall down.

V.29.3 That its protective enclosure falls down, may you manage it so, O biological fire, knower of all the born organisms, being accordant with all the bounties of Nature.

V.29.4 Pierce its both the eyes; pierce its heart; cut off its tongue, and crush its teeth, O biological fire, the most youthful, whosoever blood-sucker has consumed this man, may you destroy him completely.

V.29.5 Whatever of his body has been robbed, plundered, whatever is taken away and devoured by blood-suckers, may you O biological fire, knowing well, put flesh again on his body. We hereby infuse life in him.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

आमे सुपक्के शबले विपक्के यो मा पिशाचो अशने ददम्भ ।
तदात्मना प्रजया पिशाचा वि यातयन्तामगदोऽयमस्तु ॥६॥
क्षीरे मा मन्थे यतमो ददम्भाकृष्टपच्ये अशने धान्येऽ यः ।
तदात्मना प्रजया पिशाचा वि यातयन्तामगदोऽयमस्तु ॥७॥
अपां मा पाने यतमो ददम्भ क्रव्याद्यातूनां शयने शयानम् ।
तदात्मना प्रजया पिशाचा वि यातयन्तामगदोऽयमस्तु ॥८॥
दिवा मा नक्तं यतमो ददम्भ क्रव्याद्यातूनां शयने शयानम् ।
तदात्मना प्रजया पिशाचा वि यातयन्तामगदोऽयमस्तु ॥९॥
क्रव्यादमग्ने रुधिरं पिशाचं मनोहनं जहि जातवेदः ।
तमिन्द्रो वाजी वज्रेण हन्तु च्छिनत्तु सोमः शिरो अस्य धृष्णुः ॥१०॥
सनादग्ने मृणसि यातुधानान्न त्वा रक्षांसि पृतनासु जिग्युः ।
सहमूरान्नुद दह क्रव्यादो मा ते हेत्या मुक्षत दैव्यायाः ॥११॥

आमे । सुऽपक्वे । शबले । विऽपक्वे । यः । मा । पिशाचः । अशने । ददम्भ ।
तत् । आत्मना । प्रऽजया । पिशाचाः । वि । यातयन्ताम् । अगदः । अयम् । अस्तु ॥ ६ ॥
क्षीरे । मा । मन्थे । यतमः । ददम्भ । अकृष्टऽपच्ये । अशने । धान्ये ऽ । यः ।०॥७॥
अपाम् । मा । पाने । यतमः । ददम्भ । क्रव्यऽअत् । यातूनाम् । शयने । शयानम् ।०॥८॥
दिवा । मा । नक्तम् । यतमः । ददम्भ । क्रव्यऽअत् । यातूनाम् । शयने । शयानम् ।०॥९॥
क्रव्यऽअदम् । अग्ने । रुधिरम् । पिशाचम् । मनःऽहनम् । जहि । जातऽवेदः ।
तम् । इन्द्रः । वाजी । वज्रेण । हन्तु । छिनत्तु । सोमः । शिरः । अस्य । धृष्णुः ॥१०॥
सनात् । अग्ने । मृणसि । यातुऽधानान् । न । त्वा । रक्षांसि । पृतनासु । जिग्युः ।
सहऽमूरान् । अनु । दह । क्रव्यऽअदः । मा । ते । हेत्याः । मुक्षत । दैव्यायाः ॥ ११ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

V.29.6 Whosoever a blood-sucker injures me through my unripe, well riped, half-ripe, or over-riped food, let those blood-suckers themselves along with their progeny be removed. May this person be free from disease.

V.29.7 Whosoever injures me through milk, through butter-milk and who through the consumption of food-grains growing without cultivation, let those blood-suckers themselves along with their progeny be removed. May this person be free from disease.

V.29.8 Whosoever a flesh-eater injures me through drinking waters lying in the bed of severe pains, let those blood-suckers along with their progeny be removed. May this person be free from disease.

V.29.9 Whosoever a flesh-eater injures me in the day or at night lying in the bed of severe pains, let those blood-suckers themselves along with their progeny be removed. May this person be free from disease.

V.29.10 O biological fire, knowing all the born organisms, may you kill the flesh-eating, red blood-sucker, that destroys will-power. May the mighty resplendent Lord slay it with thunderbolt; may the courageous blissful Lord chop off its head.

V.29.11 O biological fire, you have always been crushing the pain-causing viruses; the germs cannot conquer you in struggles. May you burn the flesh-eaters down to their roots. May they not escape your divine weapon.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

समाहर जातवेदो यद्धृतं यत्परांभृतम् ।
गात्राण्यस्य वर्धन्तामंशुरिवा प्यायतामयम् ॥१२॥
सोमस्येव जातवेदो अंशुरा प्यायतामयम् ।
अग्ने विरप्शिनं मेध्यमयक्ष्मं कृणु जीवतु ॥१३॥
एतास्ते अग्ने समिधः पिशाचजम्भनीः ।
तास्त्वं जुषस्व प्रति चैना गृहाण जातवेदः ॥१४॥
तार्ष्टाधीरग्ने समिधः प्रति गृह्णाह्यर्चिषा ।
जहातु क्रव्याद्रूपं यो अस्य मांसं जिहीर्षति ॥१५॥

सम्ऽआहर । जातऽवेदः । यत् । हृतम् । यत् । पराऽभृतम् ।
गात्राणि । अस्य । वर्धन्ताम् । अंशुःऽइव । आ । प्यायताम् । अयम् ॥ ॥
सोमस्यऽइव । जातऽवेदः । अंशुः । आ । प्यायताम् । अयम् ।
अग्ने । विऽरप्शिनम् । मेध्यम् । अयक्ष्मम् । कृणु । जीवतु ॥ १३ ॥
एताः । ते । अग्ने । सम्ऽइधः । पिशाचऽजम्भनीः ।
ताः । त्वम् । जुषस्व । प्रति । च । एनाः । गृहाण । जातऽवेदः ॥ १४ ॥
तार्ष्टऽअधीः । अग्ने । सम्ऽइधः । प्रति । गृह्णाहि । अर्चिषा ।
जहातु । क्रव्यऽअत् । रूपम् । यः । अस्य । मांसम् । जिहीर्षति ॥ १५ ॥

(३०) त्रिंशं सूक्तम्

(१-१७) सप्तदशर्चस्यास्य सूक्तस्योन्मोचन ऋषिः । मन्त्रोक्ता आयुश्च देवताः । (१) प्रथमर्चः पथ्यापङ्क्तिः, (२-८, १०-११, १३, १५-१६) द्वितीयादिसप्तानां दशम्येकादशीत्रयोदशीपञ्चदशीषोडशीनाञ्चानुष्टुप्, (९) नवम्या भुरिगनुष्टुप्, (१२) द्वादश्याश्चतुष्पदा विराड्जगती, (१४) चतुर्दश्या विराट् प्रस्तारपङ्क्तिः, (१७) सप्तदश्याश्च त्र्यवसाना षट्पदा जगती छन्दांसि ॥

आवर्तस्त आवर्तः परावर्तस्त आवर्तः ।
इहैव भव मा नु गा मा पूर्वाननु गाः पितॄनसुं बध्नामि ते दृढम् ॥१॥

आऽवर्तः । ते । आऽवर्तः । पराऽवर्तः । ते । आऽवर्तः । इह । एव । भव । मा । नु ।
गाः । मा । पूर्वान् । अनु । गाः । पितॄन् । असुम् । बध्नामि । ते । दृढम् ॥ १ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

V.29.12 O knower of all the born organisms, may you bring (gather), again what has been robbed and what has been taken away. May the limbs of this person grow and may this person swell like a tendril of Soma plant (or the rays of moon). (Soma = moon, also a rare herb or creeper)

V.29.13 O knower of all the born organisms, may this person swell like a tendril of Soma plant (like the rays of moon). O biological fire, may you make this person powerful, discrete, and free from consumption. May he live.

V.29.14 O biological fire, these are your fuel-sticks, killer of blood-suckers. May you accept these and consume them, O knower of all.

V.29.15 O biological fire, may you accept these thirst-increasing fuel-sticks with your heat. May the flesh-eater, that wants to grab the flesh of this person, quit his body.

Ayuḥ - span of life

V.30.1 From proximity to your proximity, from far distance to your proximity, I bind your life fast. Stay just here, Do not depart. Do not go after your earlier ancestors.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

यत्त्वाभिचेरुः पुरुषः स्वो यदरणो जनः ।
उन्मोचनप्रमोचने उभे वाचा वदामि ते ॥२॥
यद्दुद्रोहिथ शेपिषे स्त्रियै पुंसे अचित्त्या ।
उन्मोचनप्रमोचने उभे वाचा वदामि ते ॥३॥
यदेनसो मातृकृताच्छेषे पितृकृताच्च यत् ।
उन्मोचनप्रमोचने उभे वाचा वदामि ते ॥४॥
यत्ते माता यत्ते पिता जामिर्भ्राता च सर्जतः ।
प्रत्यक्सेवस्व भेषजं जरदष्टिं कृणोमि त्वा ॥५॥
इहैधि पुरुष सर्वेण मनसा सह ।
दूतौ यमस्य मानु गा अधि जीवपुरा इहि ॥६॥
अनुहूतः पुनरेहि विद्वानुदयनं पथः ।
आरोहणमाक्रमणं जीवतोजीवतोयनम् ॥७॥

यत् । त्वा । अभिऽचेरुः । पुरुषः । स्वः । यत् । अरणः । जनः ।
उन्मोचनप्रमोचने इत्युन्मोचनऽप्रमोचने । उभे इति । वाचा । वदामि । ते ॥ २ ॥

यत् । दुद्रोहिथ । शेपिषे । स्त्रियै । पुंसे । अचित्त्या ।० ॥३॥

यत् । एनसः । मातृऽकृतात् । शेषे । पितृऽकृतात् । च । यत् ।० ॥४॥

यत् । ते । माता । यत् । ते । पिता । जामिः । भ्राता । च । सर्जतः ।
प्रत्यक् । सेवस्व । भेषजम् । जरत्ऽअष्टिम् । कृणोमि । त्वा ॥ ५ ॥

इह । एधि । पुरुष । सर्वेण । मनसा । सह ।
दूतौ । यमस्य । मा । अनु । गाः । अधि । जीवऽपुराः । इहि ॥ ६ ॥

अनुऽहूतः । पुनः । आ । इहि । विद्वान् । उत्ऽअयनम् । पथः ।
आऽरोहणम् । आऽक्रमणम् । जीवतःऽजीवतः । अयनम् ॥ ७ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

V.30.2 If any man, whether your kinsman or a stranger, has made some fatal application on you, for that I tell you ways of both release and deliverance in my words.

V.30.3 If you have acted with malice or cursed a woman or a man thoughtlessly, for that I tell you ways of both release and deliverance in my words.

V.30.4 If you are lying in bed due to any sin committed by your mother or by your father, for that I tell you ways of both release and deliverance in my words.

V.30.5 What medicines your mother, your father, your sister and your brother prepare, take that carefully. I make you above to reach old age.

V.30.6 O man, stay here with all your spirit. Do not follow the two messengers of death (the ordainer Lord). Come unto the fortress of the living.

V.30.7 Being called back and knowing the ascent of the path, may you come again, Moving upward (ārohaṇam) moving forward (ākramaṇam) (ascent and agression) is the way of each and every living being.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

मा बिभेर्न मरिष्यसि जरदष्टिं कृणोमि त्वा ।
निरवोचमहं यक्ष्ममङ्गेभ्यो अङ्गज्वरं तव ॥८॥
अङ्गभेदो अङ्गज्वरो यश्च ते हृदयामयः ।
यक्ष्मः श्येन इव प्रापप्तद्वाचा साढः परस्तराम् ॥९॥
ऋषी बोधप्रतीबोधावस्वप्नो यश्च जागृविः ।
तौ ते प्राणस्य गोप्तारौ दिवा नक्तं च जागृताम् ॥१०॥
अयमग्निरुपसद्य इह सूर्य उदेतु ते ।
उदेहि मृत्योर्गम्भीरात्कृष्णाच्चित्तमसस्परि ॥११॥
नमो यमाय नमो अस्तु मृत्यवे नमः पितृभ्य उत ये नयन्ति ।
उत्पारणस्य यो वेद तमग्निं पुरो दधेस्मा अरिष्टतातये ॥१२॥
ऐतु प्राण ऐतु मन ऐतु चक्षुरथो बलम् ।
शरीरमस्य सं विदां तत्पद्भ्यां प्रति तिष्ठतु ॥१३॥

मा । बिभेः । न । मरिष्यसि । जरत्ऽअष्टिम् । कृणोमि । त्वा ।
निः । अवोचम् । अहम् । यक्ष्मम् । अङ्गेभ्यः । अङ्गऽज्वरम् । तव ॥ ८ ॥

अङ्गऽभेदः । अङ्गऽज्वरः । यः । च । ते । हृदयऽआमयः ।
यक्ष्मः । श्येनःऽइव । प्र । अपप्तत् । वाचा । साढः । परःऽतराम् ॥ ९ ॥

ऋषी इति । बोधऽप्रतीबोधौ । अस्वप्नः । यः । च । जागृविः ।
तौ । ते । प्राणस्य । गोप्तारौ । दिवा । नक्तम् । च । जागृताम् ॥ १० ॥

अयम् । अग्निः । उपऽसद्यः । इह । सूर्यः । उत् । एतु । ते ।
उत्ऽएहि । मृत्योः । गम्भीरात् । कृष्णात् । चित् । तमसः । परि ॥ ११ ॥

नमः । यमाय । नमः । अस्तु । मृत्यवे । नमः । पितृऽभ्यः । उत । ये । नयन्ति ।
उत्ऽपारणस्य । यः । वेद । तम् । अग्निम् । पुरः । दधे । अस्मै । अरिष्टऽतातये ॥१२॥

आ । एतु । प्राणः । आ । एतु । मनः । आ । एतु । चक्षुः । अथो इति । बलम् ।
शरीरम् । अस्य । सम् । विदाम् । तत् । पत्ऽभ्याम् । प्रति । तिष्ठतु ॥ १३ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

V.30.8 Do not be afraid. (Fear not). You will not die. I make you able to reach old age. I have driven consumption, waster of limbs, out of your limbs with my words. (nirvocam aham)

V.30.9 Aching in the limbs, wasting of the limbs, the pain in the heart you were suffering from, and the consumption, has flown far away like a falcon forced by my potent words. (prāpap-tad vācā)

V.30.10 Apprehension (bodha) and recognition (prati-bodha) are the two seers, never-sleeping and always awake. May those two, protectors of your life, keep awake day and night.

V.30.11 This sacrificial fire deserves sitting by (worship). Here may the sun rise for you. May you come up out of the deep black darkness of death.

V.30.12 Homage be to the ordainer Lord (Yama). Homage be to the elders also who guide. I have honoured first the adorable Lord, who knows how to get across, for safe preservation of this man.

V.30.13 May the vital breath come to him, may the mind come, may the sight and the strength also come to him. May his body get restored and may that stand on its two feet.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

प्राणेनाग्ने चक्षुषा सं सृजेमं समीरय तन्वा३ सं बलेन ।
वेत्थामृतस्य मा नु गान्मा नु भूमिगृहो भुवत् ॥१४॥
मा ते प्राण उप दसन्मो अपानोपि धायि ते ।
सूर्यस्त्वाधिपतिर्मृत्योरुदायच्छतु रश्मिभिः ॥१५॥
इयमन्तर्वदति जिह्वा बद्धा पनिष्पदा ।
त्वया यक्ष्मं निरवोचं शतं रोपीश्च तक्मनः ॥१६॥
अयं लोकः प्रियतमो देवानामपराजितः ।
यस्मै त्वमिह मृत्यवे दिष्टः पुरुष जज्ञिषे ।
स च त्वानु ह्वयामसि मा पुरा जरसो मृथाः ॥१७॥

प्राणेन । अग्ने । चक्षुषा । सम् । सृज । इमम् । सम् । ईरय । तन्वा ऽ । सम् । बलेन ।
वेत्थ । अमृतस्य । मा । नु । गात् । मा । नु । भूमिऽगृहः । भुवत् ॥ १४ ॥
मा । ते । प्राणः । उप । दसत् । मो इति । अपानः । अपि । धायि । ते ।
सूर्यः । त्वा । अधिऽपतिः । मृत्योः । उत्ऽआयच्छतु । रश्मिऽभिः ॥ १५ ॥
इयम् । अन्तः । वदति । जिह्वा । बद्धा । पनिष्पदा ।
त्वया । यक्ष्मम् । निः । अवोचम् । शतम् । रोपीः । च । तक्मनः ॥ १६ ॥
अयम् । लोकः । प्रियऽतमः । देवानाम् । अपराऽजितः । यस्मै । त्वम् । इह । मृत्यवे ।
दिष्टः । पुरुष । जज्ञिषे । सः । च । त्वा । अनु । ह्वयामसि । मा । पुरा । जरसः । मृथाः ॥

(३१) एकत्रिंशं सूक्तम्

(१-१२) द्वादशर्चस्यास्य सूक्तस्य शुक्र ऋषिः । कृत्यादूषणं देवता । (१-१०) प्रथमादिदशर्चामनुष्टुप्, (११) एकादश्या बृहतीगर्भानुष्टुप्, (१२) द्वादश्याश्च पथ्याबृहती छन्दांसि ॥

यां ते चक्रुरामे पात्रे यां चक्रुर्मिश्रधान्ये ।
आमे मांसे कृत्यां यां चक्रुः पुनः प्रति हरामि ताम् ॥१॥

याम् । ते । चक्रुः । आमे । पात्रे । याम् । चक्रुः । मिश्रऽधान्ये ।
आमे । मांसे । कृत्याम् । याम् । चक्रुः । पुनः । प्रति । हरामि । ताम् ॥ १ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

V.30.14 O adorable Lord, may you unite this man with vital breath and with sight. Unite him with body and strength. (O man), now you have attained immortality. Do not depart. Do not become a dweller of the house under earth.

V.30.15 May your in-breath (prāṇa) not come to a stop. May your out-breath (apāna) not become covered (obstructed). May the sun, the overlord, raise you up out of death with his rays.

V.30.16 This tongue, utterer of words, even though tied down, speaks within. With my words I have driven the consumption and a hundred aches of fever out of you.

V.30.17 This world, the unconquered one, is dearest to the enlightened ones. O man, from the sure death, destined for which you were born here, we call you back. May you not die before reaching old age (purā jarasaḥ).

Fatal Contrivance and taking it away

V.31.1 What fatal contrivance they have put for you in unbaked vessel, what they have put in the mixed food-grains, and what they have put in raw meat, that I hereby take away and send it back again.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

यां ते चक्रुः कृकवाकावजे वा यां कुरीरिणि ।
अव्यां ते कृत्यां यां चक्रुः पुनः प्रति हरामि ताम् ॥२॥
यां ते चक्रुरेकशफे पशूनामुभयादति ।
गर्दभे कृत्यां यां चक्रुः पुनः प्रति हरामि ताम् ॥३॥
यां ते चक्रुरमूलायां वलगं वा नराच्याम् ।
क्षेत्रे ते कृत्यां यां चक्रुः पुनः प्रति हरामि ताम् ॥४॥
यां ते चक्रुर्गार्हपत्ये पूर्वाग्नावुत दुश्चितः ।
शालायां कृत्यां यां चक्रुः पुनः प्रति हरामि ताम् ॥५॥
यां ते चक्रुः सभायां यां चक्रुरधिदेवने ।
अक्षेषु कृत्यां यां चक्रुः पुनः प्रति हरामि ताम् ॥६॥
यां ते चक्रुः सेनायां यां चक्रुरिष्वायुधे ।
दुन्दुभौ कृत्यां यां चक्रुः पुनः प्रति हरामि ताम् ॥७॥

याम् । ते । चक्रुः । कृकवाकौ । अजे । वा । याम् । कुरीरिणि ।
अव्याम् । ते । कृत्याम् ।०॥ २ ॥

याम् । ते । चक्रुः । एकऽशफे । पशूनाम् । उभयादति ।
गर्दभे । कृत्याम् । ० ॥ ३ ॥

याम् । ते । चक्रुः । अमूलायाम् । वलगम् । वा । नराच्याम् ।
क्षेत्रे । ते । कृत्याम् । ० ॥ ४ ॥

याम् । ते । चक्रुः । गार्हऽपत्ये । पूर्वऽअग्नौ । उत । दुःऽचितः ।
शालायाम् । कृत्याम् । ० ॥५॥

याम् । ते । चक्रुः । सभायाम् । याम् । चक्रुः । अधिऽदेवने ।
अक्षेषु । कृत्याम् । ० ॥ ६ ॥

याम् । ते । चक्रुः । सेनायाम् । याम् । चक्रुः । इषुऽआयुधे ।
दुन्दुभौ । कृत्याम् । ० ॥ ७ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

V.31.2 What fatal contrivance they have put for you in a peacock, in a goat or in a horned ram, and what they have put in sheep, that I hereby take away and send it back again.

V.31.3 What fatal contrivance they have put for you in one-hoofed animal, in cattle that have two sets of teeth, and what they have put in a donkey, that I hereby take away and send it back again.

V.31.4 What fatal contrivance they have put for you in a rootless herb (amūlāyām) a hidden contrivance in narācī (a plant), and what they have put in your field, that I hereby take away and send it back again.

V.31.5 What fatal contrivance those evil-minded put for you in your house-hold (gārhapatya) fire, in the eastern fire (pūrvāgni) and what they have put in the hall (śālā) of sacrifice, that I hereby take away and send it back again.

V.31.6 What fatal contrivance they have put for you in the assembly hall (sabhā), what they have put in the gambling board (adhidevane) and what they have put in the dice (akṣeṣu), that I hereby take away and send it back again.

V.31.7 What fatal contrivance they have put for you in your army, what they have put in arrows (iṣu) and weapons (āyudha) and what they have put in your war drum (dundubhau), that I hereby take away and send it back again.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

यां ते कृत्यां कूपेवदधुः श्मशाने वा निचख्नुः ।
सभ्रनि कृत्यां यां चक्रुः पुनः प्रति हरामि ताम् ॥८॥
यां ते चक्रुः पुरुषास्थे अग्नौ संकसुके च याम् ।
म्रोकं निर्दाहं क्रव्यादं पुनः प्रति हरामि ताम् ॥९॥
अपथेना जभारैणां तां पथेतः प्र हिण्मसि ।
अधीरो मर्याधीरेभ्यः सं जभाराचित्त्या ॥१०॥
यश्चकार न शशाक कर्तुं शश्रे पादमङ्गुरिम् ।
चकार भद्रमस्मभ्यमभगो भगवद्भ्यः ॥११॥
कृत्याकृतं वलगिनं मूलिनं शपथेय्यम् ।
इन्द्रस्तं हन्तु महता वधेनाग्निर्विध्यत्वस्तया ॥१२॥

याम् । ते । कृत्याम् । कूपे । अवऽदधुः । श्मशाने । वा । निऽचख्नुः ।
सभ्रनि । कृत्याम् । याम् । चक्रुः । पुनः । प्रति । हरामि । ताम् ॥ ८ ॥

याम् । ते । चक्रुः । पुरुषऽअस्थे । अग्नौ । सम्ऽकसुके । च । याम् ।
म्रोकम् । निःऽदाहम् । क्रव्यऽअदम् । पुनः । प्रति । हरामि । ताम् ॥ ९ ॥

अपथेन । आ । जभार । एनाम् । ताम् । पथा । इतः । प्र । हिण्मसि ।
अधीरः । मर्याऽधीरेभ्यः । सम् । जभार । अचित्त्या ॥ १० ॥

यः । चकार । न । शशाक । कर्तुम् । शश्रे । पादम् । अङ्गुरिम् ।
चकार । भद्रम् । अस्मभ्यम् । अभगः । भगवत्ऽभ्यः ॥ ११ ॥

कृत्याऽकृतम् । वलगिनम् । मूलिनम् । शपथेय्यम् ।
इन्द्रः । तम् । हन्तु । महता । वधेन । अग्निः । विध्यतु । अस्तया ॥ १२ ॥

॥ इति पञ्चमं काण्डम् ॥

[पञ्चमकाण्डे सूक्तानि ३१, ऋचः ३७६]

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

V.31.8 What fatal contrivance they have placed for you in the well (kūpe) or what they have burried in the cremation ground (śmaśāne), and what they have put in your dwelling place (sadmani), that I hereby take away and send back again.

V.31.9 What fatal contrivance they have put for you in human bone (puruṣāsthe) and what they have put in the destructive (samkasuke) fire, this destroying, causing violent burning and flesh-eating (kravyādam) one, that I hereby take away and send it back again.

V.31.10 He brought this fatal contrivance in a wrong way. We despatch it from here in a proper way. That unwise man brought it unwisely for the wise one.

V.31.11 He, who did it, could not accomplish it, He has injured only a quarter of a finger. That fortunate one has done good for us, the fortunate ones.

V.31.12 The maker of fatal contrivance, inflicter of secret violence, applier of herbal roots, and imposer cursing, may the king kill him with his great weapon and may the commander of the army pierce him with his missile

---

Here ends kāṇḍa V
Hymns 31, Verses 376

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Kāṇḍa VI

षष्ठं काण्डम्

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

अथ षष्ठं काण्डम् ॥

(१) प्रथमं सूक्तम्

(१–३) तृचस्यास्य सूक्तस्याथर्वा ऋषिः । सविता देवता । (१) प्रथमर्चस्त्रिपदा पिपीलिकमध्या साम्नी जगती, (२–३) द्वितीयातृतीययोश्च पिपीलिकमध्या पुर उष्णिक् छन्दसी ॥

दोषो गाय बृहद्गाय द्युमद्धेहि । आथर्वण स्तुहि देवं सवितारम् ॥१॥
तमु ष्टुहि यो अन्तः सिन्धौ सूनुः । सत्यस्य युवानमद्रोघवाचं सुशेवम् ॥२॥
स घा नो देवः सविता साविषदमृतानि भूरि । उभे सुष्टुती सुगातवे ॥३॥

दोषो इति । गाय । बृहत् । गाय । द्युऽमत् । धेहि ।
आथर्वण । स्तुहि । देवम् । सवितारम् ॥ १ ॥

तम् । ऊं इति । स्तुहि । यः । अन्तः । सिन्धौ । सूनुः ।
सत्यस्य । युवानम् । अद्रोघऽवाचम् । सुऽशेवम् ॥ २ ॥

सः । घ । नः । देवः । सविता । साविषत् । अमृतानि । भूरि ।
उभे इति । सुस्तुती इति सुऽस्तुती । सुऽगातवे ॥ ३ ॥

(२) द्वितीयं सूक्तम्

(१–३) तृचस्यास्य सूक्तस्याथर्वा ऋषिः । सोमो वनस्पतिर्देवता । परोष्णिक् छन्दः ॥

इन्द्राय सोममृत्विजः सुनोता च धावत । स्तोतुर्यो वचः शृणवद्धवं च मे ॥१॥

इन्द्राय । सोमम् । ऋत्विजः । सुनोत । आ । च । धावत ।
स्तोतुः । यः । वचः । शृणवत् । हवम् । च । मे ॥ १ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Savita

VI.1.1 Sing in the evening (dṓṣaḥ); sing loudly for long; adopt the shining one. O persevering devotee, praise the divine inspirer Lord.

VI.1.2 Praise him, who is the impeller towards truth in the midst of the ocean, who is young, is free from malicious speech, and is bestower of bliss.

VI.1.3 May He, the divine inspirer Lord, indeed, bestow plenty of ambrosia (amṛtāni) on us, so that we may travel along both the paths comfortably.

Somaḥ - Vanaspatiḥ

VI.2.1 O performers of sacrifices according to seasons, press out devotional bliss and clean it carefully for the resplendent Lord, who will listen to the words and invocation of mine, an adorer.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

आ यं विशन्तीन्दवो वयो न वृक्षमन्धसः । विरप्शिन्वि मृधो जहि रक्षस्विनीः ॥२॥
सुनोता सोमपाव्ने सोममिन्द्राय वज्रिणे । युवा जेतेशानः स पुरुष्टुतः ॥३॥

आ । यम् । विशन्ति । इन्दवः । वयः । न । वृक्षम् । अन्धसः ।
विऽरप्शिन् । वि । मृधः । जहि । रक्षस्विनीः ॥ २ ॥
सुनोत । सोमऽपाव्ने । सोमम् । इन्द्राय । वज्रिणे ।
युवा । जेता । ईशानः । सः । पुरुऽस्तुतः ॥ ३ ॥

(३) तृतीयं सूक्तम्

(१-३) तृषस्यास्य सूक्तस्याथर्वा ऋषिः । मन्त्रोक्ता देवताः । (१) प्रथमर्चः पथ्याबृहती, (२-३) द्वितीयातृतीययोश्च जगती छन्दसी ॥

पातं नः इन्द्रापूषणादितिः पान्तु मरुतः ।
अपां नपात्सिन्धवः सप्त पातन पातु नो विष्णुरुत द्यौः ॥१॥
पातां नो द्यावापृथिवी अभिष्टये पातु ग्रावा पातु सोमो नो अंहसः ।
पातु नो देवी सुभगा सरस्वती पात्वग्निः शिवा ये अस्य पायवः ॥२॥
पातां नो देवाश्विना शुभस्पती उषासानक्तोत न उरुष्यताम् ।
अपां नपादभिहुती गयस्य चिद्देव त्वष्टर्वर्धय सर्वतातये ॥३॥

पातम् । नः । इन्द्रापूषणा । अदितिः । पान्तु । मरुतः ।
अपाम् । नपात् । सिन्धवः । सप्त । पातन । पातु । नः । विष्णुः । उत । द्यौः ॥ १ ॥
पाताम् । नः । द्यावापृथिवी इति । अभिष्टये । पातु । ग्रावा । पातु । सोमः । नः । अंहसः ।
पातु । नः । देवी । सुऽभगा । सरस्वती । पातु । अग्निः । शिवाः । ये । अस्य । पायवः ॥
पाताम् । नः । देवा । अश्विना । शुभः । पती इति । उषसानक्ता । उत । नः ।
उरुष्यताम् । अपाम् । नपात् । अभिहुती इत्यभिऽहुती । गयस्य । चित् । देव । त्वष्टः ।
वर्धय । सर्वऽतातये ॥ ३ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

VI.2.2 O exuberant hero, to whom go the drops of nourishing devotional bliss from all around, as the birds to a tree, may you destroy demoniac enemies

VI.2.3 Press out devotional bliss carefully for the resplendent Lord, the enjoyer of devotional bliss, wielder of his adamantine weapon. He is young, victorious, overloarding and praised by all.

Indra - Pūsan Pair

VI.3.1 May the Lord resplendent and nourisher protect us; may the existence indivisible (earth - aditi) and the cloud-bearing winds (maruts) protect. May the grandson of waters (i.e., apām napāt or fire) and seven rivers (sindhavaḥ) protect us. May the sacrifice (viṣṇuḥ) and the sky protect us. (Yajño vai viṣṇuh - viṣṇu - yajna = sacrifice)

VI.3.2 May heaven and earth protect us for assistance (abhiṣṭaye); may the mountain (grāvā) protect; may the devotional bliss protect us from sin. May the heavenly learning divine, full of good fortune, protect us. May the adorable Lord, and his benign protecting powers preserve us.

VI.3.3 May the two divine healers (aśvinau) protect us. May dawn and night (uṣāsā-naktā), mistresses of light, also, bring happiness to us. May the grand-son of waters (i.e., the fire) protect our house from any damage; O cosmic architect (tvaṣṭṛ), may you exalt us for our all-round expansion.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(४) चतुर्थं सूक्तम्

(१-३) तृचस्यास्य सूक्तस्यार्षर्वा ऋषिः । मन्त्रोक्ता देवताः । (१) प्रथमर्चः पथ्याबृहती, (२) द्वितीयायाः संस्तारपङ्क्तिः, (३) तृतीयायाश्च त्रिपदा विराड्गायत्री छन्दांसि ॥

त्वष्टा मे दैव्यं वचः पर्जन्यो ब्रह्मणस्पतिः ।
पुत्रैर्भ्रातृभिरदितिर्नु पातु नो दुष्टरं त्रायमाणं सहः ॥१॥
अंशो भगो वरुणो मित्रो अर्यमादितिः पान्तु मरुतः ।
अप तस्य द्वेषो गमेदभिह्रुतो यावयच्छत्रुमन्तितम् ॥२॥
धिये समश्विना प्रावतं न उरुष्या णं उरुज्मन्नप्रयुच्छन् ।
द्यौष्पितर्यावय दुच्छुना या ॥३॥

त्वष्टा । मे । दैव्यम् । वचः । पर्जन्यः । ब्रह्मणः । पतिः ।
पुत्रैः । भ्रातृभिः । अदितिः । नु । पातु । नः । दुस्तरम् । त्रायमाणम् । सहः ॥ १ ॥
अंशोः । भगः । वरुणः । मित्रः । अर्यमा । अदितिः । पान्तु । मरुतः ।
अप । तस्य । द्वेषः । गमेत् । अभिऽह्रुतः । यवयत् । शत्रुम् । अन्तितम् ॥२॥
धिये । सम् । अश्विना । प्र । अवतम् । नः । उरुष्य । नः ।
उरुऽज्मन् । अप्रऽयुच्छन् । द्यौः । पितः । यवय । दुच्छुना । या ॥ ३ ॥

(५) पञ्चमं सूक्तम्

(१-२) तृचस्यास्य सूक्तस्यार्षर्वा ऋषिः । (१, ३) प्रथमातृतीययोर्ऋचोरग्निः, (२) द्वितीयायाश्चेन्द्रो देवते । (१, ३) प्रथमातृतीययोरनुष्टुप्, (२) द्वितीयायाश्च भुरिगनुष्टुप् छन्दसी ॥

उदेनमुत्तरं नयाग्ने घृतेनाहुत । समेनं वर्चसा सृज प्रजया च बहुं कृधि ॥१॥
इन्द्रेमं प्रतरं कृधि सजातानामसद्वशी । रायस्पोषेण सं सृज जीवातवे जरसे नय ॥२॥

उत् । एनम् । उत्ऽतरम् । नय । अग्ने । घृतेन । आऽहुत ।
सम् । एनम् । वर्चसा । सृज । प्रऽजया । च । बहुम् । कृधि ॥ १ ॥
इन्द्र । इमम् । प्रऽतरम् । कृधि । सऽजातानाम् । असत् । वशी ।
रायः । पोषेण । सम् । सृज । जीवातवे । जरसे । नय ॥ २ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Tvaṣṭṛ and others

VI.4.1 May the supreme mechanic, the Lord supreme and the Lord of rains listen to my godly prayers. May the indivisible one (aditi, the earth), along with her sons and brothers, protect our saving power, difficult to overcome.

VI.4.2 May the Lord of illumination (aṁśaḥ), the Lord of wealth and glory (bhagaḥ), the venerable Lord, the friendly Lord, the eternal law-giver, the indivisible one (aditi) and cloud-bearing winds protect us. May the injuring malice of that (foe) be removed far and may that enemy be cast away from us.

VI.4.3 May you, O twins divine, protect us for good actions (dhiye). O wide-moving, may you guard us with unceasing care. O Heaven, our father, keep misfortunes whatsoever away from us.

Agni

VI.5.1 O fire divine, augmented with oblations of clarified butter, may you lift this (sacrificer) up higher and higher. May you endow him with lustre and bless him with plenty of offsprings

Indra

VI.5.2 O resplendent Lord, may you augment this sacrificer, so that he may have sway over his kinsmen. May you endow him with riches and nourishment; lead him to ripe old age for (enjoyment of) long life.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

यस्य कृण्मो हविर्गृहे तमग्ने वर्धया त्वम् । तस्मै सोमो अधि ब्रवदयं च ब्रह्मणस्पतिः ॥३॥

यस्य । कृण्मः । हविः । गृहे । तम् । अग्ने । वर्धय । त्वम् ।
तस्मै । सोमः । अधि । ब्रवत् । अयम् । च । ब्रह्मणः । पतिः ॥ ३ ॥

(६) षष्ठं सूक्तम्

(१–३) दृचस्यास्य सूक्तस्याथर्वा ऋषिः । (१) प्रथमर्चो ब्रह्मणस्पतिः, (२–३) द्वितीयातृतीययोश्च सोमो देवते । अनुष्टुप् छन्दः ॥

यो३स्मान्ब्रह्मणस्पतेदेवो अभिसन्यते । सर्वं तं रन्धयासि मे यजमानाय सुन्वते ॥१॥
यो नः सोम सुशंसिनो दुःशंस आदिदेशति । वज्रेणास्य मुखे जहि स संपिष्टो अपायति ॥२॥
यो नः सोमाभिदासति सनाभिर्यश्च निष्ट्यः । अप तस्य बलं तिर महीव द्यौर्वधत्मना ॥३॥

यः । अस्मान् । ब्रह्मणः । पते । अदेवः । अभिऽमन्यते ।
सर्वम् । तम् । रन्धयासि । मे । यजमानाय । सुन्वते ॥ १ ॥
यः । नः । सोम । सुऽशंसिनः । दुःऽशंसः । आऽददेशति ।
वज्रेण । अस्य । मुखे । जहि । सः । सम्ऽपिष्टः । अप । अयति ॥ २ ॥
यः । नः । सोम । अभिऽदासति । सऽनाभिः । यः । च । निष्ट्यः ।
अप । तस्य । बलम् । तिर । महीऽइव । द्यौः । वधत्मना ॥ ३ ॥

(७) सप्तमं सूक्तम्

(१–३) दृचस्यास्य सूक्तस्याथर्वा ऋषिः । (१–२) प्रथमाद्वितीययोर्ऋचोः सोमः, (३) तृतीयायाश्च विश्वे देवा देवताः । (१) प्रथमाया निचृद्गायत्री, (२–३) द्वितीयातृतीययोश्च गायत्री छन्दसी ॥

येन सोमादितिः पथा मित्रा वा यन्त्यद्रुहः । तेना नोवसा गहि ॥१॥

येन । सोम । अदितिः । पथा । मित्राः । वा । यन्ति । अद्रुहः ।
तेन । नः । अवसा । आ । गहि ॥ १ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Agni

VI.5.3 In whose house we perform sacrifice, O adorable Lord, may you augment him in every way. May the blissful Lord bless him and so also this Lord of divine knowledge (brahmaṇaspati)

Brahmaṇaspati

VI.6.1 O lord of knowledge divine, whosoever an undivine person plans to harm us, may you subjugate every such person to one, the sacrificer, the offerer of devotional bliss.

Soma

VI.6.2 Whoever a person of bad (ill) fame wants to Lord it over us, the persons of good fame, may you, O blissful Lord, strike on his face with your adamantine weapon, so that being crushed, he may vanish.

VI.6.3 O blissful Lord, whosoever a person whether a kinsman or a stranger, wants to enslave us, may you draw away his strength with your killing weapon just like the mighty sky.

Soma

VI.7.1 O blissful Lord, by which path-way the earth and the suns (ādityāḥ of twelve months) move never hostile (to each other), thereby may you come to us with help.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

येन सोम साहन्त्यासुरान्न्धयांसि नः । तेना नो अधि वोचत ॥२॥
येन देवा असुराणामोजांस्यवृणीध्वम् । तेना नः शर्म यच्छत ॥३॥

येन । सोम । साहन्त्य । असुरान् । न्धयांसि । नः ।
तेन । नः । अधि । वोचत ॥ २ ॥
येन । देवाः । असुराणाम् । ओजांसि । अवृणीध्वम् ।
तेन । नः । शर्म । यच्छत ॥ ३ ॥

(८) अष्टमं सूक्तम्

(१–३) वृषस्यास्य सूक्तस्य जमदग्निर्ऋषिः । कामात्मा देवता । पथ्यापङ्क्तिश्छन्दः ॥

यथा वृक्षं लिबुजा समन्तं परिषस्वजे ।
एवा परि ष्वजस्व मां यथा मां कामिन्यसो यथा मन्नापगा असः ॥१॥
यथा सुपर्णः प्रपतन्पक्षौ निहन्ति भूम्याम् ।
एवा नि हन्मि ते मनो यथा मां कामिन्यसो यथा मन्नापगा असः ॥२॥
यथेमे द्यावापृथिवी सद्यः पर्येति सूर्यः ।
एवा पर्येमि ते मनो यथा मां कामिन्यसो यथा मन्नापगा असः ॥३॥

यथा । वृक्षम् । लिबुजा । समन्तम् । परिऽसस्वजे । एव । परि । स्वजस्व । माम् । यथा ।
माम् । कामिनी । असः । यथा । मत् । न । अपऽगाः । असः ॥ १ ॥
यथा । सुऽपर्णः । प्रऽपतन् । पक्षौ । निऽहन्ति । भूम्याम् ।
एव । नि । हन्मि । ते । मनः । यथा । माम् । कामिनी । असः । यथा ।
मत् । न । अपऽगाः । असः ॥२॥
एव । परि । एमि । ते । मनः । यथा । माम् । कामिनी । असः ।
यथा । मत् । न । अपऽगाः । असः ॥ ३ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

VI.7.2 O blissful Lord, O overpowering one, by what force you put the life-giving powers (asuras) under our control, thereby may you incite us.

Viśvedevāḥ

VI.7.3 O bounties of Nature, whereby you keep captive the vigours of the life-giving powers, thereby may you give us comfort.

Kāma (Love) - Ātman

VI.8.1 As a creeper embraces a tree on all its sides, so do embrace me, so that you may be desirous of me, so that you may never be deserting (going away from) me.

VI.8.2 As an eagle, when taking off, strikes his wings down on the earth, so I strike your mind, so that you may be desirous of me, so that you may never be deserting (going away from) me.

VI.8.3 As the sun reaches these two, heaven and earth, at once, so I reach your mind, so that you may be desirous of me, so that you may never be deserting (going away from) me.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(९) नवमं सूक्तम्

(१–३) तृचस्यास्य सूक्तस्य जमदग्निर्ऋषिः । कामात्मा देवता । अनुष्टुप् छन्दः ॥

वाञ्छं मे तन्वं१ पादौ वाञ्छाक्ष्यौ३ वाञ्छं सक्थ्यौ ।
अक्ष्यौ वृषण्यन्त्याः केशा मां ते कामेन शुष्यन्तु ॥१॥
मम त्वा दोषणिश्रिषं कृणोमि हृदयश्रिषम् ।
यथा मम क्रतावसो मम चित्तमुपायसि ॥२॥
यासां नाभिरारेहणं हृदि संवननं कृतम् ।
गावो घृतस्य मातरोमूं सं वनयन्तु मे ॥३॥

वाञ्छं । मे । तन्वम् । पादौ । वाञ्छं । अक्ष्यौ । वाञ्छं । सक्थ्यौ ।
अक्ष्यौ । वृषण्यन्त्याः । केशाः । माम् । ते । कामेन । शुष्यन्तु ॥ १ ॥
मम । त्वा । दोषणिऽश्रिषम् । कृणोमि । हृदयऽश्रिषम् ।
यथा । मम । क्रतौ । असः । मम । चित्तम् । उपऽआयसि ॥ २ ॥
यासाम् । नाभिः । आऽरेहणम् । हृदि । सम्ऽवननम् । कृतम् ।
गावः । घृतस्य । मातरः अमूम् । सम् । वनयन्तु । मे ॥ ३ ॥

(१०) दशमं सूक्तम्

(१–३) तृचस्यास्य सूक्तस्य शन्तातिर्ऋषिः । (१) प्रथमर्चोऽग्निः, (२) द्वितीयाया वायुः, (३) तृतीयायाश्च सूर्यो देवताः । (१) प्रथमायाः साम्नी त्रिष्टुप्, (२) द्वितीयायाः प्राजापत्या बृहती, (३) तृतीयायाश्च साम्नी बृहती छन्दांसि । सर्वा द्विपदाः ॥

पृथिव्यै श्रोत्राय वनस्पतिभ्योग्नयेधिपतये स्वाहा ॥१॥
प्राणायान्तरिक्षाय वयोभ्यो वायवेधिपतये स्वाहा ॥२॥
दिवे चक्षुषे नक्षत्रेभ्यः सूर्यायाधिपतये स्वाहा ॥३॥

पृथिव्यै । श्रोत्राय । वनस्पतिऽभ्यः । अग्नये । अधिऽपतये । स्वाहा ॥ १ ॥
प्राणाय । अन्तरिक्षाय । वयःऽभ्यः । वायवे । अधिऽपतये । स्वाहा ॥ २ ॥
दिवे । चक्षुषे । नक्षत्रेभ्यः । सूर्याय । अधिऽपतये । स्वाहा ॥ ३ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Kāma (Love) - Ātman

VI.9.1 May you long for my body, for my feet; may you long for my eyes and my thighs. Let eyes and hair of yours, passionately desirous of me, parch me (śuṣyantu) with an intense desire for you.

VI.9.2 I make you cling to my arms, make you cling to my heart, so that you will be one in desire with me and will be one in thought with me (shall be pleasing to my heart).

VI.9.3 Kissing is whose relationship (nābhiḥ), and conciliation is in heart, may the cows, mothers of butter, make that maiden inclined towards me. (They whose navel is a licking - yasyām nābhiḥ ārehaṇam)

Agni

VI.10.1 For hearing (śrotrāya) to the earth, to the vegetation, and to the fire, their overlord, I dedicate.

Vāyu

VI.10.2 For breath, to the midspace, to the birds, and to the wind, their overlord, I dedicate.

Āditya

VI.10.3 For vision to the sky, to the stars and to the sun, their overlord, I dedicate.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(११) एकादशं सूक्तम्

(१-३) तृचस्यास्य सूक्तस्य प्रजापतिर्ऋषिः । रेतो मन्त्रोक्ता वा देवताः । अनुष्टुप् छन्दः ॥

शमीमश्वत्थ आरूढस्तत्र पुंसुवनं कृतम् । तद्वै पुत्रस्य वेदनं तत्स्त्रीष्वा भरामसि ॥१॥
पुंसि वै रेतो भवति तत्स्त्रियामनु षिच्यते । तद्वै पुत्रस्य वेदनं तत्प्रजापतिरब्रवीत् ॥२॥
प्रजापतिरनुमतिः सिनीवाल्यचीकॢपत् । स्त्रैषूयमन्यत्र दधत्पुमांसमु दधद्गृहे ॥३॥

शमीम् । अश्वत्थः । आऽरूढः । तत्र । पुम्ऽसुवनम् । कृतम् ।
तत् । वै । पुत्रस्य । वेदनम् । तत् । स्त्रीषु । आ । भरामसि ॥ १ ॥

पुंसि । वै । रेतः । भवति । तत् । स्त्रियाम् । अनु । सिच्यते ।
तत् । वै । पुत्रस्य । वेदनम् । तत् । प्रजाऽपतिः । अब्रवीत् ॥ २ ॥

प्रजाऽपतिः । अनुऽमतिः । सिनीवाली । अचीक्लृपत् ।
स्त्रैसूयम् । अन्यत्र । दधत् । पुमांसम् । ऊं इति । दधत् । इह ॥ ३ ॥

(१२) द्वादशं सूक्तम्

(१-३) तृचस्यास्य सूक्तस्य गरुत्मानृषिः । तक्षको देवता । अनुष्टुप् छन्दः ॥

परि द्यामिव सूर्योहीनां जनिमागमम् ।
रात्री जगदिवान्यद्धंसात्तेना ते वारये विषम् ॥१॥
यद्ब्रह्मभिर्यदृषिभिर्यद्देवैर्विदितं पुरा ।
यद्भूतं भव्यमासन्वत्तेना ते वारये विषम् ॥२॥
मध्वा पृञ्चे नद्यः पर्वता गिरयो मधु ।
मधु परुष्णी शीपाला शमास्ने अस्तु शं हृदे ॥३॥

परि । द्याम्ऽइव । सूर्यः । अहीनाम् । जनिम । अगमम् ।
रात्री । जगत्ऽइव । अन्यत् । हंसात् । तेन । ते । वारये । विषम् ॥ १ ॥

यत् । ब्रह्मऽभिः । यत् । ऋषिऽभिः । यत् । देवैः । विदितम् । पुरा ।
यत् । भूतम् । भव्यम् । आसन्ऽवत् । तेन । ते । वारये । विषम् ॥ २ ॥

मध्वा । पृञ्चे । नद्यः । पर्वताः । गिरयः । मधु ।
मधु । परुष्णी । शीपाला । शम् । आस्ने । अस्तु । शम् । हृदे ॥ ३ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Retas

VI.11.1 Aśvattha (holy fig tree) mounted on a śamī (Mimosa suma). There a male birth is assured. That is certainly the obtainment of a son. That we administer to women.

VI.11.2 In the male, of course, the semen is formed. That, afterwards, is discharged into the female. That surely is the begetter of a son, so the Lord of offsprings (Prajāpati) has proclaimed.

As given in the Verse

VI.11.3 The Lord of creatures, mutual consent, (anumati) and active life (sinīvālī) give shape (to the embryo). May they put a male here and the birth of girl elsewhere.

Cure for Poison

VI.12.1 As the sun reaches the sky and as the night reaches all the world other than the sun, so I reach the race of snakes. With that (knowledge), I ward off your poison.

VI.12.2 Which was discovered by the learned, by the seers and by the enlightened ones in the days of old; which is of the past and will be in future also, with that (knowledge), O you having a mouth, I ward off your poison.

VI.12.3 I fill it with honey. Rivers, mountains and hills are sweet. Sweet are the paruṣṇī and the śīpālā. May it be soothing to mouth and soothing to heart. (Rivers (nadyaḥ) as Gangā or Paruṣṇi; mountains as Himālaya; śipālā as śaivāla, a water grass; giri as the foot-hills of the mountains). (Cf. The nadyaḥ hymn of the Ṛgveda X.75.5)

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(१३) त्रयोदशं सूक्तम्

(१-३) वृषस्यास्य सूक्तस्याथर्वा ऋषिः । मृत्युर्देवता । अनुष्टुप् छन्दः ॥

नमो॑ देव॒धेभ्यो॒ नमो॑ राज॒धेभ्यः॑ ।
अथो॒ ये विश्या॑नां व॒धास्तेभ्यो॑ मृत्यो॒ नमो॑स्तु ते ॥१॥
नम॑स्ते अधिवा॒काय॑ परावा॒काय॑ ते॒ नम॑ः ।
सु॒म॒त्यै मृ॑त्यो ते॒ नमो॑ दुर्म॒त्यै त॑ इ॒दं नम॑ः ॥२॥
नम॑स्ते यातु॒धाने॑भ्यो॒ नम॑स्ते भेष॒जेभ्यः॑ ।
नम॑स्ते मृत्यो॒ मूले॑भ्यो ब्राह्म॒णेभ्य॑ इ॒दं नम॑ः ॥३॥

नम॑ः । दे॒व॒ऽध॒धेभ्यः॑ । नम॑ः । रा॒ज॒ऽध॒धेभ्यः॑ ।
अथो॒ इति॑ । ये । विश्या॑नाम् । व॒धाः । तेभ्यः॑ । मृ॒त्यो॒ इति॑ । नम॑ः । अ॒स्तु॒ । ते॒ ॥ १ ॥
नम॑ः । ते॒ । अधि॑ऽवा॒काय॑ । परा॑ऽवा॒काय॑ । ते॒ । नम॑ः ।
सु॒ऽम॒त्यै । मृ॒त्यो॒ इति॑ । ते॒ । नम॑ः । दुः॒ऽम॒त्यै । ते॒ । इ॒दम् । नम॑ः ॥ २॥
नम॑ः । ते॒ । या॒तु॒ऽधाने॑भ्यः । नम॑ः । ते॒ । भे॒ष॒जेभ्यः॑ ।
नम॑ः । ते॒ । मृ॒त्यो॒ इति॑ । मूले॑भ्यः । ब्रा॒ह्म॒णेभ्यः॑ । इ॒दम् । नम॑ः ॥ ३ ॥

(१४) चतुर्दशं सूक्तम्

(१-३) वृषस्यास्य सूक्तस्य बभ्रुपिङ्गल ऋषिः । बलासो देवता । अनुष्टुप् छन्दः ॥

अ॒स्थि॒ऽस्रं॒सं प॑रुः॒ऽस्रं॒समा॑स्थितं हृ॒दया॑मयम् । ब॒लास॑ं सर्वं॑ नाशया॒ङ्गेष्ठा यश्च॒ पर्व॑सु ॥१॥
निर्ब॑लास॑ं बला॒सिन॑ः क्षि॒णोमि॑ मु॒ष्क॒रं यथा । छि॒न॒द्म्यस्य॒ बन्ध॑नं मू॒ल॑मु॒र्वा॑रा॑ इव ॥२॥
निर्ब॑लास॒ेतः प्र प॑ता॒शुं॑गः शि॒शु॒को यथा । अथो॒ इट॑ इव हाय॒नोप॑ द्रा॒ह्यवी॑रहा ॥३॥

अ॒स्थि॒ऽस्रं॒सम् । प॒रुः॒ऽस्रं॒सम् । आऽस्थि॑तम् । हृ॒द॒यऽआ॑मयम् ।
ब॒लास॑म् । सर्व॑म् । ना॒श॒य॒ । अङ्गे॑ऽस्थाः । यः । च॒ । पर्व॑ऽसु ॥ १ ॥
निः॑ । ब॒लास॑म् । ब॒लासि॑नः । क्षि॒णोमि॑ । मु॒ष्क॒रम् । य॒था ।
छि॒नद्मि॑ । अ॒स्य॒ । ब॒न्ध॑नम् । मू॒ल॑म् । उ॒र्वा॑राः॑ऽइव ॥ २ ॥
निः॑ । ब॒ला॒स॒ । इ॒तः॑ । प्र । प॒त॒ । आ॒शुं॑गः । शि॒शु॒कः॑ । य॒था ।
अथो॒ इति॑ । इट॑ः॑ऽइव । हा॒य॒नः॑ । अप॑ । द्रा॒हि॒ । अवी॑रऽहा ॥ ३ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Mṛtyu : Death

VI.13.1 Our homage be to the weapons of the bounties of Nature; our homage be to the weapon of the rulers; then to the weapons, that belong to common people, and to you, O death, let our homage be. (deva-vadhebhyaḥ, rājā-vadhebhyaḥ and viśyānām vadhebhyaḥ refer to the weapons of the three varṇas.)

VI.13.2 Our homage be to your blessings and to your curses; let our homage be. O death, homage be to your good-will and to your ill-will, let this our homage be. (adhivāka = blessing; parāvāka = curse; sumatyai = good will; durmatyai = ill-will)

VI.13.3 Our homage be to your tormenting diseases and to your remedies; let our homage be. Our homage be, O death, to your root causes and to the men of knowledge; let this our homage be. (yātudhāna = tormenting disease; bheṣaja = remedy or medicine]

Bone - Weakening : Balāsaḥ

VI.14.1 May you remove the bone-weakening and the joint-weakening malady, the firmly seated heart-trouble and all the wasting disease, that lies in limbs and in joints.

VI.14.2 I destroy the consumption of the consumptive patient, as if it were a thief (Muṣkara = thief). I cut off its root like the stalk of a melon or gourd (urvaru).

VI.14.3 O wasting disease (balāsa), run away fast from here, like a fast galloping foal (āśuṅga). Then like grass, growing annually, disappear hence without harming our men or children (śiśukaḥ).

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(१५) पञ्चदशं सूक्तम्

(१-३) वृषस्यास्य सूक्तस्योद्दालक ऋषिः । वनस्पतिर्देवता । अनुष्टुप् छन्दः ॥

उत्तमो अस्योषधीनां तव वृक्षा उपस्तयः ।
उपस्तिरस्तु सो३ऽस्माकं यो अस्माँ अभिदासति ॥१॥
सबन्धुश्चासबन्धुश्च यो अस्माँ अभिदासति ।
तेषां सा वृक्षाणामिवाहं भूयासमुत्तमः ॥२॥
यथा सोम ओषधीनामुत्तमो हविषां कृतः ।
तलाशा वृक्षाणामिवाहं भूयासमुत्तमः ॥३॥

उत्ऽतमः । असि । ओषधीनाम् । तव । वृक्षाः । उपऽस्तयः ।
उपऽस्तिः । अस्तु । सः । अस्माकम् । यः । अस्मान् । अभिऽदासति ॥ १ ॥
सऽबन्धुः । च । असबन्धुः । च । यः । अस्मान् । अभिऽदासति ।
तेषाम् । सा । वृक्षाणाम्ऽइव । अहम् । भूयासम् । उत्ऽतमः ॥ २ ॥
यथा । सोमः । ओषधीनाम् । उत्ऽतमः । हविषाम् । कृतः ।
तलाशा । वृक्षाणाम्ऽइव । अहम् । भूयासम् । उत्ऽतमः ॥ ३ ॥

(१६) षोडशं सूक्तम्

(१-४) चतुर्ऋचस्यास्य सूक्तस्य शौनक ऋषिः । मन्त्रोक्ताश्चन्द्रमा वा देवता । (१) प्रथमर्चो निचृत्त्रिपदा गायत्री, (२) द्वितीयाया अनुष्टुप्, (३) तृतीयाया बृहतीगर्भा ककुम्मत्यनुष्टुप्, (४) चतुर्थ्याश्च त्रिपदा प्रतिष्ठा गायत्री छन्दांसि ॥

आबयो अनाबयो रसस्त उग्र आबयो । आ ते करम्भमद्मसि ॥१॥
विहल्हो नाम ते पिता मदावती नाम ते माता ।
स हिन त्वमसि यस्त्वमात्मानमाबयः ॥२॥

आबयो इति । अनाबयो इति । रसः । ते । उग्रः । आबयो इति ।
आ । ते । करम्भम् । अद्मसि ॥ १ ॥
विऽहल्हलः । नाम । ते । पिता । मदऽवती । नाम । ते । माता ।
सः । हिन । त्वम् । असि । यः । त्वम् । आत्मानम् । आबयः ॥ २ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Vanaspati (herb)

VI.15.1 You are noblest of the herbs. All the trees are subordinate to you. May he be subordinate to us, whosoever wants to enslave us.

VI.15.2 Whosoever, whether with kinsmen or without kinsmen, want to enslave us, among them, may I become uppermost, just as that herb is among the trees.

VI.15.3 Just as soma is made best among herbal oblations and talāśa among trees, so may I become upper-most.

As in the Verses

VI.16.1 O ābayu (fit for eating), O anābayu (unfit for eating), your sap is strong. O ābayu, we eat your broth with relish.

VI.16.2 Vihalha is your father's name; your mother's name is Madāvatī. Surely it is he, and not you, who have let yourself to be consumed.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

तौविलिकेवेलयावायमैलब ऐलयीत् । बभ्रुश्च बभ्रुकर्णश्चापेहि निरालं ॥३॥
अलसालासि पूर्वी सिलाञ्जालास्युत्तरा । नीलागलसालां ॥४॥

तौविलिके । अव । इलय । अव । अयम् । ऐलबः । ऐलयीत् ।
बभ्रुः । च । बभ्रुऽकर्णः । च । अप । इहि । निः । आल ॥ ३ ॥

अलसालां । असि । पूर्वी । सिलाञ्जाला । असि । उत्तरा । नीलागलसालां ॥ ४ ॥

(१७) सप्तदशं सूक्तम्

(१-४) चतुर्ऋचस्यास्य सूक्तस्याथर्वा ऋषिः । गर्भहंहणं देवता । अनुष्टुप् छन्दः ॥

यथेयं पृथिवी मही भूतानां गर्भमादधे ।
एवा ते ध्रियतां गर्भो अनु सूतुं सवितवे ॥१॥
यथेयं पृथिवी मही दाधारेमान्वनस्पतीन् ।
एवा ते ध्रियतां गर्भो अनु सूतुं सवितवे ॥२॥
यथेयं पृथिवी मही दाधार पर्वतान्गिरीन् ।
एवा ते ध्रियतां गर्भो अनु सूतुं सवितवे ॥३॥
यथेयं पृथिवी मही दाधार विष्ठितं जगत् ।
एवा ते ध्रियतां गर्भो अनु सूतुं सवितवे ॥४॥

यथा । इयम् । पृथिवी । मही । भूतानाम् । गर्भम् । आऽदधे ।
एव । ते । ध्रियताम् । गर्भः । अनु । सूतुम् । सवितवे ॥ १ ॥

यथा । इयम् । पृथिवी । मही । दाधार । इमान् । वनस्पतीन् । एव ।०॥२॥

यथा । इयम् । पृथिवी । मही । दाधार । पर्वतान् । गिरीन् । एव ।०॥३॥

यथा । इयम् । पृथिवी । मही । दाधार । विऽस्थितम् । जगत् । एव ।० ॥ ४ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

VI.16.3 O tauvilika, may you calm down (avelaya). This painful eye-disease, a racket (ailabah) has subsided. O powerful brown one and the brown-eared one, get out of here. O nirāla.

VI.16.4 Formerly you are alasālā; later you are silāñjālā, and then nīlāgalasālā.

Development of Garbha (Embryo)

VI.17.1 As this vast earth receives the germ of would-be beings, so may your embryo form and develop for birth under favourable conditions.

VI.17.2 As this vast earth bears these mighty trees, so may your embryo form and develop for birth under favourable conditions.

VI.17.3 As this vast earth bears the hills and the mountains, so may your embryo form and develop for birth under favourable conditions.

VI.17.4 As this vast earth bears the multifarious (viṣṭhitam) living beings, so may your embryo form and develop for birth under favourable conditions.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(१८) अष्टादशं सूक्तम्

(१–३) दृषस्यास्य सूक्तस्याथर्वा ऋषिः । ईर्ष्याविनाशनं देवता । अनुष्टुप् छन्दः ॥

ईर्ष्यायाः ध्राजिं प्रथमां प्रथमस्या उतापराम् ।
अग्निं हृदय्यं१ शोकं तं ते निर्वापयामसि ॥१॥
यथा भूमिर्मृतमना मृतान्मृतमनस्तरा ।
यथोत मन्युषो मन एवेर्ष्योर्मृतं मनः ॥२॥
अदो यत्ते हृदि श्रितं मनस्कं पतयिष्णुकम् ।
ततस्त ईर्ष्यां मुञ्चामि निरूष्माणं दृतेरिव ॥३॥

ईर्ष्यायाः । ध्राजिम् । प्रथमाम् । प्रथमस्याः । उत । अपराम् ।
अग्निम् । हृदय्यम्[1] । शोकम् । तम् । ते । निः । वापयामसि ॥ १ ॥

यथा । भूमिः । मृतऽमनाः । मृतात् । मृतमनःऽतरा ।
यथा । उत । मन्युषः । मनः । एव । ईर्ष्योः । मृतम् । मनः ॥ २ ॥

अदः । यत् । ते । हृदि । श्रितम् । मनःऽकम् । पतयिष्णुकम् ।
ततः । ते । ईर्ष्याम् । मुञ्चामि । निः । ऊष्माणम् । दृतेःऽइव ॥ ३ ॥

(१९) एकोनविंशं सूक्तम्

(१–३) दृषस्यास्य सूक्तस्य शन्तातिर्ऋषिः । चन्द्रमा मन्त्रोक्ता वा देवताः ।
(१) प्रथमर्चोऽनुष्टुप्, (२–३) द्वितीयातृतीययोश्च गायत्री छन्दसी ॥

पुनन्तु मा देवजनाः पुनन्तु मनवो धिया ।
पुनन्तु विश्वा भूतानि पवमानः पुनातु मा ॥१॥
पवमानः पुनातु मा क्रत्वे दक्षाय जीवसे । अथो अरिष्टतातये ॥२॥
उभाभ्यां देव सवितः पवित्रेण सवेन च । अस्मान्पुनीहि चक्षसे ॥३॥

पुनन्तु । मा । देवऽजनाः । पुनन्तु । मनवः । धिया ।
पुनन्तु । विश्वा । भूतानि । पवमानः । पुनातु । मा ॥ १ ॥

पवमानः । पुनातु । मा । क्रत्वे । दक्षाय । जीवसे ।
अथो इति । अरिष्टऽतातये ॥ २ ॥

उभाभ्याम् । देव । सवितः । पवित्रेण । सवेन । च ।
अस्मान् । पुनीहि । चक्षसे ॥ ३ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Jealousy: its removal

VI.18.1 The first impulse of jealousy, and the other following the first one, the fire and sorrow of your heart - that we extinguish.

VI.18.2 As the earth is lifeless-minded, more lifeless –minded even than the dead; as is the mind of a dying person, so lifeless is the mind of the jealous.

VI.18.3 Out of that fluttering mind which harbours your heart, I relinquish your jealousy like heat out of a bellow.

As given in the Verses

VI.19.1 May the enlightened persons purify me, may the meditating men purify me. May all the beings purify me; may the purifier Lord purify me.

VI.19.2 May the purifier Lord purify me for good actions, dexterity and long life as well as for augmenting well-being.

VI.19.3 O impeller Lord, with both the cleansing and straining, may you purify us, so that we may see.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(२०) विंशं सूक्तम्

(१–३) तृचस्यास्य सूक्तस्य भृग्वङ्गिरा ऋषिः । यक्ष्मनाशनं मन्त्रोक्ताश्च देवताः । (१) प्रथमर्चोऽतिजगती, (२) द्वितीयायाः ककुम्मती प्रस्तारपङ्क्तिः, (३) तृतीयायाश्च सतः पङ्क्तिश्छन्दांसि ॥

अग्नेरिवास्य दहत एति शुष्मिणः उतेव मत्तो विलपन्नपायति ।
अन्यमस्मदिच्छतु कं चिदव्रततस्तपुर्वधाय नमो अस्तु तक्मने ॥१॥
नमो रुद्राय नमो अस्तु तक्मने नमो राज्ञे वरुणाय त्विषीमते ।
नमो दिवे नमः पृथिव्यै नम ओषधीभ्यः ॥२॥
अयं यो अभिशोचयिष्णुर्विश्वा रूपाणि हरिता कृणोषि ।
तस्मै तेरुणाय बभ्रवे नमः कृणोमि वन्याय तक्मने ॥३॥

अग्नेःऽइव । अस्य । दहतः । एति । शुष्मिणः । उतऽइव । मत्तः । विऽलपन् । अप । अयति ।
अन्यम् । अस्मत् । इच्छतु । कम् । चित् । अव्रतः । तपुःऽवधाय । नमः । अस्तु । तक्मने ॥ १ ॥

नमः । रुद्राय । नमः । अस्तु । तक्मने । नमः । राज्ञे । वरुणाय । त्विषिऽमते ।
नमः । दिवे । नमः । पृथिव्यै । नमः । ओषधीभ्यः ॥ २ ॥

अयम् । यः । अभिऽशोचयिष्णुः । विश्वा । रूपाणि । हरिता । कृणोषि ।
तस्मै । ते । अरुणाय । बभ्रवे । नमः । कृणोमि । वन्याय । तक्मने ॥ ३ ॥

(२१) एकविंशं सूक्तम्

(१–३) तृचस्यास्य सूक्तस्य शन्तातिर्ऋषिः । चन्द्रमा देवता । अनुष्टुप् छन्दः ॥

इमा यास्तिस्रः पृथिवीस्तासां हु भूमिरुत्तमा ।
तासामधि त्वचो अहं भेषजं समु जग्रभम् ॥१॥
श्रेष्ठमसि भेषजानां वसिष्ठं वीरुधानाम् ।
सोमो भग इव यामेषु देवेषु वरुणो यथा ॥२॥
रेवतीरनाधृषः सिषासवः सिषासथ ।
उत स्थ केशदंहणीरथो ह केशवर्धनीः ॥३॥

इमाः । याः । तिस्रः । पृथिवीः । तासाम् । ह । भूमिः । उत्ऽउत्तमा ।
तासाम् । अधि । त्वचः । अहम् । भेषजम् । सम् । ऊं इति । जग्रभम् ॥ १ ॥

श्रेष्ठम् । असि । भेषजानाम् । वसिष्ठम् । वीरुधानाम् ।
सोमः । भगःऽइव । यामेषु । देवेषु । वरुणः । यथा ॥ २ ॥

रेवतीः । अनाधृषः । सिसासवः । सिसासथ ।
उत । स्थ । केशऽदंहणीः । अथो इति । ह । केशऽवर्धनीः ॥ ३ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Cure of Yakṣma

VI.20.1 Like the heat of this mighty burning fire, (the fever) comes; and then like a mad person, crying out it goes away. May this unruly one, seek some one other than us for killing with intense heat. Our homage be to the fever.

VI.20.2 Our homage be to the terrible punisher; to the fever let our homage be; homage be to the brilliant sovereign venerable Lord. Homage to heaven, homage to earth, homage to medicinal herbs.

VI.20.3 You, who burning vehemently, make all the faces pale, to you, red and brown, the forest-fever, I bow in reverence. (Vanyay-takmane=forest fever)

Candramāh : Moons

VI.21.1 Out of these three wide-spreading realms that exist, the earth is certainly the best. From the skin of those (realms), I have picked up the remedy.

VI.21.2 You are the best among medicines, most desirable among plants; as the moon is Lord among the stars (Yama) and the ocean among the bounties of nature.

VI.21.3 O (remedies) richly endowed, never-failing, willing to cure, may you wish to cure (us). Surely you are strengtheners of hair as well as increaser of hair-growth.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(२२) द्वाविंशं सूक्तम्

(१–३) तृचस्यास्य सूक्तस्य शन्तातिर्ऋषिः । आदित्यरश्मिर्मरुतो वा देवताः । (१, ३) प्रथमातृतीययोर्ऋचोस्त्रिष्टुप् , (२) द्वितीयायाश्च चतुष्पदा भुरिग्जगती छन्दसी ॥

कृष्णं नियानं हरयः सुपर्णा अपो वसाना दिवमुत्पतन्ति ।
त आववृत्रन्त्सदनादृतस्यादिद्घृतेन पृथिवीं व्युदुः ॥१॥
पर्यस्वतीः कृणुथाप ओषधीः शिवा यदेजथा मरुतो रुक्मवक्षसः ।
ऊर्जं च तत्र सुमतिं च पिन्वत यत्रा नरो मरुतः सिञ्चथा मधु ॥२॥
उदप्रुतो मरुतस्ताँ ईयर्त वृष्टिर्या विश्वा निवतस्पृणाति ।
एजाति ग्लहा कन्येव तुन्नैरुं तुन्दाना पत्येव जाया ॥३॥

कृष्णम् । नियानम् । हरयः । सुऽपर्णाः । अपः । वसानाः । दिवम् । उत् । पतन्ति ।
ते । आ । अववृत्रन् । सदनात् । ऋतस्य । आत् । इत् । घृतेन । पृथिवीम् । वि । उदुः ।
पर्यस्वतीः । कृणुथ । अपः । ओषधीः । शिवाः । यत् । एजथ । मरुतः । रुक्मऽवक्षसः ।
ऊर्जम् । च । तत्र । सुऽमतिम् । च । पिन्वत । यत्र । नरः । मरुतः । सिञ्चथ । मधु ॥
उदऽप्रुतः । मरुतः । तान् । ईयर्त । वृष्टिः । या । विश्वाः । निऽवतः । पृणाति ।
एजाति । ग्लहा । कन्याऽइव । तुन्ना । एरुम् । तुन्दाना । पत्याऽइव । जाया ॥३॥

(२३) त्रयोविंशं सूक्तम्

(१–३) तृचस्यास्य सूक्तस्य शन्तातिर्ऋषिः । आपो देवताः । (१) प्रथमर्चोऽनुष्टुप् , (२) द्वितीयात्रिपदा गायत्री, (३) तृतीयायाश्च परोष्णिक् छन्दांसि ॥

सस्रुषीस्तदपसो दिवा नक्तं च सस्रुषीः । वरेण्यक्रतुरहमपो देवीरुप ह्वये ॥१॥
ओता आपः कर्मण्या मुञ्चन्त्वितः प्रणीतये । सद्यः कृण्वन्त्वेतवे ॥२॥
देवस्य सवितुः सवे कर्म कृण्वन्तु मानुषाः । शं नो भवन्त्वप ओषधीः शिवाः ॥३॥

सस्रुषीः । तत् । अपसः । दिवा । नक्तम् । च । सस्रुषीः ।
वरेण्यऽक्रतुः । अहम् । अपः । देवीः । उप । ह्वये ॥ १ ॥
आऽउताः । आपः । कर्मण्याः । मुञ्चन्तु । इतः । प्रऽनीतये । सद्यः । कृण्वन्तु । एतवे ॥
देवस्य । सवितुः । सवे । कर्म । कृण्वन्तु । मानुषाः ।
शम् । नः । भवन्तु । अपः । ओषधीः । शिवाः ॥ २ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

hair as well as increaser of hair-growth.

Rays of the Āditya - the Sun

VI.22.1 The smooth-gliding waters (of the rain, the solar rays) clothing the waters with a dark cloud, ascend to heaven. They come down again from the dwelling of the rain, and immediately moisten the earth with water. (Also Rg. I.164.4 with variation)

Marut

VI.22.2 O golden-breasted cloud-bearing winds, when you move, you make the waters and the plants rich with sap and render them beneficial. O manly heroes, may you pour vigour and wisdom wherever you shower sweetness.

VI.22.3 O cloud-bearing winds, may you send the water-laiden clouds, the rain, that will fill all the flowing streams. Let the thunder rush about, like a maiden heart, to the cloud like a wife being beaten by a husband. (tundana patyeva Jāyā)

Āpaḥ - Waters

VI.23.1 Those flowing streams, and the divine waters flowing day and night in streams, I, of excellent actions, hereby call to me.

VI.23.2 May the waters, seeping through and fit for treatment, release me from this (miserable state) for recoupment. May they quickly make me able to move about.

VI.23.3 Let men perform their action at the impulsion of the impeller Lord. May the gracious waters become for us remedies

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(२४) चतुर्विंशं सूक्तम्

(१-३) तृचस्यास्य सूक्तस्य शन्तातिर्ऋषिः । आपो देवताः । अनुष्टुप् छन्दः ॥

हिमवतः प्र स्रवन्ति सिन्धौ समह संगमः ।
आपो ह मह्यं तद्देवीर्ददन्हृद्द्योतभेषजम् ॥१॥

यन्मे अक्ष्योरादिद्योत पाष्ण्र्योः प्रपदोश्च यत् ।
आपस्तत्सर्वं निष्करन्भिषजां सुभिषक्तमाः ॥२॥

सिन्धुपत्नीः सिन्धुराज्ञीः सर्वा या नद्यः स्थन ।
दत्त नस्तस्य भेषजं तेना वो भुनजामहै ॥३॥

हिमऽवतः । प्र । स्रवन्ति । सिन्धौ । समह । सम्ऽगमः ।
आपः । ह । मह्यम् । तत् । देवीः । ददन् । हृद्द्योतऽभेषजम् ॥ १ ॥

यत् । मे । अक्ष्योः । आऽदिद्योत । पाष्ण्र्योः । प्रऽपदोः । च । यत् ।
आपः । तत् । सर्वम् । निः । करन् । भिषजाम् । सुभिषक्ऽतमाः ॥ २ ॥

सिन्धुऽपत्नीः । सिन्धुऽराज्ञीः । सर्वाः । याः । नद्यः । स्थन ।
दत्त । नः । तस्य । भेषजम् । तेन । वः । भुनजामहै ॥ ३ ॥

(२५) पञ्चविंशं सूक्तम्

(१-३) तृचस्यास्य सूक्तस्य शुनःशेप ऋषिः । मन्याविनाशनं देवता । अनुष्टुप् छन्दः ॥

पञ्च च याः पञ्चाशच्च संयन्ति मन्या अभि ।
इतस्ताः सर्वा नश्यन्तु वाका अपचितामिव ॥१॥

सप्त च याः सप्ततिश्च संयन्ति ग्रैव्या अभि ।
इतस्ताः सर्वा नश्यन्तु वाका अपचितामिव ॥२॥

नव च या नवतिश्च संयन्ति स्कन्ध्या अभि ।
इतस्ताः सर्वा नश्यन्तु वाका अपचितामिव ॥३॥

पञ्च । च । याः । पञ्चाशत् । च । सम्ऽयन्ति । मन्याः । अभि ।
इतः । ताः । सर्वाः । नश्यन्तु । वाकाः । अपचितामऽइव ॥ १ ॥

सप्त । च । याः । सप्ततिः । च । सम्ऽयन्ति । ग्रैव्याः । अभि ।
इतः । ताः । सर्वाः । नश्यन्तु । वाकाः । अपचितामऽइव ॥ २ ॥

नव । च । याः । नवतिः । च । सम्ऽयन्ति । स्कन्ध्याः । अभि ।
इतः । ताः । सर्वाः । नश्यन्तु । वाकाः । अपचितामऽइव ॥ ३ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

giving relief.

Āpaḥ - Waters

VI.24.1 They stream out from the snowy mountain, and meet the ocean some where. May those divine waters give me the remedy for burnings in heart.

VI.24.2 Whatever burning was there in my eyes and in soles of my feet, the waters, the best healer among healers, have removed all that.

VI.24.3 O rivers, all of you are wives and queens of ocean. May you give us a remedy for this disease, so that we may enjoy you.

Cure for Manyā : Region of Napes

VI.25.1 The five and the fifty (pains), that go towards region of nape (back of neck), may all of them vanish from here like noises of noxious flying insects (apacitam). (5-->50) (manya-abhi-towards nape)

VI.25.2 The seven and the seventy (pains), that go towards the region of neck, may all of them vanish from here like noises of noxious flying insects. (7-->70) (graivya abhi-towards neck)

VI.25.3 The nine and the ninety (pains), that go towards the region of neck, may all of them vanish from here like noises of

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(२६) षड्विंशं सूक्तम्

(१–३) तृचस्यास्य सूक्तस्य ब्रह्मा ऋषिः । पाप्मा देवता । अनुष्टुप् छन्दः ॥

अव॑ मा पाप्मन्त्सृज व॒शी सन्मृ॑डयासि नः ।
आ मा॑ भ॒द्रस्य॑ लो॒के पा॑प्मन्धेह्यविह्रुतम् ॥१॥
यो नः॑ पाप्मन्न ज॑हा॒सि तमु॑ त्वा जहिमो व॒यम् ।
प॒थामनु॑ व्याव॒र्तिने॒न्यं पा॒प्मानु॑ पद्यताम् ॥२॥
अ॒न्यत्रा॒स्मन्यु॒च्यतु॒ सह॑स्राक्षो अ॒मर्त्यः ।
यं द्वे॒ष्मि॒ तमृ॑च्छतु॒ यमु॒ द्विष्म॒स्तमि॑ज्जहि ॥३॥

अव॑ । मा॒ । पा॒प्म॒न् । सृ॒ज॒ । व॒शी । सन् । मृ॒ड॒या॒सि॒ । नः॒ ।
आ । मा॒ । भ॒द्रस्य॑ । लो॒के । पा॒प्म॒न् । धे॒हि॒ । अवि॑ऽहृतम् ॥ १ ॥

यः । नः॒ । पा॒प्म॒न् । न । ज॒हा॒सि । तम् । ऊं॒ इति॑ । त्वा॒ । ज॒हि॒मः॒ । व॒यम् ।
प॒थाम् । अनु॑ । वि॒ऽआ॒व॒र्तिने॑ । अ॒न्यम् । पा॒प्मा । अनु॑ । प॒द्य॒ता॒म् ॥ २ ॥

अ॒न्यत्र॑ । अ॒स्मत् । नि । उ॒च्य॒तु॒ । सह॑स्रऽअक्षः । अ॒मर्त्यः ।
यम् । द्वे॒ष्म॒ । तम् । ऋ॒च्छ॒तु॒ । यम् । ऊं॒ इति॑ । द्विष्मः । तम् । इत् । ज॒हि॒ ॥ ३ ॥

(२७) सप्तविंशं सूक्तम्

(१–३) तृचस्यास्य सूक्तस्य भृगुर्ऋषिः । यमो निर्ऋतिर्वा देवता । (१, ३) प्रथमा-तृतीययोर्ऋचोर्जगती, (२) द्वितीयायाश्च त्रिष्टुप् छन्दसी ॥

देवाः॑ क॒पोत॑ इषि॒तो यदि॒च्छन्दूतो॒ निर्ऋ॑त्या इ॒दमा॑ज॒गाम॑ ।
तस्मा॑ अर्चाम कृ॒णवा॑म॒ निष्कृ॑तिं॒ शं नो॑ अस्तु द्वि॒पदे॒ शं चतु॑ष्पदे ॥१॥
शि॒वः क॒पोत॑ इषि॒तो नो॑ अस्त्वना॒गा दे॒वाः शकु॑नो गृ॒हं नः॑ ।
अ॒ग्निर्हि विप्रो॑ जु॒षतां॑ ह॒विर्नः॑ परि॑ हे॒तिः प॒क्षिणी॑ नो वृणक्तु ॥२॥
हे॒तिः प॒क्षिणी॒ न द॑भात्य॒स्मानाष्ट्री प॒दं कृ॑णुते अग्नि॒धाने॑ ।
शि॒वो गोभ्य॑ उ॒त पुरु॑षेभ्यो नो अस्तु॒ मा नो॑ देवा इ॒ह हिं॑सीत्क॒पोतः॑ ॥३॥

देवाः॑ । क॒पोतः॑ । इ॒षि॒तः । यत् । इ॒च्छन् । दू॒तः । निःऽऋ॑त्याः । इ॒दम् । आऽज॑गाम ।
तैस्म । अ॒र्चा॒म॒ । कृ॒ण॒वा॒म॒ । निःऽकृ॑तिम् । शम् । नः॒ । अ॒स्तु॒ । द्वि॒ऽपदे॑ । शम् । चतुः॑ऽपदे ॥ १ ॥

शि॒वः । क॒पोतः॑ । इ॒षि॒तः । नः॒ । अ॒स्तु॒ । अ॒ना॒गाः । दे॒वाः । शकु॑नः । गृ॒हम् । नः॒ ।
अ॒ग्निः । हि । विप्रः॑ । जु॒ष॒ता॒म् । ह॒विः । नः॒ । परि॑ । हे॒तिः । प॒क्षिणी॑ । नः॒ । वृ॒ण॒क्तु॒ ॥ २ ॥

हे॒तिः । प॒क्षिणी॑ । न । द॒भा॒ति॒ । अ॒स्मान् । आ॒ष्ट्री इति॑ । प॒दम् । कृ॒णु॒ते । अ॒ग्नि॒ऽधाने॑ ।
शि॒वः । गोभ्यः॑ । उ॒त । पुरु॑षेभ्यः । नः॒ । अ॒स्तु॒ । मा । नः॒ । दे॒वाः॒ । इ॒ह । हिं॒सी॒त् । क॒पोतः॑ ॥३॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Pāpman (Wickedness)

VI.26.1 O wickedness (pāpman) may you leave us free. Exerting control over us, you make us happy. O wickedness, may you establish me unharmed in the world of goodness (bhadrasya loke).

VI.26.2 O wickedness (pāpman), surely we leave you, who does not leave us. At the turning point of the ways, may the wickedness follow some other one.

VI.26.3 May the thousand-eyed and immortal (wickedness) dwell somewhere else other than with us. May it go to him, whom we hate. May you destroy him, whom we hate.

Yamaḥ : Nir-ṛtiḥ (Perdition)

VI.27.1 O enlightened ones, this dispatched pigeon (kapota), the messenger of calamity, who has arrived here seeking this place, we look after his comforts, and remove his fatigue. May there be weal for our bipeds and weal for our quadrupeds.

VI.27.2 May this dispatched pigeon (kapota) be good to us, a harmless bird, O enlightened ones, that has come seeking our house. May the wise adorable Lord accept our offerings. May this winged weapon (hetiḥ) leave us unharmed

VI.27.3 May this winged weapon not harm us. I settle on the fire place in the kitchen. May it be propitious to our cows and to our men. O enlightened ones, may this pigeon (kapota) do not harm to us here.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(२८) अष्टाविंशं सूक्तम्

(१–३) तृचस्यास्य सूक्तस्य भृगुर्ऋषिः । यमो निर्ऋतिर्वा देवता । (१) प्रथमर्चोस्त्रिष्टुप्, (२) द्वितीयाया अनुष्टुप्, (३) तृतीयायाश्च जगती छन्दांसि ॥

ऋचा कपोतं नुदत प्रणोदमिषं मदन्तः परि गां नयामः ।
संलोभयन्तो दुरिता पदानि हित्वा न ऊर्जं प्र पदात्पथिष्ठः ॥१॥
परीमे३ऽग्निमर्षत परीमे गामनेषत ।
देवेष्वक्रत श्रवः क इमाँ आ दधर्षति ॥२॥
यः प्रथमः प्रवतमासासाद बहुभ्यः पन्थामनुपस्पशानः ।
यो३स्येशे द्विपदो यश्चतुष्पदस्तस्मै यमाय नमो अस्तु मृत्यवे ॥३॥

ऋचा । कपोतम् । नुदत । प्रऽनोदम् । इषम् । मदन्तः । परि । गाम् । नयामः ।
सम्ऽलोभयन्तः । दुःऽइता । पदानि । हित्वा । नः । ऊर्जम् । प्र । पदात् । पथिष्ठः ॥ १ ॥
परि । इमे । अग्निम् । अर्षत । परि । इमे । गाम् । अनेषत ।
देवेषु । अक्रत । श्रवः । कः । इमान् । आ । दधर्षति ॥ २ ॥
यः । प्रथमः । प्रऽवतम् । आऽससाद । बहुऽभ्यः । पन्थाम् । अनुऽपस्पशानः ।
यः । अस्य । ईशे । द्विऽपदः । यः । चतुःऽपदः । तस्मै । यमाय । नमः । अस्तु । मृत्यवे ॥ ३ ॥

(२९) एकोनत्रिंशं सूक्तम्

(१–३) तृचस्यास्य सूक्तस्य भृगुर्ऋषिः । यमो निर्ऋतिर्वा देवता । (१–२) प्रथमाद्वितीययोर्ऋचोर्विराड्गायत्री, (३) तृतीयायाश्च व्यवसाना सप्तपदा विराडष्टिश्छन्दसी ॥

अमून्हेतिः पतत्रिणी न्येतु यदुलूकः वदति मोघमेतत् ।
यद्वा कपोतः पदमग्नौ कृणोति ॥१॥
यौ ते दूतौ निर्ऋत इदमेतोऽप्रहितौ प्रहितौ वा गृहं नः ।
कपोतोलूकाभ्यामपदं तदस्तु ॥२॥

अमून् । हेतिः । पतत्रिणी । नि । एतु । यत् । उलूकः । वदति । मोघम् । एतत् ।
यत् । वा । कपोतः । पदम् । अग्नौ । कृणोति ॥ १ ॥
यौ । ते । दूतौ । निःऽऋते । इदम् । आऽइतः । अप्रऽहितौ । प्रऽहितौ । वा । गृहम् । नः ।
कपोतऽउलूकाभ्याम् । अपदम् । तत् । अस्तु ॥ २ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Yamaḥ : Nir-ṛtiḥ (Perdition)

VI.28.1 Send forth the pigeon, worthy for despatch, with vedic verses. Enjoying food, we make him go all around the earth. Obliterating the tracks of evil, leaving vigour for us, may he, the fleet-winged, fly forth.

VI.28.2 They have approached the adorable Lord. They have sent (him) around the earth. They have gained glory among the enlightened ones. Who can venture to assail them ?

VI.28.3 Who, exploring the path for many, reached the heavenly height first of all; who is the lord of all these bipeds and quadrupeds - to him, the controller, the death, be our homage (namah astu).

Yamaḥ : Nir-ṛtiḥ (Perdition)

VI.29.1 On them yonder, may this winged weapon fall. What the owl (ulūka) screeches, or the pigeon makes its track into the fire, may that be ineffective.

VI.29.2 These two messenger of yours, O perdition (nir-ṛti), whether sent or not sent by you, come to our house, may that house remain free from the tracks of the pigeon and the owl.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

अवैरहत्यायेदमा पपत्यात्सुवीरतायाइदमा ससद्यात् ।
पराङेव परा वद परांचीमनुं संवतम् ।
यथा यमस्य त्वा गृहेरसं प्रतिचाकशानाभूकं प्रतिचाकशान् ॥३॥

अवैरऽहत्यायं । इदम् । आ । पपत्यात् । सुऽवीरतायै । इदम् । आ । ससद्यात् ।
पराङ् । एव । परा । वद । परांचीम् । अनु । सम्ऽवतम् ।
यथा । यमस्य । त्वा । गृहे । अरसम् । प्रतिऽचाकशान् । आभूकम् । प्रतिऽचाकशान् ॥३॥

(३०) त्रिंशं सूक्तम्

(१–३) दृषस्यास्य सूक्तस्योपरिबभ्रव ऋषिः । शमी देवता । (१) प्रथमर्चौ जगती, (२) द्वितीयायास्त्रिष्टुप्, (३) तृतीयायाश्च चतुष्पदा शाङ्कुमत्यनुष्टुप् छन्दांसि ॥

देवा इमं मधुना संयुतं यवं सरस्वत्यामधि मणावचर्कृषुः ।
इन्द्र आसीत्सीरपतिः शतक्रतुः कीनाशा आसन्मरुतः सुदानवः ॥१॥
यस्ते मदोवकेशो विकेशो येनाभिहस्यं पुरुषं कृणोषि ।
आरात्त्वदन्या वनानि वृक्षि त्वं शमि शतवल्शा वि रोह ॥२॥
बृहत्पलाशे सुभगे वर्षवृद्ध ऋतावरि ।
मातेव पुत्रेभ्यो मृड केशेभ्यः शमि ॥३॥

देवाः । इमम् । मधुना । सम्ऽयुतम् । यवम् । सरस्वत्याम् । अधि । मणौ । अचर्कृषुः ।
इन्द्रः । आसीत् । सीरऽपतिः । शतऽक्रतुः । कीनाशाः । आसन् । मरुतः । सुऽदानवः ॥ १ ॥
यः । ते । मदः । अवऽकेशः । विऽकेशः । येन । अभिऽहस्यम् । पुरुषम् । कृणोषि ।
आरात् । त्वत् । अन्या । वनानि । वृक्षि । त्वम् । शमि । शतऽवल्शा । वि । रोह ॥२॥
बृहत्ऽपलाशे । सुऽभगे । वर्षऽवृद्धे । ऋतऽवरि ।
माताऽइव । पुत्रेभ्यः । मृड । केशेभ्यः । शमि ॥ ३ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

VI.29.3 May it fly in here never to (bring the rows of) slaying of our heroes; may it come with good (news) of our heroes. Unpleasant speech may you speak to the region afar towards the low depths, so that in the house of the controller (death), they see you as powerless. May they see you quite empty.

Śamī

VI.30.1 The enlightened ones obtained by ploughing this barley (as if) mixed with honey near the river Sarasvati on the land good as a jewel. The resplendent Lord, performer of hundreds of selfless actions, was the master of the plough and the cloud-bearing winds, the liberal bestowers of gifts, were the ploughmen.

VI.30.2 The intoxication is yours, which makes hair grow and increase and which enables a man to smile. I cut off other trees from your proximity. O śami, (Mimosa suma), may you grow up with hundreds of branches.

VI.30.3 O śami, having large leaves, fortunate one, growing in rains, O righteous one, may you be pleasing to hair like a mother to her sons.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(३१) एकत्रिंशं सूक्तम्

(१–३) तृचस्यास्य सूक्तस्योपरिबभ्रव ऋषिः । गौर्देवता । गायत्री छन्दः ॥

आयं गौः पृश्निरक्रमीदसदन्मातरं पुरः । पितरं च प्रयन्त्स्वः ॥१॥
अन्तश्चरति रोचना अस्य प्राणादपानतः । व्यख्यन्महिषः स्वः ॥२॥
त्रिंशद्धाम वि राजति वाक्पतङ्गो अशिश्रियत् । प्रति वस्तोरहर्द्युभिः ॥३॥

आ । अयम् । गौः । पृश्निः । अक्रमीत् । असदत् । मातरम् । पुरः ।
पितरम् । च । प्रऽयन् । स्वः ॥ १ ॥

अन्तः । चरति । रोचना । अस्य । प्राणात् । अपानतः । वि । अख्यत् । महिषः । स्वः ॥
त्रिंशत् । धाम । वि । राजति । वाक् । पतङ्गः । अशिश्रियत् ।
प्रति । वस्तोः । अहः । द्युऽभिः ॥ २ ॥

(३२) द्वात्रिंशं सूक्तम्

(१–३) तृचस्यास्य सूक्तस्य (१–२) प्रथमाद्वितीययोर्ऋचोश्चातनः, (३) तृतीयायाश्चाथर्वा ऋषी ।
(१) प्रथमाया अग्निः, (२) द्वितीयाया रुद्रः, (३) तृतीयायाश्च मित्रावरुणौ देवताः ।
(१, ३) प्रथमातृतीययोस्त्रिष्टुप्, (२) द्वितीयायाश्च प्रस्तारपङ्क्तिश्छन्दसी ॥

अन्तर्दावे जुहुता स्वेदुतद्यातुधानक्षयणं घृतेन ।
आराद्रक्षांसि प्रति दह त्वमग्ने न नो गृहाणामुप तीतपासि ॥१॥
रुद्रो वो ग्रीवा अशरैरपिशाचाः पृष्टीर्वोपि शृणातु यातुधानाः ।
वीरुद्वो विश्वतोवीर्या यमेन समजीगमत् ॥२॥
अभयं मित्रावरुणाविहास्तु नोर्चिषात्रिणो नुदतं प्रतीचः ।
मा ज्ञातारं मा प्रतिष्ठां विदन्त मिथो विघ्राना उप यन्तु मृत्युम् ॥३॥

अन्तःऽदावे । जुहुत । सु । एतत् । यातुधानऽक्षयणम् । घृतेन ।
आरात् । रक्षांसि । प्रति । दह । त्वम् । अग्ने । न । नः । गृहाणाम् । उप । तीतपासि ॥ १ ॥

रुद्रः । वः । ग्रीवाः । अशरैरत् । पिशाचाः । पृष्टीः । वः । अपि । शृणातु । यातुऽधानाः ।
वीरुत् । वः । विश्वतःऽवीर्या । यमेन । सम् । अजीगमत् ॥ २ ॥

अभयम् । मित्रावरुणौ । इह । अस्तु । नः । अर्चिषा । अत्रिणः । नुदतम् । प्रतीचः ।
मा । ज्ञातारम् । मा । प्रतिऽस्थाम् । विदन्त । मिथः । विऽघ्नानाः । उप । यन्तु । मृत्युम् ॥ ३ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Gauh - Earth

VI.31.1 This fire, having strange-coloured flames, moves. He sits down before the mother (earth) in the form of domestic fire and goes to the father, the sky as well (in the form of the sun i.e., Svaḥ) (Also Yv. III.6)

VI.31.2 The radiance of this fire penetrates within just as out-breath comes from in-breath. Thus the great fire illuminates the sun (Svaḥ). (Also Yv. III.7)

VI.31.3 He resides in thirty places. Praise goes to the fire divine every day in the festive morning. (Also Yv. III.8)

Agniḥ

VI.32.1 In the blazing fire pour this destroyer of tormenting germs profusely along with the purified butter. O fire, may you burn the germs of wasting diseases far and near. May you not be so hot for our houses.

Rudraḥ

VI.32.2 O blood-suckers, the terrible punisher (rudra) has broken your necks. May he, O tormenting germs, crush your ribs also. The plant, having all sorts of power, has made you approach the death.

Mitra - Varuṇa Pair

VI.32.3 O Lord friendly and venerable (Mitra-Varuṇa) may there be freedom from fear for us here. May you thrust back the devourers with your glare. May they not reach the wise one, nor the stability. Attacking each other, may they go down to death.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(३३) त्रयस्त्रिंशं सूक्तम्

(१-३) वृषस्यास्य सूक्तस्य जाटिकायन ऋषिः । इन्द्रो देवता । (१, ३) प्रथमातृतीययोर्ऋचोर्गायत्री, (२) द्वितीयायाश्चानुष्टुप् छन्दसी ॥

यस्येदमा रजो युजस्तुजे जना वनं स्वः । इन्द्रस्य रन्त्यं बृहत् ॥१॥
नाधृष आ दधृषते धृषाणो धृषितः शवः ।
पुरा यथा व्यथिः श्रव इन्द्रस्य नाधृषे शवः ॥२॥
स नो ददातु तां रयिमुरुं पिशङ्गसंदृशम् । इन्द्रः पतिस्तुविष्टमो जनेष्वा ॥३॥

यस्य । इदम् । आ । रजः । युजः । तुजे । जनाः । वनम् । स्वः । इन्द्रस्य । रन्त्यम् । बृहत् ॥ १ ॥

न । आऽधृषे । आ । दधृषते । धृषाणः । धृषितः । शवः ।
पुरा । यथा । व्यथिः । श्रवः । इन्द्रस्य । न । आऽधृषे । शवः ॥ २ ॥

सः । नः । ददातु । ताम् । रयिम् । उरुम् । पिशङ्गऽसदृशम् ।
इन्द्रः । पतिः । तुविऽतमः । जनेषु । आ ॥ ३ ॥

(३४) चतुस्त्रिंशं सूक्तम्

(१-५) पञ्चर्चस्यास्य सूक्तस्य चातन ऋषिः । अग्निर्देवता । गायत्री छन्दः ॥

प्राग्नये वाचमीरय वृषभाय क्षितीनाम् । स नः पर्षदति द्विषः ॥१॥
यो रक्षांसि निजूर्वत्यग्निस्तिग्मेन शोचिषा । स नः पर्षदति द्विषः ॥२॥

प्र । अग्नये । वाचम् । ईरय । वृषभाय । क्षितीनाम् ।
सः । नः । पर्षत् । अति । द्विषः ॥ १ ॥

यः । रक्षांसि । निऽजूर्वति । अग्निः । तिग्मेन । शोचिषा । सः । नः ।०॥ २ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Indraḥ

VI.33.1 Whose this pleasing force is mobilized for destruction of enemies, O men, worship the great and beautiful light of the resplendent Lord.

VI.33.2 He is never dared against (nādhṛṣa). His daring strength dares against the darers. As in the old days, the tormenting glorious strength of the resplendent Lord, has never been dared against.

VI.33.3 The resplendent Lord is the mightiest (master) Lord among the people. May He bestow on us the vast wealth of golden colour (piśaṅga saṇdṛśam).

Agnih

VI.34.1 Direct your speech to the adorable Lord, showerer of bounties on these worlds. May He get us past our enemies well-protected.

VI.34.2 The adorable Lord, who destroys the harmful influences (rakṣas) with His intense blaze, may He get us past our enemies well-protected.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

यः परस्याः परावतस्तिरो धन्वातिरोचते । स नः पर्षदति द्विषः ॥३॥
यो विश्वाभि विपश्यति भुवना सं च पश्यति । स नः पर्षदति द्विषः ॥४॥
यो अस्य पारे रजसः शुक्रो अग्निरजायत । स नः पर्षदति द्विषः ॥५॥

यः । परस्याः । पराऽवतः । तिरः । धन्व । अतिऽरोचते । सः । नः ।०॥ ३ ॥
यः । विश्वा । अभि । विऽपश्यति । भुवना । सम् । च । पश्यति । सः । नः ।०॥ ४ ॥
यः । अस्य । पारे । रजसः । शुक्रः । अग्निः । अजायत । सः । नः ।०॥५॥

(३५) पञ्चत्रिंशं सूक्तम्

(१–३) वृचस्यास्य सूक्तस्य कौशिक ऋषिः । वैश्वानरो देवता । गायत्री छन्दः ॥

वैश्वानरो न ऊतय आ प्र यातु परावतः । अग्निर्नः सुष्टुतीरुप ॥१॥
वैश्वानरो न आगमदिमं यज्ञं सजूरुप । अग्निरुक्थेष्वंहसु ॥२॥
वैश्वानरोऽङ्गिरसां स्तोममुक्थं च चाकृपत् । ऐषु द्युम्नं स्वर्यमत् ॥३॥

वैश्वानरः । नः । ऊतये । आ । प्र । यातु । पराऽवतः ।
अग्निः । नः । सुऽस्तुतीः । उप ॥ १ ॥
वैश्वानरः । नः । आ । अगमत् । इमम् । यज्ञम् । सऽजूः । उप ।
अग्निः । उक्थेषु । अंहऽसु ॥ २ ॥
वैश्वानरः । अङ्गिरसाम् । स्तोमम् । उक्थम् । च । चक्लृपत् ।
आ । एषु । द्युम्नम् । स्वः । यमत् ॥ ३ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

VI.34.3 Who shines across the places remoter than remote, may He get us past our enemies well-protected.

VI.34.4 Who looks towards all carefully and who observes all the beings at a time, may He get us past our enemies well-protected.

VI.34.5 Who, the bright fire, appears beyond this firmament, may He get us past our enemies well-protected.

Vaiśvānara : Cosmic Man

VI.35.1 May the adorable Lord, benefactor of all men, come from afar for our succour and listen to our nice praises.

VI.35.2 The adorable Lord, benefactor of all men, has come to this sacrifice of ours with friendly feeling hearing our praise-songs in the time of distress.

VI.35.3 The benefactor of all men shapes the praises and songs of austere wise one (angiras), and sets shining light in them.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(३६) षट्त्रिंशं सूक्तम्

(१-३) तृचस्यास्य सूक्तस्याथर्वा ऋषिः । अग्निर्देवता । गायत्री छन्दः ॥

ऋतावानं वैश्वानरमृतस्य ज्योतिषस्पतिम् । अजस्रं घर्ममीमहे ॥१॥
स विश्वा प्रति चाक्लृप ऋतूंरुत्सृजते वशी । यज्ञस्य वयं उत्तिरन् ॥२॥
अग्निः परेषु धामसु कामो भूतस्य भव्यस्य । सम्राडेको वि राजति ॥३॥

ऋतऽवानम् । वैश्वानरम् । ऋतस्य । ज्योतिषः । पतिम् । अजस्रम् । घर्मम् । ईमहे ॥१॥

सः । विश्वा । प्रति । चक्लृपे । ऋतून् । उत् । सृजते । वशी ।
यज्ञस्य । वयः । उत्ऽतिरन् ॥ २ ॥

अग्निः । परेषु । धामऽसु । कामः । भूतस्य । भव्यस्य ।
सम्ऽराट् । एकः । वि । राजति ॥ ३ ॥

(३७) सप्तत्रिंशं सूक्तम्

(१-३) तृचस्यास्य सूक्तस्याथर्वा ऋषिः । चन्द्रमा देवता । अनुष्टुप् छन्दः ॥

उप प्रागात्सहस्राक्षो युक्त्वा शपथो रथम् ।
शप्तारमन्विच्छन्मम वृक इवाविमतो गृहम् ॥१॥
परि णो वृङ्धि शपथ ह्रदमग्निरिवा दहन् ।
शप्तारमत्र नो जहि दिवो वृक्षमिवाशनिः ॥२॥
यो नः शपादशपतः शपतो यश्च नः शपात् ।
शुने पेष्ट्रमिवावक्षामं तं प्रत्यस्यामि मृत्यवे ॥३॥

उप । प्र । अगात् । सहस्रऽअक्षः । युक्त्वा । शपथः । रथम् ।
शप्तारम् । अनुऽइच्छन् । मम । वृकःऽइव । अविंऽमतः । गृहम् ॥ १ ॥

परि । नः । वृङ्धि । शपथ । ह्रदम् । अग्निःऽइव । दहन् ।
शप्तारम् । अत्र । नः । जहि । दिवः । वृक्षम्ऽइव । अशनिः ॥ २ ॥

यः । नः । शपात् । अशपतः । शपतः । यः । च । नः । शपात् ।
शुने । पेष्ट्रम्ऽइव । अवऽअक्षामम् । तम् । प्रति । अस्यामि । मृत्यवे ॥ ३ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Agniḥ

VI.36.1 We pray to the benefactor of all men, the righteous (ṛtāvān), the lord of the light of eternal law blazing ceaselessly.

VI.36.2 He has shaped all (the creatures) and He the controlling one creates the seasons, furthering the vigour of the sacrifice.

VI.36.3 The adorable Lord, the desire of all the beings and would-be beings, shines in distant abodes as the only sovereign ruler.

Candramāḥ

VI.37.1 The thousand-eyed curse, having yoked his chariot, has come here seeking him, who cursed me, just as a wolf goes to the house of a sheep-owner.

VI.37.2 O curse, may you leave us unharmed, like a burning fire a pond. May you destroy him here, who has cursed us (śaptāram) just as thunder-bolt of the sky destroys a tree.

VI.37.3 Whoever curses us while we do not curse and who curses us while we curse him, the base one, I throw to death like a bone to a dog.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(३८) अष्टात्रिंशं सूक्तम्

(१-४) चतुर्ऋचस्यास्य सूक्तस्याथर्वा ऋषिः । बृहस्पतिस्त्विषिर्वा देवता । त्रिष्टुप् छन्दः ॥

सिंहे व्याघ्र उत या पृदाकौ त्विषिरग्नौ ब्राह्मणे सूर्ये या ।
इन्द्रं या देवी सुभगा जजान सा न ऐतु वर्चसा संविदाना ॥१॥
या हस्तिनि द्वीपिनि या हिरण्ये त्विषिरप्सु गोषु या पुरुषेषु ।
इन्द्रं या देवी सुभगा जजान सा न ऐतु वर्चसा संविदाना ॥२॥
रथे अक्षेष्वृषभस्य वाजे वाते पर्जन्ये वरुणस्य शुष्मे ।
इन्द्रं या देवी सुभगा जजान सा न ऐतु वर्चसा संविदाना ॥३॥
राजन्ये दुन्दुभावायतायामश्वस्य वाजे पुरुषस्य मायौ ।
इन्द्रं या देवी सुभगा जजान सा न ऐतु वर्चसा संविदाना ॥४॥

सिंहे । व्याघ्रे । उत । या । पृदाकौ । त्विषिः । अग्नौ । ब्राह्मणे । सूर्ये । या ।
इन्द्रम् । या । देवी । सुऽभगा । जजान । सा । नः । आ । एतु । वर्चसा । सम्ऽविदाना ॥ १ ॥
या । हस्तिनि । द्वीपिनि । या । हिरण्ये । त्विषिः । अप्ऽसु । गोषु । या । पुरुषेषु ।
इन्द्रम् । या । देवी । सुऽभगा । जजान । सा । नः । आ । एतु । वर्चसा । सम्ऽविदाना ॥
रथे । अक्षेषु । ऋषभस्य । वाजे । वाते । पर्जन्ये । वरुणस्य । शुष्मे ।
इन्द्रम् । या । देवी । सुऽभगा । जजान । सा । नः । आ । एतु । वर्चसा । सम्ऽविदाना ॥३॥
राजन्ये । दुन्दुभौ । आऽयतायाम् । अश्वस्य । वाजे । पुरुषस्य । मायौ ।
इन्द्रम् । या । देवी । सुऽभगा । जजान । सा । नः । आ । एतु । वर्चसा । सम्ऽविदाना ॥

(३९) एकोनचत्वारिंशं सूक्तम्

(१-३) तृचस्यास्य सूक्तस्याथर्वा ऋषिः । बृहस्पतिर्देवता । (१) प्रथमर्चो जगती, (२) द्वितीयायास्त्रिष्टुप्, (३) तृतीयायाश्चानुष्टुप् छन्दांसि ॥

यशो हविर्वर्धतामिन्द्रजूतं सहस्रवीर्यं सुभृतं सहस्कृतम् ।
प्रसस्रीणमनु दीर्घाय चक्षसे हविष्मन्तं मा वर्धय ज्येष्ठतातये ॥१॥

यशः । हविः । वर्धताम् । इन्द्रऽजूतम् । सहस्रऽवीर्यम् । सुऽभृतम् । सहःऽकृतम् ।
प्रऽसस्रीणम् । अनु । दीर्घाय । चक्षसे । हविष्मन्तम् । मा । वर्धय । ज्येष्ठऽतातये ॥ १ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Tviṣiḥ (Brilliance)

VI.38.1 The energetic brilliance, which is there in lion, in tiger, and even in snake, in fire, in a holy person and in the sun; which divine and fortunate gives birth to the resplendent one, may she come to us overflowing with lustre.

VI.38.2 The energetic brilliance which is there in elephant, in leapord, in gold, and even in waters, in cows and in manly persons; which divine and fortunate gives birth to the resplendent one, may she come to us overflowing with lustre.

VI.38.3 The energetic brilliance, which is there in chariot, in dice, in the strength of bull, in storm, in rain-cloud, and in the vehemence of ocean; which divine and fortunate gives birth to the resplendent one, may she come to us overflowing with lustre.

VI.38.4 Brilliance that is in a nobility, in the well-stretched arrow on a bow, in a war-drum, in horse's vigour and in the roar of a fighting man; which divine and fortunate gives birth to the resplendent one, may she come to us overflowing with lustre.

Brhaspatih

VI.39.1 May my oblations, full of a thousand vigours, well-kept, obtained by conquests, and offered to the resplendent lord, augment glory. May you raise me, who moves forward and offers oblations, to the highest rank and far-extended vision.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

अच्छा न इन्द्रं यशसं यशोभिर्यशस्विनं नमसाना विधेम ।
स नो रास्व राष्ट्रमिन्द्रजूतं तस्य ते रातौ यशसः स्याम ॥२॥
यशा इन्द्रो यशा अग्निर्यशाः सोमो अजायत ।
यशा विश्वस्य भूतस्याहमस्मि यशस्तमः ॥३॥

अच्छ । नः । इन्द्रम् । यशसम् । यशःऽभिः । यशस्विनम् । नमसानाः । विधेम ।
सः । नः । रास्व । राष्ट्रम् । इन्द्रऽजूतम् । तस्य । ते । रातौ । यशसः । स्याम ॥ २ ॥
यशाः । इन्द्रः । यशाः । अग्निः । यशाः । सोमः । अजायत ।
यशाः । विश्वस्य । भूतस्य । अहम् । अस्मि । यशःऽतमः ॥ ३ ॥

(४०) चत्वारिंशं सूक्तम्

(१-२) दृक्षस्यास्य सूक्तस्यार्षी ऋषिः । (१-२) प्रथमाद्वितीययोर्ऋचोर्मन्त्रोक्ताः, (३) तृतीयायाश्चेन्द्रो देवताः ।
(१-२) प्रथमाद्वितीययोर्जगती, (३) तृतीयायाश्चानुष्टुप् छन्दसी ॥

अभयं द्यावापृथिवी इहास्तु नोभयं सोमः सविता नः कृणोतु ।
अभयं नोस्त्वन्तरिक्षं सप्तऋषीणां च हविषाभयं नो अस्तु ॥१॥
अस्मै ग्रामाय प्रदिशश्चतस्र ऊर्जं सुभूतं स्वस्ति सविता नः कृणोतु ।
अशत्रिन्द्रो अभयं नः कृणोत्वन्यत्र राज्ञामभि यातु मन्युः ॥२॥
अनमित्रं नो अधरादनमित्रं न उत्तरात् ।
इन्द्रानमित्रं नः पश्चादनमित्रं पुरस्कृधि ॥३॥

अभयम् । द्यावापृथिवी इति । इह । अस्तु । नः । अभयम् । सोमः । सविता । नः ।
कृणोतु । अभयम् । नः । अस्तु । उरु । अन्तरिक्षम् । सप्तऽऋषीणाम् । च । हविषा ।
अभयम् । नः । अस्तु ॥ १ ॥

अस्मै । ग्रामाय । प्रऽदिशः । चतस्रः । ऊर्जम् । सुऽभूतम् । स्वरित । सविता । नः ।
कृणोतु । अशत्रु । इन्द्रः । अभयम् । नः । कृणोतु । अन्यत्र । राज्ञाम् । अभि । यातु । मन्युः ॥

अनमित्रम् । नः । अधरात् । अनमित्रम् । नः । उत्तरात् ।
इन्द्र । अनमित्रम् । नः । पश्चात् । अनमित्रम् । पुरः । कृधि ॥ ३ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

VI.39.2 With glories we worship the resplendent Lord, who is before us and is glorious with glories, in all our humility. As such, may you grant away (kingdom) promoted by the resplendent Lord; in your that grant, may we become glorious.

VI.39.3 The resplendent Lord is glorious; glorious is adorable one; the blissful one is glorious. May I become the most glorious with the glory of all the beings. (Also Av. VI.58.3)

As given in Verses

VI.40.1 O heaven and earth, may there be freedom from fear (abhayam) here, may the blissful Lord and the inspirer Lord grant freedom from fear to us. May the vast midspace be free from fear for us; and may there be freedom from fear to us with the sacrificial offerings of the seven seers.

VI.40.2 For this village of ours, may the four mid-quarters provide goodly sustenance (ūrjam). May the inspirer Lord look after our well-being. May the resplendent Lord arrange for us freedom from fear with no enemies whatsoever. May the wrath (manyu) of the kings be turned to some where else.

Indraḥ

VI.40.3 May there be foe-lessness (anamitram) for us from below, foe-lessness for us from above. O resplendent Lord, may you make us foe-less from behind, as well as foe-less from the front.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(४१) एकचत्वारिंशं सूक्तम्

(१-३) तृचस्यास्य सूक्तस्य ब्रह्मा ऋषिः । मन्त्रोक्ताश्चन्द्रमा वा देवता । (१) प्रथमर्चो भुरिगनुष्टुप्, (२) द्वितीयाया अनुष्टुप्, (३) तृतीयायाश्च त्रिष्टुप् छन्दांसि ॥

मनसे चेतसे धिय आकूतय उत चित्तये । मत्यै श्रुताय चक्षसे विधेम हविषा वयम् ॥१॥
अपानाय व्यानाय प्राणाय भूरिधायसे । सरस्वत्या उरुव्यचे विधेम हविषा वयम् ॥२॥
मा नो हासिषुर्ऋषयो दैव्या ये तनूपा ये नस्तन्वस्तनूजाः ।
अमर्त्या मर्त्यो अभि नः सचध्वमायुर्धत्त प्रतरं जीवसे नः ॥३॥

मनसे । चेतसे । धिये । आऽकूतये । उत । चित्तये ।
मत्यै । श्रुताय । चक्षसे । विधेम । हविषा । वयम् ॥ १ ॥

अपानाय । विऽआनाय । प्राणाय । भूरिऽधायसे ।
सरस्वत्यै । उरुऽव्यचे । विधेम । हविषा । वयम् ॥ २ ॥

मा । नः । हासिषुः । ऋषयः । दैव्याः । ये । तनूऽपाः । ये । नः । तन्वः । तनूऽजाः ।
अमर्त्याः । मर्त्यान् । अभि । नः । सचध्वम् । आयुः । धत्त । प्रऽतरम् । जीवसे । नः ॥ ३ ॥

(४२) द्विचत्वारिंशं सूक्तम्

(१-३) तृचस्यास्य सूक्तस्य भृग्वङ्गिरा ऋषिः । मन्युर्देवता । (१-२) प्रथमा-द्वितीययोर्ऋचोर्भुरिगनुष्टुप्, (३) तृतीयायाश्चानुष्टुप् छन्दसी ॥

अव ज्यामिव धन्वनो मन्युं तनोमि ते हृदः ।
यथा संमनसौ भूत्वा सखायाविव सचावहै ॥१॥
सखायाविव सचावहा अव मन्युं तनोमि ते ।
अधस्ते अश्मनो मन्युमुपास्यामसि यो गुरुः ॥२॥
अभि तिष्ठामि ते मन्युं पाष्ण्र्या प्रपदेन च ।
यथावशो न वादिषो मम चित्तमुपायसि ॥३॥

अव । ज्याम्ऽइव । धन्वनः । मन्युम् । तनोमि । ते । हृदः ।
यथा । सम्ऽमनसौ । भूत्वा । सखायौऽइव । सचावहै ॥ १ ॥

सखायौऽइव । सचाऽवहै । अव । मन्युम् । तनोमि । ते ।
अधः । ते । अश्मनः । मन्युम् । उप । अस्यामसि । यः । गुरुः ॥ २ ॥

अभि । तिष्ठामि । ते । मन्युम् । पाष्ण्र्या । प्रऽपदेन । च ।
यथा । अवशः । न । वादिषः । मम । चित्तम् । उपऽआयसि ॥ ३ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Manas and other Daivya Ṛṣis

VI.41.1 For mental power, for intellectual power, for comprehension, for determined effort, for understanding, for resolution, for learning and for realization, we perform sacrifice with offerings.

VI.41.2 For out-breath, for through-breath, for in-breath, the plentiful nourisher, and for the learning divine (sarasvatyā) of vast dimensions, we perform sacrifice with offerings.

VI.41.3 May the divine seers, who are protectors of our bodies, who are our very bodies, and who are born of or bodies, never desert us. O immortals, may you remain closely associated with us, the mortals. Bestow long life on us for living nobly.

Manyuḥ : Wrath : Anger

VI.42.1 Like a bow-string from the bow, I take away anger from your heart, so that becoming of one mind, both of us may live like friends together.

VI.42.2 May both of us live together like friends; I take away your anger. We bury your anger under a very large stone.

VI.42.3 I trample upon your anger with my heel and sole, so that you may be of one mind with me and will not talk as if uncontrolled (avaśaḥ).

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(४३) त्रिचत्वारिंशं सूक्तम्

(१-३) तृचस्यास्य सूक्तस्य भृग्वङ्गिरा ऋषिः । मन्युशमनं देवता । अनुष्टुप् छन्दः ॥

अ॒यं द॒र्भो विम॑न्युकः॒ स्वाय॒ चार॑णाय च ।
म॒न्योर्विम॑न्युकस्या॒यं म॑न्यु॒शम॑न उच्यते ॥१॥
अ॒यं यो भूरि॑मूलः समु॒द्रम॑व॒तिष्ठ॑ति ।
द॒र्भः पृ॑थि॒व्या उत्थि॑तो मन्यु॒शम॑न उच्यते ॥२॥
वि ते॑ हन॒व्यां॑ श॒रणिं॒ वि ते॒ मुख्यां॑ नयामसि ।
यथा॑व॒शो न वादि॑षो॒ मम॑ चि॒त्तमु॒पाय॑सि ॥३॥

अ॒यम् । द॒र्भः । विऽम॑न्युकः । स्वाय॑ । च॒ । अर॑णाय । च॒ ।
म॒न्योः । विऽम॑न्युकस्य । अ॒यम् । म॒न्यु॒ऽशम॑नः । उ॒च्य॒ते॒ ॥ १ ॥
अ॒यम् । यः । भूरि॑ऽमूलः । स॒मु॒द्रम् । अ॒व॒ऽतिष्ठ॑ति ।
द॒र्भः । पृ॒थि॒व्याः । उत्थि॑तः । म॒न्यु॒ऽशम॑नः । उ॒च्य॒ते॒ । ॥ २ ॥
वि । ते॒ । ह॒न॒व्या॑म् । श॒रणि॑म् । वि । ते॒ । मुख्या॑म् । न॒या॒म॒सि॒ ।
यथा॑ । अ॒व॒शः । न । वादि॑षः । मम॑ । चि॒त्तम् । उ॒प॒ऽआय॑सि ॥ ३ ॥

(४४) चतुश्चत्वारिंशं सूक्तम्

(१-३) तृचस्यास्य सूक्तस्य विश्वामित्र ऋषिः । मन्त्रोक्ता वनस्पतिर्वा देवता । (१-२) प्रथमा-द्वितीययोर्ऋचोरनुष्टुप्, (३) तृतीयायाश्च त्रिपदा महाबृहती छन्दसी ॥

अस्था॒द्द्यौरस्था॑त्पृथि॒व्यस्था॒द्विश्व॑मि॒दं जग॑त् ।
अस्थु॑र्वृ॒क्षा ऊ॒र्ध्वस्व॑प्ना॒स्तिष्ठा॒द्रोगो॑ अ॒यं तव॑ ॥१॥
श॒तं या भे॑ष॒जानि॑ ते स॒हस्रं॒ संग॑तानि च ।
श्रेष्ठ॑मास्रावभेष॒जं वसि॑ष्ठं रोग॒नाश॑नम् ॥२॥
रु॒द्रस्य॒ मूत्र॑मस्य॒मृत॑स्य॒ नाभिः॑ ।
वि॒षा॒ण॒का नाम॒ वा अ॑सि पितॄ॒णां मूला॒दुत्थि॑ता वातीकृत॒नाश॑नी ॥३॥

अस्था॑त् । द्यौः । अस्था॑त् । पृ॒थि॒वी । अस्था॑त् । विश्व॑म् । इ॒दम् । जग॑त् ।
अस्थुः॑ । वृ॒क्षाः । ऊ॒र्ध्वऽस्व॑प्नाः । तिष्ठा॑त् । रोगः॑ । अ॒यम् । तव॑ ॥ १ ॥
श॒तम् । या । भे॒ष॒ऽजानि॑ । ते॒ । स॒हस्र॑म् । सम्ऽग॑तानि । च॒ ।
श्रेष्ठ॑म् । आ॒स्रा॒व॒ऽभे॒ष॒जम् । वसि॑ष्ठम् । रो॒ग॒ऽनाश॑नम् ॥ २ ॥
रु॒द्रस्य॑ । मूत्र॑म् । अ॒सि॒ । अ॒मृत॑स्य । नाभिः॑ ।
वि॒ऽसा॒नका । नाम॑ । वै । अ॒सि॒ । पि॒तॄ॒णाम् । मूला॑त् । उत्थि॑ता । वा॒ती॒कृ॒त॒ऽनाश॑नी ॥ ३ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Manyu - Śamanam : Soother of Anger

VI.43.1 This darbha (kuśa grass; Poa Cyno-suroides) is anger-remover for one's kinsman as well as for a stranger. This is called soother of the anger of a very furious person.

VI.43.2 This darbha, which is rich in roots, and grows in watery places; the darbha, which springs out of earth, is called soother of anger.

VI.43.3 We remove the trace of anger, set in your chain and set in your face (mouth), so that may not talk uncontrolled and be accordant with my heart.

As in the Verses

VI.44.1 The sky is still (asthāt), the earth is still; all this moving world has become still; still are the trees that sleep standing erect; may your this malady be stilled.

VI.44.2 Whatever a hundred remedies are for you and a thousand are their combinations; among them this is the best cure for haemorrhage (āsrāva); it controls as well as roots out the disease.

VI.44.3 You are the stream that the thunder cloud (rudra) pours, the close relations of ambrosia, or you are the viṣāṇakā plant (herb) springing from the origin of the elders and you are curer of the wind-caused diseases.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(४५) पञ्चचत्वारिंशं सूक्तम्

(१-३) दृषस्यास्य सूक्तस्याङ्गिरसः प्रचेता यमश्च ऋषयः । दुःस्वप्ननाशनं देवता । (१) प्रथमर्चः पथ्यापङ्क्तिः, (२) द्वितीयाया भुरिक्त्रिष्टुप्, (३) तृतीयायाश्चानुष्टुप् छन्दांसि ॥

परोपेहि मनस्पाप किमशस्तानि शंससि ।
परेहि न त्वा कामये वृक्षां वनानि सं चर गृहेषु गोषु मे मनः ॥१॥
अवशसा निःशसा यत्पराशसोपारिम जाग्रतो यत्स्वपन्तः ।
अग्निर्विश्वान्यप दुष्कृतान्यजुष्टान्यारे अस्मद्दधातु ॥२॥
यदिन्द्र ब्रह्मणस्पतेपि मृषा चरामसि ।
प्रचेता न आङ्गिरसो दुरितात्पात्वंहसः ॥३॥

परः । अप । इहि । मनः-ऽपाप । किम् । अशस्तानि । शंससि । परा । इहि । न । त्वा ।
कामये । वृक्षान् । वनानि । सम् । चर । गृहेषु । गोषु । मे । मनः ॥ १ ॥

अव-ऽशसा । निः-ऽशसा । यत् । परा-ऽशसा । उप-ऽआरिम । जाग्रतः । यत् । स्वपन्तः ।
अग्निः । विश्वानि । अप । दुः-ऽकृतानि । अजुष्टानि । आरे । अस्मत् । दधातु ॥ २ ॥

यत् । इन्द्र । ब्रह्मणः । पते । अपि । मृषा । चरामसि ।
प्र-ऽचेताः । नः । आङ्गिरसः । दुः-ऽइतात् । पातु । अंहसः ॥ ३ ॥

(४६) षट्चत्वारिंशं सूक्तम्

(१-३) दृषस्यास्य सूक्तस्याङ्गिरसः प्रचेता यमश्च ऋषयः । दुःस्वप्ननाशनं स्वप्नो वा देवता । (१) प्रथमर्चः एकपदासुष्टुप्, विष्टारपङ्क्तिः, (२) द्वितीयातृतीयास्त्र्यवसाना पञ्चपदा शक्वरीगर्भा जगती, (३) तृतीयायाश्चानुष्टुप् छन्दांसि ॥

यो न जीवोसि न मृतो देवानाममृतगर्भोसि स्वप्न ।
वरुणानी ते माता यमः पितारर्रुर्नामासि ॥१॥
विद्म ते स्वप्न जनित्रं देवजामीनां पुत्रोसि यमस्य करणः ।
अन्तकोसि मृत्युरसि ।
तं त्वा स्वप्न तथा सं विद्म स नः स्वप्न दुष्वप्न्यात्पाहि ॥२॥

यः । न । जीवः । असि । न । मृतः । देवानाम् । अमृत-ऽगर्भः । असि । स्वप्न ।
वरुणानी । ते । माता । यमः । पिता । अरर्रुः । नाम । असि ॥१॥

विद्म । ते । स्वप्न । जनित्रम् । देव-ऽजामीनाम् । पुत्रः । असि । यमस्य । करणः ।
अन्तकः । असि । मृत्युः । असि । तम् । त्वा । स्वप्न । तथा । सम् । विद्म । सः । नः ।
स्वप्न । दुः-ऽस्वप्न्यात् । पाहि ॥ २ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Cure for Evil Dreams

VI.45.1 O evil thought, go far away. What abominable things you suggest (Why do you suggest abominable things). Get away. I do not like you. Go and move among trees and forests. My heart is in my home and cows.

VI.45.2 While awake or while asleep, by degrading speech, by discarding speech or by out-casting speech, whatever improper misdeeds we have done, may the adorable Lord remove and cast all of them far away from us.

VI.45.3 O resplendent Lord, O Lord of divine knowledge, whatever (sin) we have committed through false-hood, may the fiery and conscientious one free us from that abominable (amhasaḥ) sin.

Cure for Evil Dreams

VI.46.1 You, who are neither alive nor dead, are full of ambrosia for the enlightened ones. Varuṇānī (venerability) is your mother; Yama (law and justice) is your father; and you are Araruḥ by name.

VI.46.2 O dream, we know your birth. You are the son of the sisters of the bounties of nature. You are an instrument of controller Lord (Yama). You are the one that causes an end (antaka). You are the death. O dream, we know you thoroughly as such. So may you, O dream, save us from evil dreams.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

यथा कलां यथा शफं यथर्णं संनयन्ति ।
एवा दुष्वप्न्यं सर्वं द्विषते सं नयामसि ॥३॥

यथा । कलाम् । यथा । शफम् । यथा । ऋणम् । सम्ऽनयन्ति ।
एव । दुःऽस्वप्न्यम् । सर्वम् । द्विषते । सम् । नयामसि ॥ ३ ॥

(४७) सप्तचत्वारिंशं सूक्तम्

(१-३) तृचस्यास्य सूक्तस्याङ्गिरसः प्रचेता यमश्च ऋषयः । (१) प्रथमचोऽग्निः, (२) द्वितीयाया विश्वे देवाः, (३) तृतीयायाश्च सौधन्वना देवताः । त्रिष्टुप् छन्दः ॥

अग्निः प्रातःसवने पात्वस्मान्वैश्वानरो विश्वकृद्विश्वशंभूः ।
स नः पावको द्रविणे दधात्वायुष्मन्तः सहभक्षाः स्याम ॥१॥
विश्वे देवा मरुत इन्द्रो अस्मानस्मिन्द्वितीये सवने न जह्युः ।
आयुष्मन्तः प्रियमेषां वदन्तो वयं देवानां सुमतौ स्याम ॥२॥
इदं तृतीयं सवनं कवीनामृतेन ये चमसमैरयन्त ।
ते सौधन्वनाः स्वरानशानाः स्विष्टिं नो अभि वस्यो नयन्तु ॥३॥

अग्निः । प्रातःऽसवने । पातु । अस्मान् । वैश्वानरः । विश्वऽकृत् । विश्वऽशंभूः ।
सः । नः । पावकः । द्रविणे । दधातु । आयुष्मन्तः । सहऽभक्षाः । स्याम ॥ १ ॥

विश्वे । देवाः । मरुतः । इन्द्रः । अस्मान् । अस्मिन् । द्वितीये । सवने । न । जह्युः ।
आयुष्मन्तः । प्रियम् । एषाम् । वदन्तः । वयम् । देवानाम् । सुऽमतौ । स्याम ॥ २ ॥

इदम् । तृतीयम् । सवनम् । कवीनाम् । ऋतेन । ये । चमसम् । ऐरयन्त ।
ते । सौधन्वनाः । स्वः । आनशानाः । सुऽइष्टिम् । नः । अभि । वस्यः । नयन्तु ॥

(४८) अष्टचत्वारिंशं सूक्तम्

(१-३) तृचस्यास्य सूक्तस्याङ्गिरसः प्रचेता यमश्च ऋषयः । मन्त्रोक्ता देवताः । उष्णिक् छन्दः ॥

श्येनोऽसि गायत्रच्छन्दा अनु त्वा रभे ।
स्वस्ति मा सं वहास्य यज्ञस्योदृचि स्वाहा ॥१॥

श्येनः । असि । गायत्रऽछन्दाः । अनु । त्वा । आ । रभे ।
स्वस्ति । मा । सम् । वह । अस्य । यज्ञस्य । उत्ऽऋचि । स्वाहा ॥ १ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

VI.46.3 As a sixteenth (kalā), as an eighth (śapham), as a whole debt (yatharṇam), they bring together all evil-dreaming (duḥ-ṣvapnam) for him who hates us. (Also Ṛg. VIII.47.17)

Agniḥ

VI.47.1 May the adorable Lord, benefactor of all men, creator of all and bestower of peace and happiness on all, guard us at the morning sacrifice (prātaḥ savana). May he, the purifier, place us among riches. May we have long life enjoying food together. (Saha-bhakṣāḥ)

Viśvedevāḥ

VI.47.2 May all the bounties of nature, cloud-bearing winds and the resplendent Lord not fail us at this second sacrifice (of the day) (duitīya savana). May we have long life and be in good books of the enlightened ones, always speaking what is pleasing to them.

Sudhanvā

VI.47.3 This third sacrifice (tṛtiya savana) of the day is meant for poets (omnivisioned persons), who move the bowls in proper way. May those, having excellent bows, and winners of the sublime happiness, lead (conduct) our good sacrifice to its richest fruition.

As laid in the verses

VI.48.1 You are śyena (falcon – one of excellent motion) having gāyatrī as metre. I start this libation for you. May you conduct me safely to the last verse of this sacrifice. Svāhā.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ऋभुरसि जगच्छन्दा अनु त्वा रभे ।
स्वस्ति मा सं वहास्य यज्ञस्योदृचि स्वाहा ॥२॥
वृषासि त्रिष्टुप्छन्दा अनु त्वा रभे ।
स्वस्ति मा सं वहास्य यज्ञस्योदृचि स्वाहा ॥३॥

ऋभुः । असि । जगत्ऽछन्दाः । अनु । त्वा । आ । रभे ।
स्वस्ति । मा । सम् । वह । अस्य । यज्ञस्य । उत्ऽऋचि । स्वाहा ॥ २ ॥

वृषा । असि । त्रिस्तुप्ऽछन्दाः । अनु । त्वा । आ । रभे ।
स्वस्ति । मा । सम् । वह । अस्य । यज्ञस्य । उत्ऽऋचि । स्वाहा ॥ ३ ॥

(४९) एकोनपञ्चाशं सूक्तम्

(१–३) तृचस्यास्य सूक्तस्य गार्ग्य ऋषिः । अग्निर्देवता । (१) प्रथमर्चोऽनुष्टुप्, (२) द्वितीयाया जगती, (३) तृतीयायाश्च विराड्जगती छन्दांसि ॥

नहि ते अग्ने तन्वः क्रूरमानंश मर्त्यः ।
कपिर्बभस्ति तेजनं स्वं जरायु गौरिव ॥१॥
मेष इव वै सं च वि चोर्व्यसे यदुत्तरद्रावुपरश्च खादतः ।
शीर्ष्णा शिरोप्ससाप्सो अर्दयन्नंशून्बभस्ति हरितेभिरासभिः ॥२॥
सुपर्णा वाचमक्रतोप द्यव्याखरे कृष्णा इषिरा अनर्तिषुः ।
नि यन्नियन्त्युपरस्य निष्कृतिं पुरू रेतो दधिरे सूर्यश्रितः ॥३॥

नहि । ते । अग्ने । तन्वः । क्रूरम् । आनंशे । मर्त्यः ।
कपिः । बभस्ति । तेजनम् । स्वम् । जरायु । गौःऽइव ॥ १ ॥

मेषःऽइव । वै । सम् । च । वि । च । उरु । अच्यसे । यत् । उत्तरऽद्रौ । उपरः । च । खादतः ।
शीर्ष्णा । शिरः । अप्ससा । अप्सः । अर्दयन् । अंशून् । बभस्ति । हरितेभिः । आसऽभिः ॥२॥

सुऽपर्णाः । वाचम् । अक्रत । उप । द्यवि । आऽखरे । कृष्णाः । इषिराः । अनर्तिषुः ।
नि । यत् । नियन्ति । उपरस्य । निःऽकृतिम् । पुरु । रेतः । दधिरे । सूर्यऽश्रितः ॥ ३ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

VI.48.2 You are ṛbhu (skilled technician) having jagatī as metre. I start this libation for you. May you conduct me safely to the last verse of this sacrifice. Svāhā.

VI.48.3 You are vṛṣa (full of manly vigour) having triṣṭup as metre. I start this libation for you. May you conduct me safely to the last verse of this sacrifice. Svāhā.

Agniḥ

VI.49.1 O fire, a mortal can never attain (endure) the cruelty of your self. (Due to it) the monkey (kapiḥ) chews the reed (of an arrow) as a cow eats her after-birth. (jarāyu)

VI.49.2 Verily, like a ram (meṣaḥ) you move forward (to butt in the other) and draw back (to strike again) and in a nice forest stay nibbling grass. Pressing head against head and body against body, you eat soft stalks with your yellow mouths.

VI.49.3 The birds of beautiful wings have sent their cry in the sky. The dark ones, moving fast, have danced in their abodes. Your flames bursting out, go for formation of clouds. Having reached the sun, they hold up plenty of seed (water or retaḥ)

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(५०) पञ्चाशं सूक्तम्

(१-३) तृचस्यास्य सूक्तस्यायर्वा ऋषिः । अश्विनौ देवते । (१) प्रथमर्चो विराड्जगती, (२-३) द्वितीयातृतीययोश्च पथ्यापङ्क्तिश्छन्दसी ॥

हतं तर्दं समङ्क्माखुमश्विना छिन्तं शिरो अपि पृष्टीः शृणीतम् ।
यवान्नेददानपि नह्यतं मुखमथाभयं कृणुतं धान्याय ॥१॥
तर्द हे पतङ्ग हे जभ्य हा उपक्कस ।
ब्रह्मेवासंस्थितं हुविरनदन्त इमान्यवानहिंसन्तो अपोदित ॥२॥
तर्दापते वघापते तृष्टजम्भा आ शृणोत मे ।
य आरण्या व्यद्वरा ये के च स्थ व्यद्वरास्तान्त्सर्वाञ्जम्भयामसि ॥३॥

हतम् । तर्दम् । सम्ऽअङ्क्म् । आखुम् । अश्विना । छिन्तम् । शिरः । अपि । पृष्टीः । शृणीतम् । यवान् । न । इत् । अदान् । अपि । नह्यतम् । मुखम् । अथ । अभयम् । कृणुतम् । धान्याय ॥१॥ तर्द । हे । पतङ्ग । हे । जभ्य । हे । उपऽक्कस । ब्रह्माऽइव । असम्ऽस्थितम् । हविः । अनदन्तः । इमान् । यवान् । अहिंसन्तः । अपऽउदित ॥ २ ॥ तर्दऽपते । वघाऽपते । तृष्टऽजम्भाः । आ । शृणोत । मे । ये । आरण्याः । विऽअद्वराः । ये । के । च । स्थ । विऽअद्वराः । तान् । सर्वान् । जम्भयामसि ॥ ३ ॥

(५१) एकपञ्चाशं सूक्तम्

(१-३) तृचस्यास्य सूक्तस्य शन्तातिर्ऋषिः । (१-२) प्रथमाद्वितीययोरापः, (३) तृतीयायाश्च वरुणो देवताः । (१) प्रथमर्चो गायत्री, (२) द्वितीयायास्त्रिष्टुप्, (३) तृतीयायाश्च जगती छन्दांसि ॥

वायोः पूतः पवित्रेण प्रत्यङ् सोमो अति द्रुतः । इन्द्रस्य युज्यः सखा ॥१॥
आपो अस्मान्मातरः सूदयन्तु घृतेन नो घृतप्वः पुनन्तु ।
विश्वं हि रिप्रं प्रवहन्ति देवीरुदिदाभ्यः शुचिरा पूत एमि ॥२॥
यत्किं चेदं वरुण दैव्ये जनेऽभिद्रोहं मनुष्याश्चरन्ति ।
अचित्त्या चेत्तव धर्मा युयोपिम मा नस्तस्मादेनसो देव रीरिषः ॥३॥

वायोः । पूतः । पवित्रेण । प्रत्यङ् । सोमः । अति । द्रुतः । इन्द्रस्य । युज्यः । सखा ॥१॥ आपः । अस्मान् । मातरः । सूदयन्तु । घृतेन । नः । घृतऽप्वः । पुनन्तु । विश्वम् । हि । रिप्रम् । प्रऽवहन्ति । देवीः । उत् । इत् । आभ्यः । शुचिः । आ । पूतः । एमि ॥ २ ॥ यत् । किम् । च । इदम् । वरुण । दैव्ये । जने । अभिऽद्रोहम् । मनुष्याः । चरन्ति । अचित्त्या । च । इत् । तव । धर्मा । युयोपिम । मा । नः । तस्मात् । एनसः । देव । रीरिषः ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Aśvin - Pair

VI.50.1 O Aśvin-pair, please kill the tarda or borer; destroy the samaṅka, the rat; destroy the ākhu (mouse); I cut off their heads and crush their ribs, so that they do not eat the yava (barley); let our corn (dhānya) grow, free from danger.

VI.50.2 Hey, borer (tarda), hey, locust (pataṅga), hey, grinder (upakvasa), just as a priest leaves the incomplete sacrifice, goes away without devouring or injuring this corn. (Hai and Ha = oh = Hey; interjections)

VI.50.3 O lord of destroyers (borers), O lord of rats (ākhuḥ), you having sharp teeth (tṛṣṭa-jambhā), listen to me. The devourers of the wind, and whosoever are other devourers (vyadvarā) you are, all of them shall crush and destroy.

Somaḥ

VI.51.1 Purified with Vāyu's purifier, Soma has run over opposite (pratyaṅ), Indra's favourite associate. (Vāyu = lord of movement; Indra = resplendent Lord; Soma = Lord of Bliss) (Also Yv. XIX.3)

Āpaḥ (Waters)

VI.51.2 May waters, the mothers of all, cleanse us. May the purifiers of butter purify us with melted butter. These divine waters carry off all the dirt of sins. Purified with these all around, I rise up clean and pure. (Also Yv. IV.2)

Varuṇaḥ

VI.51.3 Whatever offence men commit against divine beings, and whichever your law they violate through ignorance, may you not, O venerable Lord, be harsh to us on account of that iniquity. (Also Ṛg. VII.89.5)

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(५२) द्विपञ्चाशं सूक्तम्

(१-३) तृचस्यास्य सूक्तस्य भागलिर्ऋषिः । मन्त्रोक्ता देवताः । अनुष्टुप् छन्दः ॥

उत्सूर्यो दिव एति पुरो रक्षांसि निजूर्वन् । आदित्यः पर्वतेभ्यो विश्वदृष्टो अदृष्टहा ॥१॥
नि गावो गोष्ठे असदन्नि मृगासो अविक्षत । न्यूऽ३र्मयो नदीनां न्यऽ१दृष्टा अलिप्सत ॥२॥
आयुर्ददै विपश्चितै श्रुतां कण्वस्य वीरुधम् ।
आभारिषं विश्वभेषजीमस्यादृष्टान्नि शमयत् ॥३॥

उत् । सूर्यः । दिवः । एति । पुरः । रक्षांसि । निऽजूर्वन् ।
आदित्यः । पर्वतेभ्यः । विश्वऽदृष्टः । अदृष्टऽहा ॥ १ ॥

नि । गावः । गोऽस्थे । असदन् । नि । मृगासः । अविक्षत ।
नि । ऊर्मयः । नदीनाम् । नि । अदृष्टाः । अलिप्सत ॥ २ ॥

आयुःऽददम् । विपःऽचितम् । श्रुताम् । कण्वस्य । वीरुधम् ।
आ । अभारिषम् । विश्वऽभेषजीम् । अस्य । अदृष्टान् । नि । शमयत् ॥ ३ ॥

(५३) त्रिपञ्चाशं सूक्तम्

(१-३) तृचस्यास्य सूक्तस्य बृहच्चुक्र ऋषिः । मन्त्रोक्ता देवताः । (१) प्रथमर्चो जगती,
(२-३) द्वितीयातृतीययोश्च त्रिष्टुप् छन्दसी ॥

द्यौश्च म इदं पृथिवी च प्रचेतसौ शुक्रो बृहन्दक्षिणया पिपर्तु ।
अनु स्वधा चिकितां सोमो अग्निर्वायुर्नः पातु सविता भगश्च ॥१॥
पुनः प्राणः पुनरात्मा न ऐतु पुनश्चक्षुः पुनरसुर्न ऐतु ।
वैश्वानरो नो अदब्धस्तनूपा अन्तस्तिष्ठाति दुरितानि विश्वा ॥२॥
सं वर्चसा पयसा सं तनूभिरगन्महि मनसा सं शिवेन ।
त्वष्टा नो अत्र वरीयः कृणोत्वनु नो मार्ष्टु तन्वो३ यद्विरिष्टम् ॥३॥

द्यौः । च । मे । इदम् । पृथिवी । च । प्रऽचेतसौ । शुक्रः । बृहन् । दक्षिणया । पिपर्तु ।
अनु । स्वधा । चिकिताम् । सोमः । अग्निः । वायुः । नः । पातु । सविता । भगः । च ॥
पुनः । प्राणः । पुनः । आत्मा । नः । आ । एतु । पुनः । चक्षुः । पुनः । असुः । नः । आ । एतु ।
वैश्वानरः । नः । अदब्धः । तनूऽपाः । अन्तः । तिष्ठाति । दुःऽइतानि । विश्वा ॥ २ ॥

सम् । वर्चसा । पयसा । सम् । तनूभिः । अगन्महि । मनसा । सम् । शिवेन ।
त्वष्टा । नः । अत्र । वरीयः । कृणोतु । अनु । नः । मार्ष्टु । तन्वः । यत् । विऽरिष्टम् ॥ ३ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Sūryaḥ; Sun

VI.52.1 From the mountains, the sun, the Āditya (sun of each month) rising up in the sky killing the germs (of wasting diseases) before him - visible to all and killing the invisible (venomous creatures).

Gāvaḥ : Cows

VI.52.2 When cows settle in their stalls, the wild beasts retreat to their lairs, the waves of the rivers calm down, then the unseen creatures infect me with their venom. (Also Ṛg. I. 191.4)

Bheṣajam (herb : a cure)

VI.52.3 I have brought the famous herb, that gives life to the patient, energises the intellect. It is a cure-all remedy. May it ameliorate the unseen diseases of this man. (May it remove the poison of unseen creatures from this man).

Earth and others as in the verses

VI.53.1 May favourably inclined heaven and earth, and the great bright one (the sun) sustain all this of mine with liberal gift. May the lord blissful and adorable favour me with provisions. May the omnipresent (vāyu), the impeller and bestower of fortunes protect us.

VI.53.2 May the out-breath and the soul come again to us. May the vision and life come again to us. May the benefactor of all men, the irrepressible protector of our bodies, stay between us and the evils.

VI.53.3 May we be blessed with intellectual lustre, vigour, bodies and noble mind. May liberally giving cosmic architect (tvaṣṭṛ) make us superior here and remove every blemish from our bodies. (Also Yv. VIII.14)

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(५४) चतुष्पञ्चाशं सूक्तम्

(१-३) दृषस्यास्य सूक्तस्य ब्रह्मा ऋषिः । अग्नीषोमौ देवते । अनुष्टुप् छन्दः ॥

इदं तद्युज उत्तरमिन्द्रं शुम्भाम्यष्टये ।
अस्य क्षत्रं श्रियं महीं वृष्टिरिव वर्धया तृणम् ॥१॥
अस्मै क्षत्रमग्नीषोमावस्मै धारयतं रयिम् ।
इमं राष्ट्रस्याभीवर्गे कृणुतं युज उत्तरम् ॥२॥
सबन्धुश्चासबन्धुश्च यो अस्माँ अभिदासति ।
सर्वं तं रन्धयासि मे यजमानाय सुन्वते ॥३॥

इदम् । तत् । युजे । उत्ऽतरम् । इन्द्रम् । शुम्भामि । अष्टये ।
अस्य । क्षत्रम् । श्रियम् । महीम् । वृष्टिःऽइव । वर्धय । तृणम् ॥ १ ॥

अस्मै । क्षत्रम् । अग्नीषोमौ । अस्मै । धारयतम् । रयिम् ।
इमम् । राष्ट्रस्य । अभिऽवर्गे । कृणुतम् । युजे । उत्ऽतरम् ॥ २ ॥

सऽबन्धुः । च । असबन्धुः । च । यः । अस्मान् । अभिऽदासति ।
सर्वम् । तम् । रन्धयासि । मे । यजमानाय । सुन्वते ॥ ३ ॥

(५५) पञ्चपञ्चाशं सूक्तम्

(१-३) दृषस्यास्य सूक्तस्य ब्रह्मा ऋषिः । (१) प्रथमर्चो विश्वे देवाः, (२-३) द्वितीयातृतीययोश्च रुद्रो देवताः । (१, ३) प्रथमातृतीययोर्जगती, (२) द्वितीयायाश्च त्रिष्टुप् छन्दसी ॥

ये पन्थानो बहवो देवयाना अन्तरा द्यावापृथिवी संचरन्ति ।
तेषामज्यानिं यतमो वहाति तस्मै मा देवाः परि धत्तेह सर्वे ॥१॥
ग्रीष्मो हेमन्तः शिशिरो वसन्तः शरद्वर्षाः क्षिते नो दधात ।
आ नो गोषु भजता प्रजायां निवात इद्वः शरणे स्याम ॥२॥
इदावत्सरायं परिवत्सरायं संवत्सरायं कृणुता बृहन्नमः ।
तेषां वयं सुमतौ यज्ञियानामपि भद्रे सौमनसे स्याम ॥३॥

ये । पन्थानः । बहवः । देवऽयानाः । अन्तरा । द्यावापृथिवी इति । सम्ऽचरन्ति ।
तेषाम् । अज्यानिम् । यतमः । वहाति । तस्मै । मा । देवाः । परि । धत्त । इह । सर्वे ॥१॥

ग्रीष्मः । हेमन्तः । शिशिरः । वसन्तः । शरत् । वर्षाः । सुऽक्षिते । नः । दधात ।
आ । नः । गोषु । भजत । आ । प्रऽजायाम् । निऽवाते । इत् । वः । शरणे । स्याम ॥२॥

इदावत्सरायं । परिऽवत्सरायं । सम्ऽवत्सरायं । कृणुत । बृहत् । नमः ।
तेषाम् । वयम् । सुऽमतौ । यज्ञियानाम् । अपि । भद्रे । सौमनसे । स्याम ॥ ३ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Agni - Soma Pair

VI.54.1 I unite this work with a better one. I adore the resplendent Lord for fulfillment of desires. (O resplendent Lord), may you increase the authority, and great splendour of this sacrificer, as the rain helps the growth of grass.

VI.54.2 O Lord adorable and blissful, may you bestow authority and riches on this sacrificer. May you place him rightly higher among the prominent chiefs of the kingdom.

VI.54.3 Whether related or unrelated, whoever assails us - all such persons may you bring to my subjugation. I am the sacrificer, offerer of Soma libations.

Viśvedevāḥ

VI.55.1 Those numerous paths, that run between heaven and earth and are frequented by the enlightened ones, whichever of them carry one to prosperity, may you all the enlightened ones lead me on that very path here.

Rudraḥ

VI.55.2 Summer, winter, cold season, spring, autumn and rains - may you keep us in perfect weal. Grant us our share of kine and children. May we enjoy your unperturbed shelter. (Six seasons : Grīṣma, Hemanta, Śiśira, Vasanta, Śarad, and Varṣā)

VI.55.3 Grow abundant food-grains for the third year, the second and the first year. May we ever be held in good grace and benign friendship of those, who are engaged in selfless actions. (yajñiyānām = yājñika = people engaged in public service, i.e., in selfless actions.)

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(५६) षट्पञ्चाशं सूक्तम्

(१-३) तृचस्यास्य सूक्तस्य शन्तातिर्ऋषिः । (१) प्रथमर्चो विश्वे देवाः, (२-३) द्वितीयातृतीययोश्च रुद्रो देवताः ।
(१) प्रथमाया उष्णिग्गर्भा पथ्यापङ्क्तिः, (२) द्वितीयाया अनुष्टुप्, (३) तृतीयायाश्च निचृदनुष्टुप् छन्दांसि ॥

मा नो॑ देवा॒ अहि॑र्वधी॒त्सतो॑कान्त्स॒हपू॑रुषान् ।
संय॑तं॒ न वि ष्प॑र॒द्व्यात्तं॒ न सं य॑म॒न्नमो॑ देवज॒नेभ्यः॑ ॥१॥
नमो॑स्त्वसि॒ताय॒ नम॒स्तिर॑श्चिराजये ।
स्व॒जाय॑ ब॒भ्रवे॒ नमो॒ नमो॑ देवज॒नेभ्यः॑ ॥२॥
सं ते॑ हन्मि द॒ता द॒तः समु॑ ते॒ हन्वा॒ हनू॑ ।
सं ते॑ जि॒ह्वया॑ जि॒ह्वां सम्वा॒स्नाह॑ आ॒स्य॑म् ॥३॥

मा । नः॒ । दे॒वाः॒ । अहिः॑ । व॒धी॒त् । सऽतो॑कान् । स॒हऽपु॑रुषान् ।
सम्ऽय॑तम् । न । वि । स्प॒र॒त् । वि॒ऽआत्त॑म् । न । सम् । य॒म॒त् । नमः॑ । दे॒व॒ऽज॒नेभ्यः॑ ॥ १ ॥

नमः॑ । अ॒स्तु॒ । अ॒सि॒ताय॑ । नमः॑ । तिर॑श्चिऽराजये ।
स्व॒जाय॑ । ब॒भ्रवे॑ । नमः॑ । नमः॑ । दे॒व॒ऽज॒नेभ्यः॑ ॥ २ ॥

सम् । ते॒ । ह॒न्मि॒ । द॒ता । द॒तः । सम् । ऊं॒ इति॑ । ते॒ । हन्वा॑ । हनू॒ इति॑ ।
सम् । ते॒ । जि॒ह्वया॑ । जि॒ह्वाम् । सम् । ऊं॒ इति॑ । आ॒स्ना । अ॒हे॒ । आ॒स्य॑म् ॥ ३ ॥

(५७) सप्तपञ्चाशं सूक्तम्

(१-३) तृचस्यास्य सूक्तस्य शन्तातिर्ऋषिः । रुद्रो देवता [(३) तृतीयाया रुद्रो मन्त्रोक्ता वा] । (१-२) प्रथमाद्वितीययोर्ऋचोरनुष्टुप्, (३) तृतीयायाश्च पथ्याबृहती छन्दसी ॥

इ॒दमिद्वा उ॑ भेष॒जमि॒दं रु॒द्रस्य॑ भेष॒जम् ।
येनेषु॒मेक॑तेजनां श॒तश॑ल्यामप॒ब्रव॑त् ॥१॥
जा॒ला॒षेणा॒भि षि॑ञ्चत जाला॒षेणोप॑ सिञ्चत ।
जा॒ला॒षमु॒ग्रं भे॑ष॒जं तेन॑ नो मृड जी॒वसे॑ ॥२॥
शं च॑ नो॒ मय॑श्च नो॒ मा च॑ नः॒ किं च॒नाम॑मत् ।
क्ष॒मा रपो॒ विश्वं॑ नो अस्तु भेष॒जं सर्वं॑ नो अस्तु भेष॒जम् ॥३॥

इ॒दम् । इत् । वै । ऊं॒ इति॑ । भे॒ष॒जम् । इ॒दम् । रु॒द्रस्य॑ । भे॒ष॒जम् ।
येन॑ । इषु॑म् । एक॑ऽतेजनाम् । श॒तऽश॑ल्याम् । अ॒प॒ऽब्रव॑त् ॥ १ ॥

जा॒ला॒षेण॑ । अ॒भि । सि॒ञ्च॒त॒ । जा॒ला॒षेण॑ । उप॑ । सि॒ञ्च॒त॒ ।
जा॒ला॒षम् । उ॒ग्रम् । भे॒ष॒जम् । तेन॑ । नः॒ । मृ॒ड॒ । जी॒वसे॑ ॥ २ ॥

शम् । च॒ । नः॒ । मयः॑ । च॒ । नः॒ । मा । च॒ । नः॒ । किम् । च॒न । आ॒म॒म॒त् ।
क्ष॒मा । रपः॑ । विश्व॑म् । नः॒ । अ॒स्तु॒ । भे॒ष॒जम् । सर्व॑म् । नः॒ । अ॒स्तु॒ । भे॒ष॒जम् ॥ ३ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Viśvedevāḥ

VI.56.1 O bounties of nature, let not the snake kill us, along with our offsprings and with our men. May it not open its closed mouth, may it not close its mouth when opened. Our homage be to the enlightened men (i.e., the physicians).

VI.56.2 Our homage be to the asita or black (snake); homage to the tiraścirāji or to the cross-lined; homage to the brown (babhru) constrictor; homage be to the svaja or self-born, and to the devajana or enlightened ones.

VI.56.3 I beat your tooth with tooth together; your jaw with jaw together; your toungue with tongue together; and your mouth, O snake, with mouth together.

Rudraḥ

VI.57.1 This (water) indeed is a remedy. This is the Rudra's (terrible lord's) remedy, with which he calls off the one-shafted arrow with a hundred tips.

VI.57.2 Bathe the parts all around with water. Bathe the inner parts with water. The water is a powerful remedy. May you make us happy with it, so that we may live.

Bheṣajam : Remedy

VI.57.3 May ours be the weal and the happiness. And may we not suffer from any disease. May the foreign matter (causing disease) calm down. May all the things be remedy to us; may everything be remedy to us.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(५८) यशप्राप्त्यर्थं सूक्तम्

(१-३) दृष्टस्यास्य सूक्तस्यार्षी ऋषिः । बृहस्पतिर्मन्त्रोक्ता वा देवताः । (१) प्रथमर्चौ जगती, (२) द्वितीयायाः प्रस्तारपङ्क्तिः, (३) तृतीयायाश्चानुष्टुप् छन्दांसि ॥

यशसं मेन्द्रो मघवान्कृणोतु यशसं द्यावापृथिवी उभे इमे ।
यशसं मा देवः सविता कृणोतु प्रियो दातुर्दक्षिणाया इह स्याम् ॥१॥
यथेन्द्रो द्यावापृथिव्योर्यशस्वान्यथाप ओषधीषु यशस्वतीः ।
एवा विश्वेषु देवेषु वयं सर्वेषु यशसः स्याम ॥२॥
यशा इन्द्रो यशा अग्निर्यशाः सोमो अजायत ।
यशा विश्वस्य भूतस्याहमस्मि यशस्तमः ॥३॥

यशसम् । मा । इन्द्रः । मघऽवान् । कृणोतु । यशसम् । द्यावापृथिवी इति । उभे इति । इमे इति ।
यशसम् । मा । देवः । सविता । कृणोतु । प्रियः । दातुः । दक्षिणायाः । इह । स्याम् ॥ १ ॥
यथा । इन्द्रः । द्यावापृथिव्योः । यशस्वान् । यथा । आपः । ओषधीषु । यशस्वतीः ।
एव । विश्वेषु । देवेषु । वयम् । सर्वेषु । यशसः । स्याम ॥ २ ॥
यशाः । इन्द्रः । यशाः । अग्निः । यशाः । सोमः । अजायत ।
यशाः । विश्वस्य । भूतस्य । अहम् । अस्मि । यशःऽतमः ॥ ३ ॥

(५९) एकोनषष्टितमं सूक्तम्

(१-३) दृष्टस्यास्य सूक्तस्यार्षी ऋषिः । रुद्रो मन्त्रोक्ता वा देवताः । अनुष्टुप् छन्दः ॥

अनड्वद्भ्यस्त्वं प्रथमं धेनुभ्यस्त्वमरुन्धति ।
अधेनवे वयसे शर्म यच्छ चतुष्पदे ॥१॥
शर्म यच्छत्वोषधिः सह देवीररुन्धती ।
करत्पयस्वन्तं गोष्ठमयक्ष्मौ उत पूरुषान् ॥२॥
विश्वरूपां सुभगामच्छावदामि जीवलाम् ।
सा नो रुद्रस्यास्तां हेतिं दूरं नयतु गोभ्यः ॥३॥

अनड्वत्ऽभ्यः । त्वम् । प्रथमम् । धेनुऽभ्यः । त्वम् । अरुन्धति ।
अधेनवे । वयसे । शर्म । यच्छ । चतुःऽपदे ॥ १ ॥
शर्म । यच्छतु । ओषधिः । सह । देवीः । अरुन्धती ।
करत् । पयस्वन्तम् । गोऽस्थम् । अयक्ष्मान् । उत । पुरुषान् ॥ २ ॥
विश्वऽरूपाम् । सुऽभगाम् । अच्छऽआवदामि । जीवलाम् ।
सा । नः । रुद्रस्य । अस्ताम् । हेतिम् । दूरम् । नयतु । गोभ्यः ॥ ३ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

As in the Verses

VI.58.1 May the bounteous resplendent Lord make me glorious; glorious both the heaven and earth. May the impeller Lord make me glorious. May I become the pleasing donor of gifts.

VI.58.2 Just as the resplendent one is glorious on the terrestrial and celestial firmaments; as the waters (have become famous among the remedies), are glorious in the plants; so among all the enlightened ones and among all men, may we become glorious.

VI.58.3 The resplendent Lord is glorious; glorious is the adorable one, the blissful one is glorious. May I become the most glorious with the glory of all the beings.

Arundhati etc.

VI.59.1 O unobstructing herb (Arundhati, sahadevī or silāci), may you grant comfort first of all to our bullocks (anadvān) and milch-cows (dhenu) and also to non-milch quadrupeds less than five years old (vayase).

VI.59.2 May the unobstructing herb sahadevi grant comfort. May it make our cow-stall rich in milk and our men free from consumption.

VI.59.3 I praise the life-giving (herb), having all sorts of forms and bringing good fortune. May it turn the missile hurled by the terrible punisher (rudra) away far from our cattle.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(१०) षष्टितमं सूक्तम्

(१-२) तृचस्यास्य सूक्तस्यार्षी ऋषिः । अर्यमा देवता । अनुष्टुप् छन्दः ॥

अयमा यात्यर्यमा पुरस्ताद्विषितस्तुपः ।
अस्या इच्छन्नग्रुवै पतिमुत जायामजानये ॥१॥
अश्रमदियमर्यमन्नन्यासां समनं यती ।
अङ्गो न्वर्यमन्नस्या अन्याः समनमार्यति ॥२॥
धाता दाधार पृथिवीं धाता द्यामुत सूर्यम् ।
धातास्या अग्रुवै पतिं दधातु प्रतिकाम्यम् ॥३॥

अयम् । आ । याति । अर्यमा । पुरस्तात् । विसितऽस्तुपः ।
अस्यै । इच्छन् । अग्रुवै । पतिम् । उत । जायाम् । अजानये ॥ १ ॥
अश्रमत् । इयम् । अर्यमन् । अन्यासाम् । समनम् । यती ।
अङ्गो इति । नु । अर्यमन् । अस्याः । अन्याः । समनम् । आऽअर्यति ॥ २ ॥
धाता । दाधार । पृथिवीम् । धाता । द्याम् । उत । सूर्यम् ।
धाता । अस्यै । अग्रुवै । पतिम् । दधातु । प्रतिऽकाम्यम् ॥ ३ ॥

(६१) एकषष्टितमं सूक्तम्

(१-३) तृचस्यास्य सूक्तस्यार्षी ऋषिः । रुद्रो देवता । (१) प्रथमर्चोस्त्रिष्टुप्, (२-३) द्वितीयातृतीययोश्च भुरिक्त्रिष्टुप् छन्दसी ॥

मह्यमापो मधुमदेरयन्तां मह्यं सूरो अभरज्ज्योतिषे कम् ।
मह्यं देवा उत विश्वे तपोजा मह्यं देवः सविता व्यचो धात् ॥१॥
अहं विवेच पृथिवीमुत द्यामहमृतूंरजनयं सप्त साकम् ।
अहं सत्यमनृतं यद्वदाम्यहं दैवीं परि वाचं विशश्च ॥२॥
अहं जजान पृथिवीमुत द्यामहमृतूंरजनयं सप्त सिन्धून् ।
अहं सत्यमनृतं यद्वदामि यो अग्नीषोमावजुषे सखाया ॥३॥

मह्यम् । आपः । मधुऽमत् । आ । ईरयन्ताम् । मह्यम् । सूरः । अभरत् । ज्योतिषे । कम् ।
मह्यम् । देवाः । उत । विश्वे । तपःऽजाः । मह्यम् । देवः । सविता । व्यचः । धात् ॥१॥
अहम् । विवेच । पृथिवीम् । उत । द्याम् । अहम् । ऋतून् । अजनयम् । सप्त । साकम् ।
अहम् । सत्यम् । अनृतम् । यत् । वदामि । अहम् । दैवीम् । परि । वाचम् । विशः । च ॥
अहम् । जजान । पृथिवीम् । उत । द्याम् । अहम् । ऋतून् । अजनयम् । सप्त । सिन्धून् ।
अहम् । सत्यम् । अनृतम् । यत् । वदामि । यः । अग्नीषोमौ । अजुषे । सखाया ॥ ३ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Aryaman

VI.60.1 Here comes in front the match-maker (aryaman) having white hair, seeking a husband for this maiden and also a wife for wifeless man.

VI.60.2 O match-maker, this maiden has got tired going to wedding-gatherings of other girls. Now, O dear match-maker, let other girls come to the wedding ceremony of this maiden.

VI.60.3 The sustainer Lord (dhātā) upholds the earth, the sustainer Lord upholds the sky and also the sun. May the sustainer Lord grant to this maid, a husband such as she desires (according to her wish).

Rudraḥ

VI.61.1 May the waters, full of sweetness, flow for me; may the sun bring pleasant light to illumine (to enlighten) me; may all the enlightened ones, (born of) practising austerities, and also the divine impeller Lord, grant me what is desirable for me.

VI.61.2 I have set the earth and the sky apart. I have created seven seasons together. What is untrue, I speak truly. I have brought the divine speech to people all around.

VI.61.3 I have created the earth, as well as, the sky. I have created the seasons and the rivers seven. What is untrue, I speak truly. I take pleasure in the friendship of the Lord adorable (Agni) and blissful (Soma).

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(६२) द्विषष्टितमं सूक्तम्

(१-३) तृचस्यास्य सूक्तस्याथर्वा ऋषिः । रुद्रो मन्त्रोक्ता वा देवताः । त्रिष्टुप् छन्दः ॥

वैश्वानरो रश्मिभिर्नः पुनातु वातः प्राणेनेषिरो नभोभिः ।
द्यावापृथिवी पयसा पयस्वती ऋतावरी यज्ञिये नः पुनीताम् ॥१॥
वैश्वानरीं सूनृतामा रभध्वं यस्या आशास्तन्वो वीतपृष्ठाः ।
तया गृणन्तः सधमादेषु वयं स्याम पतयो रयीणाम् ॥२॥
वैश्वानरीं वर्चस आ रभध्वं शुद्धा भवन्तः शुचयः पावकाः ।
इहेडया सधमादं मदन्तो ज्योक्पश्येम सूर्यमुच्चरन्तम् ॥३॥

वैश्वानरः । रश्मिऽभिः । नः । पुनातु । वातः । प्राणेन । इषिरः । नभःऽभिः । द्यावापृथिवी इति । पयसा । पयस्वती इति । ऋतवरी इत्यृतऽवरी । यज्ञिये इति । नः । पुनीताम् ॥ १ ॥

वैश्वानरीम् । सूनृताम् । आ । रभध्वम् । यस्याः । आशाः । तन्वः । वीतऽपृष्ठाः ।
तया । गृणन्तः । सधऽमादेषु । वयम् । स्याम । पतयः । रयीणाम् ॥ २ ॥

वैश्वानरीम् । वर्चसे । आ । रभध्वम् । शुद्धाः । भवन्तः । शुचयः । पावकाः ।
इह । इडया । सधऽमादम् । मदन्तः । ज्योक् । पश्येम । सूर्यम् । उत्ऽचरन्तम् ॥ ३ ॥

(६३) त्रिषष्टितमं सूक्तम्

(१-४) चतुर्ऋचस्यास्य सूक्तस्य ब्रह्मन ऋषिः । (१-३) प्रथमाद्विदृचस्य निर्ऋतिर्यमो वृत्युश्च, (४) चतुर्थ्या ऋचश्चाग्निर्देवताः । (१) प्रथमाया अतिजगती, (२-३) द्वितीयातृतीययोर्जगतीगर्भा जगती, (४) चतुर्थ्याश्चानुष्टुप् छन्दांसि ॥

यत्ते देवी निर्ऋतिराबबन्ध दामं ग्रीवास्वविमोक्यं यत् ।
तत्ते वि ष्याम्यायुषे वर्चसे बलायादोमदमन्नमद्धि प्रसूतः ॥१॥
नमोस्तु ते निर्ऋते तिग्मतेजोयस्मयान्वि चृता बन्धपाशान् ।
यमो मह्यं पुनरित्त्वां ददाति तस्मै यमाय नमो अस्तु मृत्यवे ॥२॥

यत् । ते । देवी । निःऽऋतिः । आऽबबन्ध । दामं । ग्रीवासु । अविऽमोक्यम् । यत् ।
तत् । ते । वि । स्यामि । आयुषे । वर्चसे । बलाय । अदोमदम् । अन्नम् । अद्धि । प्रऽसूतः ॥ १ ॥

नमः । अस्तु । ते । निःऽऋते । तिग्मऽतेजः । अयस्मयान् । वि । चृत । बन्धऽपाशान् ।
यमः । मह्यम् । पुनः । इत् । त्वाम् । ददाति । तस्मै । यमाय । नमः । अस्तु । मृत्यवे ॥ २ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Vaisvānara etc. (Cosmic man)

VI.62.1 May the fire, benefactor of all men, purify us with his rays; may the wind quickened with clouds (purify us) with breath. May the heaven and earth, rich in water, righteous and engaged in selfless actions, purify us.

VI.62.2 Start, O men, reciting the speech of praises of Vaiśvānara (the benefactor of all men); the body of that speech are these wide-backed regions. Reciting that speech at our happy gatherings, may we become the masters of riches.

VI.62.3 Start, O men, reciting the speech of praises of Vaiśvānara (the benefactor of all men) for splendour, becoming cleansed, pure and purifying. Here enjoying the happy gathering with good food, may we see the rising (uccarantam) sun for long.

Nir-rtih - Perdition

VI.63.1 What collar the divine perdition (distress, Nir-ṛti) has fastened round your neck and which can not be loosened, that I unfasten for your long life, lustre and strength (as if) born anew, eat the food that does no harm.

Yamaḥ

VI.63.2 Obeissance be to you, O perdition (distress) of sharpened fury. May you loosen the binding iron-fetters. The controller (death) verily gives them to you, O men, now give them back to me. Our homage be to that controller, the death.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

अयस्मये द्रुपदे बेधिष इहाभिहितो मृत्युभिर्ये सहस्त्वम् ।
यमेन त्वं पितृभिः संविदान उत्तमं नाकमधि रोहयेमम् ॥३॥

संसमिद्युवसे वृषन्नग्ने विश्वान्यर्य आ ।
इडस्पदे समिध्यसे स नो वसून्या भर ॥४॥

अयस्मये । द्रुऽपदे । बेधिषे । इह । अभिऽहितः । मृत्युऽभिः । ये । सहस्त्वम् । यमेन ।
त्वम् । पितृऽभिः । सम्ऽविदानः । उत्ऽतमम् । नाकम् । अधि । रोहय । इमम् ॥ ३ ॥

सम्ऽसम् । इत् । युवसे । वृषन् । अग्ने । विश्वानि । अर्यः । आ ।
इडः । पदे । सम् । इध्यसे । सः । नः । वसूनि । आ । भर ॥ ४ ॥

(६४) चतुःषष्टितमं सूक्तम्

(१–३) तृचस्यास्य सूक्तस्याथर्वा ऋषिः । विश्वे देवा मनश्च देवताः । (१, ३) प्रथमातृतीययोर्ऋचोरनुष्टुप्, (२) द्वितीयायाश्च त्रिष्टुप् छन्दसी ॥

सं जानीध्वं सं पृच्यध्वं सं वो मनांसि जानताम् ।
देवा भागं यथा पूर्वे संजानाना उपासते ॥१॥
समानो मन्त्रः समितिः समानी समानं व्रतं सह चित्तमेषाम् ।
समानेन वो हविषा जुहोमि समानं चेतो अभिसंविशध्वम् ॥२॥
समानी व आकूतिः समाना हृदयानि वः ।
समानमस्तु वो मनो यथा वः सुसहासति ॥३॥

सम् । जानीध्वम् । सम् । पृच्यध्वम् । सम् । वः । मनांसि । जानताम् ।
देवाः । भागम् । यथा । पूर्वे । सम्ऽजानानाः । उपऽआसते ॥ १ ॥
समानः । मन्त्रः । सम्ऽइतिः । समानी । समानम् । व्रतम् । सह । चित्तम् । एषाम् ।
समानेन । वः । हविषा । जुहोमि । समानम् । चेतः । अभिऽसंविशध्वम् ॥ २ ॥
समानी । वः । आऽकूतिः । समाना । हृदयानि । वः ।
समानम् । अस्तु । वः । मनः । यथा । वः । सुऽसह । असति ॥ ३ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Mṛtyuḥ - Death

VI.63.3 When you bind a man to the iron-peg, then in this world, he stays surrounded with deaths, which are thousands. (O distress divine), may you, in accord with the controller and the elders, raise this man to the highest sorrowless world.

Agniḥ

VI.63.4 O vigorous fire-divine, you are the masters. You unite all with each other. You are kindled at the place of sacrifice (recitation). May you bring riches to us. (Also Ṛg. X.191.1)

Sām - manasyam : Complete Understanding

VI.64.1 Know each other. Be united together. Understand the thoughts of each other among yourselves, just as the enlightened ones of olden times waited for their shares with complete understanding.(Cf. Ṛg. X.191.2)

VI.64.2 Let your consultations be common, your assemblies common, you duties common and thoughts of all of you be common and concurrent. I offer to you oblations (supplies) jointly. Strive for a common objective (purpose). (Cf. Ṛg. X.191.3)

VI.64.3 Let your determination be one and the same (common). Let your hearts be in harmony with each other. Let you minds be one and united, so that all goes well with you. (Cf. Ṛg. X.191.4)

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(६५) पञ्चषष्टितमं सूक्तम्

(१-३) तृचस्यास्य सूक्तस्याथर्वा ऋषिः । चन्द्र इन्द्रः पराशरो वा देवता ।
(१) प्रथमर्चः पथ्यापङ्क्तिः, (२-३) द्वितीयातृतीययोश्चानुष्टुप् छन्दसी ॥

अव॑ मन्यु॒रवा॑यता॒व बा॒हू मनो॒युजा॑ ।
परा॑शर॒ त्वं तेषां॑ परा॒ञ्चं शुष्म॑मर्दया॒धा नो॒ र॒यिमा कृ॑धि ॥१॥
निर्ह॑स्तेभ्यो॒ नैर्ह॒स्तं यं दे॒वाः शरु॑मस्यथ । वृश्चामि॒ शत्रू॑णां बा॒हूननेने॑न हु॒विषा॒हम् ॥२॥
इन्द्र॑श्चकार प्रथ॒मं नैर्ह॒स्तमसु॑रेभ्यः । जय॑न्तु॒ सत्वा॑नो॒ मम॑ स्थि॒रेणेन्द्रे॑ण मे॒दिना॑ ॥३॥

अव॑ । म॒न्युः । अव॑ । आऽय॑ता । अव॑ । बा॒हू इति॑ । म॒नः॒ऽयुजा॑ । परा॑ऽशर ।
त्वम् । तेषा॑म् । परा॑ञ्चम् । शुष्म॑म् । अ॒र्द॒य॒ । अध॑ । नः॒ । र॒यिम् । आ । कृ॒धि॒ ॥ १ ॥
निः॒ऽह॒स्तेभ्यः॑ । नैः॒ऽह॒स्तम् । यम् । दे॒वाः॑ । शरु॑म् । अ॒स्य॒थ ।
वृ॒श्चामि॑ । श॒त्रू॑णाम् । बा॒हून् । अ॒नेन॑ । हु॒विषा॑ । अ॒हम् ॥ २ ॥
इन्द्रः॑ । च॒कार॑ । प्र॒थ॒मम् । नैः॒ऽह॒स्तम् । असु॑रेभ्यः ।
जय॑न्तु । सत्वा॑नः । मम॑ । स्थि॒रेण॑ । इन्द्रे॑ण । मे॒दिना॑ ॥ ३ ॥

(६६) षट्षष्टितमं सूक्तम्

(१-३) तृचस्यास्य सूक्तस्याथर्वा ऋषिः । चन्द्र इन्द्रो वा देवता । (१) प्रथमर्चस्त्रिष्टुप्, (२-३) द्वितीयातृतीययोश्चानुष्टुप् छन्दसी ॥

निर्ह॑स्तः शत्रु॒रभि॒दास॑न्नस्तु॒ ये सेना॑भि॒र्युध॑मा॒यन्त्य॒स्मान् ।
सम॑र्पयेन्द्र महता व॒धेन॒ द्रात्वे॑षामघहा॒रो दिवि॑द्धः ॥१॥
आ॒त॒न्वा॒ना आ॒यच्छ॑न्तोऽस्य॒न्तो ये च॒ धाव॑थ ।
निर्ह॑स्ताः शत्रवः स्थ॒नेन्द्रो॑ वो॒द्य परा॑शरीत् ॥२॥
निर्ह॑स्ताः सन्तु शत्र॒वोऽङ्गै॒षां म्ला॑पयामसि ।
अथै॑षामिन्द्र वेदां॑सि शत॒शो वि भ॑जामहै ॥३॥

निः॒ऽह॒स्तः॑ । श॒त्रुः॑ । अ॒भि॒ऽदास॑न् । अ॒स्तु॒ । ये । सेना॑भिः । युध॑म् । आ॒ऽय॒न्ति॒ । अ॒स्मान् ।
सम् । अ॒र्प॒य॒ । इ॒न्द्र॒ । म॒ह॒ता । व॒धेन॑ । द्रा॒तु॒ । ए॒षा॒म् । अ॒घ॒ऽहा॒रः । विऽदि॑द्धः ॥ १ ॥
आ॒ऽत॒न्वा॒नाः । आ॒ऽय॒च्छ॒न्तः । अ॒स्य॒न्तः । ये । च॒ । धाव॑थ ।
निः॒ऽह॒स्ताः॑ । श॒त्र॒वः॑ । स्थ॒न । इ॒न्द्रः॑ । वः॒ । अ॒द्य । परा॑ । अ॒शा॒री॒त् ॥ २ ॥
निः॒ऽह॒स्ताः॑ । स॒न्तु॒ । श॒त्र॒वः॑ । अङ्ग॑ । ए॒षा॒म् । म्ला॒प॒या॒म॒सि॒ ।
अथ॑ । ए॒षा॒म् । इ॒न्द्र॒ । वेदां॑सि । श॒त॒ऽशः॑ । वि । भ॒जा॒म॒है॒ ॥ ३ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Parāśarahi Indraḥ

VI.65.1 Let your fury relax, let your stretched (bows) relax; let your two arms, in unison with mind, relax. May you, O destroyer, shake their strength away. Then may you grant riches to us.

VI.65.2 O enlightened ones, the disarming weapon, which you hurl on armless enemies, with that, I hew the arms of foes, by this offering.

VI.65.3 First of all, the resplendent Lord disarms the evil-doers. May my warriors win with the help of ever-unwavering adorable Lord.

Indraḥ

VI.66.1 May the enemy assailing us be disarmed; also those, who with armies come to fight against us. O resplendent one, strike them with (your) mighty weapon. May their plunderer (chief) run short through (with arrows).

VI.66.2 O enemies, who rush on stringing (your bows), stretching and hurling, lay down your arms. The resplendent one has over-shot you today.

VI.66.3 May the enemies be disarmed. We make their limbs languid. Then, O resplendent one, let us divide their hundred-fold riches among ourselves.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(६७) सप्तषष्टितमं सूक्तम्

(१-३) तृचस्यास्य सूक्तस्याथर्वा ऋषिः । चन्द्र इन्द्रो वा देवता । अनुष्टुप् छन्दः ॥

परि॒ वर्त्मा॑नि॒ सर्व॑त॒ इन्द्रः॑ पू॒षा च॑ सस्रतुः ।
मुह्य॑न्त्व॒द्यामूः सेना॒ अ॒मित्रा॑णां पर॒स्त॒राम् ॥१॥
मू॒ढा अ॒मित्रा॑श्चरताशी॒र्षाण॑ इ॒वाह॑यः । तेषां॑ वो अ॒ग्निर्मू॒ढाना॒मिन्द्रो॑ हन्तु॒ वर॑ंवरम् ॥२॥
ऐषु॑ नह्य वृषा॒जिनं॑ हरि॒णस्या॒ भिय॑ं कृधि । परा॑ङमित्र एषत्व॒र्वाची॒ गौरु॒पेष॑तु ॥३॥

परि॑ । वर्त्मा॑नि । सर्व॑तः । इन्द्रः॑ । पू॒षा । च॒ । सस्रतुः ।
मुह्य॑न्तु । अ॒द्य । अ॒मूः । सेनाः॑ । अ॒मित्रा॑णाम् । पर॒ः ऽत॒राम् ॥ १ ॥
मू॒ढाः । अ॒मित्राः॑ । चर॑त । अ॒शी॒र्षाणः॑ ऽइव । अह॑यः ।
तेषा॑म् । व॒ः । अ॒ग्निः ऽमू॒ढाना॑म् । इन्द्रः॑ । ह॒न्तु॒ । वर॑म् ऽवरम् ॥ २ ॥
आ । ए॒षु॒ । न॒ह्य॒ । वृषा॑ । अ॒जिन॑म् । ह॒रि॒णस्य॑ । भिय॑म् । कृ॒धि॒ ।
परा॑ङ् । अ॒मित्रः॑ । एष॑तु । अ॒र्वाची॑ । गौः । उप॑ । ए॒ष॒तु॒ ॥ ३ ॥

(६८) अष्टषष्टितमं सूक्तम्

(१-३) तृचस्यास्य सूक्तस्याथर्वा ऋषिः । मन्त्रोक्ता देवताः । (१) प्रथमर्चश्चतुष्पदा पुरोविराडतिशाक्करगर्भा जगती, (२) द्वितीयाया अनुष्टुप्, (३) तृतीयायाश्चातिजगतीगर्भा त्रिष्टुप् छन्दांसि ॥

आय॑मगन्त्सवि॒ता क्षु॒रेणो॒ष्णेन॑ वाय उद॒केनेहि॑ ।
आ॒दि॒त्या रु॒द्रा वस॑व उन्दन्तु सचेत॒सः सोम॑स्य॒ राज्ञो॑ वपत प्रचेतसः ॥१॥
अदि॑तिः श्म॒श्रु व॑पत्वाप॑ उन्दन्तु॒ वर्च॑सा ।
चिकि॑त्सतु प्र॒जाप॑तिर्दी॒र्घायु॑त्वाय॒ चक्ष॑से ॥२॥
येनाव॑पत्सवि॒ता क्षु॒रेण॒ सोम॑स्य॒ राज्ञो॒ वरु॑णस्य॒ वि॒द्वान् ।
तेन॑ ब्रह्माणो॒ वप॒तेद॒मस्य॒ गोमा॒नश्वा॑व॒यम॑स्तु प्र॒जाव॑ान् ॥३॥

आ । अ॒यम् । अ॒ग॒न् । स॒वि॒ता । क्षु॒रेण॑ । उ॒ष्णेन॑ । वा॒यो॒ इति॑ । उ॒द॒केन॑ । आ । इ॒हि॒ ।
आ॒दि॒त्याः । रु॒द्राः । वस॑वः । उ॒न्द॒न्तु॒ । सऽचेतसः । सोम॑स्य । राज्ञः॑ । व॒प॒त॒ । प्रऽचेतसः ॥
अदि॑तिः । श्म॒श्रु । व॒प॒तु॒ । आपः॑ । उ॒न्द॒न्तु॒ । वर्च॑सा ।
चिकि॑त्सतु । प्र॒जाऽप॑तिः । दी॒र्घायु॑ऽत्वाय । चक्ष॑से ॥ २ ॥
येन॑ । अव॑पत् । स॒वि॒ता । क्षु॒रेण॑ । सोम॑स्य । राज्ञः॑ । वरु॑णस्य । वि॒द्वान् । तेन॑ । ब्रह्मा॑णः ।
व॒प॒त॒ । इ॒दम् । अ॒स्य॒ । गोऽमा॑न् । अश्व॑ऽवान् । अ॒यम् । अ॒स्तु॒ । प्र॒जाऽवा॑न् ॥ ३ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Indraḥ

VI.67.1 Let the resplendent one and the nourisher move along all the paths. Let those hosts of enemies be confounded and flee far away today.

VI.67.2 May you, O enemies, move about bewildered like snakes with severed heads. Of you, confounded by the adorable one (the army chief), let the resplendent one (the king) slay each and every prominent chief.

VI.67.3 With your might, put deer's hide on them (the enemies). Create terror among them all around. Let the enemy flee away; let his cows come here to us.

Savitṛ and others : As in the verses

VI.68.1 This sun (Savitā) has come with the razor. O wind, come with warm water. May the ādityas (suns of twelve months), the rudras (vital breaths), and the vasus (dwelling regions) moisten the hair with one mind. Shave the hair of the blissful king with utmost care.

VI.68.2 Let the indivisible earth shave the beard. Let the waters moisten him with lustre. May the Lord of creatures treat scratches with medicines, so that this king may have a long life with good vision.

VI.68.3 With which razor the knowledgeable sun shaved the blissful king and the venerable king, O learned priests, with the same razor shave the hair and beard of this man. May he be rich in cows, horses and progeny (children).

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(६९) एकोनसप्ततितमं सूक्तम्

(१-३) तृचस्यास्य सूक्तस्याथर्वा ऋषिः । बृहस्पतिरग्निर्वा देवते । अनुष्टुप् छन्दः ॥

गिरावरगरांटेषु हिरण्ये गोषु यद्यशः । सुरायां सिच्यमानायां कीलाले मधु तन्मयि ॥१॥
अश्विना सारघेण मा मधुनाङ्क्तं शुभस्पती । यथा भर्गस्वतीं वाचमावदानि जनाँ अनु ॥२॥
मयि वर्चो अथो यशोथो यज्ञस्य यत्पयः । तन्मयि प्रजापतिर्दिवि द्यामिव दृंहतु ॥३॥

गिरौ । अरगरांटेषु । हिरण्ये । गोषु । यत् । यशः । सुरायाम् ।
सिच्यमानायाम् । कीलाले । मधु । तत् । मयि ॥ १ ॥

अश्विना । सारघेण । मा । मधुना । अङ्क्तम् । शुभः । पती इति ।
यथा । भर्गस्वतीम् । वाचम् । आऽवदानि । जनान् । अनु ॥ २ ॥

मयि । वर्चः । अथो इति । यशः । अथो इति । यज्ञस्य । यत् । पयः ।
तत् । मयि । प्रजाऽपतिः । दिवि । द्याम्ऽइव । दृंहतु ॥ ३ ॥

(७०) सप्ततितमं सूक्तम्

(१-३) तृचस्यास्य सूक्तस्य काङ्कायन ऋषिः । अघ्न्या देवता । जगती छन्दः ॥

यथा मांसं यथा सुरा यथाक्षा अधिदेवने ।
यथा पुंसो वृषण्यत स्त्रियां निहन्यते मनः ।
एवा ते अघ्ये मनोधि वत्से नि हन्यताम् ॥१॥
यथा हस्ती हस्तिन्याः पदेन पदमुद्युजे ।
यथा पुंसो वृषण्यत स्त्रियां निहन्यते मनः ।
एवा ते अघ्ये मनोधि वत्से नि हन्यताम् ॥२॥
यथा प्रधिर्यथोपधिर्यथा नभ्यं प्रधावधि ।
यथा पुंसो वृषण्यत स्त्रियां निहन्यते मनः ।
एवा ते अघ्ये मनोधि वत्से नि हन्यताम् ॥३॥

यथा । मांसम् । यथा । सुरा । यथा । अक्षाः । अधिऽदेवने । यथा । पुंसः । वृषण्यतः ।
स्त्रियाम् । निऽहन्यते । मनः । एव । ते । अघ्ये । मनः । अधि । वत्से । नि । हन्यताम् ॥

यथा । हस्ती । हस्तिन्याः । पदेन । पदम् । उत्ऽयुजे । यथा । पुंसः । वृषण्यतः ।
स्त्रियाम् । निऽहन्यते । मनः । एव । ते । अघ्ये । मनः । अधि । वत्से । नि । हन्यताम् ॥ २ ॥

यथा । प्रऽधिः । यथा । उपऽधिः । यथा । नभ्यम् । प्रऽधौ । अधि । यथा । पुंसः ।
वृषण्यतः । स्त्रियाम् । निऽहन्यते । मनः । एव । ते । अघ्ये । मनः । अधि । वत्से ।
नि । हन्यताम् ॥ ३ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Bṛhaspatiḥ : Pair of Aśvins

VI.69.1 What glory is there in the hill, in valleys, in gold, and in cows, what sweetness is there in the strong drink being poured out, and in the sweet drink, may that come unto me.

VI.69.2 O twin healers, lords of weal, may you anoint me with delicious bee-honey, so that I may utter glorious words to men.

VI.69.3 What lustre, glory and the essence of sacrifice is there, may the Lord of creatures establish that in me firmly, as light is in the sky.

Aghnyā : Inviolable Cow

VI.70.1 As meat is attached with wine; as dice are attached with a gambling place; as the mind of a passionate man is attached to a woman; so O inviolable one (cow), let your mind be attached to your calf (vatsa).

VI.70.2 As a male elephant passes his foot against the foot of a cow-elephant; as the mind of a passionate man is attached to a woman; so, O inviolable one, let your mind be attached to your calf.

VI.70.3 As the felly is attached to the rim, as the rain is attached to the spokes; as the spokes are attached to the nave, as the mind of a passionate man is attached to a woman; so, O inviolable one, let you mind be attached to your calf.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(७१) एकसप्ततितमं सूक्तम्

(१–३) तृचस्यास्य सूक्तस्य ब्रह्मा ऋषिः । (१–२) प्रथमाद्वितीययोर्ऋचोरग्निः, (३) तृतीयायाश्च विश्वे देवा देवताः । (१–२) प्रथमाद्वितीययोर्जगती, (३) तृतीयायाश्च त्रिष्टुप् छन्दसी ॥

यदन्नमद्मि बहुधा विरूपं हिरण्यमश्वमुत गामजामविम् ।
यदेव किं च प्रतिजग्रहाहमग्निष्टद्धोता सुहुतं कृणोतु ॥१॥
यन्मा हुतमहुतमाजगाम दत्तं पितृभिरनुमतं मनुष्यैः ।
यस्मान्मे मन उदिव रारजीत्यग्निष्टद्धोता सुहुतं कृणोतु ॥२॥
यदन्नमद्यनृतेन देवा दास्यन्नदास्यन्नुत संगृणामि ।
वैश्वानरस्य महतो महिम्ना शिवं मह्यं मधुमदुस्त्वन्नम् ॥३॥

यत् । अन्नम् । अद्मि । बहुऽधा । विऽरूपम् । हिरण्यम् । अश्वम् । उत । गाम् । अजाम् । अविम् । यत् । एव । किम् । च । प्रतिऽजग्रह । अहम् । अग्निः । तत् । होता । सुऽहुतम् । कृणोतु ॥ १ ॥
यत् । मा । हुतम् । अहुतम् । आऽजगाम । दत्तम् । पितृऽभिः । अनुऽमतम् । मनुष्यैः । यस्मात् । मे । मनः । उत्ऽइव । रारजीति । अग्निः । तत् । होता । सुऽहुतम् । कृणोतु ॥
यत् । अन्नम् । अद्मि । अनृतेन । देवाः । दास्यन् । अदास्यन् । उत । सम्ऽगृणामि ।
वैश्वानरस्य । महतः । महिम्ना । शिवम् । मह्यम् । मधुऽमत् । अस्तु । अन्नम् ॥ २ ॥

(७२) द्विसप्ततितमं सूक्तम्

(१–३) तृचस्यास्य सूक्तस्याथर्वाङ्गिरा ऋषिः । शेपोऽर्को देवता । (१) प्रथमर्चो जगती, (२) द्वितीयाया अनुष्टुप्, (३) तृतीयायाश्च भुरिगनुष्टुप् छन्दांसि ॥

यथासितः प्रथयते वशाँ अनु वपूँषि कृण्वन्नसुरस्य मायया ।
एवा ते शेपः सहसायमर्कोऽङ्गेनाङ्गं संसमकं कृणोतु ॥१॥
यथा पसस्तायादरं वातेन स्थूलभं कृतम् ।
यावत्परस्वतः पसस्तावत्ते वर्धतां पसः ॥२॥
यावदङ्गीनं पारस्वतं हास्तिनं गार्दभं च यत् ।
यावदश्वस्य वाजिनस्तावत्ते वर्धतां पसः ॥३॥

यथा । असितः । प्रथयते । वशान् । अनु । वपूंषि । कृण्वन् । असुरस्य । मायया ।
एव । ते । शेपः । सहसा । अयम् । अर्कः । अङ्गेन । अङ्गम् । सम्ऽसमकम् । कृणोतु ॥
यथा । पसः । तायादरम् । वातेन । स्थूलभम् । कृतम् ।
यावत् । परस्वतः । पसः । तावत् । ते । वर्धताम् । पसः ॥ २ ॥
यावत्ऽअङ्गीनम् । पारस्वतम् । हास्तिनम् । गार्दभम् । च । यत् ।
यावत् । अश्वस्य । वाजिनः । तावत् । ते । वर्धताम् । पसः ॥ ३ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Agniḥ

VI.71.1 The food of various types, which I often eat, and the gold, horse, or cow, goat and sheep, whatever I have taken, may the adorable Lord, the offerer, make all that properly obtained.

VI.71.2 Whatever given or not given, gifted by the elders and approved by men, has come into my possession, and with which my heart is highly excited, may the Lord, the offerer, make all that properly obtained.

Viśvedevāḥ

VI.71.3 O enlightened ones, what food I eat falsely, and whatever I accumulate, whether giving or not giving in charities, with the greatness of the mighty Vaisvānara (benefactor of all), may that sweet food be propitious to me.

Śepaḥ - Arkaḥ (herb)

VI.72.1 As a black snake (cobra) expands himself at will, making various forms by the tricks of the snake-charmer (asura), even so may this arka herb make your male organ corresponding to the female organ by its strength.

VI.72.2 Just as the male organ of tāyādara (an animal) becomes enlarged due to wind, so may your male organ become as large as that of the wild ass (parasvān).

VI.72.3 As large is the male organ of the wild ass, of the elephant, of the ass and as large as that of a hot horse, so large may your male organ become, fitting well the female organ.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(७३) त्रिसप्ततितमं सूक्तम्

(१–३) तृचस्यास्य सूक्तस्याथर्वा ऋषिः । मन्त्रोक्ता देवताः । (१, ३) प्रथमातृतीययोर्ऋचोर्भुरिक्त्रिष्टुप्, (२) द्वितीयायाश्च त्रिष्टुप् छन्दसी ॥

एह यातु वरुणः सोमो अग्निर्बृहस्पतिर्वसुभिरेह यातु ।
अस्य श्रियमुपसंयात सर्व उग्रस्य चेत्तुः संमनसः सजाताः ॥१॥
यो वः शुष्मो हृदयेष्वन्तराकूतिर्या वो मनसि प्रविष्टा ।
तान्त्सीव्यामि हविषा घृतेन मयि सजाता रमतिर्वो अस्तु ॥२॥
इहैव स्त मापं याताध्यस्मत्पूषा परस्तादपथं वः कृणोतु ।
वास्तोष्पतिरनु वो जोहवीतु मयि सजाता रमतिर्वो अस्तु ॥३॥

आ । इह । यातु । वरुणः । सोमः । अग्निः । बृहस्पतिः । वसुऽभिः । आ । इह । यातु ।
अस्य । श्रियम् । उपऽसंयात । सर्वे । उग्रस्य । चेत्तुः । सम्ऽमनसः । सऽजाताः ॥ १ ॥
यः । वः । शुष्मः । हृदयेषु । अन्तः । आऽकूतिः । या । वः । मनसि । प्रऽविष्टा ।
तान् । सीव्यामि । हविषा । घृतेन । मयि । सऽजाताः । रमतिः । वः । अस्तु ॥ २ ॥
इह । एव । स्त । मा । अप । यात । अधि । अस्मत् । पूषा । परस्तात् । अपथम् । वः । कृणोतु ।
वास्तोः । पतिः । अनु । वः । जोहवीतु । मयि । सऽजाताः । रमतिः । वः । अस्तु ॥ ३ ॥

(७४) चतुःसप्ततितमं सूक्तम्

(१–३) तृचस्यास्य सूक्तस्याथर्वा ऋषिः । (१–२) प्रथमाद्वितीययोर्ऋचोर्मन्त्रोक्ताः, (३) तृतीयायाश्च त्रिणामा देवताः । (१–२) प्रथमाद्वितीययोरनुष्टुप्, (३) तृतीयायाश्च त्रिष्टुप् छन्दसी ॥

सं वः पृच्यन्तां तन्वः सं मनांसि समु व्रता ।
सं वोयं ब्रह्मणस्पतिर्भगः सं वो अजीगमत् ॥१॥
संज्ञपनं वो मनसोथो संज्ञपनं हृदः ।
अथो भगस्य यच्छ्रान्तं तेन संज्ञपयामि वः ॥२॥
यथादित्या वसुभिः संबभूवुर्मरुद्भिरुग्रा अर्हणीयमानाः ।
एवा त्रिणामन्नर्हणीयमान इमाञ्जनान्त्संमनसस्कृधीह ॥३॥

सम् । वः । पृच्यन्ताम् । तन्वः । सम् । मनांसि । सम् । ऊं इति । व्रता ।
सम् । वः । अयम् । ब्रह्मणः । पतिः । भगः । सम् । वः । अजीगमत् ॥१॥
सम्ऽज्ञपनम् । वः । मनसः । अथो इति । सम्ऽज्ञपनम् । हृदः ।
अथो इति । भगस्य । यत् । श्रान्तम् । तेन । सम्ऽज्ञपयामि । वः ॥ २ ॥
यथा । आदित्याः । वसुऽभिः । सम्ऽबभूवुः । मरुत्ऽभिः । उग्राः । अर्हणीयमानाः ।
एव । त्रिऽनामन् । अर्हणीयमानः । इमान् । जनान् । सम्ऽमनसः । कृधि । इह ॥ ३ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Varuṇa and others

VI.73.1 May the venerable Lord come here; here the blissful Lord and the adorable Lord. May the Lord supreme come here with riches (vasus) O kinsmen, come all of you together, one-minded to the glory of this formidable and wise (leader).

VI.73.2 The vehemence, which your hearts have harboured, and the determination, which has entered your minds, I annul with purified butter and provisions (offerings); O kinsmen, in me let your affection rest.

VI.73.3 Do stay here. Do not go away from us. May the nourisher Lord make your way, which leads away from us, unfit for travel. May the master of house-hold recall you again and again. O kinsmen, in me let your affection rest.

Brahmaṇaspatih etc.

VI.74.1 Let your bodies meet (unite) together, your minds and your actions (vows) be together. May this Lord of knowledge and the Lord of good fortune make you united.

VI.74.2 Let there be a common understanding of your minds and common understanding of your hearts. And then, what is weariness of your good fortune, with that I make you understand each other.

VI.74.3 Just as formidable and irrepressible ādityas (suns of twelve months) became united with the vasus (bestowers of wealth), so O irrēprssible three-named Lord (fire), may you make these people here of one mind.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(७५) पञ्चसप्ततितमं सूक्तम्

(१-३) तृचस्यास्य सूक्तस्य कबन्ध ऋषिः । इन्द्रो देवता । (१-२) प्रथमाद्वितीययो-
र्ऋचोरनुष्टुप्, (३) तृतीयायाश्च षट्पदा जगती छन्दसी ॥

निर॒मुं नु॑द॒ ओक॑सः स॒पत्नो॒ यः पृ॑त॒न्यति॑ । नै॒र्बा॒ध्ये॑न ह॒विषेन्द्र॑ एनं॒ परा॑शरीत् ॥१॥
प॒र॒मां तं प॑रा॒वत॒मिन्द्रो॑ नुदतु वृत्र॒हा । यतो॒ न पुन॒राय॑ति शश्व॒तीभ्यः॒ समा॑भ्यः ॥२॥
एतु॑ ति॒स्रः प॑रा॒वत॒ एतु॒ पञ्च॒ जनाँ॒ अति॑ ।
एतु॑ ति॒स्रोति॑ रोच॒ना यतो॒ न पुन॒राय॑ति शश्व॒तीभ्यः॒ समा॑भ्यो॒ याव॒त्सूर्यो॒ अस॑द्दि॒वि ॥३॥

निः । अ॒मुम् । नु॒दे॒ । ओक॑सः । स॒ऽपत्नः॑ । यः । पृ॒त॒न्यति॑ ।
नैः॒ऽबा॒ध्ये॑न । ह॒विषा॑ । इन्द्रः॑ । ए॒न॒म् । परा॑ । अ॒श॒री॒त् ॥ १ ॥

प॒र॒माम् । तम् । प॒रा॒ऽवत॑म् । इन्द्रः॑ । नु॒द॒तु॒ । वृ॒त्र॒ऽहा ।
यतः॑ । न । पुनः॑ । आ॒ऽअय॑ति । श॒श्व॒तीभ्यः॑ । समा॑भ्यः ॥ २ ॥

एतु॑ । ति॒स्रः । प॒रा॒ऽवतः॑ । एतु॑ । पञ्च॑ । जना॑न् । अति॑ । एतु॑ । ति॒स्रः । अति॑ । रो॒च॒ना ।
यतः॑ । न । पुनः॑ । आ॒ऽअय॑ति । श॒श्व॒तीभ्यः॑ । समा॑भ्यः । याव॑त् । सूर्यः॑ । अस॑त् । दि॒वि ॥ ३ ॥

(७६) षट्सप्ततितमं सूक्तम्

(१-४) चतुर्ऋचस्यास्य सूक्तस्य कबन्ध ऋषिः । सान्तपनाग्निर्देवता । (१-२, ४) प्रथमाद्वितीययो-
र्ऋचोश्चतुर्थ्याश्चानुष्टुप्, (३) तृतीयायाश्च ककुम्मत्यनुष्टुप् छन्दसी ॥

य ए॑नं परि॒षीद॑न्ति समा॒दध॑ति॒ चक्ष॑से । सं॒प्रेद्धो॑ अ॒ग्निर्जि॒ह्वाभि॒रुदे॑तु॒ हृद॑या॒दधि॑ ॥१॥
अ॒ग्नेः सां॑तप॒नस्या॒हमायु॑षे प॒दमा र॑भे । अ॒द्धा॒तिर्यस्य॒ पश्य॑ति धू॒ममु॒द्यन्त॑मास्य॒तः ॥२॥

ये । ए॒न॒म् । प॒रि॒ऽसीद॑न्ति । स॒म्ऽआ॒दध॑ति । चक्ष॑से ।
स॒म्ऽप्रेद्धः॑ । अ॒ग्निः । जि॒ह्वाभिः॑ । उत् । ए॒तु॒ । हृद॑यात् । अधि॑ ॥ १ ॥

अ॒ग्नेः । सा॒म्ऽत॒प॒नस्य॑ । अ॒हम् । आयु॑षे । प॒दम् । आ । र॒भे॒ ।
अ॒द्धा॒तिः । यस्य॑ । पश्य॑ति । धू॒मम् । उ॒त्ऽयन्त॑म् । आ॒स्य॒तः ॥ २ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Indraḥ

VI.75.1 I throw that man out of house, the enemy, who assails us with a horde. May the resplendent army-chief put him to rout by stopping his supplies (haviṣā).

VI.75.2 May the resplendent army-chief, slayer of the evil, drive him away to the remotest distance, from where he may not return ever in years to come.

VI.75.3 Let him go beyond three remotest places; let him go beyond five races of minkind. Let him go beyond three shining lights, wherefrom he shall never come back, ever in years to come, as long as the sun is in the sky.

Sāntapana - Agnīḥ

VI.76.1 Those who sit around him and who pile up fuel to see him - may the fire-divine blazing with flames, rise up from their heart.

VI.76.2 For a long life, I move up to the abode of the burning (heating) fire-divine, from whose mouth the wise sage sees the smoke rising up.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

यो अस्य समिधं वेद क्षत्रियेण समाहिताम् । नाभिह्वारे पदं नि दधाति स मृत्यवे ॥३॥
नैनं घ्नन्ति पर्यायिणो न सन्नाँ अव गच्छति । अग्नेर्यः क्षत्रियो विद्वान्नाम गृह्णात्यायुषे ॥४॥

यः । अस्य । सम्ऽइधम् । वेद । क्षत्रियेण । सम्ऽआहिताम् ।
न । अभिऽह्वारे । पदम् । नि । दधाति । सः । मृत्यवे ॥ ३ ॥
न । एनम् । घ्नन्ति । परिऽआयिनः । न । सन्नान् । अव । गच्छति ।
अग्नेः । यः । क्षत्रियः । विद्वान् । नाम । गृह्णाति । आयुषे ॥४॥

(७७) सप्तसप्ततितमं सूक्तम्
(१-३) तृचस्यास्य सूक्तस्य कबन्ध ऋषिः । जातवेदा देवता । अनुष्टुप् छन्दः ॥

अस्माद्द्यौरस्मात्पृथिव्यस्माद्विश्वमिदं जगत् ।
आस्थाने पर्वता अस्थुः स्थाम्न्यश्वाँ अतिष्ठिपम् ॥१॥
य उदानट् परायणं य उदानप्न्यायनम् ।
आवर्तनं निवर्तनं यो गोपा अपि तं हुवे ॥२॥
जातवेदो नि वर्तय शतं ते सन्त्वावृतः ।
सहस्रं त उपावृतस्ताभिर्नः पुनरा कृधि ॥३॥

अस्मात् । द्यौः । अस्मात् । पृथिवी । अस्मात् । विश्वम् । इदम् । जगत् ।
आऽस्थाने । पर्वताः । अस्थुः । स्थाम्नि । अश्वान् । अतिष्ठिपम् ॥ १ ॥
यः । उत्ऽआनट् । पराऽअयनम् । यः । उत्ऽआनट् । निऽअयनम् ।
आऽवर्तनम् । निऽवर्तनम् । यः । गोपाः । अपि । तम् । हुवे ॥ २ ॥
जातऽवेदः । नि । वर्तय । शतम् । ते । सन्तु । आऽवृतः ।
सहस्रम् । ते । उपऽआवृतः । ताभिः । नः । पुनः । आ । कृधि ॥ ३ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

VI.76.3 Whoever knows the fuel of this (fire-divine) piled up by a heroic prince - he never seats his foot on a dangerous spot that may lead to death.

VI.76.4 Those, who surround him, are unable to kill him; he does not go down before the lurking foes - he the heroic prince, who invokes the name of the fire-divine (adorable Lord) for the length of life.

Jātavedāḥ

VI.77.1 The sky stands firm (asthād); the earth stands firm; all this living world stands firm. The mountains stand firm in their proper place. I have made the swift-moving senses stand still in their stall.

VI.77.2 Who controls the ascending up, who controls the descent (descending) downwards, who controls coming and going back - Him, the protector of earth, I invoke.

VI.77.3 O knower of all, may you turn back. May there be a hundred of your coming and a thousand of your going back. With them, may you restore us to prosperity again.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(७८) अष्टसप्ततितमं सूक्तम्

(१-३) तृचस्यास्य सूक्तस्याथर्वा ऋषिः (१-२) प्रथमाद्वितीययोर्ऋचोश्चन्द्रमाः, (३) तृतीयायाश्च त्वष्टा देवते । अनुष्टुप् छन्दः ॥

तेन॑ भू॒तेन॑ ह॒विषा॒यमा प्या॑यतां॒ पुन॑ः ।
जा॒यां या॑मस्मा आवा॑क्षु॒स्तां रसे॑ना॒भि व॑र्धताम् ॥१॥
अ॒भि व॑र्धतां॒ पय॑सा॒भि रा॒ष्ट्रेण॑ वर्धताम् ।
र॒य्या स॒हस्र॑वर्चसे॒मौ स्ता॑मनु॒पक्षि॑तौ ॥२॥
त्वष्टा॑ जा॒यामज॑नय॒त्त्वष्टा॑स्यै॒ त्वां पति॑म् ।
त्वष्टा॑ स॒हस्र॑मायूँषि दी॒र्घमायुः॑ कृणोतु वाम् ॥३॥

तेन॑ । भू॒तेन॑ । ह॒विषा॑ । अ॒यम् । आ । प्या॒य॒ता॒म् । पुन॑ः । जा॒याम् ।
या॒म् । अ॒स्मै॒ । आऽअवा॑क्षुः । ता॒म् । रसे॑न । अ॒भि । व॒र्ध॒ता॒म् ॥ १ ॥
अ॒भि । व॒र्ध॒ता॒म् । पय॑सा । अ॒भि । रा॒ष्ट्रेण॑ । व॒र्ध॒ता॒म् ।
र॒य्या । स॒हस्र॑ऽवर्चसा । इ॒मौ । स्ता॒म् । अ॒नु॒पऽक्षि॑तौ ॥ २ ॥
त्वष्टा॑ । जा॒याम् । अ॒ज॒न॒य॒त् । त्वष्टा॑ । अ॒स्यै॒ । त्वाम् । पति॑म् ।
त्वष्टा॑ । स॒हस्र॑म् । आयूँषि । दी॒र्घम् । आयुः॑ । कृ॒णो॒तु॒ । वा॒म् ॥ ३ ॥

(७९) एकोनाशीतितमं सूक्तम्

(१-३) तृचस्यास्य सूक्तस्याथर्वा ऋषिः । संस्फानो देवता । (१-२) प्रथमाद्वितीययोर्ऋचोर्गायत्री, (३) तृतीयायाश्च त्रिपदा प्राजापत्या जगती छन्दसी ॥

अ॒यं नो॒ नभ॑स॒स्पति॑ः सं॒स्फानो॑ अ॒भि र॑क्षतु । अस॑मातिं गृ॒हेषु॑ नः ॥१॥
त्वं नो॑ नभसस्पत॒ ऊर्जं॑ गृ॒हेषु॑ धारय । आ पु॒ष्टमे॒त्वा वसु॑ ॥२॥
देव॑ संस्फान सहस्रापो॒षस्ये॑शिषे ।
तस्य॑ नो रास्व॒ तस्य॑ नो धेहि॒ तस्य॑ ते भक्ति॒वांस॑ः स्याम ॥३॥

अ॒यम् । नः॒ । नभ॑सः । पति॑ः । स॒म्ऽस्फान॑ः । अ॒भि । र॒क्ष॒तु॒ । अस॑मातिम् । गृ॒हेषु॑ । नः॒ ।
त्वम् । नः॒ । नभ॑सः । पते॒ । ऊर्जं॑म् । गृ॒हेषु॑ । धा॒र॒य॒ ।
आ । पु॒ष्टम् । ए॒तु॒ । आ । वसु॑ ॥ २ ॥
देव॑ । स॒म्ऽस्फा॒न॒ । स॒हस्र॑ऽपोषस्य॑ । ई॒शि॒षे॒ । तस्य॑ । नः॒ । रा॒स्व॒ ।
तस्य॑ । नः॒ । धे॒हि॒ । तस्य॑ । ते॒ । भ॒क्ति॒ऽवांस॑ः । स्या॒म॒ ॥ ३ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Candramāḥ

VI.78.1 With that sumptuous sacrificial offering, may this man thrive again. May he enrich with happiness the bride, whom they have brought for him.

VI.78.2 May he prosper with milk; may he prosper with princely power. May both these be exhaustless in riches with thousands of splendours.

Tvaṣṭṛ

VI.78.3 The universal architect has made the wife; the universal architect has created you to be her husband. May the universal architect bless you both with a long life, with a thousand lives.

Saṁsphānam

VI.79.1 May this lord of clouds, grower of food-grains, protect well the unmeasurable wealth in our homes.

VI.79.2 O lord of clouds, may you maintain vigour (food-grains) in our homes. May the nourishment come to us and also the wealth.

VI.79.3 O Lord, grower of food-grains, you are master of a thousand nourishments. May you grant those to us. May you keep those with us. May we become sharers of that wealth of yours.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(८०) अशीतितमं सूक्तम्

(१–३) तृचस्यास्य सूक्तस्याथर्वा ऋषिः । चन्द्रमा देवता । (१) प्रथमर्चो भुरिगनुष्टुप्, (२) द्वितीयाया अनुष्टुप्, (३) तृतीयायाश्च प्रस्तारपङ्क्तिश्छन्दांसि ॥

अन्तरिक्षेण पतति विश्वा भूतावचाकशत् ।
शुनो दिव्यस्य यन्महस्तेना ते हविषा विधेम ॥१॥
ये त्रयः कालकाञ्जा दिवि देवा इव श्रिताः ।
तान्त्सर्वाँल्ल ऊतयेस्मा अरिष्टतातये ॥२॥
अप्सु ते जन्म दिवि ते सधस्थं समुद्रे अन्तर्महिमा ते पृथिव्याम् ।
शुनो दिव्यस्य यन्महस्तेना ते हविषा विधेम ॥३॥

अन्तरिक्षेण । पतति । विश्वा । भूता । अवऽचाकशत् ।
शुनः । दिव्यस्य । यत् । महः । तेन । ते । हविषा । विधेम ॥ १ ॥

ये । त्रयः । कालकाञ्जाः । दिवि । देवाःऽइव । श्रिताः ।
तान् । सर्वान् । अह्वे । ऊतये । अस्मै । अरिष्टऽतातये ॥ २ ॥
अपूऽसु । ते । जन्म । दिवि । ते । सधऽस्थम् । समुद्रे । अन्तः । महिमा । ते । पृथिव्याम् ।
शुनः । दिव्यस्य । यत् । महः । तेन । ते । हविषा । विधेम ॥ ३ ॥

(८१) एकाशीतितमं सूक्तम्

(१–३) तृचस्यास्य सूक्तस्याथर्वा ऋषिः । मन्त्रोक्त आदित्यो वा देवता । अनुष्टुप् छन्दः ॥

यन्तासि यच्छसे हस्तावप रक्षाँसि सेधसि ।
प्रजां धनं च गृह्णानः परिहस्तो अभूदयम् ॥१॥
परिहस्त वि धारय योनिं गर्भाय धातवे ।
मर्यादे पुत्रमा धेहि तं त्वमा गमयागमे ॥२॥
यं परिहस्तमबिभरदितिः पुत्रकाम्या ।
त्वष्टा तमस्या आ बध्नाद्यथा पुत्रं जनादिति ॥३॥

यन्ता । असि । यच्छसे । हस्तौ । अप । रक्षाँसि । सेधसि ।
प्रऽजाम् । धनम् । च । गृह्णानः । परिऽहस्तः । अभूत् । अयम् ॥ १ ॥
परिऽहस्त । वि । धारय । योनिम् । गर्भाय । धातवे । मर्यादे ।
पुत्रम् । आ । धेहि । तम् । त्वम् । आ । गमय । आऽगमे ॥ २ ॥
यम् । परिऽहस्तम् । अबिभः । अदितिः । पुत्रऽकाम्या । त्वष्टा ।
तम् । अस्यै । आ । बध्नात् । यथा । पुत्रम् । जनात् । इति ॥ ३ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Candramāḥ : Moon

VI.80.1 He flies through the midspace watching over all the beings. What greatness (mahas) of (the) heavenly hound is there, with that oblation we adore you.

VI.80.2 The three kālakāñjas (time-indicators), that stay in the sky like the bounties of Nature, all of them we invoke for protection and secure this man from harm.

VI.80.3 In waters is your birth, in the sky is your abode; in the ocean and on the earth is your majesty. What greatness or mahimā (mahas) of (the) your heavenly hound is there, with that oblation we adore you.

Ādityaḥ : the son of Aditi

VI.81.1 You are the controller. You keep both the hands under control. You drive injurious germs away. This bangle (parihasta) has been the receiver (bringer; harbinger) of progeny and wealth. (Parihasta= an ornament for wrist)

VI.81.2 O bangle, keep the womb in proper condition for holding the embryo. O wife, may you conceive a desired son and bring him forth in due course.

VI.81.3 The bangle, which was worn by aditi (the earth) with the desire of having a son - the universal architect has put the same on this woman, so that she may bear a son.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(८२) द्व्यशीतितमं सूक्तम्

(१-३) तृचस्यास्य सूक्तस्य भग ऋषिः । इन्द्रो देवता । अनुष्टुप् छन्दः ॥

आगच्छत आगतस्य नाम गृह्णाम्यायतः ।
इन्द्रस्य वृत्रघ्नो वन्वे वासवस्य शतक्रतोः ॥१॥
येन सूर्यां सावित्रीमश्विनोहतुः पथा ।
तेन मामब्रवीद्भगो जायामा वहतादिति ॥२॥
यस्तेऽङ्कुशो वसुदानो बृहन्निन्द्र हिरण्ययः ।
तेना जनीयते जायां मह्यं धेहि शचीपते ॥३॥

आऽगच्छतः । आऽगतस्य । नाम । गृह्णामि । आऽयतः ।
इन्द्रस्य । वृत्रऽघ्नः । वन्वे । वासवस्य । शतऽक्रतोः ॥ १ ॥
येन । सूर्याम् । सावित्रीम् । अश्विना । ऊहतुः । पथा ।
तेन । माम् । अब्रवीत् । भगः । जायाम् । आ । वहतात् । इति ॥ २ ॥
यः । ते । अङ्कुशः । वसुऽदानः । बृहन् । इन्द्र । हिरण्ययः ।
तेन । जनिऽयते । जायाम् । मह्यम् । धेहि । शचीऽपते ॥ ३ ॥

(८३) त्र्यशीतितमं सूक्तम्

(१-४) चतुर्ऋचस्यास्य सूक्तस्याङ्गिरा ऋषिः । मन्त्रोक्ता देवताः । (१-३) प्रथमादितृचस्यानुष्टुप्, (४) चतुर्थ्या ऋचश्चैकावसाना द्विपदा निचृदार्च्यनुष्टुप् छन्दसी ॥

अपचितः प्र पतत सुपर्णो वसतेरिव ।
सूर्यः कृणोतु भेषजं चन्द्रमा वोपोच्छतु ॥१॥
एन्येका श्येन्येका कृष्णैका रोहिणी द्वे ।
सर्वासामग्रभं नामावीरघ्नीरपेतन ॥२॥

अपऽचितः । प्र । पतत । सुऽपर्णः । वसतेःऽइव । सूर्यः । कृणोतु ।
भेषजम् । चन्द्रमाः । वः । अप । उच्छतु ॥ १ ॥
एनी । एका । श्येनी । एका । कृष्णा । एका । रोहिणी । इति । द्वे इति । सर्वासाम् ।
अग्रभम् । नाम । अवीरऽघ्नीः । अप । इतन ॥ २ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Indraḥ

VI.82.1 I call out the name of the resplendent one, the slayer of nescience, the lord of wealth, and performer of a hundred selfless deeds (śatakratu) - who is arriving, has come and is approaching near. I like him.

VI.82.2 The Lord of good fortune has spoken to me; bring a wife by the same path, by which the twins divine have brought the maiden of marriageable age, the daughter of the impeller (house-holder).

VI.82.3 O resplendent Lord, with your great golden hook, which is bestower of wealth, may you bestow a wife on me, who seek a wife, O master of good action (śacīpati).

Sūrya etc. (the Sun)

VI.83.1 O malignant tumour (eruptious) (apacit), may you fly away like an eagle from its nest. May the sun provide a remedy and the moon dislodge you.

VI.83.2 One is spotted; one is white; one is black; and two are reddish. I have pronounced the names of all of you. May you go away, without injuring our heroes.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

असूतिका रामायण्युपचित्र पतिष्यति ।
ग्लौरितः प्र पतिष्यति स गलुन्तो नशिष्यति ॥३॥
वीहि स्वामाहुतिं जुषाणो मनसा स्वाहा मनसा यदिदं जुहोमि ॥४॥

असूतिका । रामायणी । अपऽचित् । प्र । पतिष्यति ।
ग्लौः । इतः । प्र । पतिष्यति । सः । गलुन्तः । नशिष्यति ॥ ३ ॥
वीहि । स्वाम् । आऽहुतिम् । जुषाणः । मनसा । स्वाहा । मनसा । यत् । इदम् । जुहोमि ॥४॥

(८४) चतुरशीतितमं सूक्तम्

(१–४) चतुर्ऋचस्यास्य सूक्तस्याङ्गिरा ऋषिः । निर्ऋतिर्देवता । (१) प्रथमर्चो भुरिग्जगती, (२) द्वितीयाया-स्त्रिपदार्षी बृहती, (३) तृतीयाया जगती, (४) चतुर्थ्याश्च भुरिक्त्रिष्टुप् छन्दांसि ॥

यस्यास्त आसनि घोरे जुहोम्येषां बद्धानामवसर्जनाय कम् ।
भूमिरिति त्वाभिप्रमन्वते जना निर्ऋतिरिति त्वाहं परि वेद सर्वतः ॥१॥
भूते हविष्मती भवैष ते भागो यो अस्मासु ।
मुञ्चेमानमूनेनसः स्वाहा ॥२॥
एवो ष्वस्मन्निर्ऋतेनेहा त्वमयस्मयान्वि चृता बन्धपाशान् ।
यमो मह्यं पुनरित्त्वां ददाति तस्मै यमाय नमो अस्तु मृत्यवे ॥३॥
अयस्मये द्रुपदे बेधिष इहाभिहितो मृत्युभिर्ये सहस्रम् ।
यमेन त्वं पितृभिः संविदान उत्तमं नाकमधि रोहयेमम् ॥४॥

यस्याः । ते । आसनि । घोरे । जुहोमि । एषाम् । बद्धानाम् । अवऽसर्जनाय । कम् । भूमिः ।
इति । त्वा । अभिऽप्रमन्वते । जनाः । निःऽऋतिः । इति । त्वा । अहम् । परि । वेद । सर्वतः ॥ १ ॥
भूते । हविष्मती । भव । एषः । ते । भागः । यः । अस्मासु ।
मुञ्च । इमान् । अमून् । एनसः । स्वाहा ॥ २ ॥
एवो इति । सु । अस्मत् । निःऽऋते । अनेहा । त्वम् । अयस्मयान् । वि । चृत । बन्धऽपाशान् ।
यमः । मह्यम् । पुनः । इत् । त्वाम् । ददाति । तस्मै । यमाय । नमः । अस्तु । मृत्यवे ॥ ३ ॥
अयस्मये । द्रुऽपदे । बेधिषे । इह । अभिऽहितः । मृत्युभिः । ये । सहस्रम् ।
यमेन । त्वम् । पितृऽभिः । सम्ऽविदानः । उत्ऽतमम् । नाकम् । अधि । रोहय । इमम् ॥४॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

VI.83.3 The malignant tumour, rooted in the veins, will fly away without producing another. The sceptic one will fly away and that morbid one will also vanish.

VI.83.4 O disease, may you flee away, heartily enjoying the oblation offered to you, which I heartily offer. Svāhā.

Nir-ṛti (Perdition)

VI.84.1 O you, in whose horrible mouth I sacrifice my happiness for the release of these bound ones - people consider you to be the earth but I know you thoroughly to be the distress (perdition) (Nir-ṛti).

VI.84.2 O (distress) present everywhere, may you accept our oblations. This is your share, which is within us. May you release these as well as those from the (bonds of) sin.

VI.84.3 O distress (perdition), not obstructing us, do loosen the iron-fetters (aṇkuśa), that bind us fast. The controller (death) verily gives, O man, back to me. Our homage be to that controller, the death. (Also Ṛg. VI.63.2)

VI.84.4 May you bind a man to the iron-peg, then in this world, he stays surrounded with deaths, which are thosands, (O distress divine); may you, in accord with the controller and the elders, raise this man to the highest sorrowless worlds. (Also see Av. VI.63.3)

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(८५) पञ्चाशीतितमं सूक्तम्

(१–३) तृचस्यास्य सूक्तस्याथर्वा ऋषिः । वनस्पतिर्देवता । अनुष्टुप् छन्दः ॥

वरणो वारयाता अयं देवो वनस्पतिः ।
यक्ष्मो यो अस्मिन्नाविष्टस्तमु देवा अवीवरन् ॥१॥
इन्द्रस्य वर्चसा वयं मित्रस्य वरुणस्य च ।
देवानां सर्वेषां वाचा यक्ष्मं ते वारयामहे ॥२॥
यथा वृत्र इमा आपस्तस्तम्भ विश्वधा यतीः ।
एवा ते अग्निना यक्ष्मं वैश्वानरेण वारये ॥३॥

वरणः । वारयातै । अयम् । देवः । वनस्पतिः ।
यक्ष्मः । यः । अस्मिन् । आऽविष्टः । तम् । ऊं इति । देवाः । अवीवरन् ॥ १ ॥
इन्द्रस्य । वर्चसा । वयम् । मित्रस्य । वरुणस्य । च ।
देवानाम् । सर्वेषाम् । वाचा । यक्ष्मम् । ते । वारयामहे ॥ २ ॥
यथा । वृत्रः । इमाः । आपः । तस्तम्भ । विश्वधा । यतीः ।
एव । ते । अग्निना । यक्ष्मम् । वैश्वानरेण । वारये ॥ ३ ॥

(८६) षडशीतितमं सूक्तम्

(१–३) तृचस्यास्य सूक्तस्याथर्वा ऋषिः । एकवृषो देवता । अनुष्टुप् छन्दः ॥

वृषेन्द्रस्य वृषा दिवो वृषा पृथिव्या अयम् ।
वृषा विश्वस्य भूतस्य त्वमेकवृषो भव ॥१॥
समुद्र ईशे स्रवतामग्निः पृथिव्या वशी ।
चन्द्रमा नक्षत्राणामीशे त्वमेकवृषो भव ॥२॥
सम्राडस्यसुराणां ककुन्मनुष्याणाम् ।
देवानामर्धभागसि त्वमेकवृषो भव ॥३॥

वृषा । इन्द्रस्य । वृषा । दिवः । वृषा । पृथिव्याः । अयम् ।
वृषा । विश्वस्य । भूतस्य । त्वम् । एकऽवृषः । भव ॥ १ ॥
समुद्रः । ईशे । स्रवताम् । अग्निः । पृथिव्याः । वशी ।
चन्द्रमाः । नक्षत्राणाम् । ईशे । त्वम् । एकऽवृषः । भव ॥ २ ॥
सम्ऽराट् । असि । असुराणाम् । ककुत् । मनुष्याणाम् ।
देवानाम् । अर्धऽभाक् । असि । त्वम् । एकऽवृषः । भव ॥ ३ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Vanaspatiḥ : A herb

VI.85.1 This divine fast-tree Varana (Varuṇa; Creataeva roxburghii) is a preventive remedy. May the enlightened ones cure the consumption that has entered this man.

VI.85.2 By the command of the replendent Lord, of the friendly Lord, of the venerable Lord, and with the speech of all the enlightend ones, we ward off your wasting disease.

VI.85.3 Just as the coverer (vṛtra) stopped and stilled these waters, nourisher of all, so with the fire, the benefactor of all men, I ward off your wasting disease.

Eka - vṛṣaḥ

VI.86.1 This man is the power (vṛṣā) of the resplendent Lord, the power of the heaven, the power of the earth, the power of all the beings. May you be the one and only powerful lord.

VI.86.2 The ocean is the lord of the streams, the fire has the sway over land; the moon is lord of the stars. May you be the one and only powerful lord.

VI.86.3 You are the sovereign of the life-enjoyers and apex of men; you are the part-sharer of the enlightened ones. May you be the one and only powerful lord.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(८७) सप्ताशीतितमं सूक्तम्

(१–३) तृचस्यास्य सूक्तस्याथर्वा ऋषिः । ध्रुवो देवता । अनुष्टुप् छन्दः ॥

आ त्वाहार्षमन्तरभूर्ध्रुवस्तिष्ठाविचाचलत् ।
विशस्त्वा सर्वा वाञ्छन्तु मा त्वद्राष्ट्रमधि भ्रशत् ॥१॥
इहैवैधि माप च्योष्ठाः पर्वत इवाविचाचलत् ।
इन्द्रेहैव ध्रुवस्तिष्ठेह राष्ट्रमु धारय ॥२॥
इन्द्र एतमदीधरद्ध्रुवं ध्रुवेण हविषा ।
तस्मै सोमो अधि ब्रवदयं च ब्रह्मणस्पतिः ॥३॥

आ । त्वा । अहार्षम् । अन्तः । अभूः । ध्रुवः । तिष्ठ । अविऽचाचलत् ।
विशः । त्वा । सर्वाः । वाञ्छन्तु । मा । त्वत् । राष्ट्रम् । अधि । भ्रशत् ॥ १ ॥
इह । एव । एधि । मा । अप । च्योष्ठाः । पर्वतःऽइव । अविऽचाचलत् ।
इन्द्रःऽइव । इह । ध्रुवः । तिष्ठ । इह । राष्ट्रम् । ऊं इति । धारय ॥ २ ॥
इन्द्रः । एतम् । अदीधरत् । ध्रुवम् । ध्रुवेण । हविषा ।
तस्मै । सोमः । अधि । ब्रवत् । अयम् । च । ब्रह्मणः । पतिः ॥ ३ ॥

(८८) अष्टाशीतितमं सूक्तम्

(१–३) तृचस्यास्य सूक्तस्याथर्वा ऋषिः । ध्रुवो देवता । (१–२) प्रथमाद्वितीययोर्ऋचोरनुष्टुप् , (३) तृतीयायाश्च त्रिष्टुप् छन्दसी ॥

ध्रुवा द्यौर्ध्रुवा पृथिवी ध्रुवं विश्वमिदं जगत् ।
ध्रुवासः पर्वता इमे ध्रुवो राजा विशामयम् ॥१॥
ध्रुवं ते राजा वरुणो ध्रुवं देवो बृहस्पतिः ।
ध्रुवं त इन्द्रश्चाग्निश्च राष्ट्रं धारयतां ध्रुवम् ॥२॥
ध्रुवोच्युतः प्र मृणीहि शत्रूञ्छत्रूयतोधरान्पादयस्व ।
सर्वा दिशः संमनसः सध्रीचीर्ध्रुवाय ते समितिः कल्पतामिह ॥३॥

ध्रुवा । द्यौः । ध्रुवा । पृथिवी । ध्रुवम् । विश्वम् । इदम् । जगत् ।
ध्रुवासः । पर्वताः । इमे । ध्रुवः । राजा । विशाम् । अयम् ॥ १ ॥
ध्रुवम् । ते । राजा । वरुणः । ध्रुवम् । देवः । बृहस्पतिः ।
ध्रुवम् । ते । इन्द्रः । च । अग्निः । च । राष्ट्रम् । धारयताम् । ध्रुवम् ॥ २ ॥
ध्रुवः । अच्युतः । प्र । मृणीहि । शत्रून् । शत्रुऽयतः । अधरान् । पादयस्व । सर्वाः ।
दिशः । सम्ऽमनसः । सध्रीचीः । ध्रुवाय । ते । सम्ऽइतिः । कल्पताम् । इह ॥ ३ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Dhruvaḥ

VI.87.1 O king, I have brought you here. Now you have entered inside. May you remain here firm and unremovable. May all the subjects be like you. May Your kingship never fail. (Also Yv. XII.11)

VI.87.2 Remain ever here. Do not be removed. Stay here seadfast just like the resplendent Lord and sustain here the kingdom.

VI.87.3 The resplendent Lord sustains him steady with unfailing offerings (supplies). May the blissful Lord and the Lord supreme bless and favour him.

Dhruvaḥ : Firm

VI.88.1 The sky is firm (dhruva); the earth is firm; and all this living world is firm. These mountains are firm and firm is this king of the people.

VI.88.2 May the sovereign venerable Lord be firm for you and the victorious (devaḥ) Lord supreme (Bṛhaspati) for you be firm. May the resplendent Lord and the adorable Lord keep your kingdom firm.

VI.88.3 Firm and unshaken slay your enemies. Put them down who behave like enemies. May all the regions be like-minded and accordant to you. May the war-council (assembly) enable you to remain firmly here.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(८९) एकोननवतितमं सूक्तम्

(१–३) तृचस्यास्य सूक्तस्याथर्वा ऋषिः । मन्त्रोक्ता देवताः । अनुष्टुप् छन्दः ॥

इदं यत्प्रेष्यः शिरो दत्तं सोमेन वृष्ण्यम् ।
ततः परि प्रजातेन हार्दिं ते शोचयामसि ॥१॥
शोचयामसि ते हार्दिं शोचयामसि ते मनः ।
वातं धूम इव सध्र्यङ् मामेवान्वेतु ते मनः ॥२॥
मह्यं त्वा मित्रावरुणौ मह्यं देवी सरस्वती ।
मह्यं त्वा मध्यं भूम्या उभावन्तौ सं स्यताम् ॥३॥

इदम् । यत् । प्रेष्यः । शिरः । दत्तम् । सोमेन । वृष्ण्यम् ।
ततः । परि । प्रऽजातेन । हार्दिम् । ते । शोचयामसि ॥ १ ॥
शोचयामसि । ते । हार्दिम् । शोचयामसि । ते । मनः ।
वातम् । धूमःऽइव । सध्र्यङ् । माम् । एव । अनु । एतु । ते । मनः ॥२॥
मह्यम् । त्वा । मित्रावरुणौ । मह्यम् । देवी । सरस्वती ।
मह्यम् । त्वा । मध्यम् । भूम्याः । उभौ । अन्तौ । सम् । अस्यताम् ॥ ३ ॥

(९०) नवतितमं सूक्तम्

(१–३) तृचस्यास्य सूक्तस्याथर्वा ऋषिः । रुद्रो देवता । (१–२) प्रथमाद्वितीययोर्ककुबुष्णिगनुष्टुप्, (३) तृतीयायाश्चार्षी भुरिगुष्णिक् छन्दसी ॥

यां ते रुद्र इषुमास्यदङ्गेभ्यो हृदयाय च ।
इदं तामद्य त्वद्वयं विषूचीं वि वृहामसि ॥१॥
यास्ते शतं धमनयोऽङ्गान्यनु विष्ठिताः ।
तासां ते सर्वासां वयं निर्विषाणि हृयामसि ॥२॥
नमस्ते रुद्रास्यते नमः प्रतिहितायै ।
नमो विसृज्यमानायै नमो निपतितायै ॥३॥

याम् । ते । रुद्रः । इषुम् । आस्यत् । अङ्गेभ्यः । हृदयाय । च ।
इदम् । ताम् । अद्य । त्वत् । वयम् । विषूचीम् । वि । वृहामसि ॥ १ ॥
याः । ते । शतम् । धमनयः । अङ्गानि । अनु । विऽस्थिताः ।
तासाम् । ते । सर्वासाम् । वयम् । निः । विषाणि । हृयामसि ॥ २ ॥
नमः । ते । रुद्र । अस्यते । नमः । प्रतिऽहितायै ।
नमः । विऽसृज्यमानायै । नमः । निऽपतितायै ॥ ३ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

As in the verses

VI.89.1 This is the invigorating head of the winner of love, which Soma, the medicinal herb, has bestowed with the vigour born out of it, we incite desire in your heart.

VI.89.2 We incite your heart, we incite your mind. May your mind follow me straight, as smoke follows the wind.

VI.89.3 May the Lord friendly and venerable give you to me; may the divine speech may give you to me. May the middle and both the ends of the earth unite you with me.

Rudraḥ

VI.90.1 The arrow, which the terrible punisher has shot at your limbs and at your heart, that we now draw backward from you.

VI.90.2 The hundreds arteries, that lie within your limbs, from all of them we draw the poison out.

VI.90.3 O terrible punisher, homage be to you when shooting; homage be to the arrow aimed at; homage be to the arrow leaving the bow-string; homage be to the arrow hitting (the target).

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(९१) एकनवतितमं सूक्तम्

(१-३) तृचस्यास्य सूक्तस्य भृग्वङ्गिरा ऋषिः । (१-२) प्रथमाद्वितीययोर्ऋचोर्यक्ष्मनाशनम्, (३) तृतीयायाश्च आपो देवताः । अनुष्टुप् छन्दः ॥

इमं यवमष्टायोगैः षड्योगेभिरचर्कृषुः ।
तेना ते तन्वो३ रपोपाचीनमप व्यये ॥१॥
न्य१ङ्वातो वाति न्यक्तपति सूर्यः ।
नीचीनमद्न्या दुहे न्यङ्भवतु ते रपः ॥२॥
आप इद्वा उ भेषजीरापो अमीवचातनीः ।
आपो विश्वस्य भेषजीस्तास्ते कृण्वन्तु भेषजम् ॥३॥

इमम् । यवम् । अष्टाऽयोगैः । षट्ऽयोगेभिः । अचर्कृषुः ।
तेन । ते । तन्वः । रपः । अपाचीनम् । अप । व्यये ॥ १ ॥
न्यक् । वातः । वाति । न्यक् । तपति । सूर्यः ।
नीचीनम् । अघ्न्या । दुहे । न्यक् । भवतु । ते । रपः ॥ २ ॥
आपः । इत् । वै । ऊं इति । भेषजीः । आपः । अमीवऽचातनीः ।
आपः । विश्वस्य । भेषजीः । ताः । ते । कृण्वन्तु । भेषजम् ॥ ३ ॥

(९२) द्विनवतितमं सूक्तम्

(१-३) तृचस्यास्य सूक्तस्याथर्वा ऋषिः । वाजी देवता । (१) प्रथमर्चो जगती, (२-३) द्वितीयातृतीययोश्च त्रिष्टुप् छन्दसी ॥

वातरंहा भव वाजिन्युज्यमान इन्द्रस्य याहि प्रसवे मनोजवाः ।
युञ्जन्तु त्वा मरुतो विश्ववेदस आ ते त्वष्टा पत्सु जवं दधातु ॥१॥
जवस्ते अर्वन्निहितो गुहा यः श्येने वात उत योचरत्परीत्तः ।
तेन त्वं वाजिन्बलवान्बलेनाजिं जय समने पारयिष्णुः ॥२॥
तनूष्टे वाजिन्तन्वं१ नयन्ती वाममस्मभ्यं धावतु शर्म तुभ्यम् ।
अहुतो महो धरुणाय देवो दिवीव ज्योतिः स्वमा मिमीयात् ॥३॥

वातऽरंहाः । भव । वाजिन् । युज्यमानः । इन्द्रस्य । याहि । प्रऽसवे । मनःऽजवाः ।
युञ्जन्तु । त्वा । मरुतः । विश्वऽवेदसः । आ । ते । त्वष्टा । पत्ऽसु । जवम् । दधातु ॥१॥
जवः । ते । अर्वन् । निऽहितः । गुहा । यः । श्येने । वाते । उत । यः । अचरत् ।
परीत्तः । तेन । त्वम् । वाजिन् । बलऽवान् । बलेन । आजिम् । जय । समने । पारयिष्णुः ॥
तनूः । ते । वाजिन् । तन्वम् । नयन्ती । वामम् । अस्मभ्यम् । धावतु । शर्म । तुभ्यम् ।
अहुतः । महः । धरुणाय । देवः । दिविऽइव । ज्योतिः । स्वम् । आ । मिमीयात् ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Eradication of Yakṣma or disease

VI.91.1 This barley, they have treated with a mixture of eight remedies (aṣṭā yogaiḥ), with a mixture of six remedies (ṣaḍayogebhiḥ). With this, I expel the disease from your body downwards.

VI.91.2 The wind blows downwards; downwards shines the sun; downwards the cow is milked; may your disease be expelled downwards.

Āpaḥ : Waters

VI.91.3 The waters certainly have the remedial properties; the waters are dispeller of disease. The waters cure all maladies; may they be the remedy for you.

Vājin (steed)

VI.92.1 O vājin, the steed, may you be as swift as wind, after having been harnessed (yuj), please go in Indra's impulse (prasava), with quickness of the mind. May the maruts (cloud-bearing winds) harness you. May the Supreme Architect, Tvaṣṭṛ, provide speed to your feet. (Also Yv. IX.8)

VI.92.2 O courser, speed has been put in your feet in secrecy, comparable to the speed of a hawk or of the wind. May you become strong with the strength; may your entire race be strong; may you rescue us during our struggles and strifes. (Also Yv. IX.9)

VI.92.3 O speedy courser, may your body, carrying the body (of the rider), being wealth for us and comfort for you. May the great simple-hearted Lord, make His light shine for the sustenance (of the world), like the light of the sky. (Also Ṛg. X.56.1)

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(९३) त्रिनवतितमं सूक्तम्

(१–३) दृषस्यास्य सूक्तस्य शन्तातिर्ऋषिः । (१–२) प्रथमाद्वितीययोर्ऋचो रुद्रः, (३) तृतीयायाश्च विश्वे देवा देवताः । त्रिष्टुप् छन्दः ॥

यमो मृत्युरघमारो निर्ऋथो बभ्रुः शर्वोस्ता नीलशिखण्डः ।
देवजनाः सेनयोत्तस्थिवांसस्ते अस्माकं परि वृञ्जन्तु वीरान् ॥१॥
मनसा होमैर्हरसा घृतेन शर्वायास्त्रै उत राज्ञे भवाय ।
नमस्येभ्यो नम एभ्यः कृणोम्यन्यत्रास्मदघविषा नयन्तु ॥२॥
त्रायध्वं नो अघविषाभ्यो वधाद्विश्वे देवा मरुतो विश्ववेदसः ।
अग्नीषोमा वरुणः पूतदक्षा वातापर्जन्ययोः सुमतौ स्याम ॥३॥

यमः । मृत्युः । अघऽमारः । निःऽऋथः । बभ्रुः । शर्वः । अस्ता । नीलऽशिखण्डः ।
देवऽजनाः । सेनया । उत्तस्थिऽवांसः । ते । अस्माकम् । परि । वृञ्जन्तु । वीरान् ॥१॥
मनसा । होमैः । हरसा । घृतेन । शर्वाय । अस्त्रै । उत । राज्ञे । भवाय । नमस्येभ्यः ।
नमः । एभ्यः । कृणोमि । अन्यत्र । अस्मत् । अघऽविषाः । नयन्तु ॥ २ ॥
त्रायध्वम् । नः । अघऽविषाभ्यः । वधात् । विश्वे । देवाः । मरुतः । विश्वऽवेदसः ।
अग्नीषोमा । वरुणः । पूतऽदक्षाः । वातापर्जन्ययोः । सुऽमतौ । स्याम ॥ ३ ॥

(९४) चतुर्नवतितमं सूक्तम्

(१–३) दृषस्यास्य सूक्तस्याथर्वाङ्गिरा ऋषिः । सरस्वती देवता । (१, ३) प्रथमा-तृतीययोर्ऋचोरनुष्टुप्, (२) द्वितीयायाश्च विराड्गती छन्दसी ॥

सं वो मनांसि सं व्रता समाकूतीर्नमामसि ।
अमी ये विव्रता स्थन तान्वः सं नमयामसि ॥१॥
अहं गृभ्णामि मनसा मनांसि मम चित्तमनु चित्तेभिरेत ।
मम वशेषु हृदयानि वः कृणोमि मम यातमनुवर्त्मान एत ॥२॥
ओते मे द्यावापृथिवी ओता देवी सरस्वती ।
ओतौ म इन्द्रश्चाग्निश्चर्ध्यास्मेदं सरस्वति ॥३॥

सम् । वः । मनांसि । सम् । व्रता । सम् । आऽकूतिः । नमामसि ।
अमी इति । ये । विऽव्रताः । स्थन । तान् । वः । सम् । नमयामसि ॥ १ ॥
अहम् । गृभ्णामि । मनसा । मनांसि । मम । चित्तम् । अनु । चित्तेभिः । आ । इत ।
मम । वशेषु । हृदयानि । वः । कृणोमि । मम । यातम् । अनुऽवर्त्मानः । आ । इत ॥ २ ॥
ओते इत्याऽउते । मे । द्यावापृथिवी इति । आऽउता । देवी । सरस्वती ।
आऽउतौ । मे । इन्द्रः । च । अग्निः । च । ऋध्यास्म । इदम् । सरस्वति ॥ ३ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Yama and Others (see verses)

VI.93.1 The controller, the death, the slayer of sinners, the tormentor, the tawny-coloured, the tearer, the shooter, the blue-crested, and all the enlightened people, having risen up with invading army - may all of them leave our heroes unscathed.

VI.93.2 To the tearer and the shooter, and to their great promising (bhava) king, worthy of homage. I pay my homage to them all with thought, with offerings and with purified butter. May they turn the poisonous sinners (agha-viṣā) away from us.

VI.93.3 All the enlightened ones, brave soldiers knowing all, the Lord adorable and venerable, and the venerable Lord skilled in purifying, may they protect us from poisonous sinners and from murder (vadhād). May we be blessed with favour of the wind and the cloud.

Sarasvatī

VI.94.1 We mould together your minds, together your courses and designs. So far you have been of conflicting courses (vivratā), we make you bend them in harmony.

VI.94.2 I hold your minds with mine; come after my intent; I put your heats in my control. Please come behind me following my foot-prints, the bracks of my movement.

VI.94.3 Heaven and earth have worked in (otau) for me. The divine Sarasvati has worked in for me. Both Indra and Agni pervade through and through in me. O goddess of enlightenment, may we attain all success here. (Also cf.Av. V.23.1).

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(९५) पञ्चनवतितमं सूक्तम्

(१-३) तृचस्यास्य सूक्तस्य भृग्वङ्गिरा ऋषिः । वनस्पतिर्देवता । अनुष्टुप् छन्दः ॥

अश्वत्थो देवसदनस्तृतीयस्यामितो दिवि । तत्रामृतस्य चक्षणं देवाः कुष्ठमवन्वत ॥१॥
हिरण्ययी नौरचरद्धिरण्यबन्धना दिवि । तत्रामृतस्य पुष्पं देवाः कुष्ठमवन्वत ॥२॥
गर्भो अस्योषधीनां गर्भो हिमवतामुत । गर्भो विश्वस्य भूतस्येमं मे अगदं कृधि ॥३॥

अश्वत्थः । देवऽसदनः । तृतीयस्याम् । इतः । दिवि ।
तत्र । अमृतस्य । चक्षणम् । देवाः । कुष्ठम् । अवन्वत ॥ १ ॥

हिरण्ययी । नौः । अचरत् । हिरण्यऽबन्धना । दिवि ।
तत्र । अमृतस्य । पुष्पम् । देवाः । कुष्ठम् । अवन्वत ॥ २ ॥

गर्भः । असि । ओषधीनाम् । गर्भः । हिमऽवताम् । उत । गर्भः ।
विश्वस्य । भूतस्य । इमम् । मे । अगदम् । कृधि ॥ ३ ॥

(९६) षण्णवतितमं सूक्तम्

(१-३) तृचस्यास्य सूक्तस्य भृग्वङ्गिरा ऋषिः । (१-२) प्रथमाद्वितीययोर्ऋचोर्वनस्पतिः, (३) तृतीयायाश्च सोमो देवते । (१-२) प्रथमाद्वितीययोरनुष्टुप्, (३) तृतीयायाश्च त्रिपदा विराड्गायत्री छन्दसी ॥

या ओषधयः सोमराज्ञीर्बह्वीः शतविचक्षणाः ।
बृहस्पतिप्रसूतास्ता नो मुञ्चन्त्वंहसः ॥१॥
मुञ्चन्तु मा शपथ्या३दथो वरुण्यादुत ।
अथो यमस्य पड्वीशाद्विश्वस्माद्देवकिल्बिषात् ॥२॥
यच्चक्षुषा मनसा यच्च वाचोपारिम जाग्रतो यत्स्वपन्तः ।
सोमस्तानि स्वधया नः पुनातु ॥३॥

याः । ओषधयः । सोमऽराज्ञीः । बह्वीः । शतऽविचक्षणाः ।
बृहस्पतिऽप्रसूताः । ताः । नः । मुञ्चन्तु । अंहसः ॥ १ ॥

मुञ्चन्तु । मा । शपथ्यात् । अथो इति । वरुण्यात् । उत ।
अथो इति । यमस्य । पड्वीशात् । विश्वस्मात् । देवऽकिल्बिषात् ॥ २ ॥

यत् । चक्षुषा । मनसा । यत् । च । वाचा । उपऽआरिम । जाग्रतः । यत् । स्वपन्तः ।
सोमः । तानि । स्वधया । नः । पुनातु ॥ ३ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Vanaspati : Kuṣṭha herb

VI.95.1 The Aśvattha, the seat of gods in the third heaven from here (devasadana, tṛtīya), there the gods gain a victory over Kuṣṭha or leprosy; the victory is a sight of immortality. (Also see Av. V.4.3)

VI.95.2 A golden ship (hiraṇya mayī), of golden tackle (hiraṇya - bandhanā) roamed about in sky. There gods achieved victory on the Kuṣṭha (leprosy) - a flower of immortality (amṛtasya puṣpam)

VI.95.3 You are the womb of herbs, O kuṣṭha, a child of the snowy mountains, the youngest of all existence. May you be gracious enough to make this man free from disease for me. (cf.Av. V.25.7)

Vanaspatiḥ (herb)

VI.96.1 The herbs which are numerous are of a hundred appearances and among whom the Chief is Soma. May those, impelled (prescribed) by the Lord supreme, free us from the malady.

VI.96.2 May those (herbs) free me from the malady caused by angry words, and also from what is caused by maladjustment of water (varuṇyāt); then from the fetters of the controller (death) and also from all the sins committed against the bounties of Nature.

Soma

VI.96.3 Whether awake or asleep, whatever defect we have acquired through vision, mind or speech, may the blissful Lord (Soma plant) purify that with His power of sustenance.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(९७) सप्तनवतितमं सूक्तम्

(१–३) तृचस्यास्य सूक्तस्याथर्वा ऋषिः । (१, ३) प्रथमातृतीययोर्ऋचोर्देवाः, (२) द्वितीयायाश्च मित्रावरुणौ देवताः । (१) प्रथमायास्त्रिष्टुप्, (२) द्वितीयाया जगती, (३) तृतीयायाश्च भुरिक्त्रिष्टुप् छन्दांसि ॥

अभिभूर्यज्ञो अभिभूरग्निरभिभूः सोमो अभिभूरिन्द्रः ।
अभ्यहं विश्राः पृतना यथासान्येवा विधेमाग्निहोत्रा इदं हविः ॥१॥
स्वधास्तु मित्रावरुणा विपश्चिता प्रजावत्क्षत्रं मधुनेह पिन्वतम् ।
बाधेथां दूरं निर्ऋतिं पराचैः कृतं चिदेनः प्र मुमुक्तमस्मत् ॥२॥
इमं वीरमनु हर्षध्वमुग्रमिन्द्रं सखायो अनु सं रभध्वम् ।
ग्रामजितं गोजितं वज्रबाहुं जयन्तमज्मं प्रमृणन्तमोजसा ॥३॥

अभिऽभूः । यज्ञः । अभिऽभूः । अग्निः । अभिऽभूः । सोमः । अभिऽभूः । इन्द्रः । अभि । अहम् । विश्वाः । पृतनाः । यथा । असानि । एव । विधेम । अग्निऽहोत्राः । इदम् । हविः ॥ १ ॥

स्वधा । अस्तु । मित्रावरुणा । विपःऽचिता । प्रजाऽवत् । क्षत्रम् । मधुना । इह । पिन्वतम् ।
बाधेथाम् । दूरम् । निःऽऋतिम् । पराचैः । कृतम् । चित् । एनः । प्र । मुमुक्तम् । अस्मत् ॥ २ ॥
इमम् । वीरम् । अनु । हर्षध्वम् । उग्रम् । इन्द्रम् । सखायः । अनु । सम् । रभध्वम् ।
ग्रामऽजितम् । गोऽजितम् । वज्रऽबाहुम् । जयन्तम् । अज्मम् । प्रऽमृणन्तम् । ओजसा ॥३॥

(९८) अष्टनवतितमं सूक्तम्

(१–३) तृचस्यास्य सूक्तस्याथर्वा ऋषिः । इन्द्रो देवता । (१, ३) प्रथमातृतीययोर्ऋचोस्त्रिष्टुप्, (२) द्वितीयायाश्च बृहतीगर्भास्तारपङ्क्तिश्छन्दसी ॥

इन्द्रो जयाति न परा जयाता अधिराजो राजसु राजयातै ।
चर्कृत्य ईड्यो वन्द्यश्चोपसद्यो नमस्यो भवेह ॥१॥
त्वमिन्द्राधिराजः श्रवस्युस्त्वं भूरभिभूतिर्जनानाम् ।
त्वं दैवीर्विशं इमा वि राजायुष्मत्क्षत्रमजरं ते अस्तु ॥२॥

इन्द्रः । जयाति । न । परा । जयातै । अधिऽराजः । राजऽसु । राजयातै ।
चर्कृत्यः । ईड्यः । वन्द्यः । च । उपऽसद्यः । नमस्यः । भव । इह ॥ १ ॥

त्वम् । इन्द्र । अधिऽराजः । श्रवस्युः । त्वम् । भूः । अभिऽभूतिः । जनानाम् ।
त्वम् । दैवीः । विशः । इमाः । वि । राज । आयुष्मत् । क्षत्रम् । अजरम् । ते । अस्तु ॥२॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Devāḥ

VI.97.1 The sacrifice is the conqueror; the adorable king is the conqueror; the Soma (the blissful herb) is the conqueror; the resplendent army Chief is the conqueror. We, the invokers of the adorable Lord, offer this oblation, so that I may conquer all the invading hordes.

Mitra - Varuṇa Pair

VI.97.2 O Lord friendly and venerable. O wise, may there be sustenance for us. May you pour on this man princely power with sweetness and with progeny. Drive the distress (perdition) far and far away. May you also free us from the sin (that we might have ever) committed.

Devāḥ

VI.97.3 Raise a shout of joy, O friends, following this mighty hero. Mobilize yourselves behind this resplendent one, the conqueror of villages, the conqueror of cows, wielder of the adamantine weapon, victorious and the destroyer of enemy's force by his vehemence.

Indraḥ

VI.98.1 The resplendent one wins; he is never defeated; he shines as the overlord among kings. May you, O destroyer of enemy, be worthy of praise, homage, approach, and reverence here.

VI.98.2 O resplendent king, may you become the glorious overlord of kings; may you become winner of people. May you rule over these godly people. May your princely power be long-lasting and never decaying.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

प्राच्या दिशस्त्वमिन्द्रासि राजोतोदीच्या दिशो वृत्रहञ्छत्रुहोसि ।
यत्र यन्ति स्रोत्यास्तज्जितं ते दक्षिणतो वृषभ एषि हव्यः ॥३॥

प्राच्याः । दिशः । त्वम् । इन्द्र । असि । राजा । उत । उदीच्याः । दिशः । वृत्रऽहन् ।
शत्रुऽहः । असि । यत्र । यन्ति । स्रोत्याः । तत् । जितम् । ते । दक्षिणतः । वृषभः ।
एषि । हव्यः ॥ ३ ॥

(९९) नवनवतितमं सूक्तम्

(१–३) तृचस्यास्य सूक्तस्याथर्वा ऋषिः । (१–२) प्रथमाद्वितीययोर्ऋचोरिन्द्रः, (३) तृतीयायाश्चेन्द्रः सोमः सविता च देवताः । (१–२) प्रथमाद्वितीययोरनुष्टुप्, (३) तृतीयायाश्च भुरिग्बृहती छन्दसी ॥

अभि त्वेन्द्र वरिमतः पुरा त्वाहूरणादुवे ।
ह्वयाम्युग्रं चेत्तारं पुरुणामानमेकजम् ॥१॥
यो अद्य सेन्यो वधो जिघांसन्न उदीरते ।
इन्द्रस्य तत्र बाहू समन्तं परि दद्मः ॥२॥
परि दद्म इन्द्रस्य बाहू समन्तं त्रातुस्त्रायतां नः ।
देव सवितः सोम राजन्त्सुमनसं मा कृणु स्वस्तये ॥३॥

अभि । त्वा । इन्द्र । वरिमतः । पुरा । त्वा । अंहूरणात् । हुवे ।
ह्वयामि । उग्रम् । चेत्तारम् । पुरुऽनामानम् । एकऽजम् ॥ १ ॥
यः । अद्य । सेन्यः । वधः । जिघांसन् । नः । उत्ऽईरते ।
इन्द्रस्य । तत्र । बाहू इति । समन्तम् । परि । दद्मः ॥ २ ॥
परि । दद्मः । इन्द्रस्य । बाहू इति । समन्तम् । त्रातुः । त्रायताम् । नः ।
देव । सवितः । सोम । राजन् । सुऽमनसम् । मा । कृणु । स्वस्तये ॥ ३ ॥

(१००) शततमं सूक्तम्

(१–३) तृचस्यास्य सूक्तस्य गरुत्मानृषिः । वनस्पतिर्देवता । अनुष्टुप् छन्दः ॥

देवा अदुः सूर्यो अदाद्द्यौरदात्पृथिव्यदात् ।
तिस्रः सरस्वतीरदुः सचित्ता विषदूषणम् ॥१॥

देवाः । अदुः । सूर्यः । अदात् । द्यौः । अदात् । पृथिवी । अदात् ।
तिस्रः । सरस्वतीः । अदुः । सऽचित्ताः । विषऽदूषणम् ॥ १ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

VI.98.3 Of the eastern region, O resplendent one, you are the king; and of the northern region, O slayer of nescience, you are the destroyer of enemies. You have conquered all as far as the rivers go (in the west). Worthy of offerings and full of vigour, may you come from the southern region.

Indraḥ

VI.99.1 O resplendent Lord, due to your greatness, even before distress I call upon you; I call upon you, the formidable, the correcter, the one having many names and born alone.

VI.99.2 If murderous weapon of the army is raised up desirous of killing us today, then we encompass ourselves with the two arms of the resplendent Lord.

Indraḥ : Somaḥ : Savitṛ

VI.99.3 We encompass ourselves with the two arms of the resplendent Lord, the saviour. May He save us. O impelier Lord, O blissful King, may you make me good-hearted for my well-being.

Vanaspatiḥ

VI.100.1 The bounties of Nature have given; the sun has given; the sky has given; the earth has given; and the three ladies, Idā, Bharti, and Sarasvatī in full accord have given this antidote to poison.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

यद्वो॑ देवा उपजीका॒ आसि॑ञ्चन्धन्व॑न्युदु॒कम् ।
तेन॑ दे॒वप्र॑सूतेने॒दं दू॑षयता वि॒षम् ॥२॥
असु॑राणां दुहि॒तासि॒ सा दे॒वाना॑मसि॒ स्वसा॑ ।
दि॒वस्पृ॑थि॒व्याः संभू॑ता॒ सा च॑कर्था॒रसं॑ वि॒षम् ॥३॥

यत् । वः । देवाः । उपऽजीकाः । आऽअसिञ्चन् । धन्वनि । उदकम् ।
तेन । देवऽप्रसूतेन । इदम् । दूषयत । विषम् ॥ २ ॥
असुराणाम् । दुहिता । असि । सा । देवानाम् । असि । स्वसा ।
दिवः । पृथिव्याः । सम्ऽभूता । सा । चकर्थ । अरसम् । विषम् ॥ ३ ॥

(१०१) एकोत्तरशततमं सूक्तम्
(१–३) वृचस्यास्य सूक्तस्याथर्वाङ्गिरा ऋषिः । ब्रह्मणस्पतिर्देवता । अनुष्टुप् छन्दः ॥

आ वृ॑षायस्व श्वसि॒हि वर्धस्व प्र॒थय॑स्व च ।
य॒थाङ्गं॑ वर्धतां॒ शेप॒स्तेन॑ यो॒षित॒मिज्ज॑हि ॥१॥
येन॑ कृ॒शं वा॒जय॑न्ति॒ येन॑ हि॒न्वन्त्या॒तुर॑म् ।
तेना॒स्य ब्र॑ह्मणस्पते॒ धनु॑रि॒वा ता॑नया॒ पसः॑ ॥२॥
आहं त॑नोमि ते॒ पसो॒ अधि॒ ज्यामि॑व॒ धन्व॑नि ।
क्रम॒स्वर्श॑ इव रोहि॒तम॑नवग्लायता॒ सदा॑ ॥३॥

आ । वृषऽयस्व । श्वसिहि । वर्धस्व । प्रथयस्व । च ।
यथाऽअङ्गम् । वर्धताम् । शेपः । तेन । योषितम् । इत् । जहि ॥१॥
येन । कृशम् । वाजयन्ति । येन । हिन्वन्ति । आतुरम् ।
तेन । अस्य । ब्रह्मणः । पते । धनुःऽइव । आ । तानय । पसः ॥ २ ॥
आ । अहम् । तनोमि । ते । पसः । अधि । ज्याम्ऽइव । धन्वनि ।
क्रमस्व । ऋशःऽइव । रोहितम् । अनवऽग्लायता । सदा ॥ ३ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

VI.100.2 O white ants (upajīkā), what water the bounties of Nature provide for you in the desert, with that, may you counter-act this poison.

VI.100.3 You are the daughter of life-savers (asura) and sister of the enlightened ones. You have sprung from sky and earth; as such, may you make the poison powerless.

Brahmaṇaspati

VI.101.1 Behave like a strong bull. Breathe in vitality. Grow and spread, so that your male organ be developed to the full. With that go to the woman confidently.

VI.101.2 With which they give new vigour to a lean and thin person, and with which they make a sick person strong and stout, with that, (treatment) O Lord of knowledge, may you make his male organ taut as a bow.

VI.101.3 I make your penis (member) taut like a bow-string on a bow; mount, as it were a stag, a doe, unrelaxingly always. (Also Av. IV.4.7)

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(१०२) द्वयुत्तरशततमं सूक्तम्

(१-३) दृषस्यास्य सूक्तस्य जमदग्निर्ऋषिः । अश्विनौ देवते । अनुष्टुप् छन्दः ॥

यथायं वाहो अश्विना समैति सं च वर्तते ।
एवा मामभि ते मनः समेतु सं च वर्तताम् ॥१॥
आहं खिदामि ते मनो राजाश्वः पृष्ट्यामिव ।
रेष्मच्छिन्नं यथा तृणं मयि ते वेष्टतां मनः ॥२॥
आञ्जनस्य मदुघस्य कुष्ठस्य नलदस्य च ।
तुरो भगस्य हस्ताभ्यामनुरोधनमुद्भरे ॥३॥

यथा । अयम् । वाहः । अश्विना । सम्ऽऐति । सम् । च । वर्तते ।
एव । माम् । अभि । ते । मनः । सम्ऽऐतु । सम् । च । वर्तताम् ॥ १ ॥
आ । अहम् । खिदामि । ते । मनः । राजऽअश्वः । पृष्ट्याम्ऽइव ।
रेष्मऽछिन्नम् । यथा । तृणम् । मयि । ते । वेष्टताम् । मनः ॥ २ ॥
आऽअञ्जनस्य । मदुघस्य । कुष्ठस्य । नलदस्य । च ।
तुरः । भगस्य । हस्ताभ्याम् । अनुऽरोधनम् । उत् । भरे ॥ ३ ॥

(१०३) त्र्युत्तरशततमं सूक्तम्

(१-३) दृषस्यास्य सूक्तस्योच्छोचन ऋषिः । मन्त्रोक्ता इन्द्राग्नी वा देवते । अनुष्टुप् छन्दः ॥

संदानं वो बृहस्पतिः संदानं सविता करत् ।
संदानं मित्रो अर्यमा संदानं भगो अश्विना ॥१॥
सं परमान्त्समवमानथो सं द्यामि मध्यमान् ।
इन्द्रस्तान्पर्येहार्दान्ना तानग्ने सं द्या त्वम् ॥२॥
अमी ये युधमायन्ति केतून्कृत्वानीकशः ।
इन्द्रस्तान्पर्येहार्दान्ना तानग्ने सं द्या त्वम् ॥३॥

सम्ऽदानम् । वः । बृहस्पतिः । सम्ऽदानम् । सविता । करत् ।
सम्ऽदानम् । मित्रः । अर्यमा । सम्ऽदानम् । भगः । अश्विना ॥ १ ॥
सम् । परमान् । सम् । अवमान् । अथो इति । सम् । द्यामि । मध्यमान् ।
इन्द्रः । तान् । परि । अहाः । दाम्ना । तान् । अग्ने । सम् । द्य । त्वम् ॥ २ ॥
अमी इति । ये । युधम् । आऽयन्ति । केतून् । कृत्वा । अनीकऽशः ।
इन्द्रः । तान् । परि । अहाः । दाम्ना । तान् । अग्ने । सम् । द्य । त्वम् ॥ ३ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Aśvin - Pair

VI.102.1 O twins divine (aśvinau), just as this draught-horse comes to and moves along (with his mate), so (O maiden) may your mind come towards me and move along with me.

VI.102.2 I draw your mind towards me (O maiden), just as a king-horse draws a riding mare to him. May your mind whirl around me like straw broken by the whirlwind.

VI.102.3 With the hands Bhaga (good luck), I anoint your limbs with the ointment of antimony (āñjana), sugar-cane (madugha), kuṣṭha and spikenard (nalada or nard), a quick means of winning love.

Brhaspati etc.

VI.103.1 May the Lord supreme bind you; may the impeller Lord bind you. May the friendly Lord and the Lord of justice bind; may the Lord of wealth and glory (bhaga) and the twins divine bind you fast.

VI.103.2 I hereby bind the highest, the lowest and the middle-ones. The resplendent army chief has surrounded them; O adorable king, may you now fetter them.

VI.103.3 They who come to battle raising banners in their battalions - them the resplendent army-chief has surrounded; O adorable king, may you now fetter them.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(१०४) चतुरुत्तरशततमं सूक्तम्

(१-३) वृचस्यास्य सूक्तस्य प्रशोचन ऋषिः । मन्त्रोक्ता इन्द्राग्नी वा देवते । अनुष्टुप् छन्दः ॥

आदानेन संदानेनाभित्राना द्यामसि ।
अपाना ये चैषां प्राणा असुनासून्त्समच्छिदन् ॥१॥
इदमादानमकरं तपसेन्द्रेण संशितम् ।
अमित्रा येत्र नः सन्ति तानग्न आ द्या त्वम् ॥२॥
ऐनान्यतामिन्द्राग्नी सोमो राजा च मेदिनौ ।
इन्द्रो मरुत्वानादानममित्रेभ्यः कृणोतु नः ॥३॥

आऽदानेन । सम्ऽदानेन । अमित्रान् । आ । द्यामसि ।
अपानाः । ये । च । एषाम् । प्राणाः । असुना । असून् । सम् । अच्छिदन् ॥ १ ॥
इदम् । आऽदानम् । अकरम् । तपसा । इन्द्रेण । सम्ऽशितम् ।
अमित्राः । ये । अत्र । नः । सन्ति । तान् । अग्ने । आ । द्य । त्वम् ॥ २ ॥
आ । एनान् । यताम् । इन्द्राग्नी इति । सोमः । राजा । च । मेदिनौ ।
इन्द्रः । मरुत्वान् । आऽदानम् । अमित्रेभ्यः । कृणोतु । नः ॥ ३ ॥

(१०५) पञ्चोत्तरशततमं सूक्तम्

(१-३) वृचस्यास्य सूक्तस्योन्मोचन ऋषिः । कासा देवता । अनुष्टुप् छन्दः ॥

यथा मनो मनस्केतैः परापतत्याशुमत् ।
एवा त्वं कासे प्र पत मनसोनु प्रवाय्यम् ॥१॥
यथा बाणः सुसंशितः परापतत्याशुमत् ।
एवा त्वं कासे प्र पत पृथिव्या अनु संवतम् ॥२॥
यथा सूर्यस्य रश्मयः परापतन्त्याशुमत् ।
एवा त्वं कासे प्र पत समुद्रस्यानु विक्षरम् ॥३॥

यथा । मनः । मनःऽकेतैः । पराऽपतति । आशुऽमत् ।
एव । त्वम् । कासे । प्र । पत । मनसः । अनु । प्रऽवाय्यम् ॥ १ ॥
यथा । बाणः । सुऽसंशितः । पराऽपतति । आशुऽमत् ।
एव । त्वम् । कासे । प्र । पत । पृथिव्याः । अनु । सम्ऽवतम् ॥ २ ॥
यथा । सूर्यस्य । रश्मयः । पराऽपतन्ति । आशुऽमत् ।
एव । त्वम् । कासे । प्र । पत । समुद्रस्य । अनु । विऽक्षरम् ॥ ३ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Indrāṇī : Soma : Indra

VI.104.1 With fetters and ropes we bind up our foes. In-breaths and out-breaths of them, I cut off their lives with life.

VI.104.2 I have made this fetter, sharpened by the resplendent army-chief, with much zeal. O adorable king, may you fetter our enemies, who are here.

VI.104.3 May the resplendent army-chief and the adorable king allied and the shining blissful Lord fetter them. May the resplendent army chief make fetters for our enemies.

Kāsā : Cough

VI.105.1 As the mind flies fast far away by the objects of thought, so, O cough, may you run away following the destination (flight) of mind.

VI.105.2 Just as a well-sharpened arrow flies fast far away, so, O cough, may you run away to the lowest end of the earth.

VI.105.3 Just as the rays of the sun fly fast far away, so O cough (kāṣā), may run away to the depths of the ocean.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(१०६) षडुत्तरशततमं सूक्तम्

(१-३) दृषदस्यास्य सूक्तस्य प्रमोचन ऋषिः । दूर्वाशाला देवता । अनुष्टुप् छन्दः ॥

आर्यने ते परायणे दूर्वा रोहन्तु पुष्पिणीः ।
उत्सो वा तत्र जायतां ह्रदो वा पुण्डरीकवान् ॥१॥
अपामिदं न्ययनं समुद्रस्य निवेशनम् ।
मध्ये ह्रदस्य नो गृहाः पराचीना मुखा कृधि ॥२॥
हिमस्य त्वा जरायुणा शाले परि व्ययामसि ।
शीतह्रदा हि नो भुवोऽग्निष्कृणोतु भेषजम् ॥३॥

आऽअर्यने । ते । पराऽअर्यने । दूर्वाः । रोहन्तु । पुष्पिणीः ।
उत्सः । वा । तत्र । जायताम् । ह्रदः । वा । पुण्डरीकऽवान् ॥ १ ॥
अपाम् । इदम् । निऽअर्यनम् । समुद्रस्य । निऽवेशनम् ।
मध्ये । ह्रदस्य । नः । गृहाः । पराचीना । मुखा । कृधि ॥ २ ॥
हिमस्य । त्वा । जरायुणा । शाले । परि । व्ययामसि ।
शीतऽह्रदा । हि । नः । भुवः । अग्निः । कृणोतु । भेषजम् ॥ ३ ॥

(१०७) सप्तोत्तरशततमं सूक्तम्

(१-४) चतुर्ऋचस्यास्य सूक्तस्य शन्तातिर्ऋषिः । विश्वजिद्देवता । अनुष्टुप् छन्दः ॥

विश्वजित्त्रायमाणायै मा परि देहि ।
त्रायमाणे द्विपाच्च सर्वं नो रक्ष चतुष्पाद्यच्च नः स्वम् ॥१॥
त्रायमाणे विश्वजिते मा परि देहि ।
विश्वजिद्द्विपाच्च सर्वं नो रक्ष चतुष्पाद्यच्च नः स्वम् ॥२॥

विश्वऽजित् । त्रायमाणायै । मा । परि । देहि ।
त्रायमाणे । द्विऽपात् । च । सर्वम् । नः । रक्ष । चतुःऽपात् । यत् । च । नः । स्वम् ॥१॥
त्रायमाणे । विश्वऽजिते । मा । परि । देहि ।
विश्वऽजित् । द्विऽपात् । च । सर्वम् । नः । रक्ष । चतुःऽपात् । यत् । च । नः । स्वम् ॥२॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Dūrvā : Grass : Sāmā

VI.106.1 At your approach and at the exit, may the dūrva (Panicum dactylon) grass grow with flowers. May there appear a fountain spring or a water pond with lotuses.

VI.106.2 Here is the course of flowing waters, here is the abode of flood. May our houses be situated in the midst of the lake. Make the doors facing each other.

VI.106.3 O house, we encompass you with a perishable foetal covering of snow (himasya jarāyuṇā). May you have cool ponds (śita-hrada) for us. May the fire be a remedy (for cold).

Viśvajit : All-conquering

VI.107.1 O conqueror of all, entrust me to the rescuing power. O rescuing power (trāya māṇe), may you protect all our bipeds, and quadrupeds which are our wealth.

VI.107.2 O rescuing power, entrust me to the conqueror of all. O conqueror of all, may you protect all our bipeds, and quadrupeds which are our wealth.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

विश्वजित्कल्याण्यै मा परि देहि
कल्याणि द्विपाच्च सर्वं नो रक्ष चतुष्पाद्यच्च नः स्वम् ॥३॥
कल्याणि सर्वविदे मा परि देहि ।
सर्वविद्द्विपाच्च सर्वं नो रक्ष चतुष्पाद्यच्च नः स्वम् ॥४॥

विश्वऽजित् । कल्याण्यै । मा । परि । देहि ।
कल्याणि । द्विऽपात् । च । सर्वम् । नः । रक्ष । चतुःऽपात् । यत् । च । नः । स्वम् ॥३॥
कल्याणि । सर्वऽविदे । मा । परि । देहि ।
सर्वऽवित् । द्विऽपात् । च । सर्वम् । नः । रक्ष । चतुःऽपात् । यत् । च । नः । स्वम् ॥४॥

(१०८) अष्टोत्तरशततमं सूक्तम्

(१–५) पञ्चर्चस्यास्य सूक्तस्य शौनक ऋषिः । (१–३, ५) प्रथमादितृचस्य पञ्चम्या ऋचश्च मेधा, (४) चतुर्थ्याश्चाग्निर्देवते । (१, ४–५) प्रथमाचतुर्थीपञ्चमीनामनुष्टुप्, (२) द्वितीयाया उरोबृहती, (३) तृतीयायाश्च पथ्याबृहती छन्दांसि ॥

त्वं नो मेधे प्रथमा गोभिरश्वेभिरा गहि ।
त्वं सूर्यस्य रश्मिभिस्त्वं नो असि यज्ञिया ॥१॥
मेधामहं प्रथमां ब्रह्मण्वतीं ब्रह्मजूतामृषिष्टुताम् ।
प्रपीतां ब्रह्मचारिभिर्देवानामवसे हुवे ॥२॥
यां मेधामृभवो विदुर्यां मेधामसुरा विदुः ।
ऋषयो भद्रां मेधां यां विदुस्तां मय्या वेशयामसि ॥३॥

त्वम् । नः । मेधे । प्रथमा । गोभिः । अश्वेभिः । आ । गहि ।
त्वम् । सूर्यस्य । रश्मिऽभिः । त्वम् । नः । असि । यज्ञिया ॥ १ ॥
मेधाम् । अहम् । प्रथमाम् । ब्रह्मण्ऽवतीम् । ब्रह्मऽजूताम् । ऋषिऽस्तुताम् ।
प्रऽपीताम् । ब्रह्मचारिऽभिः । देवानाम् । अवसे । हुवे ॥ २ ॥
याम् । मेधाम् । ऋभवः । विदुः । याम् । मेधाम् । असुराः । विदुः ।
ऋषयः । भद्राम् । मेधाम् । याम् । विदुः । ताम् । मयि । आ । वेशयामसि ॥ ३ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

VI.107.3 O conqueror of all, entrust me to the virtuous power. O virtuous power, may you protect all bipeds, and quadrupeds which are our wealth.

VI.107.4 O virtuous Power, entrust me to Omniscient. O Omniscient, may you guard all our bipeds, and quadrupeds which are our wealth.

Medhā : Understanding

VI.108.1 O understanding (medhā), the most important, may you come to us with cows, with horses and with rays of the sun. You are adorable to us (useful for our sacrifices).

VI.108.2 I invoke the understanding (medhā) the foremost, full of knowledge, inspired by knowledge, praised by seers, and drank to their fill by the seekers of knowledge, for helping the enlightened ones.

VI.108.3 The understanding, which the technicians (ṛbhu) have acquired, the understanding, which the life-enjoyers (life-asuras) have acquired, and the benign understanding, which the seers have acquired, that may you induct into me.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

यामृषयो भूतकृतो मेधां मेधाविनो विदुः ।
तया मामद्य मेधयाग्ने मेधाविनं कृणु ॥४॥
मेधां सायं मेधां प्रातर्मेधां मध्यन्दिनं परि ।
मेधां सूर्यस्य रश्मिभिर्वचसा वेशयामहे ॥५॥

याम् । ऋषयः । भूतऽकृतः । मेधाम् । मेधाविनः । विदुः ।
तया । माम् । अद्य । मेधया । अग्ने । मेधाविनम् । कृणु ॥ ४ ॥
मेधाम् । सायम् । मेधाम् । प्रातः । मेधाम् । मध्यन्दिनम् । परि ।
मेधाम् । सूर्यस्य । रश्मिऽभिः । वचसा । आ । वेशयामहे ॥ ५ ॥

(१०९) नवोत्तरशततमं सूक्तम्

(१–३) तृचस्यास्य सूक्तस्याथर्वा ऋषिः । पिप्पली भेषजमायुर्वा देवता । अनुष्टुप् छन्दः ॥

पिप्पली क्षिप्तभेषज्यु३त तिविद्धभेषजी ।
तां देवाः समकल्पयन्निय जीवितवा अलम् ॥१॥
पिप्पल्यः समवदन्तायतीर्जननादधि ।
यं जीवमश्नवामहै न स रिष्याति पूरुषः ॥२॥
असुरास्त्वा न्यखनन्देवास्त्वोदवपन्पुनः ।
वातीकृतस्य भेषजीमथो क्षिप्तस्य भेषजीम् ॥३॥

पिप्पली । क्षिप्तऽभेषजी । उत । अतिविद्धऽभेषजी ।
ताम् । देवाः । सम् । अकल्पयन् । इयम् । जीवितवै । अलम् ॥१॥
पिप्पल्यः । सम् । अवदन्त । आऽयतीः । जननात् । अधि ।
यम् । जीवम् । अश्नवामहै । न । सः । रिष्याति । पुरुषः ॥२॥
असुराः । त्वा । नि । अखनन् । देवाः । त्वा । उत् । अवपन् । पुनः ।
वातीऽकृतस्य । भेषजीम् । अथो इति । क्षिप्तस्य । भेषजीम् ॥ ३ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Agni

VI.108.4 The understanding, which the wise seers, the creators of beings, have acquired, with that, O adorable Lord, may you make wise today.

Medhā

VI.108.5 The understanding in the evening, the understaning in the morning, the understanding throughout the noon, the understanding with the rays of the sun and with the speech we induct into ourselves.

Pippalī

VI.109.1 The pippalī (berry, the fruit of Aśvattha) is a remedy for mental diseases and a thorough cure. This the enlightened ones have prepared. This is sufficient to keep a patient alive.

VI.109.2 Coming out of their birth-place, the pippalis said to each other: "The man, whom we reach living, will not suffer any harm".

VI.109.3 The life-savers (enjoyers) buried you in. Then the enlightened ones dug you out again - you who are the remedy for nervous diseases and the remedy of mental disturbance.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(११०) दशोत्तरशततमं सूक्तम्

(१–३) वृचस्यास्य सूक्तस्यायर्वा ऋषिः । अग्निर्देवता । (१) प्रथमर्चः पङ्क्तिः, (२–३) द्वितीयातृतीययोश्च त्रिष्टुप् छन्दसी ॥

प्रत्नो हि कमीड्यो अध्वरेषु सनाच्च होता नव्यश्च सत्सि ।
स्वां चाग्ने तन्वं पिप्रायस्वास्मभ्यं च सौभगमा यजस्व ॥१॥
ज्येष्ठघ्न्यां जातो विचृतोर्यमस्य मूलबर्हणात्परि पाह्येनम् ।
अत्येनं नेषदुरितानि विश्वा दीर्घायुत्वाय शतशारदाय ॥२॥
व्याघ्रेह्यजनिष्ट वीरो नक्षत्रजा जायमानः सुवीरः ।
स मा वधीत्पितरं वर्धमानो मा मातरं प्र मिनीज्जनित्रीम् ॥३॥

प्रत्नः । हि । कम् । ईड्यः । अध्वरेषु । सनात् । च । होता । नव्यः । च । सत्सि ।
स्वाम् । च । अग्ने । तन्वम् । पिप्रायस्व । अस्मभ्यम् । च । सौभगम् । आ । यजस्व ॥ १ ॥

ज्येष्ठऽघ्न्याम् । जातः । विऽचृतोः । यमस्य । मूलऽबर्हणात् । परि । पाहि । एनम् ।
अति । एनम् । नेषत् । दुःऽइतानि । विश्वा । दीर्घायुऽत्वाय । शतऽशारदाय ॥ २ ॥

व्याघ्रे । अहि । अजनिष्ट । वीरः । नक्षत्रऽजाः । जायमानः । सुऽवीरः ।
सः । मा । वधीत् । पितरम् । वर्धमानः । मा । मातरम् । प्र । मिनीत् । जनित्रीम् ॥३॥

(१११) एकादशोत्तरशततमं सूक्तम्

(१–४) चतुर्ऋचस्यास्य सूक्तस्यायर्वा ऋषिः । अग्निर्देवता । (१) प्रथमर्चः परानुष्टुप्त्रिष्टुप्, (२–४) द्वितीयादित्रचस्य चानुष्टुप् छन्दसी ॥

इमं मे अग्ने पुरुषं मुमुग्ध्ययं यो बद्धः सुयतो लालपीति ।
अतोधि ते कृणवद्भागधेयं यदानुन्मदितोसति ॥१॥
अग्निष्टे नि शमयतु यदि ते मन उद्युतम् ।
कृणोमि विद्वान्भेषजं यथानुन्मदितोससि ॥२॥

इमम् । मे । अग्ने । पुरुषम् । मुमुग्धि । अयम् । यः । बद्धः । सुऽयतः । लालपीति ।
अतः । अधि । ते । कृणवत् । भागऽधेयम् । यदा । अनुत्ऽमदितः । असति ॥१॥

अग्निः । ते । नि । शमयतु । यदि । ते । मनः । उत्ऽयुतम् ।
कृणोमि । विद्वान् । भेषजम् । यथा । अनुत्ऽमदितः । असंसि ॥ २ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Agniḥ

VI.110.1 O you are the ancient one, joy incarnate, praise-worthy, you are present at the sacrifices as the priest of old and modern times. O fire-divine, may you swell yourself (with our offerings) and bestow good fortune on us.

VI.110.2 He is born in the killer of the eldest (jyeṣṭhaḥ ghanyām) to the two slayers (vicṛtoḥ) of the controller (death); may protect him well from the uprooter. May you conduct him past all the calamities to the long life of a hundred autumns.

VI.110.3 This son is born on a tiger-day (vyāghre'hnya). He is born at an auspicious moment. He is very brave from the very birth. Growing up, may he not slay his father; may he not injure his mother who gave birth to him.

Agniḥ

VI.111.1 O adorable Lord, may you free from disease this man of mine, who tied down and well-restrained talks deliciously. For this reason, let him make share of offerings for you, so that he may be cured (freed from) of his mania. (ānunmadito'sati)

VI.111.2 If your mind goes out of control, may the adorable Lord soothe it. Knowing full well, I prepare a medicine, so that you may be (freed from) cured of your mania.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

देवैनसादुन्मदितमुन्मत्तं रक्षसस्परि ।
कृणोमि विद्वान्भेषजं यदानुन्मदितोसति ॥३॥
पुनस्त्वा दुरप्सरसः पुनरिन्द्रः पुनर्भगः ।
पुनस्त्वा दुर्विश्वे देवा यथानुन्मदितोससि ॥४॥

देवऽएनसात् । उत्ऽमदितम् । उत्ऽमत्तम् । रक्षसः । परि ।
कृणोमि । विद्वान् । भेषजम् । यदा । अनुत्ऽमदितः । असति ॥ ३ ॥
पुनः । त्वा । दुः । अप्सरसः । पुनः । इन्द्रः । पुनः । भगः ।
पुनः । त्वा । दुः । विश्वे । देवाः । यथा । अनुत्ऽमदितः । असि ॥ ४ ॥

(११२) द्वादशोत्तरशततमं सूक्तम्

(१–३) दृक्स्यास्य सूक्तस्याथर्वा ऋषिः । अग्निर्देवता । त्रिष्टुप् छन्दः ॥

मा ज्येष्ठं वधीदयमग्न एषां मूलबर्हणात्परि पाह्येनम् ।
स ग्राह्याः पाशान्वि चृत प्रजानन्तुभ्यं देवा अनु जानन्तु विश्वे ॥१॥
उन्मुञ्च पाशांस्त्वमग्न एषां त्रयस्त्रिभिरुत्सिता येभिरासन् ।
स ग्राह्याः पाशान्वि चृत प्रजानन्पितापुत्रौ मातरं मुञ्च सर्वान् ॥२॥
येभिः पाशैः परिवित्तो विबद्धोऽङ्गेअङ्गे आर्पित उत्सितश्च ।
वि ते मुच्यन्तां विमुचो हि सन्ति भ्रूणघ्नि पूषन्दुरितानि मृक्ष्व ॥३॥

मा । ज्येष्ठम् । वधीत् । अयम् । अग्ने । एषाम् । मूलऽबर्हणात् । परि । पाहि । एनम् ।
सः । ग्राह्याः । पाशान् । वि । चृत । प्रऽजानन् । तुभ्यम् । देवाः । अनु । जानन्तु । विश्वे ॥ १ ॥
उत् । मुञ्च । पाशान् । त्वम् । अग्ने । एषाम् । त्रयः । त्रिऽभिः । उत्सिताः । येभिः । आसन् ।
सः । ग्राह्याः । पाशान् । वि । चृत । प्रऽजानन् । पितापुत्रौ । मातरम् । मुञ्च । सर्वान् ॥ २ ॥
येभिः । पाशैः । परिऽवित्तः । विऽबद्धः । अङ्गेऽअङ्गे । आर्पितः । उत्सितः । च ।
वि । ते । मुच्यन्ताम् । विऽमुचः । हि । सन्ति । भ्रूणऽघ्नि । पूषन् । दुःऽइतानि । मृक्ष्व ॥३॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

VI.111.3 If his mania is due to the fault pertaining to the enlightened ones, or he is mad due to the fault pertaining to the germs, knowing full well, I prepare a medicine, so that he may be cured (freed from) of his mania.

VI.111.4 The powers contained in water have given you back again; the adorable Lord, and the Lord of good fortune have given you back again; all the bounties of Nature have given you back again, so that you may be cured (freed from) of your mania.

Agniḥ

VI.112.1 May this man not murder his eldest, O fire-divine; protect him well from total uprooting. As such, may you, knowing full well, rend the nooses (pāśān), asunder. May all the enlightened ones approve your action.

VI.112.2 O fire-divine, may you unfasten their nooses, with three of which those three are tied down. As such, may you, knowing full well, rend the nooses of the rheumatism asunder and free all of them, the father, the son and the mother.

VI.112.3 With what nooses, a married man, having an elder brother unmarried, stays bound, tied up and secured each and every limb, may those nooses of you be unfastened, because there are releasers, O nourisher, may you remove the defects that destroy the embryo.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(११३) त्रयोदशोत्तरशततमं सूक्तम्

(१–३) तृचस्यास्य सूक्तस्याथर्वा ऋषिः । पूषा देवता । (१–२) प्रथमाद्वितीययोर्ऋचोस्त्रिष्टुप् , (३) तृतीयायाश्च पङ्क्तिश्छन्दसी ॥

त्रिते देवा अमृजतैतदेनस्त्रित एनन्मनुष्येषु ममृजे ।
ततो यदि त्वा ग्राहिरानशे तां ते देवा ब्रह्मणा नाशयन्तु ॥१॥
मरीचीर्धूमान्प्र विशानु पाप्मन्नुदारान्गच्छोत वा नीहारान् ।
नदीनां फेनाँ अनु तान्वि नश्य भ्रूणघ्नि पूषन्दुरितानि मृक्ष्व ॥२॥
द्वादशधा निहितं त्रितस्यार्पमृष्टं मनुष्यैनसानि ।
ततो यदि त्वा ग्राहिरानशे तां ते देवा ब्रह्मणा नाशयन्तु ॥३॥

त्रिते । देवाः । अमृजत । एतत् । एनः । त्रितः । एनत् । मनुष्येषु । ममृजे ।
ततः । यदि । त्वा । ग्राहिः । आनशे । ताम् । ते । देवाः । ब्रह्मणा । नाशयन्तु ॥ १ ॥
मरीचीः । धूमान् । प्र । विश । अनु । पाप्मन् । उत्ऽआरान् । गच्छ । उत । वा । नीहारान् ।
नदीनाम् । फेनान् । अनु । तान् । वि । नश्य । भ्रूणऽघ्नि । पूषन् । दुःऽइतानि । मृक्ष्व ॥२॥
द्वादशऽधा । निऽहितम् । त्रितस्य । अपऽमृष्टम् । मनुष्यऽएनसानि ।
ततः । यदि । त्वा । ग्राहिः । आनशे । ताम् । ते । देवाः । ब्रह्मणा । नाशयन्तु ॥ ३ ॥

(११४) चतुर्दशोत्तरशततमं सूक्तम्

(१–३) तृचस्यास्य सूक्तस्य ब्रह्मा ऋषिः । विश्वे देवा देवताः । अनुष्टुप् छन्दः ॥

यद्देवा देवहेडनं देवासश्चकृमा वयम् ।
आदित्यास्तस्मान्नो यूयमृतस्यर्तेन मुञ्चत ॥१॥
ऋतस्यर्तेनादित्या यजत्रा मुञ्चतेह नः ।
यज्ञं यज्ञवाहसः शिक्षन्तो नोपशेकिम ॥२॥
मेदस्वता यजमानाः स्रुचाज्यानि जुह्वतः ।
अकामा विश्वे वो देवाः शिक्षन्तो नोप शेकिम ॥३॥

यत् । देवाः । देवऽहेडनम् । देवासः । चकृम । वयम् ।
आदित्याः । तस्मात् । नः । यूयम् । ऋतस्य । ऋतेन । मुञ्चत ॥ १ ॥
ऋतस्य । ऋतेन । आदित्याः । यजत्राः । मुञ्चत । इह । नः ।
यज्ञम् । यत् । यज्ञऽवाहसः । शिक्षन्तः । न । उपऽशेकिम ॥ २ ॥
मेदस्वता । यजमानाः । स्रुचा । आज्यानि । जुह्वतः ।
अकामाः । विश्वे । वः । देवाः । शिक्षन्तः । न । उप । शेकिम ॥ ३ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Pūṣan

VI.113.1 The enlightened ones wiped off this sin and laid it on the mind (trita); the trita (mind) wiped it off and laid it on man. If due to that, any disease has seized you, may the enlightened ones, with their knowledge, make that vanish from you.

VI.113.2 O evil, go and enter into sun's-ray, or into smokes, or into vapours or into fogs. May you vanish into those foams of rivers. O nourisher, may you remove the defects that destroy the embryo.

VI.113.3 The sin wiped off the mind (trita) and laid on men is kept in twelve forms (places). If due to that any disease has seized you, may the enlightened ones, with their knowledge, make that vanish from you.

Viśvedevāh

VI.114.1 O enlightened ones, whatever disregard, we, being ourselves enlightened, have shown to you, from that, O old sages (ādityas), may you absolve us with the eternal law of the sacrifice.

VI.114.2 O old sages, worthy of worship, may you absolve us with the eternal law of the sacrifice from the guilt, due to which, O performers of sacrifices, we, desirous of performing sacrifices, have been unable to do so.

VI.114.3 Performing sacrifice with what is rich in fat, and pouring purified sacrificial butter (ājya) with the spoon, without desire, to you, O all gods, i.e., the enlightened ones, we have been unable to do so; (therefore may you absolve us from that guilt).

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(११५) पञ्चदशोत्तरशततमं सूक्तम्

(१-३) तृचस्यास्य सूक्तस्य ब्रह्मा ऋषिः । विश्वे देवा देवताः । अनुष्टुप् छन्दः ॥

यद्वि॒द्वांसो॒ यदवि॑द्वांस॒ एनां॑सि चकृ॒मा व॒यम् ।
यू॒यं न॒स्तस्मा॑न्मुञ्चत॒ विश्वे॑ देवाः सजोषसः ॥१॥
यदि॒ जाग्र॒द्यदि॒ स्वप॒न्नेन॑ एन॒स्योक॑रम् ।
भू॒तं मा॒ तस्मा॒द्भव्यं॑ च द्रुप॒दादि॑व मुञ्चताम् ॥२॥
द्रु॒प॒दादि॑व मुमुचा॒नः स्वि॒न्नः स्ना॒त्वा मला॑दिव ।
पू॒तं प॒वित्रे॑णे॒वाज्यं॒ विश्वे॑ शुम्भन्तु॒ मैन॑सः ॥३॥

यत् । वि॒द्वांसः॑ । यत् । अवि॑द्वांसः । एनां॑सि । च॒कृ॒म । व॒यम् ।
ययम् । नः॒ । तस्मा॑त् । मु॒ञ्च॒त॒ । विश्वे॑ । दे॒वाः॒ । स॒ऽजो॒ष॒सः॒ ॥ १ ॥

यदि॑ । जाग्र॑त् । यदि॑ । स्वप॑न् । एनः॑ । ए॒न॒स्यः॑ । अक॑रम् ।
भू॒तम् । मा॒ । तस्मा॑त् । भव्य॑म् । च॒ । द्रु॒प॒दात्ऽइ॑व । मु॒ञ्च॒ता॒म् ॥ २ ॥

द्रु॒प॒दात्ऽइ॑व । मु॒मु॒चा॒नः । स्वि॒न्नः । स्ना॒त्वा । मला॑त्ऽइव ।
पू॒तम् । प॒वित्रे॑णऽइव । आज्य॑म् । विश्वे॑ । शु॒म्भ॒न्तु॒ । मा॒ । एन॑सः ॥ ३ ॥

(११६) षोडशोत्तरशततमं सूक्तम्

(१-३) तृचस्यास्य सूक्तस्य जाटिकायन ऋषिः । विवस्वान्देवता । (१, ३) प्रथमा-तृतीययोर्ऋचोर्जगती, (२) द्वितीयायाश्च त्रिष्टुप् छन्दसी ॥

यद्या॒मं च॒क्रुर्नि॒खन॑न्तो॒ अग्रे॒ कार्षी॑वणा अन्न॒विदो॒ न वि॒द्यया॑ ।
वै॒व॒स्व॒ते राज॑नि॒ तज्जु॑हो॒म्यथ॑ य॒ज्ञियं॒ मधु॑मदस्तु॒ नोन्न॑म् ॥१॥
वै॒व॒स्व॒तः कृ॑णवद्भाग॒धेयं॒ मधु॑भागो॒ मधु॑ना॒ सं सृ॑जाति ।
मा॒तुर्यदेन॑ इषि॒तं न॒ आग॒न्यद्वा॑ पि॒ताप॑राद्धो जिही॒डे ॥२॥
यदी॒दं मा॒तुर्यदि॑ वा पि॒तुर्नः॒ परि॒ भ्रातुः॑ पु॒त्राच्चेत॑स॒ एन॒ आग॑न् ।
याव॑न्तो अ॒स्मान्पि॒तरः॒ सच॑न्ते॒ तेषां॒ सर्वे॑षां शि॒वो अ॑स्तु म॒न्युः ॥३॥

यत् । या॒मम् । च॒क्रुः । नि॒ऽखन॑न्तः । अग्रे॑ । कार्षी॑वणाः । अ॒न्न॒ऽविदः॑ । न । वि॒द्यया॑ ।
वै॒व॒स्व॒ते । राज॑नि । तत् । जु॒हो॒मि॒ । अथ॑ । य॒ज्ञिय॑म् । मधु॑ऽमत् । अ॒स्तु॒ । नः॒ । अन्न॑म् ॥ १ ॥

वै॒व॒स्व॒तः । कृ॒ण॒व॒त् । भा॒ग॒ऽधेय॑म् । मधु॑ऽभागः । मधु॑ना । सम् । सृ॒जा॒ति॒ । मा॒तुः । यत् ।
एनः॑ । इ॒षि॒तम् । नः॒ । आ॒ऽअग॑न् । यत् । वा॒ । पि॒ता । अप॑ऽराद्धः । जि॒ही॒डे ॥ २ ॥

यदि॑ । इ॒दम् । मा॒तुः । यदि॑ । वा॒ । पि॒तुः । नः॒ । परि॑ । भ्रातुः॑ । पु॒त्रात् । चेत॑सः । एनः॑ । आ॒ऽअग॑न् ।
याव॑न्तः । अ॒स्मान् । पि॒तरः॑ । सच॑न्ते । तेषा॑म् । सर्वे॑षाम् । शि॒वः । अ॒स्तु॒ । म॒न्युः ॥ ३ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Viśvedevāḥ

VI.115.1 Knowing or unknowing, whatever sins we have committed, O all the enlightened ones, may you free us from that with friendly unanimity.

VI.115.2 If awake, or asleep, I the sinful commit any sin, may the beings that are and that would be, free me from that just as from a stake.

VI.115.3 Like one being freed from the stake, or like a sweating person being freed from filth after a bath, or like melted butter strained with a strainer (pavitreṇa pūtam), may all purge me from sin.

Vivasvān

VI.116.1 What rule the farm-labourers, in days of old, made while ploughing the earth, like those who acquire food with their knowledge, that I offer to the king, the rehabilitator; now may our food be sweet and fit for sacrifice.

VI.116.2 The rehabilitator, the mead-enjoyer, while making share, combines with sweetness the sin, which has come to us from our mother, or what our wronged father has sent in anger.

VI.116.3 If this sin has come from the thinking of our mother, or of the father, or of the brother, or of the son, then, may the righteous anger of all the elders, who visit us, be propitious to us. (śivaḥ astu manyuḥ).

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(११७) सप्तदशोत्तरशततमं सूक्तम्

(१-३) दृक्स्थास्य सूक्तस्य कौशिक ऋषिः । अग्निर्देवता । त्रिष्टुप् छन्दः ॥

अपमित्यमप्रतीत्तं यदस्मि यमस्य येन बलिना चरामि ।
इदं तदग्ने अनृणो भवामि त्वं पाशान्विचृतं वेत्थ सर्वान् ॥१॥
इहैव सन्तः प्रति दद्म एनज्जीवा जीवेभ्यो नि हराम एनत् ।
अपमित्यं धान्यं यज्जघसाहमिदं तदग्ने अनृणो भवामि ॥२॥
अनृणा अस्मिन्ननृणाः परस्मिन्तृतीये लोके अनृणाः स्याम ।
ये देवयानाः पितृयाणाश्च लोकाः सर्वान्पथो अनृणा आ क्षियेम ॥३॥

अपऽमित्यम् । अप्रतीत्तम् । यत् । अस्मि । यमस्य । येन । बलिना । चरामि ।
इदम् । तत् । अग्ने । अनृणः । भवामि । त्वम् । पाशान् । विऽचृतम् । वेत्थ । सर्वान् ॥१॥
इह । एव । सन्तः । प्रति । दद्मः । एनत् । जीवाः । जीवेभ्यः । नि । हरामः । एनत् ।
अपऽमित्यं । धान्यम् । यत् । जघस । अहम् । इदम् । तत् । अग्ने । अनृणः । भवामि ॥
अनृणाः । अस्मिन् । अनृणाः । परस्मिन् । तृतीये । लोके । अनृणाः । स्याम ।
ये । देवऽयानाः । पितृऽयानाः । च । लोकाः । सर्वान् । पथः । अनृणाः । आ । क्षियेम ॥३॥

(११८) अष्टादशोत्तरशततमं सूक्तम्

(१-३) दृक्स्थास्य सूक्तस्य कौशिक ऋषिः । अग्निर्देवता । त्रिष्टुप् छन्दः ॥

यद्धस्ताभ्यां चकृम किल्बिषाण्यक्षाणां गत्नुमुपलिप्समानाः ।
उग्रंपश्ये उग्रजितौ तदद्याप्सरसावनु दत्तामृणं नः ॥१॥
उग्रंपश्ये राष्ट्रभृत्किल्बिषाणि यदक्षवृत्तमनु दत्तं न एतत् ।
ऋणान्नो नर्णमेत्समानो यमस्य लोके अधिरज्जुरायत् ॥२॥
यस्मा ऋणं यस्य जायामुपैमि यं याचमानो अभ्यैमि देवाः ।
ते वाचं वादिषुर्मोत्तरां महेवपत्नीं अप्सरसावधीत्माम् ॥३॥

यत् । हस्ताभ्याम् । चकृम । किल्बिषाणि । अक्षाणाम् । गत्नुम् । उपऽलिप्समानाः ।
उग्रंपश्ये इत्युग्रम्ऽपश्ये । उग्रऽजितौ । तत् । अद्य । अप्सरसौ । अनु । दत्ताम् । ऋणम् । नः ॥१॥
उग्रंपश्ये इत्युग्रम्ऽपश्ये । राष्ट्रऽभृत् । किल्बिषाणि । यत् । अक्षऽवृत्तम् । अनु । दत्तम् । नः ।
एतत् । ऋणात् । नः । न । ऋणम् । एत्समानः । यमस्य । लोके । अधिऽरज्जुः । आ । अयत् ॥२॥
यस्मै । ऋणम् । यस्य । जायाम् । उपऽऐमि । यम् । याचमानः । अभिऽऐमि । देवाः । ते ।
वाचम् । वादिषुः । माम् । उत्तराम् । मत् । देवपत्नी इति देवऽपत्नी । अप्सरसौ । अधि । इतम् ॥३॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Agniḥ

VI.117.1 A borrowed loan and not payed back yet, that am I, who move about bound by the mighty controller. O adorable Lord, now may I be free from that debt (anṛ no bhavāmi). You know how to unfasten all the nooses.

VI.117.2 While living here, we pay back this debt alive, we repay it to the living ones. What gains I have consumed having borrowed, from that debt, O adorable Lord, now I become free.

VI.117.3 From debt in this world, free from debt in the yonder world, and free from debt may we be in the third world. What abodes are visited by the enlightened ones and by the elders, may we reach them all free from debt.

Agniḥ

VI.118.1 Desirous of enjoying (obtaining) the objects of our senses, whatever sins we have committed with both our hands, may the two-watchers of our actions, fiercely-seeing and fiercely-conquering, forgive our that lapse today.

VI.118.2 O fiercely-seeing and O sustainer of kingdom, what sins we commit with our sense-organs, may you two forgive us for that. May the creditor, demanding repayment of his debt from the debtor, not come to us, with a rope in the realm of the controller (death).

VI.118.3 From whom I have borrowed; whose wife I approach for help; to whom I go begging for money, O enlightened ones, may they not speak disparingly to me. O you two watchers of our actions, you spouses of the enlightened ones, may you keep this in mind.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(११९) एकोनविंशत्युत्तरशततमं सूक्तम्

(१-३) तृचस्यास्य सूक्तस्य कौशिक ऋषिः । अग्निर्देवता । त्रिष्टुप् छन्दः ॥

यददी॑व्यन्नृ॒णम॒हं कृ॒णोम्यदा॑स्यन्नग्न उ॒त सं॑गृ॒णामि॑ ।
वै॒श्वा॒न॒रो नो॑ अधि॒पा वसि॑ष्ठ॒ उदिन्न॑याति सुकृ॒तस्य॑ लो॒कम् ॥१॥
वै॒श्वा॒न॒राय॒ प्रति॑ वेदयामि॒ यद्यृ॒णं सं॑ग॒रो दे॒वता॑सु ।
स ए॒तान्पाशा॑न्वि॒चृतं॑ वेद॒ सर्वा॒नथ॑ प॒क्वेन॑ स॒ह सं भ॑वेम ॥२॥
वै॒श्वा॒न॒रः प॑वि॒ता मा॑ पुनातु॒ यत्सं॑ग॒रम॑भि॒धावा॑म्या॒शाम् ।
अना॑जान॒न्मन॑सा॒ याच॑मानो॒ यत्तत्रैनो॒ अप॒ तत्सु॑वामि ॥३॥

यत् । अदी॑व्यन् । ऋ॒णम् । अ॒हम् । कृ॒णोमि॑ । अदा॑स्यन् । अ॒ग्ने॒ । उ॒त । स॒म्ऽगृ॒णामि॑ ।
वै॒श्वा॒न॒रः । नः॒ । अ॒धि॒ऽपाः । वसि॑ष्ठः । उत् । इत् । न॒या॒ति॒ । सु॒ऽकृ॒तस्य॑ । लो॒कम् ॥ १ ॥
वै॒श्वा॒न॒राय॑ । प्रति॑ । वे॒द॒या॒मि॒ । यदि॑ । ऋ॒णम् । स॒म्ऽग॒रः । दे॒वता॑सु ।
सः । ए॒तान् । पाशा॑न् । वि॒ऽचृत॑म् । वे॒द॒ । सर्वा॑न् । अथ॑ । प॒क्वेन॑ । स॒ह । सम् । भ॒वे॒म॒ ॥२॥
वै॒श्वा॒न॒रः । प॒वि॒ता । मा॒ । पु॒ना॒तु॒ । यत् । स॒म्ऽग॒रम् । आ॒भि॒ऽधावा॑मि । आ॒ऽशाम् ।
अना॑जानन् । मन॑सा । याच॑मानः । यत् । तत्र॑ । एनः॑ । अप॑ । तत् । सु॒वा॒मि॒ ॥ ३ ॥

(१२०) विंशत्युत्तरशततमं सूक्तम्

(१-३) तृचस्यास्य सूक्तस्य कौशिक ऋषिः । मन्त्रोक्ता देवताः । (१) प्रथमर्चो जगती,
(२) द्वितीयायाः पङ्क्तिः, (३) तृतीयायाश्च त्रिष्टुप् छन्दांसि ॥

यद॒न्तरि॑क्षं पृथि॒वीमु॒त द्यां यन्मा॒तरं॑ पि॒तरं॑ वा जिहिंसि॒म ।
अ॒यं तस्मा॒द्गार्ह॑पत्यो नो अ॒ग्निरुदिन्न॑याति सुकृ॒तस्य॑ लो॒कम् ॥१॥
भूमि॑र्मा॒तादि॑तिर्नो ज॒नित्रं॒ भ्राता॒न्तरि॑क्षम॒भिश॑स्त्या नः ।
द्यौर्नः॑ पि॒ता पित्र्या॒च्छं भ॑वाति जा॒मिमृ॒त्वा माव॑ पत्सि लो॒कात् ॥२॥
यत्रा॑ सु॒हार्दः॑ सु॒कृतो॒ मद॑न्ति वि॒हाय॒ रोगं॑ त॒न्व१॒॑ः स्वायाः॑ ।
अश्लो॑णा॒ अङ्गै॒रह्रु॑ताः स्व॒र्गे तत्र॑ पश्येम पि॒तरौ॑ च पु॒त्रान् ॥३॥

यत् । अ॒न्तरि॑क्षम् । पृ॒थि॒वीम् । उ॒त॒ । द्याम् । यत् । मा॒तर॑म् । पि॒तर॑म् । वा॒ । जि॒हिं॒सि॒म ।
अ॒यम् । तस्मा॑त् । गार्ह॑ऽपत्यः । नः॒ । अ॒ग्निः । उत् । इत् । न॒या॒ति॒ । सु॒ऽकृ॒तस्य॑ । लो॒कम् ॥
भूमिः॑ । मा॒ता । अदि॑तिः । नः॒ । ज॒नित्र॑म् । भ्राता॑ । अ॒न्तरि॑क्षम् । अ॒भिऽश॑स्त्या । नः॒ ।
द्यौः । नः॒ । पि॒ता । पित्र्या॑त् । शम् । भ॒वा॒ति॒ । जा॒मिम् । ऋ॒त्वा । मा । अव॑ । प॒त्सि॒ । लो॒कात् ॥
यत्र॑ । सु॒ऽहार्दः॑ । सु॒ऽकृतः॑ । मद॑न्ति । वि॒ऽहाय॑ । रोग॑म् । त॒न्वः॑ । स्वायाः॑ ।
अश्लो॑णाः । अङ्गैः॑ । अह्रु॑ताः । स्वः॒ऽगे । तत्र॑ । प॒श्ये॒म॒ । पि॒तरौ॑ । च॒ । पु॒त्रान् ॥ ३ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Vaiśvānaro'gniḥ

VI.119.1 If I incur debt withouut gambling, and O adorable Lord, if I promise without intending to pay, may the benefactor of all men, the rehabilitator, the overlord, lead us up to the world of virtues.

VI.119.2 I declare to the benefactor of all men the debt, which I have promised to repay to the enlightened ones. He knows how to unfasten all these noosess. Then may we be united with the ripened fruit of our actions.

VI.119.3 May the purifier benefactor of all men purify me. If I go against the promise and the expectation, without knowing the reality, begging with my mind for material gains; what sin is therein, that I dispel.

Antarikṣa etc (As per verses)

VI.120.1 What violence we have perpetrated on the midspace, on the earth, or even on the sky, or on our mother, or on our father, facing us from that guilt, may this house-hold fire lead us up to the land of virtuous.

VI.120.2 The indivisible earth is our mother, who gave us birth; the midspace is our brother, who protects us from ill fame; the sky is our father who saves us from paternal guilt. Having gone to relatives (for help), may I not fall down from the esteem of the people.

VI.120.3 Where the virtuous ones live in friendly happiness, leaving behind the diseases of their bodies, undeformed in limbs and free from lameness - there in the heaven, may we see our parents as well as our children.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(१२१) एकविंशत्युत्तरशततमं सूक्तम्

(१–४) चतुर्ऋचस्यास्य सूक्तस्य कौशिक ऋषिः । मन्त्रोक्ता देवताः । (१–२) प्रथमा-द्वितीययोर्ऋचोर्विष्टुप्, (३–४) तृतीयाचतुर्थ्योश्चानुष्टुप् छन्दसी ॥

विषाणा पाशान्वि ष्याध्यस्मद्य उत्तमा अधमा वारुणा ये ।
दुष्वप्न्यं दुरितं नि ष्वास्मदथ गच्छेम सुकृतस्य लोकम् ॥१॥
यदारुणि बध्यसे यच्च रज्ज्वां यद्भूम्यां बध्यसे यच्च वाचा ।
अयं तस्माद्गार्हपत्यो नो अग्निरुदिन्नयाति सुकृतस्य लोकम् ॥२॥
उदगातां भगवती विचृतौ नाम तारके ।
प्रेहामृतस्य यच्छतां प्रैतु बद्धकमोचनम् ॥३॥
वि जिहीष्व लोकं कृणु बन्धान्मुञ्चासि बद्धकम् ।
योन्या इव प्रच्युतो गर्भः पथः सर्वाँ अनु क्षिय ॥४॥

विऽसानाः । पाशान् । वि । स्य । अधि । अस्मत् । ये । उत्ऽउत्तमाः । अधमाः । वारुणाः । ये ।
दुःऽस्वप्न्यम् । दुःऽइतम् । निः । स्व । अस्मत् । अथ । गच्छेम । सुऽकृतस्य । लोकम् ॥ १ ॥
यत् । दारुणि । बध्यसे । यत् । च । रज्ज्वाम् । यत् । भूम्याम् । बध्यसे । यत् । च । वाचा ।
अयम् । तस्मात् । गार्हऽपत्यः । नः । अग्निः । उत् । इत् । नयाति । सुऽकृतस्य । लोकम् ॥२॥
उत् । अगाताम् । भगवती इति भगऽवती । विऽचृतौ । नाम । तारके इति ।
प्र । इह । अमृतस्य । यच्छताम् । प्र । एतु । बद्धकऽमोचनम् ॥ ३ ॥
वि । जिहीष्व । लोकम् । कृणु । बन्धात् । मुञ्चासि । बद्धकम् ।
योन्याःऽइव । प्रऽच्युतः । गर्भः । पथः । सर्वान् । अनु । क्षिय ॥ ४ ॥

(१२२) द्वाविंशत्युत्तरशततमं सूक्तम्

(१–५) पञ्चर्चस्यास्य सूक्तस्य भृगुर्ऋषिः । विश्वकर्मा देवता । (१–३) प्रथमादितृचस्य त्रिष्टुप्, (४–५) चतुर्थीपञ्चम्योर्ऋचोश्च जगती छन्दसी ॥

एतं भागं परि ददामि विद्वान्विश्वकर्मन्प्रथमजा ऋतस्य ।
अस्माभिर्दत्तं जरसः परस्तादच्छिन्नं तन्तुमनु सं तरेम ॥१॥

एतम् । भागम् । परि । ददामि । विद्वान् । विश्वऽकर्मन् । प्रथमऽजाः । ऋतस्य ।
अस्माभिः । दत्तम् । जरसः । परस्तात् । अच्छिन्नम् । तन्तुम् । अनु । सम् । तरेम ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Agni etc, (as per verses)

VI.121.1 Unfastening the fetters, that are the highest and lowest, of the venerable Lord, may you take off those from us. May you remove the evil of frightening dreams from us. And then, may we go to the land of the virtuous.

VI.121.2 If you are bound to a log, or with a rope; if you are bound under-ground, or with the speech-freeing us from that, may this house-hold fire lead us up to the land of the virtuous.

VI.121.3 Two stars, releasers (vicṛtau) be their name, glorious and prosperous ones, have risen up. May they bestow immortality here; may the releaser of the bound ones come quickly.

VI.121.4 Move on. Make place. Release the bound one from bonds. Like a new-born, having emerged from the womb, may you follow all the ways (you like).

Viśvakarmā

VI.122.1 O Lord of all actions (universal architect), (knowing that) you are the first ordainer of the eternal law, I offer this portion (of mine) to you. Beyond old age, may we go across following the unbroken line of what we have given.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

ततं तन्तुमन्वेके तरन्ति येषां दत्तं पित्र्यमायनेन ।
अबन्ध्वेके ददतः प्रयच्छन्तो दातुं चेच्छिक्षान्त्स स्वर्ग एव ॥२॥
अन्वारभेथामनुसंरभेथामेतं लोकं श्रद्दधानाः सचन्ते ।
यद्वां पक्वं परिविष्टमग्नौ तस्य गुप्तये दंपती सं श्रयेथाम् ॥३॥
यज्ञं यन्तं मनसा बृहन्तमन्वारोहामि तपसा सयोनिः ।
उपहूता अग्ने जरसः परस्तात्तृतीये नाके सधमादं मदेम ॥४॥
शुद्धाः पूता योषितो यज्ञिया इमा ब्रह्मणां हस्तेषु प्रपृथक्सादयामि ।
यत्काम इदमभिषिञ्चामि वोहमिन्द्रो मरुत्वान्त्स ददातु तन्मे ॥५॥

ततम् । तन्तुम् । अनु । एके । तरन्ति । येषाम् । दत्तम् । पित्र्यम् । आऽअयनेन ।
अबन्धु । एके । ददतः । प्रऽयच्छन्तः । दातुम् । च । इत् । शिक्षान् । सः । स्वःऽगः । एव ॥
अनुऽआरभेथाम् । अनुऽसंरभेथाम् । एतम । लोकम् । श्रत्ऽदधानाः । सचन्ते । यत् । वाम् ।
पक्वम् । परिंऽविष्टम् । अग्नौ । तस्य । गुप्तये । दंपती इति दम्ऽपती । सम् । श्रयेथाम् ॥
यज्ञम् । यन्तम् । मनसा । बृहन्तम् । अनुऽआरोहामि । तपसा । सऽयोनिः ।
उपऽहूताः । अग्ने । जरसः । परस्तात् । तृतीये । नाके । सधऽमादम् । मदेम ॥ ४ ॥
शुद्धाः । पूताः । योषितः । यज्ञियाः । इमाः । ब्रह्मणाम् । हस्तेषु । प्रऽपृथक् । सादयामि ।
यत्ऽकामः । इदम् । अभिऽसिञ्चामि । वः । अहम् । इन्द्रः । मरुत्वान् । सः । ददातु ।
तत् । मे ॥ ५ ॥

(१२३) त्रयोविंशत्युत्तरशततमं सूक्तम्

(१–५) पञ्चर्चस्यास्य सूक्तस्य भृगुर्ऋषिः । विश्वे देवा देवताः । (१–२, ५) प्रथमाद्वितीयापञ्चमीनामृचां त्रिष्टुप्, (३) तृतीयाया द्विपदा साम्न्यनुष्टुप्, (४) चतुर्थ्याश्चैकावसाना द्विपदा प्राजापत्या भुरिगनुष्टुप् छन्दांसि ॥

एतं सधस्थाः परि वो ददामि यं शेवधिमावहाज्जातवेदाः ।
अन्वागन्ता यजमानः स्वस्ति तं स्म जानीत परमे व्योमन् ॥१॥

एतम् । सधऽस्थाः । परि । वः । ददामि । यम् । शेवऽधिम् । आऽवहात् । जातऽवेदाः ।
अनुऽआगन्ता । यजमानः । स्वस्ति । तम् । स्म । जानीत । परमे । विऽओमन् ॥ १ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

VI.122.2 Some person, whose ancestral debt is repaid by coming generation, go across following the extended line. Some others, having no kins, repay the debt to the creditors, if they are able to do so. That is verily the heaven.

VI.122.3 O both of you, start to accomlish it; make determined effort to accomlish it. Those having unflinching faith attain this abode of happiness. Whatever ripe offerings you have made in fire of sacrifice, may both, the husband and wife, stand united to guard them with care.

VI.122.4 Following the great sacrifice, which is going to the enlightened ones, I of the same origin, ascend to the heaven with will and fervor. O adorable Lord, beyond old age, having been called up, may we live in happiness jointly in the third sorrowless world.

VI.122.5 These are pure, pious, and holy women. I place them singly in the hands of the pious learned persons. With what desire I pour this libation for you; may he, the resplendent Lord with cloud-bearing winds, grant that to me.

Viśve devāḥ

VI.123.1 You, who are present, to you I offer these entire riches, brought to us by Jātavedā, one who knows all that is born. The sacrificer is sure to follow. May you receive him in heaven. (Also Yv. XVIII.59)

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

जानीत स्मैनं परमे व्योमिन्देवाः सधस्था विद लोकमत्र ।
अन्वागन्ता यजमानः स्वस्तीष्टापूर्तं स्म कृणुताविरस्मै ॥२॥
देवाः पितरः पितरो देवाः । यो अस्मि सो अस्मि ॥३॥
स पचामि स ददामि स यजे स दत्तान्मा यूषम् ॥४॥
नाके राजन्प्रति तिष्ठ तत्रैतत्प्रति तिष्ठतु ।
विद्धि पूर्तस्य नो राजन्त्स देव सुमना भव ॥५॥

जानीत । स्म । एनम् । परमे । विऽओमन् । देवाः । सधऽस्थाः । विद । लोकम् । अत्र ।
अनुऽआगन्ता । यजमानः । स्वस्ति । इष्टापूर्तम् । स्म । कृणुत । आविः । अस्मै ॥ २ ॥
देवाः । पितरः । पितरः । देवाः । यः । अस्मि । सः । अस्मि ॥ ३ ॥
सः । पचामि । सः । ददामि । सः । यजे । सः । दत्तात् । मा । यूषम् ॥ ४ ॥
नाके । राजन् । प्रति । तिष्ठ । तत्र । एतत् । प्रति । तिष्ठतु ।
विद्धि । पूर्तस्य । नः । राजन् । सः । देव । सुऽमनाः । भव ॥ ५ ॥

(१२४) चतुर्विंशत्युत्तरशततमं सूक्तम्

(१-३) तृचस्यास्य सूक्तस्याथर्वा ऋषिः । मन्त्रोक्ता दिव्या आपो वा देवताः । त्रिष्टुप् छन्दः ॥

दिवो नु मां बृहतो अन्तरिक्षादपां स्तोको अभ्यपप्तद्रसेन ।
समिन्द्रियेण पयसाहमग्ने छन्दोभिर्यज्ञैः सुकृतां कृतेन ॥१॥
यदि वृक्षादभ्यपप्तत्फलं तद्यद्यन्तरिक्षात्स उ वायुरेव ।
यत्रास्पृक्षत्तन्वो३ यच्च वासस आपो नुदन्तु निर्ऋतिं पराचैः ॥२॥

दिवः । नु । माम् । बृहतः । अन्तरिक्षात् । अपाम् । स्तोकः । अभि । अपप्तत् । रसेन ।
सम् । इन्द्रियेण । पयसा । अहम् । अग्ने । छन्दःऽभिः । यज्ञैः । सुऽकृताम् । कृतेन ॥ १ ॥
यदि । वृक्षात् । अभिऽअपप्तत् । फलम् । तत् । यदि । अन्तरिक्षात् । सः । ऊं इति । वायुः । एव ।
यत्र । अस्पृक्षत् । तन्वः । यत् । च । वाससः । आपः । नुदन्तु । निःऽऋतिम् । पराचैः ॥२॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

VI.123.2 Do you recognize him in the highest heaven (parama vyoman). Of course, you know people here in the presant society. One who is engaged in sacrifice shall have peace; lead him to the joy that comes from good actions.

VI.123.3 The enlightened ones are the elders, and the elders the enlightened ones. What I am, I am.

VI.123.4 The same I cook; the same I give; the same I perform the sacrifice (worship): may the same I never be parted from the fruit of what I have given.

VI.123.5 Stay in the sorrowless world, O king: may this (sacrifice also) stay there. May you know of the offerings we have given, O king. O Lord, as such may you be friendly towards us.

Divyāḥ Āpaḥ

VI.124.1 From the vast sky, or from the midspace, a drop of water with pleasure fall upon me. O adorable Lord, may I be united with power of my sense-organs, with milk, with praises, with sacrifices and with the fruit of pious deeds.

VI.124.2 If it falls from a tree, it is a fruit; if from the midspace, then it is surely the wind only. Where it touches a part of the body or of clothing, from there may the waters dispel distress (perdition) away from us.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

अभ्यञ्जनं सुरभि सा सम्मृद्धिर्हिरण्यं वर्चस्तदु पुत्रिममेव ।
सर्वा पवित्रा वितताध्यस्मत्तन्मा तारीन्निर्ऋतिर्मो अरातिः ॥३॥

अभिऽअञ्जनम् । सुरभि । सा । सम्ऽऋद्धिः । हिरण्यम् । वर्चः । तत् । ऊं इति । पुत्रिमम् । एव ।
सर्वा । पवित्रा । विऽततता । अधि । अस्मत् । तत् । मा । तारीत् । निःऽऋतिः । मो इति । अरातिः ॥३

(१२५) पञ्चविंशत्युत्तरशततमं सूक्तम्

(१–३) तृचस्यास्य सूक्तस्याथर्वा ऋषिः । वनस्पतिर्देवता । (१, ३) प्रथमा-तृतीययोर्ऋचोस्त्रिष्टुप्, (२) द्वितीयायाश्च जगती छन्दसी ॥

वनस्पते वीड्वङ्गो हि भूया अस्मत्सखा प्रतरणः सुवीरः ।
गोभिः संनद्धो असि वीडयस्वास्थाता ते जयतु जेत्वानि ॥१॥
दिवस्पृथिव्याः पर्योज उद्भृतं वनस्पतिभ्यः पर्याभृतं सहः ।
अपामोज्मानं परि गोभिरावृतमिन्द्रस्य वज्रं हविषा रथं यज ॥२॥
इन्द्रस्यौजो मरुतामनीकं मित्रस्य गर्भो वरुणस्य नाभिः ।
स इमां नो हव्यदातिं जुषाणो देव रथ प्रति हव्या गृभाय ॥३॥

वनस्पते । वीडुऽअङ्गः । हि । भूयाः । अस्मत्ऽसखा । प्रऽतरणः । सुऽवीरः ।
गोभिः । सम्ऽनद्धः । असि । वीडयस्व । आऽस्थाता । ते । जयतु । जेत्वानि ॥ १ ॥
दिवः । पृथिव्याः । परि । ओजः । उत्ऽभृतम् । वनस्पतिऽभ्यः । परि । आऽभृतम् । सहः ।
अपाम् । ओज्मानम् । परि । गोभिः । आऽवृतम् । इन्द्रस्य । वज्रम् । हविषा । रथम् । यज ॥ २ ॥
इन्द्रस्य । ओजः । मरुताम् । अनीकम् । मित्रस्य । गर्भः । वरुणस्य । नाभिः ।
सः । इमाम् । नः । हव्यऽदातिम् । जुषाणः । देव । रथ । प्रति । हव्या । गृभाय ॥ ३ ॥

(१२६) षड्विंशत्युत्तरशततमं सूक्तम्

(१–३) तृचस्यास्य सूक्तस्याथर्वा ऋषिः । वानस्पत्यदुन्दुभिर्देवता । (१–२) प्रथमाद्वितीययोर्ऋचोर्भुरिक्त्रिष्टुप्, (३) तृतीयायाश्च पुरोबृहतीविराड्गर्भा त्रिष्टुप् छन्दसी ॥

उप श्वासय पृथिवीमुत द्यां पुरुत्रा ते वन्वतां विष्ठितं जगत् ।
स दुन्दुभे सजूरिन्द्रेण देवैर्दूराद्दवीयो अप सेध शत्रून् ॥१॥

उप । श्वासय । पृथिवीम् । उत । द्याम् । पुरुऽत्रा । ते । वन्वताम् । विऽस्थितम् । जगत् ।
सः । दुन्दुभे । सऽजूः । इन्द्रेण । देवैः । दूरात् । दवीयः । अप । सेध । शत्रून् ॥ १ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

VI.124.3 O sweet-smelling ointment, the prosperity, the gold, the splendour, all that is surely purifying. All the purifiers are spread over us. Therefore, may the distress (perdition) never overwhelm us, nor the niggardness (arāti).

Vanaspatiḥ (herb)

VI.125.1 May the chariot made of strong wood be wholesome; may it be our friend; our protector, and manned by brave men. May it show forth its strength, compact with the straps of leather and let its rider be victorious in the battle. (Also Ṛg. VI.47.26)

VI.125.2 Show full respect to the chariot replete with synthesis of basic elements of heaven and earth - the divine extracted essence of the forest wood. It possesses the velocity of waters, and is encompassed with the cow-hide and the thunderbolt. (Also Ṛg. VI.47.27)

VI.125.3 O all pervading Lord of the celestial chariot, your vehicle is as powerful as the bolt of justice of the resplendent Lord. It is the precursor of vital principles, and is as vast as our ocean. It is bright as sunrays. May you accept it offered with prayers and oblations. (Also Ṛg. VI.47.28)

Dundubhiḥ - Drum

VI.126.1 O war drums, fill with your thumping sound the earth and heaven. Let all things, movable or stationary be aware of it. May you associated with the resplendent Lord and Nature's forces drive all malign elements far from us. (Also Ṛg. VI.47.29)

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

आ क्रन्दय बलमोजो न आ धा अभि ष्टन दुरिता बाधमानः ।
अप सेध दुन्दुभे दुच्छुनामित इन्द्रस्य मुष्टिरसि वीडयस्व ॥२॥
प्रामूं जयाभीऽमे जयन्तु केतुमद्दुन्दुभिर्वावदीतु ।
समश्वपर्णाः पतन्तु नो नरोस्माकमिन्द्र रथिनो जयन्तु ॥३॥

आ । क्रन्दय । बलम् । ओजः । नः । आ । धाः । अभि । स्तन । दुःऽइता । बाधमानः ।
अप । सेध । दुन्दुभे । दुच्छुनाम् । इतः । इन्द्रस्य । मुष्टिः । असि । वीडयस्व ॥ २ ॥
प्र । अमूम् । जय । अभि । इमे । जयन्तु । केतुऽमत् । दुन्दुभिः । वावदीतु ।
सम् । अश्वऽपर्णाः । पतन्तु । नः । नरः । अस्माकम् । इन्द्र । रथिनः । जयन्तु ॥ ३ ॥

(१२७) सप्तविंशत्युत्तरशततमं सूक्तम्

(१–३) तृचस्यास्य सूक्तस्य भृग्वङ्गिरा ऋषिः । वनस्पतिर्यक्ष्मनाशनं वा देवता । (१–२) प्रथमाद्वितीययोर्ऋचोरनुष्टुप् , (३) तृतीयायाश्च त्र्यवसाना षट्पदा जगती छन्दसी ॥

विद्रधस्य बलासस्य लोहितस्य वनस्पते ।
विसल्पकस्योषधे मोच्छिषः पिशितं चन ॥१॥
यौ ते बलास तिष्ठतः कक्षे मुष्कावपश्रितौ ।
वेदाहं तस्य भेषजं चीपुद्रुरभिचक्षणम् ॥२॥
यो अङ्ग्यो यः कर्ण्यो यो अक्ष्योर्विसल्पकः ।
वि वृहामो विसल्पकं विद्रधं हृदयामयम् ॥
परा तमज्ञातं यक्ष्ममधराञ्चं सुवामसि ॥३॥

विऽद्रधस्य । बलासस्य । लोहितस्य । वनस्पते ।
विऽसल्पकस्य । ओषधे । मा । उत् । शिषः । पिशितम् । चन ॥ १ ॥
यौ । ते । बलास । तिष्ठतः । कक्षे । मुष्कौ । अपऽश्रितौ ।
वेद । अहम् । तस्य । भेषजम् । चीपुद्रुः । अभिऽचक्षणम् ॥ २ ॥
यः । अङ्ग्यः । यः । कर्ण्यः । यः । अक्ष्योः । विऽसल्पकः । वि । वृहामः । विऽसल्पकम् । विऽद्रधम् ।
हृदयऽआमयम् । परा । तम् । अज्ञातम् । यक्ष्मम् । अधराञ्चम् । सुवामसि ॥ ३ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

VI.126.2 May (O drum) you sound loud and animate our vigour and enthusiam. May you thunder aloud and scare away malignant powers. Please repel, O drum, those who take delight in harming us. You, being the first of the divines, show your firmness. (Also Ṛg. VI.47.30)

VI.126.3 O resplendent Lord, the drum sounds repeatedly as a signal. May you recover the lost cattle of wisdom and bring it back here. Our leaders mounted (winged with horses), as if, on speedy fly together. Let our car-borne fighting faculties against vice and nescience be triumphant. (Also Ṛg. VI.47.31)

Vanaspatiḥ (herb)

VI.127.1 O lord of the forest, O herb, may you not leave even a (trace, particle remaining of the cold abcess, the wasting disease, haemorrage and the herpes.

VI.127.2 O wasting disease, the two swelling of glands, which have sprung in your armpits - of those I know the remedy. Cīpudru is a sure cure for that.

VI.127.3 The penetrating disease, pertaining to limbs, or pertaining to ears, or pertaining to eyes - that penetrating disease we drive out, as well as the haemorrage (vidradham), and the heart-trouble (hrdayāmayam). We force that unknown consumption downwards far away.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(१२८) अष्टाविंशत्युत्तरशततमं सूक्तम्

(१–४) चतुर्ऋचस्यास्य सूक्तस्यायर्वाङ्गिरा ऋषिः । सोमः शकधूमश्च देवते । अनुष्टुप् छन्दः ॥

शकधूमं नक्षत्राणि यद्राजानमकुर्वत ।
भद्राहमस्मै प्रायच्छन्निदं राष्ट्रमसादिति ॥१॥
भद्राहं नो मध्यन्दिने भद्राहं सायमस्तु नः ।
भद्राहं नो अह्नां प्राता रात्री भद्राहमस्तु नः ॥२॥
अहोरात्राभ्यां नक्षत्रेभ्यः सूर्याचन्द्रमसाभ्याम् ।
भद्राहमस्मभ्यं राजञ्छकधूम त्वं कृधि ॥३॥
यो नो भद्राहमकरः सायं नक्तमथो दिवा ।
तस्मै ते नक्षत्रराज शकधूम सदा नमः ॥४॥

शकऽधूमम् । नक्षत्राणि । यत् । राजानम् । अकुर्वत ।
भद्रऽअहम् । अस्मै । प्र । अयच्छन् । इदम् । राष्ट्रम् । असात् । इति ॥ १ ॥

भद्रऽअहम् । नः । मध्यंदिने । भद्रऽअहम् । सायम् । अस्तु । नः ।
भद्रऽअहम् । नः । अह्नाम् । प्रातः । रात्री । भद्रऽअहम् । अस्तु । नः ॥ २ ॥

अहोरात्राभ्याम् । नक्षत्रेभ्यः । सूर्याचन्द्रमसाभ्याम् ।
भद्रऽअहम् । अस्मभ्यम् । राजन् । शकऽधूम । त्वम् । कृधि ॥ ३ ॥

यः । नः । भद्रऽअहम् । अकरः । सायम् । नक्तम् । अथो इति । दिवा ।
तस्मै । ते । नक्षत्रऽराज । शकऽधूम । सदा । नमः ॥ ४ ॥

(१२९) एकोनत्रिंशदुत्तरशततमं सूक्तम्

(१–३) दृचस्यास्य सूक्तस्यार्चर्षा ऋषिः । भगो देवता । अनुष्टुप् छन्दः ॥

भगेन मा शांशपेन साकमिन्द्रेण मेदिना ।
कृणोमि भगिनं मापं द्रान्त्वरातयः ॥१॥

भगेन । मा । शांशपेन । साकम् । इन्द्रेण । मेदिना ।
कृणोमि । भगिनम् । मा । अप । द्रान्तु । अरातयः ॥ १ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Śaka dhūmaḥ - Cow dung smoke - Somaḥ

VI.128.1 When the stars (nakṣatrāṇi) made the cow-dung-smoke (śaka-dhūmam) the king (of weather forecasting), they gave an auspicious day to it, so that will be his domain (rāṣṭra).

VI.128.2 May it be a good day for us at noon (madhyandine); may it be a good day for us in the evening; may it be a good day for us in the morning of the days; and may it be a good day for us at nights.

VI.128.3 O shining cow-dung-smoke, (śaka dhūma), may you make a good day for day and night, for constellations, for sun and moon, and good day for us.

VI.128.4 To you, O cow-dung-smoke, the king of the stars, who make good day for us in the evening, at night and in the day, we always bow in reverence.

Bhagaḥ

VI.129.1 With the magnificence of the Sīsama or Sisu (śāṅśapa) (Dalbergia Sisu) tree, in company of the friendly resplendent one, I make myself magnificent. May the enemies not paying our dues run away helter-skelter.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

येन॑ वृ॒क्षाँ अ॒भ्यभ॑वो॒ भगे॑न॒ वर्च॑सा स॒ह ।
तेन॑ मा भ॒गिनं॑ कृ॒ण्वप॑ द्रा॒न्त्वरा॑तयः ॥२॥
यो अ॒न्धो यः पु॑नःस॒रो भगो॑ वृ॒क्षेष्वा॑हि॒तः ।
तेन॑ मा भ॒गिनं॑ कृ॒ण्वप॑ द्रा॒न्त्वरा॑तयः ॥३॥

येन॑ । वृ॒क्षान् । अ॒भि॒ऽअभ॑वः । भगे॑न । वर्च॑सा । स॒ह ।
तेन॑ । मा॒ । भ॒गिन॑म् । कृ॒णु॒ । अप॑ । द्रा॒न्तु॒ । अरा॑तयः ॥ २ ॥
यः । अ॒न्धः । यः । पु॒नः॒ऽस॒रः । भगः॑ । वृ॒क्षेषु॑ । आऽहि॑तः ।
तेन॑ । मा॒ । भ॒गिन॑म् । कृ॒णु॒ । अप॑ । द्रा॒न्तु॒ । अरा॑तयः ॥ ३ ॥

(११०) त्रिंशदुत्तरशततमं सूक्तम्

(१-४) चतुर्ऋचस्यास्य सूक्तस्यार्षी ऋषिः । स्मरो देवता । (१) प्रथमर्चो विराट् पुरस्ताद्बृहती, (२-४) द्वितीयादितृचस्य चानुष्टुप् छन्दसी ॥

र॒थऽजितां॑ राथजिते॒यीना॑मप्स॒रसा॑मयं स्म॒रः ।
देवाः॒ प्र हि॑णुत स्म॒रम॒सौ मामनु॑ शोचतु ॥१॥
अ॒सौ मे॑ स्मरता॒दिति॑ प्रि॒यो मे॑ स्मरता॒दिति॑ ।
देवाः॒ प्र हि॑णुत स्म॒रम॒सौ मामनु॑ शोचतु ॥२॥
यथा॒ मम॒ स्मरा॑दसौ॒ नामुष्या॒हं क॒दा च॒न ।
देवाः॒ प्र हि॑णुत स्म॒रम॒सौ मामनु॑ शोचतु ॥३॥
उन्मा॑दयत मरुत॒ उद॑न्तरिक्ष मादय ।
अग्न॒ उन्मा॑दया॒ त्वम॒सौ मामनु॑ शोचतु ॥४॥

र॒थऽजिता॑म् । रा॒थऽजि॒ते॒यीना॑म् । अ॒प्स॒रसा॑म् । अ॒यम् । स्म॒रः ।
देवाः॑ । प्र । हि॒णु॒त । स्म॒रम् । अ॒सौ । माम् । अनु॑ । शो॒च॒तु॒ । १ ॥
अ॒सौ । मे॒ । स्म॒र॒ता॒त् । इति॑ । प्रि॒यः । मे॒ । स्म॒र॒ता॒त् । इति॑ ।
देवाः॑ । प्र । हि॒णु॒त । स्म॒रम् । अ॒सौ । माम् । अनु॑ । शो॒च॒तु॒ ॥ २ ॥
यथा॑ । मम॑ । स्मरा॑त् । अ॒सौ । न । अ॒मुष्य॑ । अ॒हम् । क॒दा । च॒न ।
देवाः॑ । प्र । हि॒णु॒त । स्म॒रम् । अ॒सौ । माम् । अनु॑ । शो॒च॒तु॒ ॥ ३ ॥
उत् । मा॒द॒य॒त । म॒रु॒तः॒ । उत् । अ॒न्त॒रि॒क्ष॒ । मा॒द॒य॒ ।
अग्ने॑ । उत् । मा॒द॒य॒ । त्वम् । अ॒सौ । माम् । अनु॑ । शो॒च॒तु॒ ॥ ४ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

VI.129.2 With what magnificence and splendour you have surpassed the trees, by that may you make me magnificent. May the enemies, not paying our dues, run away helter-skelter.

VI.129.3 With that blinding and recurring magnificence, which has been laid in the trees, may you make me magnificent. May enemies, not paying our dues, run away helter-skelter.

Smaraḥ : Love and Passion

VI.130.1 This is the passionate love of the apsaras (beauties) chariot-winning and belonging to the chariot-winners. O bounties of Nature, send forth the passionate love. Let so and so wail for me (asau māmanu śocatu.)

VI.130.2 So that may so and so (asau) remember me; so that my beloved remember me; O bounties of Nature, send forth the passionate love. Let so and so wail for me.

VI.130.3 So that may so and so remember me and may I never remember so and so, O bounties of Nature, send forth the passionate love. Let so and so wail for me.

VI.130.4 O cloud-bearing winds, make him crazy; make him crazy O midspace. O fire divine, may you make him crazy. Let him wail for me.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(१३१) एकत्रिंशदुत्तरशततमं सूक्तम्

(१–३) वृषस्यास्य सूक्तस्यार्थर्वा ऋषिः । स्मरो देवता । अनुष्टुप् छन्दः ॥

नि शीर्षतो नि पत्तत आध्योः३ नि तिरामि ते ।
देवाः प्र हिणुत स्मरमसौ मामनु शोचतु ॥१॥
अनुमतेन्विदं मन्यस्वाकूते समिदं नमः ।
देवाः प्र हिणुत स्मरमसौ मामनु शोचतु ॥२॥
यद्धावसि त्रियोजनं पञ्चयोजनमाश्विनम् ।
ततस्त्वं पुनरायसि पुत्राणां नो असः पिता ॥३॥

नि । शीर्षतः । नि । पत्ततः । आऽध्योः । नि । तिरामि । ते ।
देवाः । प्र । हिनुत । स्मरम् । असौ । माम् । अनु । शोचतु ॥ १ ॥
अनुऽमते । अनु । इदम् । मन्यस्व । आऽकूते । सम् । इदम् । नमः ।
देवाः । प्र । हिनुत । स्मरम् । असौ । माम् । अनु । शोचतु ॥ २ ॥
यत् । धावसि । त्रिऽयोजनम् । पञ्चऽयोजनम् । आश्विनम् ।
ततः । त्वम् । पुनः । आऽअयसि । पुत्राणाम् । नः । असः । पिता ॥ ३ ॥

(१३२) द्वात्रिंशदुत्तरशततमं सूक्तम्

(१–५) पञ्चर्चस्यास्य सूक्तस्यार्थर्वा ऋषिः । स्मरो देवता । (१) प्रथमर्चोस्त्रिपदानुष्टुप्, (२, ४) द्वितीयाचतुर्थ्योस्त्रिपदा विराड् महाबृहती, (३) तृतीयाया भुरिगनुष्टुप्, (५) पञ्चम्याश्च त्रिपदा महाबृहती छन्दांसि ॥

यं देवाः स्मरमसिञ्चन्नप्स्वन्तः शोशुचानं सहाध्या । तं ते तपामि वरुणस्य धर्मणा ॥१॥

यं विश्वे देवाः स्मरमसिञ्चन्नप्स्वन्तः शोशुचानं सहाध्या ।
तं ते तपामि वरुणस्य धर्मणा ॥२॥
यमिन्द्राणी स्मरमसिञ्चदप्स्वन्तः शोशुचानं सहाध्या ।
तं ते तपामि वरुणस्य धर्मणा ॥३॥

यम् । देवाः । स्मरम् । असिञ्चन् । अप्ऽसु । अन्तः । शोशुचानम् । सह । आध्या ।
तम् । ते । तपामि । वरुणस्य । धर्मणा ॥ १ ॥
यम् । विश्वे । देवाः । स्मरम् । असिञ्चन् । अप्ऽसु । अन्तः । शोशुचानम् । सह ।
आध्या । तम् । ते । तपामि । वरुणस्य । धर्मणा ॥ २ ॥
यम् । इन्द्राणी । स्मरम् । असिञ्चत् । अप्ऽसु । अन्तः । शोशुचानम् । सह । आध्या ।
तम् । ते । तपामि । वरुणस्य । धर्मणा ॥ ३ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Smara : Passion and Love

VI.131.1 Out of your head, out of your feet, I draw away your pangs of love. O bounties of Nature, send forth passionate Love. May that man burn with desire for me.

VI.131.2 May you assent to this (my wish) O assent divine (anumati); O determination, may you bend this together. O bounties of Nature, send forth passionate Love. May that man burn with desire for me.

VI.131.3 Even if you run away three leagues, or even five leagues, one day's journey of a horse, from there (tatah) you shall come back and shall be the father of our sons. (putrāṇām pitā).

Smara : Passionate Love

VI.132.1 The passionate love, which the bounties of Nature have poured into waters (i.e., semen), burning friendly and accompanied by pains of longing - that I heat up for you, according to the law of the venerable Lord (Law-maker).

VI.132.2 The passionate love, which all the bounties of Nature have poured into waters (i.e., semen), burning fiercely and accompanied by pains of longing - that I heat up for you, according to the law of the venerable Lord (Law-maker).

VI.132.3 The passionate love, which the power of the resplendent Lord (Indrānī) has poured into waters (i.e., semen), burning fiercely and accompanied by pains of longing - that I heat up for you, according to the law of the venerable Lord (Law-maker).

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

यमिन्द्राग्नी स्मरमसिञ्चतामप्स्व१न्तः शोशुचानं सहाध्या ।
तं ते तपामि वरुणस्य धर्मणा ॥४॥
यं मित्रावरुणौ स्मरमसिञ्चतामप्स्व१न्तः शोशुचानं सहाध्या ।
तं ते तपामि वरुणस्य धर्मणा ॥५॥

यम् । इन्द्राग्नी इति । स्मरम् । असिञ्चताम् । अप्ऽसु । अन्तः । शोशुचानम् । सह । आध्या । तम् । ते । तपामि । वरुणस्य । धर्मणा ॥ ४ ॥

यम् । मित्रावरुणौ । स्मरम् । असिञ्चताम् । अप्ऽसु । अन्तः । शोशुचानम । सह । आध्या । तम् । ते । तपामि । वरुणस्य । धर्मणा ॥ ५ ॥

(१३३) त्रयस्त्रिंशदुत्तरशततमं सूक्तम्

(१–५) पञ्चर्चस्यास्य सूक्तस्यागस्त्य ऋषिः । मेखला देवता । (१) प्रथमर्चो भुरिक्त्रिष्टुप्, (२, ५) द्वितीयापञ्चम्योरनुष्टुप्, (३) तृतीयायास्त्रिष्टुप्, (४) चतुर्थ्याश्च जगती छन्दांसि ॥

य इमां देवो मेखलामाबबन्ध यः सनानाह य उ नो युयोज ।
यस्य देवस्य प्रशिषा चरामः स पारमिच्छात्स उ नो वि मुञ्चात् ॥१॥
आहुतास्यभिहुत ऋषीणामस्यायुधम् ।
पूर्वी व्रतस्य प्राश्नती वीरघ्नी भव मेखले ॥२॥
मृत्योरहं ब्रह्मचारी यदस्मि निर्याचन्भूतात्पुरुषं यमाय ।
तमहं ब्रह्मणा तपसा श्रमेणानयैनं मेखलया सिनामि ॥३॥

यः । इमाम् । देवः । मेखलाम् । आऽबबन्ध । यः । सम्ऽननाह । यः । ऊं इति । नः । युयोज । यस्य । देवस्य । प्रऽशिषा । चरामः । सः । पारम् । इच्छात् । सः । ऊं इति । नः । वि । मुञ्चात् ॥ १ ॥

आऽहुता । असि । अभिऽहुता । ऋषीणाम् । असि । आयुधम् ।
पूर्वी । व्रतस्य । प्रऽअश्नती । वीरऽघ्नी । भव । मेखले ॥ २ ॥

मृत्योः । अहम् । ब्रह्मऽचारी । यत् । अस्मि । निःऽयाचन् । भूतात् । पुरुषम् । यमाय ।
तम् । अहम् । ब्रह्मणा । तपसा । श्रमेण । अनया । एनम् । मेखलया । सिनामि ॥ ३ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

VI.132.4 The passionate love, which the Lord resplendent and adorable, has poured into waters (i.e., semen), burning fiercely and accompanied by pains of longing - that I heat up for you, according to the law of the venerable Lord (Law-maker).

VI.132.5 The passionate love, which the Lord friendly and venerable, has poured into waters (i.e., semen), burning fiercely and accompanied by pains of longing - that I heat up for you, according to the law of the venerable Lord (Law-maker).

Mekhalā : Belt or Girdle

VI.133.1 The enlightened one, who has bound this (belt or girdle), who has fastened it tight, who has deployed us, at whose direction we move up, may he wish us to reach our goal (the other shore); may he free us from it as well.

VI.133.2 You are offered; you are praised. You are the weapon of the seers. Having achieved success in the work undertaken previously, may you, O belt, be the slayer of the heroes (among our enemies).

VI.133.3 I, who am the disciple of death, begging from people, a man for the controller (death). That man I bind fast to knowledge, to austerity, and to hard labour with this belt.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

श्रद्धायाः दुहिता तपसोधि जाता स्वसा ऋषीणां भूतकृतां बभूव ।
सा नो मेखले मतिमा धेहि मेधामथो नो धेहि तप इन्द्रियं च ॥४॥
यां त्वा पूर्वे भूतकृत ऋषयः परिबेधिरे ।
सा त्वं परि ष्वजस्व मां दीर्घायुत्वाय मेखले ॥५॥

श्रद्धायाः । दुहिता । तपसः । अधि । जाता । स्वसा । ऋषीणाम् । भूतऽकृताम् । बभूव ।
सा । नः । मेखले । मतिम् । आ । धेहि । मेधाम् । अथो इति । नः । धेहि । तपः । इन्द्रियम् । च ॥
याम् । त्वा । पूर्वे । भूतऽकृतः । ऋषयः । परिऽबेधिरे ।
सा । त्वम् । परि । स्वजस्व । माम् । दीर्घायुऽत्वाय । मेखले ॥ ५ ॥

(१३४) चतुस्त्रिंशदुत्तरशततमं सूक्तम्

(१-३) तृचस्यास्य सूक्तस्य शुक्र ऋषिः । वज्रो देवता । (१) प्रथमर्चः परानुष्टुप् त्रिष्टुप्,
(२) द्वितीयाया भुरिक्त्रिपदा गायत्री, (३) तृतीयायाश्चानुष्टुप् छन्दांसि ॥

अयं वज्रस्तर्पयतामृतस्यावास्य राष्ट्रमप हन्तु जीवितम् ।
शृणातु ग्रीवाः प्र शृणातूष्णिहा वृत्रस्येव शचीपतिः ॥१॥
अधरोधर उत्तरेभ्यो गूढः पृथिव्या मोत्सर्पत् ।
वज्रेणावहतः शयाम् ॥२॥
यो जिनाति तमन्विच्छ यो जिनाति तमिज्जहि ।
जिनतो वज्र त्वं सीमन्तमन्वञ्चमनु पातय ॥३॥

अयम् । वज्रः । तर्पयताम् । ऋतस्य । अव । अस्य । राष्ट्रम् । अप । हन्तु ।
जीवितम् । शृणातु । ग्रीवाः । प्र । शृणातु । उष्णिहाः । वृत्रस्यऽइव । शचीऽपतिः ॥
अधरःऽअधरः । उत्तरेभ्यः । गूढः । पृथिव्याः । मा । उत् । सर्पत् ।
वज्रेण । अवऽहतः । शयाम् ॥ २ ॥
यः । जिनाति । तम् । अनु । इच्छ । यः । जिनाति । तम् । इत् । जहि ।
जिनतः । वज्र । त्वम् । सीमन्तम् । अन्वञ्चम् । अनु । पातय ॥ ३ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

VI.133.4 You are the daughter of faith (śraddhāyā duhitā), born of austerity; you have become the sister of seers, the creators of beings. As such, O girdle (mekhalā), may you bestow on us thought and wisdom and then bless us with understanding, fervor and stamina.

139785

VI.133.5 O you girdle (mekhalā), whom the ancient seers, the creators of beings, girdled around them, may you, the same, embrace me for a long life.

Vajra : A lamantine Bolt

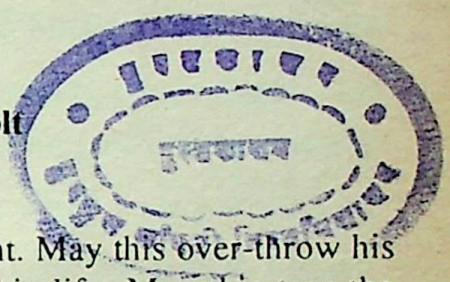

VI.134.1 May this thunder-bolt support the right. May this over-throw his (enemy's) kingdom, and take away his life. May this tear the necks and tear the napes, as the Lord of actions tears those of the nescience.

VI.134.2 Lower and lower than his superiors, may he go underground. May he not rise on the earth. Smitten with thunder-bolt, may he lie down.

VI.134.3 May you seek him out who causes harm. May you strike him dead who causes harm. Whoever cause harm, O thunder-bolt, may you make his head to fall down straight away.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(१३५) पञ्चत्रिंशदुत्तरशततमं सूक्तम्

(१–३) तृचस्यास्य सूक्तस्य शुक्र ऋषिः । वज्रो देवता । अनुष्टुप् छन्दः ॥

यदश्नामि बलं कुर्व इत्थं वज्रमा ददे ।
स्कन्धानमुष्य शातयन्वृत्रस्येव शचीपतिः ॥१॥
यत्पिबामि सं पिबामि समुद्र इव संपिबः ।
प्राणानमुष्य संपाय सं पिबामो अमुं वयम् ॥२॥
यद्गिरामि सं गिरामि समुद्र इव संगिरः ।
प्राणानमुष्य संगीर्य सं गिरामो अमुं वयम् ॥३॥

यत् । अश्नामि । बलम् । कुर्वे । इत्थम् । वज्रम् । आ । ददे ।
स्कन्धान् । अमुष्य । शातयन् । वृत्रस्यऽइव । शचीऽपतिः ॥ १ ॥
यत् । पिबामि । सम् । पिबामि । समुद्रःऽइव । सम्ऽपिबः ।
प्राणान् । अमुष्य । सम्ऽपाय । सम् । पिबामः । अमुम् । वयम् ॥ २ ॥
यत् । गिरामि । सम् । गिरामि । समुद्रःऽइव । सम्ऽगिरः ।
प्राणान् । अमुष्य । सम्ऽगीर्य । सम् । गिरामः । अमुम् । वयम् ॥ ३ ॥

(१३६) षट्त्रिंशदुत्तरशततमं सूक्तम्

(१–३) तृचस्यास्य सूक्तस्य वीतहव्य ऋषिः । नितन्नीवनस्पतिर्देवता । (१, ३) प्रथमातृतीययोर्ऋचोरनुष्टुप्, (२) द्वितीयायाश्चैकावसाना द्विपदा साम्नी बृहती छन्दसी ॥

देवी देव्यामधि जाता पृथिव्यामस्योषधे ।
तां त्वा नितन्नि केशेभ्यो दंहणाय खनामसि ॥१॥
दंह प्रह्लाञ्जनयाजातान्जातानु वर्षीयसस्कृधि ॥२॥
यस्ते केशोवपद्यते समूलो यश्च वृश्चते ।
इदं तं विश्वभेषज्याभि षिञ्चामि वीरुधा ॥३॥

देवी । देव्याम् । अधि । जाता । पृथिव्याम् । असि । ओषधे ।
ताम् । त्वा । निऽतन्नि । केशेभ्यः । दंहणाय । खनामसि ॥ १ ॥
दंह । प्रह्लान् । जनय । अजातान् । जातान् । ऊं इति । वर्षीयसः । कृधि ॥ २ ॥
यः । ते । केशः । अवऽपद्यते । सऽमूलः । यः । च । वृश्चते ।
इदम् । तम् । विश्वऽभेषज्या । अभि । सिञ्चामि । वीरुधा ॥ ३ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Vajra : Bolt

VI.135.1 What I eat (aśnāmi) , may I turn that into strength, and may I take up the adamantine weapon, cleaving the shoulders of such and such person, like the Lord of actions those of the nescience (vṛtra).

VI.135.2 What I drink (pibāmi), I drink completely, drink to the finish like ocean. Drinking up the life of such and such (amuṣya) person, may we drink such and such person to the finish.

VI.135.3 What I swallow (girāmi), I swallow to the finish, swallow to the finish like ocean. Swallowing up the life of such and such person, may we swallow such and such person to the finish.

Nitatni Vanaspati - herb

VI.136.1 O medicinal herb, you are divine and are grown on the divine earth. As such, O herb spreading downwards, we dig you up for strengthening the hair (keśebhyo drṅhanāya) (Nitatni : spreading down-wards)

VI.136.2 Make old hair firm; make new ones spring out, which are yet unborn; make longer the already growing ones.

VI.136.3 Your hair, which falls off, or is torn with its root–that I wet with (the sap of) this plant, a cure-all remedy (panecea). (visva-bheṣajyā).

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(१३७) सप्तत्रिंशदुत्तरशततमं सूक्तम्

(१–३) तृचस्यास्य सूक्तस्य वीतहव्य ऋषिः । नितत्नीवनस्पतिर्देवता । अनुष्टुप् छन्दः ॥

यां जमदग्निरखनद्दुहित्रे केशवर्धनीम् ।
तां वीतहव्य आभरदसितस्य गृहेभ्यः ॥१॥
अभीशुना मेयाः आसन्व्यामेनानुमेयाः ।
केशा नडा इव वर्धन्तां शीर्ष्णस्ते असिताः परि ॥२॥
दंहु मूलमाग्रं यच्छ वि मध्यं यामयौषधे ।
केशा नडा इव वर्धन्तां शीर्ष्णस्ते असिताः परि ॥३॥

याम् । जमत्ऽअग्निः । अखनत् । दुहित्रे । केशऽवर्धनीम् ।
ताम् । वीतऽहव्यः । आ । अभरत् । असितस्य । गृहेभ्यः ॥ १ ॥
अभीशुना । मेयाः । आसन् । विऽआमेन । अनुऽमेयाः ।
केशाः । नडाःऽइव । वर्धन्ताम् । शीर्ष्णः । ते । असिताः । परि ॥ २ ॥
दंहे । मूलम् । आ । अग्रम् । यच्छ । वि । मध्यम् । यमय । ओषधे ।
केशाः । नडाःऽइव । वर्धन्ताम् । शीर्ष्णः । ते । असिताः । परि ॥ ३ ॥

(१३८) अष्टात्रिंशदुत्तरशततमं सूक्तम्

(१–५) पञ्चर्चस्यास्य सूक्तस्याथर्वा ऋषिः । नितत्नीवनस्पतिर्देवता । (१–२, ४–५) प्रथमाद्वितीया-चतुर्थीपञ्चमीनामृचामनुष्टुप्, (३) तृतीयायाश्च पथ्यापङ्क्तिश्छन्दसी ॥

त्वं वीरुधां श्रेष्ठतमाभिश्रुतास्योषधे । इमं मे अद्य पूरुषं क्लीबमोपशिनं कृधि ॥१॥
क्लीबं कृध्योपशिनमथो कुरीरिणं कृधि । अथास्येन्द्रो ग्रावभ्यामुभे भिनत्त्वाण्ड्यौ ॥२॥

त्वम् । वीरुधाम् । श्रेष्ठऽतमा । अभिऽश्रुता । असि । ओषधे ।
इमम् । मे । अद्य । पुरुषम् । क्लीबम् । ओपशिनम् । कृधि ॥ १ ॥
क्लीबम् । कृधि । ओपशिनम् । अथो इति । कुरीरिणम् । कृधि ।
अथ । अस्य । इन्द्रः । ग्रावऽभ्याम् । उभे इति । भिनत्तु । आण्ड्यौ ॥ २ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Nitatni Vanaspati (spreading down ward)

VI.137.1 The hair-lengthening herb, which the sage of burning fires (jamadagni) digs up for her daughter's locks grow long, that the sage of exhausted supplies teares for the homes of the white-haired (asitāḥ) one.

VI.137.2 The hair, that used to be measured with finger, became so long as to be measured with stretched out arms. May black hair spring all over your head and grow like reeds.

VI.137.3 May you, O herb, make firm the root; prolong the ends; and stretch the middle portion. May black hair spring all over your head and grow like reeds.

Vanaspati (herb)

VI.138.1 O herb, you are the best and well renowned of all the plants. May you make this man of mine impotent and female today.

VI.138.2 May you make him impotent and eunuch and female; then make him wearing a woman's head-dress (kurīriṇam) - may the resplendent one crush both of his testicles (āṇḍyau) with two pressing-stones (grāva-bhyām)

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

क्लीबं क्लीबं त्वाकरं वध्रे वध्रिं त्वाकरमरसारसं त्वाकरम् ।
कुरीरमस्य शीर्षणि कुम्बं चाधिनिदध्मसि ॥३॥
ये ते नाड्यौ देवकृते ययोस्तिष्ठति वृष्ण्यम् ।
ते ते भिनद्मि शम्ययामुष्या अधि मुष्कयोः ॥४॥
यथा नडं कशिपुने स्त्रियो भिन्दन्त्यश्मना ।
एवा भिनद्मि ते शेपोमुष्या अधि मुष्कयोः ॥५॥

क्लीबं । क्लीबम् । त्वा । अकरम् । वध्रे । वध्रिम् । त्वा । अकरम् । अरस । अरसम् । त्वा । अकरम् ।
कुरीरम् । अस्य । शीर्षणि । कुम्बम् । च । अधिऽनिदध्मसि ॥ ३ ॥
ये इति । ते । नाडयौ । देवकृते इति देवऽकृते । ययोः । तिष्ठति । वृष्ण्यम् ।
ते इति । ते । भिनद्मि । शम्यया । अमुष्याः । अधि । मुष्कयोः ॥ ४ ॥
यथा । नडम् । कशिपुने । स्त्रियः । भिन्दन्ति । अश्मना ।
एव । भिनद्मि । ते । शेपः । अमुष्याः । अधि । मुष्कयोः ॥ ५ ॥

(१३९) एकोनचत्वारिंशदुत्तरशततमं सूक्तम्

(१–५) पञ्चर्चस्यास्य सूक्तस्याथर्वा ऋषिः । वनस्पतिर्देवता । (१) प्रथमर्चस्त्र्यवसाना षट्पदा विराड्जगती, (२–५) द्वितीयादिचतसृणामनुष्टुप् छन्दसी ॥

न्यस्तिका रुरोहिथ सुभगंकरणी मम । शतं तव प्रतानास्त्रयस्त्रिंशन्नितानाः ।
तया सहस्रपर्ण्या हृदयं शोषयामि ते ॥१॥
शुष्यतु मयि ते हृदयमथो शुष्यत्वास्यम् ।
अथो नि शुष्य मां कामेनाथो शुष्कास्या चर ॥२॥

निऽअस्तिका । रुरोहिथ । सुभगम्ऽकरणी । मम । शतम् । तव । प्रऽतानाः । त्रयःऽत्रिंशत् ।
निऽतानाः । तया । सहस्रऽपर्ण्या । हृदयम् । शोषयामि । ते ॥ १ ॥
शुष्यतु । मयि । ते । हृदयम् । अथो इति । शुष्यतु । आस्यम् ।
अथो इति । नि । शुष्य । माम् । कामेन । अथो इति । शुष्कऽआस्या । चर ॥ २ ॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

VI.138.3 O impotent, I have made you impotent. O eunuch (vadhri), I have made you eunuch. O semenless, I have made you semenless. We put a woman's head-dress (kurīriṇam) on his head and the hair-ornament (kumbam) also.

VI.138.4 Your two vessels (nāḍyau) made by the bounties of Nature (devakṛte), and in which the semen (vṛṣṇyam) lies - crush those both of yours, placed just above the two testicles, on this stone with this stick. (śamyayā amuṣyā)

VI.138.5 Just as women-folk crash a reed with a stone for making a mat, even so I crush your male organ (śepaḥ), placed just above the two testicles (muṣkayoḥ) on this stone with this stick.

Vanaspati (herb)

VI.139.1 O herb, dispeller of misfortune and bestower of good fortune on me, you have grown up here. A hundred are your out-stretching branches and thirty-three down-stretching tendencies. With such a herb of a thousand leaves, I make your heart parch.

VI.139.2 May your heart parch for me; then may your mouth be dry. Then making me parched with passion, may you go about dry-mouthed.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

सं॒वन॑नी समुष्प॒ला बभ्रु॑ कल्या॒णि॒ सं नु॑द ।
अ॒मूं च॒ मां च॒ सं नु॑द समा॒नं हृद॑यं कृधि ॥३॥
यथो॑दु॒कमप॑पुषोप॒शुष्य॑त्या॒स्य॑म् ।
ए॒वा नि शु॑ष्य॒ मां काम्ये॑नाथो॒ शुष्का॑स्या चर ॥४॥
यथा॑ नकु॒लो वि॒च्छिद्य॑ सं॒दधा॒त्यहिं॒ पुनः॑ ।
ए॒वा कामं॑स्य॒ विच्छि॑न्नं सं धे॑हि वी॒र्यावति ॥५॥

सम्ऽवन॑नी । सम्ऽउ॒ष्प॒ला । बभ्रु॑ । कल्या॑णि । सम् । नु॒द॒ । अ॒मूम् ।
च॒ । माम् । च॒ । सम् । नु॒द॒ । स॒मा॒नम् । हृद॑यम् । कृ॒धि॒ ॥ ३ ॥
यथा॑ । उ॒द॒कम् । अप॑पुषः । अ॒प॒ऽशुष्य॑ति । आ॒स्य॑म् ।
ए॒व । नि । शु॒ष्य॒ । माम् । काम्ये॑न । अथो॒ इति॑ । शुष्क॑ऽआस्या । च॒र॒ ॥ ४ ॥
यथा॑ । न॒कु॒लः । वि॒ऽछिद्य॑ । सम्ऽद॑धाति । अहि॑म् । पुनः॑ ।
ए॒व । काम॑स्य । विऽछि॑न्नम् । सम् । धे॒हि॒ । वी॒र्य॑ऽवति ॥ ५ ॥

(१४०) चत्वारिंशदुत्तरशततमं सूक्तम्

(१–३) तृचस्यास्य सूक्तस्यायर्वा ऋषिः । ब्रह्मणस्पतिर्दन्ता वा देवताः । (१) प्रथमर्चं उरोबृहती, (२) द्वितीयाया उपरिष्टाज्ज्योतिष्मती त्रिष्टुप्, (३) तृतीयायाश्चास्तारपङ्क्तिश्छन्दांसि ॥

यौ व्या॒घ्रावव॑रूढौ॒ जिघ॑त्सतः पि॒तर॑ं मा॒तर॑ं च ।
तौ दन्तौ॑ ब्रह्मणस्पते शि॒वौ कृ॑णु जातवेदः ॥१॥
व्री॑हिम॑त्तं॒ यव॑मत्तमथो॒ माष॑मथो॒ तिल॑म् ।
ए॒ष वां॑ भा॒गो नि॒हि॑तो रत्न॒धेया॑य दन्तौ॒ मा हिं॑सिष्टं पि॒तर॑ं मा॒तर॑ं च ॥२॥
उप॑हूतौ स॒युजौ॑ स्यो॒नौ दन्तौ॑ सुमङ्ग॒लौ ।
अ॒न्यत्र॑ वां घो॒रं त॒न्वः॑ परै॑तु दन्तौ॒ मा हिं॑सिष्टं पि॒तर॑ं मा॒तर॑ं च ॥३॥

यौ । व्या॒घ्रौ । अव॑ऽरूढौ । जिघ॑त्सतः । पि॒तर॑म् । मा॒तर॑म् । च॒ ।
तौ । दन्तौ॑ । ब्रह्म॑णः । पते॒ । शि॒वौ । कृ॒णु॒ । जा॒त॒ऽवे॒दः॒ ॥ १ ॥
व्री॑हिम् । अ॒त्त॒म् । यव॑म् । अ॒त्त॒म् । अथो॒ इति॑ । माष॑म् । अथो॒ इति॑ । तिल॑म् । ए॒षः । वा॒म् ।
भा॒गः । नि॒ऽहि॑तः । र॒त्न॒ऽधेया॑य । द॒न्तौ॒ । मा । हिं॒सि॒ष्ट॒म् । पि॒तर॑म् । मा॒तर॑म् । च॒ ॥ २ ॥
उप॑ऽहूतौ । स॒ऽयुजौ॑ । स्यो॒नौ । दन्तौ॑ । सु॒ऽम॒ङ्ग॒लौ ।
अ॒न्यत्र॑ । वा॒म् । घो॒रम् । त॒न्वः॑ । परा॑ । ए॒तु॒ । द॒न्तौ॒ । मा । हिं॒सि॒ष्ट॒म् । पि॒तर॑म् । मा॒तर॑म् । च॒ ॥३॥

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

VI.139.3 O brown-coloured, beautiful herb, you are a reconciler, and arouser. May you urge her to meet; may urge me to meet. May you make our hearts alike. (samānam hṛdayam kṛdhi)

VI.139.4 Just as the mouth of a man, not drinking water, gets parched, so making me parched with passion, may you go about dry-mouthed.

VI.139.5 Just as a mungoose, having cut a snake into pieces, puts it together again, so, O powerful herb, may you join together our severed passionate love.

Brahmanaspatih

VI.140.1 The two tiger-like teeth protruding downwards, that desire to eat the father and the mother - those two teeth, O Lord of knowledge, O knower of all, may you make benign.

VI.140.2 May you eat rice (vrīhi); may you eat barley (yava), also black beans (māsa) and sesamum (tila). This is the share allotted to both of you for happy result. O you two teeth (dantau), may you not injure the father and the mother.

VI.140.3 Praise be to the two teeth, friendly, bringing happiness and very propitious. May the ferocity of your selves go away else where. May you not, O teeth, injure the father and the mother.

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

(१४१) एकचत्वारिंशदुत्तरशततमं सूक्तम्

(१-३) तृचस्यास्य सूक्तस्य विश्वामित्र ऋषिः । अश्विनौ देवते । अनुष्टुप् छन्दः ॥

वायुरेनाः समाकरत्त्वष्टा पोषाय धियताम् ।
इन्द्र आभ्यो अधि ब्रवद्रुद्रो भूम्ने चिकित्सतु ॥१॥
लोहितेन स्वधितिना मिथुनं कर्णयोः कृधि ।
अकर्तामश्विना लक्ष्म तदस्तु प्रजया बहु ॥२॥
यथा चक्रुर्देवासुरा यथा मनुष्या उत ।
एवा सहस्रपोषाय कृणुतं लक्ष्माश्विना ॥३॥

वायुः । एनाः । समऽआकरत् । त्वष्टा । पोषाय । धियताम् ।
इन्द्रः । आभ्यः । अधि । ब्रवत् । रुद्रः । भूम्ने । चिकित्सतु ॥ १ ॥
लोहितेन । स्वऽधितिना । मिथुनम् । कर्णयोः । कृधि ।
अकर्ताम् । अश्विना । लक्ष्म । तत् । अस्तु । प्रऽजया । बहु ॥ २ ॥
यथा । चक्रुः । देवऽअसुराः । यथा । मनुष्याः । उत ।
एव । सहस्रऽपोषाय । कृणुतम् । लक्ष्म । अश्विना ॥ ३ ॥

(१४२) द्विचत्वारिंशदुत्तरशततमं सूक्तम्

(१-३) तृचस्यास्य सूक्तस्य विश्वामित्र ऋषिः । वायुर्देवता । अनुष्टुप् छन्दः ॥

उच्छ्रयस्व बहुर्भव स्वेन महसा यव ।
मृणीहि विश्वा पात्राणि मा त्वा दिव्याशनिर्वधीत् ॥१॥
आशृण्वन्तं यवं देवं यत्र त्वाच्छावदामसि ।
तदुच्छ्रयस्व द्यौरिव समुद्र इवेध्यक्षितः ॥२॥
अक्षितास्त उपसदोक्षिताः सन्तु राशयः ।
पृणन्तो अक्षिताः सन्त्वत्तारः सन्त्वक्षिताः ॥३॥

उत् । श्रयस्व । बहुः । भव । स्वेन । महसा । यव ।
मृणीहि । विश्वा । पात्राणि । मा । त्वा । दिव्या । अशनिः । वधीत् ॥ १ ॥
आऽशृण्वन्तम् । यवम् । देवम् । यत्र । त्वा । अच्छऽआवदामसि ।
तत् । उत् । श्रयस्व । द्यौःऽइव । समुद्रःइव । एधि । अक्षितः ॥ २ ॥
अक्षिताः । ते । उपऽसदः । अक्षिताः । सन्तु । राशयः ।
पृणन्तः । अक्षिताः । सन्तु । अत्तारः । सन्तु । अक्षिताः ॥ ३ ॥

॥ इति षष्ठं काण्डम् ॥

[षष्ठकाण्डे सूक्तानि १४२, ऋचः ४५४]

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

Aśvin - Pair

VI.141.1 May the cosmic wind collect them (samākarat) (group -wise), may the universal architect look after their nourishment; may the resplendent Lord bless and encourage them; may the Lord of cures (Rudra) treat them (cikitsatu), so that they may multiply.

VI.141.2 With a red blade make a pair of marks on their both the ears. May the twins divine (physicians and surgeons) make the mark. May that make them multiply with progeny (to large numbers).

VI.141.3 Such marks, as the enlightened ones and the life-savers have been making, and as the men also make, so, O twins divine, may you make the mark, so that these may multiply into thousands.

Vāyu

VI.142.1 Grow high, O barley; become plentiful with your good quality (own vitality). May you fill all (our) containers. May the celestial thunder-bolt not kill you.

VI.142.2 Where we praise you, the divine barley, that listens to us, there may you grow up just like heaven, like the ocean, may you be inexhaustible.

VI.142.3 May inexhaustible be your servings (upasadas); inexhaustible be your gathered heaps. May inexhaustible be your bestowers, and inexhaustible be the partakers.

Here ends Kāṇḍa VI
Hymns 142 ; Verses 454

-139785

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

GURUKUL KANGRI LIBRARY		
	Signature	Date
Access on	[illegible]	27/07/06
Class on	[illegible]	30.10.07
Cat on		
Tag etc.	ARUN	
Filing		
E.A.R.		
Any others	ARUN	
Checked		

Recommended By..कुलपति महोदय

Entered in Database

Signature with Date
27/07/06

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

CC-0. Gurukul Kangri Collection, Haridwar